

de la A la Z

CONSTANTIN
ȘTEFANIU

EDITURA
SPORT-
TURISM

CONSTANTIN
ȘTEFANIU

ȘAH
DE LA A LA Z

www.stere.ro

Coperta : **CONSTANTIN POHRIB**

www.stere.ro

CONSTANTIN ȘTEFANIU

ȘAH
DE LA A LA Z

EDITURA SPORT-TURISM

BUCUREȘTI — 1984

CUVÎNT ÎNAINTE

MOTO

Șahul este o gimnastică a gândirii generatoare de valori estetice și activități creatoare.

Ce este șahul? Iată întrebarea pusă de secole la toate nivelele, căreia i s-au dat nenumărate răspunsuri, fără a se ajunge la un consens.

Născocit, sub forma lui primară, undeva în sudul Asiei, în urmă cu milenii al căror număr se pierde în negura timpului, și preluat pe parcurs de europeni din bibliotecile maure ale strălucitoarei Alhambra sau direct prin neguțătorii, călătorii și navigatorii care vizitau frecvent țările arabe, mirificul joc de șah a evoluat continuu în progresie geometrică, trecând printr-o serie de stadii de dezvoltare, ca orice știință. Șlefuit apoi cu mîgală de maeștrii tuturor timpurilor, a dezvăluit veritabile aspecte de artă. Astfel îmbogățit cu multiple valențe științifice și artistice a pășit în arenă ca sport al minții.

Într-o statistică publicată recent de F.I.D.E. se precizează că în 1980 numărul jucătorilor de performanță ajunsese pe glob la 5 060 687, din care 410 660 femei, provenind din cele 114 țări afiliate la forul internațional, cifre care așază șahul, ca popularitate, pe locul al doilea din lume, după fotbal, în ierarhia sporturilor. În fața acestei realități de necontestat, nenumărați sînt cei care-și pun în mod firesc întrebarea: cum se explică uriașa sa forță de atracție, această adevărată „magie a șahului”? De ce oare milioane de oameni de toate vîrstele și profesiunile joacă șah, asistă cu pasiune la concursuri, studiază cu sîrguință teoria, achiziționînd furibund orice carte șahistă, indiferent de conținutul ei sau limba în care este scrisă și se delectează reconstituind cu plăcere și interes partidele desfășurate de-a lungul veacurilor? Ce liant nevăzut leagă mii și mii de amatori ai șahului de mai mult sau mai puțin documentatele lor „laboratoare” improvizate la domiciliu, jucînd prin corespondență sau construind cu răbdare și competență variabilă probleme sau studii de șah artistic?

Pentru a răspunde la toate aceste întrebări este necesară o introspecție prin toate zonele intime ale jocului de pe tabla cu 64 de pătrate. Șahul este în esență un joc războinic, reprezentând două armate adverse cu conducători și unități de luptă. Acest caracter evident agresiv i-a făcut pe unii să motiveze atracția milioaneilor de oameni către șah prin plăcerea de a lupta, șahul fiind un microcosmos de luptă al vieții.

Fiind un sistem inventat de om, șahul este o știință cu principii, parametri ce pot fi manevrați și ipoteze verificabile în final prin rezultatul partidei. Elementul care însă impresionează natura umană mai mult decît lupta este frumusețea pe care șahul, ca artă creatoare, o emană cu strălucire în toate fazele partidei. Adeseori cronicari sau oameni de artă entuziaști compară frumusețea unei partide cu una din strălucirile compoziției ale lui Mozart, iar farmecul produs de imaginația strategică a unui maestru, care ignoră regulile clasice ale jocului, este asemuit cu stilul romantic al muzicii lui Ceaikovski.

Studiind cu atenție arta și stilul marilor jucători, realizăm lesne dorința acestora de a trăi și în viitor prin partidele lor, asemănător șahului care a fost și va rămîne o legendă. De altfel, istoria marilor idei în șah se confundă cu viața autorilor lor, relevînd neîntrepută luptă intelectuală din fascinantul joc al minții. Fără îndoială că în această permanentă confruntare de idei rezidă, în principal, farmecul jocului de șah. Un amator cu un dram de talent și un minimum de cunoștințe șahiste tactico-strategice, care rejoyacă partidele vechilor sau actualilor maeștri, poate fi asemuit cu un meloman ce trăiește melodiile unei simfonii sau cu un iubitor de artă extaziat de bogăția de culori ale unei picturi. Astfel de exemple pot fi date la nesfîrșit pentru toate artele, fără a mai vorbi de mulțimea de cercetători care se cufundă zi de zi ore întregi în studierea șahului, majoritatea din plăcere, asemenea unor oameni de știință pasionați de cariera lor. În mod logic se ajunge la concluzia că latura principală care atrage milioanele de locuitori ai Terrei spre șah este uriașa influență estetică pe care o exercită acest joc asupra minții omenești.

Sintetizînd, se poate afirma că șahul este un neobișnuit conglomerat de artă, știință și sport, un unicat al naturii dăruit omului, care ar figura cu cîinste într-un clasament al primelor șapte minuni ale lumii din toate timpurile.

I. SCURTĂ ISTORIE

O incomensurabilă cantitate de timp s-a scurs în 'clepsidra Terrei de cînd a încolțit germenul a ceea ce avea să devină în zilele noastre **Jocul de Șah**. Unde, cînd și în ce fel a fost născocită forma primară a „jocului regilor“ a rămas încă o enigmă, pe care zeci și sute de minți luminate nu au putut-o dezlega. Toate cercetările făcute de-a lungul veacurilor, atît în memoria pămîntului, cît și a cărților, nu au dat decît frînturi de informații, prea disparate însă pentru a le putea pune cap la cap în vederea reconstituirii lanțului care să ne ducă la geneză.

E posibil ca adevărul să existe pe undeva, ascuns încă puterii de penetrație a omului, cu toate cuceririle sale tehnice cu care se mîndrește civilizația zilelor noastre, dar poate că într-o bună zi eforturile făcute de nenumărați cercetători proeminenți sau amatori vor fi răsplătite prin descifrarea mării enigme a născocirii șahului.

1. De la legende spre adevăr

S-a scris mult, chiar foarte mult despre originea șahului, încercîndu-se să se formuleze unele ipoteze bazate mai ales pe legende și miturile care au avut o largă circulație în marile imperii asiatice ca India, China, Persia sau în vecinătatea imediată a acestora, cum sînt Grecia și Egiptul.

Istoricii sînt în principiu de acord că strămoșul direct al șahului ar fi jocul indian **chaturanga**, apărut în jurul anului 570 din era noastră, undeva pe valea Gangelui. Trecînd în numai cîteva decenii în Persia, sub denumirea de **șatrandj**, se răspîndește la toate popoarele arabe, care-l aduc prin Africa în Europa, el suferind de fiecare dată importante transformări și adaptări specifice raselor și ritmului de viață din epoca respectivă, ajungînd la forma modernă din zilele noastre.

Problema care a rămas însă nerezolvată încă este întrebarea dacă chaturanga a constituit forma primară a șahului sau a fost numai o variantă a unui joc existent cu multe veacuri înainte de era noastră. Mergînd pe firul unor noi descoperiri arheologice, unele din ele nedescifrate încă, este posibil ca în curînd să se ajungă la concluzia, care se profilează deja, că străbunul jocului de șah a trăit, cel puțin ca principiu, cîndva înainte de era noastră sau chiar într-o istorie de mult dispărută, de unde, datorită neasemuitei sale frumuseți, a fost preluat de popoarele lumii și însușit sub diverse reguli și denumiri în funcție de inventivitatea fiecărei națiuni sau grup de popoare.

DIN CELE „1001 DE LEGENDE“ ALE ȘAHULUI

Se afirmă, cu mult temei, că legendele se nascocesc întotdeauna în jurul marilor personalități sau evenimente, mergînd pînă la fabulos, mai ales atunci cînd, datorită unor întîmplări mai mult sau mai puțin neobișnuite, informațiile primare asupra subiectului s-au pierdut sau n-au mai putut fi reconstituite. Fenomenul s-a produs cu mare intensitate și în ceea ce privește originea șahului, generînd zeci și zeci de legende, fiecare din ele căutînd să „demonstreze“ cu lux de amănunte că înțeleptul inventator al milenarului joc a fost unul sau altul din eroii lumii antice.

Iată numai cîteva din cele mai cîrcinate legende, izvorîte din anonimatul colectiv, care fac adeseori deliciul cititorilor.

● Surse mai puțin clare ni-l indică pe Sem, fiul biblicului Noe, ca inventator al jocului de șah, bineînțeles sub o formă simplistă, care, pregătindu-se să întîmpine celebrul „potop“, s-a gîndit să ia pe vasta corabie a tatălui său și

unele jocuri cu care să se distreze în lungile și plictisitoare zile și nopți de ploaie, prevestite... de profeți.

● Un cronicar chinez din sec. X î.e.n. povestește în cuvinte admirative cum a asistat la o „luptă cu fildeși între doi chinezi foarte inteligenți“, ce se desfășura pe o tablă cu 361 de „locuri de întâlnire“, dăruită poporului chinez de unul din prea înțelepții împărați ai dinastiei Shang din sec. XVI. Din datele cuprinse în cronică se înțelege că este vorba de jocul japonez Go sau Go-Bang.

● O altă legendă este legată de astădată de „Veacul de aur“ al regatului Israel, din timpul domniei înțeleptului Solomon (973—933 î.e.n.), care, pe lângă „Cintarea Cântărilor“ și construcția fastuosului ansamblu arhitectural al templului și palatului regal din Ierusalim, este considerat și autorul jocului de șah pe care, se spune, l-a dat poporului său spre „dezlegarea minților și desfătare“.

● În replică, din literatura elenă se desprinde ipoteza creării șahului de către Aristotel, întemeietorul „Școlii peripatetice“ din Atena, care în perioada 343—323 î.e.n. a fost dascălul lui Alexandru cel Mare. După unele surse istorice, celebrul rege macedonean ar fi fost un foarte bun jucător de ceva asemănător șahului, dar întrebarea care se pune este aceea dacă a învățat jocul de la Aristotel sau de la ilustrul său captiv, regele persan Darius III, căzut în mâinile lui Alexandru Macedon în bătălia de la Issos din anul 333.

● Poetul persan Abul Kasim Mansur-Firdusi (940—1020 e.n.) povestește în măiestrite versuri cum că în timpul domniei regelui persan Husru II — Nușirvan s-a înfățișat la strălucita-i curte o solie din îndepărtate Indie, purtind cu ea urări de bine și daruri bogate, printre care se afla și o minunată cutie lucrată în pătrățele de aur și argint, pe care stăteau în neorinduială splendide figurine sculptate din fildeș și jad reprezentând elefanți, călăreți, pedestri, care de luptă și comandanți.

La întrebarea regelui, ce sînt acestea, unul din soli s-a aplecat pînă la pămînt și a rostit :

— Mărite doamne, este un joc care închipuie războiul, întocmai ca o oglindă, inventat de învățații noștri cu multă trudă și-s mîndri peste seamă de dînsul. Cum avem de îndreptat unele neînțelegeri între țările noastre, iată ce avem de spus : dacă înțelepții curții tale vor fi în stare să desco-

pere taina acestui joc, să pună oștile la locul lor și să arate cum vor merge ele în bătălie, atunci vor arăta că sint demni de a fi egali învățaților noștri, iar stăpînul nostru, prea luminatul rege al Indiei, este gata să încheie pace veșnică cu măriia ta. Dar dacă, dimpotrivă, ei nu vor reuși să afle taina jocului, vor fi mai prejos de înțelepții Indiei și va trebui să plătiți tributul ce-l va cere stăpînul meu. Căci înțelepciunea stă deasupra bunurilor omenirii și toți trebuie să ne plecăm în fața ei.

— Adevăr ai grăit bătrîne înțelept, răspunse Nușirvan. Să ne întoarcem dară la această luptă a gîndirii, pentru care îți cer un răgaz de șapte zile, după care vom vedea a cui e izbînda.

Legenda spune mai departe că Nușirvan cel drept dădu de îndată poruncă să fie adunați toți înțelepții pentru a pătrunde misteriosul joc.

În ziua a opta curtea se adună din nou în toată strălucirea ei și în fața solilor uimiți, primul sfetnic al regelui așează piesele pe tablă la locurile lor, așa cum le era menirea, și zise :

— În mijloc stă regele, căci el comandă oștirea în bătălie. Alături stă sfetnicul său cel mai apropiat, căci chiar cel mai mare rege are nevoie de sfaturile învățaților. De o parte și de alta stau elefanții de război, călăreții, iar la margine carele de luptă. În primul șir, ca întotdeauna în bătălie, stau pedestrii...

Bătrînul sol indian își ridică miinile încărcate cu nestemate și, minunîndu-se de cele văzute și auzite, vorbi cu tulburare :

— Niciodată n-au văzut sfetnicii tăi, mărite șah, o tablă ca aceasta. N-au vorbit cu nici unul dintre înțelepții Indiei, iar eu însumi am păstrat taina ca un mormînt. Prețuiește-i și cinstește-i cum se cuvine pe acești neasemuiți curteni care au adus pacea veșnică între popoarele țărilor noastre.

Și Firdusi povestește cum Nușirvan i-a acoperit cu onoruri și daruri pe victorioșii lui sfetnici, dînd legiuire ca minunatul joc să fie învățat de toți supușii săi, fiind cel mai înțelept și mai frumos dintre toate cîte sînt pe pămînt.

● Dar cea mai răspîdită legendă, cunoscută de mai toate popoarele unde a pătruns șahul, este aceea a filozofului Sissa, preluată din folclorul indian de istoricii arabi Al

Masudi (c. 900—956), Al Biruni (973—1048) și Ibn Khallikan (1211—1282), povestită și în românește, cu neîntrecută artă, de către marele nostru cărturar M. Sadoveanu, în nuvela „Soarele în baltă sau aventurile șahului“, prezentată în continuare sub o formă prescurtată, păstrînd însă limbajul sadovenian.

Un împărat din India (sec. VI), urcat foarte de tînr pe tronul tatălui său, căzu curînd în întristarea plictisului, deoarece nu cunoscuse pînă atunci decît dezmierdările vieții și lingușirile curtenilor săi. Bănuind că vina împăratului nu-i din inimă, ci din necunoașterea vieții, un înțelept cu numele Sissa a intrat în pustiu și a stat sub un smochin, la un izvor, o sută de zile, cugetînd adînc ce-i de făcut. După trecerea timpului s-a întors la împărăție, cerînd slujitorilor să-i dea drumul la stăpînul lor.

— O, slăvite împărate, a cuvîntat el închinîndu-se, am venit la măriia ta și ți-am adus un joc care îți va înlătura suferința de care ești cuprins. Iată această tablă care are 64 de căsuțe. În fața ei se așază doi jucători, de o parte și de alta, fiecare punînd în ordine pe tablă de partea lui cîte 16 din acești fildeși meșteșugit lucrați cu chipuri de împărați, sfetnici, călăreți, soldați de rînd. Fiecare piesă are rînduiala și mișcările ei : împăratul cu ale mării sale, sfetnicii cu ale domniilor lor, oștenii de asemenea, întocmai ca în împărăția cea adevărată a mării tale. Mișcînd fiecare la rîndul său cîte o piesă, jucătorii se silesc să hărțuiască, să slăbească și să distrugă cealaltă oștire, pentru a prinde regele din tabăra dușmană.

— Prea frumos lucru, filozoafe, răspunse împăratul ; pofdesc să mă înveți jocul tău.

Stînd șapte zile la curte, Sissa i-a învățat pe Domnul său și pe curteni să joace șah, după care împăratul nu a mai fost înnegurat de plictis și cu mare bucurie a cerut lui Sissa să-i spună cu ce vrea să-l răsplătească.

— Milostive stăpîne, nu cutez a mă împotrivi înaltei porunci. Să vie deci vistiernicul să socotească plata mea, anume, un bob de grîu pe prima căsuță a acestei table de joc, două boabe pentru a doua căsuță, patru boabe pentru a treia, opt pentru a patra și tot așa în săritură îndoită pînă la a 64-a căsuță.

La auzul dorinței filozofului, aparent modestă, împăratul, slab matematician, s-a miniat tare, poruncind să i se dea 2—3 banițe din grîul cel mai bun și să-l dea afară din palat. Dar la stăruințele lui Sissa de a se face socoteala, a fost chemat vistiernicul care, calculînd, a ajuns la incredibila cifră de 18 446 774 073 709 551 615 boabe de grîu, ceea ce reprezenta în acea vreme producția mondială pe foarte mulți ani.

Uluit și umilit de necunoștința sa, împăratul l-a acoperit cu onoruri pe Sissa, care a spus :

— Judecățile și făgăduințele muritorilor sînt ușoare, măria ta. Dacă un joc nevinovat nu poate fi plătit, atunci gîndește-te stăpîne cît prețuiește jertfa unui suflet. Dar sînt și alte învățături în acest joc. Sfetnicilor de lingă perechea împărătească unii le zic episcopi, iar alții nebuni. În adevăr, nebunii au viclenii și priviri piezișe, iar clericii dau lovituri ascunse. Numai împăratului i se cuvine a se folosi de ei. Oamenilor de rînd le sînt întotdeauna vătămători. Turnul, care înfățișează puterea ce zdrobește, stă cel mai departe de măria ta pe tablă, deoarece împăratul nu trebuie să folosească această putere decît cînd a istovit celelalte mijloace. Pionii stau în față. Ei sînt prostimea care merge totdeauna la jertfă. Grija împăratului trebuie să fie mereu trează către ei. Însă dacă neînsemnatul pion, oștean de rînd, ajunge la ultima căsuță, devine mare dregător, arătînd dreptul valorii personale, singura îndreptățire a nobilimii. După legea acestui joc, luptătorii trebuie să stea cu îngăduință unul în fața celui-lalt, purtîndu-se cu stăpînire chiar față de potrivnicul lor. Cînd ai făcut o mișcare la șah, nu se cuvine s-o retragi și să faci alta. Deci gîndește-te mai întîi bine la ce ai de făcut și apoi săvîrșește. Întîi cugetare și apoi hotărîre și statornicie. În sfîrșit, prea luminate, după ce se isprăvește jocul, toate piesele cad amestecate în aceeași cutie, ceea ce arată și milostivilor împărați, ca și tuturor oamenilor de rînd, care le este obștescul sfîrșit.

Cititorul avizat va putea remarca ușor că legenda astfel prezentată a fost adaptată total șahului contemporan, pentru a se ajunge în final la învățăturile de viață pe care le oferă cu generozitate jocul de șah.

● Asemenea legende, încărcate cu nenumărate amănunte izvorite din bogata imaginație orientală, au proliferat și în Coreea, Birmania, Tibet, Siam sau Malaysia. Chiar și Japonia, care se știe că a „importat” din China jocul go, are propriile sale legende ale unui joc înrudit cu șahul, necunoscut însă în zilele noastre.

● Probabil însă că cea mai insolită legendă este a poetului roman Sabius Bassus (sec. I e.n.) care afirmă, într-un poem, că jocul minții a fost inventat, nici mai mult, nici mai puțin, de... zeul Mercur, care în nemăsurata lui dragoste pentru iubita sa, nimfa Eschique, i-ar fi dat numele acesteia.

Trebuie să recunoaștem că inventivitatea, și, într-un fel, curajul creatorilor de legende sînt fără limite !

IPOTEZA ȘAHULUI EGIPTEAN

După o îndelungată muncă de descifrare a hieroglifelor descoperite pe o serie de fresce găsite pe pereții interiori ai mai multor morminte de faraoni, începînd cu cea păstrată cel mai bine din cavoul lui Hesi-ra (circa anul 2700 î.e.n.), cercetătorul italian Franco Brussino a constatat că în Egiptul antic era foarte răspîdit un joc pe o tablă cu pătrățele și un număr redus de piese, denumit în limba locală **senet**. Forma perfect identică a tablei și a pieselor găsite, aparținînd unor epoci distanțate la peste 2 000 de ani, demonstrează că și regulile jocului trebuie să fi fost aceleași. În celebrul tezaur al lui Tutankhamon (1325 î.e.n.) au fost identificate și trei table de joc cu piese de aceeași factură, dintre care una așezată pe o măsuță din lemn prețios.

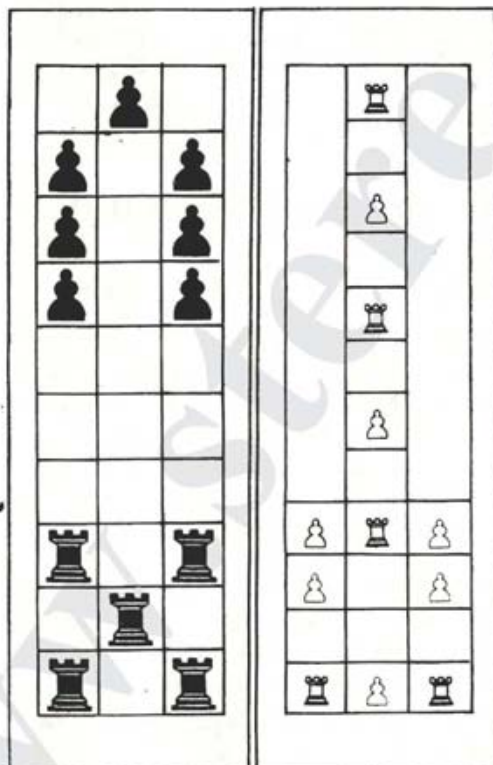
Însă proba cea mai concludentă despre jocuri în care elementul principal era gîndirea a fost recuperată din mormîntul arhitectului Kha (circa 1400 î.e.n.), la Deir el Medina, piesă aflată astăzi la muzeul din Torino. După descrierea făcută de Brussino această mărturie arheologică se compune dintr-o cutie ce se poate desface ca și șahurile noastre de lemn, care închisă are dimensiunile 40/13/8 cm și 12 figuri, din care 5 sînt aproximativ asemănătoare turnurilor de astăzi, iar 7 au forma pionilor sau nebunilor. Cele două jumă-

tăți ale suprafeței de joc sînt împărțite în căsuțe rectangulare diferite ca dimensiuni și număr, reprezentînd de fapt două jocuri diferite.

Astfel, în partea stîngă a tablei sînt 3 rînduri a câte 10 căsuțe, deci în total 30 de cîmpuri aproape pătrate, de

SENET

ENKOMI

3,4/3,3 cm fiecare, pe care se juca senet. În dreapta sînt numai 20 de cîmpuri de cîte 2,6/3,3 cm fiecare, împărțite tot pe trei coloane, dar 12 pe mijloc și cîte 4 pe margini, așa cum se vede din desenul de mai sus, pe suprafața căruia se

desfășura un alt joc denumit **enkomi**, pe care istoricii l-au localizat în insula Cipru cam prin sec. XII î.e.n. Se presupune că în ambele cazuri se utilizau aceleași 5+7 piese, descrise mai sus, găsite în cutie! Regulile jocurilor nu au putut fi stabilite însă nici după descifrarea tuturor hieroglifelor găsite pe sau în cutiile de senet-**enkomi**, ori pe frescele din mormintele faraonilor.

Că senetul, acest potențial strămoș al șahului, a fost la mare înălțime în Egiptul antic, o demonstrează o celebră frescă a nu mai puțin celebrei Nefertiti, ideal al frumosului feminin egiptean, care a domnit împreună cu faraonul Amenhotep IV în perioada 1361—1340 î.e.n. Fresca, considerată ca aparținând școlii de artă de la El-Amarna, o reprezintă pe regina Nefertiti singură în fața unei table de senet așezată pe o măsuță măiestrit lucrată, cu mina stângă ridicată și pregătită să prindă o piesă pentru a o muta de pe o căsuță pe alta.

Trebuie remarcat și amănuntul de importanță majoră că în aceste jocuri nu apar zarurile, ceea ce înseamnă că ambele se desfășurau pe bază de gândire, de raționament.

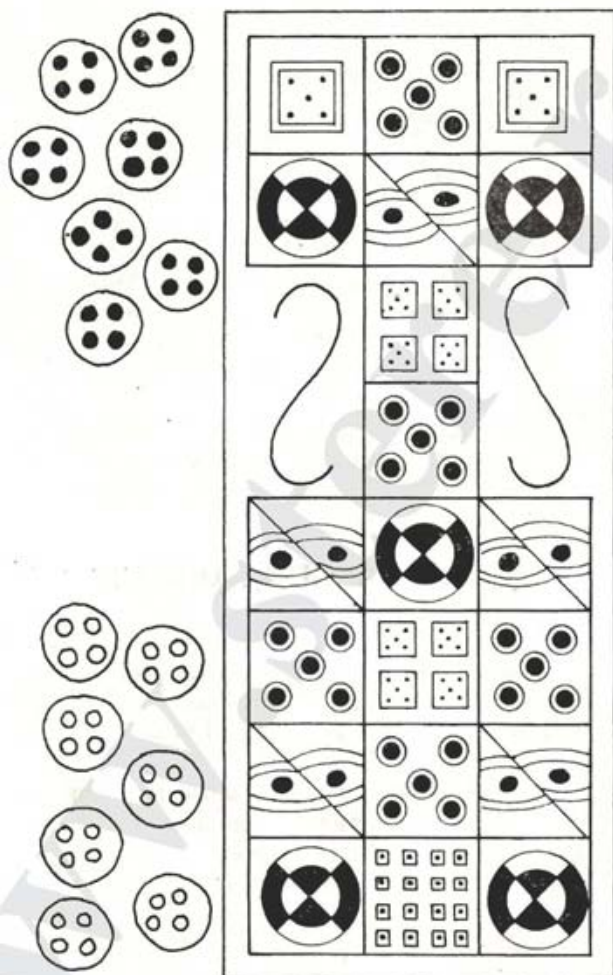
„**SAHUL**“ REGINEI DIN UR

Un joc ciudat și încă în studiu a fost descoperit de arheologul Leonhard Wooley în mormântul reginei (sau prințesei) Shub-Ad, care a trăit în Mesopotamia în orașul-stat Ur de pe Eufrat, în apropiere de golful Persic, în jurul anului 2500 î.e.n.

După cele două grupe de câte 7 piese în formă de discuri, roșii și negre, găsite în sertarul frumoasei mese pe care era așezat jocul, este vorba de o întrecere între doi adversari. Se poate presupune că jocul debutează prin așezarea pe tablă a celor 14 discuri, în mod alternativ, câte o piesă de fiecare parte, după care, prin diferite mutări ale câte unui disc, conform unor anumite reguli, va fi declarat învingător cel care va reuși să ocupe primul unul din seturile de 5 desene-totem asemănătoare.

Din păcate modul de joc al acestei bijuterii distractive, denumită de unii „jocul totemurilor“ iar de alții „**Șahul** re-

ginei din Ur“, care ar putea fi reconsiderat cu succes și în zilele noastre, nu a fost descoperit încă, deși arheologii

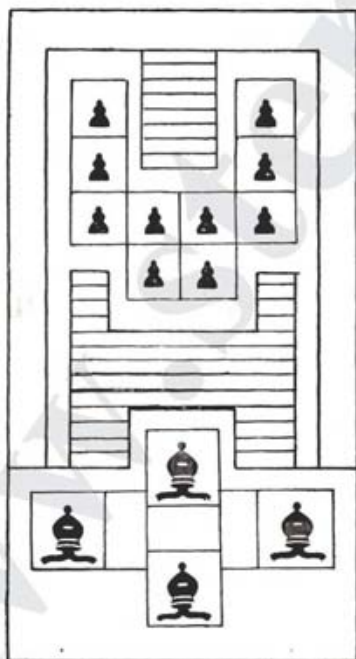

englezi îl mai caută și în prezent prin săpăturile pe care le fac pe teritoriul Mesopotamiei antice, iar scrierea cuneiformă a fost descoperită de multă vreme.

ÎN LABIRINTUL LUI MINOS DIN CRETA

Călătorul care are plăcutul prilej să viziteze insula Creta este asaltat de puzderia ghizilor locali care îl îndeamnă să nu scape din vedere marele muzeu arheologic de la Iraklion, principalul oraș al Cretei, și ruinele palatului-labirint din Cnossos (care se afirmă că numai dintr-o eroare istorică n-a fost inclus în cele șapte minuni ale lumii antice), construit în secolul XXI î.e.n. și reconstruit 500 de ani mai târziu, sub autoritatea legendară a dinastiei Minos.

Aici, pe vizitatorul-șahist îl așteaptă o surpriză de proporții. Intrând în fabulosul labirint de la Cnossos, care ocupă o suprafață de circa 16 000 m.p., și mergând spre aripa de

nord, rezervată pentru atelierile meșteșugarilor de toate felurile, va ajunge pe „Coridorul jocului de șah”, botezat astfel chiar de către Sir Arthur Evans, arheologul care a condus

săpăturile de la Cnossos, unde s-au găsit mai multe table asemănătoare și, s-ar părea, înrudite cu jocul de șah.

Una din aceste table, expusă la marele muzeu de la Iraklion, este de formă dreptunghiulară, iar careurile (cîmpurile) sînt confecționate din pietre prețioase încrustate, cristal de stîncă, lapis-lazuli, fildes și folii de aur și argint, ceea ce presupune că la curtea regelui Minos acest joc făcea parte din „recuzita” imperială. În mijlocul tablei este figurat un castel cu patru turnulețe de apărare. Se joacă cu un număr de 14 figuri, al căror mod de a muta nu se cunoaște datorită faptului că hieroglifile din „arhiva lui Minos” nu au fost descifrate pînă în prezent. Din explicațiile ghizilor muzeului se deduce că fiecare jucător asalta cetatea, partida încheindu-se atunci cînd unul din adversari ocupa cu piesele proprii cele patru turnulețe ale castelului.

Demn de reținut este faptul că muzeul de la Iraklion deține un mare număr de pietre scrise în ideograme, pe care, mai curînd sau mai tîrziu, se va găsi un epigraf să le descifreze, fiind foarte posibil ca cel puțin una din ele să conțină și regulile enigmaticului joc descoperit în insula Creta, pe care unii istorici trag speranța să-l catalogheze printre jocurile premergătoare șahului.

A JUCAT ȘAH SEMIRAMIDA?

Pe unul din pereții castelului Bracciano din Roma vizitatorii pot admira o frescă pictată de arhitectul Francesco di Giorgio, care reprezintă pe Semiramida, regina Asiriei din perioada 810—806 î.e.n., jucînd o partidă de șah sau ceva asemănător șahului, cu una din doamnele sale de onoare, în timp ce în fața sa două tinere fete jonglează cu mingile. Fresca, executată spre sfîrșitul sec. XV, coincide în bună măsură cu perioada de afirmare a șahului european în Italia și Spania. Se poate presupune deci că autorul ei, probabil un admirator al jocului de șah, a făcut-o în scop propagandistic sau că a fost ca atare comandată de proprietarul castelului, știut fiind că șahul era un semn de distincție prin însăși prezența lui în casa nobililor vremii. Este posibilă însă și cea de a treia variantă, aceea că... Semiramida să fi cunoscut cu adevărat un joc echivalent cu șahul din zilele noastre!

ŞAH LA ASEDIUL TROIEI

Până spre sfârşitul secolului XIX era acreditată legenda după care jocul de şah ar fi fost inventat, în timpul războiului troian, de Palamede, un locotenent al lui Ulise. Îndelungatul asediu al cetăţii lui Priam, care constituie nucleul epic al epopeii homerice Iliada, fixat de istorici pe parcursul a zece ani, între 1194—1184 î.e.n., ar fi fost desigur plictisitor, mai ales pentru asediatorii plecaţi de la casele lor, dacă nu li s-ar fi dat posibilitatea unor distracţii care să le menţină un moral ridicat. Ipoteză credibilă prin logica ei, dar, din păcate, lipsită de argumente concrete, ceea ce a făcut să cadă în desuetudine şi să rămână doar de domeniul fanteziei, majoritatea enciclopediilor şahiste apărute după 1940 mergînd pînă la eliminarea acestei legende.

O întîmplare petrecută în anul 1975 a readus însă brusc în actualitate „ipoteza Palamede“. Într-o vizită de rutină prin New York, marele maestru vest-german Lothar Schmid — un mare colecţionar de antichităţi şahiste — a achiziţionat schiţa unui desen cu subiect şahist şi o gravură făcută după această schiţă. Supuse expertizei s-a stabilit că desensul aparţine pictorului genovez Giulio Benso (1601—1668) şi reprezintă o partidă de şah jucată... la asediul Troiei, iar gravura a fost făcută ceva mai tirziu de Camillo Congio. Lucrat în stilul barocului genovez, tabloul prezintă doi luptători jucînd şah, din care unul pare să fie Palamede, înconjurat de alţi ostaşi greci, iar în dreapta este figurat calul troian, pentru localizarea în timp şi spaţiu a momentului.

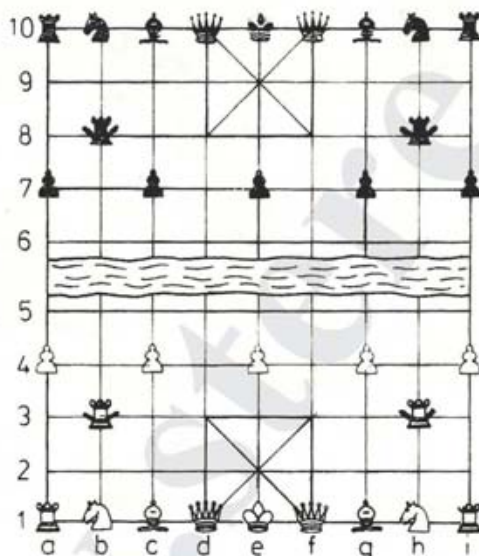
Dacă luăm în consideraţie alte legende care afirmă că la asediul Troiei au avut o contribuţie serioasă şi luptătorii din Creta trimişi de unul din regii dinastiei Minos şi că Palamede, care venea din Eubeea, era un prieten îndrăgit al curţii de la Cnossos, se poate merge cu gîndul la ipoteza că este posibil să se fi jucat ceva asemănător şahului în timpul asediului Troiei.

XIANG-QI, ŞAHUL CHINEZESC

Îmbinîndu-se cu milenara sa civilizaţie, poporul chinez şi-a conservat de-a lungul veacurilor propriul său joc de şah, pe care l-a denumit **xiang-qi**, fără a se lăsa influenţat în

timp de șahul occidental, cum se spunea jocului de șah european, dar avînd certe caractere comune cu șatrândjul atît în ceea ce privește modul de mișcare a majorității pieselor cît și în tactica și strategia jocului.

Xiang-qi se desfășoară pe o tablă monocoloră, împărțită în două tabere a câte 45 de puncte de joc, despărțite printr-un

rîu, care simbolizează marele fluviu Jang-tse-kiang, care a avut o mare influență în viața Chinei. Piesele, în număr de 16, pentru fiecare jucător, se așază și acționează pe intersecțiile celor 9 verticale și 10 orizontale astfel :

R	1 general (chiang/shuai)	= rege
D	2 consilieri (shih)	= dame
N	2 elefanți (hsiang)	= nebuni
C	2 cai (ma)	= cai
T	2 care de luptă (che)	= turnuri
P	2 tunuri (pao)	= —
—	5 soldați (ping/tsu)	= pioni

— **Generalul** poate muta câte un pas pe orizontală sau verticală numai în interiorul cartierului general format din careul j6—h6—h4—j4 și respectiv a6—c6—c4—a4. Un articol special din regulamentul jocului precizează că nu este permis ca cei doi generali să stea pe aceeași coloană, față în față, fără să aibă nici o piesă între ei.

— **Consilierii** sînt cele mai slabe figuri, putînd merge numai din punct în punct în diagonală, dar nu pot părăsi cartierul general.

— **Elefanții**, ca și în șatrândj, se deplasează în diagonală prin salturi din două în două intersecții (respectiv cîmpuri), fără a sări peste o altă piesă sau dincolo de rîu.

— **Caii** se mută în același fel ca și în șahul modern, avînd voie să treacă rîul. Nu pot face însă săritura, care se efectuează prin mutarea pe două puncte (cîmpuri) orizontal sau vertical și apoi un punct la dreapta sau la stînga, dacă în imediata apropiere a punctului de plecare este o altă piesă care, precizează regulamentul, îi împiedică picioarele să sară.

— **Carele de luptă** au reguli de joc identice cu ale turnurilor din șahul modern, putînd acționa pe toată tabla.

— **Tunurile** sînt figuri specifice numai pentru xiang-qi și se deplasează ca și carele de luptă, dar nu pot face o captură decît printr-o săritură peste o piesă proprie sau adversă.

— **Soldații** au un mers diferit de pionii din șahul modern, înaintînd numai câte un pas pînă trec rîul, după care pot fi deplasați și pe orizontală, în același fel făcîndu-se și captura. Este interzis mersul înapoi. Soldatul ajuns pe ultima linie nu se transformă, rămînînd pe tablă pentru a activa pe linie.

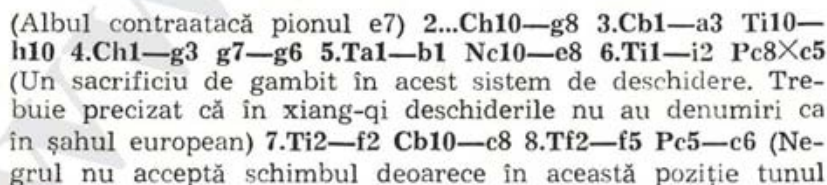
Partida se pierde prin mat asupra generalului, cedare, depășirea timpului de gîndire și mutare nelegală constatată, după răspunsul adversarului nefiînd permisă reconstituirea partidei.

Remiza se obține prin propunerea unuia dintre jucători după ce a făcut mutarea, constatarea arbitrului că nu mai sînt posibilități de cîștig din nici o parte, și repetarea de trei ori a poziției pe parcursul partidei. Repetarea succesivă a mutărilor este interzisă.

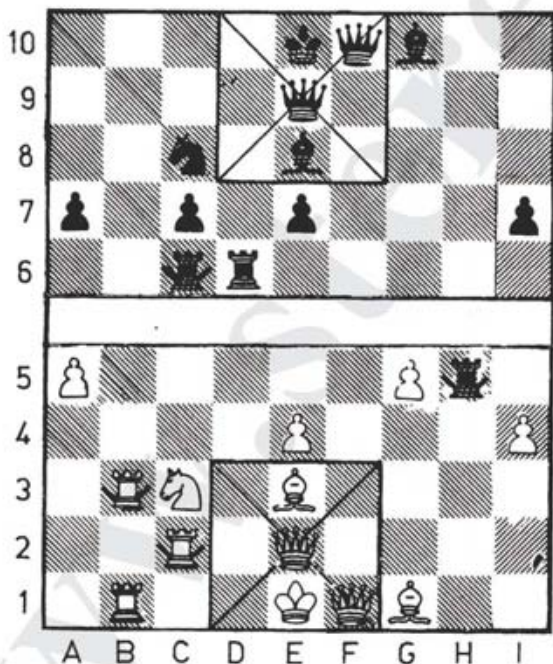
P. Nichitelea Șah chinezesc C. Ștefaniu

C. Ștefaniu

1.c4—c5 Pb8—c8 (Partida a început de la poziția din diagramă. Tunul negru atacă pionul alb din c5) 2.Ph3—e3

este ceva mai valoros decât turnul) 9.a4—a5 (Pentru a putea continua cu 10.Ca3—b5) 9...Dd10—e9 10.Ca3—b5 Ta10—d10 11.Pe3—c3 (Albul concentrează atacul asupra pionului c7) 11...Ph8—h6 12.Nc1—c3 Cg8—f6 13.Dd1—e2 Td10—d5 14.Tf5×d5 Cf6×d5 15.Pc3—c4 g6—g5 (S-a ajuns la o poziție în care ambii jucători atacă) 16.g4×g5 Ph6—h4! 17.Pc4—c2 Th10—h6 18.Cg3—f5! Ph4—h5 19.Cf5—d6 (Calul alb nu poate captura turnul negru deoarece pionul propriu din g5 îi împiedică săritura) 19...Cd5—c3! 20.Cb5×c3 Th6×d6 (S-a ajuns la o poziție în care negrul domină, dar nu poate materializa, deoarece albul se apără foarte exact. Vezi diagrama)

21.Pc2—a2 Td6—d4 22.Pb3—b8 Td4—c4 23.Pa2×a7 Ne8—c10 24.Cc3—a2 Tc4×e4 25.Tb1—b4 Te4×b4 26.Ca2×b4 Ph5×a5 (Datorită micșorării numărului pieselor de atac de ambele părți, șansele de victorie sînt destul de mici) 27.g5—g6 Pc6—

c4 28.g6—f6 (Trecind riul, pionul poate muta și lateral) 28... Pa5—b5 29.Pb8—b7 c7—c6 30.Pb7×i7 Pc4—e4 31.Cb4—d5 c6—c5 32.Pa7—a10+ Nc10—e8 33.Cd5—c7 Pb5—b7 34.Re1—d1 (Elimină posibilitatea negrului de a juca Re10—d10, știut fiind că regii nu pot sta pe aceeași coloană fără nici o piesă intermediară) 34...c5—c4 35.Pi7—h7 Pc4—d4 36.Ph7—h8 (Atac la calul din c8) 36...Ne8—c6 (Ia albului obstacolul peste care ar fi putut sări tunul să ia calul) 37.f6—f7 Pd4—d7 38. f7—f8 Cc8—a7 (În fine calul din c8 a fost dislocat) 39.Cc7—d9 Pb7—b9 40.Cd9—b8 Pd7—d6 41.f8—g8 Nc6—e8 42.Ph8—h5 e7—e6 43.Rd1—e1 e6—e5 44.Ph5—h7 Ca7—b5 (Negrul inițiază un atac de ultimă oră) 45.Ne3—c5 Pd6—d8 46.Cb8—a6 Pd8×g8 47.Ph7—c7 Cb5×c7 48.Ca6×c7 Pb9—b4 49.i4—i5 c4—d4 50.i5—i6 Pb4—b7 51.Pa10—a6 remiză.

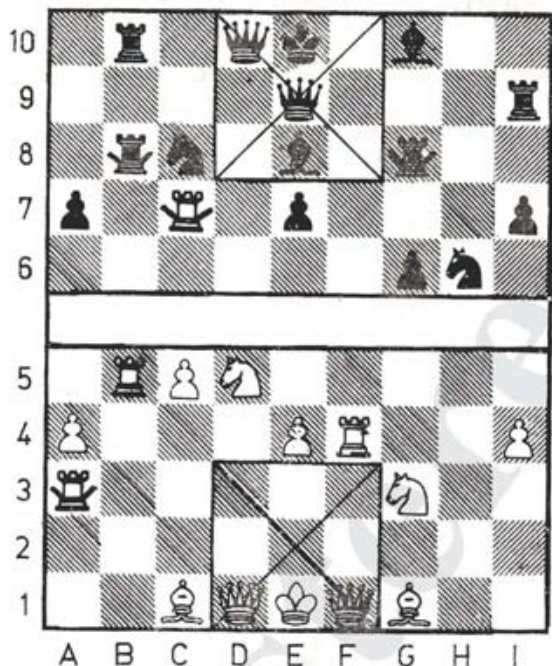
Șah chinezesc

C. Ștefaniu

P. Nichițelea

București, 1982

1.c4—c5 g7—g6 2.Cb1—c3 Ch10—g8 3.Pb3—a3 Cb10—c8 (Este un sistem de a împiedica înaintarea pionului c5) 4.Ta1—b1 Ta10—b10 5.Ph3—h7 Nc10—e8 6.Ch1—g3 Cg8—f6 7. Ph7×c7 Ti10—i9 8.Ti1—h1 Ph8—g8 9.Tb1—b5 Cf6×g4 10. Th1—h7 Ti9—i8 11.Cc3—d5 (Amenință capturarea pionului e7 cu atac la rege; se putea juca și 11.Th7×i7 Ti8×i7 12.Pc7×i7, dar în șahul chinezesc se evită, pe cât posibil, schimburile cu avantaje minore, datorită numărului redus de piese care pot ataca regele) 11...Df10—e9 12.Th7—f7 Ti8—i9 13.Ti7—f4 Cg4—h6?! (Negrul inițiază un plan riscant de pătrundere spre cartierul general al regelui alb. Vezi diagrama) 14.Cd5—i6! (Albul își continuă consecvent atacul sacrificind calul din g3) 14...Pg8×g3 15.Cf6—d7 (Se amenință 16.Cd7—c9 cu mat; oricum albul recuperează cu avantaj piesa sacrificată) 15... De9—f10 (După 15...De8? urmează 16.P×e7+ D10—e9 17.Cc9 Rd10 18.Pd7 mat) 16.Cd7×b8 Tb10—b9 17.Pa3—f3 Tb9—f9 (Forțat) 18.Pf3×f9! Ti9×f9 19.Tf4×f9 (Deși este în zugzwang și cu serioase pierderi materiale, negrul are încă resurse de a lupta pentru remiză) 19...Dd10—e9 20.c5—c6 (Eliberează orizontala turnului b5) 20...Ne8×c6 21.Cb8—a10 (Decisiv) 21... Ch6—f7 (Negrul nu mai are apărări eficiente și trece la diversiuni; după 21...Cc8—b10, care împiedică șahul 22.Ca10—

c9, urmează 22.Tb5×b10+ De9—d10 23.Pc7—c10 mat) 22. Ca10—c9+ Re10—d10 23.Pc7×f7 și negrul cedează, deoarece după 23...Rd10—d9 albul câștigă prin 24.Tb5—d5+ Cc8—d6 25.Td5×d6 mat.

Partidele fac parte dintr-un meci de antrenament desfășurat în perioada februarie — iunie 1982 și încheiat la egalitate: +1=4—1, ceea ce demonstrează că în șahul chinezesc victoriile se obțin mai greu, datorită în special numărului mic și limitat de piese de atac, care se schimbă în mare parte în timpul jocului și nu pot fi eventual majorate prin transformarea pionilor ajunși la capătul coloanei.

Așa se joacă xiang-qi de mii de ani și pînă în zilele noastre, iar partidele se scriu în sistemul descriptiv dar... sub forma lui primară !

ŞAHUL INDIAN: CHATURANGA

Încă de la sfîrşitul secolului trecut istoricii au căzut de acord că şahul nostru de astăzi este descendentul direct al unui joc de lupte indian, numit **chaturanga**, apărut în jurul anului 570 e.n. undeva pe valea Gangelui, în India şi răspîndit în ţările asiatice de către budişti, care se pare au elaborat acest joc. Numai aşa se explică absenţa oricărei informaţii privind chaturanga în literatura sanscrită, controlată de brahmani, care erau în mare duşmănie cu budiştii.

Chaturanga, care în sanscrită însemna **chatur** = patru şi **anga** = membri (elemente, unităţi), se juca iniţial între patru adversari independenţi, pe o tablă pătrată cu $8 \times 8 = 64$ căsuţe (cîmpuri) pe care se desfăşurau cîte opt piese pentru fiecare jucător :

1 rege (radsha)	= rege
1 car luptă (ratha)	= turn
1 cal (ashwa)	= cal
1 elefant (hasti)	= nebun
4 soldaţi (padati)	= pioni

Istoricul şi savantul persan Al Biruni, călătorind prin India în secolul XI, relatează printre altele că ar mai fi existat şi o formă tîrzie de chaturanga, care se desfăşura tot între patru adversari, dispunînd fiecare de cîte cinci piese : rege, damă, car luptă, cal, elefant şi cinci pioni.

Ulterior, din cele două variante de chaturanga s-a adaptat un joc pentru doi adversari aşa cum se vede în diagrama

a doua, păstrându-se doar o pereche de rege-damă (radshamantri), apropiindu-se astfel de forma șahului european.

Regulile jocului au rămas necunoscute, nici chiar cercetătorii din India neputând face lumină în această problemă. Se presupune însă că mișcarea pieselor se făcea foarte asemănător cu a șatrândjului de mai târziu preluat din India de toate țările musulmane care l-au răspândit apoi în întreaga lume, cu o uimitoare rapiditate.

PĂRINTELE ȘAHULUI: ȘATRÂNDJUL

Trecut în Persia la începutul secolului VII e.n., după părerea unor cercetători în timpul domniei lui Chosroes II (590—628), **chaturanga** și-a schimbat numele în **șatrândj**, operindu-se și unele modificări în așezarea pieselor pe tablă prin schimbarea locurilor între carele de luptă (turnuri) și elefanți (nebuni), care se afirmă că s-ar fi făcut de califul

Al-Mutasim (833—842), un urmaș al marelui calif Harun al-Rașid. Astfel s-a ajuns la forma pe care a preluat-o și a păstrat-o întocmai șahul european, din momentul impactului cu armatele Islamului.

Regulile de desfășurare a unei partide de șatrândj au fost ușor stabilite datorită partidelor jucate și notate în manuscrisele arabe, fiind probabil în mare aproape identice cu cele din chaturanga :

— R = shah (rege), se deplasa câte un cîmp în orice direcție.

- F = farsin (damă), se putea muta tot câte un pas numai în diagonală.
- T = rukh (turn), piesa cea mai puternică din șatrândj, avea aceleași reguli de joc ca și în cele din șahul nostru de astăzi.
- C = asp (calul) utiliza aceeași mutare ca în șah.
- A = alfil (nebulă), mergea printr-un salt în diagonală peste un câmp, indiferent dacă respectiva căsuță sărită era ocupată sau nu.
- P = piadah (pion), se putea deplasa numai câte un câmp, captura efectuându-se în diagonală.

Rocada și luarea „en-passant” nu erau încă introduse.

Iată o partidă de șatrândj, jucată între doi „alia” (mari maestri) arabi.

Deschiderea șeic

As Suli

Al Laglag

Bagdad, 940 ?

1.f3 f6 2.f4 f5 3.Cf3 Cf6 4.g3 g6 5.Tg1 Tg8 6.h3 h6 7. e3 e6 8.g4 fg4 9.hg4 g5 10.fg5 hg5 11.d3 d6 12.e4 e5 13.Ae3 Ae6 (De remarcat poziția perfect simetrică a deschiderii după numai puțin de 13 mutări) 14.Cg5 Re7 15.c3 Cg4 16.Re2 c6 17.d4 d5 18.b3 b6 19.Cd2 Cd7 20.Fc2 Fc7 (Și după 20 de mutări simetria se menține) 21.Fd3 Fd6 22.Cdf3 Cdf6 23.Ah3 Ah6 24.Af5 Af4 (De neconceput pentru șahul de astăzi, în partidă se menține încă simetria. Vezi diagrama). 25.Tac1 a6?

(În sfârșit simetria s-a rupt, dar mutarea negrului se va dovedi o pierdere de tempo. Era mai bună continuarea sime-

trică 25...Tac8) 26.c4! Tac8 27.c5 bc5 28.Ac5+ Re8 29.de5 Ce5 30.Ce6 Tg1 31.Tg1 Cf3 32.Rf3 și cu o piesă în minus negrul a cedat.

Șatrândjul a atins apogeul dezvoltării sale în lumea arabă în secolul X, datorită prezenței în acest timp a unor „alia“ ca Al-Adli, As-Suli și Al-Laglag, fiecare din ei fiind, pe lângă un valoros jucător, și un producător de manuscrise despre șatrândj.

Cucerind nordul Africii și Spania, arabii au fost în tot timpul evului mediu în contact cu sudul Europei, astfel că în mod fortuit șatrândjul a pătruns prin Spania, Italia și Franța spre restul țărilor europene, exceptând Rusia, care a fost „invadată“ cam în aceeași perioadă de același șatrândj venit direct de la popoarele asiatice cu care era învecinată.

POST FESTUM

Acestea sînt, pe scurt, cîteva dintre legendele și izvoarele documentare privind originea șahului care, în bună parte sau chiar integral, sînt presărate cu amănunte din luxurianta imaginație orientală. Tentativele de reconstituire a „arborelui genealogic“ al jocului de șah pe baze concrete au eșuat, deși istorici erudiți de valoare mondială, ca germanul Tassilo von Haydebrand und der Lasa (1818—1889), olandezul Antonius van der Linde (1833—1897) sau englezul Harold James Ruthven Murray (1868—1955) nu au precupețit timp și fonduri pentru a face lumină în descoperirea unor rădăcini care se pierd în timpuri necunoscute încă de noi.

În fața acestui veritabil „punct mort“ istoric la care s-a ajuns, cronicarii au fost nevoiți să formuleze cu prudență unele ipoteze bazate pe supoziții și raționamente.

Astfel s-a emis varianta, care pare cea mai verosimilă, că șahul indian, chaturanga, ar fi fost precedat de un șah arhaic, care se juca tot pe o tablă cu 64 de pătrate, dar era mai simplu, cu numai 8 piese de fiecare parte, așezate în poziția inițială de joc, așa cum se vede în diagramă, transpuse în echivalentele șahului european. Mișcările acestor piese din șahul arhaic ar constitui obirșia comună a chinezescului xiang-qi și indianului chaturanga, după cum demonstrează următoarea improvizație.

Șah arhaic

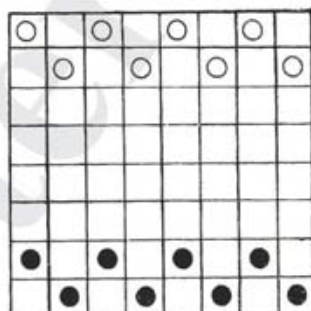
Alb

Negru

1.Af3 (Alfilul = Nebunul muta și captura prin săritură peste un câmp) 1...fe6 (Pionii înaintau numai câte un câmp în diagonală) 2.ed3 Tc5 3.Rd2 (Generalul = Regele nu avea voie să părăsească cartierul general format din câmpurile d1—d2—e1—e2) 3...Tg5 4.Tf2 Ac6 5.Te2 Cf6 6.Cc3 Cg4 7.ab3 Ce5 8.Ad1 hg6 9.bc4 Re7 10.Ab3 gh5 11.cd5 ed5 12.Ad5 ba6 13.gf3 hg4 14.fe4 gf3 15.Tf2 fg2 16.Ce2 gh1 (Pionul ajuns pe linia 1 sau 8 nu se transformă, dar putea muta și ataca atât înainte cât și înapoi) 17.Cd4 de6 18.Cc6+ Cc6 19.Ab3 hg2 20.Ad1 Cd4 21.cb3 ab5 22.Re1 Tg3 23.Rd2 Cc6 24.Te2 Ce5 25.dc4 bc4 26.bc4 Cc4+ 27.Re1 gf3 28.Tf2 Tg1 29.Tf1 Tf1 mat, deoarece regele nu poate ieși din cartierul general.

Șah arhaic

Șah primitiv

Așa se presupune că s-ar fi desfășurat șahul arhaic, care la rîndul său ar fi fost o formă „cultă” a unui joc simplu, primitiv asemănător celui din diagramă, despre care sînt unele însemnări că ar fi existat cu circa 4 milenii î.e.n. în Mesopotamia, țara dintre Tigru și Eufrat. În această parte a lumii unii arheologi au constatat că numărul 64, cu subdiviziunile sale (32, 16, 8) erau cifre sacre, provenite din sistemul calendaristic de măsurare a timpului, în care anul era compus din 64 de săptămîni ori 9 zile = 576 zile. În acest sens se dă ca exemplu palatul unuia din regii chaldeo-babilonieni, care avea 64 de camere și 8 turnuri, iar lângă catafalcul suveranului s-au găsit sacrificiați 64 de sclavi, 32 de fecioare, 16 cai de rasă și 8 elefanți.

De la această formă primară, în care se presupune că pe tablă s-ar fi utilizat câte 8 pietricele sau discuri albe și negre de fiecare parte și s-ar fi mutat în genul „jocului de dame” din zilele noastre, înaintînd și capturînd în diagonală, o minte înzestrată cu scinteile inteligenței a avut geniala viziune de a înlocui pietricelele sau discurile inerte cu simboluri ale vieții cotidiene din lumea antică, în care luptele între popoare erau prezențe permanente.

Astfel, prezumtivul născocitor al jocului de șah a preconizat un mini-război pe o tablă cu numai 64 de pătrate, care peste milenii, mai exact în zilele noastre, a devenit o gimnastică a minții generatoare de valori estetice și activități creatoare.

2. Șahul

„JOCUL REGILOR ȘI REGELE JOCURILOR”

Trecerea de la șatrândj la noul joc de șah s-a făcut pe parcursul a peste șapte secole, începînd principal cu anul 711, cînd oștile islamice, trecînd Gibraltarul, și-au extins imperiul „de la apele Indusului pînă la minaretul din Andalusia”, cum afirma califul Al-Mamun o sută de ani mai tîrziu, aducînd cu ele în Europa și cultura arabă în care minunatul joc pe tabla cu 64 de pătrate ocupa un loc deosebit. Procesul de transformare a șatrândjului s-a impus ca un fenomen spontan chiar din momentul apariției lui în Europa, din cauza încetineli excesive cu care se desfășura jocul, desigur potrivit temperamentului oriental, dar pur și simplu obositor pentru vioiul spirit latin. Trebuie precizat că șahul din zilele noastre a fost opera a trei țări latino-europene, Italia, Spania și Franța, fără a se putea stabili cu ce și cînd a contribuit fiecare, motiv pentru care a intrat în literatura universală sub denumirea de „șah european”.

Primele informații sînt consemnate în culegerea de predici a italianului Jacopo da Cessole, apărută în manuscris la

1275, din care rezultă că în cursul secolului XIII regulile de joc ale șatrândjului suferiseră unele schimbări. Astfel, regele putea să se deplaseze la prima sa mutare pînă la o distanță de trei cîmpuri, cu condiția de a nu putea trece prin șah, prefațînd astfel viitoarea rocadă, iar dama putea sări peste două cîmpuri tot numai la prima mutare. De mare importanță însă a fost dreptul căpătat de pioni de a putea face unul sau doi pași din poziția inițială. La numai cîțiva ani distanță, în 1283, celebrul manuscris spaniol „Alfonso-Codex“ precizează că se ajunsese la un consens asupra victoriei prin mat, poziția de pat urmînd a fi consemnată ca egalitate, apărînd și tabla de joc bicoloră, în alb-negru.

Între timp noul șah trecuse din Italia în Germania și posibil spre țările nordice, iar din Franța în Anglia, cuprinzînd în cele din urmă întreaga Europă.

A rămas însă o enigmă unde, cînd și cum s-a ajuns la decizia liberalizării mișcărilor nebunului și damei, care din cea mai slabă piesă în șatrândj a devenit cea mai puternică în șah. Primele mențiuni despre aceste noi reguli în desfășurarea partidei de șah le găsim în cartea spaniolului Lucena, tipărită în 1497, care mai vorbește și despre luarea pionilor „en-passant“, fără a da nici un fel de altă informație în plus.

Se poate afirma deci că în jurul anului 1450 șahul european se constituise deja ca un joc aparte, desprinzîndu-se total de șatrândj, avînd regulile sale suficient de bine conturate, la care s-a adăugat rocada în jurul anului 1575, se pare după o idee a spaniolului Ruy Lopez. O ultimă regulă, mult discutată și controversată, a fost cea a transformării pionului în orice piesă, indiferent de situația celor existente pe tablă, care s-a definitivat pozitiv abia către anul 1850.

Concomitent cu pătrunderea în Europa prin țările sudice, șatrândjul s-a infiltrat și în Rusia, de unde în secolul XVIII se semnalează prezența lui în Țările Române și Polonia. Că rușii au preluat șatrândjul direct din Asia o dovedește faptul că și în prezent, în noul șah european, dama se numește **ferz**, de la arabul **farsîn**, iar nebunul a rămas **slon**, adică acel **alfil** = elefant tradus în limba rusă.

De aici înainte această creație de excepție a geniului uman a trecut sub microscopul măestrilor și analizatorilor, pentru a-i da aura cuvenită, iar poezii, pictorii, cronicarii și rapsozii au deschis un nou capitol în activitatea lor cotidiană.

Dezvoltarea în salturi, dar continuă, a șahului european a pricinuit adeseori dificultăți cercetătorilor și scriitorilor atunci când au trecut la elaborarea unei istorii care se cerea să fie cuprinzătoare, fluentă și cit mai științific etapizată.

Este în general cunoscut faptul că marile personalități ale omenirii au întotdeauna tendința de a capta opinia publică în întregime, dominând pe contemporani prin concepțiile și succesele lor, întrind adeseori în istorie ca atare, deși în același timp există o pleiadă de echivalenți care, prin activitatea lor, deși contribuie substanțial, direct sau prin influență, la progresul societății, rămân totuși adeseori aproape anonimi. Fenomenul s-a produs și în domeniul șahului, în care majoritatea istoricilor i-au titrat perioadele de dezvoltare cu numele unor campioni mondiali. Principiul aplicat s-a dovedit a fi însă neștiințific și necuprinzător, scăpând din evidență unele perioade mai puțin evoluat și nedreptățind pe unii mari maeștri care, numai datorită unor împrejurări nefavorabile sau simple accidente, nu și-au putut încununa o activitate prodigioasă prin cucerirea titlului.

Pentru eliminarea acestor discordanțe, în urma unui studiu mai aprofundat al complexelor componente ale șahului : tehnică, tactică și psihologică, la care s-a adăugat și faptul că șahul este în egală măsură joc, artă și știință, am ajuns, în mod firesc, la o etapizare obiectivă, corespunzătoare ca timp și evoluție, care cuprinde cinci perioade :

- copilăria șahului : 1450—1749 ;
- perioada romantică : 1750—1865 ;
- marile căutări : 1866—1920 ;
- șahul modern : 1921—1947 ;
- explozia șahistă : 1948—1982.

Fiecare din aceste perioade este clar conturată de eroii și valoarea ei intrinsecă, care la epoca respectivă a constituit un adevărat Everest cultural-sportiv.

COPILĂRIA ȘAHULUI: 1450—1749

Trei secole încheiate i-au fost necesare șahului european ca să ajungă la anii adolescenței ! Pentru a putea explica acest îndelungat proces de dezvoltare este necesar să reamintim câteva date din istoria lumii.

În vestul Europei în special și pe tot continentul în general, secolele XV—XVIII au fost bîntuite de nenumărate furtuni sociale care au tulburat popoarele, micșorînd în bună măsură interesul pentru șah. Și totuși, în această lungă perioadă de frămîntări politico-militare și instabilitate cronică au strălucit numeroase genii ca Leonardo da Vinci (1452—1519), Nikolaj Kopernik (1473—1543), Michelangelo Buonarroti (1475—1564), William Shakespeare (1564—1616), Galileo Galilei (1564—1642), Peter Rubens (1577—1640), Antonio Stradivarius (1644—1737), Johann Sebastian Bach (1685—1750), Isaac Newton (1642—1727), Benjamin Franklin (1706—1790), Mihail Lomonosov (1711—1765) sau Jean Jacques Rousseau (1712—1778) care, prin munca lor neobosită, căutau noul cu dorința de perfecționare în domeniul ales din artă sau știință. A fost lungă perioada de trecere de la frămîntata epocă a lumii medievale și Renașterii spre lumea modernă, care a influențat puternic și asupra dezvoltării și răspîndirii șahului european de abia încheiat în noua lui formă.

În acest timp, șatrândjul dispăre total din Europa, înlocuit de noul șah care se impune, fiind mai atractiv, datorită multiplelor sale posibilități tactice și strategice.

Perioada de avînt propriu-zisă se produce însă abia între anii 1550—1640, cînd apar o serie de personalități șahiste, se scriu un număr important de cărți în care se analizează diferitele deschideri și combinații cunoscute în acea vreme, iar aristocrația timpului, ca altădată califii, îl protejează creîndu-i un drum propriu de dezvoltare.

Primul jucător de mare talent, care prin activitatea sa dă șahului un impuls notabil, este spaniolul Ruy Lopez, episcop de Segura, considerat un adevărat campion mondial neoficial din anul 1560 pînă în 1575, cînd este învins la Madrid de italianul Giovanni Leonardo da Cutro, care deține supremația timp de un deceniu, pînă la moartea sa violentă din 1587.

O altă eminentă ce constituie apogeul acestui prim secol de progres, este genialul Gioacchino Greco, primul „copil minune” din istoria șahului, recunoscut după 1620 drept campionul lumii șahiste a acestei perioade, stilul său primitiv de joc, cu sacrificii spectaculoase chiar din deschidere și cu atacuri premature, fiind predominant pînă spre anul 1750.

O caracteristică a acestei perioade de copilărie a șahu-lui, de un farmec inegalabil, au fost pentru noi, cititorii acelor întâmplări, „maestrii rătăcitori ai șahului“ care, ca și cavalerii de altă dată, mergeau din oraș în oraș sau dintr-o țară în alta în căutare de adversari cu care să se înfrunte, ca în adevărate turnire, pe tabla cu 64 de pătrate, în joc fiind mari sume de bani sau... chiar logodnice și soții, fără a mai pune la socoteală și pericolul pe care-l prezentau pira-terea și tilhăria la drumul mare, deosebit de înfloritoare în acele vremuri.

Un astfel de „mare campion“ a fost italianul Paolo Boi. Tot maestri rătăcitori au fost și Leonardo da Cutro și chiar Greco, care în scurta lor viață au străbătut în lung și-n lat vestul Europei, unde apăruseră între timp o serie de maestri de o valoare mai ridicată, încheind în mod tragic periplul lor șahist.

După moartea lui Greco în 1634, nu a mai apărut nici un jucător de forța sa timp de peste un secol, însă popu-laritatea șahului a crescut neconținut atât în vestul cât și în estul Europei, traversînd și Atlanticul odată cu conchis-tadorii spanioli și coloniștii francezi, englezi sau olandezi care populaseră cele două Americi.

PERIOADA ROMANTICĂ : 1750—1865

Această perioadă de peste un secol, plină de evenimente, din marșul triumfal pentru cucerirea Terrei, a ridicat va-loarea morală a jocului de șah ca sport de masă, cu previ-zibile aspecte de știință și artă, demonstrînd că nu s-a născut pentru a fi doar un simplu amuzament al aristocrației timpu-lui sau o sursă de cîștiguri, adeseori fabuloase, pentru marile talente.

În jurul anului 1740, un parizian de origine română, emigrant prin Sicilia la Paris, proprietarul cafenelei „Café Procopie“, observînd că un grup de prieteni veneau zilnic să joace citeva partide de șah, delectîndu-se în subsidiar și cu citeva cești de cafea, are „geniala“ idee de a rezerva o ca-meră pentru amatorii acestui joc silențios în comparație cu tablele, procurînd și citeva garnituri de piese pe care le în-chiria pentru cîteva cenți. Astfel prinde viață embrionul pri-

mului club de șah din lume, materializat în 1750 prin elegantul „Café de la Régence“, organizat într-un fost palat al ducelui de Orléans, ajungând în scurt timp centrul șahist al Parisului și Franței. Ideea se extinde apoi în toate țările cu un șah mai evoluat ca Anglia, S.U.A., Germania, Austria, Italia, Ungaria sau Elveția.

Celebru în întreaga lume, „Café de la Régence“ devine locul de întâlnire al celor mai buni jucători ai timpului. Aici vin să joace o partidă Diderot, Voltaire, Lavoisier, Franklin, Stamma, Ducele de Richelieu, Grimm, Robespierre, Rousseau sau Napoleon Bonaparte pe cînd era general. Tot aici culege primele succese „campionul secolului XVIII“, francezul François-André Danican-Philidor, primul mare teoretician din istoria șahului. Jocul său, condus de principii fundamentate științific, sint expuse cu multă competență în „Analyse de jeu des Echecs“ publicată la Paris în 1749, carte de căpătii pentru viitorul șahului. În această lucrare, pe lângă prezentarea organizată a deschiderilor, se analizează și jocul de mijloc, care pînă atunci fusese pur și simplu ignorat, rezervîndu-se și un capitol special pentru finaluri. Astfel întreaga partidă este prezentată ca un tot unitar, urmînd a se desfășura după un plan metodic.

Cu aceste premise de importanță covârșitoare debutează perioada romantică a șahului, dominată autoritar de Philidor pînă la sfîrșitul secolului.

Primele cinci decenii ale secolului XIX, parcă încă buimăcite de prodigioasa existență a lui Philidor, nu aduc mai nimic nou în domeniul șahului, excepție făcînd doar publicistica. Astfel : ● În 1813 apare prima coloană de șah din lume în cotidianul englez „The Liverpool Mercury“. ● Două orașe engleze, Londra și Edinburgh, inaugurează în 1824 era meciurilor inter-orașe de șah prin corespondență. ● Campionii Franței și Angliei, respectiv La Bourdonnais și Mac Donnell, dispută în 1834 un meci-fluviu de 85 de partide pentru supremația continentală. ● La Bourdonnais tipărește la Paris, în 1836, prima revistă de șah din lume intitulată „Le Palamède“. ● În 1840 doi jucători din orașelul Wakefield iau inițiativa fondării primului club de șah de pe glob, „The Yorkshire Chess Association“, care funcționează și în prezent. ● Maeștrii germani Berger și Lasa scot de sub tipar în 1843 prima expunere sistematică a teoriei jocului de șah

intitulată „Handbuch des Schachspiels“, în cea mai mare parte de actualitate și în zilele noastre.

A doua jumătate a aceluiași secol începe cu un eveniment care constituie prima manifestare efectiv sportivă a jocului de șah, prin desfășurarea la Londra, în 1851, a primului turneu internațional individual, cu meciuri eliminatorii, la care participă 15 din cei mai buni maeștri din Europa și unul din S.U.A. Șase ani mai târziu, în 1857, cu ocazia primului congres al șahiștilor americani, New York-ul găzduiește o nouă întrecere intercontinentală, câștigată de prea puțin cunoscutul Paul Morphy din New Orleans, care numai peste un an avea să devină cea mai mare personalitate șahistă a perioadei romantice, datorită atât extraordinarelor sale victorii cât, mai ales, stilului său de joc „misterios“ pentru contemporani. Tot în același timp se constituie primele asociații naționale de șah, începînd cu cea americană în 1858, urmată de Marea Britanie în 1861.

Este cert că perioada romantică, prin evoluțiile celor doi supercampioni Philidor și Morphy, a constituit momentul critic al evoluției șahului, prin deconspirarea componentelor intime ale partidei de către Philidor și prin strălucitele combinații ale lui Morphy care, fiind un jucător cu un excepțional simț al naturalului, fără să cunoască nimic din teoriile jocului pozițional, formulate mult mai târziu, a aplicat în mod spontan principiile dezvoltării rapide și ale luptei pentru centru, dînd o interpretare creatoare ideilor novatoare ale lui Philidor.

Colaborarea atemporală a liderilor șahului romantic a avut ca prim efect ridicarea parțială a vîlului ce acoperea multiplele valențe ale acestui miraculos joc, prefățîndu-i maturitatea ce avea să se producă la hotarul celor două secole.

MARILE CĂUTĂRI: 1866—1920

Studiînd cu multă atenție excepționalele partide jucate de Morphy la Londra și Paris, marii maeștri europeni și-au dat seama că în jocul campionului american intraseră, în mod intuitiv, o serie de principii care reglementează echilibrul dintre diferitele elemente componente ale șahului.

Primul maestru care a înțeles mobilul victoriilor lui Morphy, trăgînd unele concluzii în ceea ce privește legile

care guvernează desfășurarea partidei, a fost Wilhelm Steinitz, un adevărat arhitect al șahului, care i-a pus bazele formei moderne, clasificând deschiderile și stabilind reguli care, devenite clasice, au rămas permanent valabile.

Așa au început **marile căutări** pentru descifrarea și punerea în evidență a tainicelor valențe pe care le conținea „regele jocurilor” în intimitățile sale, constituind, după părerea generală, cel mai important capitol din lunga istorie a evoluției șahului.

Personalitățile șahiste care au contribuit efectiv, prin cercetări minuțioase și îndelungate pe parcursul a numai o jumătate de secol, la elaborarea teoriei deschiderilor și principiilor de tactică și strategie, au fost tot reprezentanții „bătrânei” Europe. Marile căutări s-au lovit adeseori de dificultăți majore apărute în urma unor contradicții care păreau uneori de nedepășit, dar confruntările la tablă au demonstrat de partea cui este dreptatea, cîștigătorul permanent fiind... șahul, care pas cu pas și-a dezvăluit secretele.

Clarificînd principiile jocului pozițional Steinitz le-a experimentat cu succes în meciul cu Anderssen din 1866, după care s-a autointitulat „campionul lumii”, titlu care i s-a recunoscut oficial de către toate federațiile de șah existente abia în 1886, în urma meciului cîștigat la Zukertort, iar rezultatele cercetărilor sale în domeniul tacticii și strategiei le-a expus pe larg în opera sa „The modern chess instructor”, publicată în două volume în anii 1889 și 1891.

La baza teoriei lui, încadrată în „Școala nouă”, în opoziție cu „Școala veche”, a generației lui Anderssen, stătea principiul fundamental că „orice poziție conține anumite indicii și caracteristici ce determină planul just de joc”, la care se adăugau și alte câteva principii strategice ca : teoria falanșelor de pioni, momentul aplicării combinațiilor, echilibrul pozițiilor, acumularea micilor avantaje și altele de mai mică importanță.

În întîmpinarea dogmelor lui Steinitz, acceptate în general fără rezerve de întreaga lume șahistă, la celălalt capăt al Pămîntului, în Rusia, s-a ridicat Mihail Cigorin, „un artist al gîndirii șahiste”, cum l-a caracterizat Botvinnik. Cigorin recunoștea importanța principiilor strategice elaborate de Steinitz, dar combătea generalizarea excesivă a acestora, afir-

mînd că în partidă trebuie avute în vedere și chiar căutate situațiile particulare, excepțiile aducînd astfel corectivul necesar teoriilor campionului lumii. Prin partidele disputate între cei doi teoreticieni în meciurile pentru titlul mondial, s-a demonstrat că principiile strategice generale pot constitui baza unui plan de joc pozițional, dar pot fi și punctul de plecare a unui joc combinativ, în care rolul principal îl are calcularea corectă a variantelor posibile, emițîndu-se astfel teoria dinamismului partidei.

În 1894 titlul suprem a fost preluat de berlinezul Emanuel Lasker, un titan solitar și insolit al șahului. Caracter de mare luptător, amintindu-și că este și doctor în filozofie, a sesizat faptul că șahul nu constă numai din tactică și strategie, mai mult sau mai puțin complicate, ci că pionii și figurile de pe tabla cu 64 de pătrate sînt dirijați de ființe gînditoare, cu calități și slăbiciuni inerente, elemente subiective care trebuie avute în vedere. Așa a fost „descoperită” arma psihologică și deci pregătirea la adversar, care a intrat apoi în recuzita oricărui jucător de performanță.

Stilul lui Lasker a fost foarte plastic explicat ceva mai tîrziu de marele maestru Reti. „Pentru Lasker elementul principal în partida de șah este lupta nervilor. În primul rînd el caută să zdruncine psihicul adversarului, să-i pregătească o depresiune nervoasă și prin aceasta să-l determine să facă o greșeală decisivă. Pe ce cale obține aceasta? El studiază partidele, stilul, părțile tari și slabe ale jocului viitorului său adversar. El caută să facă nu mutările obiectiv cele mai bune, ci pe cele mai neplăcute pentru adversar. El conduce partida pe un făgaș străin adversarului și pe această cale, intrînd adeseori intenționat în poziții mai slabe, îndreaptă partida direct spre prăpastie. În astfel de condiții, adversarul nu mai este în stare să mențină o poziție conformă stilului său și deși poate se găsește într-o situație mai bună, obiectiv vorbind cîștigată, el este mereu obligat să facă față unor noi probleme, în mod special grele pentru el. Din această cauză el pierde multă vreme, intră în criză de timp și este silit, în poziție dificilă, să joace repede și începe să se încurce în complicații. Acum pornește și Lasker să joace cu toată forța lui colosală. Atunci adversarul, care stă încă mai bine, suferă o depresiune nervoasă, o catastrofă psihică, ce-l duce direct la prăbușire pe tabla de șah”.

Cu teoria în acest stadiu s-a intrat în secolul XX, în care, în primul deceniu, din punct de vedere șahist nu s-a mai întâmplat nimic deosebit. Toți maeștrii vremii, sau aproape toți, acceptaseră cu aplauze sau tăcut teoriile lui Steinitz și-și disputau înțietatea cu ardoare. Și totuși, spre sfârșitul acestui deceniu liniștit, la Viena, în „laboratorul“ improvizat al lui Tartakover, în colaborare cu Nimzovici, se urzea un „complot“ împotriva teoriilor steinitziene, aprig susținute de Tarrasch de astă dată. Marile căutări continuau deci, dar... conspirativ.

Noile descoperiri ale celor doi erudiți teoreticieni erau „indienele“, care de fapt fuseseră jucate sporadic în turneul de la Londra din 1851 și ceva mai târziu și la alte concursuri, încercări abandonate deoarece rezultatele nu se realizaseră în măsura scontată. Primele atacuri au fost date de Nimzovici, secondat de Tartakover, prin câteva articole publicate în „Wiener Schachzeitung“, repunând în discuție axiomaticile teorii ale lui Steinitz și Tarrasch cu privire la lupta pentru centru. Acestora li se alătură, după 1916, entuziaștii Breyer și Reti, formînd „grupul celor 4“, care formulează o nouă linie a deschiderilor, potrivit căreia nu este necesar ca centrul tablei să fie neapărat ocupat de pioni sau figuri, ci este suficient să fie suprăvegheat de la distanță de figuri plasate, spre exemplu, prin fianchetare. Așa s-a deschis ultimul capitol al marilor căutări, „Școala hipermodernă“ care, cu toate că avea și ea unele exagerări în privința combinațiilor, și-a demonstrat dreptul la viață prin practica maeștrilor, îmbogățind registrul deschiderilor cu un nou set teoretic.

Practic, „revoluția hipermodernă“ a condus la o reconsiderare a tuturor deschiderilor jocului de șah, prefigurînd și ceea ce a urmat, ca „Apărarea Alehin“ și altele, veritabile efecte întârziate ale neoromantismului.

Se poate considera că perioada „marilor căutări“ s-a încheiat spre sfârșitul anului 1920, cînd diversele idei majore de constituire a teoriei deschiderilor, bucurîndu-se de aportul total al marilor maeștri, intraseră în istorie după ce predaseră tacticii și strategiei conținutul lor util. De asemenea, se conturase și concluzia că șahul este o luptă a inteligenței la care iau parte factori științifici, artistici, psihologici și sportivi.

Tot în această perioadă literatura șahistă apăruse din abundență în țările occidentale, făcându-se simțită și în restul lumii, răspinzind cu generozitate teoria desfășurării jocului și analizele partidelor în care se înfruntau maeștrii șahului.

ȘAHUL MODERN: 1921—1947

Transferul titlului de campion mondial între Lasker și Capablanca, în urma dramaticului „meci neterminat” de la Havana din primăvara anului 1921, a constituit granița de trecere la șahul modern, dominat de doi supercampioni, Capablanca și Alehin, două nume de referință pentru orice iubitor al jocului de șah, fie el simplu amator sau mare maestru. Această nouă perioadă de dezvoltare a „jocului regilor”, preluând ștafeta predecesoarelor sale, și-a asumat sarcina ca pe parcursul a numai unui sfert de veac să prelucraze cu sîrguință moștenirea primită, în stare încă crudă, de la neastîmpărații inovatori ai marilor căutări.

Să ne reamintim că doar cu cîțiva ani înainte de 1920, „stafia hipermodernă”, zdruncinînd din temelii liniștea de cabinet în care se scufundaseră teoriile „Școlii noi”, relevase nu atît faptul că în partidă se poate începe și cu un centru pasiv-reținut sau chiar cu amînarea temporară a luptei pentru ocuparea centrului, ci mai ales adevărul că șahul este încă departe de a-și fi dezvăluit toate tainele, iar munca de cercetare trebuie continuată cu aceeași perseverență.

Toate aceste aspecte de importanță deosebită au fost remarcate atît de Capablanca și Alehin, cît și de marea majoritate a maeștrilor vremii, trecîndu-se cu sîrguință la confruntarea ideilor elaborate și partidelor jucate de adepții „Școlii noi” și „hipermoderniști”, separînd secvențele viabile de cele lipsite de conținut sau exagerate, sistematizîndu-le și în final incluzîndu-le în marea teorie a deschiderilor. A fost o perioadă relativ scurtă dar de mare intensitate datorită marelui număr de personalități șahiste care se confruntau la tablă în turnee din ce în ce mai numeroase și mai valoroase, în care, alături de cei doi supercampioni, evoluau celebrii mari maeștri și teoreticieni Lasker, Bogoliubov, Marshall, Nimzovici, Spielmann, Tarrasch, Rubinstein, Maroczy, Tartakover, Grünfeld, Reti sau Euwe. În jurul anului 1930 năvălește în

„arenă“ noua generație reprezentată prin Reshevsky, Keres, Flohr, Botvinnik, Fine, Najdorf, Kashdan, Lilienthal, Stahlberg și mulți alții, care au contribuit din plin la progresul șahului în general.

Despre Capablanca și Alehin, lideri necontestati ai perioadei moderne, s-au scris sute și mii de cărți, fără a se putea epuiza subiectul. Capablanca a fost primul mare maestru care, deși era un practicant al teoriilor steinitziene, a aplicat cu succes ideile hipermoderniștilor, dezlănțuind furtunile de opinii care au urmat, avînd meritul de a fi făcut joncțiunea între cele două tabere antagoniste. Astfel, a demonstrat că în principiu toată lumea are dreptate, fără a putea stabili însă și în ce măsură, deoarece practic n-a reușit să se desprindă total de „Școala nouă“, în genul căreia a jucat toată viața. Cel care avea să aducă pacea în lumea șahistă a fost Alehin, după mulți cronicari cel mai mare jucător al tuturor timpurilor, care a sintetizat principiile „Școlii noi“ cu cele ale hipermoderniștilor, eliminîndu-le exagerările și apoi aplicîndu-le convingător în partida practică. Este necesar de precizat că, spre deosebire de genialul dar mai romanticul cubanez, care avea un repertoriu personal mai restrîns, Alehin se simțea ca peștele în apă în toată teoria, născocind el însuși valoroase deschideri și variante care au îmbogățit arta șahistă. Așa se explică faptul că Alehin a avut posibilitatea materială și autoritatea morală de a demonstra cine și cîtă dreptate are, potolind spiritele mai înfierbîntate, mai ales după 1927, cînd a devenit campion mondial.

În 1924, prin înființarea Federației Internaționale de Șah, se trece la o formă superioară de desfășurare a sportului minții, prin organizarea periodică a campionatelor mondiale interțări, răspîndind astfel șahul în cele mai îndepărtate colțuri ale lumii. Acțiunea principală pe care F.I.D.E. n-a reușit să o rezolve de la începuturile activității sale, cu toată puterea de decizie cu care fusese investită de organizațiile naționale, a fost aceea a disputării campionatului mondial individual masculin, care a rămas în continuare un fel de proprietate personală a deținătorului, care-l punea în joc la liberul său arbitru, alegîndu-și adversarul și stabilind recompensele după bunul său plac.

Tot în această perioadă modernă, chiar de la începuturile ei, privirile cercurilor șahiste din întreaga lume se în-

dreptau din ce în ce mai insistent asupra răsăritului Europei, unde forurile de specialitate din U.R.S.S. precizau în 1924 într-un congres că „șahul constituie o armă pentru ridicarea culturală a maselor”. În preajma anului 1925, în U.R.S.S. se desfășoară o activitate organizatorică fără precedent, mai întâi prin constituirea unei Secții centrale de șah în cadrul Comitetului Superior al Culturii Fizice din Moscova și apoi prin înființarea a nenumărate secții șahiste în întreprinderile muncitorești, căminele culturale și școlile de toate gradele din întreaga țară. Se creează în consecință o rețea perfectă, cu sarcini imediate de a propaga șahul în mase și de a depista talentele deosebite, pentru a le îndruma spre marea performanță. Datorită acestor condiții favorabile se desprinde, prin marele său talent, tânărul Mihail Botvinnik, care începe să studieze șahul pe baze științifice, elaborând și metodele tehnice de joc. Împreună cu alți teoreticieni sovietici el pune bazele unei noi concepții de desfășurare a partidei adaptată cerințelor tehnicii moderne, forța de calcul combinativ fiind îmbinată cu studiul profund al strategiei, analizând lupta șahistă din toate punctele de vedere. Curînd sistemele lui Botvinnik fac școală, dar numai în U.R.S.S., afiliată la F.I.D.E. în 1947, ele începînd să fie aplicate și de alți maeștri, în special de cei tineri, astfel că în jurul anului 1946 încep să apară în turneele internaționale primii reprezentanți ai noii concepții de joc, Smîslov, Boleslavski, Kotov, Bronștein care uimesc prin rezultatele lor constant superioare. Parcă jucau alt șah. Se făcuse undeva o transmutație ! Dar unde și, mai ales, cum ?

Acest sfîrșit abrupt de perioadă readuce în actualitate un articol al scriitorului Mihail Sadoveanu, publicat în 1928 sub titlul „Biruința lui Alehin”, care în final sintetizează deosebit de prozaic perioada „șahului modern” prevestind, ca un mare povestitor și propagator al șahului, ce a fost și ce a mai urmat : „D-rul Tarrasch a creat o școală, căutînd să stabilească legi, sisteme, metode și formule care ar fi permis unui inițiat să cîștige mecanic partidele de șah ! În vremea aceea Alapin, un teoretician rus, i-a făcut o nostimă întîmpinare, povestindu-i un basm oriental despre o împărăție în care un învățat occidental venise cu formule secrete, care făceau pe cel ce le cunoștea să cîștige invariabil la șah. S-a întîmplat imediat o catastrofă : șahul n-a mai avut nici

un farmec... Atunci împăratul a poruncit să fie tăiat acel blestemat de la Apus și formulele lui să fie arse, împrăștiate în cele patru vânturi și uitate. Pentru formulele d-rului Tarasch n-a fost nevoie de asemenea operații. Formulele lui nu l-au împiedicat să piardă multe partide, iar cele pe care le-a câștigat, le-a câștigat pentru că este un jucător tare. Însă ceea ce s-a întâmplat acum cu Alehin și cu Capablanca ilustrează din nou infinitul misterios al acestui joc-minune. Capablanca avea anii trecuți impresia, judecându-se pe sine însuși, că a mers așa de departe încît e cu neputință să mai piardă o partidă. Alehin a dovedit, fără să aibă o impresie similară, că șahul e, ca să zic așa, fără fund. Asta s-a dovedit încă o dată, precum s-a mai dovedit și-n alte rinduri. Și se va mai dovedi și de aici înainte. Va veni unul a cărui artă și știință vor birui adîncimea și furtuna lui Alehin“. De necrezut cîtă dreptate a avut în 1928 „bădița Mihai“!

EXPLOZIA ȘAHISTĂ : 1948—1982

„Teoria este... practica măștrilor“, afirma ilustrul maestru și teoretician Aaron Nimzovici în anii de trecere de la **marile căutări la șahul modern**, poate fără a realiza că celebrul său aforism era în același timp și o prognoză. Concret, se emitea principiul fundamental, unanim recunoscut astăzi prin prisma istoriei, că teoria șahistă se naște, crește și se perfecționează din apriga frămîntare a materiei cenușii în „labirintul magic cu 64 de pătrate“, unde se confruntă și se verifică principiile și ideile noi găsite după minuțioase cercetări în „laboratorul“ personal.

Cam cu aceste premise și-a conturat planul de activitate tinărul maestru Botvinnik care, preluînd ideile dinamice formulate de Cigorin și coroborîndu-le cu tehnica lui Capablanca și arta lui Alehin, a pus bazele școlii sovietice, prezentată clar de însuși fondatorul ei : „Mai înainte de orice este vorba despre atitudinea științifică față de șah. Prin aceasta se subînțelege abordarea realistă a partidei și atitudinea critică față de creație, față de propria muncă ! Acestea au devenit principii. De aceea măștrii sovietici se află fără încetare în căutare de lucruri noi, deschizînd noi drumuri în domeniul teoriei și practicii șahului. Dacă, de exemplu, unii măștri din

trecut jucau aceleași deschideri ani la rind, noi privim această problemă cu totul altfel. Cînd studiem un sistem de deschidere oarecare îi imprimăm «o nouă tehnică de producție» și utilizăm un sistem sau altul numai atît timp cît aduce foloase, iar după aceea îl trecem la arhivă și începem cercetări pentru găsirea unor «arme» noi».

Iată deci marile secrete care au declanșat explozia șahistă din preajma anului 1948.

După fulgerătorul deces al lui Alehin, titlul suprem rămas vacant trece, în sfîrșit, sub controlul F.I.D.E., așa cum ar fi fost normal să se fi procedat chiar din anul 1924, data înființării acestei organizații internaționale. Pentru desemnarea unui nou lider al șahului mondial se organizează „Turneul celor 5” de la Haga și Moscova din 1948, la care reprezentanții U.R.S.S. obțin un succes total prin ocuparea primelor trei locuri, inclusiv cucerirea coroanei de lauri a campionului lumii de către Botvinnik, demonstrînd definitiv, și pentru sceptici, eficiența școlii de șah sovietice.

De la acest eveniment marcant, provocat indirect de studierea tacticii și strategiei pe baze științifice, a pornit o lungă cursă de urmărire, fără precedent în istoria șahului, între restul maeștrilor lumii și cei sovietici, care cîștigau orice turneu internațional la care participau, cucerind rînd pe rînd toate titlurile mondiale în decurs de numai 7 ani, în 1955 fiind expuse în vitrina cu trofee a Federației de Șah a Uniunii Sovietice toate cupele campionatelor lumii masculine și feminine, individuale și pe echipe.

Concret, ce aducea noua școală de șah? După atenuarea „marelui șoc din 1948” și trezirea la realitate, cercetătorii și-au dat seama că în programul lor de pregătire maeștrii sovietici dezvoltau în principal două aspecte, enunțate de multă vreme, dar numai sporadic aplicate, și anume: pregătirea directă la adversar, ceea ce includea și existența unui fișier-cartotecă a partidelor însoțit de indexuri pe deschideri sau jucători, și latura psihologică cu creionarea cît mai amănunțită a personalității fiecărui adversar. privit prin prisma celor trei particularități de bază: temperament, aptitudini și caracter.

În primul deceniu de după 1948, în unele cercuri se presupunea că permanentele victorii ale sovieticilor s-ar datoră în mare măsură elementului uman, în sensul că Uniunea

Sovietică ar fi un veritabil rezervor de genii șahiste, care în mod natural se avintă în activitatea internă și apoi internațională începînd... un drum glorios ! Prin 1960 însă, la o analiză comparativă a rezultatelor concursurilor din ultima perioadă, s-a observat că victoriile sovieticilor sînt sporadice la juniori, depinzînd numai de talentul jucătorilor, vulnerabile la echipele studențești, devenind însă foarte constante la turneele seniorilor, băieți și fete. Era clar deci că marile succese ale șahului sovietic erau legate de un ciclu științific de școlarizare organizat multilateral, disciplinat și continuu, mai ales continuu, devenind în final o rampă de lansare... de mari maeștri și victorii.

În acest timp marii maeștri din întreaga lume, acționînd energic, în general prin studii izolate, fără a obține rezultate spectaculoase, încep totuși să reducă din decalajul ce-i separa de sovietici. Astfel intră în scenă mai întîi jucătorii din „vechea gardă“ ca L. Szabo, Najdorf, Barcza, Pachman, Unzicker, Gligorici, apoi cei din generația mai tinăra reprezentată prin Evans, Schmid, Larsen, Olafsson, Panno, Portisch, urmată de Gheorghiu, Hort, Mecking, Liubojevici și completînd cu apariția fabulosului Robert Fischer, care, cu eforturi unite, după 1970 trece la arhivă mitul școlii lui Botvinnik, readucînd echilibrul în nespul de frămîntata lume a șahului de după 1948. Marele test al meciului **U.R.S.S. — Restul lumii**, desfășurat la Belgrad în primăvara anului 1970, încheiat cu victoria la limită a echipei campionilor mondiali, care pierduseră la primele 4 mese cu severul scor de $5\frac{1}{2}$ — $10\frac{1}{2}$, demonstrase neîndoielnic că anevoioasa cursă lungă de urmărire se terminase, dar „explozia șahistă“ cuprinsese tot globul, amplificată și de intrarea în circuit a insolitei inteligențe cibernetice care generase „șahul artificial“.

Pentru completarea imaginii trebuie precizat că șahul ultimelor trei decenii s-a caracterizat printr-o nemaiîntîlnită ploaie informațională, teoria făcînd un uriaș salt valoric în toate stadiile partidei, realizîndu-se idei strategice de o rară subtilitate, la care adăugîndu-se atît aspectele estetice foarte evaluate cît și elementul psihologic, omniprezent în confruntările sportive, au rezultat veritabile opere de artă șahistă.

II. REGULAMENTUL DE JOC

De secole șahul face parte integrantă din cotidianul omului civilizat. Și ca orice activitate care devine un „sine qua non” al vieții, și practicarea sportului minții s-a diversificat în mai multe ramuri distincte care, de fapt, sînt „variațiuni pe aceeași temă”, abordate de fiecare după posibilități și aptitudini.

— **Șahul la tablă**, în care cei doi adversari se confruntă pe viu „în direct”, sistem care, în mod firesc, are cea mai mare arie de răspîndire.

— **Șahul prin corespondență**, denumit și „șahul de laborator”, se desfășoară după exact aceleași reguli ca și cel de la tablă, dar prin corespondență, utilizîndu-se în acest scop cărțile poștale, telexul sau telefonul înregistrat pe bandă. Astfel, fiecare jucător are posibilitatea să gîndească mutările din partidă în liniștea cabinetului său de la domiciliu și să consulte toată literatura șahistă pe care o are.

— **Șahul artistic**, pe bună dreptate considerat „poezia șahului”, este complementul partidei, urmărind dezvoltarea pînă la idealizare a gîndirii logice în scopul găsirii unor noi idei strategice din deosebit de bogata paletă a procesului creației șahiste.

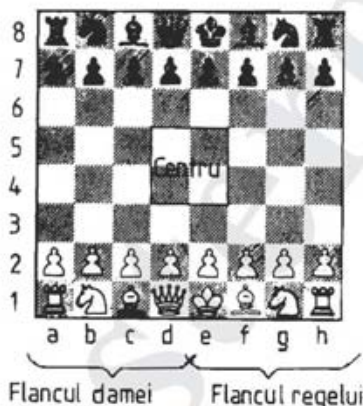
NOȚIUNI DE BAZĂ

1. **Jocul de șah** se desfășoară pe o tablă pătrată, între doi adversari, prin deplasarea unor piese.

2. **Tabla de șah** este formată din 64 de căsuțe (cîmpuri) de formă pătrată, dispuse alternativ în culori alb-negru în

8 rînduri orizontale (numite **linii** și însemnate cu literele a, b, c, d, e, f, g, h) și 8 verticale (numite **coloane** și însemnate cu cifrele 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8). Rîndurile de căsuțe de aceeași culoare, care se ating între ele prin colțuri, se numesc **diagonale**. Tabla de șah se așază astfel ca fiecare jucător să aibă colțul alb în dreapta sa.

3. **Piese.** La începerea jocului fiecare adversar dispune de 16 piese de aceeași culoare (albe sau negre), compuse din : un rege (R), o damă (D), două turnuri (T), doi nebuni (N), doi cai (C) și opt pioni, așezați pe tablă așa cum se vede în diagrama de mai jos.

4. **Prima mutare** o face întotdeauna jucătorul cu piese albe.

5. Prin **mutare** se înțelege deplasarea unei piese de pe o căsuță pe alta, neputînd trece peste o căsuță ocupată de o altă piesă, cu excepția calului care poate sări peste oricare din piesele proprii sau adverse. O piesă așezată regulamentar pe o căsuță ocupată de o piesă adversă este obligatoriu să fie capturată și îndepărtată de pe tablă. Luarea „en passant” (în trecere) este studiată la punctul 6.

6. **Mersul pieselor**, conform regulilor de joc, se face astfel :

— **Regele** se deplasează de la locul în care se află pe oricare din căsuțele imediat alăturate, care nu sînt sub bătaia unei piese adverse.

O mutare de excepție o constituie **rocada**, care se efectuează prin deplasarea regelui cu două căsuțe spre dreapta (rocada mică) sau spre stînga (rocada mare), combinată cu trecerea turnului din direcția către care se îndreaptă regele pe căsuța peste care a sărit regele. Rocado se poate face în

Poziția inițială

Rocado mică

Rocado mare

următoarele condiții : ● Regele să nu se afle în șah. ● Atît regele cît și turnul care va fi rocat să nu fi făcut nici o mutare. ● Traseul pe care-l parcurge în timpul rocadei să nu fie sub bătaia vreunei piese adverse. ● În cazul rocadei mari, să nu mai existe nici o piesă între rege și turn. Se recomandă ca rocada să înceapă cu mutarea regelui și apoi a turnului. Dacă un jucător atinge ambele piese, după care se constată că rocada nu poate fi efectuată fiind neregulamentară, jucătorul este obligat să mute regele. Dacă însă regele nu poate face nici o mutare regulamentară, greșeala va rămîne nesanționată.

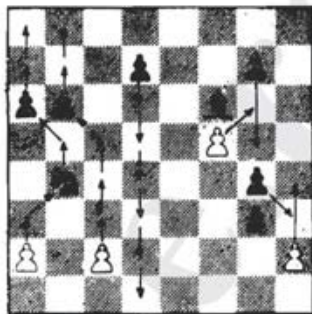
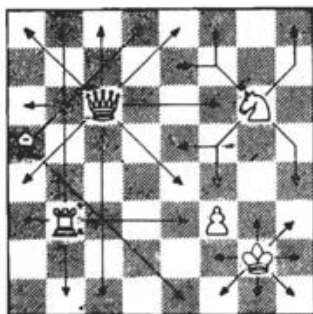
— **Turnul** se poate deplasa pe coloana (verticala) sau linia (orizontala) căsuței de pe care pornește.

— **Nebunul** poate executa orice mutare pe diagonalele care se formează din cîmpul pe care stă.

— **Dama** poate fi mutată de-a lungul coloanelor, liniilor și diagonalelor pe care se află, intrînd în toate posibilitățile de mișcare ale turnului și nebunului.

— **Calul** efectuează mutarea prin combinarea mișcării nebunului și turnului astfel : face un pas pe diagonală, după care, continuînd să se depărteze de căsuța inițială, mai face un pas pe coloană sau pe linie.

În diagrama din stînga sînt exemplificate toate posibilitățile de mișcare ale figurilor (ofițerilor) jocului de șah, în cadrul schemei propuse.

— Pionii se deplasează numai înainte. În afară de cazul unei luări, în momentul pornirii de pe cîmpul inițial pionii pot fi avansați cu una sau două căsuțe libere, după voia jucătorului. În continuare însă ei pot fi mutați numai cu cîte o căsuță.

Luarea (captura, priza) unei piese adverse de către un pion se poate executa numai în diagonală în căsuța alăturată, așa cum se vede în exemplele prezentate în grupajul din partea stîngă a diagramei din dreapta. Luarea „en passant” (în trecere) se execută de un pion ce are sub bătaie o căsuță peste care a trecut un pion advers, care din poziția inițială a fost avansat cu două căsuțe deodată. El poate captura (dacă vrea) acest pion, dar numai la mutarea imediat următoare (de răspuns), ca și cum pionul advers ar fi fost deplasat numai cu o singură căsuță. În partea dreaptă a diagramei de mai sus sînt prezentate două exemple de aplicare a regulii de luare „en passant”.

Orice pion care ajunge pe ultima linie trebuie transformat obligatoriu prin aceeași mutare în damă, turn, nebun sau cal, la alegerea jucătorului, indiferent de restul pieselor pe care le mai are pe tablă.

7. **Efectuarea mutării** este considerată completă, și deci definitivă, cînd : ● Piesa este mutată pe o căsuță liberă, iar mîna jucătorului a părăsit piesa respectivă. ● Se produce o

luare și piesa capturată a fost eliminată de pe tabla de șah, iar jucătorul a pus pe căsuța respectivă propria sa piesă. ● Executînd rocada, mîna jucătorului a părăsit turnul după ce acesta a fost adus în căsuța peste care a sărit regele. ● La transformarea unui pion, acesta a fost eliminat de pe tablă, iar mîna jucătorului a părăsit noua piesă așezată în căsuța de transformare.

8. Piesa atinsă — „pièce touchée“. Una din legile fundamentale în buna desfășurare a unei partide de șah este „piesa atinsă trebuie jucată“ (pièce touchée, pièce jouée“).

Dacă un jucător atinge una sau mai multe piese proprii, el este obligat să mute prima piesă pe care a pus mîna, iar dacă aceasta nu este posibil regulamentar, pe a doua, a treia și așa mai departe. Dacă însă atinge una din piesele sale și o piesă a adversarului, el trebuie să ia piesa adversă cu propria piesă. Dacă operația nu este posibilă el este obligat să mute piesa sa. Dacă nici aceasta nu este posibil, trebuie să ia piesa adversă cu o piesă proprie la alegerea sa.

În cazul în care un jucător atinge numai din greșeală una sau mai multe piese, după stabilirea de către arbitru a „lipsei de intenție“, fapta rămîne nesancționată.

În cazul în care un jucător, care este la mutare, dorește să-și aranjeze pe tablă una sau mai multe piese pe căsuțele lor, el poate realiza aceasta cu condiția să-și prevină adversarul prin precizarea aranjelor sau prin expresia internațională *j'adoube*.

9. Poziții neregulamentare. Dacă în cursul unei partide se constată că : ● s-a efectuat o mutare neregulamentară ● una sau mai multe piese au fost deranjate din greșeală (prin lovire sau cădere) ● după întrerupere poziția a fost incorect reconstituită ; se va reveni la poziția regulamentară, după care partida va continua. În primul caz se vor aplica regulile de la punctul 8 privind mutarea care o poate înlocui pe cea greșit efectuată. Dacă poziția nu se mai poate reconstitui, partida se va anula, urmînd a fi rejucată.

Dacă în timpul jocului se constată că poziția inițială a pieselor a fost incorectă, și ea nu se mai poate corecta din mers fără nici un prejudiciu pentru jucători, partida se va rejuca.

În cazul inversării culorilor stabilite prin tragerea la sorți, la solicitarea oricărui dintre jucători, făcută în timpul desfășurării jocului, partida se va anula și rejuca cu culo-

rile atribuite prin regulament. Dacă reclamația este făcută după terminarea jocului, partida nu se mai reia, rezultatul consemnat pe fișă rămânând definitiv.

Dacă în timpul unei partide se constată că așezarea tablei este incorectă, dar piesele sînt puse regulamentar, poziția la care s-a ajuns va fi mutată pe o tablă corect așezată, după care partida va continua.

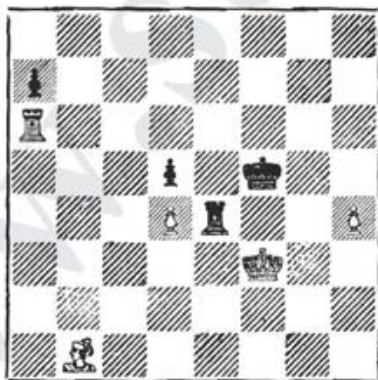
10. „Șah“ la rege. Regele este în „șah“ atunci cînd căsuța pe care o ocupă este în bătaia unei piese adverse. Atacul prin „șah“ trebuie parat la mutarea imediat următoare, în caz contrar regele va fi făcut „mat“ și capturat.

11. Partidă cîștigată. Partida este cîștigată atunci cînd unul din jucători dă mat regelui advers sau declară că cedează și se semnează fișa partidei ca atare, cu consemnarea rezultatului 1—0 sau 0—1.

12. Partidă egală-remiză. Partida va fi declarată remiză :

a. Prin apreciere și acord între cei doi jucători, după semnarea fișei de concurs ;

b. Cînd regele jucătorului la mutare nu este în șah dar nu mai poate executa nici o altă mutare, restul pieselor fiind blocate. În această situație (vezi diagrama), se spune că regele, astfel imobilizat, este în poziție de **pat**.

c. Prin repetarea de 3 ori a aceleiași poziții în cazul că același jucător este la mutare în toate cele trei poziții care se repetă. Dreptul de a cere arbitrului remiza aparține atât jucătorului care este în situația de a juca o mutare care duce la repetarea de 3 ori a poziției, cit și celui care ur-

Un exemplu de aplicare a regulii: „remiză prin repetarea de trei ori a aceleiași poziții“ s-a produs în partida **A. Pichler — C. Ștefaniu**, jucată în finala campionatului prin corespondență al României, 1962/1963, în care după mutarea 31 a albului s-a ajuns la poziția din diagramă, unde apare

53

d. Cînd se constată că s-au executat 50 de mutări de fiecare parte, fără să fi avut loc nici o captură de piesă sau mutare de pion. Regula **celor 50 de mutări** se aplică și în cazul **șahului etern** sau al imposibilității realizării unei poziții de mat, neputînd fi forțată voința jucătorilor. S-au formulat și unele excepții de către F.I.D.E., dar nu sînt incluse în mod expres în regulament.

PARTIDA DE ȘAH

1. Scrierea partidei

În timpul jocului, concomitent cu efectuarea mutărilor, fiecare jucător este obligat să noteze partida mutare cu mutare pe un formular special. Detaliile de scriere a partidei sînt date în capitolul **Notația șahistă**.

În cazul unei **crize de timp** jucătorul poate nota mutările pînă la limita cerută de regulament, după ieșirea din criză.

2. Ceasul de control

În vederea desfășurării ritmice a partidei, fiecare jucător trebuie să efectueze într-un timp limitat un număr de mutări, stabilite prin regulamentul competiției, care diferă de la caz la caz.

Controlul timpului de gîndire al fiecărui jucător se face cu ajutorul unui ceas dublu special pentru șah dotat cu un dispozitiv mecanic de declanșare și transfer al punerii în mișcare a ceasului adversarului.

După efectuarea numărului regulamentar de mutări, ultima este considerată completă și valabilă numai după ce jucătorul a oprit ceasul său de control și nu i-a căzut stegulețul dacă era în criză de timp, exceptînd cazul în care cu ultima mutare și-a făcut mat adversarul.

Dacă la o partidă se constată că ambele stegulețe au căzut fără a se fi realizat numărul prescris de mutări, partida va fi cîștigată de jucătorul care este la mutare în momentul constatării situației.

3. Întreruperea partidei

Dacă după consumarea timpului de gândire și efectuarea mutărilor stabilite de regulamentul concursului partida nu s-a terminat, la indicația arbitrilor, jucătorul care este la mutare în momentul epuizării timpului va da mutarea secretă în plic, scriind-o în notația completă pe fișa sa de partidă. Plicul cu mutarea secretă și fișele de concurs ale ambilor jucători va fi închis și păstrat de arbitru, care va stabili și data reluării partidei.

Controlul timpului de gândire se va efectua prima oară după 4 sau 5 ore de joc în total (conform regulamentului) după care, în caz de prelungire a partidei, controlul se va face obligatoriu din 2 în 2 ore.

4. Reluarea partidei

La reluarea (continuarea) partidei, poziția va fi reconstituită de arbitru pe tabla de șah, iar ceasurile de control vor indica timpul consumat pentru fiecare jucător pînă în momentul întreruperii. Plicul va fi deschis obligatoriu la data și ora programată, în prezența jucătorului care urmează să răspundă la mutarea din plic, indiferent dacă jucătorul care a dat mutarea secretă este sau nu prezent la masa de joc.

În caz că plicul cu mutarea secretă s-a pierdut, partida se va putea continua numai dacă, prin acordul celor doi jucători, se poate restabili exact poziția la întrerupere și timpul de gândire consumat. Altfel partida se va rejuca.

5. Pierderea partidei

O partidă este pierdută de un jucător care :

- Nu se prezintă la masa de joc în interval de o oră de la începerea partidei, regula aplicîndu-se și la reluarea partidei în caz că la întrerupere i-a mai rămas suficient timp de gândire pentru a nu-i cădea stegulețul înainte de o oră de la reluare.
- Nu a efectuat numărul prescris de mutări în timpul prevăzut de fiecare etapă de control.
- Dă în plic o mutare imposibilă sau indescifrabilă, cu condiția ca adversarul să se prezinte la reluarea partidei.
- În timpul partidei refuză aplicarea regulamentului de joc sau de concurs ori nu se supune deciziilor arbitrilor.

6. Comportarea jucătorilor

● În timpul jocului este interzis a se folosi orice fel de material teoretic sau de a se consulta cu terțe persoane. ● Nu este permis a analiza sau comenta partida în sala de joc. ● Este interzisă sub orice formă distragerea sau incomodarea adversarului. ● Nu este admisă retragerea mutărilor efectuate nici chiar cu asentimentul adversarului. ● Calculul mutărilor posibile se va face numai mintal, fără a se atinge cu degetul căsuțele de pe tablă. ● Jucătorul care observă că ceasul de control merge în detrimentul adversarului are obligația morală să-l prevină. ● Jucătorii nu au voie să părăsească sala de joc în tot timpul desfășurării partidei, în afară de cazurile de forță majoră cînd sînt obligați să anunțe arbitru.

7. Arbitrul competiției

Orice concurs de șah va fi condus de un arbitru, care are obligațiile : ● De a întocmi și aplica programul de desfășurare a competiției, pe runde, zile calendaristice și ore, aplicînd sistemul Berger prezentat în tabel. În cazul unui

Număr jucători	R u n d a						
	I	II	III	IV	V	VI	VII
3-4	1-4 2-3	4-3 1-2	2-4 3-1				
5-6	1-6 2-5 3-4	6-4 5-3 1-2	2-6 4-5 3-1	6-5 1-4 2-3	3-6 5-1 4-2		
7-8	1-8 2-7 3-6 4-5	8-5 6-4 7-3 1-2	2-8 3-1 4-7 5-6	8-6 7-5 1-4 2-3	3-8 4-2 5-1 6-7	8-7 1-6 2-5 3-4	4-8 5-3 6-2 7-1

număr mai mare de participanți în concurs se vor aplica prin similitudine principiile de bază care se desprind din tabel. ● De a veghea la aplicarea întocmai a prevederilor

regulamentului de joc, urmînd a rezolva expeditiv și cu maximum de obiectivitate contestațiile prezentate de jucători în timpul concursului.

8. Prevederi finale

Înainte de începerea ultimei runde se recomandă să fie încheiate toate partidele amînate sau întrerupte din rundele precedente, pentru a se evita orice suspiciuni.

Pentru orice dezacord intervenit între jucători sau cu privire la interpretarea regulamentului de joc ori a concursului, pentru soluționare va fi solicitat arbitrul.

9. Notarea rezultatelor

Rezultatele partidelor se notează pe diagrama competiției după sistemul punctelor pe formularul de mai jos. O partidă decisă se notează cu 1—0, iar o remiză cu $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{2}$.

Nr.	Jucători	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Puncte
1.	A	●	$\frac{1}{2}$	1	$\frac{1}{2}$	0	$\frac{1}{2}$						1	
2.	B	$\frac{1}{2}$	●	1	—	1						$\frac{1}{2}$	0	
3.	C	0	0	●	$\frac{1}{2}$						0	+	$\frac{1}{2}$	
4.	D	$\frac{1}{2}$	—	$\frac{1}{2}$	●					0	0	1		
5.	E	1	0			●			1	$\frac{1}{2}$	1	0		
6.	F	$\frac{1}{2}$					●	$\frac{1}{2}$	1	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$		
7.	G						$\frac{1}{2}$	●	$\frac{1}{2}$	1	1	1	$\frac{1}{2}$	
8.	H					0	0	$\frac{1}{2}$	●	0	$\frac{1}{2}$		1	
9.	I				1	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	0	1	●			+	
10.	J			1	1	0	$\frac{1}{2}$	0	$\frac{1}{2}$		●			
11.	K		$\frac{1}{2}$	—	0	1	$\frac{1}{2}$	0				●		
12.	L	0	1	$\frac{1}{2}$				$\frac{1}{2}$	0	—			●	

Dacă o partidă nu a fost efectiv jucată datorită neprezentării unuia dintre concurenți, atunci rezultatul se va nota cu semnul plus (+) pentru jucătorul prezent și cu minus (—) pentru cel absent (forfait) în loc de 1—0. În caz de neprezentare a ambilor adversari se consideră dublu forfait și se notează cite un minus la fiecare. Partida câștigată prin neprezentarea unuia din jucători la reluare, după întrerupere, se consideră efectiv jucată și se notează cu 1—0.

Dacă, indiferent de motive, un jucător absentează la mai mult de trei runde, el va fi considerat retras din concurs. În această situație, dacă jucătorul retras nu a jucat cel puțin jumătate din partide, rezultatele sale se anulează din concurs, însă rămân în diagramă, urmînd a fi luate în calcul la stabilirea clasificărilor sportive ale celorlalți concurenți. Partidele câștigate prin „forfait“ (notate deci cu + —) nu se iau în considerație la calcularea clasificărilor sportive.

ȘAH PRIN CORESPONDENȚĂ

Transmiterea mutărilor prin poștă se va face cu precădere în sistemul cifric Koch, prezent la subcapitolul „Notăția șahistă“. O mutare se consideră completă dacă cuprinde toate datele arătate în exemplul următor :

- Scrisoarea Dvs. plecată la 4.III a sosit la 6.III.1982 ;
- La mutarea Dvs. 15.2324 răspund cu 15...1716 ;
- Expediez prezenta la 8.III.1982 ;
- Timp de gîndire la mutare : 2 zile, total 24 zile ;
- Semnătura (care este obligatorie).

Iată același răspuns redactat prescurtat :

15. 2324 1716

4.III — 6.III — 8.III.1982 = 2 zile — 24 zile.

O mutare valabilă nu mai poate fi retrasă sub nici un motiv și în nici un fel.

Timpul mediu de gîndire pentru o mutare este de 3 zile, fără a fi luată în considerare durata transmiterii prin poștă, care se determină după ștampilele de pe scrisoare.

În afara acestor reguli principale de joc, expuse în general, regulamentele concursurilor stabilesc și detaliile pentru desfășurarea partidelor, care în general pot fi diferite de la turneu la turneu și de la țară la țară.

SAH ARTISTIC

Această formă specială de practicare a șahului, unde jucătorul este pus în fața unei poziții alcătuită artificial în care de regulă albul începe și face mat regele advers într-un număr impus sau nelimitat de mutări, se poate prezenta sub 4 grupe tematice :

- Probleme cu mat în 2, 3, 4 și mai multe mutări ;
- Studii, cu rezolvarea într-un număr nelimitat de mutări ;
- Probleme feerice, în care jocul se desfășoară după reguli diferite de cele ale jocului practic ;
- Probleme cu analiză retrogradă, în care se cere reconstituirea unei partide, parțial sau integral, în funcție de poziția și enunțul dat.

La rîndul lor aceste 4 ramuri ale şahului artistic se subîmpart într-un mare număr de teme și idei care, numai ele singure, pot constitui subiectul unei cărți.

NOTAȚIA ȘAHISTĂ

Pentru a se putea reține partida de șah este absolut necesară cunoașterea felului cum se pot scrie mutările. Notăția șahistă a fost o consecință firească a sesizării, de către primii maeștri ai șatrândjului arab, a faptului că șahul nu este un simplu joc distractiv-recreativ, ci o preocupare de viață cu importante implantări de artă și știință.

După studii îndelungate istoriografii au ajuns la concluzia că prin anii 700—800 e.n., partidele se notau într-un fel de proză, ca de exemplu :

- mutarea 1 : — albul mută pionul din fața regelui ;
— negrul mută pionul din fața nebunului damei ;
- mutarea 2 : — albul mută pionul din fața damei ;
— negrul mută calul din partea regelui, în fața nebunului.

Desigur că o astfel de notație, deosebit de greoaie, care cerea și mult spațiu, s-a căutat să fie îmbunătățită.

Notația descriptivă. Introdusă în timpul șatrândjului, notația descriptivă prevedea în primul rând prescurtarea numelui fiecărei piese astfel : regele = R, dama = D, turnul = T, nebunul = N, calul = C și pionul = p. S-a trecut apoi

	4	5	6	7	8	9	10	11	
8	1D	2C	3N	4D	5R	6N	7C	8D	1
7	2D	3C	4N	5D	6R	7N	8C	9D	2
6	3D	4C	5N	6D	7R	8N	9C	10D	3
5	4D	5C	6N	7D	8R	9N	10C	11D	4
4	5D	6C	7N	8D	9R	10N	11C	12D	5
3	6D	7C	8N	9D	10R	11N	12C	13D	6
2	7D	8C	9N	10D	11R	12N	13C	14D	7
1	8D	9C	10N	11D	12R	13N	14C	15D	8
	a	b	c	d	e	f	g	h	

la simbolizarea tablei de joc pentru fiecare jucător în parte : liniile cu cifre de la 1 la 8, iar coloanele cu inițialele pieselor care stau la baza fiecăreia, pieselor duble (T, C, N) adăugându-li-se (pentru precizare) câte o literă în plus : D pentru cele de pe flancul damei și R pentru cele de pe flancul regelui. Cu perfecționările aduse în timp notația descriptivă a fost adoptată și se practică încă și astăzi în țările de limbă engleză și spaniolă. Acest sistem are însă defectul major de a nota fiecare căsuță cu câte două simboluri diferite, unul pentru alb și altul pentru negru, ceea ce dă serioase dificultăți mnemotehnice în studierea partidelor.

Notația algebrică. Începînd cu secolul XVI ideea înlocuirii sistemului descriptiv prinde în mai multe centre ale lumii șahiste, apărînd izolat și timid un nou gen de notare a partidelor, lansat sub forma finală în 1745 de Philippo Stamma, cînd tipărește cartea sa „The noble game of chess”. În noul sistem figurile sînt notate cu inițialele lor, la fel ca și în cea descriptivă, renunțîndu-se însă la specificarea expresă a pionilor. Modificarea esențială se produce în simbolizarea tablei de șah, în care liniile se notează cu litere mici de la „a” la „h”, iar coloanele cu cifre arabe de la 1 la 8, așa cum este ilustrat în diagramă. Fiînd o notație care per-

8	a8	b8	c8	d8	e8	f8	g8	h8
7	a7	b7	c7	d7	e7	f7	g7	h7
6	a6	b6	c6	d6	e6	f6	g6	h6
5	a5	b5	c5	d5	e5	f5	g5	h5
4	a4	b4	c4	d4	e4	f4	g4	h4
3	a3	b3	c3	d3	e3	f3	g3	h3
2	a2	b2	c2	d2	e2	f2	g2	h2
1	a1	b1	c1	d1	e1	f1	g1	h1
	a	b	c	d	e	f	g	h

mite prescurtarea ei, fără a dăuna cu nimic necesităților de citire și interpretare a partidei, pe parcursul anilor s-a aplicat o întreagă serie de idei, realizîndu-se cea mai simplă formă de scriere a partidelor, denumită **notația algebrică scurtă**.

Iată un exemplu comparativ cu cele trei notații expuse mai sus.

Finala Campionatului A. S. Progresul — București, 1951

Nr.	Notăția descriptivă	Notăția algebrică	
		Completă	Scurtă
1.	P-4 D C-3 NR	d2-d4 Cg8-f6	d4 Cf6
2.	P-4 ND P-3 CR	e2-e4 g7-g6	e4 g6
3.	C-3 ND P-4 D	Cb1-c3 d7-d5	Cc3 d5
4.	N-5 C N-2 C	Nc1-g5 Nf8-g7	Ng5 Ng7
5.	N×C N×N	Ng5×f6 Ng7×f6	Nf6 Nf6
6.	P×P D-3 D	e4×d5 Dd8-d6	cd5 Dd6
7.	P-4 R D-5 C	e2-e4 Dd6-b4	e4 Db4
8.	D-2 D N×P	Dd1-d2 Nf6×d4	Dd2 Nd4
9.	CR-2 R N-2 CR	Cg1-e2 Nd4-g7	Cge2 Ng7
10.	P-3 TD D-3 D	a2-a3 Db4-d6	a3 Dd6
11.	P-3 CR P-3 TD	g2-g3 a7-a6	g3 a6
12.	N-2 C P-3 R	Nf1-g2 e7-e6	Ng2 e6
13.	0-0 0-0	0-0 0-0	0-0 0-0
14.	TD-1 C P×P	Ta1-c1 e6×d5	Tac1 ed5
15.	C×P P-3 ND	Cc3×d5 c7-c6	Cd5 c6
16.	P-4 N P×C	f2-f4 e6×d5	f4 cd5
17.	P-5 N D-3 C+	f4-f5 Dd6-b6+	f5 Db6
18.	R-1 T P-PR	Rg1-h1 d5×e4	Rh1 de4
19.	P×P D×3 CR (0-1)	f5×g6 Db6×g6 (0-1)	fg6 Dg6 (0-1)

În prezent notația algebrică are cea mai largă răspândire în lume, tinzând s-o înlocuiască și pe cea descriptivă în țările care o mai utilizează.

Notația poștală. Dezvoltarea tot mai mare a șahului, prin desfășurarea lui și prin corespondență, a incitat inteligența umană la noi căutări, pentru a se găsi soluții care să elimine cât mai radical confuziile care s-ar putea naște datorită specificului de scris al fiecărui individ.

Sistemul Koch. Spre sfârșitul sec. XVIII teoreticianul W. Koch începe să folosească în lucrările sale un sistem cifric de notare a mutărilor, care, începând cu secolul următor, intră definitiv în notația șahistă pentru partidele prin corespondență. În sistemul Koch, atât liniile cât și coloanele sînt notate cu cifre de la 1 la 8, astfel că fiecare căsuță va fi simbolizată prin 2 cifre: prima reprezentînd coloana și a

doua linia. O mutare, ca de exemplu Cb1—c3 în notația algebrică va fi notată 2133 în cea cifrică, deci fără a se mai despărți grupul de cifre pe căsuțe sau semne intercalate de

8	18	28	38	48	58	68	78	88
7	17	27	37	47	57	67	77	87
6	16	26	36	46	56	66	76	86
5	15	25	35	45	55	65	75	85
4	14	24	34	44	54	64	74	84
3	13	23	33	43	53	63	73	83
2	12	22	32	42	52	62	72	82
1	11	21	31	41	51	61	71	81
	1	2	3	4	5	6	7	8

captură. Rocada mică (0—0) se notează 5171, iar cea mare (0—0—0) cu 5131, ceea ce reprezintă căsuțele pe care se mută regele.

Sistemul Udenmann-Gringmuth. În 1886 s-a aplicat cu mult succes o notație exclusiv literală, sugerată încă din 1822 de americanul Udenmann în „Brentano Chess Monthly“ și reluată cu unele îmbunătățiri de problemistul rus D. Gringmuth pentru meciul prin telegraf Londra — Petersburg. Noul sistem, folosit și în prezent pentru partidele de șah prin telegraf, este o combinație de principii ale notațiilor descriptive și algebrice. Tabla de șah este secționată orizontal în două zone, semicoloanele fiind notate cu consoane și liniile cu vocale, așa cum se indică în diagrama din pag. 64. Transmiterea unei mutări se va realiza prin cuvinte compuse din silabele căsuțelor de plecare și așezare a piesei respective, atât pentru mutarea primită cit și pentru cea de răspuns.

	m	n	p	r	s	t	w	z	
a	ma	na	pa	ra	sa	ta	wa	za	a
e	me	ne	pe	re	se	te	we	ze	e
i	mi	ni	pi	ri	si	ti	wi	zi	i
o	mo	no	po	ro	so	to	wo	zo	o
o	bo	co	do	fo	go	ho	ko	lo	o
i	bi	ci	di	fi	gi	hi	ki	li	i
e	be	ce	de	fe	ge	he	ke	le	e
a	ba	ca	da	fa	ga	ha	ka	la	a
	b	c	d	f	g	h	k	l	

Exemplu : 1.d2—d4 Cg8—f6 se va traduce în notația telegrafică prin cuvântul „dedowati“. Sau : 12.0—0 Nh2×a1 va fi convertit în „gakazeba“. De remarcat similitudinea cu notația cifrică prin corespondență.

Notația în șahul artistic. O metodă de notație concentrată a pozițiilor la întreruperea unei partide sau a problemelor și studiilor din șahul artistic a fost propusă spre sfârșitul sec. XIX de scoțianul D. Forseyth, care prevede o inventariere pe linii a întregii table de șah, notînd piesele albe cu inițiale majuscule, cele negre cu minuscule, căsuțele rămase libere urmînd a fi înregistrate cifric. Grupajul fiecărei linii (orizontale) va fi încadrat prin bare de departajare.

Astfel, o tablă de șah cu toate piesele așezate în poziția inițială de începere a partidei, în sistemul Forseyth se va nota : /TCNDRNCT/PPPPPPPP/8/8/8/8/pppppppp/tcndrnt/ iar studiul din pag. 65 (C. Ștefaniu, 1953 = 1.Cf5 $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{2}$) va fi convertit în simbolul : /8/P2P3P,2PpNP2,1P5r 1p5p/1d2Np1C,t1p3p1/1c2R3/

Prezentind evidente riscuri de notare, prin erori de tipar sau transmiteri greșite, sistemul este foarte puțin utilizat, majoritatea problemiştilor folosind notația algebrică.

Regulamentul de joc a fost întocmit în conformitate cu indicațiile F.I.D.E. existente la sfârșitul anului 1982.

CODUL SEMNELOR PENTRU COMENTAREA PARTIDELOR

Semnificația	Varianța	
	Informator	Românească
Mutare foarte bună	!	!
Mutare excelentă	!!	!!
Mutare greșită	?	?
Greșeală gravă, gafă	??	??
Mutare care merită atenție	!?	!?
Mutare îndoielnică	?!	?!
Combinație frumoasă cu „gaură”		!?!
Cu ideea, cu amenințarea	△	A
Singura mutare, forțat	□	F
Era mai bine	◇	B
Noutate teoretică	N	Nt
Teoria recomandă		Tr
Pentru a evita		E
Oriunde, orice mutare		~
Sacrificiu		Ø
Albul stă ceva mai bine	±	±
Negrul stă ceva mai bine	∓	∓

Semnificația	Varianta	
	Informator	Românească
Albul are joc mai bun	±	±
Negrul are joc mai bun	∓	∓
Albul are avantaj decisiv	+ -	+ -
Negrul are avantaj decisiv	- +	- +
Jocul este egal	=	=
Cu joc neclar	∞	∞
Cu compensație pentru material	∞	W
Se mai putea juca și		V
Urmează; continuă cu		I
Poanta combinației		P
Cu avantaj din deschidere	C	Ad
Cu avantaj pozițional		Ap
Cu avantaj de spațiu	⊙	As
Cu șanse		S
Cu atac	→	→
Cu inițiativă	↑	↗
Cu contrajoc	↔	Y
Zugzwang	⊙	
Albul este în zugzwang		Za
Negrul este în zugzwang		Zn
Mat	♯	♯, X
Șah etern	♯	✱
Timp de gândire la această mutare		30'
Linia	⇒	-
Coloana		I
Diagonala	↗	I
Centrul tablei de joc	⊕	M
Flancul regelui	➤	Fr
Flancul damei	➤	Ed
Cimp slab; pion slab	✕	X
Final	⊥	
Timp, cu tempo	⊕	T
Albul este în criză de timp		Gra
Negrul este în criză de timp		Gru
Depășire timp de gândire		D
Vezi diagrama		VD

Varianta Informator a fost elaborată în 1965 de iugoslavul B. Rabar, iar cea românească de C. Ștefaniu în 1978.

DENUMIREA PIESELOR ÎN DIFERITE LIMBI

	 rege	 damă	 turn	 nebun	 cal	 pion
Anglia, S.U.A.	King	Queen	Rook	Bishop	Knight	Pawn
Bulgaria	Tzar	Dama	Top	Ofizer	Con	Pionka
Cehoslovacia	Král	Dáma	Vez	Strelec	Jezdec	Pesec
Danemarca	Konge	Dronning	Taarn	Løber	Springer	Bonde
Franța	Roi	Dame	Tour	Fou	Cavalier	Pion
R.D.G. și R.F.G.	König	Dame	Turn	Läufer	Springer	Bauer
Italia	Re	Donna	Torre	Alfiere	Cavallo	Pedone
Iugoslavia	Kralj	Dama	Top	Lovac	Skakac	Pjesak
Japonia	Oh	Jo-oh	Kiosha	So-jon	Keima	Fu
Norvegia	Konge	Dronning	Taarn	Bisp	Springer	Bonde
Olanda	Koning	Dame	Toren	Looper	Paard	Pion
Polonia	Król	Hetman	Wieża	Goniec	Skoczek	Pionek
Portugalia	Rei	Dama	Torre	Bispo	Cavalo	Peao
România	Rege	Damă	Turn	Nebun	Cal	Pion
Spania	Rey	Dama	Torre	Alfil	Caballo	Peon
Suedia	Kung	Drottning	Torn	Löpare	Springare	Bonde
Ungaria	Király	Vezér	Bástya	Futár	Huszár	Gyalog
U.R.S.S.	Korol	Ferz	Ladia	Slon	Kon	Peška

Țările latino-americane notează toate piesele asemănător cu cele din limba spaniolă.

III. CARUSELUL DESCHIDERILOR

Dacă finalul unei partide reprezintă sarea și piperul jocului de șah, atunci „deschiderile“ sînt piatra de încercare a șahistului de performanță.

Informațiile captate prin toate canalele, filtrate și depozitate în memoria enciclopediilor, demonstrează că teoria deschiderilor a luat în prezent formele unei veritabile științe. La această dezvoltare, care frizează inepuizabilul, contribuie zi de zi și turneu de turneu toți marii maeștri ai lumii care-și experimentează pe viu cercetările de „laborator“.

Teoria deschiderilor este într-o permanentă agitație și transformare, viabilitatea unei variante la modă putînd fi răsturnată de la un concurs la altul, datorită fie unui plan nou de joc, fie descoperirii unei mutări mai greu de observat. În general, drumul diferitelor deschideri are la bază cite o partidă „experimentală“, care formează apoi curentul de opinie ce dă sistemului respectiv perioada și amplitudinea folosirii lui.

La ora actuală „Enciclopedia deschiderilor“, cu cele aproximativ 50 de sisteme principale și mii de variante ale lor, elaborată sub egida F.I.D.E., de un colectiv compus din elita șahului mondial, coordonată de un grup de mari maeștri din Iugoslavia și publicată într-o primă ediție în perioada 1974—1979 în 5 volume, cu un total de 2 100 de pagini, a fost pusă la dispoziția jucătorilor de șah din toată lumea. Lucrarea, întocmită după o codificare prealabilă a deschiderilor în totalitatea lor, conține tot repertoriul începutului de partidă, fiecare sistem sau variantă fiind notat cu un simbol preluat și în mica noastră enciclopedie.

DESCHIDERI CU PIONUL „E“

A. Jocuri deschise : 1.e2-e4 e7-e5

1. Deschiderea Alapin : 2.Ce2 f5 3.ef5 d5 ; 2...Cc6 3.Cbc3 Nc5 ; 2...Cf6 3.f4 Ce4 4.d3 Cc5 (C 20). Se joacă pentru prima oară de Alapin la turneul de la Manchester din 1890.

2. Gambitul danez : 2.d4 ed4 3.c3 dc3 4.Nc4 cb2 5.Nb2 (C 21). Jucat în Danemarca spre 1830 și popularizat mai târziu de danezul From.

3. Deschiderea centrală : 2.d4 ed4 3.Dd4 Cc6 4.De3 g6 5.Cc3 Ng7 ; 4...Cf6 5.e5 Cg4 (C 22). Cunoscută din lucrările lui Polerio de la 1590 și reluată de Stamma prin 1737.

4. Deschiderea nebunului : 2.Nc4 f5 3.ef5 Cf6 ; 2...c6 ; 2...Nc5 ; 2...Cf6 3.d4 ed4 4.Cf6 Ce4 5.Dd4 Cf6 6.Cg5 Ne7 (C 23—24). Foarte jucată în sec. XVIII de Philidor ; în zilele noastre este arareori abordată.

5. Partida vieneză : 2.Cc3 Nc5 ; 2...Cf6 3.Nc4 Ce4 ; 3...Cc6 ; 3.f4 d5 4.fe5 Ce4 5.d3 Nb4 ; 5.Cf3 Ne7 (C 25—29). Cunoscută mai întâi sub numele de „Deschiderea calului damei“, apoi sub „Deschiderea Hamppe“, și-a făcut intrarea oficială în turneul de la Viena din 1873.

6. Gambitul regelui refuzat : 2.f4 Nc5 3.Cf3 d6 4.Cc3 Cf6 5.Nc4 Cc6 ; 4.c3 f5 5.fe5 de5 6.d4 ed4 (C 30). Ideea acestui gambit refuzat se cunoaște din cartea lui Ruy Lopez publicată în 1561.

7. Contragambitul Falkbeer : 2.f4 d5 3.Cf3 de4 4.Ce4 ; 3.ed5 e4 4.d3 Cf6 5.de4 (C 31—32). O altă variantă din „Gambitul regelui refuzat“ analizată și pusă în practică în 1850 de maestrul vienez Falkbeer.

8. Gambitul regelui acceptat : 2.f4 ef4 3.Nc4 ; 3.Cf3 Cf6 4.e5 Ch5 ; 3...Ne7 4.Nc4 Nh4 ; 4...Cf6 5.e5 Cg4 ; 3...d5 4.ed5 Cf6 5.Nb5 c6 6.dc6 ; 3...g5 4.Nc4 g4 5.0—0 gf3 6.Df3 Df6 7.e5 De5 ; 4.Nc4 Ng7 5.0—0 h6 6.d4 ; 4.h4 g4 5.Cg5 h6 6.Cf7 Rf7 ; 5.Ce5 Cf6 (C 33—39). Deschidere menționată pentru prima oară de Ruy Lopez în 1561, despre care Janiș a scris în 1842 că „este un monument nepieritor al înțelepciunii omenești“.

9. Gambitul leton : 2.Cf3 f5 3.ef5 e4 ; 3.Ce5 Df6 ; 3.Nc4 fe4 (C 40). Jucat inițial de Leonardo da Cutro, apoi cunos-

cut sub numele de „Contragambitul lui Greco“, a fost readus în actualitate și analizat de maeștrii letoni.

10. **Apărarea Philidor** : 2.Cf3 d6 3.Nc4 Ne6 ; 3.d4 (C 41). Sistem propus de Philidor, dar de la care nu s-a găsit nici o partidă jucată cu această deschidere !

11. **Apărarea rusă** : 2.Cf3 Cf6 3.Ce5 d6 4.Cf3 Ce4 5.d4 ; 3.d4 ed4 4.e5 Ce4 5.Dd4 d5 6.ed6 Cd6 7.Cc3 Cc6 (C 42—43). Una din cele mai vechi deschideri, cuprinsă și în „Manuscrisul de la Göttingen“ întocmit în jurul anului 1485. Studiată la început de Damiano, Ruy Lopez și Ponziani, a fost reluată în 1841 de englezul Walker, apoi de Janiș și, în sfârșit, de rusul Petrov, care-i dă și numele în final, la început numindu-se „Apărarea Petrov“.

12. **Deschiderea ungară** : 2.Cf3 Cc6 3.Ne2 Cf6 4.d3 d5 5.Cbd2 g6 (C 44). Numită o perioadă și „Deschiderea Tartakover“, a fost analizată și jucată la începutul sec. XX de maeștrii unguri.

13. **Deschiderea Ponziani** : 2.Cf3 Cc6 3.c3 (C 41) d5 4.Nb5 ; 3...Cf6 4.d4 (C 41/1). Denumită și „Deschiderea Staunton“ în Anglia a fost pusă în practică inițial de Ponziani și reluată de Staunton.

14. **Partida scoțiană** : 2.Cf3 Cc6 3.d4 ed4 4.Cd4 (C 44—45). Menționată de Lolli în 1763, își datorește numele faptului că a fost jucată într-un meci prin corespondență Edinburgh — Londra, 1824—1826.

15. **Gambitul scoțian** : 2.Cf3 Cc6 3.d4 ed4 4.c3 dc3 5.Nc4 cb2 6.Nb2 ; 5...d6 ; 5...Cf6 (C 44/18). O prelungire a „Partidei scoțiene“, rod al maeștrilor de la Edinburgh de pe la mijlocul sec XIX.

16. **Jocul celor 3 cai** : 2.Cf3 Cc6 3.Cc3 ; 3...Nb4 4.Cd5 Cf6 ; 3...g6 4.d4 ed4 ; 3...Nc5 4.Ce5 Ce5 ; 3...Cf6 (C 46). Deschidere cunoscută din vremea lui Greco și chiar din jumătatea a doua a sec. XVI.

17. **Jocul celor 4 cai** : 2.Cf3 Cc6 3.Cc3 Cf6 4.d4 Nb4 ; 4...ed4 5.Cd4 Nb4 6.Cc6 bc6 ; 4.Nb5 Cd4 5.Na4 Nc5 6.Ce5 0—0 ; 4...Nb4 5.0—0 0—0 6.d3 d6 (C 47—49). O variantă mai dezvoltată a „Jocului celor 3 cai“.

18. **Partida ungară** ; 2.Cf3 Cc6 3.Nc4 Ne7 4.d4 d6 5.d5 (C 50/3). Schemă menționată de Cozio în 1740 și reluată după o analiză științifică de maeștrii unguri în meciul prin corespondență Paris — Budapesta, 1843—1845.

19. Gambitul Evans : 2.Cf3 Cc6 3.Nc4 Nc5 4.b4 Nb6 5. a4 ; 4...Nb4 5.c3 Nc5 ; 5...Na5 6.0—0 ; 6.d4 d6 (C 51). Mutarea 4.b4 a fost jucată în premieră în partida Evans — MacDonnell, 1830.

20. Partida italiană : 2.Cf3 Cc6 3.Nc4 Nc5 4.c3 Cf6 5.d4 ed4 6.cd4 Nb4 7.Nd2 (C 53—54). Una din cele mai vechi linii de joc, care pornește din Italia secolului XV.

21. Jocul celor 2 cai : 2.Cf3 Cc6 3.Nc4 Cf6 4.d4 ed4 5. 0—0 Ce4 6.Te1 d5 7.Nd5 Dd5 ; 4.Cg5 d5 5.ed5 Ca5 6.Nb5 c6 7.dc6 bc6 8.Ne2 h6 9.Cf3 e4 10.Ce5 Nd6 (C 55—59). Variantă a vechiului „Atac italian“, această deschidere aparține italianului Gianutio Horatio della Mantia din a doua jumătate a sec. XVI. Pe parcurs a fost studiată de Bilguer și alți maeștri germani.

22. Partida spaniolă : 2.Cf3 Cc6 3.Nb5 Cd4 ; 3...d6 ; 3...f5 ; 3...Nc5 ; 3...Cf6 4.0—0 d6 ; 4...Ce4 ; 3...a6 4.Nc6 dc6 5. 0—0 ; 4.Na4 d6 5.0—0 ; 5.Nc6 bc6 ; 5.c3 f5 ; 5...Nd7 6.d4 Cge7 ; 6...g6 7.0—0 Ng7 ; 4...Cf6 5.0—0 d6 ; 5...Ce4 6.d4 b5 7.Nb3 d5 8.de5 Ne6 9.De2 ; 9.c3 Ne7 ; 5...Ne7 6.Nc6 dc6 ; 6. De2 ; 6.Te1 d6 ; 6...b5 7.Nb3 0—0 8.c3 d5 ; 8...d6 9.d4 ; 9.h3 h6 ; 9...Cb8 10.d4 ; 9...Ca5 10.Nc2 c5 11.d4 Dc7 12.Cbd2 Cc6 ; 12...cd4 13.cd4 (C 61—99). Cunoscută și sub denumirea „Ruy Lopez“, care a studiat-o sistematic în cartea sa apărută în 1561. Mutarea 3.Nb5 este menționată pentru prima oară de Lucena cu aproape o jumătate de secol înaintea lui Lopez.

B. Jocuri semideschise : 1.e2-e4

1. Apărarea Guatemala : 1...b6 2.d4 Nb7 ; 2...Na6 (B 00/1). Inaugurată în 1920 și reluată într-o partidă prin corespondență în 1949 de „Cercul de șah Guatemala“.

2. Apărarea Nimzovici : 1...Cc6 2.d4 d5 3.Cc3 dc4 (B 00/2). Încă o noutate dăruită lumii șahiste, în jurul anului 1920, de neobositul cercetător care a fost A. Nimzovici.

3. Apărarea scandinavă : 1...d5 2.ed5 Dd5 3.Cc3 Da5 ; 2... Cf6 3.d4 Cd5 4.c4 Cb6 ; 4.Cf3 Ng4 (B 01). Mutarea 1...d5, apărută pentru prima oară în cartea lui Lucena din 1497 sub denumirea de „Contraatacul pionului damei“, a fost analizată sistematic și foarte mult jucată în perioada de tangență a sec. XIX—XX, în special de danezul J. Möller și suedezii G. și L. Colljn.

4. **Apărarea Alehin** : 1...Cf6 2.Cc3 d5 ; 2.e5 Cd5 3.d4 d6 4.c4 Cb6 5.f4 de5 6.fe5 Cc6 7.Ne3 Nf5 8.Cc3 e6 9.Cf3 Ne7 ; 4.Cf3 g6 5.c4 Cb6 6.ed6 cd6 7.Ne2 Ng7 8.0—0 0—0 ; 4...Ng4 5.Ne2 Cc6 ; 5...e6 6.0—0 Ne7 7.c4 Cb6 (B 02—05). Menționată în tratatul lui Allgaier din 1795 sub forma 1...Cf6 2.e5 Cg8, Alehin o reintroduce în practică, cu variantele ei actuale, la turneul de la Budapesta din 1921.

5. **Apărarea Pirc-Ufimțev** : 1...d6 2.d4 Cf6 3.Cc3 g6 4.Ne2 Ng7 5.h4 ; 4.f3 Ng7 5.Ne3 e6 6.Dd2 ; 4.Ng5 ; 4.Cf3 Ng7 5.Ne2 0—0 6.0—0 e6 ; 4.f4 Ng7 5.Cf3 0—0 6.e5 Cfd7 ; 6.Nd3 Cc6 7.e5 (B 07—09). Un sistem din marea familie a „Indienelor“, analizat aproximativ în paralel de iugoslavul Pirc și sovieticul Ufimțev.

6. **Apărarea Robatsch** : 1...g6 2.d4 Ng7 3.c3 d6 4.f4 ; 3.Cc3 c6 ; 3...d6 (B 06). O variantă, cu fond „hipermodern“, a „Apărării Pirc-Ufimțev“.

7. **Apărarea Caro-Kann** : 1...c6 2.Cc3 d5 3.Cf3 Ng4 4.h3 Nh5 ; 4...Nf3 ; 2.d4 d5 3.e5 Nf5 ; 3.ed5 cd5 4.c4 Cf6 5.Cc3 Cc6 ; 5...g6 6.Db3 Ng7 7.cd5 0—0 ; 5...e6 6.Cf3 ; 3.Cc3 de4 4.Ce4 Cf6 5.Cf6 ef6 ; 5...gf6 6.Cf3 Ng4 ; 6.c3 Nf5 ; 4...Cd7 5.Nc4 Cgf6 6.Cg5 e6 7.De2 Cb6 ; 6.Cf6 Cf6 ; 4...Nf5 5.Cg3 Ng6 ; 4...Nf5 5.Cg3 Ng6 6.h4 h6 7.Cf3 Cd7 8.Nd3 Nd3 9.Dd3 Dc7 10.Nd2 c6 11.0—0—0 Cgf6 ; 8.h5 Nh7 9.Nd3 Nd3 10.Dd3 Dc7 (B 10—19). O deschidere foarte veche, menționată de italianul Polerio în 1590, reluată de vinezul M. Kann în 1870 și publicată în revista „Brüderschaft“ la 1886 de H. Caro însoțită de analize temeinice.

8. **Gambitul Matulovici-Morra** : 1...c5 2.d4 cd4 3.c3 (B 21) 3...dc3 4.Cc3 Cc6 5.Cf3 e6 ; 5...g6 ; 5...d6. O diversiune a „Apărării siciliene“ recent intrată în moda marilor turnee.

9. **Apărarea siciliană** : 1...c5 2.Cc3 Cg6 3.g3 g6 4.Ng2 Ng7 5.d3 d6 6.Ne3 ; 2.Cf3 a6 ; 2...Cf6 ; 2...Cc6 3.Nb5 g6 ; 3.d4 cd4 4.Cd4 Cf6 ; 4...g6 5.Cc3 Ng7 6.Nc3 Cf6 7.Nc4 ; 4...g6 5.c4 Ng7 6.Ne3 Cf6 7.Cc3 Cg4 ; 2...e6 3.d4 cd4 4.Cd4 a6 5.Nd3 ; 5.Cc3 ; 4...Cc6 5.Cc3 a6 ; 5...Dc7 6.Ne3 a6 7.Ne2 ; 2...d6 3.Nb5 Nd7 ; 3.d4 cd4 4.Dd4 ; 4.Cd4 Cf6 5.f3 e5 6.Nb5 ; 5.Cc3 Cc6 6.Nc4 ; 6.Ne2 e5 7.Cb3 ; 6.Ng5 Nd7 7.Dd2 ; 6...e6 7.Dd2 Ne7 8.0—0—0 0—0 9.f4 Cd4 10.Dd4 ; 7...a6 8.0—0—0 Nd7 9.f4 Ne7 10.Cf3 b5 11.Nf6 ; 5...g6 6.f4 ; 6.Ne3 Ng7 7.Ne2 Cc6 8.0—0 0—0 9.Cb3 ; 7.f3 0—0 8.Dd2 Cc6 9.Nc4 Nd7 10.0—0—0 Da5 11.Nb3 Tfc8 12.h4 ; 5...e6 6.g4 ; 6.f4 ; 6.Ne2 a6 7.0—0 Dc7 8.f4 Cc6 ; 6.Nc4 a6 7.Nb3 b5 ; 6...Cc6 7.Ne3 ; 5...a6 6.g3 ; 6.Ne2 ; 6.f4 ;

6.Ng5 e6 7.f4 Db6; 7...Ne7 8.Df3 De7 9.0—0—0 Cbd7 (B 20—99). Cea mai „jucată“ deschidere din repertoriul șahist. Schemă cunoscută din vremuri imemorabile, consemnată în „Manuscrisul de la Göttingen“, căreia Greco îi dă denumirea de „Il giuoco siciliano“.

10. **Apărarea franceză**: 1...e6 2.d3 d5; 2.d4 d5 3.ed5 ed5 4.Nd3 Nd6; 3.e5 c5 4.c3 Cc6 5.Cf3 Db6; 3.Cd2 Cc6 4.Cgf3 Cf6 5.e5 Cd7 6.Cb3; 3...Cf6 4.e5 Cfd7 5.f4 c5 6.c3 Cc6 7. Cdf3; 5.Nd3 c5 6.c3 Cc6 7.Ce2 cd4 8.cd4 Db6 9.Cf3 f6 10.ef6 Cf6 11.0—0 Nd6; 3...c5 4.Cgf3 Cc6; 4.ed5 Dd5; 4...ed5 5.Cgf3 Cc6 6.Nb5 Nd6; 3.Cc3 de4 4.Ce4 Cd7 5.Cf3 Cgf6; 3...Cf6 4. Ng5 de4 5.Ce4 Ne7 6.Nf6; 4...Nb4 5.e5 h6 6.Nd2 Nc3 7.bc3 Ce4; 4...Ne7 5.e5 Cfd7 6.h4; 6.Ne7 De7 7.f4 0—0; 3...Nb4 4.a3 Nc3 5.bc3 de4 6.Dg4 Cf6 7.Dg7 Tg8 8.Dh6; 4.e5 b6 5.a3 Nc3 6.bc3 Ce7; 4...c5 5.a3 Na5 6.b4 cd4; 5...Nc3 6.bc3 Ce7 7.Dg4 Dc7; 7.Cf3; 7.a4 (C 00—19). Menționată de Lucena la 1497, este reluată de Philidor sub numele de „Partida pionului regelui un pas“ și definitivată cu ocazia meciului prin corespondență Paris — Londra 1834, ca „Apărarea franceză“.

DESCHIDERI CU PIONUL „D“

A. Jocuri închise : 1.d2-d4 d7-d5

1. **Gambitul Blackmar-Diemer**: 2.e4 de4 3.Cc3 Cf4 4.f3; 3...e5 (D 00). Jucat de americanul Blackmar în 1883, este reluat de germanul Diemer în jurul anului 1935.

2. **Partida pionului damei**: 2.Cc3 Cf6 3.Ng5 h6 4.Nf6 ef6; 3...g6 4.Dd2 Ng7; 3...c5 4.Nf6 gf6; 3...c6; 3...Nf5; 3... Cbd7; 2.Cf3 Cf6 3.g3 g6; 3.Nf4 c5 4.e3 e6 5.c3 Cc6 6.Cbd2 Nd6; 3.Ng5 e6 4.e3 c5 5.Cbd2; 3...g6 4.e3 Ng7 5.Cbd2 0—0 (D 00—03). Varianta clasică a „jocurilor închise“, fără în-
doială printre primele deschideri utilizate de „șahul european“.

3. **Deschiderea Euwe**: 2.Cf3 Cf6 3.e3 c5 4.d5 e6 5.a3 Nc5 6.b4 Nd6; 4.b3 cd4 5.ed4 Cc4; 4.Cbd2 g6 5.c3 Ng7 6. Nd3 Cbd7 7.0—0 0—0; 4.c3 Cc6 5.Nd3 Ng4 6.h3 Nf3 7.Df3 c4 8.Nc2 e5 (D 04). Una din multele analize elaborate de eruditul campion mondial al anilor 1935—1937 în vasta enciclopedie a teoriei deschiderilor în șah.

4. **Apărarea Cigorin**: 2.c4 Cc6 3.Cf3 Ng4 4.cd5 Nf3; 3. Cc3 e5 4.cd5 Cd4 5.e3 Cf5; 3...Cf6 4.Ng5 Ce4 5.cd5 Cc3; 3...

dc4 4.d5 Ce5 5.Nf4 Cg6 6.Ng3 e5! (D 07). Variantă din „Gambitul damei” introdusă în teoria deschiderilor de primul mare maestru rus, Cigorin, în preajma anilor 1880.

5. **Contragambitul Albin** : 2.c4 e5 3.de5 d4 4.Cf3 Cc6 5.g3 Ng4 6.Cbd2 Dd7 7.Ng2 0—0—0 8.0—0 h5 9.b4 Nb4 10.Tb1 h4 11.Da4 hg3 12.Tb4 Cb4 13.Db4 Nh3 14.e6 De6 (D 08—09). O combatere a „Gambitului damei”, analizată concomitent de românul Albin și italianul Cavalotti, anunțată de Albin în 1872, jucată principal de Cavalotti în 1881, dar introdusă în practică de maestrul român la turneul de la New York în 1893.

6. **Apărarea slavă** : 2.c4 c6 3.Cf3 Cf6 4.Cc3 dc4 5.e3 b5 6.a4 b4 ; 5.e4 b5 ; 5.a4 Ng4 6.Ce5 Nh5 ; 5...Ca6 ; 5...Nf5 6.Ce5 Cbd7 7.Cc4 Dc7 8.g3 e5 9.de5 Ce5 10.Nf4 Cfd7 11.Ng2 ; 6...e6 7.f3 Nb4 ; 6.e3 e6 7.Nc4 Nb4 8.0—0 0—0 9.De2 (D 16—19). Apărare practică și de maeștrii italieni de la sfârșitul sec. XVI, analizată pe baze moderne de rușii Alapin și Cigorin, fapt pentru care i s-a dat denumirea de „Apărarea slavă”.

7. **Gambitul damei acceptat** : 2.c4 dc4 3.e4 ; 3.Cf3 a6 4.e3 Ng4 5.Nc4 e6 6.h3 ; 3...Cf6 4.Cc3 a6 ; 4.e3 g6 5.Nc4 Ng7 ; 4...Ng4 5.Nc4 e6 6.h3 Nh5 ; 4...e6 5.Nc4 c5 6.0—0 a6 7.De2 b5 8.Nb3 Cc6 ; 8...Nb7 9.Td1 Cbd7 (D 20—29). Unul din cele mai vechi gambite, numit prin sec. XVIII „Gambitul Alep”, fiind foarte jucat de sirianul Stamma, analizat în ultima vreme foarte competent de marele maestru Gligorici.

8. **Apărarea semi-slavă** : 2.c4 e6 3.Cc3 c6 4.Cf3 dc4 5.a4 Nb4 6.e3 b5 7.Nd2 (D 31). O variantă viabilă a „Apărării slave”.

9. **Gambitul damei refuzat** : 2.c4 e6 3.Cc3 c5 4.cd4 ed4 5.Cf3 Cc6 6.e3 Cf6 ; 6.g3 c4 7.Ng2 Nb4 8.0—0 Cge7 ; 6...Cf6 7.Ng2 Ne7 8.0—0 0—0 ; 3...Cf6 4.cd5 ed5 5.Cf3 Ne7 6.Nf4 c6 ; 5.Ng5 c6 6.Dc2 Ne7 7.e3 Cbd7 8.Nd3 0—0 9.Cf3 Te8 ; 4.Cf3 Ne7 5.Nf4 0—0 ; 4...Nb4 5.Da4 Cc6 ; 5.cd5 ed5 6.Ng5 ; 5.Ng5 h6 6.Nf6 Df6 ; 5...dc4 6.e4 c5 7.e5 cd4 8.Da4 Cc6 9.0—0—0 Nd7 ; 4...c5 5.e3 Cc6 6.a3 ; 5.cd5 Cd5 6.e3 Cc3 7.Nc4 cd4 8.ed4 Ne7 9.0—0 0—0 10.Te1 ; 6...Cc6 7.Nd3 cd4 8.ed4 Ne7 9.0—0 0—0 ; 4...c6 5.Ng5 h6 6.Nf6 Df6 ; 5...dc4 6.e4 b5 7.e5 h6 8.Nh4 g5 9.ef6 gh4 ; 5.e3 Cbd7 6.Dc2 Nd6 7.Nd2 0—0 8.0—0—0 ; 6.Nd3 Nd6 ; 6...dc4 7.Nc4 b5 8.Nd3 Nb7 ; 8...b4 ; 8...a6 9.e4 c5 10.e5 cd5 11.Cb5 Ce5 ; 11...ab5 12.ef6 ; 4.Ng5 c5 5.Cf3 cd4 6.Cd4 e5 ; 5.cd5 cd4 6.Dd4 Ne7 7.e4 ; 4...Cbd7 5.e3

c6 6.Cf3 Da5 7.Cd2 Nb4 8.Dc2 0—0; 4...Ne7 5.e3 0—0 6.Tc1 h6 7.Nh4 b6 8.cd5 Cd5; 6.Cf3 h6 7.Nf6 Nf6; 7.Nh4 Ce4 8.Ne7 De7 9.Tc1 c6 10.Nd3 Cc3; 9.cd5 Cc3 10.bc3 ed5 11.Db3 Td8 12.c4; 7...b6 8.cd5 Cd5 9.Ne7 De7 10.Cd5 ed5 11.Tc1 Ne6; 6...Cbd7 7.Dc2 c5 8.cd5; 7.Tc1 c6 8.Dc2 a6 9.cd5; 8.Nd3 dc4 9.Nc4 Cd5 10.Ne7 De7 11.0—0 Cc3 12.Tc3 e5 13.de5 Ce5 14. Ce5 De5 (D 32—69). O linie de joc excesiv abordată de maștrii primelor decenii ale secolului nostru. Un exemplu edificator este cel al meciului Alehin — Capablanca din 1927, în care „Gambitul damei refuzat” s-a jucat în 31 din cele 34 partide disputate.

B. Jocuri semiînchise : 1.d2-d4

1. Apărarea Benoni : 1...c5 2.d5 e5 3.c4 d6 4.e4 g6 5.Cc3 Ng7 6.Nd3 Ce7 7.Cge2 0—0 8.0—0 Cd7; 3.e4 d6 4.f4 ef4; 4. g3 g6; 4.Nd3 g6; 4.Cc3 Cf6; 4...Ne7 5.Cf3 Ng4 6.Ne2 Nf3; 4...Ce7 5.Cf3 Cg6 6.h4 h5 7.g3 Ne7; 4...a6 5.a4 Ce7 6.Cf3 Cg6 (A 43—44). Într-o partidă Staunton — Saint Amant, 1843, pentru prima oară la 1.d4 negrul a răspuns cu 1...c5, după care ideea s-a reluat și studiat temeinic de maștrii vremii.

2. Gambitul Budapesta : 1...Cf6 2.c4 e5 3.d5 Nc5 4.Cc3 d6 5.Dc2 c6 6.Cf3 0—0; 3.de5 Ce4 4.Dc2 Nb4 5.Cd2 d5 6.e3 Nf5; 4.Cf3 Nb4 5.Nd2 Nc5 6.e3 Cc6; 4...Cc6 5.a3 d6 6.Dc2 d5; 5.Cbd2 Cc5 6.g3 d6 7.ed6 Dd6; 3...Cg4 4.Cf3 Nc5 5.e3 Cc6; 4.Nf4 g5 5.Ng3 Ng7; 4...Cc6 5.Cf3 Nb4 6.Cc3 De7 (A 51—52). O modă a anilor 1915—1920.

3. Indiana veche : 1...Cf6 2.c4 d6 3.Cc3 e5 4.de5 de5 5. Dd8 Rd8; 4.Cf3 Cbd7 5.Ng5 Ne7 6.e3 0—0 7.Ne2 c6; 7.Dc2 c6 8.Nd3 h6 9.Nh4 Te8 10.0—0—0; 5.e4 Ne7 6.g3 0—0 7.Ng2 c6 8.0—0 Te8; 6.Ne2 0—0 7.0—0 Te8 8.Tel c6 9.Nf1 (A 53—55). „Indienele” au fost foarte rar jucate înainte de secolul nostru. Acest sistem, atât de diversificat și jucat în prezent, este opera revoluției „hipermoderne” inițiată după 1916 de Brëyer și Reti.

4. Gambitul Volga-Benkö : 1...Cf6 2.c4 c5 3.d5 b5 4.cb5 a6 5.Cc3 ab5 6.e4 b4 7.Cb5 d6; 5.ba6 Na6 6.Cc3 d6 7.Cf3 g6 8.Cd2 Ng7 9.e4 Nf1; 7...g6 8.g3 Ng7 9.Ng2 Cbd7 10.0—0—0; 10...Cb6 11.Tel 0—0 12.Cd2 Dc7 13.Tb1 Db7; 7.e4 Nf1 8.Rf1 g6 9.g3 Ng7 10.Rg2 0—0 11.Cf3 Cbd7 12.Cd2 Da5; 12.h3 Cb6; 13.Tel Db6 (A 57—59). Variantă modernă a „Apărării

Benoni“, analizată și mult jucată în ultima vreme de marele maestru Benkő.

5. **Indiana Benoni** : 1...Cf6 2.c4 c5 3.d5 e6 4.Cc3 ed5 5. cd5 d6 6.Cf3 g6 7.g3 Ng7 8.Ng2 0—0 9.0—0 Cbd7 10.Cd2 a6 11.a4 Te8 ; 6.e4 g6 7.f4 Ng7 8.Nb5 ; 8.Cf3 0—0 9.Ne2 Te8 ; 7.Cf3 Ng7 8.Ng5 ; 8.Ne2 0—0 9.0—0 a6 10.a4 ; 10.a4 Ng4 ; 9...Te8 10.Cd2 Ca6 11.f3 Cc7 (A 60—79). Reluarea vechii „Apărări Benoni“ și includerea ei de către teoreticienii contemporani în „complexul indian“.

6. **Apărarea olandeză** : 1...f5 2.g3 Cf6 3.Ng2 e6 ; 3...g6 4.Cc3 Ng7 ; 2.e4 fe4 3.Cc3 Cf6 4.f3 d5 5.fe4 de4 ; 4.Ng5 Cc6 ; 2.c4 Cf6 3.Cf3 ; 3.Cc3 e6 4.Cf3 ; 3.g3 g6 4.Ng2 Ng7 5.Ch3 0—0 6.Cc3 d6 ; 5.Cf3 0—0 6.0—0 d6 7.Cc3 c6 8.d5 e5 9.de6 Ne6 ; 7...Cc6 8.Dc2 e5 ; 8.d5 Ca5 9.Da4 c5 ; 3...e6 4.Ng2 Ne7 5.Cf3 0—0 6.0—0 d5 7.b3 c6 8.Na3 ; 7.Cc3 c6 ; 6...d6 7.Cc3 De8 8.Dc2 ; 8.b3 a5 9.Nb2 Ca6 10.a3 c6 (A 80—99). Deschidere studiată din 1775 de olandezul Stein, care o publică în cartea sa „Nouvel essai sur les échecs“, devenind populară după meciul prin corespondență Londra — Amsterdam, 1848—1849.

7. **Apărarea Grünfeld** : 1...Cf6 2.c4 g6 3.g3 d5 4.Ng2 Ng7 5.cd5 Cd5 6.e4 Cb6 7.Ce2 ; 5.Cf3 0—0 6.cd5 Cd5 7.0—0 c5 ; 7...Cb6 ; 6.0—0 c6 7.cd5 cd5 ; 3.Cc3 d5 4.Db3 ; 4.Nf4 Ng7 5. e3 0—0 6.cd5 Cd5 7.Cd5 Dd5 8.Nc7 ; 4.cd5 Cd5 5.e4 Cc3 6. bc3 Ng7 7.Nc4 0—0 8.Ce2 c5 9.0—0 Cc6 10.Ne3 cd4 11.cd4 Ng4 12.f3 Ca5 13.Nd3 ; 4.Cf3 Ng7 5.Ng5 ; 5.Nf4 0—0 6.e3 ; 5. e3 0—0 6.Db3 ; 5.Db3 dc4 6.Dc4 0—0 7.e4 Ng4 8.Ne3 Cfd7 9.Db3 (D 70—99). Schemă de joc inițiată și aplicată în 1922 de reputatul maestru austriac E. Grünfeld, un mare propagandist al ideilor „hipermoderne“.

8. **Deschiderea catalană** : 1...Cf6 2.c4 e6 3.g3 d5 4.Ng2 dc4 5.Da4 Cbd7 6.Dc4 ; 5.Cf3 c5 6.0—0 Cc6 ; 5.Cf3 Ne7 ; 4... Ne7 5.Cf3 0—0 6.0—0 c5 ; 6...c6 ; 6...Cbd7 7.Dc2 c6 8.Cbd2 (E 00—09) ; 1...d5 2.c4 e6 3.Cf3 Cf6 4.g3. Apare pentru prima oară în turneul de la Barcelona 1929, jucată de insolitul maestru Tartakover.

9. **Indiana Bogoliubov** : 1...Cf6 2.c4 e6 3.Cf3 Nb4 4.Nd2 De7 5.a3 ; 5.e3 ; 5.g3 0—0 6.Ng2 (E 11). O variantă a „Indienei Nimzovici“ în care se poate intra prin 4.Cc3.

10. **Indiana damei** : 1...Cf6 2.c4 e6 3.Cf3 b6 4.Cc3 Nb7 5. Ng5 h6 6.Nh4 Nb4 7.e3 g5 8.Ng3 Ce4 9.Dc2 Nc3 10.bc3 d6 ;

4.e3 Nb7 5.Nd3 Ne7 6.Cc3 d5 7.0—0 0—0 8.b3 c5 9.Nb2 Cc6 ; 4.g3 Nb7 5.Ng2 Nb4 ; 5...Ne7 6.0—0 0—0 7.Cc3 Ce4 8.Dc2 Cc3 9.Dc3 (E 12—19). Jucată la tablă în 1914 de Nimzovici, se pare la primul campionat al Rusiei de la Petersburg.

11. **Indiana Nimzovici : 1...Cf6 2.c4 e6 3.Cc3 Nb4 4.Cf3 ;** 4.Db3 c5 5.dc5 Cc6 ; 4.a3 Nc3 5.bc3 c5 6.f3 d5 7.cd5 ; 6.e3 ; 5...0—0 6.e3 c5 7.Nd3 Cc6 ; 4.Ng5 h6 5.Nh4 c5 6.d5 d6 ; 4.Dc2 Cc6 ; 4...d5 5.cd5 ed5 ; 5.a3 Nc3 6.Dc3 Ce4 7.Dc2 ; 4...c5 5.dc5 0—0 6.Cf3 ; 4.e3 c5 5.Ce2 ; 4...b6 5.Ce2 Na6 ; 4...0—0 5.Nd3 d5 6.a3 Nc3 7.bc3 ; 5.Cf3 d5 6.Nd3 b6 ; 6...c5 7.0—0 dc4 8.Nc4 Cbd7 ; 7...Cc6 8.a3 dc4 9.Nc4 cd4 ; 8...Nc3 9.bc3 dc4 10.Nc4 (E 20—59). Principala „inovație“ a lui Nimzovici, pusă în practică în jurul anului 1920.

12. **Indiana regelui : 1...Cf6 2.Cf3 g6 3.Nf4 Ng7 ; 3.Ng5 Ng7 4.Cbd2 0—0 ; 3.g3 Ng7 4.Ng2 0—0 5.0—0 c5 6.c3 Ca6 7.Cbd2 d5 ; 5...d6 6.b3 e5 ; 6...c5 ; 6...Cbd7 (A 46—49) ; 2.c4 g6 3.Cc3 Ng7 4.Cf3 d6 5.g3 0—0 6.Ng2 Cc6 7.0—0 a6 ; 6...c5 7.0—0 Cc6 8.d5 ; 6...Cbd7 7.0—0 e5 8.e4 c6 9.h3 ; 4.e4 d6 5.h3 ; 5.g3 ; 5.Ne2 0—0 6.Ng5 c5 7.d5 e6 ; 5.f4 0—0 6.Ne2 c5 7.Cf3 cd4 8.Cd4 Cc6 9.Ne3 ; 5.f3 0—0 6.Ne3 b6 ; 6...Cc6 7.Cge2 a6 8.Dd2 Tb8 ; 6...e5 7.Cge2 c6 ; 7.d5 c6 8.Cge2 cd5 ; 5.Cf3 0—0 6.Ne2 e5 7.d5 Cbd7 ; 7.0—0 Cbd7 8.Te1 c6 9.Nf1 a5 ; 7...Cc6 8.d5 Ce7 9.Ce1 Cd7 10.f3 f5 (E 60—99). Denumită în multe țări și „Est-indiana“, este una din cele mai jucate deschideri din „familia indienelor“.**

JOCURI DE FLANC

1. **Deschiderea Sokolski : 1.b4 c6 2.Nb2 Db6 ; 1...f5 2.Nb2 Cf6 3.e3 e6 ; 1...a5 2.b5 Cf6 3.Nb2 d6 ; 1...e6 2.Nb2 Cf6 3.b5 b6 ; 1...d5 2.Nb2 Cf6 3.e3 e6 ; 1...e5 2.Nb2 f6 3.e4 d5 4.f4 ef4 5.Dh5 g6 ; 2...Nb4 3.Ne5 Cf6 4.c4 0—0 5.e3 d5 ; 5.Cf3 Cc6 (A 00). Cunoscută de multă vreme și jucată în 1921 de Tartakover contra lui Maroczy, numind-o „Deschiderea Urangutan“ (?), este reluată și analizată cu competență de Sokolski, care-i consacră o carte în 1963.**

2. **Sistemul Barcza : 1.g3 d5 2.Ng2 c6 3.d3 Cf6 4.Cd2 e5 ; 1...g6 2.Ng2 Ng7 3.e4 e5 4.Ce2 Ce7 5.0—0 0—0 6.d4 ed4 ; 1...e5 2.Ng2 d5 3.c4 dc4 4.Da4 Nd7 5.Dc4 Nc6 (A 00). Cu mici modificări, este o „Indiană a regelui“ inversată.**

3. Deschiderea Larsen : 1.b3 e5 2.Nb2 f6 3.e4 c6 4.f4 ef4 5.Ch3 De7 ; 2...d6 3.c4 g6 4.d4 Ng7 5.de5 Cd7 ; 2...Cc6 3.c4 Cf6 4.Cc3 d5 5.cd5 Cd5 6.g3 Ne7 ; 3.e3 d6 4.c4 Cf6 ; 3...Cf6 4.Nb5 d6 5.Ce2 Nd7 (A 01). Cunoscută din cele mai vechi timpuri sub numele de „Fianchetto di Donna“, Larsen a re-luat-o, analizat-o și jucat-o cu insistență după anul 1970.

4. Deschiderea Bird : 1.f4 d5 2.Cf3 Ng4 3.d4 Cc7 4.Cbd2 e6 5.e3 Ch6 ; 2...g6 3.e3 Ng7 4.Ne2 Ch6 5.0—0 0—0 6.d3 c6 ; 2...Cf6 3.e3 Ng4 4.h3 Nf3 5.Df3 Cbd7 ; 3...g6 4.b3 Ng7 5.Nb2 0—0 6.Ne2 c5 7.0—0 Cc6 (A 03). Debut inițiat de maestrul englez în anul 1850.

5. Gambitul From : 1.f4 e5 2.fe5 d6 3.ed6 Nd6 4.Cf3 Cf6 5.d4 Ce4 6.Nc3 Nf5 7.Ce4 Ne4 8.e3 0—0 ; 4...g5 5.d4 g4 6.Ce5 Ne5 7.de5 Dd1 (A 02). Publicat în 1867, era cunoscut din cartea lui Greco.

6. Gambitul Wagner : 1.Cf3 f5 2.e4 fe4 3.Cg5 Cf6 4.d3 d5 5.de4 h6 6.Cf3 de4 ; 4...e5 5.de4 Nc5 6.Nc4 De7 ; 4...e3 5. Ne3 e5 6.d4 Cc6 (A 04). Intrat în repertoriul teoriei șahului în jurul anului 1925.

7. Deschiderea Reti : 1.Cf3 Cf6 2.g3 g6 3.Ng2 Ng7 4.0—0 0—0 5.d3 d6 ; 3.b4 Ng7 4.Nb2 0—0 5.Ng2 a5 6.b5 d6 ; 5...d6 6.0—0 e5 ; 5...c6 6.0—0 a5 ; 1...d5 2.g3 Cf6 3.Ng2 c6 4.0—0 Ng4 5.b3 Cbd7 ; 2...c5 3.Ng2 Cc6 4.0—0 e6 5.d3 Cf6 6.Cbd2 Ne7 7.e4 0—0 8.Te1 ; 2.c4 d4 3.e3 Cc6 4.ed4 Cd4 (A 05—09). Deschidere jucată de Zukertort în mod empiric, căreia Reti îi elaborează o bază științifică și începe să o joace la tablă din jurul anului 1924.

8. Deschiderea Owen : 1.c4 b6 2.Cc3 Nb7 3.e4 e6 4.Cf3 Nb4 5.Db3 Nc3 6.Dc3 Ne4 7.Dg7 Df6 8.Df8 Cf6 9.Ne2 Tg8 (A 10/1). O modă occidentală, mai puțin concludentă.

9. Deschiderea engleză : 1.c4 c6 2.Cf3 d5 3.g3 Cf6 4.Ng2 Ng4 ; 3.b3 Cf6 4.g3 Ng4 ; 1...e6 2.Cf3 d5 3.g3 Cf6 4.Ng2 dc4 5.Da4 ; 4...Ne7 5.0—0 ; 1...Cf6 2.Cf3 g6 3.b4 Ng7 4.Nb2 0—0 ; 3.b3 Ng7 4.Nb2 0—0 ; 2.Cc3 d5 3.cd5 Cd5 4.g3 g6 5.Ng2 ; 2... e6 3.Cf3 Nb4 ; 3.e4 d5 4.e5 d4 5.ef6 dc3 6.bc3 Df6 ; 3...c5 4. e5 Cg8 5.Cf3 Cc6 ; 1...e5 2.Cc3 d6 ; 2...Cf6 3.g3 Nb4 4.Ng2 0—0 ; 3...c6 4.d4 ed4 5.Dd4 d5 ; 3...g6 4.Ng2 Ng7 5.Cf3 d6 6.0—0 0—0 7.b4 a5 ; 2...Cc6 3.g3 g6 4.Ng2 Ng7 5.Tb1 a5 ; 5. d3 d6 6.Cf3 Cf6 7.0—0 0—0 ; 3.Cf3 f5 4.d4 e4 ; 3...Cf6 4.d4 ed4 5.Cd4 Nb4 ; 4.g3 Nb4 5.Ng2 0—0 6.0—0 e4 ; 1...c5 2.Cf3 Cf6 3.g3 b6 4.Ng2 Nb7 5.0—0 g6 ; 3.d4 cd4 4.Cd4 e6 5.Cc3

Cc6 ; 2.Cc3 Cf6 3.g3 d5 4.cd5 Cd5 5.Ng2 Cc7 6.Cf3 Cc6 ; 2... Cc6 3.g3 g6 4.Ng2 Ng7 5.Cf3 e5 6.0—0 Cge7 ; 5...Cf6 6.0—0 0—0 7.d3 ; 7.d4 cd4 8.Cd4 Cd4 9.Dd4 d6 (A 11—39). Muta-rea 1.c4 s-a jucat de Staunton în confruntarea sa cu Horwitz din turul al doilea al turneului internațional Londra 1851, fiind se pare prima partidă cu această deschidere, numită la început „Staunton“ și apoi „engleză“, după meciul prin co-respondență Londra — Viena 1872—1874.

Denumirile deschiderilor sînt cele utilizate curent în ma-nualele de specialitate din România, deoarece F.I.D.E. nu a ajuns încă la o reglementare pe plan mondial a acestei probleme.

SINTEZĂ ȘI PROGNOZĂ

După toate aparențele se poate afirma că perioada „ma-rilor descoperiri“ în teoria deschiderilor a trecut de o bună bucată de vreme, dar frământările interioare sînt încă în plină evoluție, noutățile continuînd să apară și să îngroașă neconținut „Enciclopedia teoriei șahului“. Nu este departe timpul cînd selecționarea și sistematizarea întregului mate-rial va depăși posibilitățile mijloacelor clasice și se va soli-cita ajutorul inteligenței artificiale a computerelor speciali-zate în acest sens.

Datorită acestei aglomerări de informații teoretice jucă-torul de performanță se vede la un moment dat în situația de a căuta să rezolve „marea problemă“ a alcătuirii reper-toriului său de deschideri. Acum apare dilema : „strictă spe-cializare“ sau „largă diversitate“ ?! Răspunsul este, fără îndoială, dificil, deoarece dacă se aruncă o privire retrospec-tivă se constată fără eforturi că Botvinnik, Capablanca sau Fischer și-au construit cariera șahistă prin limitarea la o serie de deschideri pe care le cunoșteau pînă în „măduva oaselor“, iar Lasker, Alehin, Smislov, Tal sau Petrosian au abordat un repertoriu vast aplicat în funcție de adversar.

În fața acestui veritabil „nod gordian“ rezolvarea tre-buie căutată pe căi particulare : „Fiecărui ce i se po-trivește !“.

IV. LEXICON ȘAHIST

Ca orice activitate complexă de largă circulație, șahul a acumulat de-a lungul veacurilor, în general prin adaptare, o serie de cuvinte, expresii și alocuțiuni cu caracter și folosire particulară în domeniul „sportului minții“. Marele număr al unor astfel de elemente lingvistice a condus în aproape toate țările dezvoltate la întocmirea unor dicționare destinate jucătorilor de șah.

A

Abandon. Act prin care un jucător se recunoaște învins și renunță la continuarea partidei înainte de a fi făcut **mat** regele său. Abandonul devine regulamentar după semnarea fișei de concurs sau prin decizia arbitrului, spre exemplu în cazul în care jucătorul abandonat nu s-a mai prezentat la continuarea unei partide întrerupte.

Adjudecare. Acțiunea prin care o partidă de șah întreruptă, din motive regulamentare sau de forță majoră, se decide de către conducerea concursului să nu mai fie continuată de cei doi adversari, rezultatul confruntării urmînd a fi stabilit de unul sau mai mulți maeștri în urma analizării poziției existente la întrerupere.

Ad libitum. Locuțiune latină, exprimînd precizarea la buna plăcere a jucătorului sau la orice mutare a adversarului, care se notează prescurtat **Ad lib.** sau cu semnul ∞.

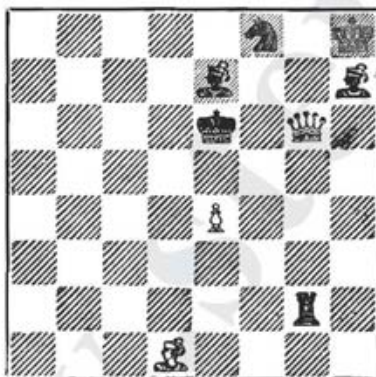
Adouber. Cuvînt francez, intrat în vocabularul șahist internațional, ce reprezintă o suspendare de moment a regulii piesa atinsă trebuie jucată. Cel care dorește să atingă o piesă

proprie sau adversă pentru a o așeza corect pe tablă trebuie să-și anunțe adversarul prin **j'adoube**, ce corespunde în limba română cu **repar**, iar în traducere liberă șahistă cu **reășez piesa**.

Adversar. Oponentul unui jucător de șah. Termen sportiv mai corect decât cel utilizat uneori de **partener**.

Afidatus. Locuțiune latină, utilizată în șahul artistic mai ales în perioada medievală, prin care se precizează că o piesă, stabilită prin enunț, nu va putea fi capturată.

Ajutor. Termen folosit în șahul artistic pentru problemele cu „mat ajutor” în care piesele negre, prin mutări unice, ajută pe alb să facă mat regele negru într-un anumit număr de mutări. În diagramă se prezintă o astfel de pro-

blemă, compusă în 1923 de V. Onițiu, cu enunțul 4× și soluția : 1...De8 2.e5 Nb1! 3.Nc2 Rf7 4.Nh7 Ng6 5.Ng8×. De remarcat spectaculoasa și dificila suită de interferențe și autoblocări !

Al-fil. Cuvânt arab (fil = elefant) preluat din persană (pil). Piesă din jocul de șatrândj, echivalentă cu **Nebunul** din șahul modern, care se deplasa numai în diagonală, sărind peste o căsuță, cu posibilitatea de atac numai pe cîmpul unde se așeza (vezi : I. Scurtă istorie, p. As Suli—Al Laglag). Se presupune că francezii au transformat în mod oral denumirea acestei piese **fil-fol-fou** care preluată direct în limba română a devenit, prin traducere, **nebun**.

Alia. Titlu popular onorific atribuit celor mai buni jucători de șah, corespunzător celui de „mare maestru“ emis de F.I.D.E.

Amenințare. Rezultatul concret al unei combinații ce apare în perspectivă.

Analiză. Studiu, mai mult sau mai puțin aprofundat, cu enumerarea și (în limita necesităților) explicarea tuturor variantelor posibile de luat în considerație într-o problemă de șah artistic, într-un studiu sau chiar într-o partidă de șah întreagă.

Antiblocheur. Denumirea unei piese de șah care atacă o piesă adversă ce blochează mersul înainte al unui pion. Un exemplu practic îl prezintă partida Botvinnik — Capablanca, Amsterdam 1938 („Șah. Cartea de Aur“, p. 351) în care prin 29...De7 dama a devenit un **blocheur**, iar după 30.Na3 nebulul alb s-a constituit în **antiblocheur**.

Anticipare. Se spune despre o lucrare de șah artistic că este „anticipată“ atunci când o problemă sau studiu este identică sau foarte apropiată cu o altă lucrare de același gen, publicată anterior.

Aripă. Termen prin care se indică părțile laterale ale tablei de șah : **aripa damei**, constituită din coloanele **a**, **b** și **c**, și **aripa regelui**, reprezentată de coloanele **f**, **g** și **h**.

Atac. Suită de mutări care are drept scop obținerea unui avantaj strategic sau o operațiune de mai mare întindere în vederea realizării unui rețele de mat.

Automat. Aparat mecanic sau electronic capabil să desfășoare o partidă de șah fără intervenția omului.

Avantaj. Vezi : **Handicap**.

● **Partidă cu avantaj (handicap).** În care jucătorul cu categorie sportivă superioară acordă adversarului său un avantaj de piese, mutări sau mixt (piesă și mutare), pentru restabilirea echilibrului de forțe între cei doi parteneri.

● **Avantaj material.** Situația în care unul din jucători reușește să obțină prin joc o piesă a adversarului, fie și numai un pion, suficientă pentru câștigarea partidei.

Aveugle. Cuvânt francez, intrat ca expresie curentă în toate limbile din țările șahiste, cu care este definit jocul de șah fără piese și tablă, jucat de unul sau ambii adversari numai din memorie : **șah orb** sau **șah fără vedere**.

B

Baby. O compoziție din șahul artistic cu cel mult 5 piese în total.

Baraj. Meci care se dispută între doi sau mai mulți jucători, clasați la egalitate de puncte (*ex aequo*) într-un turneu al cărui regulament specifică în mod expres că pentru primul loc este necesar un astfel de concurs de departajare.

Baterie. O formație din două piese diferite, de aceeași culoare, situate pe o linie (orizontală, verticală sau diagonală) în care cea din spate, imobilă, cu acțiune lungă (N, T sau D) este interferată de cealaltă piesă, mobilă, care prin mutarea ei dă posibilitate piesei imobile, cu acțiune lungă, să atace orice figură adversă ce se află pe linia respectivă. În cazul când pe linia bateriei se află regele advers se produce un șah prin descoperire sau un șah dublu dacă și piesa mobilă dă șah.

Bliț. Partidă de șah în care timpul de gândire pentru fiecare jucător este limitat la 5—10 minute pentru tot jocul.

Blocadă. Interdicția promovării unei piese adverse, fie prin plasarea unui blocheur în imediata ei apropiere, fie prin priză directă. În șahul artistic este un tip de problemă la care, în poziția inițială, albul are pregătite răspunsuri cu mat la orice mutare a negrului.

Buchholz. Metodă prin care se stabilește ordinea în clasament a jucătorilor sau echipelor care termină la egalitate de puncte un turneu desfășurat în sistem elvețian. Buchholz-ul unui jucător sau unei echipe se determină prin aditionarea tuturor punctelor realizate de toți adversarii cu care s-a întâlnit în concurs, locul în clasament fiind ocupat în funcție de totalul punctelor astfel stabilit, în ordinea de la punctajul maxim spre cel mai mic.

C

Caissa. Muza șahului! În lucrarea sa „Scacchia Ludus“, scrisă în jurul anului 1513, italianul G. M. Vida prezintă jocul de șah și arată că nimfa care l-a dăruit omenirii se numea „Scacchis“. Ideea a plăcut, dar numele n-a avut succes. În 1763 orientalistul englez W. Jones compune un poem, foarte probabil inspirat de opera lui Vida, descriind mai în amănunțime șahul, căruia îi atribuie ca muză pe frumoasa

driadă „Caissa“, o nimfă a pădurilor din mitologia vechilor traci. Se pare că numele este derivat din cuvântul șah în limba engleză : **Chess — Kess — Kessa — Caissa**. Poemul lui Jones a fost introdus de Peter Pratt în cartea sa „Studies of Chess“, publicată la Londra în 1803. Numele de **Caissa** a fost reluat și de G. Walker în 1850, după care l-a adoptat și Franța și, în final, tot restul lumii șahiste.

Calcule. Pentru a demonstra posibilitățile imense de combinații pe care le oferă jocul de șah, cu ajutorul calculatoarelor electronice s-au determinat câteva cifre ilustrative :

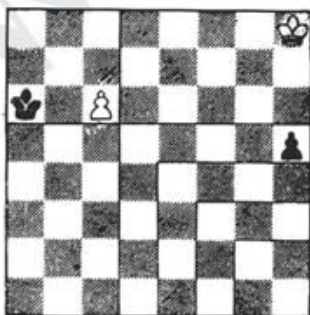
● Din poziția inițială albul și negrul dispun fiecare de câte 20 de mutări pentru începerea partidei, ceea ce conduce la un total de 400 cupluri alb + negru ● Pentru primele 10 mutări ale unei partide s-a calculat că există 169 518 829 100 544 000 000 miliarde de moduri de a combina piesele ● În cazul unei confruntări medii de 40 de mutări ar putea rezulta un număr echivalent cu $2,5 \times 10^{116}$ partide, din care însă mare parte ar fi de o calitate total inferioară.

Calitate. Termen convențional prin care se indică un avantaj material care se obține de un jucător în partidă prin capturarea unui turn advers contra unui cal sau nebun propriu.

Candidat. Jucător ajuns în ultima etapă a întrecerilor pentru stabilirea șalangerului la titlul mondial individual de șah, conform normelor elaborate de F.I.D.E. în 1948.

Captură. Luarea unei piese a adversarului, cu sau fără cedare de piese proprii. Se mai utilizează și expresia : **priză**.

Careu. Adeseori în finalul partidei regele se vede confruntat direct cu pionul liber al adversarului care amenință

cu transformarea! Pentru a-și conduce regele în mod eficient jucătorul trebuie să cunoască, printre altele, și **regula careului**: pătrat imaginar pe tabla de șah (avînd latura egală cu numărul căsuțelor ce le are de parcurs un pion spre transformare) în interiorul căruia trebuie să intre regele advers pentru a împiedica transformarea pionului în figură. Pentru exemplificare s-a luat celebrul studiu al lui Reti, 1922, a cărui soluție, la prima vedere, pare utopică: **1.Rg7! h4 2. Rf6!! Rb6 3.Re5!! Rc6 4.Rf4!** și regele alb intră în pătratul pionului h4, obținînd remiza solicitată prin enunț.

Ceas de control. Aparat prevăzut cu două rînduri de mecanisme pentru măsurarea timpului și un sistem de oprire-pornire simultană, construit special în vederea cumulării timpului de gîndire la șah, pentru fiecare jucător în parte. Însă pînă a ajuns în stadiul actual ceasul de control a parcurs o serie de etape. ● După meciul Morphy — Anderssen 1858, în care campionul german gîndea adeseori în mod excesiv, s-a emis ideea limitării timpului de gîndire. ● La turneul internațional Londra 1862 se decide ca fiecare jucător să efectueze minimum 10 mutări pe oră. ● Cum apăreau frecvente discuții asupra momentului depășirii orei regulamentare, care era „contabilizată“ după ceasul de buzunar, la concursul Dublin 1865 se introduce măsurarea timpului de gîndire, fiecare jucător primind cîte o clepsidră cu nisip pentru o jumătate de oră, pe care o așeza orizontal după efectuarea mutării, ridicînd-o la verticală pe a adversarului. ● La Baden-Baden 1870 se mărește ritmul de joc la 20 de mutări pe oră, înlocuindu-se rudimentarele clepsidre cu ceasuri speciale de control de tipul „Schwarzwald“, care erau oprite manual cu o pană cînd era adversarul la mutare. ● În 1883, la turneul de la Londra, englezul Thomas Bright Wilson introduce ceasul cu balansoar, care, după cum se vede, era com-

pus din două pendule mici ce se opreau prin simplă înclinare. ● În 1884 şahistul A. Schierwater din Liverpool brevetează un aparat compus din două ceasuri deşteptătoare, ce anunţau consumarea timpului de gândire, şi un buton care îndeplinea atît rolul de oprire a ceasului cît şi de înregistrare a numărului de mutări făcute. ● Larma provocată de deşteptătoare, ce nu cadra cu jocul de şah care solicită o linişte cît mai deplină, i-a pus din nou pe gânduri pe inventatori. În 1894 germanul Gustav Herzog îndepărtează instalaţiile de sunet şi perfecţionează butonul opritor montîndu-l deasupra ceasului, punîndu-le astfel în funcţie la turneul de la Leipzig din acelaşi an. Însă depăşirea timpului de gândire nu mai era arătată în nici un fel în mod expres. ● Cinci ani mai tîrziu secretarul Federaţiei Olandeze de Şah H. D. B. Meijer are ideea montării pe cadranul ceasurilor a steguleţului silenţios, precis şi automatic, utilizat cu mare succes la turneul Amsterdam 1899 şi menţinut pînă în zilele noastre. ● De abia în 1933 nordamericanul C. R. Wilson realizează mecanismul cu pîrghii care acţionează simultan ambele ceasuri, oprindu-l pe unul şi punîndu-l în mişcare pe celălalt. Astfel s-a ajuns la ceasul de control actual. Începînd din 1970 au apărut şi ceasurile electronice pentru jocul de şah.

Cedare. Vezi : **Abandon.**

Cheie. În şahul artistic reprezintă prima mutare, şi singura, care duce la soluţia intenţionată de autor într-o problemă sau un studiu.

Cîmp de refugiu. Este căsuţa (una sau mai multe) din imediata apropiere a regelui, neblocată de piesele proprii şi nepăzită de piesele adverse.

Cîmp slab. Căsuţă aflată în poziţia proprie sub ameninţarea de a fi atacată şi în final eventual ocupată de piesele adversarului. După unele teorii un cîmp trebuie considerat slab atunci cînd nu poate fi apărat de un pion.

Cîmp tare. Un cîmp este cu atît mai tare cu cît piesa care îl apără este mai slabă.

Combinatie. Privită în general, combinaţia este o suită de mutări, un fel de partidă în partidă, care-şi propune să atingă un scop în general ofensiv şi rareori defensiv. După părerea lui Botvinnik : „combinaţia este o variantă forţată cu sacrificiu“. Alţii consideră că : „în general combinaţia este

o variantă forțată cu un pronunțat efect estetic, obținut prin deprecierea aparentă a valorii convenționale a unei (unor) figuri“, partea activă rămânând în avantaj.

Comentarii. Partea literară care însoțește analiza tehnică a unei partide. Este necesar ca expresiile utilizate să prezinte cât mai plastic și mai concret momentul analizat, astfel ca să țină trează atenția cititorului, pentru a putea parcurge cu interes întreaga partidă, reținând astfel aspectele cele mai importante.

Concurs. Întrecere, competiție de șah organizată în orice sistem, individual sau pe echipe.

Consultație. Partidă prin consultație sau colaborare. În general se produce la șahul prin corespondență, o formă de joc care aduce mari foloase în ceea ce privește învățarea teoriei și forța de analiză.

Contraatac. Operațiune care constă în a răspunde la un atac al adversarului printr-un atac propriu, fie asupra aceleiași punct, fie (cel mai frecvent) asupra unui alt punct.

Contragambit. Mutare, făcută în principiu de jucătorul cu piesele negre, prin care la o piesă sacrificată din deschidere de alb în scopuri tactice, 1.d4 d5 2.c4 = Gambitul damei, răspunde tot cu un sacrificiu în aceleași scopuri, 1.d4 d5 2.c4 e5 = Contragambitul Albin. Un alt exemplu este 1.e4 e5 2.f4 d5 = Contragambitul Falkbeer.

Criză de timp. După regulamentul F.I.D.E. criza de timp se consideră instalată atunci când stegulețul ceasului de control începe să se ridice, iar jucătorul respectiv mai are de efectuat cel puțin 5 mutări.

Cursă. În șahul practic, cursa este o acțiune pasivă, generată de o greșeală a adversarului, pe care acesta nu este obligat, ci numai tentat să o facă. După ce adversarul „a căzut în cursă“, se declanșează atacul, care uneori se prezintă sub forma unei combinații ingenioase și foarte greu de prevăzut.

Cursă tematică. Într-o problemă de șah cursa tematică este o soluție aparentă, foarte asemănătoare cu cea reală, activizând, pe cât posibil, toate piesele lucrării, având însă o răsturnare printr-o apărare unică a negrului, care se recomandă să fie cât mai bine mascată.

D

Departajare. Operațiune privind stabilirea ordinii în clasament a doi sau mai mulți jucători care încheie concursul cu același număr de puncte. Cele mai folosite sisteme de departajare sînt : meciurile de baraj și metoda Sonneborn-Berger pentru turneele obișnuite și metoda Buchholz pentru concursurile desfășurate în sistem elvețian.

Depășire de timp. Folosirea de unul din jucători a unui timp de gîndire mai mare decît cel limitat prin regulamentul de joc al turneului. Depășirea de timp este semnalată prin căderea stegulețului montat pe cadranul ceasului de control.

Derocare. Forțarea adversarului de a muta regele, sau turnurile, înainte de efectuarea rocadei.

Deschidere. Prima fază a unei partide de șah, care în principiu se încheie odată cu punerea pieselor în poziții din care să poată începe jocul de mijloc.

Dezlegare. În șahul practic reprezintă eliberarea unei piese a adversarului legată de regele său prin interferare pe linia unui atac. În șahul artistic **dezlegarea** înseamnă soluționarea unei probleme sau a unui studiu.

Dominare. Pătrunderea cu piesele proprii peste linia de mijloc a tablei de șah, fără a se putea remarca un atac propriu-zis.

Dual. În șahul artistic, o continuare dublă a soluției la aceeași apărare a adversarului. Dualul poate fi minor (tolerabil) sau major (grav), acesta din urmă trebuind evitat.

E

Elasticitate. Se spune despre o piesă care are capacitatea de a se deplasa eficient în diverse direcții pe toată tabla de șah.

Elemente. Părțile componente ale jocului de șah : material, spațiu și timp.

Elo. Sistem de clasificare a jucătorilor de șah, imaginat de profesorul Arpad Elo — S.U.A., care are la bază o formulă în care intră parametrii : ● Coeficientul Elo al jucătorului. ● Media Elo a turneului respectiv. ● Diferența în plus sau în minus dintre coeficientul Elo al jucătorului și media Elo a turneului. ● Coeficientul de constanță al jucătorului. În funcție de aceste componente, pe baza unor tabele se stabilește rezultatul probabil al fiecărui jucător. Pentru

partidele cîștigate peste acest barem jucătorul respectiv va obține un număr de puncte Elo în plus, după cum pentru neatingerea punctajului prestabilit se vor pierde un număr de puncte Elo. De precizat că numărul de puncte Elo, atribuite sau scăzute, este diferențiat în funcție de forța jucătorului.

Elvețian. Sistem de concurs la care înscrierile sînt nelimitate, numărul rundelor fiind stabilit prin regulament. Desfășurarea întrecerii se face prin împerecherea jucătorilor cu același număr de puncte după fiecare rundă.

En passant. Expresie franceză, intrată în limbajul șahist universal, care reprezintă dreptul unui jucător de a lua un pion în trecere. Explicații pe larg sînt date la capitolul II „Regulamentul de joc“, punctul 6.

Eșichier. Nume, de proveniență franceză, dat tablei cu 64 de pătrate pe care se desfășoară partida de șah.

F

Feeric. Denumire generalizată pentru toate formele de desfășurare a jocului de șah, în care regulile F.I.D.E. sînt parțial modificate prin schimbare sau adăugire.

Fers. Piesă specifică șatrândjului, care mută numai cîte un cîmp în diagonală. În limba persană Fers = consilier, vizir. În șahul modern s-a transformat în damă prin filiera franceză : fers — fierce — fierge — vierge, de unde ultima transformare în damă sau regină. A se vedea partida As Suli — Al Laglag de la capitolul I „Scurtă istorie“.

Fianchetto. Termen derivat din cuvîntul italian fiancata = mutare laterală, atribuit de Ponziani prin cartea sa de teorie publicată în 1769. În șahul contemporan reprezintă instalarea din deschidere a unui nebun pe unul din cîmpurile b2, g2, b7 sau g7.

Final. Cea de a treia fază, și ultima, în care se subdivide convențional partida de șah.

Forfait. Expresie de proveniență franceză, avînd sensul de **neprezentare la concurs**.

Frumusețe. Toată lumea este de acord că există o „frumusețe șahistă“, așa cum se vorbește de o frumusețe picturală, florală, muzicală sau feminină! Și, ca în toate artele, șahul produce un fel de delectare pentru creator și un alt fel de sentimente estetice pentru spectator.

Fulger. Vezi : Bliț.

Furculiță. Mutare prin care cu o singură piesă se atacă direct, în același timp, două piese ale adversarului.

G

Gafă. Termen utilizat în jocul de șah pentru a caracteriza o mutare foarte rea, după care cel care a greșit grav va pierde un material important sau chiar partida. Marele maestru german S. Tarrasch a utilizat pentru o astfel de situație expresia latină „Amaurosis Schacchistica” care se traduce prin orbire șahistă, denumire intrată în limbajul cronicarilor de specialitate.

Gambit. Sacrificiu teoretic de pion sau chiar de figură, oferit în faza de deschidere a partidei, în vederea obținerii unui avantaj pozițional sau chiar a unui atac câștigător.

Gemen. Două sau mai multe probleme sau studii cu poziții aproape identice, dar cu soluții diferite, aparținând aceluiași autor și publicate pe o singură diagramă. Gemenii se pot obține prin : ● schimbarea cîmpului unei piese ● înlocuirea, suprimarea sau adăugarea unei piese ● deplasarea întregii poziții și ● rotirea tablei cu 90 sau 180 de grade.

H

Handicap. Avantaj acordat de un jucător de categorie superioară unui adversar mai slab în scopul echilibrării forței de joc. Înaintea și chiar la începutul secolului nostru se organizau frecvent astfel de turnee, datorită numărului relativ mic de jucători existent în lume.

Heterodox. Vezi : Feeric.

I

Insolubilitate. Defecțiune majoră a unei probleme sau studiu, în sensul că cheia lucrării nu conduce la rezolvarea ei în numărul de mutări stabilit prin enunț.

Interferență. Întreruperea liniei de bătaie a unei figuri cu acțiune lungă cu o altă piesă de aceeași culoare.

Izolan. Denumirea dată unui pion izolat, în special pionului damei, rupt de restul pionilor de aceeași culoare.

J

J'adoube. Vezi : Adouber.

Joc aparent. Maturi pregătite în poziția inițială a unei probleme de șah, ca răspuns la mutările pieselor negre. După

efectuarea mutării cheie maturile aparente vor fi înlocuite cu altele reale.

Joc de mijloc. Faza a doua a unei partide de șah, intermediară între deschidere și final.

L

Legare. Imobilizarea unei piese adverse așezată între rege, pe care-l apără, și o figură proprie cu acțiune lungă.

M

Mansubă. Nume dat, în șatrândj, unei poziții inventate sau luate dintr-o partidă, în care se cere realizarea ciștigului sau remizei asemănător problemelor și studiilor din șahul contemporan, dar cu soluții în general mult mai simple.

Mare maestru. Cel mai înalt titlu sportiv, masculin și feminin, ce se acordă jucătorilor de șah, introdus oral la turneul de la Ostende 1907 și acordat pentru prima oară în mod festiv celor 5 finaliști ai turneului internațional Petersburg 1914: Em. Lasker, Capablanca, Alehin, Tarrasch și Marshall. Începând din anul 1950 pentru bărbați și din 1976 pentru femei titlul de **Mare Maestru Internațional** se acordă oficial de către F.I.D.E.

Marsilieză. Partidă de șah în care fiecare jucător are dreptul să facă mutări duble, cu respectarea tuturor regulilor de joc. Sistem inovat în jurul anului 1920 de către un cerc de șah din Marsilia — Franța. Iată o partidă jucată prin corespondență în 1924: A. Campbell (Marsilia) — R. Crepoux (Paris): 1.Cf3 + Cc3 b5 + Nb7 (Cu amenințarea de a ciștiga Cf3 prin 2... .. Nf3 + Nb7) 2.b4 + e4 g5 + Ng7 3. Nc4 + Cg5! Nd5 + Nc4 (Parează amenințarea Df3 + Df7×) 4.d3 + Nf4 (La 4.Cf7 + Cd8 ar urma 4... .. Ne2 + Nc1) 4... .. h6 + hg5! 5.Nc7 + Nd8 Nd3 + Nc4!! 6.Dc1 + Rd2 Ne5 + Nf4 albul cedează deoarece după 7.Rd1 + Df4 urmează 7... .. gf4 + Rd8 decisiv.

Mat. Cuvânt provenit din limba persană, șah mat = regele este prins, prin care este anunțat adversarul că regele urmează a fi capturat și deci partida s-a terminat.

Mat ajutor. Vezi: Ajutor.

Mat invers. Problemă heterodoxă în care albul începe și îl obligă pe negru să-l facă mat.

Mat sufocat. Poziția în care regele aflat în șah este mat, deoarece toate câmpurile învecinate sînt ocupate de propriile sale piese care nu pot îndepărta matul.

Meredith. Denumirea problemelor realizate cu un număr între 8—12 piese în total.

Miniatură. În jocul de șah, o partidă scurtă, cu cel mult 20 de mutări și cu o evoluție frumoasă. În șahul artistic, o categorie de probleme compusă din cel mult 7 piese în total.

Minimală. O problemă avînd cel mult două piese albe, inclusiv regele.

N

Negru. Denumire dată adeseori, în analizele tehnice ale unei partide de șah, jucătorului care manevrează piesele de culoare neagră.

Nemuritoare. Calitate atribuită unei partide de șah de excepțională valoare care, luată figurativ, va rămîne veșnic în amintirea oamenilor ca o operă nepieritoare.

Notăție. Sisteme de scriere a partidei de șah: algebrică și descriptivă, prezentate în amănunt la capitolul II „Regulamentul de joc“.

O

Obstrucție. Întreruperea liniei de acțiune a unei figuri cu acțiune lungă, printr-o piesă de culoare adversă.

Ofensivă. Totalitatea mutărilor făcute împotriva unui obiectiv precis, cu mijloace puse la dispoziție de timp și valoarea reală a pieselor, cu intenția obținerii unui avantaj pozițional sau material mai important.

Olimpiadă. Denumire dată campionatelor mondiale de șah pe echipe masculine și, separat, feminine, numite și „Turneul Națiunilor“.

Open. Termen universal preluat din limba engleză (*open* = deschis), utilizat pentru turneele la care poate participa orice jucător de șah, din țară și străinătate, în funcție de regulamentul concursului.

Opoziție. Situație de necesitate în care regii din jocul de șah stau față în față orizontal, diagonal sau vertical, la un număr fără soț de căsuțe (1, 3, 5), din care regele atacator trebuie să mute, iar regele care răspunde este obligat să țină opoziția pentru a remiza partida.

Ortodoxe. Partide sau probleme de șah desfășurate sau compuse conform regulilor aprobate de F.I.D.E.

Orbire șahistă. Vezi : **Gafă.**

Oscar. Denumire dată trofeului instituit de „L'Association Internationale de la Presse Echiquenee” — A.I.P.E. — și acordat celui mai bun șahist al anului, după cum urmează :

Masculin. 1967 : **Larsen.** 1968 : **Spasski,** Korcinoi, Larsen, Petrosian, Fischer. 1969 : **Spasski,** Korcinoi, Petrosian, Larsen, Polugaevski. 1970 : **Fischer,** Spasski, Larsen, Taimanov, Gheller. 1971 : **Fischer,** Petrosian, Korcinoi, Smislov, Hort. 1972 : **Fischer,** Spasski, Portisch, Karpov, Korcinoi. 1973 : **Karpov,** Spasski, Portisch, Korcinoi, Tal. 1974 : **Karpov,** Korcinoi, Tal, Petrosian, Liubojevici. 1975 : **Karpov,** Liubojevici, Gheller, Polugaevski, Portisch. 1976 : **Karpov,** Larsen, Mecking, Hort, Petrosian. 1977 : **Karpov,** Korcinoi, Romanîșin, Tal, Miles. 1978 : **Korcinoi,** Karpov, Timman, Portisch, Spasski. 1979 : **Karpov,** Tal, Korcinoi, Portisch, Kasparov. 1980 : **Karpov,** Korcinoi, Kasparov, Timman, Hübner. 1981 : **Karpov,** Timman, Korcinoi, Tal, Kasparov. 1982 : **Kasparov,** Karpov, Andersson.

Feminin. 1982 : **N. Gaprindașvili,** M. Ciburdanidze, P. Cramling, N. Aleksandria, I. Levitina, N. Ioseliani, M. Mușan, El. Ahmilovskaia, Liu Shelan, L. Semenova.

Stabilirea clasamentului pentru **Oscar-ul șahist** se face de către ziariștii sportivi specializați în problemele șahului, din țările afiliate la F.I.D.E. și membre ale A.I.P.E.

P

Pat. Situație în care un jucător, fiind la mutare, este în imposibilitate de a deplasa legal vreuna din piesele sale, toate fiind blocate, inclusiv regele care în această poziție nu este atacat cu **șah** de nici o piesă a adversarului. În acest caz partida se încheie prin remiză.

Pătrundere. Acțiunea de a ajunge cu piese proprii în liniile de bază ale adversarului, pe linii deschise sau prin străpungere.

Piesă legată. Piesă care, parînd un șah prin interpunere, își pierde libertatea de mișcare, pînă cînd încetează atacul asupra regelui.

Pioni atrînați. Un grup de doi pioni alăturați care stau pe aceeași linie și nu pot fi susținuți de alți pioni.

Plan. Un ansamblu de idei constituit din stabilirea scopului pe care jucătorul dorește să-l atingă și mijloacele prin care va putea să-l realizeze.

Poantă. O mutare foarte fină și bine ascunsă într-o combinație de partidă, problemă sau studiu, al cărei sens este aproape nesimizabil de către adversar pînă la efectuarea ei.

Priză. Vezi : **Captură.**

Problemă. O poziție a pieselor de șah pe tablă, alcătuită în mod artificial, în care, de obicei, albul începe și face mat regele negru în numărul de mutări cerut. Un capitol din șahul artistic.

R

Remiză. Termen șahist care înseamnă **partidă egală** și se notează cu $1/2-1/2$. Partidă fără învingător și învins.

Retrograde. Grup de probleme aparținînd de șahul artistic, numite și **retroanalitice**, la care dezlegătorul, înainte de a se pronunța asupra soluției, trebuie să facă o analiză retrogradă a poziției, adeseori fiind nevoit să reconstituie întreaga partidă pentru a constata anumite amănunte ca : cine este la mutare, care a fost ultima mutare, dacă s-a mutat sau nu regele sau turnul spre a se stabili dacă mai este posibilă rocada sau nu, dacă este justificată o luare **en passant** și altele.

Rocadă. Vezi : II. „Regulamentul de joc“, punctul 6.

S

Sacrificiu. Pierdere voluntară de material cu intenția de a obține, mai curînd sau mai tîrziu, avantaje apreciable sau cel puțin o poziție superioară, care să-i aducă în final cîștigarea partidei sau eventual remiza, dacă în momentul sacrificiului avea o situație inferioară.

Schimb. Captură reciprocă de piese egale ca valoare aritmetică, dar care poate fi avantajoasă pentru jucătorul ce are deja o superioritate pozițională sau materială, situație în care decide „valoarea relativă“ a pieselor.

Simultan. Formă de joc în care un maestru se angajează să susțină în același timp atîtea partide de șah cu cîți adversari dorește, făcînd rînd pe rînd cite o mutare la fiecare tablă. Simultanul poate fi : ● **clasic**, în care jocul începe la toate mesele în același timp, ● **în lanț**, în care cei învinși părăsesc masa de joc și în locul lor intră alți amatori, și ● **cu mutări alternative**, simultanul fiind susținut de doi maeștri, unul jucînd mutările cu soț și celălalt pe cele fără soț.

Sonneborn-Berger. Sistem de departajare a jucătorilor care încheie un turneu la egalitate de puncte, elaborat în 1873 de vienezul Oscar Gelbfuhs și pus în practică de englezul W. Sonneborn în 1886 și austriacul J. Berger în 1887.

		1	2	3	4	5	Puncte	S - B.
1	A	●	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	1	$\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$	4,75
2	B	$\frac{1}{2}$	●	0	1	1	2 $\frac{1}{2}$	4,25
3	C	$\frac{1}{2}$	1	●	0		2	4,25
4	D	0	0	1	●	1	2	3,00
5	E	$\frac{1}{2}$	0	$\frac{1}{2}$	0	●	1	—

Pentru stabilirea ordinei în clasament a jucătorilor aflați la egalitate se adună totalurile punctelor adversarilor la care a câștigat jucătorul vizat și jumătate din suma punctelor de la cei cu care a făcut remiză. Nu se iau în calcul punctele proprii și ale jucătorilor la care a pierdut.

Strategie. Stabilirea planului de joc.

Străpungere. Manevră având ca rezultat deschiderea unor linii necesare pentru a se pătrunde spre cimpurile adverse. O străpungere se realizează de obicei printr-un duel de pioni urmat de un schimb sau un sacrificiu, ajungându-se în final la același rezultat pozitiv. Practic străpungerea este prologul pătrunderii.

Studiu. În șahul artistic este o poziție alcătuită de un autor, în care forțele sînt sensibil egale, adesea chiar mai reduse pentru alb, în care câștigul sau remiza nu sînt evidente. Într-un studiu se cere prin enunț ca albul sau negrul să câștige sau să remizeze la cea mai bună apărare a adversarului, fără să fie limitat numărul mutărilor.

§

Șah dublu. Atac la rege dat concomitent cu două piese, ceea ce se poate obține numai cu un șah prin descoperire.

Șah etern. Situație în care unul din jucători dă o serie de șahuri regelui advers care parează matul, dar nu poate evita șahul următor.

Șah mat. Vezi : Mat.

Șah prin descoperire. Șah dat de o piesă a cărei acțiune devine posibilă prin deplasarea unei alte piese care-i întrerupe atacul.

Șah viu. Desfășurarea pitorească și spectaculară a unei partide de șah în care piesele, înlocuite cu oameni vii, se deplasează pe un eșichier de mari dimensiuni, construit în aer liber. Această veritabilă reprezentație teatrală are o foarte veche istorie, prima manifestație cunoscută de acest gen fiind cea din anul 1408 de la curtea din Granada a emirilor arabi.

T

Tabia. Denumire dată, în șatrândj, unor poziții dinainte stabilite, provenite în general după primele 12 mutări, de la care se începea jocul propriu-zis între adversari, asemănător turneelor cu deschidere obligatorie din șahul contemporan. Pozițiile tabia (vezi diagrama) deveniseră necesare datorită jocului foarte lent din faza de deschidere.

Tablă de demonstrație. Eșichier de mari dimensiuni, circa 140/140 cm, montat vertical pe un pedestal sau perete, pe care piesele se mută concomitent cu o partidă ce se desfășoară între doi jucători pe o masă de șah obișnuită. Prima tablă de demonstrație a fost folosită la meciul Steinitz — Zukertort, disputat la New York în 1866.

Tactică. Artă realizării planului de joc.

Task. Cuvînt de origine anglo-saxonă, tradus prin **record**, utilizat în şahul artistic; reprezintă prezentarea într-o compoziție a unei idei sau a unui element strategic oarecare într-un număr maxim de variante.

Temă. O anumită imbinare a elementelor strategice, constituind conținutul unei probleme de şah artistic.

Tempo. Termen de origine italiană ce reprezintă o întrerupere, printr-o mutare de combinație, a șirului de mutări din planul logic al adversarului și obligarea acestuia fie de a-și retrage o piesă, fie de a-și consolida poziția, ceea ce conduce la pierdere de **tempo**, în sensul numărului de mutări, și în consecință la nerealizarea strategiei prestabilite.

Tempozug. Expresie reprezentînd o mutare indiferentă, fără nici o amenințare, efectuată exclusiv pentru a obliga pe adversar să facă o mutare oarecare, ceea ce va crea unele slăbiciuni în poziția sa. Mutare de tempo, de așteptare.

Timp de gîndire. Durata în care fiecare jucător trebuie să efectueze complet un număr obligatoriu de mutări, variabil în funcție de vîrsta jucătorilor și valoarea turneului.

Transformare. Dreptul regulamentar conferit unui pion, ajuns pe ultima linie, de a fi înlocuit, imediat și obligatoriu, cu oricare piesă de aceeași culoare la alegerea jucătorului, exclusiv regele, indiferent de numărul pieselor asemănătoare existente pe tablă.

Turneu. Concurs de şah individual în care fiecare participant joacă pe rînd cu ceilalți pe runde succesive programate conform tabelului Berger.

V

Valoarea pieselor. Valorile diferitelor piese de şah sînt exprimate prin forța lor de joc, respectiv utilitatea lor, care corespunde numărului de cîmpuri pe care îl pot controla și mobilitatea lor. Aceste valori, inițial **potențiale**, devin variabile pe parcursul partidei în funcție de pozițiile pe care le ocupă, putîndu-se deci vorbi de **valori actuale**, care oscilează depășind sau devenind inferioare celor potențiale.

Variantă. O suită de mutări, survenită în general în faza de deschidere, generată de o idee care tinde să stabilească o strategie diferită față de cele existente. În şahul artistic este o ramificație a soluției, care începe cu o mutare a pieselor negre, urmînd ca albul să dea matul în numărul de mutări stabilit prin enunț.

Z

Zugzwang. Termen de origine germană, intrat în limba-jul șahist universal, reprezentînd în traducere liberă o „con-tinuare silită“ într-o poziție în care faptul de a fi la mutare constituie un dezavantaj care poate duce pînă la pierderea partidei. Asemenea situații se întîlnesc în general în finalul partidei, cînd mai rămîn puține piese pe tablă, fiind posibilă blocarea lor și provocarea mutării dăunătoare.

Încercarea de a realiza un lexicon șahist, în premieră pentru țara noastră, s-a lovit de o întreagă serie de dificul-tăți, fiind posibile unele definiții mai puțin complete. Pe de altă parte, pentru a comprima într-un spațiu limitat un ma-terial destul de mare, au fost reținute numai cuvintele și ex-presiile curent folosite în limbajul șahist, renunțîndu-se la materialul complementar.

V. ȘAHUL ÎN ROMÂNIA

Date certe în privința modului în care a pătruns și s-a răspândit șahul pe teritoriul țării noastre, ca timp și ca loc, sînt încă destul de puține, cu toate că în ultimele două decenii au fost răscolite cu asiduitate rafturile bibliotecilor indigene și din străinătate. Deși reduse ca număr și zgîrcite în conținut, informațiile smulse din documentele vremurilor ne duc la concluzia că „regele jocurilor” s-a infiltrat în țările românești prin două canale.

Astfel, se poate presupune că în Banat și Transilvania, care în acea vreme făceau parte din imperiul austro-ungar, șahul european, importat direct prin filiera Roma — Viena — Budapesta, să se fi jucat încă din sec. XVIII, cu precădere în spațioasele saloane ale aristocrației, ca mijloc de distracție sau relaxare. Pătrunde apoi în unele cercuri burgheze din Timișoara, Oradea, Arad, Brașov, Cluj sau Satu Mare, prin intermediul cărturarilor aflați în slujba nobilimii, fapt atestat de manualul de șah al lui J. Balent, tipărit în 1784 la Oradea. În masele orășenești este semnalat de abia în sec. XIX, cînd mijloacele de informare scrise sînt puse la îndemîna oricui, mai ales în mediul urban.

Cel de al doilea canal de cunoaștere a nobilului joc a fost însuși șatrândjul care, fără îndoială, a ajuns ca atare în Moldova și Muntenia, direct din India sau Persia, în transfer prin Rusia, cam spre sfîrșitul sec. XVII. De asemenea, frecvențele contacte cu turcii, care adeseori pătrundeau pe teritoriul Țărilor Române, constituie încă o posibilitate de răspîndire a vechiului joc arab, foarte la modă la Istanbul.

Oricum, prezența în literatura română din sec. XVIII a cuvântului „șatrance“, menționat și în dicționarul lui Em. Grigorovitză din 1901 la pag. 537, confirmă teza existenței șatrândjului în țara noastră, chiar dacă avea o arie de răspîndire limitată la conacurile boierești și curțile domnești.

Trecînd de la ipoteze la certitudini, potrivit datelor cuprinse în „Filele de cronică“ ce urmează, se poate afirma că noul șah european începe să fie jucat competitiv spre sfîrșitul primei jumătăți a sec. XIX, sub puternica influență a culturii franceze, dîndu-se complet uitării șatrândjul arab, datorită încetinelii lui specific orientale. Era natural ca mulți din tinerii români plecați pentru studii la Paris să ia contact cu șahul din Franța, care încă din sec. XVIII devenise una din „marile puteri“ ale lumii șahiste, alături de Anglia, și să ajungă în mod normal în saloanele celebrei „Café de la Régence“. La întoarcerea în țară o bună parte din acești „contaminați“ aveau în valizele lor și „Analiza“ lui Philidor, ceea ce a contribuit decisiv la răspîndirea șahului în România. Că a fost așa, o dovedesc numeroasele exemplare existente în București, Iași sau Timișoara din „L'Analyse du jeu des échecs“, apărută de-a lungul anilor în circa 100 de ediții.

Din păcate, dezvoltarea în continuare s-a dovedit a fi deosebit de lentă. Comparativ cu marea majoritate a țărilor europene, care încă de la începutul celei de a doua jumătăți a sec. XIX au pornit susținut la organizarea de competiții interne și internaționale din ce în ce mai valoroase, mergînd pînă la disputarea titlului mondial individual masculin, șahul din țara noastră n-a avut suficiente resurse pentru a urma același drum ascendent pînă după 1920, timp în care s-a traversat o foarte lungă perioadă de „adolescență“. Cele citeva zvicniri spre înălțimi, ca tipărirea primei cărți în limba română a lui Albin în 1872, editarea primei reviste de specialitate în 1881 sau înființarea primului club de șah la București în 1890, precum și primul turneu din 1906, au rămas acțiuni izolate, neînțelese și deci nesusținute nici de marele public, nici de conducerea țării, datorită faptului că în concepția generală șahul încă nu depășise stadiul de „joc“ și deci latura sa pregnant educativă nu reușise să se reliefeze convingător.

Anul 1925 aduce mult așteptata „diplomă de maturitate“ prin înființarea Federației Române de Șah și, la numai cîteva

luni, prin apariția primului număr al „Revistei (Române) de Șah“, ambele evenimente datorate aproape exclusiv inițiativei și entuziasmului particular.

Era de așteptat ca, după atîta amar de vreme risipită cu tentativele eșuate în ridicarea ștachetei valorice, acum, după oficializarea existenței sale și ridicarea la rangul de „sport al minții“, șahul românesc la tablă să se dezvolte într-un ritm accelerat pentru a recupera terenul pierdut de secole. Că n-a fost așa o dovedesc nesfîrșitele turnee interne, în general locale și arareori naționale, uneori înviorate cu cite un maestru străin cu nume mai sonor, dar cu forța de joc spre vîrsta pensionării. Nici cele cîteva participări la Olimpiade nu au avut darul să dea un impuls notabil, deoarece șahului nostru îi lipseau în primul rînd două elemente de primă necesitate: literatura de specialitate și confruntările internaționale individuale, fără de care nu se putea vorbi de un progres capabil să ne aducă la nivelul șahului mondial. Numai cu entuziasm și talente, care trebuie remarcat că existau din plin, nu se putea face mare lucru în mijlocul indiferenței aproape totale a cercurilor oficiale, așa cum era situația în acele vremuri. Face excepție șahul artistic care, beneficiind de un grup de „incurabili“, înființează „Asociația Problemiștilor din România“ în anul 1937 și intră cu un curaj „desăvîrșit“ în activitatea internațională, realizînd o serie de succese care ne plasează printre țările șahiste de frunte din lume.

Situația se schimbă radical începînd din 1946, cînd toate sporturile din țara noastră, inclusiv șahul, încep să fie subvenționate de stat. Deși catapultat direct în „Explozia șahistă“ declanșată în 1948, șahul românesc la tablă, după o scurtă perioadă de aclimatizare, urcă vertiginos treptele ierarhiei mondiale, astfel că un deceniu mai tîrziu pătrunde în grupul valoric al primelor zece țări șahiste de pe Terra, fetele devenind chiar vicecampioane ale lumii.

Cu vechi prezențe în toate revistele de specialitate de peste hotare, șahul artistic își dovedește pe deplin maturitatea încă din 1948, cînd reprezentativa țării noastre intră în posesia titlului mondial la „dezlegări“, ratat în 1937, iar în 1952 un studiu românesc este răsplătit cu medalia de bronz a Olimpiadei a X-a de la Helsinki.

Rămas în „bloc-starturi“ vreme îndelungată, șahul prin corespondență, organizat de abia în 1959, demarează puter-

nic chiar de la înființare și după câteva prestigioase succese internaționale în meciuri interțări se califică în finala Olimpiadei a VI-a pe care o încheie în 1972 pe locul al 4-lea, iar în 1975 un reprezentant al țării noastre cucerește titlul de campion al Europei, devenind primul finalist al unui campionat mondial de seniori.

FILE DE CRONICĂ

1765 — Cele mai vechi atestări despre existența șatrândului în țara noastră datează din sec. XVIII și sint menționate în culegerea de „Studii și documente cu privire la istoria românilor” întocmită de N. Iorga, în lucrarea lui L. Șeineanu „Influența orientală asupra limbii și culturii românești” și în „Colecția Cantacuzino-Pășcanu”, în care se menționează anul 1765 privind descrierea unor obiecte „în șatranghe cu hidu”, și un document muntean din 29 august 1772 în care este amintit faptul că mireasa Măriuța Ștuboaica primește de la mama sa „o rochie de atlas cu flori de fir în șatranghe...”. Citate asemănătoare se găsesc atît în „Studiile” lui Iorga, cît și în cartea lui Șeineanu. În toate cuvîntul „șatranghe” are sensul de „pătrățele”.

1784 — Prima carte de șah editată pe teritoriul țării noastre este o adaptare simplificată, în limba latină, după celebrul manual al lui Phillipo Stamma, întocmită de Ignat Ioan Bapt Balent și tipărită la Oradea în 1784 sub titlul „*Informaciones speculativae et practicae de ingenioso et artificiali scruporum lusu schach vulgo sie nuncupato ad methodum d. Phillipi Stamma*”. Cartea are 64 de pagini și cuprinde mai multe capitole privind valoarea și mersul pieselor, unele prevederi regulamentare, șase partide și tot atîtea probleme de șah aparținînd probabil lui Stamma.

1838 — În Biblioteca Academiei Române, la cota 1763, se găsește un manuscris lucrat cu litere cirilice, foarte probabil cea mai veche tălmăcire în limba română a unui manual de șah. Pe coperta litografiată de „Institutul Albina” este indicat: „Anul 1838 April 4 zile. Eși”. Documentul, aparținînd lui Francisc Rușițki, șeful muzicii militare din Iași, intitulat (impropriu) „Giocul șatranci”, are 26 de pagini, un format mic de buzunar și este legat. Pe prima pagină scrie

„L'Escheque, traduit et dedié a son altesse Le P.R.M. G. Stourdza“, iar în prefață autorul precizează: „Giocul șatranci ! Nu se află alt joc mai vechi, mai greu, mai nobil, nici mai iscusit decât acesta. La alte jocuri, haractirul este norocul sau întimplarea, iar la acest joc urmează singur meșteșugul. Chinezii zic că de dinșii ar fi fost cunoscut încă cu 2000 ani înaintea lui Hristos. Bună știință avem că jocul șatrancii au mărș de la India pe la Persia și de acolo prin Arabieni și prin războiul ce urma cu Sarazinii s-au împrăștiat în toată lumea. La țările răsăritului să obicinuiește acest joc mai mult“. În cuprins lucrarea are 24 de puncte, constituind un veritabil manual de șah pentru începători. Pentru edificare iată primele capitole : „Despre meșteșugul jocului. Pre științi pentru acii care voesc a învăța jocul șatranci. Despre regula așezării celor opt pietre care se zic ofițări sau figuri. Despre mărșul pietrelor. Despre turnuri sau elefanți. Despre aghiutanți sau nebuni. Despre vizirul căruia zic și împărăteasă. Despre cavaleri sau săritori. Despre împărat sau șah“. Pe parcursul lucrării se mai dau o serie de îndrumări ca : „La întimplările următoare nu este ertat a muta pe împăratul. Pentru prețul figurilor. Explicația unor cuvinte întrebuințate la acest joc. Pravilele șahului. Pentru deosăbita întrebuințare a ofițarilor. Pentru plan și execuția lui“. Din capitolele citate, cele mai savuroase sînt „Pravilele șahului“ care merită să fie redată în întregime : „Măcar dușmanu să nu fi prăpădit nici o piatră tot îl poți face mat și să ține în samă. Slobod este a lua toate pietrele dușmanului și a face și împăratul singur mat. Numai împăratului să zice șah, iar nu și vizirului. Cel ce va fi în acea poziție de a primi un șah necontenit, fără de a putea a se apăra, acela are dreptate a cere de la protivnic ca să contenească cu șahul, căci în alt chip va fi socotit partida remis, adică neisprăvit. La începutul jocului vizirul este mai de folos decît doi turni, iar spre sfîrșit să poate socoti doi turni mai buni decît vizirul. La începutul jocului, soldații sînt mai răi decît o figură, iar spre sfîrșitul partidei se întimplă ca doi soldați sînt mai de folos decît un ofițer“. De menționat că prețiosul manuscris se află într-o bună stare de conservare.

— Într-un articol publicat la Iași în „Alăuta Românească“ din 1838, M. Kogălniceanu face primele referiri la „eșec“, precum și la un manuscris constituind traducerea unui manual de șah care folosește atît termenul „jocul șah-

tranci“ cit și pe cel de „pravilele șahului“, constituind prima trecere în scris de la șatrândj la șahul european în România.

1846 — Din volumul lui Camil Petrescu „Un om între oameni“ rezultă că marele revoluționar democrat Nicolae Bălcescu, aflat la Paris, mergea adeseori la „Café de la Régence“, din Piața Comediei Franceze, unde obișnuia să se întâlnească cu alți prieteni români, uneori jucând și plăcute partide de șah de un foarte bun nivel tehnic.

1850 — La București se remarcă primul mare propagandist al șahului românesc, violonistul și compozitorul Ludovic Wiest (n. 1819), care adeseori, cu cutia de șah la subsuoară, își îndrepta pașii spre cafenelele Concordia, Fialkovski sau Fieski unde juca atractive partide de șah cu orice adversar găsea, amestecat printre mesele de biliard, table, ghiulbahar, stos sau domino, distracțiile de largă circulație ale timpului.

1859 — Cartea „La perfection aux échecs“ de F. Reinfield conservă pentru posteritate, la pagina 87, cea mai veche partidă internațională susținută în 1859 la Breslau de un jucător român, Emanoil Costache Epureanu (președintele Consiliului de Miniștri al Moldovei între 1859—1860 și apoi al României în anii 1870 și 1876) în compania marelui maestru J. Zukertort, din care însă s-a păstrat numai finalul, ciștigat spectaculos de foarte tânărul jucător polonez : 27.gf6!! Cg6

28.hg6 Rg8 29.Th8!! Rh8 30.f7! (1—0). O posibilă reconstituire ar putea fi : 1.b3 d5 2.Nb2 e6 3.Cf3 Cf6 4.e3 Nd6 5.Cc3 h5 6.De2 0—0 7.0—0—0 Cc6 8.Db5 Rh7 9.a3 Th8 10.Nd3 Rg8 11.Cg5 Ce7 12.Ce2 Ce8 13.Nh7 Th7 14.Ch7 Rh7 15.Dd3 Rh8

16.f4 a6 17.Cg3 Cf6 18.Ch5 Ch5 19.g4 Cf6 20.g5 Ce8 21.h4 c5 22.f5 Cf5 23.Tdg1 Ce7 24.h5 Cc6 25.Rb1 f6 26.Dg6 Ce7 ajungându-se în poziția din diagramă, de unde s-a jucat finalul partidei.

1860 — Dacă luăm în considerație o serie de izvoare literare, prima jucătoare de șah din Țările Române a fost doamna Elena Cuza. Din ampla monografie publicată de Lucia Borș rezultă că soția judecătorului gălățean Alexandru Ioan Cuza a învățat șahul de foarte tinără, probabil de la frații Constantin și Theodor Rosetti, jucând adeseori partide cu fruntașii revoluției de la 1848, din care a făcut și ea parte activă, ca N. Bălcescu, M. Kogălniceanu, C. Negri, iar mai târziu cu Emanoil (Manolache) Costache Epureanu. În preocupările ei cotidiene apare din nou șahul în perioada 1860—1862 când, fiind la Paris, adună în jurul samovarului la modă pe românii aflați în capitala Franței pentru definitivarea Unirii Principatelor Române de la 1859 care, pe lângă domino și trictrac, se relaxau și cu pasionante partide de șah. Posibil să fi fost și una din oaspetele celebrei „Café de la Régence“.

1871 — Prima problemă efectiv românească s-a publicat la 26 februarie în revista „Familia“ din Oradea și aparține lui Nicolae Nicolescu. Soluția : 1.Tc6! Rd8 2.Nd6! b1D!

3.Tc8! Rc8 4.e7 Df5 5.Cb6X. În revista franceză „La Stratégie“ apăruse la 15 octombrie 1868 o problemă cu mat în trei mutări, eronat considerată ca fiind românească, compusă de Mihail Șutu, grec din Fanar, trimis de turci ca Domn al

Moldovei între anii 1819—1821, după care s-a stabilit în Franța, adăugându-și în mod abuziv titlul de „Print al României“.

1872 — Se tipărește la București prima carte de șah în limba română cu litere latine, intitulată „Amiculu Joculu de Schachu, Theoreticu și Practicu“ scrisă și editată de Adolf Albin. Cartea, mai exact broșura, este „Dedicatu Domniei Selle Donnului Manolache Costache Epurănu — fostu Președinte alu Consiliului de Miniștri“. În prefață se arată pe scurt folosul pe care l-ar avea „junimea studioasă“ dacă ar practica șahul, pomenind de câțiva oameni celebri ca Rousseau, Kant, Hoffmann etc. care s-au ocupat de șah. În continuare notează pe cei mai tari jucători din lume, amintind și de câțiva din România, ca M. C. Epureanu, artistul L. Wiest, maiorul Scheletti, dr. Teodorescu, profesorul Sternfeld și alții. Cartea propriu-zisă, care are 42 de pagini, este compusă din două părți. Partea I cuprinde, în 24 de pagini, regulamentul de joc expus în 5 capitole: ● **Jocul de schachu**, în care se arată așezarea pieselor pe tablă și notația algebrică. Piesele sînt împărțite în „oficieri“ și „soldați-pione“. Nebunul este numit „curieru“, iar calul „cavaleru“. ● **Scopulu joculu de schachu** este de a da „matt“ regele advers. Mutările sînt numite „trăsuri“ și se dau o serie de poziții de mat, remiză, rocadă și pat. ● Capitolul cuprinde diferite explicații privind „profitulu calității“, sacrificiul, luarea pieselor și „schach deschisu“ — șah dublu. ● Sînt date reguli generale privind valoarea pieselor, care sînt analizate pe rînd. ● „Legea Schachului“, adică regulamentul de joc, după care se dau în concluzie cîteva considerații teoretice. În partea a II-a, intitulată „Deschiderea jocului“, informează pe cititori că va da cîteva „partide“ și „problemuri“ din cele mai interesante „uvragie“ ale acestui joc. Se analizează astfel cîteva partide cu „Deschiderea italiană“, două „Gambite Evans“, o „Scoțiană“ și o „Spaniolă“, în general fără indicarea numelui jucătorilor, și se încheie cu cinci probleme și soluțiile lor.

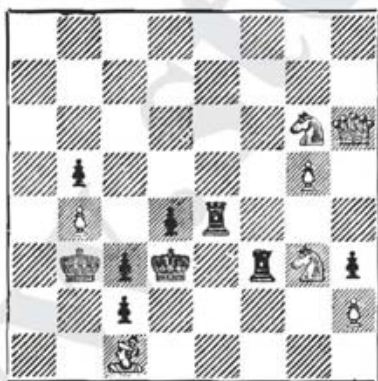
1875 — În una din încăperile de la „Cafeul Concordia“ de pe strada Smîrdan din București se amenajează primul „salon de șah“ din țara noastră, condus de Ludovic Wiest, avînd ca membri activi, printre alții, pe M. Armand, A. Albin, dr. Teodorescu, V. Johnson și maiorul Scheletti.

1876 — În revista de limba română „Familia“ din Oradea se publică la 4 iunie primul studiu românesc de „siacu“,

care are ca enunț „Albul plăcă și câștigă“, aparținând etudis-
tului amator dr. Ilie Crisianu din Iași. Soluția : 1.T×f5!

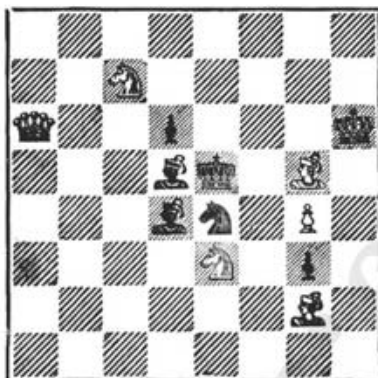
1879 — Primul concurs național de dezlegări este orga-
nizat la 23 ianuarie de „Familia“, cu o problemă de N. Tu-
ducanu, în care „Albul plăcă și la a patra trăsură dice mat“.

Se mai precizează că „unul din deslegători va primi, prin
sortire, o carte“. Premiul a fost câștigat de Andrei Lazin din
com. Păulești prin tragere la sorți între 6 dezlegători.

1880 — Într-un concurs internațional de șah artistic, or-
ganizat la New York cu ocazia celui de al V-lea Congres
american de șah, se consemnează prima participare româ-
nească la o astfel de competiție, cu o problemă în 2× com-

pusă de generalul Constantin Scheletti din Tulcea. Soluția : 1.Dd3!

1880—1881 — Studentul român la Paris, Hercule A. Gudju participă, ca membru al „Cercle des échecs de Paris“, la un concurs cu handicap organizat anual de clubul din care făcea parte, câștigând turneul secund și dreptul de a evolua, în anul următor, în „Finala maeștrilor“ clubului. După toate datele cunoscute H. Gudju este primul maestru român care joacă într-un concurs peste hotare.

1881 — În august apare la București, se pare prin grija lui A. Albin, revista „Siachistul Român“ consacrată numai jocului de șah, publicație menționată de bisăptăminalul „Familia“ din 16/28 august 1881 și citată în „Publicații periodice românești“, vol. I, tipărit în 1913.

1886 — Se înregistrează prima participare românească la un turneu internațional de șah, prin evoluția maestrului Adolf Albin la concursul de la Viena, unde ocupă locul VII cu 5 puncte din 11 posibile, la egalitate cu austriacul A. Halprin.

1890 — Se pun bazele primului **Club de Șah** din România, cu sediul la Cafeneaua Kubler din București. Statutul său, aprobat la 14 ianuarie, precizează că scopul clubului este de „a stabili relațiuni de societate între amatorii jocului de șah și a le procura mijloace lesnicioase de întrunire pentru agrementul lor și pentru propagarea jocului de care ei se interesează“. Veniturile se compuneau din taxa de înscriere de 5 lei, cotizația anuală de 24 lei și din „donațiuni de tot felul ce se vor face clubului“. Ca președinte al comitetului

de conducere a fost ales C. Mareș, iar printre cei 102 membri se numărau și M. Armand, considerat inițiatorul înființării clubului, H. A. Gudju, V. Johnson, Gr. Băleanu și S. Emanuel.

1894 — La marele turneu de la New York, A. Albin câștigă prima partidă la un fost campion al lumii, învingându-l pe W. Steinitz la 2 noiembrie, la numai 5 luni după ce „șeful Școlii noi” pierduse titlul mondial în fața lui Em. Lasker.

1895 — Prima confruntare între un jucător de șah din România și un campion mondial „en titre” se produce la celebrul turneu de la Hastings, unde A. Albin, cu albele, obține o tonică remiză la Em. Lasker, în seara zilei de 20 august.

1896 — În primul număr al revistei „Adevărul Ilustrat” din București apare anunțul: „Începînd de azi vom aduce în fiecare foaie ilustrată cîte o partidă de șah. (...) Cu aceasta vom satisface dorința ce ne-a fost exprimată de mai mulți cititori”. Rubrica șahistă, prima de acest gen din România, era redactată de M. Armand.

1898 — Se desfășoară cea mai veche partidă de șah prin corespondență, cunoscută, din România.

J. Sachetti (Odobești) — V. Costin (Iași): 1.e4 e6 2.d4 d5 3.Cc3 Cf6 4.Ng5 Ne7 5.e5 Cd7 6.Ne7 De7 7.Dd2 0—0 8. Cd1 c5 9.c3 f6 10.f4 fe5 11.fe5 cd4 12.cd4 Cc6 13.Ce2 Cb6 14. Ce3 Nd7 15.0—0—0 Ca4 16.g3 b5 17.Cf4 a6 18.h4 g6? 19.Cg4 Ne8 20.Nh3 Cd8 21.Tdf1 Ta7 22.Cf6 Rh8 23.h5 g5 24.Cg6 hg6 25.hg6 Rg7 26.Nf5 Ng6 27.Ng6 negrul cedează. O partidă importantă prin valoarea sa istorică.

1906 — Cu ocazia „Expoziției Generale Naționale” de la București, din actualul Parc al Libertății, se organizează între 30 noiembrie — 12 decembrie primul turneu de șah din țara noastră.

Nr.	Participanți	1	2	3	4	5	6	Puncte
1.	S. Herland	●	1 ½	0 ½	1 1	1 1	1 1	8
2.	H. Gudju	0 ½	●	1 ½	0 1	1 ½	1 ½	6
3.	M. Armand	1 ½	0 ½	●	½ ½	0 1	1 0	5
4.	W. Pauly	0 0	1 0	½ ½	●	1 ½	0 1	4 ½
5.	F. Adolf	0 0	0 ½	1 0	0 ½	●	1 ½	3 ½
6.	R. Stern	0 0	0 ½	0 1	1 0	0 ½	●	3

Important de reținut este faptul că înainte de începerea concursului (se pare, în dimineața zilei de 30 noiembrie) a avut loc o consfătuire a „șahiștilor amatori din România“, făcându-se primele încercări de a se constitui o activitate organizată, inclusiv o federație de șah după modelul celor din străinătate.

1910 — Nicolae Tonitza îmbogățește tematica plasticii românești pictînd primul tablou cu subiect șahist, intitulat „Jucătorii de șah“, avînd pe verso un text-meditație deosebit de interesant: „Prietenului M. Mohor — Știi tu că șahul ca și «viața» e o problemă pe care reușesc să o rezolve numai cei ce-i cunosc toate micile și ascunsele șurubării ?? În viață ca și în șah trebuie să știi să profiți de un gest greșit al adversarului și asta nu este deloc necinstit, din moment ce legea șahului și a vieții ți-o permite !! Poți să te ferești de o bătaie la șah, nejurîndu-l; însă cum te poți feri de a nu cădea învins în viață ???... — N. Tonitza“. Tabloul se găsește la București, în colecția regretatului om de teatru Sică Alexandrescu.

1911 — Ziarul „Românul“ din Arad inaugurează la 19 martie o rubrică de șah redactată de marele maestru român Gh. Marcu, care în avancronică face o incursiune în problema șahului, din care cităm: „Șahul a luat în deceniile din urmă un avînt deosebit care ilustrează și el evoluarea intelectului omenesc în același timp: probleme de șah, ce în jumătatea dintii a veacului 19 treceau de complicate, ne par astăzi ușoare de tot, numărul șahiștilor a crescut și deși prestațiunile moderne întrec cu mult pe cele din trecut, avem un număr considerabil de maeștri; drept, că ei n-au fost încă primiți la nici o curte, nici nu li s-au oferit distincții ori măcar premii Nobel, dar activitatea lor este urmărită cu interes de întreaga lume cultă... Este natural deci ca și noi, Românii, să cultivăm arta jocului de șah“.

1912 — Între 5—20 august se desfășoară pe teritoriul țării noastre, la Timișoara, primul mare turneu internațional: 1. Breyer 10¹/₂, 2. Asztalos 9¹/₂, 3—4. Balla, Merenyi 9, 5. Tyroler 8¹/₂, 6. Mayer 8, 7—8. Szekely, Barasz 7¹/₂, 9. Havasi 7, 10. Sterk 6¹/₂, 11—12. Reti, Földes 6, 13. Dalmy 4, 14—15. Persitz, B. Steiner 3.

1912—1913 — Cu sprijinul „Cercului Inginerilor“ din Iași, prof. universitar ing. Victor Costin organizează primul turneu național de șah prin corespondență, la care participă

20 din cei mai buni „corespondențiști“, primele două locuri fiind ocupate de : 1. G. Neștianu — Birlad 19 puncte (100%), 2. J. Sachetti — Odobești 18. Restul rezultatelor nu se cunosc.

1921 — Marele maestru cehoslovac R. Reti este oaspe-tele șahiștilor din București, susținind un simultan obișnuit și două „à l'aveugle“.

1924 — Țara noastră devine membră a Federației Internaționale de Șah, prin delegatul său, ing. I. Gudju, care semnează în numele României protocolul de constituire a F.I.D.E.

1925 — La 4 ianuarie se constituie comitetul provizoriu al „Federației Române de Șah“, cu sediul în București, sub președinția farmacistului Adam Hențescu, organizație națională care ia formă definitivă la 14 martie 1926, când este ales comitetul de conducere : Președinte : M. Sadoveanu (Iași) ; vicepreședinți : V. Onițiu (Sibiu), M. Freitag (Cernăuți), Șt. Ionescu (București) și M. Wechsler (București) ; Secretar general : I. Alexandrescu (București).

— Din inițiativa unui entuziast al șahului din Soroca, A. F. Ianovcic, secondat de colaboratorul său L. Brazuli, la 15 mai 1925 apare primul număr din „Revista de Șah“, care în 1927 devine „organ oficial al Federației Române de Șah“ trecînd, sub direcția scriitorului M. Sadoveanu, la Iași. În 1930 i se definitivează titlul sub numele de „Revista Română de Șah“, continuîndu-și existența, cu unele întreruperi, pînă în zilele noastre.

— „Revista de Șah“, chiar în nr. 1, organizează pentru prima oară în țara noastră un concurs de compoziție pen-

tru probleme cu mat în 2 mutări, la care participă 12 autori cu 32 de lucrări, premiul I fiind acordat de arbitrul întrecerii, A. F. Ianovcic, problemei compuse de A. Grimblatt din Bălți. Soluția : 1.Cb4—d3.

1926—1927 — Prima participare românească în turneul secund de la Hastings : 1. G. Koltanowski 7 puncte, 2. V. Soultanbeieff $6\frac{1}{2}$, 3. M. Goldstein 6, 4. **Ion Gudju — România** 5, 5—6. W. Atkinson, P. König $4\frac{1}{2}$, 7. S. Landau 4, 8—9. E. Jackson, P. Sergeant 3, 10. S. Gruber $1\frac{1}{2}$.

— Primul campionat național de șah se dispută la Sibiu în perioada 28 decembrie 1926 — 3 ianuarie 1927 în condiții dificile, cu participare redusă și mijloace materiale foarte greu și sumar procurate de la cercurile de șah din Sibiu, Timișoara, Arad, Iași și București, „de la celelalte cercuri neprimindu-se nici măcar sprijin moral“.

Glas.	Participanți	1	2	3	4	5	6	7	8	Puncte
1.	A. Tyroler — Timișoara	●	1	$\frac{1}{2}$	1	1	1	1	$\frac{1}{2}$	6
2.	Z. Proca — București	0	●	$\frac{1}{2}$	1	1	1	1	1	$5\frac{1}{2}$
3.	I. Balogh — M. Ciuc	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	●	0	1	1	1	1	5
4.	A. Lernovici — Iași	0	0	1	●	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	1	$\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2}$
5.	A. Roth — Făgăraș	0	0	0	$\frac{1}{2}$	●	1	0	1	$2\frac{1}{2}$
6.	G. Kutler — Sibiu	0	0	0	$\frac{1}{2}$	0	●	1	1	$2\frac{1}{2}$
7.	A. Martzi — Sibiu	0	0	0	0	1	0	●	1	2
8.	S. Luca — Arad	$\frac{1}{2}$	0	0	$\frac{1}{2}$	0	0	0	●	1

În urma acestor rezultate **Al. Tyroler** este declarat primul campion de șah al României, acordându-i-se și titlul de maestru al șahului.

1927 — Revista de Șah organizează primul concurs internațional de studii la care participă cu lucrări originale compozitori din Cehoslovacia (3 autori), Franța (1), Polonia (4) și România (4). Primele patru locuri au revenit studiilor compuse de E. Wolanski (Polonia), H. Rinck (Franța), V. Kosek (Cehoslovacia) și H. Giningher (România).

1928 — Reprezentativa României, compusă din N. Brody, Z. Proca, I. Gudju și I. Balogh, participă pentru prima oară la Campionatul mondial interțări, respectiv la Olimpiada de

la Haga, unde se clasează pe penultimul loc din cele 17 echipe naționale participante.

1932 — Din inițiativa învățătorului Aurel Stellia, la 20 noiembrie se înființează primul nucleu șahist rural din țară, în comuna Dumbrăveni din jud. Suceava, Cercul de șah „Energia”, care activează și în prezent, sărbătorind în 1982 jubileul de 50 de ani.

1934 — La 5 august, în sălile cafeului „Elite” din București are loc primul meci internațional al unui cerc românesc, respectiv „Tura” — București, avînd ca adversari jucătorii bulgari de la „Șah Club” — Rusciuc, încheiat cu rezultatul de $5\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ pentru șahiștii români.

1936 — Se desfășoară în premieră un concurs interșcolar pe echipe masculine la 6 mese, reprezentînd 10 licee din București, cîștigat de „Gh. Lazăr” cu 43 puncte, urmat de „M. Basarab” 39, „Spiru Haret” 36, „Sf. Sava” și „A. Vlaicu” $26\frac{1}{2}$, „D. Cantemir” 23, Școala Comercială 22, „M.V.M.” 20, „M. Viteazu” $19\frac{1}{2}$ și Școala de Arte și Meserii $12\frac{1}{2}$.

— Între 14—30 aprilie se organizează la București primul campionat național feminin, tur-retur, avînd invitată (în afara concursului) și o jucătoare din străinătate, încheiat cu rezultatul : 1. **Rodica Luția** (Cernăuți) $7\frac{1}{2}$ puncte ; 2. Viorica Dumitrescu (Iași) 7 ; 3. H. Mockrauer (Olanda) $6\frac{1}{2}$; 4—5. Viorica Alexandrescu (București), Lotte Mayer (Brașov) 4 ; 6. Ecaterina Popescu (București) 2. Următoarea ediție avea să se desfășoare abia peste 13 ani.

1937 — Se înființează „Asociația Problemiștilor Români”, cu sediul permanent la Iași, condusă de A. F. Ianovcic ca președinte și P. Leibovici ca secretar.

— Participînd pentru prima oară la Campionatul mondial de dezlegări (șah artistic), echipa reprezentativă a României ocupă locul secund la numai 8 puncte de cîștigătoare titlului suprem : Austria 2753 puncte, lăsînd în urma sa țări cu o activitate laborioasă ca Letonia 2719, Ungaria 2707, Olanda 2663, Norvegia 2646, Anglia 2645, Cehoslovacia 2640, Danemarca 2542, Franța 2521, Finlanda 2479 și Africa de Sud 2431. Fiecare echipă a fost formată din 14 dezlegători.

— Se organizează primul meci internațional de compoziție al țării noastre, avînd ca adversară puternica echipă a Finlandei, pe care o învinge cu 79—77, respectiv 42—36 la

2X și 37—41 la 3X. Echipa României: Gavrilov, Ianovcic, Rduch, Izabela Keller, Costăchel, Stan, Onițiu, Schlarko și Herland.

1938 — Datorită fructuoasei activități a unor studenți și cadre universitare din București, la 1 noiembrie se pun bazele „Asociației Universitare de Șah” sub președinția magistratului D. Jecu, secretar fiind ales C. Butnaru, student la Politehnică.

1937—1939 — Se desfășoară primul campionat de șah artistic al României, secția 2 mutări: 1. **M. Stan** (Gherăești) 6 $\frac{1}{2}$ puncte rele; 2—3. **M. Niculescu** (București), **Gr. Caminschi** (Chișinău) 11; 4. **Fr. Szalai** (Orșova) 13 $\frac{1}{2}$; 5. **Izabela Keller** (Timișoara) 15; 6—7. **C. Gavrilov** (Ismail), **L. Pogna** (Brăila) 16 $\frac{1}{2}$ și 8. **I. Cămăraș** (Dej) 18.

1939 — Între 5—31 martie se desfășoară la București primul Campionat universitar național, cu 14 participanți, primele trei locuri fiind ocupate de **P. Beckman** (Drept) 11 $\frac{1}{2}$, **V. Tigoianu** (Drept) 11 și **C. Butnaru** (Politehnica) 10 puncte, toți din București.

1943 — După peste trei ani de tratative cu Bulgaria se ajunge, în sfârșit, la organizarea primului meci internațional pe echipe masculine al României, care se dispută în două ture: 22—23 mai — Rusciuc: România — Bulgaria 5—11 și 24—25 mai — Giurgiu: România — Bulgaria 9 $\frac{1}{2}$ —6 $\frac{1}{2}$. Rezultat final: România — Bulgaria 14 $\frac{1}{2}$ —17 $\frac{1}{2}$. Deci primul pas în arena internațională al reprezentativei noastre s-a făcut... cu stîngul.

1947 — Capitala Iugoslaviei găzduiește, între 27—31 august, ediția inaugurală a „Balcaniadei de șah” la tablă, pe echipe masculine. Evenimentul a prilejuit Bulgariei emiterea primului timbru filatelic din lume cu tema „șah”.

Clas.	Țara	1	2	3	4	Puncte
1	Iugoslavia	●	6½	5	8	19½
2	România	1½	●	4½	8	14
3	Bulgaria	3	3½	●	7	13½
4	Albania	0	0	1	●	1

1948 — Naționala României reușește să cucerească titlul de campioană mondială la dezlegări (șah artistic) realizând 6885 puncte din 6890 posibile, urmată de Ungaria 6872, India 6864, Iugoslavia, Franța, Olanda, Finlanda, Italia, Israel, Iran, Ceylon și Norvegia. Echipa țării noastre a fost formată din P. Leibovici (Iași), P. Seimeanu, E. Rusenescu, L. Loeventon, A. Lapedatu, R. Voia, Em. Dobrescu, S. Segenreich, R. Moise, toți din București și P. Diaconescu (Ploiești).

— Între 23—27 aprilie se dispută la București finala primului concurs al „Uniunii Asociațiilor de Elevi din România” (U.A.E.R.), câștigată de elevul Em. Reicher, căruia i se acordă titlul de „campion național școlar pe 1948”.

— Se conferă primele titluri de campioni în „Cupa Uniității Tineretului” (C.U.T.), obținute de Frieda Weinstein — Iași, T. Flondor și Em. Reicher din București, dintr-un total de circa 40 000 de participanți, din care 1 500 fete, conform ziarelor.

1949 — Se continuă concursurile de masă începute în anul precedent. După cum precizează cronicarii „Revistei Române de Șah”, 105 000 amatori ai jocului de șah au luat parte la „Campionatul Popular” individual câștigat de Clara Leövy (Odorhei) și R. Palterer (Timișoara), iar la „Cupa României interorașe”, la care participă 44 de echipe compuse din cei mai buni jucători locali, 8 băieți și o fată, iese învingătoare reprezentativa orașului București, care în meciul final învinge Satu Mare cu $7\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$, în prezența scriitorului Mihail Sadoveanu.

— Federația Română de Șah elaborează primul regulament de acordare a clasificărilor sportive pentru jucătorii de șah, prevăzându-se 7 categorii : V, IV, III, II, I, candidat de maestru și maestru.

— Sala de festivități a fostului colegiu „Sf. Sava” din București a găzduit în perioada 19 noiembrie — 17 decembrie primul turneu internațional masculin de șah din țara noastră. Clasamentul final : 1. L. Pachman (Cehoslovacia) $14\frac{1}{2}$ puncte ; 2. P. Benkő (Ungaria) $13\frac{1}{2}$; 3. J. Sajtar (Cehoslovacia) 13 ; 4—5. T. Florian (Ungaria), O. Troianescu (România) 11 ; 6. F. Jeney (Ungaria) $10\frac{1}{2}$; 7. C. Plater (Polonia) 10 ; 8—13. T. Flondor, I. Bălănel, St. Erdelyi, P. Seimeanu (România), O. Niekirh (Bulgaria), K. Opocenski (Cehoslovacia) $9\frac{1}{2}$; 14. G. Alexandrescu (România) 9 ; 15. Șt. Szabo

(România) 8 ; 16. I. Halic (România) $7\frac{1}{2}$; 17. A. Tarnowski (Polonia) 7 ; 18—20. J. Toșev (Bulgaria), I. Balogh (Ungaria) și T. Popa (România) 6.

1950 — La „Palatul Pionierilor“ din București se înființează primul cerc de șah al elevilor, sub conducerea maestrului Tr. Ichim, primul profesor oficial de șah din România.

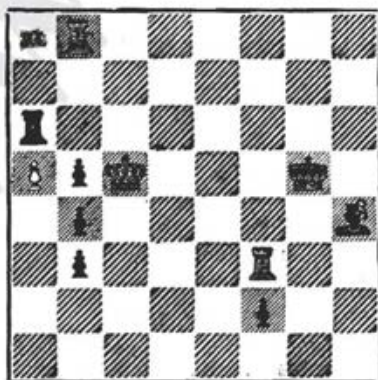
— F.I.D.E. acordă primele titluri de „Maestru Internațional“ unui număr de 94 jucători din toată lumea, printre care și jucătorilor români Octav Troianescu și Ștefan Erdelyi.

1951 — Început în anul 1950, cu etapele preliminare și semifinale, se desfășoară finala primului concurs organizat de Ministerul Forțelor Armate, câștigat de elevul soldat Mihai Șuta din Oradea cu 13 puncte din 15 posibile, căruia i se acordă titlul de „Campion de șah al M.F.A.“ pe anul 1951.

— Confederația Generală a Muncii organizează prima întrecere de masă a jucătorilor de performanță din cadrul asociațiilor sportive din țară, titlurile de „Campioni de șah C.G.M.“ fiind obținute de Elena Grabovietchi (As. Sp. Spartac — Timișoara) și Octav Troianescu (As. Sp. Progresul — București).

— Prima participare a unui șahist român la „Zonalele F.I.D.E.“ în persoana campionului țării, Ion Bălănel, care în cursul lunii august evoluează relativ modest la turneul Marianske Lazne/Praga, clasându-se pe locul 13 din 17 participanți.

1952 — Problemistul Paul Farago din Cluj obține, la secția studii, locul III și medalia de bronz a Olimpiadei de șah de la Helsinki, prima medalie olimpică din istoria șahului

românesc. Soluția : 1.Tf2!! Nf2 2.Rb4 Nc5! 3.Rc5! b2 4.Rb5 Ta8! 5.Ta8 b1D 6.Ra6!! Dd3 7.Rb6 Dd6 8.Ra7 Dc5 9.Ra6 Rf6 10.Tb8 Re7 11.Tb7 Rd8 12.Tb8 Rd7 13.Tb7 Rc8 14.Tb8 remiză.

1953 — În primele luni ale anului se desfășoară la București cel mai valoros turneu internațional organizat vreodată în România, la care participă, printre cei 20 de concurenți, și trei viitori campioni mondiali de șah : V. Smislov, T. Petrosian și B. Spasski.

— La 20 martie Federația Română de Șah acordă orădeanului Ștefan Szabo primul titlu național de „maestru emerit al sportului” din domeniul șahului.

— La Timișoara se desfășoară un amplu campionat local pe echipe mixte, la care iau parte un număr record de 111 reprezentative de asociații sportive școlare și sindicale.

1955 — Federația Română de Șah organizează primul campionat național pe echipe mixte, 6 băieți și 2 fete, la care participă 21 de reprezentative (regionale, de cluburi sau asociații sportive), desfășurat în 3 grupe sistem eliminatoriu, primele clasate jucând un turneu final pentru eșalonarea lor pe primele trei locuri în clasamentul campionatului. Toate cele trei finaliste sînt din București. Echipa campioană a jucat în formația : C. Botez, D. Drimer, Th. Ghițescu, M. Șuta, M. Pavlov, Elisabeta Ionescu și Maria Tarapanov.

<i>Loc</i>	<i>Turneul final</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>Puncte</i>
1.	Știința — Politehnica	●	5½	4	9½
2.	Constructorul M.C.	2½	●	5	7½
3.	Progresul D.C.S.	4	3	●	7

— În cadrul Asociației Nevăzătorilor din România, cu sediul în București, se înființează secția de șah condusă de M. Grupcea.

1956 — Din inițiativa „Consiliului central al colegiilor de avocați din România”, în cursul lunilor aprilie-mai se desfășoară un interesant concurs sistem eliminatoriu, între 12 echipe orășenești ale „slujitorilor dreptății”, compuse din cîte

10 jucători și 2 jucătoare, câștigat de reprezentativa municipiului București, răsplătită cu o frumoasă cupă de cristal și premii individuale.

— Reprezentativa studentască a țării noastre participă pentru prima oară la „Campionatul mondial universitar”, disputat în stațiunea suedeză Uppsala, clasându-se meritoriu pe locul 7 din 16 țări concurente.

1957 — Candidata de maestru dr. Maria Albuleț-Pogorevici aduce României primul titlu de maestră internațională în urma strălucitei sale victorii din zonalul de la Cracovia, fiind prima jucătoare din țara noastră calificată pentru Turneul Candidatelor la titlul mondial.

— Olimpiada feminină inaugurală „Emmen—1957” consacra șahul românesc pe plan mondial, prin evoluția de excepție a echipei noastre naționale, compusă din maestrele Maria Albuleț-Pogorevici și Margareta Teodorescu care, în final, se clasează pe locurile I—II, la egalitate perfectă cu reductabila reprezentativă a U.R.S.S., dintr-un total de 21 de țări participante.

Turneul final		1	2	3	4	5	6	7	8	9	Puncte	SB
1—2.	U.R.S.S.	●	1	1½	1	1	1	1½	1½	2	10½	65,62
1—2.	România	1	●	1	1	1	2	½	2	2	10½	65,62
3.	R. D. Germană	½	1	●	1½	1½	1½	1	1	1½	10	62,50
4.	Ungaria	1	1	½	●	½	1	1½	1½	1½	8½	53,12
5.	Bulgaria	1	1	½	1½	●	1	1	0	2	8	50,00
6.	Iugoslavia	1	0	½	1	1	●	1½	2	½	7½	46,87
7.	Anglia	½	1½	½	½	1	½	●	1	1½	7	43,75
8.	R. F. Germania	½	0	1	½	2	0	1	●	1	6	37,50
9.	Olanda	0	0	½	½	0	1½	½	1	●	4	25,00

Conform regulamentului competiției, medaliile de aur și titlul de campioană mondială sînt acordate echipei sovietice, datorită numărului mai mare de victorii. Istoria se repetă și la Olimpiada Medellin 1974 cînd, pentru departajare, s-a jucat un meci de baraj tur-retur câștigat de U.R.S.S.

1958 — Primul campionat național de dezlegări — șah artistic, la care iau parte 53 de concurenți, revine studentului N. Cazanacli din București cu 623 de puncte, după un

baraj direct cu alți doi adversari care realizaseră același punctaj în concursul de bază.

1959 — Ajunsă pe cea mai înaltă treaptă a ierarhiei mondiale, maestra internațională Maria Albuleț-Pogorevici participă la Turneul Candidatelor de la Plovdiv unde, cu toată serioasa ei pregătire teoretică, nu realizează un rezultat pe măsura forței sale de joc datorită unei emotivități excesive care a însoțit-o pe tot parcursul concursului.

— La 30 august se organizează Comisia centrală de șah prin corespondență din cadrul Federației Române de Șah, condusă de ing. C. Ștefaniu ca președinte pînă în anul 1971.

1960 — Între 2—16 iunie se desfășoară la Sinaia primul turneu zonal organizat de țara noastră, primele trei clasate, Eva Karakas (Ungaria), Elisabeta Polihroniade (România) și Alexandra Nicolau (România), calificîndu-se pentru Turneul Candidatelor din 1961.

— Federația Română de Șah începe la 27 mai acțiunea de legitimare a tuturor șahiștilor, atribuind carnetul nr. 1 jucătorului Constantin Ștefaniu, membru al As. Sp. Filmul din Studioul Al. Sahia — București.

— Finala celui de al 24-lea campionat național se încheie cu victoria elevului Florin Gheorghiu, care la vîrsta de 16 ani și 8 luni devine cel mai tînăr campion de șah al României din toate timpurile.

1961 — Țara noastră se afiliază la Federația Internațională de Șah prin Corespondență — I.C.C.F.

— Prima participare românească la Campionatul mondial al juniorilor se soldează cu un succes remarcabil. Foarte tînărul și talentatul nostru campion Florin Gheorghiu, evoluînd cu forța de joc cunoscută, se clasează în final pe locul secund (+12=3—2), obținînd medalia de argint și poziția de vicecampion al lumii.

1962 — Prin intermediul Oficiului Național de Turism un grup de 52 de șahiști români asistă pentru prima oară la un campionat mondial de șah pe echipe, respectiv la Olimpiada XV de la Varna — Nisipurile de Aur din Bulgaria, fiind martorii celebrei remize Botvinnik — Fischer și a memorabilei partide V. Ciocâltea — R. Fischer 1—0.

1963 — În perioada 1 iulie 1962 — 30 septembrie 1963 se desfășoară primele finale ale campionatului republican de șah prin corespondență.

Clas.	Participanți — Localitatea	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Puncte
1-3	A. Anton — Iași	●	½	1	1	1	0	½	½	1	½	½	1	7½
1-3	C. Ștefanu — București	½	●	0	½	1	1	1	½	0	1	1	1	7½
1-3	M. Șuta — Oradea	0	1	●	1	0	1	1	½	1	½	½	1	7½
4	C. Vlad — Constanța	0	½	0	●	1	1	½	½	1	½	1	1	7
5-7	C. Drăgușanu — București	0	0	1	0	●	1	0	½	1	½	1	1	6
5-7	N. Kimel — București	1	0	0	0	0	●	1	1	1	0	1	1	6
5-7	C. Mihaescu — Sinaia	½	0	0	½	1	0	●	1	0	1	1	1	6
8	A. Pichler — Lugoj	½	½	½	½	½	0	0	●	1	1	0	1	5½
9	I. Lazăr — Petroșani	0	1	0	0	0	0	1	0	●	1	1	½	4½
10-11	R. Iliescu — București	½	0	½	½	½	1	0	0	0	●	½	0	3½
10-11	M. Cherata — Oradea	½	0	½	0	0	0	0	1	0	½	●	1	3½
12	G. Sigmirean — Brașov	0	0	0	0	0	0	0	0	½	1	0	●	1½

Glas.	Participante — Localitatea	1	2	3	4	5	6	7	Puncte
1	Urzică Tereza — Vatra Dornei	●	1	0	1	1	1	1	5
2	Ciurel Ieșenca — Sinerșig	0	●	1	1	$\frac{1}{2}$	1	1	4 $\frac{1}{2}$
3-4	Szabo Elisabeta — Cluj	1	0	●	0	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	1	3
3-4	Prelipceanu Rodica — București	0	0	1	●	1	0	1	3
5	Predescu Tinca — Timișoara	0	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	0	●	1	$\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$
6-7	Petri Hilda — Ploiești	0	0	$\frac{1}{2}$	1	0	●	0	1 $\frac{1}{2}$
6-7	Makai Suzana — Oradea	0	0	0	0	$\frac{1}{2}$	1	●	1 $\frac{1}{2}$

În urma acestor rezultate Tereza Urzică, A. Anton, C. Ștefaniu și M. Șuta au primit titlul de campion național. De precizat că regulamentul concursului nu făcea nici o mențiune cu privire la departajarea eventualelor egalități pe primele locuri.

— Anul 1963 a adus României cel mai prețios trofeu șahist, titlul de campion mondial de juniori, cucerit de Florin Gheorghiu la Vrnjacka Banja.

	Turneul final	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Pct.
1	Fl. Gheorghiu — România	●	1	1	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	1	1	1	1	7 $\frac{1}{2}$
2	M. Janata — Cehoslovacia	0	●	$\frac{1}{2}$	1	1	1	1	1	1	1	7 $\frac{1}{2}$
3	B. Kurajița — Iugoslavia	0	$\frac{1}{2}$	●	0	1	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	1	1	$\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$
4	P. Lee — Anglia	$\frac{1}{2}$	0	1	●	0	1	1	0	0	$\frac{1}{2}$	4
5	J. Adamski — Polonia	$\frac{1}{2}$	0	0	1	●	$\frac{1}{2}$	0	$\frac{1}{2}$	1	$\frac{1}{2}$	4
6	Tan Lian — Singapore	$\frac{1}{2}$	0	$\frac{1}{2}$	0	$\frac{1}{2}$	●	1	$\frac{1}{2}$	0	1	4
7	A. Zaharov — U.R.S.S.	0	0	$\frac{1}{2}$	0	1	0	●	1	1	$\frac{1}{2}$	4
8	A. Zweig — Norvegia	0	0	$\frac{1}{2}$	1	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	0	●	1	$\frac{1}{2}$	4
9	H. Westerinen — Finlanda	0	0	0	1	0	1	0	0	●	1	3
10	V. Bojkovici — Iugoslavia	0	0	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	0	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	0	●	2 $\frac{1}{2}$

După meciul de baraj, terminat tot la egalitate, 4 remize, cununa de lauri a fost acordată maestrului român datorită atît victoriei directe din turneu cît și coeficientului Sonnenborn-Berger superior.

1964—1965 — Pentru prima oară în istoria uneia din cele mai celebre întreceri, tradiționalul „Turneu de Anul nou” de la Hastings, străvechiul oraș din sud-vestul Angliei,

unde în 1066 s-a dat marea bătălie dintre Wilhelm Cuceritorul și Harold II, este invitat un jucător român la „Premier Tournament“ : 1. P. Keres 8 puncte ; 2—3. Fl. Gheorghiu, S. Gligorici $6\frac{1}{2}$; 4. H. Pfleger 6 ; 5. Nona Gaprindașvili 5 ; 6. J. Hindle $4\frac{1}{2}$; 7. J. Rocha $3\frac{1}{2}$; 8—9. N. Littlewood, P. Lee 2 și 10. H. Mardle 1.

1965 — După bunele evoluții de la Olimpiada de la Tel Aviv și Campionatul european pe echipe, Florin Gheorghiu primește titlul de Mare Maestru Internațional, fiind primul șahist român căruia i se acordă de F.I.D.E. această înaltă distincție.

— Reprezentativa țării noastre se califică pentru prima oară în finala Campionatului european masculin care revine echipei U.R.S.S. cu 66 puncte, urmată de Iugoslavia și Ungaria 57, R. F. Germania 45, România $41\frac{1}{2}$ și Olanda $33\frac{1}{2}$. Turneul s-a desfășurat tur-retur, echipele fiind formate din câte 10 jucători.

— România ia parte, în premieră, la Congresul I.C.C.F. de la Budapesta, prin prezența la lucrări a ing. C. Ștefaniu, care donează din partea țării noastre două frumoase cupe de argint, transmisibile, pentru „Olimpiadă“ și „Cupa I.C.C.F.“.

1966 — În luna februarie țara noastră emite o serie de timbre filatelice cu tema „șah“, dedicată Olimpiadei „Havana — 1966“, alcătuită din 6 valori (0,20, 0,40, 0,55, 1,00, 1,60 și 3,25 lei) imprimate în sistem offset pe hîrtie cretată, cu margini dantelate, de formă pătrată, cu latura de 33 mm.

— Eșichierul feminin din România intră iarăși în atenția întregii lumi șahiste prin două evenimente de excepție : 1. la Turneul de la Belgrad Alexandra Nicolau o învinge, într-o partidă de numai 21 de mutări, pe sovietica Nona Gaprindașvili, realizînd prima victorie românească asupra unei deținătoare a titlului mondial. 2. În prima rundă a Olimpiadei feminine de la Oberhausen — R. F. Germania, în seara zilei de 3 octombrie echipa României, constituită din maestrele internaționale Alexandra Nicolau și Elisabeta Polihroniade, înving cu categoricul scor de 2—0 celebrul tandem al U.R.S.S. Nona Gaprindașvili — Valentina Kozlovskaja, rezultat consemnat în istoria șahului sub denumirea de „Victoria Secolului“.

1967 — Între 13—20 iulie se desfășoară la Brașov primul turneu internațional feminin al României, încheiat cu

victoria jucătoarelor noastre : 1—2. Elisabeta Polihroniade, Margareta Teodorescu $7\frac{1}{2}$ puncte ; 3—4. E. Keller-Herrmann, L. Belavenet 7 ; 5—6. J. Malypetrova, A. Jurcinska 6 ; 7. Z. Veröczy $5\frac{1}{2}$; 8. C. Vreeken 5 ; 9. El. Gogâlea $4\frac{1}{2}$; 10. G. Baumstark 4 ; 11—12. R. Reicher, E. Troianska 3.

— La congresul I.C.C.F. de la Krems an der Donau, 18—26 septembrie, se decide înființarea „Comisiei de documentare“ și numirea ca președinte a reprezentantului țării noastre ing. C. Ștefaniu, primul șahist român ales într-o funcție de conducere din Federația Internațională de Șah prin Corespondență.

1968 — La „Olimpiada nevăzătorilor“ de la Weimouth — Anglia, reprezentativa României obține medalia de bronz cu $31\frac{1}{2}$ puncte, după U.R.S.S. 38 și Iugoslavia 33. De reținut că jucătorii noștri au câștigat cu $2\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ întâlnirea directă cu U.R.S.S.

— Organele sportive locale organizează la Galați în premieră pe țară „Cupa Lyceum“, concurs între reprezentative mixte (2+2) școlare județene, care se încheie cu victoria echipei Municipiului București cu 13 puncte, urmată de Galați și Cluj 11, Brașov 9, Bacău 5, Constanța 3, Craiova și Tg. Mureș 2.

1969 — Medaliiile celei de a X-a ediții a Campionatului mondial de juniori de la Stockholm sint obținute, în ordine, de Anatoli Karpov (U.R.S.S.), Andras Adorjan (Ungaria) și Aurel Urzică (România). Țara noastră primește astfel a treia medalie „CMj“.

— La sfârșitul anului se desfășoară la Belgrad prima ediție a „Cupei Campioanelor Europene“, în care reprezentantele țării noastre au ocupat locuri fruntașe : 1. N. Gaprindașvili $9\frac{1}{2}$ puncte 2. M. Lazarevici 9 ; 3. A. Nicolau 8 ; 4. M. Teodorescu $6\frac{1}{2}$; 5. M. Ivanka 6. Au participat 12 jucătoare.

1970 — Din inițiativa Consiliului Național al Organizației Pionierilor și în colaborare cu Federația Română de Șah se organizează prima ediție a unuia din cele mai complexe concursuri individuale de șah pentru copii, dotat cu „Cupa Căluțul de Fildes“, desfășurat în două etape : ● Preliminariile (959 băieți și 133 fete), disputate prin corespondență în grupe de câte 7 concurenți ● Finalele (152 băieți și 25 fete) din 34 de județe, jucate la tablă în sistem elvețian, la sfârșitul anului, la Odorhei. Câștigătorii cupelor : Ligia Jicman (Timișoara) și Nicolae Barbu (Vrancea).

— Se desfășoară prima partidă de șah la TV, Florin Gheorghiu — telespectatori, cele mai multe mutări majoritare fiind propuse de Nicu Trandafir (București). Partida s-a încheiat remiză după 42 de mutări.

1971 — Iașul găzduiește prima ediție a concursului republican universitar pe echipe mixte (4+2) dotat cu „Cupa Ministerului Învățământului“, primele trei locuri fiind ocupate de: A.S.E. (București), Universitatea (București) și Politehnica (Brașov).

— Congresul I.C.C.F. acordă titlul de maestru internațional de șah prin corespondență jucătorului Eugen Costea (Galați), primul șahist român care primește această înaltă distincție.

— A III-a Balcaniadă de șah este câștigată de România :

<i>Glas.</i>	<i>Țara</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>Puncte</i>	<i>S.B.</i>
I	România	●	3	3	5	5	16	28,25
II	Bulgaria	3	●	2½	4½	6	16	20,50
III	Iugoslavia	3	3½	●	4½	4½	15½	—
IV	Grecia	1	1½	1½	●	3½	7½	—
V	Turcia	1	0	1½	2½	●	5	—

Este prima victorie a țării noastre în cadrul acestei tradiționale întreceri masculine.

— În luna decembrie Maria Albuleț-Pogorevici primește titlul de „Maestră emerită a sportului“, acordat pentru prima oară unei jucătoare de șah.

1972 — În cadrul emisiunii „De toate pentru toți“ se desfășoară partida între Elisabeta Polihroniade și radioasculțatori, prima manifestare de acest gen din țara noastră.

— Se realizează cel mai bun rezultat al unei reprezentative masculine de șah a României la un campionat mondial. Participând în finala celei de a VI-a Olimpiade prin corespondență, în perioada 1 august 1968 — 15 februarie 1972, echipa țării noastre ocupă locul IV în ierarhia mondială. Cele mai bune rezultate ale jucătorilor români au fost realizate de E. Costea 7 puncte, C. Ștefaniu 4½, P. Diaconescu 4 și E. Ru-

senescu 3, ultimul fiind Gh. Rotariu cu $\frac{1}{2}$ punct din cele 8 partide sustinute.

Loc	Participante	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Total
1	U.R.S.S.	●	4½	5	5	4½	5	4½	5	4½	38
2	Cehoslovacia	1½	●	3½	3½	4	3	4	4½	4½	28½
3	R.D. Germană	1	2½	●	3½	4½	4½	2½	4	3	25½
4	România	1	2½	2½	●	3	3½	3½	3	2½	21½
5	Australia	1½	2	1½	3	●	2½	4½	2	4	21
6	Iugoslavia	1	3	1½	2½	3½	●	3	2½	3½	20½
7	Argentina	1½	2	3½	2½	1½	3	●	2½	4	20½
8	Iran	1	1½	2	3	4	3½	2½	●	2½	20
9	R.F. Germania	1½	1½	3	3½	2	2½	2	3½	●	19½

— În cadrul aceleiași Olimpiade se realizează prima remiză prin corespondență din istoria șahului românesc între un campion mondial „en titre” și un reprezentant al țării noastre: H. Rittner (R. D. Germană) — C. Ștefaniu (România) $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{2}$.

1973 — Prima participare a unui jucător român, marele maestru Fl. Gheorghiu, la un „Interzonal”, Petropolis (Brazilia), 24 iulie — 17 august, calificat din „Zonalul” de la Forssa (Finlanda).

1974 — După 4 ani de luptă șahistă prin corespondență, ediția inaugurală a turneului dotat cu „Coppa Latina” se încheie cu victoria categorică a reprezentativei țării noastre. S-a jucat la 10 mese în dublu tur. Cele mai bune rezultate în concurs le-au realizat jucătorii români M. Breazu (masa I), V. Demian (VI) și E. Mende (VIII), care au obținut câte 9 puncte din 10 posibile.

Loc	Țara	1	2	3	4	5	6	Puncte
1	România	●	15	14	14	15	18	76
2	Spania	5	●	11½	13½	15	12½	57½
3	Franța	6	8½	●	9½	12	12	48
4	Belgia	6	6½	10½	●	11½	11½	46
5	Italia	5	5	8	8½	●	11	37½
6	Portugalia	2	7½	8	8½	9	●	35

1975 — Organizat între 1—8 martie de către F. R. Șah în colaborare cu Comisia municipiului București, primul „Festival al șahului feminin din România“, desfășurat în sistem elvețian, cu 7 runde între 45 de participante, este câștigat de timișoreanca Gertrude Baumstark cu 6 puncte.

— La Iași se dispută primul turneu internațional „Memorialul M. Sadoveanu“, cu 12 invitați, încheiat cu victoria localnicului V. Vaisman cu 8 puncte.

— La Timișoara, în intervalul 25 mai — 8 iunie, se organizează cel mai valoros turneu internațional feminin din România, la care ia parte, pentru prima oară în istoria șahului românesc, și campioana mondială „en titre“: 1. N. Gaprindașvili (U.R.S.S.) 13 puncte (100%); 2. G. Baumstark (România) $9\frac{1}{2}$; 3. S. Makai (România) $8\frac{1}{2}$; 4. P. Borisova (Bulgaria) 8; 5. M. Teodorescu (România) $7\frac{1}{2}$; 6. B. Hoffmann (R. D. Germană) $7\frac{1}{2}$; 7. L. Jicman (România) $6\frac{1}{2}$; 8. T. Vujanovici (Iugoslavia) 6; 9. R. Reicher (România) 6; 10. M. Mureșan (România) 5; 11. D. Nuțu (România) $4\frac{1}{2}$; 12. M. Polanova (Cehoslovacia) $4\frac{1}{2}$; 13. U. Wasnetsky (R. F. Germania) $2\frac{1}{2}$; 14. J. Kasprzyk (Polonia) 2. Această istorică întrecere a fost rezultatul inițiativei și eforturilor unui mare iubitor al șahului, prof. dr. docent Pius Brinzeu și ale colaboratorilor săi.

— Cel de al IX-lea Campionat european de șah prin corespondență este câștigat de ing. A. Anton (România) și A. Vaisman (U.R.S.S.) (+9=5—0), cu câte $11\frac{1}{2}$ puncte fiecare, cu Sonneborn egal și remiză în partida directă, aducând astfel țării noastre primul titlu de „Campion european“ la această disciplină sportivă.

1976 — La tradiționalul turneu „8 Martie“ de la Belgrad, maestra Margareta Mureșan o învinge într-o „Siciliană“, cu piesele negre, pe Nona Gaprindașvili, fiind a doua șahistă din România care câștigă o partidă la o campioană mondială „en titre“.

— Între 11—19 septembrie se desfășoară la București lucrările Prezidiului I.C.C.F., prin grija Comisiei Centrale de Șah prin Corespondență, președinte dr. Radu Vasilescu, primul eveniment de acest gen organizat în țara noastră.

1977 — Consiliul Național al Organizației Pionierilor, Ministerul Educației și Culturii și C.N.E.F.S. organizează, în cadrul manifestărilor dedicate „Centenarului Independenței de

Stat", concursul dotat cu „Cupa Independenței”, deschis copiilor pînă la 14 ani, cu cel mult 7 băieți și 3 fete de fiecare județ, desfășurat în 2 etape : ● Preliminariile, disputate prin corespondență în grupe de cîte 7 jucători, în perioada 20.I.—30.IV. ● Finalele, jucate la tablă de 22 fete și 56 băieți în sistem elvețian, pe parcursul a 10 runde, în stațiunea Bucșoia — Suceava. Cîștigătorii celor două cupe : Mădălina Stroe (București) și Alin Ardeleanu (Timișoara).

1978 — Primul campionat național al școlilor medii, cu echipe formate din 4 fete și 6 băieți, își desfășoară finalele pe litoral, în stațiunea Neptun, la începutul lunii ianuarie, ambele titluri revenind elevilor din Ploiești : Liceul C. Dobrogeanu-Gherea, la fete, și Liceul Industrial de Chimie, la băieți. În ambele finale au participat cîte 12 echipe.

— La Olimpiada XXIII de la Buenos Aires reprezentativa masculină a României, formată din Fl. Gheorghiu, V. Ciocâltea, T. Ghițescu, M. Șubă și M. Ghindă, realizează cel mai bun rezultat din toate cele 14 participări la aceste „Campionate mondiale pe echipe naționale”, clasîndu-se pe locurile V—VI, la egalitate de puncte ($32\frac{1}{2}$) cu Israelul, dar cu un coeficient Buchholz mai slab.

— Congresul F.I.D.E. de la Buenos Aires acordă titlul de mare maestru internațional jucătorilor români V. Ciocâltea și M. Șubă.

1979 — Se încheie finala primei Olimpiade feminine de șah prin corespondență : 1. U.R.S.S. 22 puncte ; 2. R. F. Germania 19 ; 3. Cehoslovacia $15\frac{1}{2}$; 4. Ungaria $14\frac{1}{2}$; 5. R. D. Germană $12\frac{1}{2}$; 6. România (M. Mureșan $1\frac{1}{2}$, M. Albuleț $3\frac{1}{2}$, M. Perevoznic $1\frac{1}{2}$, V. Simu 6) $12\frac{1}{2}$; 7. Polonia $12\frac{1}{2}$; 8. Australia $3\frac{1}{2}$.

— La campionatul european al juniorilor reprezentantul țării noastre Adrian Negulescu obține medalia de bronz.

1980 — În cadrul Federației Române de Șah ia ființă „Comisia centrală de șah-computer”, președinte fiind ales ziaristul U. Friedberg-Văluoreanu, un vechi problemist și propagandist al șahului artificial.

— Început în 1976, primul turneu internațional prin corespondență se definitivează în primele luni ale anului 1980 : 1. G. Sanakoev (U.R.S.S.) $10\frac{1}{2}$; 2—3. S. Nyman (Suedia), Gh. Telbis (România) 8 ; 4. Gh. Rotariu (România) $7\frac{1}{2}$; 5—6. K. Engel (R.F.G.), V. Bergraser (Franța) 7 ; 7. E. Mende

(România) $6\frac{1}{2}$; 8—9. R. Vasilescu (România), J. Balogh (Ungaria) 5 ; 10. F. Atabek (Turcia) $4\frac{1}{2}$; 11. J. Kondali (Iugoslavia) 4 ; 12. J. Richter (Cehoslovacia) $3\frac{1}{2}$; 13. R. Miettinen (Finlanda) $1\frac{1}{2}$.

1981 — Repetind performanța din 1957 a mamei sale, Marina Pogorevici termină câștigătoare zonalul de la Bydgoszcz cu $12\frac{1}{2}$ puncte, urmată de Margareta Mureșan la $\frac{1}{2}$ de punct, rezultate datorită cărora : ● Ambele jucătoare se califică în turneele interzonale. ● Marina primește titlul de mare maestru, fiind prima șahistă din România laureată cu înalta distincție F.I.D.E. ● Margareta realizează prima notă de mare maestru. Excelentul rezultat al fetelor noastre reamintește de „perioada eroică“ a șahului feminin românesc din anii 1957—1966.

— Congresul I.C.C.F. acordă titlul de mare maestru jucătorului Gh. Rotariu, primul sportiv român care primește această maximă distincție la șahul prin corespondență.

1982 — Între 9 ianuarie — 5 februarie se desfășoară, în premieră pentru țara noastră, un zonal masculin. Turneul, organizat de clubul „Hercules“ din Băile Herculane, a reunit 12 mari maestri și maestri și 10 maestri internaționali din zona 3-a F.I.D.E., calificându-se pentru faza următoare : Z. Ribli (Ungaria) $15\frac{1}{2}$; M. Șubă (România) $13\frac{1}{2}$; G. Sax (Ungaria) $13\frac{1}{2}$; Fl. Gheorghiu (România) și J. Pinter (Ungaria) 12, ultimii doi după un meci-turneu de baraj cu P. Lukacs (Ungaria) și Al. Sznepik (Polonia). Pentru prima oară România va fi reprezentată la viitoarele interzonale de doi mari maestri.

— La 30 iulie Federația Română de Șah eliberează carnetul de legitimare nr. 40 000, atribuit unui jucător din jud. Vrancea.

— Evoluind cu succes în turneul prin corespondență organizat de revista franceză „Europe Echecs“, ing. P. Diaconescu din Ploiești devine cel de al doilea mare maestru I.C.C.F. din România.

— Interzonalul de la Tbilisi, 16 septembrie — 8 octombrie, aduce României unul din cele mai prestigioase rezultate din istoria sa șahistă : 1. M. Mureșan (România) $10\frac{1}{2}$; 2. I. Levitina (U.R.S.S.) $9\frac{1}{2}$; 3. Liu Shelan (R. P. Chineză) 9 ; 4—6. N. Gurieli (U.R.S.S.), N. Garcia (Spania), E. Ahmi-lovskaia (U.R.S.S.) 8 ; 7—8. T. Minoghina (U.R.S.S.), N. Titorenko (U.R.S.S.) $7\frac{1}{2}$; 8. G. Fischdick (R.F.G.) 7 ; 10—11. Z.

Veröczi (Ungaria), Z. Nikolin (Iugoslavia) $6\frac{1}{2}$; 12. A. Pihailici (Iugoslavia) $5\frac{1}{2}$; 13—14. R. Khadilkar (India), D. Save-raide (S.U.A.) 5; 15. I. Gugenberger (Columbia) $1\frac{1}{2}$. Turneu de categoria XIV; Elo mediu 2179. Prin strălucita sa victorie Margareta Mureșan primește mult râvnitul titlu de mare maestru internațional și se califică pentru etapa „Meciurile Candidatelor”, instituită de F.I.D.E. în 1971, fiind prima jucătoare din țara noastră care pătrunde în această veritabilă „groapă cu leoaice” din domeniul șahului.

— Congresul de la Lucerna acordă titlul de mare maestru prodigioasei noastre jucătoare Elisabeta Polihroniade, deținătoarea celui mai bogat palmares din șahul feminin românesc.

— După 1957, 1966, 1972 și 1974 reprezentativa feminină a țării noastre, formată din Margareta Mureșan, Marina Pogorevici, Dana Nuțu și Elisabeta Polihroniade, cucerește pentru a cincea oară medaliile de argint și poziția de vicecampioană mondială în cea de a X-a Olimpiadă desfășurată între 30 octombrie—16 noiembrie. De remarcat și excepționala performanță a maestrei internaționale Dana Nuțu care, cu $+10=2-0$ la masa a 3-a, realizează un procentaj de 91,67%, cel mai bun rezultat atît al întrecerilor (masculine și feminine) de la Lucerna cît și al participărilor românești la toate Olimpiadele.

1925—1982 — În cei 58 de ani scurși de la înființare, Federația Română de Șah a avut 11 președinți activi:

1. Adam Hențiescu — București	5. 1.1925—14. 3.1926
2. Mihail Sadoveanu — Iași	14. 3.1926— 1. 4.1929
3. Liviu Ciulei — București	1. 4.1929—30.12.1933
4. Ștefan Ionescu — București	30.12.1933—24. 2.1934
5. Cristian Leu — București	24. 2.1934— 1. 8.1937
6. Mircea Manolescu — București	1. 8.1937—30. 6.1939
Vacant	30. 6.1939—20.10.1945
7. Gheorghe Mihoc — București	20.10.1945—10. 7.1948
Comitet provizoriu	10. 7.1948— 1. 9.1950
Mihail Sadoveanu — București	1. 9.1950—15. 1.1958
Gheorghe Mihoc — București	15. 1.1958—20. 4.1960
8. Alex. Lăzăreanu — București	20. 4.1960—18. 5.1962
9. Octav Costăchel — București	18. 5.1962—29. 7.1967
10. Cornel Pacoste — București	29. 7.1967—30. 3.1980
11. Petre Gigea — București	30. 3.1980— în funcție

În tot acest timp vitrina cu trofee șahiste a țării noastre a fost treptat împodobită cu 14 medalii ale campionatelor mondiale (2 de aur, 7 de argint și 5 de bronz), 2 medalii (aur și bronz) ale întrecerilor europene și multe, multe premii 1, 2 și 3 la marile turnee de pe toate meridianele globului. Totodată exponenții șahului românesc au fost distinși de F.I.D.E. și I.C.C.F. cu 52 de titluri : 8 mari maeștri (3 f. + 5 m.), 32 maeștri internaționali (10 f. + 22 m.) și 12 maeștri F.I.D.E. (m.).

CAMPIONATE NAȚIONALE

a. Șah la tablă

FEMININ

Fetițe pînă la 12 ani inclusiv

1980 Neptun	Stoicea, Negulescu 7, Stroe 6 $\frac{1}{2}$, Ursuleac, Mitescu L. și N., Oltenescu 6 (32 concurente)
1981 Voineasa	Negulescu 8, Ursuleac 7, Stoicea 6 $\frac{1}{2}$ (34)
1982 Eforie N.	Manu 7 $\frac{1}{2}$, Acs, György 7 (50)

Junioare

1964 București	Ștefănescu A., Nicolae, Brînzeu 3 (5)
1965 Brașov	Brînzeu 6 $\frac{1}{2}$, Crăciun 4 $\frac{1}{2}$, Murafa 4 (8)
1966 Ploiești	Nicolae 4 $\frac{1}{2}$, Crăciun 3 $\frac{1}{2}$, Pitpinic 2 $\frac{1}{2}$ (6)
1967 Mc. Ciuc	Juncu 4, Nicolae 3 $\frac{1}{2}$, Tomoșoiu 2 $\frac{1}{2}$ (6)
1968 Brașov	Negroiu 4 $\frac{1}{2}$, Niculescu 4, Popa 2 (6)
1969 Galați	Bogdan 8 $\frac{1}{2}$, Gheorghe, Niculescu 8 (12)
1970 București	Bogdan 10 $\frac{1}{2}$, Băloianu 8 $\frac{1}{2}$, Gheorghe, Florea 8, Olteanu 7 $\frac{1}{2}$, Neofit 6 $\frac{1}{2}$ (12)
1971 Bacău	Neofit 8, Nicola, Tuță 7 $\frac{1}{2}$ (12)
1972 Brașov	Băloianu 9 $\frac{1}{2}$, Nicola 8, Kantor 7 (12)
1973 Tg. Mureș	Kantor 8, Nicola, Turdean 7 $\frac{1}{2}$ (12)
1974 Cluj-Napoca	Nuțu 11, Jicman L. 10 $\frac{1}{2}$, Ilie 10 (14)
1975 Timișoara	Kantor 9, Ilie 8, Petrașcu 7 $\frac{1}{2}$ (30)

Junioare II — pînă la 17 ani inclusiv

1976 Pitești	Pogorevici M. 9 $\frac{1}{2}$, Crișan, Bădici 7 $\frac{1}{2}$ (24)
1977 Tg. Mureș	Kozma 8 $\frac{1}{2}$, Costea 8, Sejter 7 (50)
1978 Sinaia	Sejter, Bădici 7 $\frac{1}{2}$, Olărașu G. 7 (61)
1979 Neptun	Bejan, Solomon 7 $\frac{1}{2}$, Kiss 7 (60)

Junioare II — de la 13 la 16 ani inclusiv

1980 Neptun	Olărașu 8 $\frac{1}{2}$, Solomon 7 $\frac{1}{2}$, Adoamnei , Sușnea , Bădulescu 6 $\frac{1}{2}$ (50)
1981 Voineasa	Mitescu N. , Ganț , Bădulescu 7 (64)
1982 Eforie N.	Stoicea 8, Kun , Oltenescu C. 7 (90)

Junioare I — de la 18 la 20 ani inclusiv

1976 Sf. Gheorghe	Ilie 8 $\frac{1}{2}$, Nuțu , Nicola 7 (30)
1977 Cluj-Napoca	Nuțu , Kantor 8 $\frac{1}{2}$, Ilie 7 $\frac{1}{2}$ (30)
1978 Alexandria	Cirmaciu 8, Pogorevici M. 7 $\frac{1}{2}$, Ilie 6 $\frac{1}{2}$, Kozma , Costea , Crișan 6 (40)
1979 Neptun	Pogorevici M. , Ilie 7 $\frac{1}{2}$, Kozma 6 $\frac{1}{2}$ (48)

Junioare I — de la 17 la 20 ani inclusiv

1980 Neptun	Ionescu , Pogorevici 8 $\frac{1}{2}$, Mihai 6 (43)
1981 Rm. Vilcea	Boicu 8, Bădici 6 $\frac{1}{2}$, Kozma 6 (40)
1982 Eforie N.	Bădici 7 $\frac{1}{2}$, Olărașu , Dan 7 (44)

Senioare

1936 București	Luția 7 $\frac{1}{2}$, Dumitrescu 7, Alexandrescu , Mayer 4, Popescu 2 (6)
1949 București	Habermann 12, Andreescu , Szathmary 11, Albuleț , Pătruțescu 9 (15)
1950 Brașov	Szathmary 15, Habermann 12, Andreescu , Simu , Leowy 11 $\frac{1}{2}$, Albuleț 11 (19)
1951 Brașov	Albuleț 15 $\frac{1}{2}$, Andreescu 14, Szathmary 13 $\frac{1}{2}$, Tarapanov , Pentek 12 (20)
1952 Sibiu	Grabovietchi 14, Giuroiu 13, Andreescu , Iliescu 12 $\frac{1}{2}$, Albuleț 12 (18)
1953 Satu Mare	Giuroiu , Albuleț 15, Andreescu 14 $\frac{1}{2}$ (20)
1954 București	Giuroiu 14 $\frac{1}{2}$, Teodorescu , Ionescu E. 13, Tarapanov 12, Reicher 11 (20)
1955 Oradea	Albuleț 15 $\frac{1}{2}$, Teodorescu 13 $\frac{1}{2}$, Grabo- vietchi 13, Manolescu 12 $\frac{1}{2}$ (20)
1956 Cluj	Pogorevici 12, Teodorescu , Grabovietchi 10, Tarapanov , Nicolau 9 $\frac{1}{2}$ (17)
1957 Ploiești	Manolescu 14, Ionescu E. , Grabovietchi , Giuroiu 12 $\frac{1}{2}$, Tzitron 11 $\frac{1}{2}$ (20)
1958 București	Giuroiu 12, Polihroniade 11 $\frac{1}{2}$, Pogorevici 11, Reicher , Iliescu 10 $\frac{1}{2}$ (18)
1959 București	Teodorescu , Reicher 12, Filipescu 11 (17)

1960 Timișoara	Nicolau , Teodorescu 11 ¹ / ₂ , Perevoznic 10 ¹ / ₂ , Polihroniade 9 ¹ / ₂ (16)
1961 București	Nicolau 11 ¹ / ₂ , Perevoznic 11, Polihroniade 10 ¹ / ₂ , Reicher 10, Răducanu 8 (16)
1962 Brașov	Perevoznic 11 ¹ / ₂ , Nicolau, Teodorescu 10 ¹ / ₂ , Polihroniade, Pogorevici 10 (15)
1963 Ploiești	Nicolau 12, Teodorescu 11 ¹ / ₂ , Reicher, Polihroniade 11, Gogilea 9 ¹ / ₂ (15)
1964 Oradea	Nicolau , Polihroniade, Teodorescu 13 (18)
1965 Herculane	Nicolau , Polihroniade 10, Gogilea 8 ¹ / ₂ (15)
1966 Constanța	Polihroniade , Makai 9 ¹ / ₂ , Teodorescu, Gogilea 8 ¹ / ₂ , Reicher, Chiș 8 (14)
1967 Arad	Baumstark , Teodorescu 10, Gogilea, Reicher 9 ¹ / ₂ , Perevoznic 8 ¹ / ₂ (14)
1968 Oradea	Teodorescu 10 ¹ / ₂ , Polihroniade 9 ¹ / ₂ , Baumstark 9, Desmireanu 8 ¹ / ₂ (15)
1969 P. Neamț	Teodorescu 10, Baumstark 9 ¹ / ₂ , Simu, Nicolau 9, Makai 8 ¹ / ₂ (14)
1970 Ploiești	Polihroniade 11 ¹ / ₂ , Baumstark, Nicolau 11, Teodorescu 10 ¹ / ₂ , Reicher 10 (16)
1971 Brașov	Polihroniade 13, Baumstark 12, Juncu, Makai 11 ¹ / ₂ , Pogorevici 9 (16)
1972 Cluj	Polihroniade 12, Pogorevici, Makai 11 ¹ / ₂ , Teodorescu 11, Gheorghe 9 ¹ / ₂ (16)
1973 Brașov	Nicolau 12 ¹ / ₂ , Polihroniade, Teodorescu 12, Juncu, Makai 11 ¹ / ₂ (17)
1974 Timișoara	Teodorescu , Makai 10, Gogilea 9 (14)
1975 Alexandria	Polihroniade 11, Baumstark, Makai 10, Gogilea, Mureșan 8 ¹ / ₂ (15)
1976 P. Neamț	Polihroniade , Makai 11, Bogdan 10 (16)
1977 Sinaia	Polihroniade 11, Baumstark 10, Mureșan, Tölgyi 9, Olteanu 8 ¹ / ₂ , Ilie 8 (16)
1978 Mediaș	Nuțu 11 ¹ / ₂ , Polihroniade 11, Teodorescu 10 ¹ / ₂ , Jicman 10, Reicher 9 ¹ / ₂ (16)
1979 Satu Mare	Nuțu 11 ¹ / ₂ , Mureșan 10 ¹ / ₂ , Bogdan 10 (16)
1980 Eforie	Nuțu 11, Polihroniade 10, Pogorevici Marina 9 ¹ / ₂ , Bogdan, Mureșan 9 (16)
1981 Herculane	Baumstark 10, Polihroniade 9 ¹ / ₂ , Ghindă 9, Mureșan, Pogorevici Marina 8 ¹ / ₂ (15)
1982 Mediaș	Ghindă , Jicman 11, Chiricuță-Kantor 9 ¹ / ₂ , Boicu, Ioniță-Bădici 8 ¹ / ₂ (15)

MASCULIN

Băieți pînă la 12 ani inclusiv

1980 Neptun	Cserveny 7 $\frac{1}{2}$, Gociman, Pastor 7 (45)
1981 Voineasa	Birer 8, Done, Airinei 7 $\frac{1}{2}$ (54)
1982 Eforie N.	Zetocha 8, Galiș, Tomescu 7 (78)

Juniori

1964 București	Segal 9 $\frac{1}{2}$, Zara 9, Ghizdavu 7 $\frac{1}{2}$ (12)
1965 Brașov	Zara 4, Segal 3, Ghindă 2 $\frac{1}{2}$ (6)
1966 Ploiești	Ghindă, Ghizdavu, 8 $\frac{1}{2}$, Lengyel 7 $\frac{1}{2}$ (12)
1967 Mc. Ciuc	Stoica 9 $\frac{1}{2}$, Solomon 8, Tratatovici 7 (12)
1968 Brașov	Doroftei, Tratatovici 8 $\frac{1}{2}$, Urzică 8 (12)
1969 Galați	Prundeanu Al. 10 $\frac{1}{2}$, Biriescu 9 $\frac{1}{2}$, Mihăilescu 9, Tratatovici 8 (14)
1970 București	Armaș 10, Vladone 9, Nagy 8 (14)
1971 Cluj	Astman 11 $\frac{1}{2}$, Prundeanu H. 9 $\frac{1}{2}$, Armaș, Miluț 7 $\frac{1}{2}$, Ștefanov 7 (14)
1972 Pitești	Armaș, Astman, Miluț 9 $\frac{1}{2}$ (13)
1973 Cluj	Armaș 11, Antemia 10, Socaciu 9 $\frac{1}{2}$ (14)
1974 Pitești	Dominte 11, Mărășescu 9, Ciolac 8 $\frac{1}{2}$ (14)
1975 Brăila	Negulescu, Hegheduș 8, Mărășescu 7 $\frac{1}{2}$, Foișor, Ionescu Cr. 7 (48)

Juniori II — pînă la 17 ani inclusiv

1976 Brăila	Oltean 8, Vasilescu, Anițoiaie 7 $\frac{1}{2}$ (40)
1977 Tg. Mureș	Lörentz 8, Baratosi, Vasilescu 7 $\frac{1}{2}$ (56)
1978 Neptun	Vasilescu L. 8, Ardelean 7 $\frac{1}{2}$, Lörentz, Mitulescu 7, Bărbulescu 6 $\frac{1}{2}$ (76)
1979 Neptun	Bărbulescu, Löwy 8, Boroș 7 (78)

Juniori II — de la 13 la 16 ani inclusiv

1980 Neptun	Boroș 7 $\frac{1}{2}$, Marin, Sima 6 $\frac{1}{2}$ (60)
1981 Voineasa	Constantin Al., Marin 8, Dobronăuțeanu 7, Nuță, Cosma, Navrotescu 6 $\frac{1}{2}$ (73)
1982 Eforie N.	Constantin Al. 8, Navrotescu, Constantin C., Ardeleanu C. 7, Ganț 6 $\frac{1}{2}$ (103)

Juniori I — de la 18 la 20 ani inclusiv

1976 Alexandria	Foișor 8 $\frac{1}{2}$, Ionescu C., Negulescu 8 (52)
1977 Tg. Mureș	Foișor 8 $\frac{1}{2}$, Mărășescu, Ionescu C. 8 (70)
1978 Tg. Mureș	Foișor, Negulescu 7 $\frac{1}{2}$, Mărășescu 7 (84)

Juniori I — de la 17 la 20 ani inclusiv

1979	Herculane	Crăciun 8, Anițoaie, Coman 7 ¹ / ₂ (78)
1980	Eforie N.	Negulescu 7 ¹ / ₂ , Oltean, Vasilescu L. 7 (70)
1981	Călimănești	Crișan 7 ¹ / ₂ , Cojocaru, Bărbulescu 7 (86)
1982	P. Neamț	Vasilescu L. 8, Lörentz, Berechet 7 (88)

Seniori

1926	Sibiu	Tyroler 6, Proca 5 ¹ / ₂ , Balogh 5 (8)
1927	București	Tyroler 8, Brody 7, Proca 6 (11)
1929	Iași	Tyroler 5, Balogh, Gudju I. 4 (7)
1930	Cernăuți	Balogh, Erdelyi 8, Tyroler 7 ¹ / ₂ (11)
1931	București	Erdelyi 9 ¹ / ₂ , Balogh 9, Tyroler 8 (12)
1934	București	Erdelyi 11 ¹ / ₂ , Tyroler 10 ¹ / ₂ , Balogh 10 (16)
1935	București	Silberman H. 12 ¹ / ₂ , Brody 10 ¹ / ₂ , Erdelyi 10, Halic 9 ¹ / ₂ , Ichim 9 (16)
1936	București	Halic 11, Alexandrescu 9 ¹ / ₂ , Cabiaglia, Deneș 9, Raina 7 ¹ / ₂ (16)
1943	București	Seimeanu 12, Alexandrescu, Troianescu 11 ¹ / ₂ , Toma Popa, Pichler 9 ¹ / ₂ (16)
1946	București	Troianescu 11 ¹ / ₂ , Kapuscinski 11, Urseanu 10, Alexandrescu G., Toma Popa 9 ¹ / ₂ (16)
1947	Brașov	Ichim 12 ¹ / ₂ , Braunstein 12, Toma Popa, Urseanu 11, Seimeanu 10 ¹ / ₂ (19)
1948	București	Toma Popa 14 ¹ / ₂ , Erdelyi, Troianescu 14, Rădulescu 13 ¹ / ₂ , Seimeanu 13 (22)
1949	București	Erdelyi, Szabo Șt. 12 ¹ / ₂ , Seimeanu 12 (20)
1950	București	Bălănel 16 ¹ / ₂ , Alexandrescu G. 13, Flondor, Troianescu, Szabo Șt. 12 ¹ / ₂ (21)
1951	București	Flondor, Alexandrescu G. 12, Bălănel, Alexandrescu R., Erdelyi 11 ¹ / ₂ (20)
1952	București	Ciocâltea, Troianescu 13 ¹ / ₂ , Reicher 13, Rădulescu, Szabo Șt. 12 ¹ / ₂ (20)
1953	București	Bălănel, Voiculescu, Troianescu 12 (18)
1954	București	Troianescu 14 ¹ / ₂ , Costea 13 ¹ / ₂ , Bălănel 13, Seimeanu 12 ¹ / ₂ , Soos 12 (20)
1955	București	Bălănel, Ciocâltea, Günsberger 11 ¹ / ₂ (20)
1956	București	Troianescu 11 ¹ / ₂ , Mititelu 11, Urseanu, Ciocâltea 10 ¹ / ₂ , Rădulescu 10 (18)
1957	București	Troianescu, Günsberger 15, Szabo I., Pavlov 13, Ghițescu 12 ¹ / ₂ (23)
1958	București	Bălănel 12, Alexandrescu, Reicher, Szabo I. 11 ¹ / ₂ , Ciocâltea 11 (20)

1959 București	Ciocâltea, Mititelu 12 ¹ / ₂ , Ghițescu 12 (20)
1960 București	Gheorghiu 12 ¹ / ₂ , Ciocâltea 12, Szabo I., Soos 11 ¹ / ₂ , Pavlov 11, Mititelu 10 ¹ / ₂ (19)
1961 București	Ciocâltea 15, Ghițescu 14, Gheorghiu 12, Georgescu, Drimer 11 ¹ / ₂ (20)
1962 București	Gheorghiu, Günsberger 13, Pavlov 12 (20)
1963 București	Ghițescu 13 ¹ / ₂ , Ciocâltea, Stanciu 12 ¹ / ₂ , Radovici 12, Nacu 10 ¹ / ₂ (20)
1964 București	Gheorghiu 14, Neamțu, Soos 12 (20)
1965 București	Gheorghiu 17, Ciocâltea 14, Partoș 13 ¹ / ₂ , Ghițescu, Mititelu, Nacu 12 (22)
1966 București	Gheorghiu 14 ¹ / ₂ , Partoș 12 ¹ / ₂ , Drimer, Ghițescu 11 ¹ / ₂ , Buză 11 (20)
1967 București	Gheorghiu 14, Ciocâltea, Buză 13 (20)
1968 București	Troianescu 13, Ungureanu 12 ¹ / ₂ , Buză 12, Mititelu 11, Stanciu 10 ¹ / ₂ (20)
1969 București	Ciocâltea, Szabo I. 13, Gheorghiu 12 (20)
1970 București	Ciocâltea, Gheorghiu 14, Ghindă 13 (20)
1971 București	Ciocâltea 14, Ungureanu, Ghițescu 13 (21)
1972 București	Partoș 14, Ghițescu, Ciocâltea 13 ¹ / ₂ (20)
1973 București	Gheorghiu, Ciocâltea 12 ¹ / ₂ , Șubă 11 ¹ / ₂ (20)
1974 București	Urzică 12, Mititelu 11 ¹ / ₂ , Vaisman 10 (18)
1975 Sinaia	Ciocâltea 13, Ghițescu, Ungureanu 11 (19)
1976 Timișoara	Ghindă 10 ¹ / ₂ , Gheorghiu 10, Ciocâltea, Ungureanu 9 ¹ / ₂ , Biriescu 8 ¹ / ₂ (16)
1977 Sibiu	Gheorghiu 12, Ghițescu, Ghindă 10 (18)
1978 Herculane	Ghindă, Vaisman 8 ¹ / ₂ , Grünberg 7 ¹ / ₂ (14)
1979 București	Ciocâltea, Stoica 9 ¹ / ₂ , Ionescu 9 (16)
1980 București	Șubă, Ghindă 12, Pavlov 10 (18)
1981 București	Șubă 11, Ciocâltea 10, Gheorghiu 9 ¹ / ₂ (16)
1982 București	Foișor 10 ¹ / ₂ , Ionescu 10, Gheorghiu 9 ¹ / ₂ , Ghițescu, Stoica 9, Pavlov 8 (16)

ECHIPE

Mixte (4+2). 1955 : Știința-Politehnica București. 1956 : Știința Timișoara. 1957 : Știința București. 1958 : Dinamo București. 1959 : Constructorul București. 1961 : Petrolul Ploiești. 1962 : Petrolul Ploiești. 1963 : Unirea București. 1964 : Electronica București. 1965 : Constructorul București. 1966 : Constructorul București. 1967 : Medicina Timișoara. 1968 : Constructorul București. 1969 : Constructorul București.

Absolut (5+2) = masculin (4+1 j) + feminin (2). 1970 : Constructorul București (a + f), C.P.M. București (m). 1971 : Constructorul București (a + m + f). 1972 : Constructorul București (a), I.T.B. (m), Medicina Timișoara (f). 1973 : Constructorul București (a), Petrolul Ploiești (m), Medicina Timișoara (f). 1974 : Universitatea București (a + m), Medicina Timișoara (f). 1975 : Medicina Timișoara (a + f), Politehnica București (m). 1976 : Medicina Timișoara (a + f), Universitatea București (m).

Absolut (6+2+2) = masculin (6) + feminin (2) + juniori (2). 1977 : Universitatea București (a + f + j), I.T.B. (m). 1978 : Universitatea București (a + m + j), Medicina Timișoara (f). 1979 : Universitatea București (a + m), Electromotor Timișoara (f), Universitatea Iași (j). 1980 : I.T.B. (a), Universitatea (m + f), Politehnica (j) toate din București. 1981 : Calculatorul București (a), Universitatea București (m), Medicina Timișoara (f), Petrolul Ploiești (j). 1982 : Universitatea București (a + m), Medicina Timișoara (f), Universitatea Iași (j).

b. Șah prin corespondență

FEMININ

- 1962—63 Urzică 5, Ciurel 4¹/₂, Prelipceanu 3 (7)
- 1963—64 Petri 6¹/₂, Ciurel 5¹/₂, Gesticone 4¹/₂ (8)
- 1964—65 Baumstark 4¹/₂, Gesticone 3¹/₂, Fila 3 (6)
- 1965—66 Slujitoru 4¹/₂, Polihroniade, Voiculescu 4 (7)
- 1966—67 Altman 4, Gesticone 3, Steroiu 2 (5)
- 1969—70 Altman 5¹/₂, Visdei 4¹/₂, Szeicht 3¹/₂ (7)
- 1972—73 Florea 5, Visdei 4¹/₂, Reiner 3¹/₂ (7)
- 1973—74 Visdei 8¹/₂, Jicman L. 7¹/₂, Szeicht 7 (11)
- 1978—80 Călinescu 7, Radovici 6¹/₂, Jicman M. 6 (9)
- 1980—82 Toma, Doroftei 7, Alexandrescu 6 (9)

MASCULIN

- 1962—63 Anton, Ștefaniu, Șuta 7¹/₂, Vlad 7, Drăgușanu 6 (12)
- 1963—64 Firu, Șuta 9¹/₂, Szabo E., Sălceanu 7, Pall 6¹/₂ (12)
- 1964—65 Rotariu 7¹/₂, Șuta 7, Berbecaru, Anton 6, Botezatu 5¹/₂, Szabo E. 5, Fircă 3 (10)

- 1965—66 **Şuta**, Vaisman $9\frac{1}{2}$, Firu 9, Braunstein $7\frac{1}{2}$, Coto-
man, Konnert $6\frac{1}{2}$, Parasceak $5\frac{1}{2}$ (13)
- 1966—67 **Vaisman** 8, Cocoş $7\frac{1}{2}$, Soare 7, Buzoianu, Rotariu
 $6\frac{1}{2}$, Polinger 6, Berbecaru 5 (11)
- 1967—68 **Demian** 8, Radu, Polinger $7\frac{1}{2}$, Popescu, Mende
 $6\frac{1}{2}$, Telbis 5, Hosszu $3\frac{1}{2}$ (11)
- 1968—69 **Vaisman** 10, Telbis $9\frac{1}{2}$, Demian 8, Braunstein 7,
Petrăchioiu $6\frac{1}{2}$, Prohasca 6, Adam $4\frac{1}{2}$ (12)
- 1969—70 **Breazu** $10\frac{1}{2}$, Mende, Demian 10, Horvath $7\frac{1}{2}$,
Kimmel 7, Bîrzoii $6\frac{1}{2}$, Vasile C. 6 (13)
- 1970—71 **Georgescu**, 8 Vaisman $7\frac{1}{2}$, Mende 6, Bîrzoii $4\frac{1}{2}$,
Ionescu A., Nemeth 4, Popescu T. $3\frac{1}{2}$ (10)
- 1971—72 **Breazu** $11\frac{1}{2}$, Cuşmir 10, Negoescu 9, Ianoşi, Bîrzoii
8, Vasile C. 7, Adam, Dumitriu $6\frac{1}{2}$ (14)
- 1972—73 **Georgescu** $10\frac{1}{2}$, Szabo E. 9, Moga 8, Vidican,
Purcărea, Kocsis 7, Kimmel $6\frac{1}{2}$ (13)
- 1973—74 **Georgescu** 10, Cioană Nichiţelea, Negoescu, Ionescu
7, Varabiescu $6\frac{1}{2}$, Kaunz $5\frac{1}{2}$, Băţăgui 5 (13)
- 1974—76 **Prohaska** $7\frac{1}{2}$, Copăl 7, Florea $6\frac{1}{2}$, Mende, Demian
 $5\frac{1}{2}$, Dumitriu 5, Moise, Bîrzoii $4\frac{1}{2}$ (11)
- 1976—77 **Ene** $11\frac{1}{2}$, David 9, Iordache $7\frac{1}{2}$, Arsintescu, Kaunz
7, Nichiţelea, Luiza Reiner $6\frac{1}{2}$ (13)
- 1977—78 **Ene** 10, Mende $9\frac{1}{2}$, Smida, Radu 9, Vidican $8\frac{1}{2}$,
Copăl $7\frac{1}{2}$, Szabo E. 6, Popa M. 5 (13)
- 1978—80 **Hosszu** 9, Mende, Purcărea, Hagicu, Cuşmir, Toca-
niţă 8, Gal $7\frac{1}{2}$, Vidican, Copăl $6\frac{1}{2}$ (13)
- 1980—82 **Nichiţelea** 12, Telbis, Dăneţ $11\frac{1}{2}$, Hosszu 10,
Văcărescu 9, Arsintescu $8\frac{1}{2}$, Purcărea $7\frac{1}{2}$ (15)

c. Şah artistic-compoziţie

1939	2 mat	Stan M. , Niculescu, Caminski, Szllai
Izabela Keller, Gavrilov, Pogna
1948	2 mat	Rusenescu , Ianovcic, Razu, Cuciuc
Loeventon, Lapedatu, Cămăraş
	3 mat	Ianovcic , Cuciuc, Leibovici, Rusenescu,
Lapedatu, Loeventon, Niculescu
	4 mat	Ianovcic , Cuciuc, Loeventon, Scodihor,
Niculescu, Goşman, Dulcu, Simu

	Feerice	Herland, Cuciuc, Lapedatu, Loeventon, Ianovcic, Leibovici, Thau
	Studii	Farago, Loeventon, Raina, Ștefaniu, Simu, Vătărescu, Tacu, Iliescu
1951	2 mat	Nestorescu, Stan, Loeventon, Cuciuc, Goșman, Ianovcic, Săvulescu
	3 mat	Loeventon, Simu, Cuciuc, Ianovcic, Pietraru, Boarnă, Goșman, Nestorescu
	Studii	Voia, Nestorescu, Loeventon, Farago, Simu, Mateescu, Raina
1952	2 mat	Placa, Ianovcic, Diaconescu, Rusenescu, Loeventon, Aschenazi, Mateescu
	3 mat	Nestorescu, Loeventon, Placa, Mateescu, Ianovcic, Leu, Teodoru
	Studii	Voia, Farago, Loeventon, Reichner, Mateescu, Leu, Bozdoghină, Ștefaniu
1953	2 mat	Cuciuc, Aschenazi, Friedberg, Loeventon, Herland, Balcu, Bernard
	3 mat	Ianovcic, Cuciuc, Herland, Friedberg, Nestorescu, Pietraru, Vătărescu
	Studii	Dobrescu, Iliescu, Farago, Ștefaniu, Loeventon, Teodoru, Pietraru
1954	2 mat	Nestorescu, Aschenazi, Cuciuc, Loeventon, Levy, Vătărescu, Friedberg
	3 mat	Vătărescu, Loeventon, Balcu, Cămăraș, Nestorescu, Dăniciuc, Deneș
1955	2 mat	Nestorescu, Vătărescu, Perl, Birzoi, Szallay, Rusenescu, Garai, Crișan
	Studii	Raina, Farago, Tacu, Vătărescu
1957—58	2 mat	Nestorescu, Dumitrescu, Cubat, Balcu, Idelovici, Ianovcic
	3 mat	Aschenazi, Ianovcic, Nestorescu, Dumitrescu, Loeventon
	Studii	Dobrescu, Voia, Joița, Farago, Deneș, Loeventon
1961	2 mat	Manolescu, Răducănescu, Ianovcic, Ferședi, Szallay, Vătărescu, Goșman
	3 mat	Aschenazi, Drăgan, Szallay, Vătărescu, Balcu, Placa, Nagy, Ianovcic

	Feerice	Nestorescu, Răducănescu, Manolescu, Ianovcic, Bukovinski, Drăgan
1962	2 mat	Balcu, Garai, Ianovcic, Manolescu, Nagy, Vătărescu, Ferședi, Szallay
	3 mat	Aschenazi, Manolescu, Balcu, Ianovcic, Vătărescu, Szallay, Rășcanu
	Feerice	Bukovinski, Lapedatu, Than, Nagy, Petrescu, Leibovici, Vătărescu
	Studii	Raina, Teodoru, Drăgan, Goldenblum
1963	2 mat	Nestorescu, Rusenescu, Balcu, Garai, Stan, Goritz, Răducănescu, Soreanu
	3 mat	Aschenazi, Rusenescu, Ianovcic, Goritz, Balcu, Soreanu, Goșman, Vătărescu
	Feerice	Nagy, Goșman, Soreanu, Than, Bukovinski, Soreanu, Herța
	Studii	Farago, Ștefaniu, Raina, Cuciuc, Teodoru, Joița, Drăgan, Nieszl
1965—66	2 mat	Birzoi, Cuciuc, Ionescu, Leu, Manolescu, Petrescu, Garai, Szilagy
	3 mat	Manolescu, Garai, Szallay, Cuciuc, Lambă, Ianovcic, Vătărescu, Leu
	Feerice	Rusenescu, Than, Ianovcic, Petrescu, Nagy, Teodoru, Manolescu, Lența
	Studii	Joița, Dobrescu, Teodoru, Nieszl, Raina, Nestorescu, Cuciuc, Tacu
1967—68	2 mat	Ivana, Bidulescu, Ianovcic, Stoica, Purice, Albișoru, Birzoi, Gheran
	3 mat	Lambă, Ianovcic, Garai, Drăgan, Albișoru, Leu, Purice
	Feerice	Szilagy, Teodoru, Teodoru C., Birzoi, Bukovinski, Orșa, Drăgan, Lența
	Studii	Raina, Cuciuc, Ștefaniu, Farago, Teodoru, Gheran, Albișoru, Purice
1969—70	2 mat	Lambă, Rusenescu, Lența, Bidulescu, Drăgan, Szilagy, Gheran, Ionescu
	3 mat	Ianovcic, Lambă, Bidulescu, Gheran, Albișoru
	Feerice	Nestorescu, Szilagy, Gheran, Ianovcic, Deaky, Nagy, Grosu, Lența

	Studii	Dobrescu, Nestorescu, Gheran, Ianoși, Redlingher, Orgics
1971—72	2 mat	Lambă, Ionescu, Racz, Rusenescu, Căliman, Ianovic, Szilagy, Cuciuc
	3 mat	Nestorescu, Lambă, Bidulescu, Ianovic, Cuciuc, Gheran
	Feerice	Nestorescu, Grosu, Than, Cuciuc, Szondy, Sperdea, Ionescu, Szilagy
	Studii	Dobrescu, Nestorescu, Ianoși, Raina, Cuciuc
1973—74	2 mat	Lambă, Răican, Racz, Ianovic, Nestorescu, Razu, Bidulescu, Ionescu
	Feerice	Sperdea, Bidulescu, Popa P., Szondy, Ionescu, Gheran, Rode
	Studii	Dobrescu, Nestorescu, Ianoși, Telbis, Petrovici, Mozeș, Gheran
1975—76	2 mat	Manolescu, Lambă, Tancău, Ianoși, Razu, Căliman, Gheran, Ionescu
	3 mat	Nestorescu, Manolescu, Rusenescu, Razu, Ianoși, Racolța, Popa P.
	Feerice	Nestorescu, Popa P., Ionescu, Lența, Gheran, Lambă, Drăgoescu
	Studii	Ianoși, Dobrescu, Nestorescu, Petrovici, Gh. Telbis
1977—78	2 mat	Tancău, Nestorescu, Drăgoescu, Lambă, Manolescu, Gheran, Lența, Razu, Petrovici, Popa P., Icu Gh.
	3 mat	Nestorescu, Manolescu, Rusenescu, Drăgoescu, Lambă, Razu, Popa P.
	Feerice	Nestorescu, Tancău, Rusenescu, Drăgoescu, Popa P., Ionescu, Gheran
	Studii	Dobrescu, Nestorescu, Ianoși, Mozeș
1979—80	2 mat	Ianoși, Lambă, Rusenescu, Tancău, Drăgoescu, Manolescu, Petrovici
	3 mat	Manolescu, Rusenescu, A. și C. Soaciu, Drăgoescu, Groza, Gheran
	Feerice	Manolescu, Nestorescu, Teodoru C., Drăgoescu, Popa P., Mozeș, Tancău
	Studii	Dobrescu, Ianoși, Nestorescu, Telbis, Joița, Mozeș

MOMENTUL ADEVĂRULUI

Privind retrospectiv se poate afirma că dezvoltarea sportului minții pe teritoriul țării noastre s-a făcut în valuri succesive, însă lent, chiar foarte lent comparativ cu marea majoritate a țărilor europene.

Mai întâi a fost șatrândjul, fie adus de turci, care din anul 1369 năvăleau adeseori pe teritoriul Țărilor Române, stabilind apoi contacte permanente cu cele două principate, fie direct, din Persia sau India, în transfer prin Rusia, în ambele cazuri rămânând doar un obiect de distracție cultă la curțile domnești și conacurile boierești. Din această perioadă „arhaică“, la timpul ei o modă încărcată de obiceiuri orientale străine de temperamentul poporului român, au rămas doar câteva cuvinte specifice șatrândjului, adaptate limbajului literar, care ulterior au devenit simple casete de dicționar.

A apărut apoi șahul european, importat direct din Franța în prima jumătate a secolului XIX, primit cu mult interes și simpatie de intelectualitatea românească, dar considerat multă vreme doar un simplu joc relaxant. A fost necesar un lung șir de decenii pentru a i se demonstra calitățile benefice și necesitatea includerii lui în complexul program de pregătire psihologică și profesională a omului. Datorită acestei îndelungate perioade de afirmare, de aproape un secol, se poate conchide că nu a existat un părinte al șahului românesc, așa cum a fost Philidor pentru Franța, Ruy Lopez pentru Spania sau Petrov pentru Rusia, deși au existat asemenea talente și în țara noastră. E suficient să ne reamintim de Albin, Marcu sau H. Gudju, pentru a nu reține decât câteva personalități șahiste ale secolului XIX, care văzând inerția cu care sînt întîmpinate eforturile lor, au preferat să ia calea străinătății, pentru a nu-și risipi în van generoasele daruri primite de la natură.

În țara noastră șahul s-a impus și s-a extins pînă la generalizare prin însuși conținutul lui, la început distractiv-recreativ, apoi artistic, sportiv și în final științific, pus în valoare pe măsură ce i se descopereau valențele. Iar atunci cînd i s-a creat și un cadru organizatoric corespunzător, entuziasții și talentele l-au ridicat pe pedestalul meritat.

VI. F.I.D.E. ȘI I.C.C.F.

Impetuoasa răspindire a „regelui jocurilor“ în majoritatea țărilor dezvoltate din Europa și America, impunea încă din a doua jumătate a sec. XIX și o organizare corespunzătoare, care să coordoneze activitățile multiforme ale acestui joc — pe cale de a deveni sport — și inițiativele care răbufneau din toate colțurile lumii. În această lungă „epocă de bronz“ a șahului turneele, mai ales cele internaționale, erau lăsate în general în seama sectorului particular, care dispunea de fonduri, dar le organiza în scopuri comerciale, iar deținătorul titlului mondial avea puteri discreționare sub toate aspectele.

Să ne reamintim că în 1974 Bobby Fischer a fost vehement criticat pentru faptul că nu a mai participat la activitatea competițională timp de trei ani după ce a devenit campion al lumii, iar în 1975 a fost sancționat cu pierderea titlului deoarece a refuzat să se prezinte la meciul cu Karpov. Până aici, totul a fost etic și corect. Aruncînd însă o privire analitică asupra comportării deținătorilor cununii de lauri din prima jumătate a secolului nostru, constatăm că Em. Lasker, după revanșa cu Steinitz din 1896—1897, nu a mai disputat nici un meci pentru titlu timp de zece ani, după care și-a ales cu multă grijă adversarii, istoria repetîndu-se în perioada 1910—1921. Cît privește activitatea competițională, în toți acești 24 de ani Lasker a participat doar la 7 turnee. De asemenea, Capablanca, atîta timp cît a fost campion mondial, 1921—1927, a refuzat orice propunere de organizare a unei confruntări oficiale, acceptînd în fine meciul cu Alehin, fiind convins că va termina învingător.

Toate aceste aspecte negative, incontestabil frinante în avîntatul marș al șahului, au convins federațiile naționale existente că a devenit necesar un organ central care să preia toate aspectele organizatorice ale „sportului minții”. Așa a luat ființă Federația Internațională de Șah, care avea să pună ordine în principal în jocul la tablă și în secundar în cel prin corespondență, fapt care a făcut ca peste numai patru ani să se considere ca necesară și o Federație Internațională de Șah prin Corespondență, confirmată și de F.I.D.E. în 1932.

„SÎNTEM O FAMILIE“

Duminică 20 iulie 1924 s-a înscris cu litere de aur în „Cartea de istorie” a jocului de șah. În această frumoasă seară de vară, la orele 21, în sala de festivități a primăriei celui de al IX-lea arondisment al Parisului, ziaristul Pierre Vincent, secretarul Federației Franceze de Șah, luînd cuvîntul în fața delegaților federațiilor naționale și a jucătorilor participanți la „Preolimpiada șahistă” organizată cu prilejul celei de a VIII-a Olimpiade atletice, a prezentat protocolul de constituire a **Federației Internaționale de Șah**, rod al unei

susținute munci organizatorice începută în 1921 de un grup de inițiativă constituit din reprezentanți ai Franței, Italiei, Elveției și Olandei care, un an mai târziu, înființează la Zürich, cu titlu provizoriu, „Asociația Internațională a jucătorilor de Șah”, definitivată în 1924 cu statut de federație internațională.

Aprobat cu deosebit entuziasm, Protocolul, care a constituit actul de naștere a primei organizații mondiale a șahului,

a fost semnat de: Argentina (L. Grau), Belgia (L. Weltjens), Canada (S. F. Smith), Cehoslovacia (R. Skalicka), Elveția (Dr. Nicollet), Finlanda (C. Cepurnoff), Franța (P. Vin-

cent), Italia (F. Marusi), Iugoslavia (I. M. Ovadia), Anglia (F. H. Rowllins), Olanda (A. Rueb), Polonia (T. Toubin), România (I. Gudju), Spania (de Penalver) și Ungaria (I. Abonyi), care au devenit astfel primele țări membre ale „F.I.E.”, denumire propusă de Pierre Vincent, fondatorul înaltului for al șahului mondial.

În 1925, la congresul de la Zürich, delegatul Italiei argumentează pentru introducerea titulaturii de F.I.D.E., denumire sub care ființează și în zilele noastre, avînd ca emblemă deviza „Gens una sumus”. Prestigioasa sa activitate a fost condusă pînă în prezent de cinci personalități proeminente din domeniul șahului, investite prin votul secret al adunării generale în funcția de președinte al F.I.D.E. :

1. Alexandre Rueb (Olanda)	20. 7.1924—12. 4.1949
2. Folke Rogard (Suedia)	12. 4.1949—27. 9.1970
3. Machgielis Euwe (Olanda)	27. 9.1970— 8.11.1978
4. Fridrik Olafsson (Islanda)	8.11.1978—16.11.1982
5. Florencio Campomanes (Filipine)	16.11.1982— în funcție

În lunga și laborioasă sa existență de peste o jumătate de secol F.I.D.E. a înscris în a sa „Livre d'Or” file de incontestabilă valoare istorică, atestînd utilitatea acestei înalte autorități internaționale.

„ȘAHUL DE LABORATOR”

„Omul, obosit după orele de muncă, caută să-și reîmprospăteze elasticitatea spiritului său în repaus prin contemplarea naturii, admirarea operelor de artă cu armonia tonurilor, ritmul mișcărilor, frumusețea liniilor și culorilor, farmecul ideilor exprimate frumos. De un timp însă, tot mai mare este numărul persoanelor care, după truda unei zile de lucru, se așază la masa de șah și se recrează căutînd și combinînd dezlegări ingenioase pentru situații ce variază la fiecare mișcare. Recreere prin meditare, repaus prin muncă, nimic nu este mai demn de ființa cugetătoare decît acest paradox”, scria în ziarul „Românul” nr. 81 din 10/23 aprilie 1911 unul din precursorii șahului românesc, marele maestru Gheorghe Marcu, de pe meleagurile Bucovinei.

Șahul prin corespondență constituie, pe lângă recreare, un mijloc de antrenament și verificare „pe viu“ a unor cercetări personale. Desfășurat într-un ritm lent, cu zeci de

ore de gândire la fiecare mutare, capătă un aspect mult diferit de cel al jocului la tablă. Greșelile sînt mult mai rare, astfel că valoarea planurilor și execuția lor tactică își măresc importanța. Cursele trebuie să fie de un rafinament cu totul deosebit ca cineva să mai „cadă“ în ele, iar un avantaj, chiar foarte mic, poate fi adeseori amplificat pînă la victorie. În sfîrșit, este necesară o foarte bună cunoaștere a deschiderilor, deoarece în această fază a par-

tidei între jucători se desfășoară un adevărat duel teoretic la cel mai înalt nivel, „cu cărțile pe față“, fiecare putînd consulta tot arsenalul literar șahist de care dispune.

Fiind un veritabil „șah de laborator“, nu este de mirare că șahul prin corespondență s-a răspîndit cu repeziciune pe cuprinsul Europei și apoi pe mapamond, dînd teoriei pagini de valoare inestimabilă prin introducerea în practica turneelor la tablă a unor deschideri de circulație generală ca : Apărarea franceză, Deschiderea engleză sau Apărarea olandeză, fără a mai nota nenumăratele variante cu care a fost îmbunătățit capitolul deschiderilor și jocul de final.

La începutul secolului al XX-lea s-a ajuns la o generalizare a „șahului de la distanță“, jucîndu-se partide prin toate mijloacele pe care le oferea tehnica : poștă, telegraf, cablu, radio și, în ultimele decenii, prin televiziune.

Și inevitabilul s-a produs la 2 decembrie 1928, cînd s-au pus bazele șahului prin corespondență, organizat prin constituirea la Berlin a „Asociației Internaționale de Șah prin Corespondență“, intitulată inițial I.F.S.B. (Internationaler Fernschach-Bund) care, după anul 1945, trece succesiv prin mai multe faze de reorganizare, definitivîndu-se în 1951 sub denumirea de „The International Correspondence Chess Federation“, prescurtat I.C.C.F.

De-a lungul celor peste 50 de ani de activitate organizată, şahul mondial prin corespondență, condus de președinții aleși :

Rudolf Dührssen	(Germania)	1928—1935
Istvan Abonyi	(Ungaria)	1935—1942
Vacant		1942—1945
Baruch Wood	(Anglia)	1945—1951
G. L. Ormond	(Elveția)	1951—1954
Anders Elgesem	(Norvegia)	1954—1959
H.-W. von Massow	(R. F. Germania)	1959— în funcție

s-a extins pe toate meridianele globului, la toate nivelele, de la mari maestri pînă la necunoscuții amatori din cele mai îndepărtate așezări montane.

ORGANIZAȚII NAȚIONALE DE ȘAH

Pentru o mai exactă cunoaștere a răspîndirii şahului, iată în continuare țările cu organizații naționale la nivelul anului 1980, cu precizarea localității unde își au sediul și data afilierii la F.I.D.E.

Africa

Africa de Sud	South African Chess Federation	Capetown	1950
Algeria	Fédération Algérienne des Jeux d'Echecs	Alger	1974
Angola	Federação Angolana de Xadrez	Luanda	1979
Egipt	Egyptian Chess Federation	Cairo	1950
Gambia	Gambia Chess Federation	Banjul	1978
Ghana	Ghana Chess Federation	Accra	1975
Kenya	Kenya Chess Association	Nairobi	1980
Libia	Libyan Arab Chess Federation	Tripoli	1977

Mali	Fédération Malienne du Jeu d'Echecs	Bamako	1978
Maroc	Fédération Royale Marocaine des Echecs	Tetuan	1966
Mauritania	Fédération des Echecs de la République Islamique de Mauritanie	Nouakchott	1976
Mauritius	Mauritius Chess Federation	Beau Bassin	1978
Nigeria	Nigeria Chess Federation	Lagos	1975
Senegal	Fédération Sénégalaise des Echecs	Dakar	1980
Seychelles	Seychelles Chess Federation	Victoria	1978
Tunisia	Fédération Tunisienne des Echecs	Tunis	1958
Uganda	Chess Association of Uganda	Kampala	1978
Zair	Fédération Zairoise des Echecs	Kinshasa	1974
Zambia	Chess Federation of Zambia	Chilanga	1975
Zimbabwe	Zimbabwe Chess Association	Salisbury	1980

America de Nord și Centrală

Antile Ol.	Nederlands-Antilliaanse Schaakbond	Curaçao	1972
Antigua	Antigua National Chess Association	St. John's	1980
Bahamas	Bahamas Chess Federation	Nassau	1974
Bermude	Bermuda Chess Association	Hamilton	1976
Canada	The Chess Federation of Canada	Ottawa	1934
Costa Rica	Federacion Costarricense de Ajedrez	San José	1966

Cuba	Federacion Cubana de Ajedrez	Havana	1939
Dominicana	Federacion Dominicana de Ajedrez	St. Domingo	1963
Guatemala	Federacion Nacional de Ajedrez	C. Guatemala	1971
Honduras	Federacion Nacional Deportiva Extraescolar de Honduras	Tegucigalpa	1975
I. Virgine	Br. Virgin Islands Chess Federation	Tortola	1974
I. Virgine	U.S. Virgin Islands Chess Federation	Kingshill	1966
Jamaica	The Jamaica Chess Federation	Kingston	1972
Mexic	Federation de Ajedrez de Mexic	C. de Mexico	1956
Nicaragua	Federation Nicaraguense de Ajedrez	Managua	1961
Panama	Federacion de Ajedrez de Panama	Panama	1966
Porto Rico	Federacion de Ajedrez de Puerto Rico	San Juan	1938
Salvador	Federacion Salvadorena de Ajedrez	San Salvador	1966
S.U.A.	The United States Chess Federation	New York	1927
Trinidad-T.	Trinidad-Tobago Chess Associations	Port of Spain	1972
America de Sud			
Argentina	Federacion Argentina de Ajedrez	Buenos Aires	1924
Bolivia	Federacion Boliviana de Ajedrez	La Paz	1939
Brazilia	Confederaçao Brasileira de Xadrez	Rio de Janeiro	1928
Chile	Federacion de Ajedrez de Chile	Santiago	1939

Columbia	Federacion Colombiana de Ajedrez	Bogota	1950
Ecuador	Federacion Ecuatoriana de Ajedrez	Quito	1939
Guyana	Guyana Chess Federation	Georgetown	1975
Paraguay	Circulo Paraguayo de Ajedrez	Asunción	1939
Peru	Federacion Peruana de Ajedrez	Lima	1939
Surinam	Surinaamse Schaakbond	Paramaribo	1974
Uruguay	Federacion Uruguaya de Ajedrez	Mercedes	1937
Venezuela	Federacion Venezolana de Ajedrez	Caracas	1939

Asia

Bangladesh	Bangladesh Chess Federation	Dacca	1979
Brunei	Brunei Chess Association	Bandar S. B.	1980
R. P. China	Chess Association of the P. R. of China	Beijing	1975
Em. Arabe U.	United Arab Emirates Chess Association	Abu Dhabi	1977
Filipine	Philippine Chess Federation	Manila	1956
Hong Kong	Hongkong Chess Federation	Hong Kong	1961
India	All India Chess Federation	New Delhi	1956
Indonezia	Persatuan Catar Seluruh Indonesia	Jakarta	1960
Iordania	Royal Jordan Chess Federation	Amman	1974
Irak	Iraqi Chess Federation	Bagdad	1972
Iran	Iranian Chess Federation	Teheran	1955
Israel	Israel Chess Federation	Tel Aviv	1935

Japonia	Japan Chess Association	Tokio	1968
Kuwait	The Kuwait Chess Federation	Al Quadisiah	1979
Liban	Fédération Libanaise des Echecs	Beirut	1957
Malaezia	Malaysian Chess Federation	Kuala Lumpur	1960
Mongolia	Mongolian Chess Federation	Ulan Bator	1955
Pakistan	Chess Federation of Pakistan	Karachi	1973
Singapore	Singapore Chess Federation	Singapore	1960
Siria	Syrian Arab Chess Federation	Damasc	1972
Sri Lanka	Chess Federation of Sri Lanka	Colombo	1978
Thailanda	Thailand Chess Federation	Bangkok	1961
Turcia	Türkiye Satrang Federasyonu	Istanbul	1962
R. A. Yemen	Yemen Arab Republic Chess Federation	Sanaa	1977

Europa

Albania	Commission Centrale des Echecs de la République Populaire d'Albanie	Tirana	1952
Andorra	Federacio d'Escacs Valls d'Andorra	Les Escaldes	1968
Anglia	The British Chess Federation	Londra	1924
Austria	Österreichischer Schachbund	Graz	1926
Belgia	Fédération Royale Belge des Echecs	Bruxelles	1924
Bulgaria	Bulgarischer Schachverband	Sofia	1936
Cehoslovacia	Ceskoslovensky Sachovy Svaz	Praga	1924

Cipru	The Cyprus Chess Associations	Nicosia	1961
Danemarca	Dansk Skak Union	Copenhaga	1926
Elveția	Schweizerischer Schachverband	Winterthur	1924
Finlanda	Suomen Keskusshakkilütto	Helsinki	1924
Franța	Fédération Française des Echecs	Paris	1924
Ins. Feröe	Talvsamband Føroya	Vestmanna	1970
R. D. Germană	Deutscher Schachverband	Berlin	1950
R. F. Germania	Deutscher Schachbund e.V.	Berlin	1950
Guernsey-J.	The Guernsey-Jersey Chess Federation	La Rocquette	1969
Grecia	Helliniki Skakistiki Omospondia	Atena	1948
Irlanda	The Irish Chess Union	Dublin	1935
Islanda	Skaksamband Islands	Reykjavik	1929
Italia	Federazione Scacchistica Italiana	Milano	1924
Iugoslavia	Sahovski Savez Jugoslavije	Belgrad	1924
Luxemburg	Fédération Luxembourgeoise des Echecs	Luxemburg	1946
Malta	Il Federazzsoni Tac-Chess	La Valletta	1959
Monaco	Fédération Monégasque des Echecs	Monte-Carlo	1958
Norvegia	Norges Sjakkforbund	Oslo	1926
Olanda	Koninklijke Nederlandse Schaakbond	Amsterdam	1924
Polonia	Polski Związek Szachowy	Varșovia	1924
Portugalia	Federação Portuguesa de Xadrez	Lisabona	1927

România	Federația Română de Șah	București	1924
Scotia	Scottish Chess Association	Perth	1932
Spania	Federacion Espanola de Ajedrez	Madrid	1928
Suedia	Sveriges Schackförbund	Linköping	1926
Țara Galilor	Welsh Chess Union	Cardiff	1970
Ungaria	Magyar Sakkszövetség	Budapesta	1924
U.R.S.S.	U.S.S.R. Chess Federation	Moscova	1947

Oceania

Australia	Australian Chess Federation	Wollstonecraft	1939
Noua Zeelandă	New Zealand Chess Association	Auckland	1948
Papua-N.G.	Papua-New Guinea Chess Federation	Lae	1976

Jocul de șah în lume :

Continental	Existent în 1980		Afiliari la F.I.D.E.		
	Țări	Mil loc.	Țări	Mil loc.	%
Africa	51	454,7	20	294,3	64,7
America de Nord și Centrală	22	357,5	15	351,9	98,4
America de Sud	12	234,2	12	234,2	100,0
Asia	37	2480,9	22	2288,3	92,2
Europa	36	747,3	33	747,2	99,9
Oceania	11	21,4	3	20,1	93,9
Total	169	4296	105	3936	91,6
Teritorii dependente și neautonome	71	14	9	9	64,3
Total general	—	4310	114	3945	91,5

Între 1928—1980 la I.C.C.F. se afiliază 54 federații.

CAMPIONATE MONDIALE F.I.D.E.

Juniori

- 1951 Birmingham **B. Ivkov** (Iugoslavia) $9\frac{1}{2}$ puncte ; Barker 8 ; Cruz 7 ; Larsen, Harris $6\frac{1}{2}$ (18 participanți)
- 1953 Copenhaga **O. Panno** (Argentina), Darga $5\frac{1}{2}$; Ivkov, Olafsson $3\frac{1}{2}$; Penrose, Larsen, Sherwin $2\frac{1}{2}$ (22)
- 1955 Anvers **B. Spasski** (U.R.S.S.) 8 ; Mednis 7 ; Farré $6\frac{1}{2}$; Portisch $5\frac{1}{2}$; Tringov-Peev 5 ; Keller 4 ; Van Oosteron $3\frac{1}{2}$; Hallstroem $2\frac{1}{2}$; Johannesen, Schweber $1\frac{1}{2}$ (24)
- 1957 Toronto **W. Lombardy** (S.U.A.) 11 ; Gerusel 9 ; Jongsma $8\frac{1}{2}$; Selimanov 8 ; Cardoso $6\frac{1}{2}$; Hallerod 5 (12)
- 1959 Münchenstein **C. Bielicki** (Argentina) $8\frac{1}{2}$; Parma, Rumens, Stefanov $6\frac{1}{2}$; Küttner, Klemens, Hamann $5\frac{1}{2}$; Tomson, Naranja 5 ; Kuijpers $4\frac{1}{2}$ (26)
- 1961 Haga **B. Parma** (Iugoslavia) 9 ; Gheorghiu $8\frac{1}{2}$; Kuindji 8 ; Zuidema, Pflieger 7 ; Westerinen $5\frac{1}{2}$; Calvo 5 (28)
- 1963 Vrnjacka Banja **Fl. Gheorghiu** (România), Janata $7\frac{1}{2}$; Kurajița $4\frac{1}{2}$; Lee, Adamski, Zweig, Zaharov, Tan Lian 4 ; Westerinen 3 ; Bojkovici $2\frac{1}{2}$ (30)
- 1965 Barcelona **B. Kurajița** (Iugoslavia) $6\frac{1}{2}$; Hartoc, Tukmakov 6 ; Zweig 5 ; Schönberg, Hübner, Bleiman $4\frac{1}{2}$ (28)
- 1967 Ierusalim **J. Kaplan** (Porto Rico) $6\frac{1}{2}$; Keene $5\frac{1}{2}$; Timman 5 ; Hübner $4\frac{1}{2}$; Asplund 4 ; Ghizdavu $3\frac{1}{2}$ (20)
- 1969 Stockholm **A. Karpov** (U.R.S.S.) 10 ; Adorjan, Urzică 7 ; Kaplan $6\frac{1}{2}$; Andersson 6 ; Neckar, Juhnke $5\frac{1}{2}$ (38)
- 1971 Atena **W. Hug** (Elveția) $8\frac{1}{2}$; Ribli 8 ; Rogoff $7\frac{1}{2}$; Torre, Vaganian, Borngrässer $6\frac{1}{2}$; Hausner, Pinal 5 (24)
- 1973 Teeside **A. Beliavski** (U.R.S.S.) $8\frac{1}{2}$; Miles 8 ; Stean, Marianovici, Christiansen $7\frac{1}{2}$; Bloch, Leow 5 (36)
- 1974 Manila **A. Miles** (Anglia) 7 ; Dieks, Marianovici, Schneider $5\frac{1}{2}$; Mach, Kociev, Giardelli $4\frac{1}{2}$ (30)

- 1975 Tjentisto **V. Cehov** (U.R.S.S.) 10 ; Christiansen 9 $\frac{1}{2}$; Mes-
tel, Inkiov 9 ; Kuligowski, Schüssler 8 $\frac{1}{2}$ (48)
1976 Groningen **M. Diesen** (S.U.A.) 10 ; Ftacnik 9 $\frac{1}{2}$; Grim-
berg 9 ; Leow, Vladimirov, Campora, Sisniega 8 $\frac{1}{2}$ (54)

Juniori pină la 17 ani

- 1977 Cagnes sur Mer **J. Arnasson** (Islanda) 9 ; Whitehead
8 $\frac{1}{2}$; Kasparov 8 ; Kappe 7 $\frac{1}{2}$; Negulescu, Morovici
7 ; Roman, Pajak 6 $\frac{1}{2}$; Short, Mc Nab 6 (49)
1978 Sas von Gent **P. Motwani** (Scotia) 9 ; Huergo, Short 8 ;
Gorbuzov, Morovici 7 $\frac{1}{2}$; Hjartasson, Grünfeld 7 (40)
1979 Belfort **M. Tempone** (Argentina), Short 8 $\frac{1}{2}$; Morovici
8 ; Milas 7 $\frac{1}{2}$; Bărbulescu, Benjamin, Elvest 7 (42)
1980 Le Havre **V. Salov** (U.R.S.S.) 9 ; Greenfeld 8 $\frac{1}{2}$; Ben-
jamin 8 ; Hansen, Barua, Staniszewski, Ahlander,
Kurtenkov 7 $\frac{1}{2}$; Gudmundsson, Saeed 7 (51)
1981 Embalse **S. Conquest** (Anglia) 7 $\frac{1}{2}$; Arlandi 6 $\frac{1}{2}$; Mata-
moros, Barua 6 ; Granda 5 $\frac{1}{2}$; Piket, Dlugy, Kuznetov
5 ; Saeed, Voelzka, Kekki, Galego 4 $\frac{1}{2}$ (20)
1982 Guayaquil **E. Bareev** (U.R.S.S.) 8 $\frac{1}{2}$; Saeed, Howell,
Godina 7 $\frac{1}{2}$; Granda, B. Moran, A. Moran, Gunawan
6 ; Agdestein, Freire, Matamoros 5 $\frac{1}{2}$ (30)

Juniori peste 17 ani

- 1977 Innsbruck **A. Iusupov** (U.R.S.S.) 10 $\frac{1}{2}$; Zapata 9 $\frac{1}{2}$; Po-
povici, Vera, Fries-Nielsen, Skembris 8 $\frac{1}{2}$; C. Ionescu,
Sisniega, Georgiev, Rivas 8 ; Chandler 7 $\frac{1}{2}$ (48)
1978 Graz **S. Dolmatov** (U.R.S.S.) 10 $\frac{1}{2}$; Iusupov 10 ; Fries-
Nielsen 9 ; Björk, Barbero 8 $\frac{1}{2}$; Sisniega, V. d. Wiel 8 ;
Foişor, Ristic, Morrison, Karolyi 7 $\frac{1}{2}$ (47)
1979 Skien **Y. Seirawan** (S.U.A.) 10 ; Cernin 9 $\frac{1}{2}$; Negulescu,
Downen, Blaskett, Nicolici 8 $\frac{1}{2}$; Vidankeler 8 (54)
1980 Dortmund **G. Kasparov** (U.R.S.S.) 10 $\frac{1}{2}$; Short 9 ; Ne-
gulescu, Morovici, Bischoff 8 $\frac{1}{2}$; Akesson, Tempone,
Danailov, Karolyi, Arnason, Barua 8 (58)
1981 Mexico **O. Cvitan** (Iugoslavia), Elvest 10 ; Short 9 ;
Corral, Salov, Hjartasson 8 $\frac{1}{2}$; Tempone 8 (45)
1982 Copenhaga **A. Sokolov** (U.R.S.S.) 10 ; Stohl 9 ; Benjamin,
Hansen, Morovici, Short, Milas 8 $\frac{1}{2}$; Murshed 8 (52)

MECIURILE CANDIDATELOR

- 1971 $1/2$: Kuşnir — Zatulovskaia $5\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{2}$, Aleksandria — Lazarevici $5\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{2}$; $1/1$: Kuşnir — Aleksandria $6\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$.
- 1974 $1/2$: Aleksandria — Şul $5\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$, Levitina — Kozlovskaja $6\frac{1}{2}$ — $5\frac{1}{2}$.
- 1975 $1/1$: Aleksandria — Levitina 9—8.
- 1977 $1/4$: Ciburdanidze — Aleksandria $5\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{2}$, Fatalibekova — Kozlovskaja 6—2, Kuşnir — Levitina 6—3, Ahmilovskaia — Lemaciko $6\frac{1}{2}$ — $5\frac{1}{2}$; $1/2$: Ciburdanidze — Ahmilovskaia $6\frac{1}{2}$ — $5\frac{1}{2}$, Kuşnir — Fatalibekova $6\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$; $1/1$: Ciburdanidze — Kuşnir $7\frac{1}{2}$ — $6\frac{1}{2}$.
- 1980 $1/4$: Gaprindaşvili — Gurieli 6—3, Aleksandria — Ahmilovskaia $5\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$, Litinskaia — Lemaciko $5\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$, Ioseliani — Veröczi 6—3; $1/2$: Ioseliani — Gaprindaşvili 7—7, Aleksandria — Litinskaia 7—5; $1/1$: Aleksandria — Ioseliani $6\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$.

MECIURILE CANDIDAŢILOR

- 1965 $1/4$: Spasski — Keres 6—4, Gheller — Smislov $5\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$, Tal — Portisch $5\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$, Larsen — Ivkov $5\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$; $1/2$: Spasski — Gheller $5\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$; Tal — Larsen $5\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{2}$; $1/1$: Spasski — Tal 7—4.
- 1968 $1/4$: Larsen — Portisch $5\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{2}$, Spasski — Gheller $5\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$, Tal — Gligorici $5\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$, Korcinoi — Reshevsky $5\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$; $1/2$: Spasski — Larsen $5\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$, Korcinoi — Tal $5\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{2}$; $1/1$: Spasski — Korcinoi $6\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$.
- 1971 $1/4$: Fischer — Taimanov 6—0, Larsen — Uhlmann $5\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$, Korcinoi — Gheller $5\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$, Petrosian — Hübner 4—3; $1/2$: Fischer — Larsen 6—0, Petrosian — Korcinoi $5\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{2}$; $1/1$: Fischer — Petrosian $6\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$.

- 1974 **1/4**: Korcinoi — Mecking $7\frac{1}{2}$ — $5\frac{1}{2}$, Karpov — Polugaevski $5\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$, Spasski — R. Byrne $4\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$, Petrosian — Portisch 7—6; **1/2**: Karpov — Spasski 7—4, Korcinoi — Petrosian $3\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$; **1/1**: Karpov — Korcinoi $12\frac{1}{2}$ — $11\frac{1}{2}$.
- 1977 **1/4**: Korcinoi — Petrosian $6\frac{1}{2}$ — $5\frac{1}{2}$, Polugaevski — Mecking $6\frac{1}{2}$ — $5\frac{1}{2}$, Portisch — Larsen $6\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$, Spasski — Hort $8\frac{1}{2}$ — $7\frac{1}{2}$; **1/2**: Korcinoi — Polugaevski $8\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{2}$, Spasski — Portisch $8\frac{1}{2}$ — $6\frac{1}{2}$; **1/1**: Korcinoi — Spasski $10\frac{1}{2}$ — $7\frac{1}{2}$.
- 1980 **1/4**: Korcinoi — Petrosian $5\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$, Hübner — Adorjan $5\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{2}$, Polugaevski — Tal $5\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$, Spasski — Portisch 7—7; **1/2**: Korcinoi — Polugaevski $7\frac{1}{2}$ — $6\frac{1}{2}$, Hübner — Portisch $6\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{2}$; **1/1**: Korcinoi — Hübner $6\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$.

TURNEE ȘI MECIURI PENTRU TITLUL MONDIAL

Senioare

- 1927 Londra **Vera Mencik** (Cehoslovacia) $10\frac{1}{2}$; Beskow 9; Wolf-Kalmar 7; Holloway, Michell 6; Price $5\frac{1}{2}$; Harum $4\frac{1}{2}$; Hutchinson 4; Frigard $3\frac{1}{2}$ (12 participante)
- 1930 Hamburg **Vera Mencik** $6\frac{1}{2}$; Wolf-Kalmar $5\frac{1}{2}$; Henschell $4\frac{1}{2}$; Beskow 2; Stevenson $1\frac{1}{2}$ (turneu dublu tur).
- 1931 Praga **Vera Mencik** 8; Wolf-Kalmar 4; Stevenson $3\frac{1}{2}$; Beskow $2\frac{1}{2}$; Henschell 2 (turneu dublu tur)
- 1933 Folkestone **Vera Mencik** 12; Price 7; Gilchrist $6\frac{1}{2}$; Mitchell 6; Tonini 4; Schwartzman $3\frac{1}{2}$; d'Autremont 3 (dublu tur)
- 1934 Amsterdam **Vera Mencik** — Sonja Graf +3 = 0 — 1
- 1935 Varșovia **Vera Mencik** 9; Gorlecka $6\frac{1}{2}$; Harum 6; O. Mencik $5\frac{1}{2}$; Thierry 5; Holloway $3\frac{1}{2}$ (10)
- 1937 Semmering **Vera Mencik** — Sonja Graf +9 = 5 — 2
- 1937 Stockholm **Vera Mencik** 14; Benini 10; Graf, Lauberte 9; Bain $8\frac{1}{2}$ (26 participante, turneu elvețian 14 runde).
- 1939 Buenos Aires **Vera Mencik-Stevenson** (Anglia) 18; Graf 16; Carrasco $15\frac{1}{2}$; Rinder 15; Karff 14; Lauberte 12; Mora, Roodzant 11; Jancek, Schwartzman 9 (20)
- 1949—50 Moscova **Liudmila Rudenko** (U.R.S.S.) $11\frac{1}{2}$; Rubțova $10\frac{1}{2}$; Belova, Bikova 10; Chaudé de Silans, Keller, Tranmer $9\frac{1}{2}$; Heemskerk 8; Benini 7 (16, turneu)

- 1953 Leningrad **Elizaveta Bikova** — L. Rudenko $+7 = 2 - 5$
 1956 Moscova **Olga Rubțova** 10 ; **Bikova** $9\frac{1}{2}$; Rudenko $4\frac{1}{2}$
 (3, turneu 8 ture)
 1958 Moscova **Elizaveta Bikova** — Olga Rubțova $+7 = 3 - 4$
 1959—60 Moscova **Elizaveta Bikova** — Kira Zvorikina
 $+6 = 5 - 2$
 1962 Moscova **Nona Gaprindașvili** — Elizaveta Bikova $+7$
 $= 4 - 0$
 1965 Riga **Nona Gaprindașvili** — Alla Kușnir $+7 = 3 - 3$
 1969 Tbilisi/Moscova **Nona Gaprindașvili** — Alla Kușnir $+6$
 $= 5 - 2$
 1972 Riga **Nona Gaprindașvili** — Alla Kușnir $+5 = 7 - 4$
 1975 Pițunda/Tbilisi **Nona Gaprindașvili** — Nana Aleksandria
 $+8 = 1 - 3$
 1978 Pițunda **Maia Ciburdanidze** — Nona Gaprindașvili $+4$
 $= 9 - 2$
 1981 Borjomi/Tbilisi **Maia Ciburdanidze** — Nana Aleksandria
 $+5 = 6 - 5$

Seniori

Neoficializate de F.I.D.E.

- 1886 S.U.A. (3 orașe) **W. Steinitz** — H. Zukertort $+10 = 5 - 5$
 1889 Havana **W. Steinitz** — M. Cigorin $+10 = 1 - 6$
 1890—91 New York **W. Steinitz** — I. Gunsberg $+6 = 9 - 4$
 1892 Havana **W. Steinitz** — M. Cigorin $+10 = 5 - 8$
 1894 S.U.A./Canada **Em. Lasker** — W. Steinitz $+10 = 4 - 5$
 1896—97 Moscova **Em. Lasker** — W. Steinitz $+10 = 5 - 2$
 1907 S.U.A. (5 orașe) **Em. Lasker** — F. Marshall $+8 = 7 - 0$
 1908 Germania (2) **Em. Lasker** — S. Tarrasch $+8 = 5 - 3$
 1909 Paris **Em. Lasker** — D. Janowski $+7 = 2 - 1$
 1910 Viena/Berlin **Em. Lasker** — K. Schlechter $+1 = 8 - 1$
 1910 Berlin **Em. Lasker** — D. Janowski $+8 = 3 - 0$

Oficiale

- 1921 Havana **J. Capablanca** — Em. Lasker $+4 = 10 - 0$
 1927 Buenos Aires **A. Alehin** — J. Capablanca $+6 = 25 - 3$
 1929 Germania/Olanda **A. Alehin** — E. Bogoliubov $+11$
 $= 9 - 5$
 1934 Germania (12) **A. Alehin** — E. Bogoliubov $+8 = 15 - 3$
 1935 Olanda (13) **M. Euwe** — A. Alehin $+9 = 13 - 8$
 1937 Olanda (10) **A. Alehin** — M. Euwe $+10 = 11 - 4$

- 1948 Haga/Moscova **M. Botvinnik** 14 ; Smislov 11 ; Keres, Reshevsky 10½ ; Euwe 4 (turneu, 5 ture)
- 1951 Moscova **M. Botvinnik** — D. Bronstein +5 =14 —5
- 1954 Moscova **M. Botvinnik** — V. Smislov +7 =10 —7
- 1957 Moscova **V. Smislov** — M. Botvinnik +6 =13 —3
- 1958 Moscova **M. Botvinnik** — V. Smislov +7 =11 —5
- 1960 Moscova **M. Tal** — M. Botvinnik +6 =13 —2
- 1961 Moscova **M. Botvinnik** — M. Tal +10 =6 —5
- 1963 Moscova **T. Petrosian** — M. Botvinnik +5 =15 —2
- 1966 Moscova **T. Petrosian** — B. Spasski +4 =17 —3
- 1969 Moscova **B. Spasski** — T. Petrosian +6 =13 —4
- 1972 Reykjavik **R. Fischer** — B. Spasski +7 =11 —3
- 1975 — **A. Karpov** — R. Fischer neprezentare
- 1978 Baguio City **A. Karpov** — V. Korcinoi +6 =21 —5
- 1981 Merano **A. Karpov** — V. Korcinoi +6 =10 —2

OLIMPIADE

Echipe feminine 1957—1974 : 2 jucătoare ;
1976—1982 : 3 jucătoare

Nr. crt.	Ediția Țări participante	1957	1963	1966	1969	1972	1974	1976	1978	1980	1982
		Emmen	Splita	Oberhausen	Lublin	Skoplje	Medellin	Hatifa	Buenos Aires	La Valletta	Lucerna
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Total țări	21	15	14	15	23	25	23	32	42	44
1.	U.R.S.S.	1	1	1	1	1	1	—	1	1	1
2.	România	2	4	2	8	2	2	—	10	4	2
3.	R. D. Germană	3	3	3	6	7	—	—	—	—	—
4.	Ungaria	4	6	7	2	3	4	—	2	2	3
5.	Bulgaria	5	5	8	5	4	3	—	7	10	14
6.	Iugoslavia	6	2	4	4	10	7	—	4	8	13
7.	Anglia	7	—	9	10	8	8	2	8	14	11
8.	R. F. Germania	8	11	12	11	6	9	6	3	5	6
9.	Olanda	9	7	5	9	12	5	5	11	17	8
10.	S.U.A.	10	9	10	—	—	14	4	14	13	17
11.	Cehoslovacia	11	—	6	3	5	6	—	—	—	—
12.	Polonia	12	8	11	7	9	—	—	5	3	4

Nr. crt.	Ediția Țări participante	1957	1963	1966	1969	1972	1974	1976	1978	1980	1982
		Emmen	Split	Oberhausen	Lublin	Skopje	Medellin	Haifa	Buenos Aires	La Valletta	Lucerna
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
13.	Danemarca	13	—	13	12	—	—	8	17	30	—
14.	Irlanda	14	—	—	15	20	20	12	—	26	40
15.	Scotia	15	15	—	—	22	—	21	22	28	31
16.	Franța	16	—	—	—	—	—	14	13	15	12
17.	Austria	17	12	14	13	11	16	17	—	33	29
18.	Finlanda	18	—	—	—	21	18	13	21	35	32
19.	Norvegia	19	—	—	—	—	—	—	—	—	39
20.	Belgia	20	13	—	14	—	—	—	—	36	34
21.	Luxemburg	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22.	Mongolia	—	10	—	—	15	—	—	—	—	20
23.	Monaco	—	14	—	—	—	24	—	31	—	—
24.	Suedia	—	—	—	—	13	15	19	9	21	7
25.	Brazilia	—	—	—	—	14	13	—	20	9	16
26.	Australia	—	—	—	—	16	—	7	16	16	21
27.	Elveția	—	—	—	—	17	—	18	—	32	26
28.	Israel	—	—	—	—	18	12	1	—	7	30
29.	Japonia	—	—	—	—	23	19	20	23	37	35
30.	Canada	—	—	—	—	—	10	9	18	20	19
31.	Spania	—	—	—	—	—	11	3	6	11	10
32.	Columbia	—	—	—	—	—	17	15	19	18	15
33.	Mexic	—	—	—	—	—	21	—	24	31	33
34.	Porto Rico	—	—	—	—	—	22	—	32	39	—
35.	Italia	—	—	—	—	—	—	10	—	19	18
36.	Argentina	—	—	—	—	—	—	11	12	12	24
37.	Filipine	—	—	—	—	—	—	16	—	—	27
38.	Țara Galilor	—	—	—	—	—	—	22	25	27	38
39.	Noua Zeelandă	—	—	—	—	—	—	23	30	29	28
40.	India	—	—	—	—	—	—	—	15	25	9
41.	Islanda	—	—	—	—	—	—	—	26	22	25
42.	Venezuela	—	—	—	—	—	—	—	27	—	37
43.	R. P. Chineză	—	—	—	—	—	—	—	—	6	5
44.	Grecia	—	—	—	—	—	—	—	—	23	22
45.	Egipt	—	—	—	—	—	—	—	—	34	41
46.	Ins. Virgine S.U.A.	—	—	—	—	—	—	—	—	41	44

47. Singapore 1972/ locul 19. 48. Irak 1974/23. 49. Panama 1974/25. 50. Bolivia 1978/28. 51. Uruguay 1978/29. 52. R. Dominicană 1980/24. 53. Malta 1980/38. 54. Em. Arabe Unite 1980/40. 55. Nigeria 1980/42. 56. Indonezia 1982/23. 57. Turcia 1982/36. 58. Trinidad-Tobago 1982/42. 59. Zambia 1982/43.

Cifrele din tabel indică locul în clasament.

Echipe masculine : 4 jucători

Nr. crt.	Ediția	Țări participant-parte																								
		1927	1928	1930	1931	1933	1935	1937	1939	1950	1952	1954	1956	1958	1960	1962	1964	1966	1968	1970	1972	1974	1976	1978	1980	1982
		Londra	Haga	Hamburg	Praga	Folkestone	Varșovia	Stockholm	Buenos Aires	Dubrovnik	Helinski	Amsterdam	Moscova	München	Leipzig	Varna	Tel Aviv	Havana	Lugano	Stegen	Skoplje	Nisa	Haifa	Buenos Aires	La Valletta	Lucerna
1.		16	17	18	19	15	20	19	26	16	25	26	34	36	40	37	50	52	53	60	62	73	48	65	81	91
2.	Ungaria	1	1	2	10	5	4	2	—	—	6	6	3	13	4	5	4	3	6	2	2	6	—	1	2	5
3.	Danemarca	2	5	11	17	12	16	15	15	13	14	16	10	18	16	24	17	10	12	19	13	24	25	7	16	8
4.	Anglia	3	—	8	9	10	12	13	—	5	16	9	8	11	12	14	18	21	16	25	17	10	3	12	6	10
5.	Olanda	4	10	7	11	—	—	6	8	5	10	8	19	14	10	11	11	15	15	18	8	5	2	14	10	17
6.	Cehoslovacia	5	7	5	3	2	5	5	6	—	4	4	7	5	5	10	5	6	9	5	4	9	—	—	5	2
7.	Austria	6	4	4	8	6	7	—	1	7	17	15	13	12	15	12	20	17	17	22	23	18	16	19	21	14
8.	Germania	7	9	3	5	—	—	—	—	—	22	13	9	8	—	22	30	18	21	37	16	27	7	10	31	26
9.	Elveția	8	6	—	12	—	19	—	—	1	3	3	2	2	3	2	2	4	2	3	3	2	—	15	3	4
10.	Iugoslavia	9	—	—	4	—	6	9	—	12	18	17	—	28	32	—	29	31	30	27	19	13	—	22	42	—
11.	Italia	10	15	—	16	11	18	14	—	12	11	15	20	13	17	16	24	24	24	17	15	13	12	16	12	16
12.	Suedia	11	13	9	7	3	2	10	4	11	7	11	15	20	13	17	16	24	24	17	15	13	12	16	12	16
13.	Argentina	12	8	—	—	—	8	4	5	2	2	2	4	3	7	3	9	5	7	8	14	14	17	14	11	11
14.	Franța	13	11	12	14	8	10	—	10	9	—	21	21	23	31	30	34	26	44	—	48	28	26	36	17	29
15.	Belgia	14	12	—	—	14	—	17	—	6	—	19	16	24	33	19	—	25	26	33	30	30	24	47	40	50
16.	Finlanda	15	—	17	—	—	13	12	—	10	9	20	17	21	17	20	32	20	23	20	33	15	18	22	20	25
17.	Spania	16	17	16	19	—	—	—	—	4	5	—	—	9	20	13	13	12	19	12	11	11	9	9	26	28
18.	S.U.A.	—	2	6	1	1	1	1	—	4	—	—	—	4	2	4	6	2	4	4	9	3	1	3	4	3
19.	Polonia	—	3	1	2	4	3	3	2	—	12	—	23	19	21	18	10	16	11	14	12	21	—	8	7	7
20.	Letonia	—	14	10	6	9	11	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21.	România	—	16	13	15	—	17	—	—	—	—	—	11	—	11	9	8	8	8	10	7	8	—	6	11	12

21.	Lituania	14	13	7	14	8	13	23	12	14	22	23	23	29	11	22	27	24	23	22	28	23	23
22.	Islanda	15	16	13	13	16	16	15	25	26	34	38	36	41	40	38	42	39	37	35	—	41	31
23.	Norvegia	18	18	15	19	7	9	15	—	—	—	18	16	21	14	20	21	22	26	—	18	13	9
24.	Scotia	—	—	—	—	—	—	8	—	22	—	—	—	24	38	25	28	36	35	19	27	36	21
25.	Estonia	—	—	—	11	7	3	19	—	—	15	—	—	—	—	23	13	11	19	8	11	9	18
26.	Palestina	—	—	—	15	—	23	—	—	—	—	—	32	46	33	—	—	—	53	27	37	—	44
27.	Irlanda	—	—	—	20	—	23	—	—	—	—	6	6	7	7	3	7	6	4	—	13	19	6
28.	Cuba	—	—	—	—	—	11	—	—	—	—	29	—	26	39	—	—	—	46	—	51	—	—
29.	Chile	—	—	—	—	—	12	8	—	—	—	—	—	—	—	—	39	19	—	39	48	—	48
30.	Brazilia	—	—	—	—	—	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46	—	—	40	52	—	—
31.	Canada	—	—	—	—	—	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	32	47	52
32.	Uruguay	—	—	—	—	—	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
33.	Bulgaria	—	—	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
34.	Ecuador	—	—	—	—	—	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35.	Guatemala	—	—	—	—	—	22	14	—	—	—	36	—	45	45	—	—	46	—	—	—	—	—
36.	Peru	—	—	—	—	—	23	—	—	—	—	—	—	27	—	45	—	—	—	—	—	—	—
37.	Bolivia	—	—	—	—	—	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38.	Paraguay	—	—	—	—	—	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
39.	R. F. Germania	—	—	—	—	—	3	8	5	5	7	8	7	3	—	5	6	5	7	5	4	25	15
40.	Grecia	—	—	—	—	—	16	20	24	32	30	35	33	35	32	34	31	29	40	—	27	33	—
41.	U.R.S.S.	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	2	1	1
42.	Israel	—	—	—	—	—	—	11	7	12	17	14	15	14	19	18	13	18	17	6	5	8	13
43.	R. D. Germania	—	—	—	—	—	—	13	—	20	6	9	8	15	9	10	9	10	—	—	—	—	—
44.	Saar	—	—	—	—	—	—	24	22	26	—	—	—	48	42	39	46	53	51	36	45	54	76
45.	Luxemburg	—	—	—	—	—	—	25	26	34	—	—	—	31	22	23	25	20	10	23	32	20	—
46.	Colombia	—	—	—	—	—	—	18	18	16	—	—	—	25	31	14	26	20	12	20	24	15	19
47.	Filipine	—	—	—	—	—	—	—	25	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
48.	India	—	—	—	—	—	—	—	—	27	—	24	28	37	—	—	—	—	—	—	—	35	41
49.	Iran	—	—	—	—	—	—	—	—	28	32	—	29	36	—	—	32	35	34	31	—	—	—
50.	Porto Rico	—	—	—	—	—	—	—	—	29	33	—	31	38	41	40	36	40	49	—	56	63	60
51.	Mongolia	—	—	—	—	—	—	—	—	30	—	27	21	23	30	27	16	28	36	—	—	46	34
52.	Africa de Sud	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27	—	—	44	43	36	43	—	—	—	—	—	—

CAMPIONATE MONDIALE I.C.C.F.

Senioare

- 1969—72 **Olga Rubțova** (U.R.S.S.) $9\frac{1}{2}$; Schoisswohl 9; Iakovleva $7\frac{1}{2}$; Zin 7; Milovanovici $6\frac{1}{2}$; Bähnk, Hund $5\frac{1}{2}$; Borisenko 5; Baumstark, Nilson $4\frac{1}{2}$; Nikonova $1\frac{1}{2}$; Ljiljak 0 (12 participante).
- 1972—77 **Lora Iakovleva** (U.R.S.S.), Rubțova $9\frac{1}{2}$; Ritova 8; Polihroniade $6\frac{1}{2}$; Milovanovici 6; Gorska $5\frac{1}{2}$ (12).

Seniori

- 1950—53 **C. J. S. Purdy** (Australia) $10\frac{1}{2}$; Malmgren, Napolitano 10; Barda $9\frac{1}{2}$; Mitchell, Watzl 7; Adam, Wood 6; v. Scheltinga $5\frac{1}{2}$; Balogh 5 (14)
- 1954—58 **V. Ragozin** (U.R.S.S.) 11; Endzelins, L. Schmid $10\frac{1}{2}$; Lundquist $9\frac{1}{2}$; Kjellander $8\frac{1}{2}$; Arnlin 8 (15)
- 1958—62 **A. O'Kelly** (Belgia) $6\frac{1}{2}$; Dubinin 6; Lundquist $5\frac{1}{2}$; Salm, Napolitano, Secchi 5; Endzelins $4\frac{1}{2}$ (10)
- 1962—65 **V. Zagorovski** (U.R.S.S.) $9\frac{1}{2}$; Borisenko $8\frac{1}{2}$; Arlauskas $7\frac{1}{2}$; Nyman 7; Dubinin $6\frac{1}{2}$; Coolen, Toluş $5\frac{1}{2}$; Ikbal, Lim Hong Gie, Lundqvist 5 (13)
- 1965—68 **H. Berliner** (S.U.A.) 14; Hybl, Husak 11; Zagorovski, de Carbonnel 10; Abramson $9\frac{1}{2}$ (17)
- 1968—71 **H. Rittner** (R. D. Germană) $12\frac{1}{2}$; Zagorovski 12; Estrin 10; Thiele 9; Sanakoev, Kellner, Stern $8\frac{1}{2}$; Hybl $7\frac{1}{2}$; Kauranen, Nyman 7 (16)
- 1971—75 **I. Estrin** (U.R.S.S.) 12; Boey $11\frac{1}{2}$; Zagorovski, Richardson 11; Krzyszton, Iudovici $9\frac{1}{2}$; Brglez, Ekstrom 9; Lundin, Thiele, Dubinin $8\frac{1}{2}$ (17)
- 1975—79 **J. Sloth** (Danemarca), Zagorovski 11; Kosenkov $10\frac{1}{2}$; Hasin $8\frac{1}{2}$; Kletsel 8; de Carbonnel, Estrin, Arnlin, Dühaupt, Mädler 7 (15)
- 1979—83 **Tynu Yim** (U.R.S.S.) 13; Baumbach $12\frac{1}{2}$; Mihailov $12\frac{1}{2}$; A. Anton $10\frac{1}{2}$; G. Porreca 10; Pouso $9\frac{1}{2}$; Ekbjoern, Waisman $8\frac{1}{2}$; Zaharov $7\frac{1}{2}$ (17)

CUPA MONDIALĂ

1974—77 **K. E. Maeder** (R. F. Germania) 13 ; Rupp 12 ; Moltanov 11 ; Schätzel 9 ; Ahman, Pakdaman $8\frac{1}{2}$; Zaharov 7 ; Lizan $6\frac{1}{2}$ (15)

OLIMPIADE

Echipe feminine : 4 jucătoare

1974—78 **U.R.S.S.** 22 ; R. F. Germania 19 ; Cehoslovacia $15\frac{1}{2}$; Ungaria $14\frac{1}{2}$; R. D. Germană, România, Polonia $12\frac{1}{2}$; Australia $3\frac{1}{2}$.

Echipe masculine : 6 jucători

1949—52 **Ungaria** 25 ; Cehoslovacia 20 ; Suedia, Portugalia $19\frac{1}{2}$; Argentina $18\frac{1}{2}$; Italia 16 și Peru $7\frac{1}{2}$.

1952—55 **Cehoslovacia**, Suedia $27\frac{1}{2}$; Germania 27 ; S.U.A. 23 ; Ungaria $21\frac{1}{2}$; Norvegia 20 ; Franța $14\frac{1}{2}$ și India 7.

1957—61 **U.R.S.S.** $35\frac{1}{2}$; Ungaria $32\frac{1}{2}$; Iugoslavia 32 ; Suedia, Germania, Argentina 28 ; Australia $24\frac{1}{2}$; Cehoslovacia 21 ; Norvegia $20\frac{1}{2}$ și S.U.A. 20.

1961—64 **U.R.S.S.** 36 ; R. D. Germană $28\frac{1}{2}$; Suedia $27\frac{1}{2}$; R. F. Germania $22\frac{1}{2}$; Ungaria, Iugoslavia 22 ; Spania, Argentina $21\frac{1}{2}$ și Danemarca $14\frac{1}{2}$.

1965—68 **Cehoslovacia** $31\frac{1}{2}$; U.R.S.S. 30 ; R. F. Germania $29\frac{1}{2}$; R. D. Germană $26\frac{1}{2}$; Suedia 25 ; Marea Britanie 20 ; Australia 19 ; S.U.A. 18 și Turcia $16\frac{1}{2}$.

1968—72 **U.R.S.S.** 38 ; Cehoslovacia $28\frac{1}{2}$; R. D. Germană $25\frac{1}{2}$; România $21\frac{1}{2}$; Australia 21 ; Iugoslavia, Argentina $20\frac{1}{2}$; Iran 20 și R. F. Germania $19\frac{1}{2}$.

1972—76 **U.R.S.S.** $35\frac{1}{2}$; Bulgaria 30 ; Marea Britanie $29\frac{1}{2}$; Olanda, Cehoslovacia, Ungaria $28\frac{1}{2}$; R. F. Germania $23\frac{1}{2}$; Iugoslavia 23 ; R. D. Germană 22 și România 21.

1976—81 **U.R.S.S.** $46\frac{1}{2}$; Ungaria 44 ; Marea Britanie $41\frac{1}{2}$; Olanda 38 ; Bulgaria $37\frac{1}{2}$; Iugoslavia 36 ; Suedia 35 ; Cehoslovacia $34\frac{1}{2}$; Norvegia, R.D.G. $33\frac{1}{2}$; Danemarca $32\frac{1}{2}$; Polonia 31 și S.U.A. $23\frac{1}{2}$.

RETROSPECTIVĂ 1924—1982

Au trecut aproape șase decenii de la primii pași făcuți anemic și nesigur de șahul organizat, care se hotărise să devină „sportul minții“ și despre care, cândva, circula celebrul aforism că „este prea mult joc ca să fie știință și prea multă știință ca să fie joc“. Ce drum lung a fost parcurs de la anonimul „Turneu al Națiunilor“ greu încropit în Londra anulului 1927, la care au participat... 16 echipe naționale și pînă la Olimpiada-gigant de la Lucerna, cu cele 135 de reprezentative (44 feminine și 91 masculine), respectiv circa 2 300 de șahiști, delegați federali, ziarști și excursioniști care au invadat în 1982 cocheta stațiune elvețiană de pe malul Lacului celor Patru Cantoane, anunțată cu „surle și trompete“ de mass media din lume !

Lunga punte fierbinte, ce a legat cele două campionate mondiale pe echipe, presărată cu nenumărate perle de artă șahistă, s-a putut construi datorită pasiunii care animă, atunci ca și în zilele noastre, pe toți cei ce au îndrăgit șahul dedicîndu-i-se cu trup și suflet pe viață.

VII. ȘAHUL ARTIFICIAL

Datorită specificului său de „joc rațional” șahul a impresionat puternic intelectualitatea tuturor timpurilor, incitând-o la diversificarea lui uneori până la sofisticare. Adeseori în presa de specialitate au apărut articole prin care unii propuneau noi și noi variante ale șahului prin reșezarea pieselor pe tablă, adăugarea de noi piese, extinderea numărului de cîmpuri sau cilindrizarea tablei, iar alții, și nu puțini, se frământau să găsească formula creării... șahului artificial.

Istoria mecanizării și, în final, a computerizării șahului, începută pe la mijlocul sec. XVIII, se continuă și în zilele noastre în aproape toate marile centre cibernetice ale lumii.

MAȘINILE DE JUCAT ȘAH

În 1769 lumea cultă în general, și cea șahistă în special, este uluită de senzaționala invenție a unui reputat fizician de origine maghiară, consilier la curtea imperială de la Viena, baronul Wolfgang von Kempelen (1734—1804), care afirmă cu fermitate că manechinul mecanic construit de el ar fi capabil, nici mai mult nici mai puțin, să joace o partidă de șah întreagă fără nici o intervenție din afară. Partidele susținute în lunile următoare cu diverși amatori din Viena nu numai că au confirmat afirmațiile baronului, dar „androidul” s-a dovedit a fi un șahist cu forță de... maestru!

Prezentat în anul următor la curtea Mariei Tereza, „automatul” lui Kempelen, cum a fost numit în mod impropriu

de autorul lui și acceptat ca atare de presa vremii, adăugându-i-se și supranumele de „Turcul“, după înfățișarea manechinului, pornește într-un lung turneu de exhibiții șahiste prin marile capitale ale lumii.

O astfel de reprezentare, respectiv o partidă de șah între „automat“ și adversarul uman, debuta prin aducerea în sala de joc a manechinului fixat în spatele unui dulap rulant de tip birou, plin cu angrenaje foarte dense formate din pîrghii și roți dințate, care erau prezentate spectatorilor prin deschiderea unor uși laterale, cu intenția de a convinge că nu este nimeni ascuns în interior. Se așeza apoi pe birou tabla de șahi și partida se desfășura normal, „Turcul“ efectuînd mutările cu mișcări sacadate de păpușă mecanică, aproape întotdeauna terminînd în cîștigător. Astfel de partide au susținut la timpul lor, printre alții, Voltaire, marele duce Paul al Rusiei, regele Frederic II al Prusiei și împăratul Napoleon Bonaparte al Franței, toți fiind învinși.

Originalitatea, succesele financiare și mai ales faptul că impostura „automatului“ nu fusese luată în serios, a făcut ca ideea să prolifereze. Astfel, după moartea lui Kempelen, „Turcul“ a fost cumpărat de vienezul Leonhard Maelzel care, după o serie de exhibiții prin Europa, îl vinde prințului Eugène de Beauharnais, care îl abandonează la palatul său din Monaco, de unde este recuperat de același Maelzel și după încă alte citeva tranzacții de vânzare-cumpărare ajunge în final la Muzeul chinezesc din Philadelphia, pierind în marele incendiu care în 1854 a distrus întregul muzeu. Era „automatelor“ nu se încheiase însă! După 1868 noi exemplare îmbunătățite apar succesiv: „Ajeeb“, construit de englezul C. A. Hopper, „automatul“ francezului Robert Houdin, „Mephisto“, creație a englezului C. Gumpel și „mașina șahistă“ a italianului dal'Amati, care au avut o „viață“ foarte scurtă, intrînd pentru totdeauna în patrimoniul muzeistic.

Adeseori oamenii de știință, analizînd care ar fi putut fi principiile după care funcționau „automatele“ șahiste, ajungeau invariabil la concluzia că nu ar fi posibil să se realizeze o astfel de mașină, avîndu-se în vedere stadiul de dezvoltare a științei din acele timpuri. Prima acțiune hotărîtă o ia baronul von Racknitz în 1789, cînd publică la Viena o dezvăluire a înșelătoriei lui Kempelen, care însă n-a avut un ecou notabil. Cel mai insistent în acest sens s-a dovedit a

fi scriitorul american Edgar Allan Poë care, după studii amănunțite, publică în 1836 cartea „Jucătorul de șah al lui Maelzel“, în care, printr-o logică exemplară, dezvăluie toată înșelătoria, arătând că în realitate „automatul“ nu este altceva decât o marionetă acționată mecanic de un maestru al șahului perfect mascat în interiorul dulapului sau în torsul manechinului. Ulterior s-a dovedit că printre cei care au jucat rolul „Turcului“ au fost austriecii Allgaier și Gunsberg, francezii Boncourt, Mouret și Saint Amant, germanul Alexandre, englezii Lewis și Williams și americanul Pillsbury, reputați maeștri de șah ai timpului.

ROBOTUL DE JUCAT FINALURI

Primul automat autentic destinat jocului de șah, principal un precursor al computerelor șahiste moderne, a fost construit în ultimii ani ai secolului trecut, în Spania, de ing. Leonardo Torres y Quevedo (1852—1936), unul din cei mai mari experți în dirijabile din acea vreme. „Robotul lui Quevedo“, limitat numai la desfășurarea din orice poziție a unui final de rege + turn contra rege, funcționa pe baza unor contacte electromagnetice dirijate de un program prestabilit, făcând parte din mașinile de tip dicționar.

Eșichierul construit de Quevedo era contactat la trei plăci metalice suprapuse (izolate electric între ele prin fâșii de gutapercă), corespunzătoare zonelor principale ale tablei de șah : flancul damei (coloanele „a“—„c“), centrul („d“—„e“) și flancul regelui („f“—„h“), astfel ca mașina să aibă posibilitatea urmăririi mersului logic al pieselor. Cele trei figuri de șah erau confecționate din bile de fier îmbrăcate în celofan, pe care erau desenate piesele respective. Cu ajutorul acestor miezuri metalice se formau contactele electrice, care indicau precis cîmpurile ocupate, în funcție de care era acționat un lanț de mecanisme electromagnetice, ce determinau răspunsul mașinii conform programului.

După rezolvarea tuturor problemelor legate de buna și corecta funcționare a automatului, autorul lui îl prezintă cercurilor științifice de la Bilbao, Sevilla și Valladolid în cadrul unor expoziții și reuniuni colegiale. În 1914, invitat să conferențieze la „Departamentul de medicină fizică și expe-

rimentală" de la Sorbona, savantul spaniol aduce cu sine și „mașina de finaluri“, experimentînd-o în fața studenților și cadrelor didactice, stîrnind un interes enorm în rîndurile publicului și oamenilor de știință din Franța.

De remarcat faptul, mărturisit de Quevedo, că el a elaborat robotul șahist de finaluri în scopuri pur științifice, din dorința de a atrage atenția cercurilor de specialitate asupra teoriilor și realizărilor sale în domeniul automaticii.

Automatul, expus la Muzeul Politehnic din Madrid, este și astăzi în stare de funcționare, fiind adeseori solicitat pentru vizionare și în alte țări. Astfel, în 1951 a putut fi admirat și experimentat la Congresul de cibernetică de la Paris, iar în 1960 a fost prezentat în cadrul manifestațiilor prilejuite de Olimpiada de șah de la Leipzig, cînd printre cei învinși s-a numărat și... campionul mondial „en titre“, marele maestru Mihail Tal.

În 1955 olandezul Van den Poel elaborează un program mai evoluat pentru același automat de finaluri cu rege + turn contra rege, dar el nu s-a mai bucurat de interesul cu care a fost primit robotul lui Quevedo, deoarece între timp intrase în cabinetele savanților cibernetica și computerele ei omniprezente.

ȘAHUL PROGRAMAT

Anticipată de savantul român Ștefan Odobleja în lucrarea sa „Psihologia consonantistă“, publicată la Paris în 1939, cibernetica, acest copil teribil al secolului nostru, s-a născut în anul 1942 în plină conflagrație mondială, primindu-și numele în 1946 de la grecescul „kybernetikos“, care se traduce prin „țimonier“ sau „conducător“. Ideea includerii șahului în știința calculatoarelor a fost emisă de savantul nordamerican Claude E. Shannon în 1950, cînd prin articolul său „Programming a computer to play chess“, apărut în revista „Scientific American“, enunța pe larg principiile după care un calculator electronic poate fi programat să joace o partidă de șah.

Au trecut de atunci peste trei decenii, timp în care specialiștii în tehnica de calcul electronic s-au preocupat intens de acest domeniu, cu rezultate deosebit de bune, dar cu părerii controversate în ceea ce privește ținta finală a unor cer-

cetători, aceea a construirii unui computer capabil de a depăși forța șahistă a omului. Este însă important de precizat că elaborarea programelor de jucat șah nu reprezintă un scop în sine, șahul fiind doar un mediu foarte potrivit pentru problemele de tip decizional întâlnite frecvent în domeniul economic sau social. Savanții au remarcat că pe acest veritabil cobai se pot efectua fructuoase studii asupra gândirii omenești, care în final vor avea darul să asigure importante progrese prin simularea gândirii umane.

Pentru un bun jucător de șah, dar neinițiat în știința calculatoarelor, faptul că un astfel de aparat este capabil să joace și chiar să câștige o partidă de șah constituie un mister. Înțelegerea modului în care se desfășoară o partidă de „șah artificial” este legată de cunoașterea modului de programare a calculatorului electronic, care este o mașină capabilă să recunoască și să execute întocmai ordinele ce i se dau într-un anumit limbaj.

Pentru a putea juca șah calculatorul trebuie să cunoască în primul rând regulile jocului ce i se vor comunica într-un mod detaliat, indicându-i-se inițial pentru fiecare cîmp și piesă toate mutările posibile. În acest sens cîmpurile pot fi reprezentate sub forma unei matrice cu 8 linii și 8 coloane, în care cîmpul b3 de exemplu va corespunde notației (coloana 2, linia 3), iar f5 va deveni (7,5). Se va trece apoi la stocarea principalelor variante ale deschiderilor în memoria calculatorului, așa cum fac în practică și șahiști, micșorîndu-i-se în acest fel numărul de analize, respectiv timpul de gîndire, pentru a răspunde la mutare. În continuare, mașina va primi informații de tactică și strategie ca: dezvoltarea rapidă a figurilor, centralizarea, siguranța regelui, deschiderea liniilor pentru atac, problema sacrificiilor, despre tempo și zugzwang și multe alte amănunte importante ce trebuie avute în vedere în jocul de mijloc, precum și principiile generale ale finalurilor cît mai complet posibil. Astfel înzestrat, cu mai multe sau mai puține cunoștințe șahiste, computerul este apt de a executa programul de jucat șah întocmit de om care, calitativ, va depinde de volumul cunoștințelor primite și de memoria sa.

În partida de șah, noi oamenii putem alege din mulțimea mutărilor posibile pe aceea care considerăm că ne va duce, mai devreme sau mai târziu, la cea mai bună poziție. Dacă am avea posibilitatea să evaluăm cu precizie orice poziție

prin simplă vizualizare, atunci ar fi suficient să analizăm numai mutările noastre și să decidem asupra continuării partidei, fără a mai lua în considerație mutările adversarului. Cum însă nu s-a găsit nici o metodă eficientă pentru o astfel de evaluare parțială este necesar să luăm în considerație și răspunsurile probabile ale adversarului, oprind analiza atunci când se ajunge la o poziție apreciată cel puțin ca satisfăcătoare. Evaluarea poziției, problema cheie atât pentru șahul uman cât și pentru cel programat, se poate face exact în situațiile de mat sau remiză forțată și satisfăcător în așa-zisele poziții liniștite în care nu apar capturări de piese sau posibilitatea de a se da șah. Funcția ce se utilizează pentru evaluare va avea o valoare cu atât mai mare cu cât poziția este mai bună, ținându-se seama de „valoarea actuală” a pieselor de pe tablă, de structura pionilor sau de atacul unei piese importante la rege.

Aceleași operațiuni pe calculator nu pot fi rezolvate atât de simplu, deoarece programele de șah nu se pot întocmi, încă, după modelul uman, mașina urmînd să trateze poziția ghidîndu-se după alte criterii, impuse de programator, analizînd un mare număr de mutări, în bună parte inutile, cuantificînd și triind aceste poziții după o metodă specială, denumită „minimax”, preluată din teoria matematică a jocurilor. În căutarea celei mai bune mutări calculatorul va genera toate continuările posibile, atât pentru alb cât și pentru negru, pe distanța unui anumit număr de semimutări sau pași (mutări), în funcție de „forța sa de joc” și viteza de calcul, știut fiind că numărul variantelor de analizat crește exponențial, oprindu-se ori de cîte ori va ajunge la o poziție pe care o va evalua ca satisfăcătoare. Pornind de la aceste poziții evaluate, mutarea ce trebuie făcută o va deduce prin metoda „minimax”, care constă în alegerea dintre variantele analizate a aceleia care dă evaluarea minimă sau maximă în funcție de cine mută. Această metodă poate fi transpusă grafic sub forma unui arbore întors cu 180°, în care nodurile indică pozițiile, iar ramurile reprezintă mutările.

Pentru exemplificare să introducem în calculator studiul din diagramă (C. Ștefaniu, 1981, albul câștigă) în care albul, care este la mutare, luptă să pareze atacul adversarului, iar negrul vrea să finalizeze decisiv.

valoarea potențială a pieselor. În plus, se vor mai avea în vedere și criteriile de tactică și strategie stocate în „memoria” sa.

După ce calculatorul va efectua întreaga arborescență a mutării, prezentată în schemă, prin analize practic exhaustive, pornind de la ultimele poziții, respectiv nodurile 11, 17, 19, 21, 23, 25, 29, 31, 32, 36, 42, 43, 44, 45, 46 și 47, care au fost evaluate cu funcția descrisă mai sus, se va aplica metoda „minimax”.

Pentru înțelegerea mai deplină a sistemului de funcționare a computerului să luăm ca exemplu poziția 17, obținută după mutările 1.N×c6 T×c2 2.N×a8, cu o valoare calculată, prin „funcția de evaluare”, de +40, determinată astfel :

Alb : 1 000 (Rh2) + 50 (Th1) + 30 (Na8) + 50 (pionii a6 d4 g2 g3 h4) = +1 130

Negru : 1 000 (Rg8) + 50 (Tc2) + 40 (pionii c3 f7 g7 h7) = -1 090

Rezultă „funcția de evaluare” = +1 130 - 1 090 = +40.

Metoda „minimax”, ce constă din calcularea valorilor corespunzătoare pozițiilor din arbore, de jos în sus, considerând pe rând valorile minime ce duc la un nod pe un nivel, apoi pe cele maxime (din cele minime) și așa mai departe, determină valorile pozițiilor incluse în arborescență. De exemplu : valoarea nodului 14 este maximum-ul valoric al nodurilor 23 și 24, adică -20, -1 000 = -20, iar minimum-ul nodului 5 este +0, -20 = -20.

În acest mod se vor calcula valorile pozițiilor fiecărui nod în parte, ajungându-se la concluzia că albul trebuie să joace 1.N×c6, deoarece această mutare corespunde poziției cu valoarea cea mai mare : +10.

Psiholog și maestru al șahului, olandezul Adriaan D. de Groot, autor al monumentalei lucrări „Thought and choice in chess” (Gîndirea și alegerea în șah), studiind jocul marilor maeștri, printre care Alehin și Euwe, a ajuns la concluzia că forța de joc constă în găsirea celei mai bune mutări fără dezvoltarea întregii arborescențe. Datorită acestei constatări s-au realizat și programe care ar putea deduce un

plan amănunțit de joc pe baza unei singure analize a poziției inițiale dată calculatorului pentru rezolvare.

Revenind la poziția din diagramă se observă că albul are patru piese în priză : dama, nebunul și pionii a6 și g2, el atacând tot patru piese : turnul, nebunul și pionii c3 și h7. În această situație planul ce se va dezvolta poate fi axat pe încercarea de a evita pierderea celei mai puternice piese a albului, dama, prin subplanurile :

- a. luarea piesei atacatoare ;
- b. interpunerea unei alte piese între damă și piesa atacatoare ;
- c. mutarea piesei de sub atac, eventual cu contraatac sau câștig material ;
- d. atacarea unei piese adverse cel puțin la fel de importantă.

Analizând cele patru subvariante se constată :

- a. 1.D×b2 c×b2 2.N×c6 D×c6 dă avantaj negrului ;
- b. nu este posibilă ;
- c. 1.D×c3 T×g2 2.Rh3 Dc8 și negrul câștigă ;
- d. 1.N×c6 D×c6, după care albul poate continua jocul căutând iarăși calea spre câștig, tot prin aplicarea celor patru subplanuri :

- a. 2.D×b2 c×b2 cu avantaj pentru negru ;
- b. eliminat din calcul ;
- c. 2.D×c3 D×g2 mat ;
- d. 2.d5 D×d5 și din nou albul poate continua partida urmînd investigările, care vor arăta că albul poate câștiga prin două variante :

— 3.Td1 Da8 4.De4 Df8 5.Ta1 Tb8 6.a7 Ta8 7.Db7 h6 8.Te1 Rh7 9.T×c3 Td8 10.Tb3 +—

— 3.Tb1 T×b1 4.D×b1 h5 5.Db7 Dc5 6.a7 c2 7.a8D Rh7 8.De4 g6 9.Dee8 +—

Rezultă deci că această metodă are avantajul restrîngerii numărului de variante numai la cele legate de planul de joc, ceea ce permite o analiză mai în profunzime, chiar pînă la 20 de mutări, dar numai pentru o singură variantă. Inconvenientul metodei constă însă în faptul că o astfel de programare face apel la cunoștințe complexe de tactică și strategie șahistă ce trebuie transferate calculatorului, ceea ce, în stadiul actual, este o operație foarte dificilă.

Din sumara noastră expunere se desprinde lesne concluzia majoră că performanțele calculatoarelor electronice tind să se apropie de nivelul măștrilor. Deși dispun de calități fizice extraordinare, cum sint capacitatea de memorizare, viteza de calcul și precizia, computerele șahiste nu pot încă rivaliza cu forța marilor măștri, datorită faptului că încă nu s-a putut realiza un model matematic al jocului de șah precis și eficient.

Cît de acută este preocuparea pentru maturizarea șahu-lui artificial în lume o dovedesc cele trei campionate mondiale intercomputere desfășurate pînă în prezent, organizate de „Federația Internațională pentru Prelucrarea Informațiilor” (I.F.I.P.), cu 4—5 runde în sistem elvețian, titlurile supreme revenind în ordine :

1974 — Stockholm : „Kaissa” — U.R.S.S., realizat de „Institutul pentru Studiarea Sistemelor” din Moscova ; 13 participante din 8 țări.

1977 — Toronto : „Chess 4.6” — S.U.A., reprezentînd „Universitatea Northwestern” ; 16 programe din 6 țări.

1980 — Linz : „Belle” — S.U.A., program elaborat de „Bell Telephony Lab.” din New Jersey ; 18 programe din 6 țări.

Pentru a ilustra forța de joc la care s-a ajuns, să urmărim o partidă jucată la ultimul campionat mondial.

Apărarea Alehin

„Belle” — S.U.A.

„Chaos” — S.U.A.

1.e4 Cf6 2.e5 Cd5 3.d4 d6 4.Cf3 de5 5.Ce5 g6 6.g3 Nf5 7.c4 Cb4 8.Da4 C4c6 9.d5 Nc2 10.Db5 Dd6 11.Cc6 Cc6 12.Cc3 Ng7 13.Db7 0—0 14.Dc6 Db4 15.Rd2 Ne4 16.Tg1 Tfb8 17.Nh3 Nh6 18.f4 Da5 19.Te1 f5 20.De6 Rf8 21.b3 Ng7 22.Nb2 Nd4 23.g4 Tb6 24.Dd7 Td6 25.Da4 Db6 26.Na3 Nc3 27.Rc3 Tdd8 28.Tad1 Df2 29.gf5 Dc2 30.Rd4 gf5 31.Dc6 Df2 32.Re5 Rg8 33.Tg1 Rh8 34.Ne7 Dg2 35.Df6 Rg8 36.Ng2 Td5 37.Re6 h6 38.Dh6 Te5 39.fe5 Tf8 40.Nf3 mat. Orice comentariu este de prisos.

În România, cu șahul programat s-au preocupat în mod special cercetătorii Viorel Darie și Werner Schatz, primul fiind autorul programului pentru partide de șah „Astro 64”, iar secundul elaboratorul programului de rezolvare a problemelor de șah „P.R.P.Ș.”, ambele finalizate în 1976.

PERSPECTIVE

Întrebarea care se pune obsedant încă de la apariția computerelor jucătoare de șah este, fără îndoială, cea referitoare la posibilitatea ca șahul programat să ajungă și chiar să depășească forța de joc a marilor maeștri.

Consultat în legătură cu această perspectivă, în jurul anului 1965, Norbert Wiener, considerat părintele ciberneticii, a dat un răspuns negativ. Aceeași prognoză a emis-o și eruditul matematician Max Euwe, care o lungă perioadă din viața sa a dedicat-o întocmirii unor programe pentru jocul de șah. Cauza principală a scepticismului unor cercetători o constituie părerea că mașinilor de calcul nu li se va putea implanta un echivalent mecanic al însușirilor naturale ale sistemului nervos uman.

La polul opus, cu un optimism nezdruccinat, doctorul în științe tehnice M. M. Botvinnik afirma de curind că: „Va veni ziua în care calculatorul va învinge nu numai pe cei mai puternici mari maeștri, ci pe campionul lumii însuși. Deocamdată, ordinatele joacă de o manieră care permite virfurilor șahiste să doarmă liniștit. Dar apariția unui mare maestru artificial nu va ucide șahul, așa cum bicicleta, automobilul sau avionul n-au înlăturat mersul pe jos sau alergarea”.

Răspunsul la această controversă pare a se fi dat în 1975, odată cu nașterea microprocesoarelor, minuscule fragmente de siliciu dotate cu circuite miniaturale capabile să stocheze zeci de mii de informații și să elaboreze lucrări pe care, cu ani în urmă, le realizau ordinatele întregi. Într-un articol publicat în 1980 în suplimentul cotidianului francez „Le Matin”, consacrat viitorului informaticii, se aprecia că „începînd din 1990 se vor putea construi computere gînditoare capabile să creeze, ceea ce va transforma radical modul nostru de viață”. Informaticianul englez Christopher Evans este de părere că spre sfîrșitul secolului nostru vor apare „mașinile suprainteligente care vor fi capabile să determine creșterea nivelului lor intelectual și se va asista la fabuloase salturi de purice, în care fiecare săritură va fi mai importantă decît precedentă”.

În acest context, destul de apropiat de anii noștri, apare credibilă posibilitatea construirii unei mașini de jucat șah la cel mai înalt nivel uman.

VIII. VIETI DĂRUITE ȘAHULUI

Șahul, ca orice preocupare generoasă, plină de fabulos și neprevăzut, transmis amplificat de la o generație la alta, își are „lumea” lui ce nu cunoaște granițe, rase sau deosebiri de vîrstă și sex. Un imens conglomerat amorf care, parcă sfidînd legile naturii, cristalizează în trepte valorice de la truditarii anonimi ce constituie temelia acestei lumi și pînă la „Olimpul șahist” unde ajung doar prodigioșii, creatorii de frumos.

Din toată această piramidă umană, dăruită cu trup și suflet mirificului joc de pe tabla cu 64 de pătrate, în memoria enciclopediilor rămîn numai acele personalități care, prin activitatea lor, contribuie substanțial la dezvoltarea șahului, ridicîndu-se evident pe scara națională sau mondială, indiferent de treapta pe care s-au oprit sau au fost clasificați de posteritate.

Abrevieri

n = născut, născută	Tiz = Turneu interzonal
d = decedat, decedată	Tc = turneu candidați
Mn = maestru național	OI = Olimpiada
Me = maestru emerit	Mss = manuscris
Mf = maestru F.I.D.E.	Mc = meci candidați
MI = maestru internațional	Co = campion oraș
MM = mare maestru	CN = campion național
Tn = turneu național	CE = campion european
Ti = turneu internațional	CM = campion mondial
Tz = turneu zonal	a = șah artistic

$\bar{V}$ = victorie, învingător

Prin combinarea prescurtărilor din tabel
simboluri introduse în lucrare, ca de exemplu :

VTi = victorie în turneu internațional

CNc = campion național de șah prin corespondență

MIa = maestru internațional de șah artistic

Olc = Olimpiada de șah prin corespondență

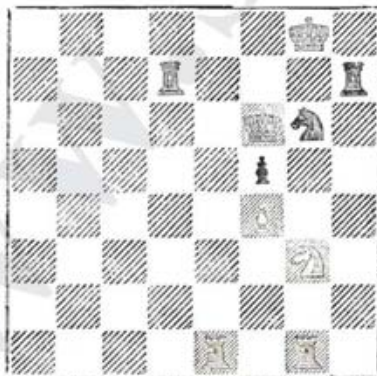
CMj = campion (at) mondial de juniori

A

Aaron Manuel. India : n 1935. MI — 1961. CN : 1959, 1961 și 1969—1975. Participă la circa 12 Ti cu rezultate variabile. Tz : 1962. Primul MI al țării sale.

Abulfath Achmad. India (?). Jucător și problemist arab din sec. XI—XII, originar din Asia Centrală. Autor al unui tratat de șatrândj, din care două exemplare se găsesc la Buhara și Samarkand. Mss. conține 10 tabii și 287 mansube.

Abu'n Na'am. Celebru problemist din sec. IX, creatorul unor mansube preluate ulterior și îmbunătățite de Greco, Stamma și chiar Philidor. Problema de mai jos, cu mat în

3 mutări, deși modestă pentru zilele noastre (1.Ch5 Th5 2. Tg6 Rg6 3.Te6×), era o mare realizare artistică pentru anul 840, cînd se consideră că a fost compusă.

Adorjan-Jocha Andras. Ungaria : n 31.03.1950. MI — 1970. MM — 1973. CEj : 1970. Locul 2 în CMj — 1969. VTi : Varna/1972, Bad Luhacovice/1973, Olot/1974, Osijek/1978, Budapesta/1982. Tz : Varșovia/1978. Tiz : Riga/1979 și Toluca/1982. Mc : 1980 (Vezi : VI. F.I.D.E. și I.C.C.F.). Ol : 1978—1982. Jucător foarte talentat.

Ahmilovskaia Elena. U.R.S.S. : n 1957. MI și MM — 1977. VTi : Sinaia/1976 (1—2), Piatigorsk/1978 (1—2), Moscova/1979 (1—2) și Belgrad/1982. Tiz : Roosendaal/1976 (1—2), Rio de Janeiro/1979 și Tbilisi/1982. Mc : 1977 și 1980 (Vezi : VI. F.I.D.E. și I.C.C.F.). Jucătoare pozițional-combinativă.

Ahșarumova Anna. U.R.S.S. : n 1957. MI — 1977. CN : 1976. Practică un joc energic, la ciștig.

Ahues Carl. Germania/R. F. Germania : n 1883 — d 1968. Comerciant. MI — 1950. CN : 1929. Ol : 1930 și 1931. În 1967, la 84 de ani, ciștigă un puternic turneu de maeștri la clubul din Hamburg.

Akerblom Axel. Suedia : n 1904. MIA — 1967. Problemist foarte fecund. Compune peste 5 000 de lucrări cu mat în 2 și 3 mutări, fiind răsplătit cu circa 350 de premii, din care 100 locuri I.

Al-Adli Ar Rumi. După toate probabilitățile cel mai puternic „alia“ al imperiului bizantin din prima jumătate a sec. IX. În jurul anului 850 scrie „Carte pentru șatrandj“, se pare prima lucrare, în materie de șah, din lume.

Alapin Semion. Rusia : n 1856 — d 1923. Comerciant. VTi : München/1911. Remarcabil jucător, teoretician și scriitor, aduce nenumărate îmbunătățiri deschiderilor existente, nou-tăți comunicate lumii șahiste prin publicarea unor partide inventate sub pseudonimul Attakinski (cu albele) și Defendarov (cu negrele) cu comentarii deosebit de savuroase.

Alatorțev Vladimir. U.R.S.S. : n 1909. Inginer hidrotehnic. MI — 1950. Fără a obține rezultate deosebite la tablă, studiază cu competență teoria, unde aduce contribuții importante la capitolul deschiderilor. Scriitor și publicist de seamă în literatura șahistă sovietică.

Albin Adolf. România : n București 14.9.1848 — d Viena 1.2.1920. Contabil ; VTi : Viena/1891, 1892 și Paris/1901 (1—2).

Participă la 25 mari Ti. Primul jucător român de mare forță, echivalent marilor maeștri F.I.D.E. În 1872 tipărește la București prima carte românească de șah cu litere latine. Contactul cu șahul internațional se produce relativ târziu, spre vârsta de 40 de ani, cînd participă ca reprezentant al României în cîteva concursuri la Viena, după care este invitat la marele turneu de la Dresda, unde îl învinge într-o partidă de antologie pe cîștigătorul întrecerii, marele maestru german S. Tarrasch, ceea ce îi aduce consacrarea. După acest notabil succes este invitat la cele mai prestigioase Ti din Europa (Hastings, Budapesta, Nürnberg, Berlin, Monte-Carlo, Viena) și S.U.A. (New York, Buffalo), obținînd rezultate variabile, dar adeseori în confruntările sale cu marile glorii ale lumii șahiste își depășește adversarii în partide strălucite. Rînd pe rînd Mason (de 2 ori), Marshall, Mieses (2), Steinitz, Vidmar (2), Charousek, Janowski, Pillsbury (3), Schlechter (2), Tarrasch, Bardeleben, Alapin, Grünfeld, Reti (3), Winawer, Schiffers, Blackburne, Schowalter (3), Teichmann și mulți alții se recunosc învinși în fața sa. Este primul șahist din România care a jucat cu un campion mondial „en titre”, respectiv cu Em. Lasker, cu care a remizat în celebrul turneu Hastings/1895. Neobosit cercetător al teoriei deschiderilor, după studii îndelungate în „laboratoarele” sale improvizate de la București și Viena, își leagă pentru totdeauna numele de arta șahului prin „Contragambitul Albin” (1.d4 d5 2.c4 e5) care, fără a avea o adeziune deplină, se joacă și în prezent la marile turnee.

Albuleț-Pogorevici Maria. România : n Brăila 16.6.1932. Medic pediatru. Mn — 1958. Me — 1971. MI — 1957. CN : 1951, 1955 și 1956. VTn : Mc. Ciuc/1950, Brăila/1954, Cluj/1966, Onești/1968, Craiova/1969 și București/1970. VTz : Cracovia/1957. Tc : Plovdiv/1959. Ol : 1957. Olc : 1974/78. Cerebrală, foarte talentată, cu un stil agresiv, domină șahul românesc din deceniul 1951—1960. Avînd o amplă cultură generală, un aspect fizic plăcut și un caracter bine temperat, este prototipul jucătoarei agreabile de concurs. Reprezentantă de prim-plan a țării noastre, în 1957 realizează cele mai bune performanțe din istoria șahului românesc de pînă atunci : cîștigarea zonalului Cracovia, primirea titlului de maestră internațională și, împreună cu Margareta Teodorescu, cucerirea

medaliilor de argint ale Olimpiadei de la Emmen, titularizate ca vicecampioane mondiale pe echipe. Și toate acestea în premieră absolută pentru România. După 1980 trăiește a doua tinerețe șahistă prin fiica sa Marina Pogorevici, a cărei descoperitoare, inițitoare și antrenore de bază este. În 1971 i se acordă titlul de maestră emerită a șahului, expresie a recunoștinței pentru serviciile aduse țării pe linie sportivă.

Alburt Lev. U.R.S.S./S.U.A.: n 1946. Profesor. MI — 1976. MM — 1977. VTi : București/1978, New York/1979, Beersheba/1980, Reykjavik/1982. Ol : 1980 și 1982 — S.U.A. Jucător talentat, produs al școlii sovietice de șah.

Alehin Aleksandr. Rusia/Franța : n Moscova 1.11.1892 — d Escoril — Lisabona 24.3.1946. Doctor în științe juridice. Născut într-o familie burghezo-aristocratică, învață inițial șahul de la mama sa și apoi de la fratele său. Intrând în 1907 în concursurile interne, devine doi ani mai târziu „Campion de șah amator al Rusiei” și maestru al sportului. Nu avea decât 16 ani. Urmează travaliul anilor de studii, antrenamente și participări la marile concursuri din țară și de peste hotare, culminând cu selectul turneu de mari maeștri „Petersburg 1914”, unde în final se clasează al treilea, după Em. Lasker, campionul lumii, și Capablanca, viitorul lider, pătrunzând cu o rar întâlnită autoritate în elita mondială a șahului. De aici înainte, lucid, cu o excepțională intuiție își atinge gîndurile și activitatea direct spre titlul suprem pentru cucerirea căruia face totul. Adaptîndu-se perfect la stilul de joc al lui Cigorin, pe care l-a aplicat la un nivel superior în intervalul 1914—1921, participă la 9 turnee pe care le câștigă cu un scor puțin obișnuit, $+63 = 21 - 1$, realizînd un coeficient de 86.47%, ceea ce îl impune deja ca viitor pretendent la titlul mondial, care în primăvara aceluiași an 1921 fusese preluat de Capablanca. În acest timp se căsătorește cu o scriitoare elvețiană, stabilindu-se definitiv la Paris. Spre sfîrșitul anului 1923 îi comunică cubanezului intenția sa de a-l provoca la un meci pentru titlul suprem. Evenimentul, amplu analizat și răstălmăcit pe toate fețele de presa vremii și a lumii șahiste, se produce patru ani mai târziu, interval în care Alehin, dotat cu un excepțional spirit autocritic, se adîncește în studierea stilului de joc al campionului lumii, ceea ce pe de o parte i-a lărgit considerabil experiența, iar pe de altă parte a putut să constate că, în cazul unei rezistențe prelungite, Capablanca începea să dea vădite semne de

nervozitate, însoțite de o creștere a neîncrederii în sine și comiterea de inexactități în partidă. „Aceasta a fost o descoperire deosebit de importantă pentru viitor“, mărturisea Alehin în cartea sa „Pe drumul spre titlul mondial“, iar în preajma meciului declara : „Nu-mi prea dau bine seama cum voi putea câștiga șase partide la Capablanca, dar în același timp nu prea văd cum ar putea el să câștige la mine cinci !“, ceea ce dovedește deplina încredere în propriile sale forțe și dîrzenia cu care era hotărît să-și valorifice șansele. Confruntarea celor doi titani ai șahului primei jumătăți a secolului XX, desfășurată în capitala Argentinei între 16.9—29.11. 1927 s-a încheiat după o luptă epuizantă, în care scorul a evoluat dramatic : 1—0, 1—2, 4—2, 4—3 și 6—3 în favoarea lui Alehin, angrenînd într-o polemică europeană-americană toată presa vremii, întrecerea trecînd astfel în prim-planul activității sportive de pe Terra, ca un adevărat „meci al secolului“. Devenind campion mondial, Alehin dă jocului de șah o nouă înfățișare, aducîndu-l de pe calea tehnicismului și dogmatismului pe drumul creator al artei și inovației. Prin jocul său el demonstrează evident că în șah sfîrșitul luptei este decis de fantezie, inspirație și voința de a învinge, nu de greșeala adversarului. Apogeul carierei șahiste a lui Alehin se suprapune cu perioada 1928—1934 în care obține rezultate fenomenale pentru acea vreme, cînd pe lîngă cele două meciuri pentru titlu cu Bogoliubov, câștigă toate turneele la care participă, la diferențe concludente, exceptînd Hastings/ 1933—1934, realizînd și un record, nedepășit încă, la Bled/ 1931, unde se distanțează cu $5\frac{1}{2}$ puncte de cel de al doilea clasat, care nu era altul decît marele maestru Bogoliubov. Mai mult decît atît, în 1932 la Chicago susține un simultan-record de partide „oarbe“ la 32 de mese (+19 =9 —4), înscrîindu-și numele printre cei mai prodigioși jucători de șah din toate timpurile. Marea „dramă“ a vieții șahiste a lui Alehin se produce în 1935, cînd, într-un meci abordat mai puțin pregătît psihic și chiar tehnic, este învins la limită de marele maestru olandez Max Euwe, insucces explicat de Em. Lasker prin faptul că „...în lunga sa carieră Alehin a avut prea multe succese și a pierdut obișnuința de a pierde, iar în ultimii ani nu a mai urmărit progresul șahului...“ Revirimentul vine însă numai peste doi ani, în 1937, cînd în meciul-revanșă cu Euwe, recîștigă la scor titlul mondial de

Turnee 1907: Moscova locul II $+6 = 3 - 0$. **1908:** Düsseldorf IV—V 8 2 3, Moscova I 5 3 1. **1909:** Moscova V 6 1 3, Petersburg (CN) I 12 2 2. **1910:** Hamburg VII—VIII 5 7 4. **1911:** Karlsbad VIII—XI 11 5 9. **1912:** Stockholm I 8 1 1, Vilna VI—VII 7 3 8, Petersburg I 5 4 0. **1913:** Petersburg I—II 2 0 1, Scheveningen I 11 1 1. **1914:** Petersburg I—II 13 1 3, Petersburg III 6 8 4, Paris I—II 2 1 0, Mannheim I 9 1 1. **1915/16:** Moscova I 10 1 0. **1918:** Moscova I 3 3 0. **1919/20:** Moscova I 11 0 0. **1920:** Moscova (CN) I 9 6 0. **1921:** Triberg I 6 2 0, Budapesta I 7 2 0, Haga I 7 2 0. **1922:** Pistyan II—III 12 5 1, Londra II 8 7 0, Hastings I 6 3 1, Viena IV—VI 7 4 3. **1923:** Margate II—V 3 3 1, Karlsbad I—III 9 5 3, Portsmouth I 10 1 0. **1924:** New York III 6 12 2. **1925:** Paris I 5 3 0, Berna I 3 2 1, Baden-Baden I 12 8 0. **1925/26:** Hastings I—II 8 1 0. **1926:** Semmering II 11 3 3, Dresda II 5 4 0, Scarborough I 5 1 0, Birmingham I 5 0 0, Buenos Aires I 10 0 0. **1927:** New York II 5 13 2, Kecskemet I 8 8 0. **1929:** Bradley Beach I 8 1 0. **1930:** San Remo I 13 2 0. **1931:** Bled I 15 11 0. **1932:** Londra I 7 4 0, Berna I—III 1 2 0, Berna I 11 3 1, Mexico City I—II 8 1 0, Pasadena I 7 3 1. **1933:** Paris I 7 2 0. **1933/34:** Hastings I 4 5 0. **1934:** Rotterdam I 3 0 0, Zürich I 12 2 1. **1935:** Oerebro I 8 1 0. **1936:** Bad Neuheim I—II 4 5 0, Dresda I 5 3 1, Podebrady II 8 9 0, Nottingham VI 6 6 2, Amsterdam III 3 3 1, Amsterdam I—II 2 1 0. **1936/37:** Hastings I 7 2 0. **1937:** Margate III 6 0 3, Kemerli IV—V 7 9 1, Bad Neuheim/Stuttgart/Garmisch II—III 3 1 2. **1938:** Montevideo I 11 4 0, Margate I 6 2 1, Plymouth I—II 5 2 0, Amsterdam IV—VI 3 8 3. **1939:** Caracas I 10 0 0, Montevideo I 7 0 0. **1941:** München II 8 5 2, Cracovia I—II 6 5 0. **1942:** Salzburg I 7 1 2, München I 7 3 1, Praga I—II 6 5 0. **1943:** Salzburg I—II 5 5 0, Praga I 15 4 0. **1944:** Gijon I 7 1 0. **1945:** Madrid I 8 1 0, Gijon III 6 1 1, Sabadel I 6 3 0, Almeria I 4 3 1, Melilla I 6 1 0, Novidad II 3 1 1.

Total 86 turnee: $+603 = 279 - 84$. 966 partide.

Meciuri 1908: Moscova, Nenarokov (adversar) $+0 = 3 - 3$. Düsseldorf, Bardeleben 4 1 0, Düsseldorf, Fahrni 1 1 1. **1909:** Moscova, Blumenfeld 4 1 0. **1913:** Petersburg, Capablanca 0 0 2, Petersburg, Leviṭki 7 0 3, Paris/Londra, Ed. Lasker 3 0 0. **1914:** Petersburg, Nimzovici 1 0 1. **1921:** Berlin, Grigoriev 2 5 0, Berlin, Teichmann 2 2 2, Berlin, Sämisch 2 0 0. **1922:** Paris, Bernstein 1 1 0, Madrid, Golmayo 1 1 0, Paris, Aurbach 1 1 0. **1923:** Paris, Muiffang 2 0 0. **1926:** Olanda, Euwe 3 5 2. **1927:** Buenos Aires, Capablanca (meci CM) 6 25 3. **1929:** Germania/Olanda, Bogoljubov (CM) 11 9 5. **1933:** Paris, Bernstein 1 2 1. **1934:** Germania, Bogoljubov (CM) 8 15 3. **1935:** Olanda, Euwe (CM) 8 13 9. **1937:** Olanda, Euwe (CM) 10 11 4, Olanda, Euwe 1 2 2. **1944:** Saragossa, Rey Ardid 1 2 0. **1946:** Lisabona, Lupi 2 2 1.

Total 25 meciuri: $+82 = 98 - 42$. 222 partide.

Olimpiade 1930 : Hamburg $+9 = 0 - 0$. **1931 :** Praga 10 7 1.
1933 : Folkestone 8 3 1. **1935 :** Varșovia 7 10 0. **1939 :** Buenos Aires 9 7 0.

Total 5 Olimpiade : $+43 = 27 - 2$. 72 partide.

Total general 1 260 partide : $+728 = 404 - 128$.

care nu s-a mai despărțit decît prin moartea sa, cauzată de o paralizie a inimii.

Jucător complex, dotat cu un excepțional talent și o deosebită putere de muncă, personalitatea sa șahistă a dominat perioada dintre cele două războaie mondiale, ridicînd arta șahului la un nivel nemaiîntîlnit pînă atunci. El nu a avut un repertoriu de joc preferat, folosind toate deschiderile și variantele cunoscute. Mai mult, a reluat și reactualizat continuări vechi, uitate, legîndu-și numele de o deschidere foarte mult jucată în zilele noastre : „Apărarea Alehin”. A fost, fără îndoială, unul din cele mai autentice genii șahiste, un veritabil „monstru sacru” al șahului. Continuator la nivel înalt al principiilor dinamice ale lui Cigorin, cu vizibilă tentă „hipermodernă”, adaptată și îmbunătățită cu toate cuceririle tehnicii șahiste, inclusiv cele de natură psihologică, ceea ce l-a făcut pe Tartakover să afirme cîndva, admirativ, că „joacă un șah solar”. Alehin este considerat unul din candidații autorizați la calificativul de „cel mai mare jucător de șah al tuturor timpurilor”.

Aleksandria Nana. U.R.S.S. : n 13.12.1949. Profesoară de limba engleză. MI — 1966. MM — 1976. CN : 1966, 1968 și 1969. VTi : Belgrad/1969, Wijk aan Zee/1970 și 1972, Vrnjacka Banja 1970, Piatigorsk/1978, Belgrad/1979 și Novi Sad/1979. Participă la circa 20 Ti, cu rezultate în general superioare. Tiz : Ohrid/1971, Menorca/1973 și Rio de Janeiro/1979. Ol : 1969, 1974, 1978, 1980 și 1982. Pretendentă permanentă la titlul suprem, se califică în toate Mc de după 1971. Devine vicecampionă mondială între anii 1975—1978 și după 1981. Temperament complex, oscilează între îndrăzneală și timiditate, fiind capabilă să ciștițe „băiețește”, dar să și piardă ca un copil.

Alexander, Conel Hugh O'Donel. Anglia : n 1909 — d 1974. Matematician. MI — 1950. Mlc — 1971. CN : 1938 și

1956. Ol : 1933, 1935, 1937, 1954 și 1958 : VTi : Hastings/1946—47. Șahist remarcabil, participant fervent la marile turnee europene. Scriitor și publicist șahist timp de peste 40 de ani.

Alexandre Aaron. Germania/Franța : n 1766 — d 1855. Autor al mai multor cărți șahiste, care au jucat un rol important în dezvoltarea șahului din prima jumătate a sec. XIX.

Alexandrescu Gheorghe-Gică. România : n București 10.12.1906. Funcționar. Mn — 1936. CN : 1951. VTn : București/1938, 1939 (1—2), 1942 și 1953 și Bușteni/1953 (1—2). VTi : București/1937. Cel mai longeviv jucător de șah activ din România. În intervalul 1923—1982, timp de șase decenii, participă la circa 85 de concursuri interne și 8 internaționale, individuale sau pe echipe, dintre care se detașează finala CN — 1951 și Olimpiada neoficială München — 1936 unde, jucând la prima masă, câștigă o frumoasă partidă de atac la marele maestru maghiar G. Maroczy. În jurul anului 1936 elaborează și aplică în turnee „Deschiderea românească“ (1. Cc3). După 1940 se dedică și creșterii tinerelor talente de toate categoriile sociale, unii dintre ei devenind măștri ai șahului de mai târziu.

Alfons al X-lea. Regele Leonului și Castiliei între 1252 și 1284, supranumit „Înțeleptul“, un mare iubitor și propagator al șahului. Spre sfârșitul domniei sale ordonă întocmirea unui Mss apărut în 1283, sub titlul „Alfonso-Codex“, care conține explicațiile necesare pentru desfășurarea partidei, regulile de joc, mersul pieselor și 103 probleme.

Al-Hakim Abu Zacharia Yahia B. Ibrahim. Secolul XV. Jucător și scriitor arab. Două din Mss-ele sale se găsesc la muzeul din Istanbul și Manchester.

Ali Shatrandj Ala'Addin Tabrizi. Persia. Sec. XIV. Celebru jucător la tablă și „aveugle“. Scriitor de șatrandj sub numele de Ali Shatrandj Kwaia. Se afirmă că era un adversar agreeat de marele han mongol Timur-Lenk.

Al-Laglag As-Satrag. Pseudonim pe care, după afirmațiile unor istorici, și l-au atribuit doi jucători de șatrandj :

— Abu I-Farag Muhammad b Ubayd Allah, care a trăit în Shiraz în jumătatea a doua a sec. X. Discipol al lui As-Suli, lasă posterității două Mss-e, din care unul se referă la problemistică, iar celălalt la jocul la tablă.

— Abu'l Muzaffar b Said, autorul unuia din cele mai complete tratate privind șahul arab. Un exemplar transcris pe 609 pagini în jurul anului 1400, intitulat „Kitab ash-Satrandj“, se găsește la biblioteca din Istanbul și conține, printre altele, și faimoasa legendă a prea frumoasei Dilaram.

Allen Edgar William. S.U.A. : n 1884 — d 1950. Cunoscut problemist cu maturi în două mutări, din care compune câteva sute de lucrări și despre care scrie două cărți de specialitate.

Allgaier Johann Baptist. Austria : n 1763 — d 1823. Maestru și teoretician care și-a dedicat șahului întreaga viață. În 1795 scrie primul tratat de șah în limba germană, întocmind o succintă prezentare a deschiderilor, stabilind totodată și notația pentru comentarea partidelor.

„**Amatorii**“. Pseudonimul unui grup de jucători de șah, compus din Carlier, Léger, Bernard și Verdoni, care frecventau curent „Café de la Régence“ din Paris. Publică în 1775 o carte de șah pentru amatori.

Amelung Friederich Ludwig. Estonia : n 1842 — d 1909. Jucător remarcabil și excelent compozitor de studii și finaluri artistice. Între 1879—1901 publică sub formă de fascicule lucrarea „Baltische Schachblätter“ în care include toate realizările șahiste ale Țărilor Baltice.

Andersen Borge. Danemarca : n 1934. MI — 1964. CN : 1967 și 1968. Ol : 1954, 1958, 1964, 1966 și 1974.

Anderson Frank Rose. Canada : n 1929. Electronist. MI — 1955. CN : 1953/54 și 1955. Ol : 1954, 1958 și 1964. Jucător talentat.

Anderson Gerald Frank. Anglia : n 1898. Aviator. Problemist de seamă, compune circa 500 de lucrări cu mat în 2 și 3 mutări, directe, inverse și feerice. Autor a două cărți de problemistică : „Adventures of my Chessmen“, 1925 și „Are there any ?“, 1958.

Anderssen Adolf. Germania : n Breslau 6.8.1818 — d Breslau 13.3.1879. Profesor de matematică. Descoperă tainele șahului la 9 ani, dedicându-se inițial compoziției, care-i dădea posibilitatea să-și dezvolte în voie prodigioasa sa imaginație combinativă, publicând în 1842 o carte conținând 60 din problemele sale, printre care și cea din diagramă (pag. 188), cu o temă originală, denumită ulterior „Matul lui Anderssen“, și o soluție îndrăzneță : 1.Nh5! Rh5 2.Rg7 h6 3.Rf6 Rh4

de la café-restaurantul „Simpson's Divan“ din Londra și tot așa a intrat în antologie și „Partida veșnic verde“ cîștigată „la o cafea“ cu germanul S. E. Freund, alias „Dufresne“, în 1852, la Berlin. Anderssen a fost una din marile personalități din istoria șahului care prin „stilul său strălucitor, frumusețea combinațiilor și profunzimea ideilor sale încântătoare“, după cum îl caracteriza cîndva marele său adversar Steinitz, și-a cîștigat dreptul de a ocupa un loc în galeria campionilor de șah ai lumii.

Andersson Gunnar. Suedia : n 1907. Comerciant. Compozitor și publicist la revistele „Tidskrift för Schack“ și „Schackspelaren“, elaborează peste 500 de probleme, aproape exclusiv în 2 mutări, din care 51 au fost premiate, 15 obținînd locul I.

Andersson Ulf. Suedia : n 27.6.1951. MI — 1970. MM — 1972. CN : 1969. VTi : Wijk aan Zee/1970, Göteborg/1971, Dortmund/1973 și 1978, Cienfuegos/1974 și 1975, Santiago de Cuba/1976, Belgrad/1977 (1—3), Malgrat de Mar/1978 (1—2), Buenos Aires/1978 și 1981 (1—5), Hastings/1978—79, 1979—80 și 1980—81 (1—2), München/1979 (1—4), Londra/1980 (1—3) și 1982 (1—2) și Johannesburg/1981. Face parte din echipa țării sale la toate Olimpiadele din perioada 1970—1982. Participă la circa 35 Ti cu rezultate în general superioare. Jucător deosebit de talentat.

Anton Aurel. România : n Sălbăgel — Timiș 30.3.1928. Inginer electrotehnic. După circa 10 ani de șah amator la tablă, în 1959 debutează prin corespondență, în care obține cele mai prestigioase rezultate din istoria șahului prin poștă din țara sa. Mnc — 1975. MIc — 1980. CNC : 1963. CEC : 1975. Calificat în cea de a IX-a finală a CMc/1977—1982, se clasează pe locul al patrulea, fiind primul șahist român intrat în lupta directă pentru cucerirea titlului masculin de campion mondial prin corespondență.

Antoșin Vladimir. U.R.S.S. : n 1929. Tehnician. MI și MM — 1963. VTi : Ulan Bator/1965 și Zinnowitz/1966. Participant sporadic la turneele internaționale, datorită ocupațiilor profesionale.

Apscheneek Franz. Lituania : n 1894 — d 1941. CN : 1926. Ol : 1928 și 1939. La „Preolimpiada Paris/1924“ realizează cel mai bun rezultat în cadrul concursului pe echipe și locul secund în turneul individual.

Ardijansjah S. Indonezia : n 1952. MI — 1969. Ol : 1970—1974 și 1978—1982. Participă la circa 12 Ti, cu rezultate variabile. Multiplu campion național. Primul maestru internațional al țării sale.

Armand Mauriciu. România : n 15.2.1853 — d 1.3.1937. Unul din primii jucători și propagandiști români, a cărui viață se suprapune cu începuturile șahului din România. Factor determinant al înființării, în 1890, a primului cerc din țară intitulat „Clubul de șah București“, în 1894 organizează la Galați o asociație șahistă. În ianuarie 1896 redactează prima rubrică de șah din țară, în revista „Adevărul Ilustrat“ din București.

Aronin Lev. U.R.S.S. : n 1920. MI — 1950. Participant activ la concursurile interne ale țării sale. Autor de articole teoretice în revistele de specialitate.

Ar-Razi. Persia. Sec. IX. Originar din localitatea Rai din apropiere de Teheran, devine „cel mai puternic jucător de șatrandj din lume“ în anul 847, cînd învinge pe Al-Adli într-un meci direct disputat în fața califului Al-Mutawakkil. Un „alia“ al timpurilor sale.

As-Suli Abu Bakr Muhammad Ben Yahya. Jucător arab din prima jumătate a sec. al X-lea (d Basra 946), considerat de cercetătorii de specialitate ca primul „campion mondial de șatrandj“. În preajma anului 940 scrie o „Carte despre șatrandj“. Este cunoscut ca unul din cei mai puternici jucători de partide „aveugle“ izolate și în simultan din perioada șatrandjului.

Asztalos Lajos. Ungaria/Iugoslavia : n 1889 — d 1956. Profesor de filosofie. MI — 1950. VTi : Debrețin/1913 și 1946. Ol : 1927, 1931 și 1936 cu echipa Iugoslaviei. Scriitor și ziarist în materie de șah.

Atkins Henry Ernest. Anglia : n 1872 — d 1955. Profesor. MI — 1950. CN : 1905—1911, 1924 și 1925. Ol : 1927 și 1935. Unul din cei mai talentați jucători ai Angliei, supranumit și „micul Steinitz“. Recordman al țării sale în deținerea titlului de CN pe care l-a cucerit de 9 ori.

Atwood George. Anglia : n 1746 — d 1807. Preot și fiziician. Un remarcabil maestru al timpului său, unul din adversarii lui Philidor, despre care scrie două cărți care cuprind culegeri din partidele marelui șahist francez.

Averbah Iuri. U.R.S.S. : n Kaluga 8.2.1922. Inginer. MI — 1951. MM — 1952. CN : 1954. VTi : Dresda/1956 (1—2), Jakarta/1957, 1960 și 1979 (1—3), Adelaida/1960, Viena/1961, Moscova/1962 (1—2), South Island/1967 și București/1971 (1—2). Tc : Zürich/1953. Teoretician remarcabil, publică o serie de manuale cu subiect comun : jocul din finalul partidei.

Axt Helga. R. F. Germania : n 1937. MI — 1961. CN : 1957, 1958 și 1961. Cea mai bună performanță : locul 1—3 la Tiz Vrnjacka Banja/1960. Participă la Tc : 1961.

B

Babson Joseph Ney. S.U.A. : n 1852 — d 1929. Agent comercial. Compozitor specializat în probleme cu mat în foarte multe mutări, lucrarea record fiind un mat în 1220 de mutări, denumită „Obeliscul“.

Bachmann Ludwig. Germania : n 1856 — d 1936. Jucător și erudit scriitor privind istoria șahului din perioada 1891—1930, editată sub formă de anuare.

Baghirov Vladimir. U.R.S.S. : n 1936. Inginer mecanic. MI — 1963. MM — 1978. VTi : Jakarta/1961 și Tbilisi/1971.

Bain Mary. S.U.A. : n 1904 — d 1972. MI — 1952. CN : 1951—1953. Ol : 1963. Una din primele jucătoare americane cu valoare de maestră.

Baird W. J. Anglia : n 1859 — d 1923. Problemist și scriitor, compune peste 2000 de lucrări cu mat în 2 și 3 mutări. Publică două cărți din domeniul șahului artistic.

Bakesi György. Ungaria : n 1933. Scriitor. Problemist, compune peste 500 de lucrări în 2 și 3 mutări, din care au fost premiate circa 75.

Balașov Iuri. U.R.S.S. : n 1949. MI — 1970, MM — 1973. VTi : Vilnius/1975, Halle/1976, Lvov (Tz)/1978, München/1979 (1—4), Karlovaț/1979 și Wijk aan Zee/1982 (1—2). Ol : 1980. Jucător combinativ, produs al școlii de șah sovietice.

Balinas Rosendo. Filipine : n 1941. Jurist. MI — 1975. MM — 1976. VTi : Manila/1968 (1—2), Odesa/1976. Ol : 1964, 1966, 1968, 1974, 1976. Unul din cei mai talentați șahiști ai țării sale.

Balogh Ioan. România/Ungaria : n Tg. Secuiesc 1892 — d Budapesta 1980. Jurist. Mlc — 1953. CN : 1930 — România. Ol : 1928, 1930 și 1931 — România. Jucător la tablă și prin corespondență, teoretician și publicist, participă activ la dezvoltarea șahului, în special în România.

Barcza Gedeon. Ungaria : n 1911. Profesor de matematică. MI — 1950. MM — 1954. CN : 1942, 1943, 1947, 1949, 1951, 1955, 1956, 1958, 1959 și 1966. VTz : Budapesta/1960. Tiz : Stockholm/1962. Ol : 1936, 1952—1960 și 1968. Cu un palmares bogat în participări la marile turnee internaționale și prestigioase studii teoretice în șahul mondial, fiind și un valoros scriitor de carte șahistă, și-a încheiat activitatea în 1975, continuând cu publicistica.

Barczay Laszlo. Ungaria : n 1936. MI — 1966. MM — 1967. VTi : Salgotarjan/1967, Polanica Zdroj/1969, Decin și Bajno/1978 (1—2) și Trencianske Teplice/1981. Tz : 1967. Tiz : Soussa/1967. Ol : 1966. Cunoscut pentru rezultatele sale variabile obținute în întrecerile internaționale.

Barda Olaf. Norvegia : n 1909 — d 1971. MI — 1952. MMc — 1954. CN : 1930, 1947, 1948, 1952, 1953 și 1957. Tz : Helsinki/1947 și Marianske Lazne/1951. Participant la primul CM prin corespondență 1940/1943, în care se clasează pe locul 4. Publicist sub pseudonimul „O. M. Olson“.

Bardeleben Curt. Germania : n 1861 — d 1924. Jurist. Jucător, teoretician și scriitor șahist, debutează surprinzător în 1883 prin câștigarea concursului „Vizayanagaram“ de la Londra, după care, din cele 20 de turnee la care mai participă pînă la 1919, ocupă locul I la Leipzig/1888 (1—2), Kiel/1893 (1—2) și Coburg/1904 (1—3). În 1924 scrie o istorie a șahului și o monografie despre Partida spaniolă, Gambitul damei și Partida vieneză. Opera vieții sale „Lehrbuch des Schachspiels“, scrisă în colaborare cu Mieses, este publicată în 1894 la Leipzig. Cunoscut și sub pseudonimul „P.S.“.

Barden Leonard. Anglia : n 1929. Ziarist. CN : 1954. Ol : 1952, 1954, 1960 și 1962. Scriitor și publicist prolific, este autorul a peste 12 cărți șahiste și nenumărate articole în ziarele și revistele occidentale. Se ocupă foarte intens de tineretul șahist.

Barendregt Johan. Olanda : n 1924 — d 1982. Profesor de psihologie. MI — 1962. Ol : 1952. Participă la circa 10 Ti cu rezultate medii.

Barnes Barry. Anglia : n 1937. Expert publicist. Mla — 1967. Compozitor pentru mături în 2 mutări, din care compune circa 250 de lucrări. Autor, în colaborare cu Lipton și Rice, a trei cărți cu subiecte din problemistică.

Barnes Thomas Wilson. Anglia : n 1825 — d 1874. Unul din cei mai buni șahiști englezi de la mijlocul sec. XIX,

singurul jucător care reușește să câștige 7 partide la Morphy într-un meci pe care l-a pierdut cu $+7 = 1 - 19$.

Barry Henry. Irlanda/S.U.A. : n 1878 — d 1933. Violonist. Problemist valoros, compune circa 400 de probleme, obținând în 1901 marele premiu oferit de Expoziția Internațională de la Paris.

Bartolovici Hrvoje. Iugoslavia : n 1932. Inginer. MIA — 1967. Compozitor specializat în probleme cu mat în 2 și 3 mutări, de o mare complexitate, multe din ele fiind premiate în diverse țări din lume.

Barulin Mihail. U.R.S.S. : n 1897 — d 1942. Ziarist. Compozitor remarcabil, considerat unul din creatorii problemelor moderne cu mat în 2 mutări.

Baumstark Gertrude-Rosamaria. România : n Timișoara 21.3.1941. Inginer cibernetician. Mn — 1969. Me — 1975. MI — 1970. CNc : 1965. CN : 1967 și 1981. VTn : Galați/1962, București/1967, Sinaia/1969, București/1975. VTi : Lublin/1969; 1974 și 1978 (1—2), Pernik/1977 (1—2). VTz : Vrnjacka Banja/1970 (1—3) și Pernik/1972 (1—4). Tiz : Ohrid/1971 și Menorca/1973. Ol : 1969, 1972, 1974, 1978—1980. Olc : 1974/78. Finalistă a primului CMc : 1969/72. Una dintre cele mai bine pregătite, constante și puternice jucătoare din România anilor 1965—1975 și o reală valoare a șahului internațional feminin. Pe fondul unei admirabile modestii, are un caracter ferm și o mare capacitate de studiu.

Bayer Conrad. Austria : n 1828 — d 1897. Farmacist. Fondatorul „Școlii germane vechi“ de compoziție șahistă. Problemist fecund, printre alte premii câștigă și marele concurs organizat în 1856 de ziarul german „Era“.

Bayersdorfer Adolf. Germania : n 1842 — d 1901. Arheolog. Compozitor și publicist de șah artistic, contemporan cu perioada de tranziție de la „Școala germană veche“ la „Școala germană tânără“.

Bălănel Ion. România : n București 7.7.1926. Ofițer. Mn — 1950. MI — 1954. CN : 1950, 1953, 1955 și 1958. VTn : București/1948, 1953 (1—2) și 1958 (1—2), Iași/1950 (1—2) și Bacău/1960. VTi : Miedzyzdroj/1952 (1—2) și Ploiești/1957. Tz : Marianske Lazne/1951. Ol : 1956. Supranumit „Keres al României“, după numai 4 ani de la debutul său competițional cucerește titlul național în finala din 1950, în care se distanțează de al doilea clasat la $3\frac{1}{2}$ puncte, stabilind un

record al campionatului neegalat încă. În 1952, ajuns la o maturitate șahistă care se reflecta și în partidele sale, unde plăcerea de a combina trecea tot mai des prin filtrul buneii înțelegeri poziționale, se clasează pe locurile 1—2 în Ti al Poloniei, desfășurat la Miedzyzdroj, câpătind siguranță în pașii care-l duceau spre Olimpul șahist. Fl. Gheorghiu mărturisese cândva : „Am avut ocazia să întîlnesc doi adversari față de care am nutrit o mare admirație : Keres și Bălănel. Au fost singurii jucători cu care am jucat emoționat, puțin crispat și cu oarecare teamă“. Din păcate, Ion Bălănel, devenit pentru români prototipul jucătorului talentat, a fost nevoit să renunțe la activitatea șahistă în 1960, din motive de sănătate.

Becker Albert. Austria/Argentina : n 1896. Profesor de lingvistică. MI — 1951. VTi : Viena/1931, 1932 și 1935, Linz/1934 (1—2) și Berlin/1938 (1—2). Ol : 1939. Jucător talentat și remarcabil teoretician. Scriitor șahist.

Bednarski Boguslav. Polonia : n 1939. MI — 1964. CN : 1963. VTi : Lublin/1972 și Eksjö/1976. Ol : 1964—1972. Participant activ la turneele internaționale.

Behting Karl. Letonia : n 1867 — d 1942. Compozitor eminent aparținând „Școlii naturale“ și jucător la tablă, considerat ca fondator al „Școlii șahiste letone“.

Beliavski Aleksandr. U.R.S.S. : n 1951. MI — 1973. MM — 1975. CN : 1974 și 1980. CMj : 1973. VTi : Sombor/1972, Alicante și Kiev/1978, Bogota și Frunze/1979, București și Baden-Baden/1980, Tilburg/1981 și Sarajevo/1982. Tiz : Moscova/1982. Ol : 1982. Jucător deosebit de valoros, în anul 1982 intră în grupul primilor zece jucători din lume, calificându-se pentru Mc.

Bellon-Lopez Juan. Spania : n 1950. MI — 1974. MM — 1978. VTi : Torremolinos/1978, Alicante/1979 și Barcelona/1981. Jucător talentat, participă la circa 25 Ti cu rezultate variabile.

Beni Alfred. Austria : n 1923. MI — 1951. Tz : 1955 și 1957. Ol : 1950—1954 și 1958—1964. Participă la circa 20 Ti cu rezultate medii.

Benini Clarice. Italia : n 1905. MI — 1950. Participă cu rezultate remarcabile la turneul final pentru titlul de campioană mondială desfășurat la Moscova în 1950.

Benkő Paul. Ungaria/S.U.A. : n 1928. MI — 1950. MM — 1958. CN : 1948 — Ungaria. VTi : Lodz/1949, S.U.A.-open/

1961, 1964, 1965 (1—2), 1966 (1—2), 1967, 1969, 1974 (1—2), 1975 (1—2), Malaga/1969 (1—2). Tz : M. Lazne/1951 și Dublin/1957. Tiz : Portoroz/1958, Stockholm/1962 și Amsterdam/1964. Tc : Iugoslavia/1959 și Curaçao/1962. Ol : Ungaria/1956 și S.U.A./1962. Jucător complet și cercetător permanent al teoriei, participă la toată activitatea șahistă din perioada de după 1948. În 1974 publică la New York cartea „The Benkő Gambit“, rezultat al studiilor sale în domeniul deschiderilor, la care trebuie adăugată contribuția sa la „Contragambiul Volga-Benkő“.

Berger Johann Nepomuk. Austria : n 1845 — d 1933. Profesor. Deopotrivă jucător, compozitor, teoretician, scriitor și publicist, este unul din principalii promotori ai șahului din perioada 1870—1930. Numeroasele sale manuale șahiste, dintre care e suficient să se menționeze „Katechismus des Schachspiels“ și „Das Schachproblem und dessen Kunstgerechte Darstellung“ stau la baza pregătirii teoretice a multor

mari maeștri ai șahului. Alăturat, o problemă remarcabilă, cu mat în 2 mutări (1.Dc1), publicată în 1917 în „Tidskrift för Schack“.

Berliner Hans. Germania/S.U.A. : n 1929. MMc — 1968. CMc : 1968—1970. Ol : 1952 — S.U.A. Jucător de mare forță în șahul prin corespondență, după ce câștigă titlul mondial în 1968 se dedică profesiunii sale de programator la I.B.M. din Washington, lucrind cu precădere pentru computerele șahiste.

Bernstein Ossip Samuel. Rusia/Franța : n 1882 — d 1962. Avocat. MM — 1950. VTi : Stockholm/1906 (1—2) și Ostende/1907 (1—2). Ol : 1954 — Franța. Participant la 14 turnee internaționale în perioadele 1903—1914 și 1932—1946. Aduce unele contribuții importante la teoria deschiderilor care încep cu mutările 1.e4 e5.

Bertok Mario. Iugoslavia : n 1929. MI — 1957. VTi : Portoroz/1958 și Reggio Emilia/1965. Tz : Budapesta/1960. Tiz : Stockholm/1962. Ol : 1960.

Bhend Edwin. Elveția : n 1931. MI — 1960. VTi : Zagreb/1955 (1—2). Tz : München/1954 și Keckskemet/1964. Ol : 1952 și 1954.

Bielicki Carlos. Argentina : n 1940. MI — 1959. CMj : 1959. Ia parte arareori la Ti americane și europene.

Bilek Istvan. Ungaria : n 1932. MI — 1958. MM — 1962. CN : 1962 și 1970. VTi : Balatonfüred/1960 (1—2), Dortmund/1961, Reggio Emilia/1965 (1—4), Salgotarjan/1967 (1—3) și Debrețin/1970 (1—2). Tz : Budapesta/1960. Tiz : Stockholm/1962, Amsterdam/1964 și Soussa/1967. Ol : 1958—1974. Unul din cei mai buni jucători ai țării sale din perioada 1960—1975.

Bilek Krizsan Edith. Ungaria : n 1938. MI — 1965. CN : 1958 și 1968. VTi : Belgrad/1965. Ol : 1963 și 1966.

Bilguer Paul Rudolf. Germania : n 1815 — d 1840. Ofițer. Excelent analizator. În scurta sa viață, din care numai 4 ani i-a dedicat șahului, întocmește celebra lucrare „Handbuch des Schachspiels“, carte de căpătii pentru dezvoltarea sportului minții pe plan mondial, publicată de Lasa în 1843, cu unele completări și stilizările necesare, la trei ani de la dispariția autorului, provocată de o tuberculoză pe atunci incurabilă. Component al grupului „Pleiada berlineză“, alături de Bledow, Mayet, Lasa, Hanstein și alții, datorită cărora teoria șahului a făcut mari progrese în intervalul dintre Philidor și Steinitz.

Bird Henry Edward. Anglia : n 1830 — d 1908. Unul din cei mai valoroși jucători englezi. În perioada 1850—1908 participă la numeroase turnee internaționale cu rezultate variabile. Teoretician și analist, elaborează o serie de idei noi la capitolul deschiderilor, din care se remarcă „Deschiderea Bird“ (1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nb5 Cd4). Autor și publicist fecund, publică o serie de cărți din domeniul deschiderilor și culegerilor de partide. Un moment antologic din viața sa a fost

ciștigarea primului premiu de frumusețe din istoria șahului, acordat pentru partida cu Mason, desfășurată într-un mic turneu la New York în 1876.

Biriescu Ioan. România : n Darova — Timiș 26.10.1953. Mn — 1975. MI — 1979. Participă la activitatea competițională internă și internațională cu rezultate variabile. Jucător talentat.

Bisguier Arthur. S.U.A. : n 8.10.1929. MI — 1950. MM — 1957. CN : 1954—1957. VTi : Southsea/1950 (1—2), Viena/1953 și Lone Pine/1973. Tiz : Göteborg/1955 și Stockholm/1962. Ol : 1952, 1958, 1960, 1964 și 1972. Coautor al cărții „American Chess Masters — from Morphy to Fischer“, publicată la New York în 1974.

Biyiasas Peter. Canada/S.U.A. : n 1950. MI — 1972. MM — 1978. CN : Canada/1972 și 1980. Tiz : Petropolis/1973 și Manila/1976. Ol : Canada 1972 și 1976. Jucător valoros.

Bikova Elizaveta. U.R.S.S. : n Bogoliubovo 4.11.1913. Economist planificator. MI — 1950 (f) și 1953 (m). MM — 1976 (f). CN : 1947, 1948 și 1950. A treia campioană mondială, după Mencik și Rubțova, deține titlul suprem timp de 7 ani între 1953—1956 și 1958—1962, după care, intrînd în scenă noul val reprezentat prin Nona Gaprindașvili, renunță la activitatea competițională.

Blackburne Joseph-Henry. Anglia : n 1841 — d 1924. Își dedică întreaga viață jocului de șah, fiind apreciat ca unul dintre cei mai puternici mari maeștri englezi din toate timpurile. Campion național între 1868—1870, participă la 53 de turnee internaționale importante în perioada 1862—1914. VTi : Londra/1876, Wiesbaden/1880 (1—3), Berlin/1881, Hereford/1885, Londra/1886 și Chester/1914. În meciurile susținute învinge pe : Bird/1879 și 1888, Gunsberg/1881, Mac Donnell și Zukertort/1887, Mackenzie/1888, Lee/1890, Golmayo și Vasquez/1891. Jucător de atac, cu un stil violent, productiv în „lovituri de teatru“ născute din idei originale, i s-au atribuit o serie de premii de frumusețe, dintre care cel mai drag i-a fost cel ciștigat într-o partidă cu campionul mondial „en titre“ Em. Lasker. Excelent finalist, adeseori decidea prin veritabile „trăsnete din senin“. Mare amator de confruntări „à l'aveugle“, în 1876 bate recordul mondial de partide „fără vedere“, jucînd în simultan contra a 15 adversari.

Blackmar Armand. S.U.A. : n 1826 — d 1888. Unul din fondatorii cercului de șah din New Orleans. Teoretician valoros, își leagă numele de un gambit (1.d4 Cf6 2.f3 d5 3.e4 de4 4.Cc3).

Blake Joseph-Henry. Anglia : n 1859 — d 1951. Participant remarcabil la numeroase turnee internaționale între anii 1887—1925. Cel mai mare succes îl obține câștigând Ti Weston super Mare/1922, la care a avut ca adversari, printre alții, pe Maroczy, Thomas și Kostici. Unul din cei mai longevivi jucători din istoria șahului.

Blathy Otto Titus. Ungaria : n 1860 — d 1939. Supranumit „Regele problemelor lungi“, în cartea sa „Vielzügige Schachaufgaben“ (1890), publică 400 de lucrări ale căror soluții totalizează circa 19 000 de mutări. Diagrama prezintă

problema-record din grupul „ortodoxe“ cu 290×, 1929 : 1.Td1 Nd4 2.c4 Rd6 3.Tg1 etc. Soluția prevede de 17 ori o aceeași manevră de 16 mutări. Iată și alte recorduri absolute : ● invers în 342 mutări/1922 ● maximal direct în 111 mutări/1931 ● maximal invers în 167 mutări/1933 ● ajutor în 60 mutări/1940. De profesie electrotehnician, este inventatorul transformatorului.

Blau Max. Elveția : n 1918. MI — 1953. CN : 1953, 1955, 1956 și 1967. VTi : Lucerna/1949. Tz : Hilversum/1947. Ol : 1954—1958 și 1962—1968.

Bledow Ludwig Erdman. Germania : n 1795 — d 1846. Profesor de matematică. Jucător foarte talentat, învinge în meciuri directe, printre alții, pe Janiș/1842, Mongredien/1845 și Anderssen/1845. Publicist și excelent teoretician, elaborează un contragambit în „Gambitul regelui“ : 1.e4 e5 2.f4 ef4 3.Nc4 d5.

Blumenfeld Benjamin. Polonia/U.R.S.S. : n 1884 — d 1947. Jucător, teoretician și scriitor remarcabil, cu o bogată participare la Tn și Ti, elaborează un contragambit (1.d4 Cf6 2.c4 c5 3.d5 b5 4.cb5 a6 5.ba6 e6) și publică câteva cărți de teorie.

Blumenthal Oskar. Germania : n 1852 — d 1917. Critic de teatru. Problemist și scriitor de șah artistic, compune circa 400 de lucrări.

Boboțov Milko. Bulgaria : n 1931. MI — 1960. MM — 1961. CN : 1958. VTi : Varna/1957 și Pecs/1964. Tz : Marianske Lazne/1961, Vrnjacka Banja/1967 și Praia da Rocha/1969. Ol : 1954, 1958, 1960 și 1964—1968. Primul mare maestru din istoria șahului bulgar.

Boboțova (n. Ivanova) Antonia. Bulgaria : n 1931. MI — 1954. Participă la circa 20 Ti cu rezultate variabile. Tz : Leipzig/1954, Neuenahr/1963. Ol : 1957, 1963. Performanța de vîrf : locul VIII ocupat la Tc Moscova/1955.

Boey Josef. Belgia : n 1934. MI — 1973. MMc — 1975. CN : 1959 și 1964. Vicecampion mondial prin corespondență în perioada 1975—1979.

Bogatirciuk Feodor. U.R.S.S./Canada : n 1892. Medic. MI — 1954. CN : 1927 — U.R.S.S. Ol : 1954 — Canada. Ca teoretician scrie câteva cărți din domeniul deschiderilor.

Bogoliubov Efim. U.R.S.S./Germania : n 1889 — d 1952. Inginer. MM — 1951. CN : 1924 și 1925 — U.R.S.S. Din cele circa 125 Ti la care ia parte, cîștigă peste 40, din care mai importante sînt : Triberg/1914—1915, Berlin/1919, 1926, 1928 și 1940, Stockholm/1919, 1920, Kiel/1921, Pistyan/1922, Karlsbad/1923 (1—3), Moscova/1924, 1925, Breslau/1925, Leningrad/1925, Bremen/1927, Homburg/1927, Kissingen/1928, Swinemünde/1931 (1—2), Pyrmont/1933, 1949, Aachen/1933, Nauheim/1935, Saarow/1935, Elster/1936 (1—2), 1937 (1—2),

1938, Stuttgart/1939, Krakau/1940 (1—2), Krefeld/1941, Radom/1944, Lüneburg/1947, Kassel/1947, Flensburg/1947, Oldenburg/1949 și Cuxhaven/1950 (1—3). Jucător de superclasă, profesionist, susține o amplă carieră șahistă, confruntându-se cu toată elita arenei cu 64 de pătrate, atît în turnee cît și în meciuri directe. După unele calcule, în cei 40 de ani de activitate competițională, susține circa 1 500 de partide oficiale, cu scorul general $+730 = 460 - 310$. Tentativele de cucerire a titlului suprem se lovesc de geniul lui Alehin, în fața căruia pierde ambele meciuri. Teoria modernă îi păstrează numele într-o deschidere încă jucată în marile turnee : „Indiana Bogoliubov“ : 1.d4 Cf6 2.c4 e6 3.Cf3 Nb4, avînd contribuții majore și la alte capitole importante ale debuturilor de partidă.

Boi Paolo. Italia : n 1528 — d 1598. Supranumit „Sircuzanul“. Unul din marii maeștri ai sec. XVI. Descendent al unei familii obișnuite, inteligent și foarte vioi, se hotărăște de tînr să se dedice șahului, ajungînd în scurt timp celebru. După un meci terminat la egalitate cu Leonardo da Cutro, este foarte îndrăgît atît de aristocrația italiană cît și de Papii Paul III, Pius V și Urban VII, care-i acordă o serie de avantaje materiale. În legătură cu viața lui, scriitorii Salvio și Carrera povestesc în cărțile lor, cu lux de amănunte, despre aventurile prin care a trecut. În tinerețea sa, ca soldat, ia parte alături de Cervantes la luptele de la Lepanto, sub comanda lui Don Juan de Austria, fratele regelui Spaniei, un mare amator al șahului. Mulți ani mai tîrziu, fiind prins de pirății algerieni, reușește să scape cu viață învățîndu-l pe căpitanul corsarilor o serie de curse șahiste, cu care acesta a cîștigat mulți bani în pariuri. Cutreierînd călare, ani îndelungați, Spania, Portugalia, Italia, Ungaria și chiar Turcia, se confruntă cu maeștrii localnici, uneori chiar în prezența regilor Filip II al Spaniei sau Sebastian al Portugaliei, cu ultimul jucînd și o partidă pe care a cîștigat-o, stînd într-un picior, conform protocolului curții regale. În 1575 îl învinge pe spaniolul Ruy Lopez, considerat campionul timpului, este însă învins de mai tînărul său compatriot Leonardo da Cutro. Moare în condiții misterioase în timpul unei vizite la Napoli, se pare otrăvit de servitorii săi pentru a-i prăda averea adunată din aventuroasa sa activitate șahistă.

Bolbochan Jacob. Argentina : n 1906. MI — 1965. OI : 1935, 1937 și 1939. Publicist în șahul național.

Bolbochan Julio. Argentina : n 1920. MI — 1950. MM — 1977. VTi : Buenos Aires/1939 (1—3), Mar del Plata/1951 (1—2), 1952 (1—2), 1956 (1—2). Tiz : Trencianske Teplice/1949 și Stockholm/1962. Ol : 1950—1956, 1962 și 1966. Publicist șahist în America latină.

Boleslavski Isaak. U.R.S.S. : n 1919 — d 1977. Ziarist. MM — 1950. VTi : Kuibîșev/1942, Debrețin/1961 (1—2). Tiz : Saltsjöbaden/1948. Tc : Budapesta/1950 (1—2) și Zürich/1953. Cea mai înaltă performanță : victoria în Tc Budapesta/1950, împreună cu Bronstein, fără a putea deveni șalanger al CM, pierzînd meciul de baraj cu $+2 = 9 - 3$. Ca teoretician, contribuie în bună măsură la modernizarea repertoriului de deschideri, popularizînd și o „Apărare Boleslavski“ (1.e4 c5 2. Cf3 Cc6 3.d4 cd4 4.Cd4 Cf6 5.Cc3 d6 6.Ne2 e5) în „Siciliană“.

Bondarenko Filip. U.R.S.S. : n 1905. Problemist remarcabil, compune circa 800 de probleme și 500 de studii, primînd peste 160 de premii.

Bondarevski Igor. U.R.S.S. : n 1913 — d 1979. Economist. MM — 1950. MMc — 1961. CN : 1940. VTi : Moscova/1940. Tiz : Saltsjöbaden/1948. Calificat pentru Tc Budapesta/1950, nu poate participa. Fîn teoretician, publică o serie de analize valoroase în „Apărarea franceză“ și „Gambitul damei refuzat“. În 1960 editează monografia „Contribuții în jocul de mijloc“.

Borisenko Gheorghe. U.R.S.S. : n 1922. MMc — 1965. Participant activ în concursurile la tablă și prin corespondență. Autorul unui grupaj de articole asupra deschiderilor, cu precădere în „Gambitul damei acceptat“ și „Partida spaniolă“.

Borisenko (n. Belova) Valentina. U.R.S.S. : n 1920. MI — 1950. MM — 1977. CN : 1945, 1955, 1957, 1960 și 1961. Participantă la numeroase turnee de selecție pentru candidatura la titlul de CM.

Boswell Eduard. Anglia : n 1899 — d 1960. Compozitor fecund, elaborează peste 1 300 de probleme, primînd circa 150 de distincții.

Botez Constantin. România : n Hotin 13.6.1935. Inginer. Mn — 1959. Mf — 1981. Vtn : Cluj/1953 (1—2), București/1954 și 1973 (1—2), Iași/1961 (1—2). Ol : 1964. Jucător talentat.

Botterill George. Țara Galilor : n 1949. MI — 1978. CN : 1974. VTi : Manchester/1979 (1—2). Scrie în colaborare „The Modern Defence“, 1973 și „The Pirc Defence“, 1974.

Botvinnik Mihail. U.R.S.S. : n Petersburg 17.8.1911. Doctor inginer electrotehnic. Campion mondial în perioadele 1948—1957, 1958—1960 și 1961—1963, este modelul șahistului de tip științific. Învăță să joace șah la 12 ani, atunci cînd creierul este foarte receptiv și poate cuprinde oricît de multe cunoștințe tehnice fără de care nu se poate crea la tabla de joc. După 4 ani de acumulări și participări la turnee internaționale obține titlul de maestru, încheind prima fază a pregătirii sale. În etapa următoare, 1927—1933, se străduiește să învețe să analizeze și să comenteze critic partidele jucate, mai ales cele proprii, dîndu-și seama că : ● în partidele cu maeștri ai în față luptători experimentați și bine pregătiți, ● dacă te remarci ești întîmpinat cu o energie dublă, și ● fiecare treaptă pe scara valorii devine tot mai greu de urcat. Începe deci studiul de „laborator“ cu toate componentele lui : ● repertoriul deschiderilor, ● analize de probleme și studii, ● parcurgerea istoriei șahului, ● dezvoltarea teoriei și a culturii șahiste. În 1931 cîștigă primul lui titlu de campion național. Ultima etapă, a confruntării cu marii maeștri, se produce în următorii trei ani, în care își organizează studiul individual la adversar, prin : ● stabilirea unui partener-secundant, ● fișarea partidelor adversarilor, ● analiza stilului de joc și găsirea punctelor nevralgice, și ● stabilirea unei scheme noi de joc și experimentarea lor cu secundantul. Pregătirea pentru turneu consta din : ● menținerea unei condiții fizice perfecte, ● trecerea în revistă a ultimelor noutăți șahiste, ● analizarea amănunțită a deschiderilor pe care intenționează să le joace în concurs, și ● o pauză de relaxare de 3—5 zile înaintea concursului. Prima confruntare cu marile turnee internaționale se produce de Anul nou 1934—1935 la al XV-lea Hastings, unde ia primul contact cu cîteva din marile valori șahiste ale lumii (Capablanca, Euwe, Flohr), după care se impune ca un veritabil mare maestru la Ti Moscova/1935 și 1936 și mai ales la Nottingham/1936, în care primele 10 locuri sînt ocupate de Botvinnik și Capablanca, Euwe, Fine, Reshevski, Alehin, Flohr, Em. Lasker, Vidmar și Bogoliubov. Concludent pentru locul pe care-l cucerește Botvinnik în „Olimpul șahist“. Urmează apoi o foarte bine ponderată evoluție de 35 ani, încununată

cu 5 titluri de campion mondial pe care îl deține, timp de 13 ani, în intervalul 1948—1963, cu excepția anilor 1957/58 și 1960/61, cînd i l-au „smuls” pentru cite un an Smislov și, respectiv, Tal și cu 6 medalii olimpice de aur obținute la CM pe echipe din anii 1954—1964. Cucerește de 7 ori campionatul U.R.S.S., însumînd o perioadă de 12 ani, între 1931—1954. În activitatea sa șahistă a susținut 12 meciuri

Turnee 1926 : Leningrad locul II—III +6 =2 —1. 1927 : Moscova (CN) V—VI 9 7 4. 1930 : Leningrad I 6 1 1. 1931 : Moscova (CN) I 12 3 2. 1933 : Leningrad (CN) I 11 6 2, Leningrad I 5 5 1. 1934/35 : Hastings V—VI 3 4 2. 1935 : Moscova I—II 9 8 2. 1936 : Moscova II 7 10 1, Nottingham I—II 6 8 0. 1938 : Amsterdam III 3 9 2. 1939 : Leningrad (CN) I 8 9 0. 1940 : Moscova (CN) V—VI 8 7 4. 1941 : Moscova/Leningrad (CN) I 9 9 2. 1943 : Sverdlovsk I 7 7 0. 1944 : Moscova (CN) I 11 3 2. 1945 : Moscova (CN) I 14 4 0. 1946 : Groningen I 13 3 3. 1947 : Moscova I 8 6 1. 1948 : Haga/Moscova (CM) I 10 8 2. 1951 : Moscova (CN) V 6 8 3. 1952 : Budapesta III—V 7 8 2, Moscova (CN) I—II 9 9 1. 1955 : Moscova (CN) III—V 7 9 3. 1956 : Moscova I—II 8 6 1. 1958 : Wageningen I 3 2 0. 1961/62 : Hastings I 7 2 0. 1962 : Stockholm I 8 1 0. 1963 : Amsterdam I 3 2 0. 1965 : Noordwijk I 5 2 0. 1966 : Amsterdam I 7 1 1. 1966/67 : Hastings I 5 3 1. 1967 : Palma de Mallorca II—III 9 7 1. 1968 : Monte Carlo II 5 8 0. 1969 : Beverwijk I—II 6 9 0, Belgrad VII 5 7 3. 1970 : Leyden III—IV 1 9 2.

Total 37 turnee : +266 =212 —50. 528 partide.

Meciuri 1933 : Moscova, Flohr +2 =8 —2. 1937 : Moscova, Levenfiș 5 3 5. 1940 : Leningrad, Ragozin 5 7 0. 1951 : Moscova, Bronștein (CM) 5 14 5. 1953 : Moscova, Taïmanov (CN) 2 3 1. 1954 : Moscova, Smislov (CM) 7 10 7. 1957 : Moscova, Smislov (CM) 3 13 6. 1958 : Moscova, Smislov (CM) 7 11 5. 1960 : Moscova, Tal (CM) 2 13 6. 1961 : Moscova, Tal (CM) 10 6 5. 1963 : Moscova, Petrosian (CM) 2 15 5. 1970 : Belgrad, Matulovici 1 3 0.

Total 12 meciuri : +51 =106 —47. 204 partide.

Olimpiade 1954 : Amsterdam +6 =5 —0. 1956 : Moscova 6 7 0. 1958 : München 7 4 1. 1960 : Leipzig 8 5 0. 1962 : Varna 5 6 1. 1964 : Tel Aviv 7 4 1.

Total 6 Olimpiade : +39 =31 —3. 73 partide.

Total general : 805 partide : +356 =349 —100.

și a evoluat la 6 Olimpiade, jucind în total 805 partide, ceea ce revine la o medie de aproape 18 partide pe an. Botvinnik nu a fost un jucător de șah profesionist, ci un amator de cea mai înaltă factură, dînd prioritate preocupărilor sale de inginer electrotehnic, ceea ce nu l-a împiedicat ca în perioada 1945—1963 să fie apreciat ca lider al șahului mondial. Ca jucător de șah el nu căuta mutări ci sisteme profunde, planuri întregi și idei strategice adînci. Acest mod „ingineresc” de tratare a partidei a creat o școală modernă, a dus înainte șahul care este privit astăzi, pe bună dreptate, ca o știință.

Bouaziz Slim. Tunisia : n 1950. MI — 1975. VTz : Tripoli/1981. Tiz : Las Palmas/1982. Primul MI al țării sale.

Bouwmeester Hans. Olanda : n 1929. MI — 1954. VTi : Beverwijk/1954 (1—2). Ol : 1956, 1960—1970. Între 1956—1968 editează periodicul „Losbladigen Schaakberichten”, scriind și citeva lucrări de antrenorat.

Bowdler Thomas. Anglia : a doua jumătate a sec. XVIII. Unul din adversarii lui Morphy în simultanele „à l'aveugle” susținute la clubul „St. James Strand” din Londra.

Böök Eero. Finlanda : n 1910. Inginer. MI — 1950. CN : 1931, 1934—1936, 1946 și 1963. VTi : Helsinki/1935 (1—2), Stockholm (2 turnee)/1945. VTz : Helsinki/1947. Tiz : Saltsjöbaden/1948. Ol : 1935, 1937, 1950, 1952, 1958 și 1960. Publicist ocazional.

Breazu Mihai. România : n 1929. Inginer. Mn — 1969. Mnc — 1974. MIc — 1974. CNc : 1970 și 1972. VTn : Cluj-Napoca (Co)/1955. Olc : 1972/76. Jucător complet la tablă și prin corespondență.

Breuer Josef. Germania : n 1903. MIa — 1974. Problemist fecund și jucător prin corespondență, compune circa 1 800 de lucrări cu mat în 2 și 3 mutări, multe din ele fiind premiate.

Breyer Gyula. Ungaria : n 1894 — d 1921. Inginer constructor. VTi : Timișoara/1912, Budapesta/1917 și Berlin/1920. Un talent excepțional, fără a deveni profesionist al șahului. Este unul din fondatorii „Școlii hipermoderne” alături de Reti. Marele său succes : cîștigarea turneului de mari maeștri Berlin/1920 : 1. Breyer 6½ 2—3. Bogoliubov, Tartakover 5½ 4. Reti 5 5—7. Maroczy, Mieses, Tarrasch 4½ 8. Sämisch 3½ 9. Leonhardt 3 10. R. Spielman 2½. În 1921, la Kosice, stabilește un nou record mondial de partide „aveugle”, sus-

ținind un simultan cu 25 de adversari : $+15 = 7 - 3$. Excelent analizator, aduce o serie de contribuții importante teoriei deschiderilor.

Brinckmann Alfred. Germania : n 1891 — d 1967. Ziarist. MI — 1953. Din cele 26 de Ti la care ia parte în perioada 1921—1949, câștigă turneul Berlin/1927, urmat de Bogoliubov, Nimzovici etc. Publicist la revistele germane de șah, scrie un număr important de cărți de șah conținând atât culegeri sau biografii, cât și lucrări de teorie.

Brody Nicolae. România : n Carei 30.3.1877 — d Cluj-Napoca 17.12.1949. Muzicolog. Participă sporadic la CN și marile Ti cu rezultate variabile între 1897 și 1935. Ol : 1928 și 1935. Un maestru al șahului romantic din România, cu un joc scilipitor care a cucerit admirația cunoscătorilor.

Bron Vladimir. U.R.S.S. : n 1909. Inginer. MÎa — 1966. Compozitor remarcabil de studii și probleme. Publicist și scriitor de specialitate în țara sa.

Bronștein David. U.R.S.S. : n 1924. Inginer. MM — 1950. CN : 1948 și 1949. VTi : Moscova/1946, 1959 (1—3), Liverpool/1952 (1—2), Hastings/1953—54 (1—2), Belgrad/1954, Gotha/1957, Szombathely/1966 (1—2), Berlin/1968 (1—2) și Jurmala/1978. Tiz : Saltsjöbaden/1948, Göteborg/1955, Portoroz/1958 și Amsterdam/1964. Tc : Budapesta/1950, Zürich/1953, Amsterdam/1956. Ol : 1952—1958. Momentul de vîrf al carierei sale șahiste este meciul disputat în 1951 la Moscova cu Botvinnik, pentru titlul suprem, încheiat la egalitate. Astfel a devenit vicecampion mondial pentru perioada 1951—1954. Este un produs tipic al școlii de șah sovietice, jocul său caracterizându-se prin combinații profunde și îndrăzneală, precum și printr-un repertoriu bogat al deschiderilor în care „Gambitul regelui” este abordat de preferință. Cartea scrisă despre Tc Zürich/1953 rămîne una din lucrările de referință.

Brown John. Anglia : n 1827 — d 1863. Maestru considerat unul dintre cei mai mari problemști englezi ai timpului său. A compus circa 800 de lucrări, parte din ele premiate.

Browne Walter-Shawn. Australia/S.U.A. : n Sydney 21.1. 1949. MI — 1969. MM — 1970. CN : Australia 1968, S.U.A. : 1974, 1975, 1977 și 1980. VTi : Veneția/1971, Wijk aan Zee/1974 și 1980, Panamerican/1974, Mannheim/1975, Reykjavik/1978, Buenos Aires/1980 (1—4), Santiago/1981 și Indonezia/1982 (1—2). Tiz : Manila/1976 și Las Palmas/1982. Ol : Aus-

tralia — 1970 și 1972, S.U.A. — 1974, 1978—1982. Profesionist al șahului, realizează rezultate foarte variabile datorită nervozității sale excesive.

Bruce (n. Dew) Rowena Mary. Anglia : n 1919. MI — 1951. CN : 1937, 1950, 1951, 1954, 1955, 1959, 1960, 1962, 1963, 1967 și 1969. Tz : Veneția/1951. Tc : Moscova/1952. Un frumos exemplu de longevitate șahistă.

Buckle Henry Thomas. Anglia : n 1821 — d 1862. Jucător remarcabil, organizează la cafeul-restaurant „Simpson's Divan“ din Londra, în 1849, primul turneu de șah din Anglia și foarte probabil din lume.

Bukici Enver. Iugoslavia : n 1937. MI — 1964. MM — 1976. VTi : Vrsac/1976, Stip/1976 și Tuzla/1979. Jucător talentat.

Burns Amos. Anglia : n 1848 — d 1925. Comerciant. VTi : Londra/1886 (1—2), 1887 (1—2), Nottingham/1886, Amsterdam/1889 și Köln/1898. Între 1913—1925 redactează rubrica șahistă a revistei „The Field“.

Burns Andrew. Scoția/Australia : n 1831 — d 1901. VTn : Melbourne/1866 și 1868, Sydney/1872. Din 1868 se ocupă de rubrica de șah a ziarului „The Leader“ din Melbourne, fiind considerat unul din cei mai buni jucători australieni.

Butrimov Ivan. Rusia : n 1782 — d 1851. Jucător amator, este autorul primului manual de șah tipărit în limba rusă în 1821, inspirat după o carte a germanului J. Koch.

Büchner Rudolf. Germania : n 1900 — d 1942. Compozitor fecund, elaborează circa 1 000 de probleme, majoritatea în 2 mutări, pentru care a obținut peste 150 de distincții (24 premii I) din toate colțurile lumii.

Byrne Donald. S.U.A. : n 1930 — d 1976. Profesor universitar. MI — 1962. Ol : 1962, 1964 și 1968. Datorită ocupațiilor profesionale participă la numai câteva Ti. Cel mai bun rezultat îl realizează în meciul S.U.A. — U.R.S.S. din anul 1954, când îl învinge pe Averbah cu 3—1.

Byrne Robert. S.U.A. : n 1928. Profesor universitar. MI — 1952. MM — 1964. CN : 1972. VTi : Santa Fé/1961, Torremolinos/1976. Tiz : Soussa/1967, Leningrad/1973 și Biel/1976. Mc : 1974 — Vezi : VI. F.I.D.E. și I.C.C.F. Ol : 1952, 1960—1962, 1966—1978. Din 1973 este colaboratorul rubricii de șah din „New York Times“, iar după 1974 începe să scrie și cărți de șah.

Calvi Ignazio. Italia : n 1797 — d 1872. Jucător și etudist. Vizitează adeseori saloanele clubului „Café de la Régence“, avînd aici ca adversari pe Saint Amant, Kieseritzki și alți maeștri ai timpului. Este unul din redactorii revistei „La Palamède“, în care publică între 1842—1847 un „Cours d'échecs“.

Calvo Ricardo. Spania : n 1943. Medic. MI — 1973. Ol : 1966, 1968, 1972 și 1974. Jucător remarcabil.

Campomanes Florencio. Filipine : n Manila 22.2.1927. Doctor în sociologie și artă. Mn — 1956. CN : 1956 și 1960. În intervalul 1950—1970 participă la competițiile interne și internaționale cu rezultate variabile. Ol : 1956—1960 și 1964—1966. În 1975 organizează o serie de 6 meciuri Filipine — R. P. Chineză, cîte două la Shanghai, Beijing și Jiangsu, se pare primele confruntări internaționale ale șahiștilor chinezi. La 16.11.1982 este ales președinte al F.I.D.E.

Canal Esteban. Peru/Spania : n 1896. MI — 1950. MM — 1977. VTi : Budapesta/1933 și Reuss/1936 (1—2). Ol : 1950. Jucător de forța marilor maeștri din perioada 1923—1950, de o rară originalitate în partidele sale.

Capablanca y Graupera José-Raul. Cuba : n Havana 19.11.1888 — d New York 8.3.1942. Funcționar în diplomatie. Fiul unui plantator de zahăr din Havana, învață șahul la 4 ani, iar la aproape 13 ani devine cel mai tînăr campion al Cubei din toate timpurile. În 1904, trimis la New York în vederea studiilor, se înscrie la „Manhattan Chess Club“ unde uluiește asistența prin rapiditatea jocului său și rezultatele constant superioare, obținute atît în partidele directe cît și în simultane. În 1906 se înscrie la Universitatea Columbia, iar după doi ani renunță la studii în favoarea șahului, în care va face o carieră spectaculoasă. Rezultatele care-l aduc în prim-planul eșichierului mondial sînt : incredibila victorie de meci asupra campionului S.U.A. Fr. Marshall și celebra surclasare a marilor maeștri ai lumii reuniți la Ti San Sebastian/1911. Urmează apoi „marșul triumfal“ din perioada 1912—1920, în care din cele 17 confruntări internaționale cîștigă 7 turnee și tot atitea meciuri, justificînd cu prisosință pretențiile sale la lupta supremă. Meciul pentru titlul mondial, desfășurat în 1921 la Havana, constituie pentru genialul

cubanez o simplă formalitate, adversarul său acuzînd o totală neacomodare cu clima tropicală a insulei. Victoria asupra lui Lasker, pe lingă coroana de lauri, îi aduce și o primejdioasă infumurare față de restul lumii șahiste, un rău sfătuitor, datorită atît caracterului său complexat de un narcisism auto-cultivat cît și opiniei publice care îl considera „Champion of all Times” și „mașină de jucat șah”. Și consecințele n-au întîrziat să apară: locul 2 la New York/1924 și al 3-lea la Moscova/1925. Dar cea mai aspră lecție a vieții o primește în 1927 cînd, învins de Alehin în legendara încheștare de la Buenos Aires, își amintește de amarul adevăr formulat de Anderssen, după meciul pierdut la Morphy, că: „nu poți păstra intactă îndeminarea în șah dacă o închizi într-o casetă de cristal”. Spre deosebire de toți ceilalți CM studia foarte

Turnee 1910: New York locul I $+7 = 0 - 0$. **1911:** New York II 8 3 1, San Sebastian I 6 7 1. **1913:** New York I 10 2 1, Havana II 8 4 2, New York I 13 0 0, New York I 5 0 0. **1914:** Petersburg II 10 6 2. **1915:** New York I 12 2 0. **1916:** New York I 12 4 1. **1918:** New York I 9 3 0. **1919:** Hastings I 10 1 0. **1922:** Londra I 11 4 0. **1924:** New York II 10 9 1. **1925:** Moscova III 9 9 2. **1926:** Lake Hopatcong I 4 4 0. **1928:** Kissingen II 4 8 1, Budapesta I 5 4 0, Berlin I 5 7 0. **1929:** Ramsgate I 4 3 0, Karlsbad II—III 10 9 2. Budapesta I 8 5 0, Barcelona I 13 1 0. **1929/30:** Hastings I 4 5 0. **1930/31:** Hastings II 5 3 1. **1931:** New York I 9 2 0. **1934/35:** Hastings IV 4 3 2. **1935:** Moscova IV 7 10 2, Margate II 6 2 1. **1936:** Margate II 5 4 0, Moscova I 8 10 0, Nottingham I—II 7 7 0. **1937:** Semmering/Baden III—IV 2 11 1. **1938:** Paris I 6 4 0, Amsterdam VII 2 8 4. **1939:** Margate II—III 4 5 0, Buenos Aires (Ol) 6 5 0.

Total 38 de turnee: $+276 = 184 - 25$ 485 partide.

Meciuri 1901: Havana, Corzo (CN) $+4 = 6 - 2$. **1909:** New York, Marshall 8 14 1. **1913:** Berlin, Mieses 2 0 0, Berlin, Teichmann 2 0 0, Petersburg, Alehin 2 0 0, Petersburg, Duz-Hotimirski 2 0 0, Petersburg, Znosko-Borowski 1 0 1. **1914:** Moscova, Bernstein 1 1 0, Viena, Aurbach 2 0 0. **1919:** Havana, Kostici 5 0 0. **1921:** Havana, Em. Lasker (CM) 4 10 0. **1927:** Buenos Aires, Alehin (CM) 3 25 6. **1931:** Olanda, Euwe 2 8 0.

Total 14 meciuri: $+39 = 65 - 10$ 114 partide.

Total general 599 partide: $+315 = 249 - 35$.

puțin, jucînd în concursuri mai mult pe baza intuiției sale, cu adevărat geniale, deoarece ajunsese la iluzia că știe totul despre șah și nu mai este nevoie, citez : „să-și frămînte creierii“ inutil. Trezit la realitate, revine la munca de „laborator“, obținînd noi succese de mare prestigiu în marile turnee, dintre care se cuvine a menționa : Berlin/1928 „Turneul elitei“ în care Marshall se clasează... pe ultimul loc, Moscova/1938 unde îl învinge pe Botvinnik cu $1\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ și Nottingham/1936 la care ocupă primul loc datorită unui Sonneborn superior la Botvinnik. Pe Alehin însă nu-l poate convinge să-i acorde revanșa promisă pentru un nou meci în care să fie pus în joc titlul mondial, datorită animozității vădite care-i ținea la distanță pe acești doi „monștri sacri“ ai șahului. Această înfrîngere morală, devenită o certitudine după turneul A.V.R.O. — Amsterdam/1938, are darul să-i reducă dorința pentru șahul de performanță, astfel că după Olimpiada Buenos Aires/1939, unde demonstrează încă odată uriașa sa forță de joc, realizînd în finală cel mai bun rezultat la prima masă, la concurență cu Alehin, se retrage din activitatea competițională. Reîntors în saloanele „Manhattan Chess Club“-ului, de unde pornise în 1904, se stinge din viață în urma unei grave crize de hipertensiune pe cînd asista la o partidă de șah. „În istoria șahului, scria Alehin, nu este și nu a fost nici un jucător atît de talentat ca marele Capablanca. Prin moartea lui s-a pierdut unul din cele mai strălucite genii ale șahului, pe care nimeni nu-l va ajunge vreodată“. În cărțile sale, scrise între 1920—1935, strălucitul practician a știut să sintetizeze exemplar principiile de bază ale jocului, oferind cititorilor săi o viziune realistă asupra șahului, îndrumîndu-le pașii cu o deosebită delicatețe, cu convingerea că lupta pe „tabla cu 64 de pătrate“ este un excelent mijloc de delectare spirituală, indiferent de forța partenerilor.

Cardoso Ruth. Brazilia : n 1934. MI — 1970. CN : 1963. VTz : 1969. Tiz : Ohrid/1971. Prima MI a țării sale.

Cardoso Rodolfo Tan. Filipine : n 1937. MI — 1957. CN : 1958. Ol : 1956 și 1958. Tiz : Portoroz/1958. Primul MI al țării sale.

Carls Carl. R. F. Germania : n 1880 — d 1958. MI — 1951. CN : 1934. VTi : Aachen/1934. Ol : 1927 și 1930.

Caro Horatio. Anglia : n 1862 — d 1920. Jucător de forță medie, participant la o serie de Ti și meciuri, are meritul de

a fi analizat și aplicat practic, concomitent cu vienezul Kann, deschiderea 1.e4 c6, menționată de Polerio în jurul anului 1590. Lucrarea, cu exemplificări din partide jucate, a fost publicată în revista „Brüderschaft“ din 1886, sub denumirea de „Deschiderea Caro-Kann“.

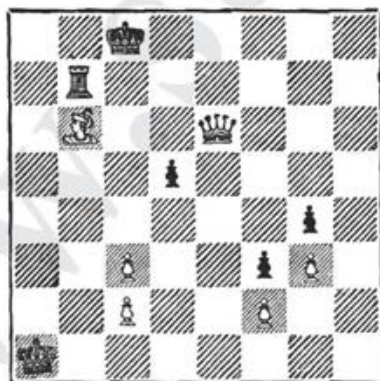
Carrera Pietro. Italia : n 1573 — d 1647. Preot. Jucător, teoretician și scriitor de șah, adversar al lui Paolo Boi și biograf al ilustrațiilor Leonardo da Cutro, Boi și Greco.

Castaldi Vincenzo. Italia : n 1916 — d 1970. Medic. MI — 1950. CN : 1936, 1937, 1947, 1948, 1953 și 1959. CNc : 1956. Ol : 1937 (cînd cîștigă două partide senzaționale la Reshewski și Tartakover) și 1950.

Castellari Umberto. Italia : n 1912. Problemist remarcabil, elaborează circa 250 lucrări cu mat în 2 mutări. Este fondatorul revistei „Il due mosse“ care a apărut între anii 1952—1962.

Ceaikovskaia Alla. U.R.S.S. : n 1934. MI — 1962. Jucătoare remarcabilă, cu participări sporadice la marile turnee.

Cehover Vitali. U.R.S.S. : n 1908 — d 1965. Pianist. MI — 1950. MIa — 1961. Jucător și etudist remarcabil, cu soluții adeseori paradoxale. Un exemplu este remiza din diagrama de mai jos, în care după 1.Tc7 Rb8 2.Tc4!! dc4 3.Nd4! negrul,

deși are dama contra nebun, nu poate câștiga finalul. Pentru compozițiile sale a primit peste 50 de premii.

Centurini Luigi. Italia : n 1820 — d 1900. Jurist. Compozitor, teoretician și scriitor șahist. Publică circa 300 de probleme și studii pentru care obține numeroase premii. Ca

jucător este considerat unul din cei mai profunzi analiști de finaluri, din domeniul cărora a scris o serie de cărți de mare utilitate la timpul lor.

Cepijni Viktor. U.R.S.S. : n 1934. MIa — 1969. Inginer fizician. Problemist, compune circa 200 lucrări în 2 și 3 mutări, multe din ele fiind premiate.

Ceriani Luigi. Italia : n 1894 — d 1969. Inginer. Problemist și scriitor, elaborează circa 700 lucrări, majoritatea cu analize retrograde, scriind două cărți celebre, „32 Personaggi ed 1 Autore“ și „La genesi delle posizioni“, publicate la Milano în anii 1955 și, respectiv, 1961/63.

Ceron Alfons. Spania. Jucător și scriitor remarcabil din jumătatea a doua a sec. XVI, contemporan cu Leonardo da Cutro și Paolo Boi, cu care joacă citeva meciuri la curtea regelui Filip II. Scribe și o carte despre șah, nepublicată.

Cessole. Vezi **Jacopo da Cessole.**

Chajes Oscar. Austria/S.U.A. : n 1873 — d 1928. Remarcabil jucător de șah, participant la 12 Ti. Cel mai bun rezultat îl obține în turneul New York/1916, unde printre alții îl învinge și pe Capablanca, clasându-se pe locul III din 12 participanți.

Chandler Murray. Noua Zeelandă : n 1960. MI — 1977. VTi : Londra/1979 (1—3) și 1980 (1—3), Manchester/1979 (1—2), New York/1980 (1—2), Brighton/1980 (1—2) și 1981 și Keszthely/1981 (1—2). Jucător în ascensiune.

Charousek Rudolf. Austro-Ungaria : n 1873 — d 1900. Avocat. Un geniu al șahului căruia „măria sa“ natura nu i-a dat șansa să-și valorifice deplin excepționala dotare. Abia la 16 ani descifrează secretele șahului de care nu se va mai despărți pînă la sfîrșitul scurtei sale vieți. În 1893, participînd la CNc al Ungariei, se clasează pe locurile 1—2 alături de marele maestru G. Maroczy. Acest „șocant“ succes și alte citeva evoluții interne îi aduc o invitație la superturneul Nürnberg/1896, unde participau încă 18 MM din elita șahului mondial. Cu o evoluție oscilantă, datorită debutului, Charousek încheie la mijlocul clasamentului, dar cu o victorie asupra CM „en titre“ Em. Lasker, cîștigătorul turneului, care după pierderea partidei declara : „Simt că va trebui să am un meci pentru titlu cu acest tînăr“. Două luni mai tîrziu cîștigă marele turneu de la Budapesta la egalitate cu Cigorin, pe care-l învinge în partida directă. Au urmat alte victorii

în Ti Berlin/1897 și Budapesta/1898, apoi un loc secund la Köln/1898, după care firul vieții sale se rupe, neîngăduit de devreme, datorită unei nemiloase tuberculoze. Ca cercetător al teoriei șahiste s-a ocupat intens de „Apărarea franceză” și se poate afirma că a reabilitat și readus în practica marilor maeștri „Gambitul regelui”.

Chaudé — de Silans Chantal. Franța : n 1919. MI — 1950. VTi : Barcelona/1949. Tz : Veneția/1957, Amsterdam/1961. Finala CM Moscova/1949—50. Ol : 1950 (m), 1957 (f). Mulți ani campioană a țării sale. Între anii 1946—1966 participă la circa 20 Ti, din care 6 masculine, cu rezultate remarcabile. Cea mai bună șahistă a Franței din toate timpurile. După aprecierile unui mare număr de publiciști este considerată cea mai frumoasă jucătoare de performanță din istoria șahului.

Chéron André. Franța : n 1895 — d 1980. MIa — 1959. CN : 1926, 1927 și 1929. Ol : 1927. Jucător, compozitor și scriitor erudit, lasă o bogată literatură șahistă care cuprinde toate domeniile jocului, atît la tablă cît și artistic, caz rarissim în bibliografia sportului minții. A condus rubrica șahistă a cotidianului elvețian „Journal de Genève” timp de 45 de ani.

Chicco Adriano. Italia : n 1907. Avocat. MIa — 1967. Compozitor, elaborează circa 500 de probleme, din care 116 premiate. Este unul din istoricii șahului italian, publicînd în 1971, în colaborare, cea mai completă enciclopedie a șahului și o serie de articole în revistele italiene și străine din acest domeniu.

Christiansen Larry. S.U.A. : n 1956. MI — 1976. MM — 1978. VTi : Torremolinos/1977, Linares/1979 și 1981 (1—2) și Philadelphia/1980 (1—5). Locul II în CMj/1975. Jucător în curs de afirmare.

Christoffel Martin. Elveția : n 1922. MI — 1952. CN : 1943, 1945, 1948 și 1952. Participant la mai multe Ti cu rezultate variabile.

Cîburdanidze Maia. U.R.S.S. : n Kutaisi 17.1.1961. Studentă medicină. Campioană mondială „en titre” începînd din 1978. Talent de excepție, fără îndoială un geniu al șahului feminin. Învăță șahul la vîrsta de 8 ani de la fratele ei. În 1972 este campioană de junioare a Gruziei, iar peste doi ani, cîștigînd Ti Brașov/1974 cu un avans de 3 puncte, i se acordă titlul de MI. „Forța de joc pe care a demonstrat-o la

Braşov, scria cronicarul Revistei Române de Şah, a impresionat în mod cu totul deosebit, atât prin pregătirea teoretică de o întindere aproape de necrezut, cât şi prin capacitatea de a rezolva situaţii dificile în jocul de mijloc sau în finaluri. Este foarte probabil să ajungă peste câţiva ani principala candidată la titlul suprem feminin, judecând după ritmul neobişnuit în care progresează de la o competiţie la alta". Drumul de maximă dificultate spre titlul mondial îl parcurge în numai 4 ani, ca o veritabilă secvenţă din „Incredibil dar adevărat“, dacă se are în vedere vârsta foarte tinere performere. După succesul-test de la Braşov trece la pregătirea temeinică a etapelor următoare, atât pe linie teoretică, prin intrarea în antrenamentul marelui maestru Gufeld, cât şi practică, prin participarea la concursuri cu coeficient din ce în ce mai ridicat. Astfel în 1975 câştigă zonalul feminin de la Tbilisi, iar în anul următor, după o evoluţie neconcludentă în finala campionatului unional feminin, participă la interzonalul Tbilisi/1976, unde, ocupînd unul din locurile II—III, se califică pentru meciurile candidatelor. În 1977, la 16 ani, devine campioană a U.R.S.S., primeşte titlul de mare maestru şi ajunge în finala MC, după ce învinge în sferturi pe Aleksandria cu $5\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{2}$ şi în semifinale pe Ahmilovskaia cu $6\frac{1}{2}$ — $5\frac{1}{2}$. Anul 1978 aduce precociei gruzine — o veritabilă replică feminină a lui Bobby Fischer — cele mai mari satisfacţii. După ce elimină din finala MC pe rutinata Alla Kuşnir cu $7\frac{1}{2}$ — $6\frac{1}{2}$, dă bătălia cea mare cu Nona Gaprindaşvili pe care o învinge la Piţunda, înainte de limita celor 16 partide prevăzute de regulament. Şi astfel, la vârsta de nici 18 ani, proaspăta studentă este încoronată cu titlul de campioană a lumii, pe care îl păstrează şi în 1981, după un meci egal cu Aleksandria. De reţinut că toate treptele urcate de Maia pînă la „Olimpul şahist“ sînt recorduri absolute de vîrstă în istoria şahului feminin. După primirea cununei de lauri în 1978, un cronicar sovietic scria că „Noua regină a şahului are abia vârsta unei prinţese!“ Faţă de excepţionalele ei dotări naturale, compararea cu celebra Vera Mencik şi prodigioasa Nona Gaprindaşvili se impune.

Cigorin Mihail. Rusia : n 12.11.1850 — d 25.1.1908. Funcţionar. Şahul îl atrage abia la vârsta de 23 ani, după care se hotărăşte să i se dedice şi să-l răspîndească în întreaga Rusie. Astfel : în septembrie 1876 editează prima revistă de

șah din Rusia „Șahmatnii Listok“, în octombrie 1879 pune bazele oficiale ale celui dintii club rusesc „Asociația amatorilor de șah din Petersburg“, iar în 1889 organizează un „Curs pentru studiul șahului“, inițiat de Janiș încă din 1853, pe care-l predă personal, fiind considerat fondatorul școlii șahiste ruse. Ca jucător, după o serie de evoluții interne, constituite mai mult din meciuri și concursuri cu handicap, se avintă în vîltoarea confruntărilor internaționale în toate colțurile lumii, debutînd la Berlin/1881 și terminînd cu Karlsbad/1907. În acest sfert de veac participă la 30 de turnee importante din care cîștigă : New York/1889 (1—2), Budapesta/1896, Moscova/1899 și 1901, Kiev/1903, Viena/1903 și Petersburg/1905. În cariera sa șahistă de 35 de ani susține și 20 de meciuri, din care : cîștigă la Petrovici, Schiffers (5), Schmidt (3), Alapin, de Riviére, Steinitz (2—0 prin telegraf), Charousek și Salve, termină la egalitate cu Schmidt, Gunsberg și Tarrasch, fiind învins de Schiffers și în cele 2 meciuri disputate la Havana în 1889 și 1892 cu Steinitz pentru titlul mondial. Despre acest din urmă meci, pierdut cu $+3 = 5 - 10$, revista franceză scria : „Cigorin a pierdut, el stă însă și mai sus în ochii adevăraților prețuitori ai artei șahului. (...) Partidele acestui meci poartă în ele pecetea uriașei forțe a lui Cigorin. El a fost învins numai pentru că s-a întîlnit cu o astfel de stîncă de granit ca Steinitz“. Însuși Steinitz a recunoscut că „Cigorin a terminat meciul aproape învingător“. Ca cercetător, marele merit al lui Cigorin constă în criticile aduse principiilor „Școlii noi“ conturată de Steinitz, critici care au stat la baza concepțiilor asupra teoriei șahului la care au ajuns mai tirziu Reti, Nimzovici și Alehin.

Ciocâltea Victor. România : n București 16.1.1932 — d Barcelona 10.9.1983. Tehnician constructor. Mn — 1954. Me — 1973. MI — 1957. MM — 1978. CN : 1952, 1959, 1961, 1969, 1970, 1971, 1975 și 1979. VTn : București/1953, 1955, 1958, 1959, 1962, 1963, 1964, 1965 și 1969, Bușteni/1954 (1—2) și Craiova/1954 (1—2), 1973 (1—2). VTi : Sofia/1962 (1—2), Reggio Emilia/1967 (1—2) și 1969 (1—4), Tunis/1973, Dortmund/1974 (1—2), București/1975, Satu Mare/1979, Călimănești/1980, Val Thorens/1981 (1—7), Manresa/1982 și Berga/1983. Tz : Marianske Lazne/1954, Halle/1967, Iugoslavia/1972, Barcelona/1975 și Herculan/1982. Ol : 1956, 1962—1974 și 1978—1982. Deosebit de talentat, la nici 21 de ani devine campion

național, titlu pe care-l va mai cuceri de încă 7 ori. Cu un stil de joc combinativ-agresiv, este considerat în general „sarea și piperul“ turneeleor, realizând adeseori victorii senzaționale, cum a fost partida câștigată la R. Fischer la Olimpiada Varna/1962. Din anul 1952, timp de 30 de ani, este o prezență permanentă și agreabilă pe eșichierul țării sale și pe cel mondial, participând la circa 120 de întreceri internaționale. Pentru rezultatele sale i s-au acordat de către F.I.D.E. cele mai înalte distincții sportive. Publicist erudit în teoria șahistă, scrie, în colaborare, „Teoria modernă a deschiderilor în șah“, în 2 volume, o carte de mare utilitate. Din 1968 a fost colaborator al bianualului „Informator“ editat în Iugoslavia.

Cirici Dragoliub. Iugoslavia : n 1935. MI — 1961. MM — 1965. VTi : Sarajevo/1966 și 1968, Reggio Emilia/1967 (1—2) și San Feliu de Guixoles/1975. Ol : 1966 și 1968. Jucător talentat.

Cisar Vaclav. Cehoslovacia : n 1879 — d 1957. Contabil și muzician. Problemist, compune circa 350 lucrări de șah artistic, majoritatea cu mat în 3 mutări.

Cobo-Arteaga Eldis. Cuba : n 1929. Inginer. MI — 1967. Ol : 1952, 1960—1972. Participă la circa 20 Ti cu rezultate variabile.

Cochrane John. Anglia : n 1798 — d 1878. Avocat. Jucător, teoretician și scriitor, unul din marii animatori ai șahului din perioada romantică, contemporan cu La Bourdonnais, Deschapelles, Staunton și Saint Amant, cărora le-a fost și adversar la tabla de șah. A scris o carte pentru începători.

Cohn Erich. Germania : n 1884 — d 1918. Medic. Jucător remarcabil, participant consecvent la marile Ti cu rezultate medii. Câștigă turneele Berlin/1909 și 1914, în ultimul la egalitate cu Spielmann. Învinge în meci pe Carls, dar pierde la limită întâlnirile cu Spielmann și Em. Lasker.

Cohn Wilhelm. Germania : n 1859 — d 1913. Maestru internațional, participant alături de marii maeștri ai timpului la o serie de turnee importante din perioada 1897—1907, obținând cel mai bun rezultat, locul II, la Köln/1898.

Colle Edgar. Belgia : n 1897 — d 1932. Existența lui se încadrează perfect în serialul „O viață pentru o idee“, dedicându-se șahului pe care-l învață de la 6 ani. La 14 ani, fiind cu părinții în Anglia, câștigă două meciuri la Sergeant

(+2 =1 -0) și Peet (+2 =0 -1), uimind spectatorii cu combinațiile sale. CN : 1922, 1924—1926 și 1928—1929. Strălucit maestru al atacului, oarecum în contratimp cu „moda” vremii, când se juca pozițional „à la Capablanca”, într-o perioadă de numai 8 ani, 1924—1931, participă la 34 de mari Ti ieșind învingător de patru ori la Amsterdam/1926, Meran/1926, Hastings/1928—29 (1—3) și Scarborough/1930. Pentru excepționale sale partide a fost răsplătit cu numeroase premii de frumusețe. Închide ochii pentru totdeauna la numai 35 de ani, în urma unei operații de ulcer gastric, lăsând lumii șahiste „Sistemul Colle” (1.d4 d5 2.Cf3 Cf6 3.e3 c5 4.Cbd2) din „Partida pionului damei”.

Colonna Francesco. Italia : n 1433 — d 1527. Călugăr dominican, descendent din celebra familie Colonna, profesor universitar la Padova din 1473. La 1499 publică o carte „Hypnerotomachia Poliphili” în care capitoul „Uno gioco de scacchi in ballo et altre messure de soni” cuprinde descrierea a trei partide de șah în care piesele sînt înlocuite cu cavaleri și domnișoare ce se mișcă în acompaniamentul muzicii. Se consideră că această lucrare este precursora partidelor de „șah viu” de mai târziu.

Cook Eugene Beauharnais. S.U.A. : n 1830 — d 1915. Problemist și publicist. Contemporan cu Loyd, desfășoară o vastă activitate în șahul artistic american, influențînd pozitiv tot restul lumii șahiste. În 1868 publică la New York o culegere de 2 406 probleme ale compozitorilor americani, intitulată „American Chess Nuts”. Mare colecționar de cărți și documente șahiste, pe care prin testament le-a dăruit muzeului Universității Princeton.

Cordel Oscar. Germania : n 1843 — d 1913. Jucător, teoretician și scriitor erudit. Cea mai mare parte a vieții sale este dedicată studierii deschiderilor, unde aduce multe îmbunătățiri, publicate în cărți și reviste de specialitate.

Cortlever Nicolaas. Olanda : n 1915. Industriaș. MI — 1950. VTi : Beverwijk/1939 și 1953. Ol : 1939 și 1950—1954. Teoretician remarcabil.

Costăchel Octav. România : n Zătreni 6.9.1911. Doctor în medicină. Jucător și problemist. În perioada 1930—1936 participă la o serie de concursuri la tablă la Iași. Ca problemist compune circa 120 de lucrări cu mat în 2 și 3 mutări, studii și feeice, elaborînd și „Tema Costăchel”, prezentată în pro-

blema de mai jos, cu mat în 2 mutări (1.Cb4), publicată în 1936. În perioada 1962—1967 a fost președintele Federației Române de Șah.

Costea Eugen. România : n Tecuci 19.1.1921. Contabil. Jucător de șah la tablă pînă în 1956 și apoi prin corespondență. Mn — 1957. Mnc — 1975. Mlc — 1971. VTn : București/1947 (1—3) și Bușteni/1956. Vicecampion național în 1954. Rezultate remarcabile obține prin corespondență. În finala Olimpiadei 1968/71 ocupă primul loc la masa a doua, realizînd 7 puncte din 8 posibile, fapt pentru care i se acordă titlul de Mlc, fiind primul sportiv român care primește această distincție.

Cozio Carlo. Italia : Sec. XVIII. Teoretician, susținător al „Școlii de șah de la Modena“, aparținînd maeștrilor del Rio, Lolli și Ponziani, publică în 1740 cartea „Il giuoco degli scacchi o sia nuova idea di attachi, difense e partiti del Giuoco degli Scacchi“. Datorită existenței unui exemplar original în biblioteca MM german L. Schmid, se știe că opera lui Cozio are 410 pagini și e compusă din patru capitole : I. Despre gambit, II. Jocul normal, III. Jocul calabrez și IV. Partide, din care unele sînt numai finaluri.

Csom Istvan. Ungaria : n 1940. MI — 1967. MM — 1973. CN : 1972. VTi : Olot/1973 (1—2), Hamburg/1974 (1—3), Cleveland/1975, Olot/1975, Hanovra/1976, Berlin/1979 (1—2), Kerkiria/1982. VTz : Pola/1975. Tiz : Bienne/1976. Ol : 1968—1974, 1978.

Cuciuc Victor. România : 22.8.1918. Inginer. Mna — 1957. CNa : 1948 (3×), 1953 (2×). Compozitor valoros, elaborează circa 120 lucrări, parte din ele premiate.

Cuellar-Gacharna Miguel. Columbia : n 1916. MI — 1957. Campion național timp îndelungat. Ol : 1954—1958, 1964, 1966, 1970. Tiz : Stockholm/1962 și Soussa/1967. Jucător talentat.

Cunningham Alexander. Anglia : n 1654 — d 1737. Jucător și teoretician important pentru timpul său și nivelul de atunci al jocului de șah.

Czerniak Moshe. Polonia/Palestina/Israel : n 1910. Ziarist. MI — 1952. CN : Palestina/1936 și 1938 ; Israel/1952—1962, 1966, 1968. VTi : Kilmes/1941, Buenos Aires/1944 și 1948, Viena/1951, Reggio Emilia/1951, Natanya/1961 (1—3). Deține recordul pentru cea mai lungă partidă internațională, 191 mutări în 23 ore 10', jucată la Mar del Plata/1950 cu argentinianul Pilnik și încheiată... remiză !

D

Dake Arthur. S.U.A. : n 1910. MI — 1954. VTi : Anvers/1931 și Mexico City/1934. Ol : 1931, 1933 și 1935.

Damiani Piero. Italia : n 1007 — d 1072. Cardinal. Datorită dragostei lui pentru șah este aspru criticat de Papa Alexandru II (1061—1073) printr-o scrisoare personală trimisă în 1061, care, păstrată cu grijă, se constituie în cel mai vechi document ce atestă existența jocului de șah în Italia.

Damiano. Portugalia. Farmacist. Jucător, teoretician și scriitor. În 1512 publică la Roma o carte de șah de o deosebită importanță istorică, cuprinzând 10 capitole în care sînt prezentate citeva deschideri, partide cu avantaj, unele „mutări fine“, vorbind și despre jocul „fără vedere“. Se remarcă și unele sfaturi date în finalul cărții : „Cînd ai observat o mutare bună analizează în continuare dacă nu este alta și mai bună“.

Damianovici Mato. Iugoslavia : n 1927. MI — 1962. MM — 1964. VTi : Zagreb/1969, Bad Pyrmont/1970 și Virovitica/1976. Ol : 1960.

Daniel Arthur William. Anglia : n 1878 — d 1955. Farmacist. Mn de șah artistic, compune 1 750 probleme (majoritatea în 3×) și studii, pentru care primește peste 150 de premii.

Darga Klaus. R. F. Germania : n 1934. Programator computere. MI — 1957. MM — 1964. CN : 1955 și 1961. VTi : Madrid/1957, Bognor Regis/1960, Palma de Mallorca/1965 (1—3) și Winnipeg/1967 (1—2). Tz : Enschede/1963. Tiz : Amsterdam/1964. Ol : 1954—1964, 1968—1972 și 1978. Participând la CMj Copenhaga/1953 se clasează pe primele două locuri la egalitate de puncte cu Panno, însă cu un Sonneborn mai slab. Jucător remarcabil.

Dawson Thomas Rayner. Anglia : n 1889 — d 1951. Excelent problemist, scriitor și publicist, compune circa 6 500 de lucrări, din care 150 de studii și peste 5 000 feerice sau analize retrograde, obținând 140 de premii și alte distincții.

Dedrlé František. Cehoslovacia : n 1878 — d 1957. Specializat în studii și miniaturi, compune cu multă artă un mare număr de lucrări, publicate periodic în câteva volume întocmite de el ca autor.

De Feijter Cornelius Jan. Olanda : n 1907. Problemist și publicist, compune 100 studii de final de o deosebită valoare didactică.

De Greiff Boris. Columbia : n 1930. MI — 1957. Tz : 1957. Tiz : Portoroz/1958. Ol : 1954—1958 și 1966. Participă la circa 12 Ti.

De Groot Adriaan. Olanda : n 1914. Profesor universitar de psihologie. Mn — 1936. Ol : 1937 și 1939. În 1946 publică la Amsterdam, sub formă de dizertație, cea mai completă și complexă carte de psihologie în domeniul șahului „Het Denken van den Schaker“, pe care, după o revizuire, o traduce și o reeditează în Anglia sub titlul „Thought and choice in chess — „Gîndirea și alegerea în șah“.

Delaire Henri. Franța : n 1860 — d 1941. Jucător, teoretician și scriitor, înființează în 1889 „Cercul Magenta“ din Paris, transformat la 1895 în „Cercul Philidor“. În 1921 devine fondatorul „Federației Franceze de Șah“, fiind primul ei președinte.

Del Rio Ercole. Italia : n 1720 ? — d 1800 ?. Jurist. Problemist și scriitor de șah. Unul din „cei 3“ lideri ai „Școlii șahiste de la Modena“, alături de Lolli și Ponziani. Publică în 1750, în spiritul combinativ al teoriilor calabreze, cartea sa „Sopra il gioco degli scacchi. Osservazioni pratiche d'Anonimo autore modenese“, care conținea, între altele, 18 deschideri și 27 de poziții compuse de el însuși în stilul lui Stamma, ce avea să stea la baza dezvoltării șahului italian

din deceniile următoare, în vădită contradicție cu ideile noutăți ale lui Philidor. Ca problemist a compus 50 de lucrări adunate într-o broșură de Ponziani.

Dely Peter. Ungaria : n 1934. MI — 1962. CN : 1969. VTi : Baska Tanala/1959 (1—2), Reggio Emilia/1961, Luxemburg/1961 și 1971 și Polanica Zdroj/1965.

Demian Valer. România : n Satu Mare 15.12.1934. Profesor de matematică. Mn și Mnc — 1976. MIc — 1975. CNC : 1968. Participant activ în șahul la tablă până în 1976, trece apoi la cel prin corespondență, obținând rezultate valoroase în întrecerile internaționale organizate de I.C.C.F.

De Musset Alfred. Franța : n 1810 — d 1857. Poet. Jucător și problemist, marele scriitor francez frecventa obișnuit celebra „Café de la Régence“, unde juca de la egal la egal cu mulți din maeștrii timpului. Compune circa 40 de pro-

bleme mai mult de agrement, cea cu mat în 3 mutări din diagramă (1.Td7!?), construită în 1849, devenind celebră datorită soluției ei spirituale.

Denker Arnold. S.U.A. : n 1914. Măcelar. MI — 1950. CN : 1944—1946. Jucător talentat, participant rar la Ti ca amator.

De Riviére Jules-Arnous. Franța : n 1830 — d 1905. Scriitor. Jucător remarcabil din perioada „Marilor căutări“ în șah, cu rezultate medii, contribuie efectiv la dezvoltarea șahului prin meciurile sale jucate la „Café de la Régence“ și turneele organizate la Monte-Carlo între 1901—1904. În 1858 are suprema satisfacție de a juca un număr de 24 par-

tide amicale cu Morphy, din care câștigă 6. Publică „Nouveau manuel illustré du jeu des échecs“.

Deschapelles Alexandre Louis Honoré Lebreton. Franța : n 1780 — d 1847. Ofițer. Una din cele mai originale personalități din istoria șahului. Foarte mândru și încrezut, juca aproape numai partide în care dădea adversarului un avantaj de o figură și o mutare, afirmând că studiul teoriei este o pierdere de timp. Partener agreeat și de Napoleon Bonaparte, care-l făcuse general pentru aptitudinile sale militare, culege laurii multor victorii șahiste la Paris, Londra, Madrid și Berlin. Se retrage practic din arena șahistă după 1821, considerându-se umilit când La Bourdonnais, unul din elevii săi, începe să-l învingă în mod regulat în partide fără avantaj.

De Vere Cecil Valentine. Scoția : n 1845 — d 1875. Funcționar. Primul campion de șah al Marii Britanii în anii 1866—1867. Participant remarcabil la marile Ti ale timpului. În 1865 câștigă cu $+7 = 2 - 3$ un meci contra viitorului campion mondial Steinitz, realizând cel mai mare succes al scurtei sale cariere șahiste. Doi ani mai târziu moare răpus de tuberculoză.

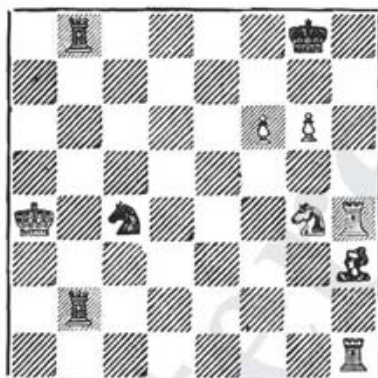
Diaconescu Paul. România : n Ploiești 9.10.1929. Inginer. Mna — 1954. Mnc — 1975. Mic — 1974. MMc — 1982. Jucător la tablă, prin corespondență și problemist. VTn : Ploiești (Co)/1950 și 1954. Compune circa 50 probleme diferite, primind 12 distincții. După 1955 se dedică șahului prin corespondență. Olc : VI — 1968/71 și VII — 1972/76. Vicepreședinte al I.C.C.F. din 1972.

Diesen Mark. S.U.A. : n 1957. MI — 1976. CMj : 1976. Jucător de șah amator, realizează rezultate medii în puținele Ti la care participă.

Diez del Corral Jesus. Spania : n 1933. MI — 1967. MM — 1974. CN : 1955 și 1965. Tz : Barcelona/1975. Tiz : Bienne/1976. Ol : 1960, 1962, 1970—1974 și 1978. Jucător talentat, practică șahul cu o accentuată tentă de amatorism.

Dilaram — „Liniștea inimii“. Eroina legendară a unei celebre mansube anonime (după G. Walker, atribuită eronat lui As Suli), găsită într-un codex arab scris de poetul persan Abul Kasim-Firdusi spre sfârșitul sec. X. Povestea, cunoscută în zeci de variante datorită milenarei ei treceri de la un scriitor la altul și din gură-n gură, spune — după Firdusi — că un bogat cavaler persan se hotărăște să înfrunte

pe un puternic jucător de șatrândj care acceptă întrecerea cu condiția ca învingătorul să primească de fiecare victorie câte un pumn de aur. După ce pierde toată averea, ambițiosul cavaler cere să mai joace o partidă punind drept gaj pe neasemuit de frumoasa sa favorită, Dilaram, dar ajuns în poziția din diagramă, fiind un jucător mai slab, se vede cu

groază în situația de a-și pierde marea lui dragoste. Atunci, frumoasa persană, și ea o bună cunoscătoare a șatrândjului, îi spune la ureche : „O, iubitul meu, sacrifică turnurile nu pe mine !“ Și după 1.Th8! Rh8 2.Af5 Rg8 3.Th8 Rh8 4.g7 Rg8 5.Ch6× Dilaram a fost salvată. Interesant este faptul că poziția poate fi soluționată și în șahul modern prin : 1. Th8! Rh8 2.Ng2 Rg8 3.Nd5 Rf8 4.Th8×. Așa a parvenit din legendă „Matul lui Dilaram“.

Djindjinhașvili Roman. U.R.S.S./Israel : n 1944. MI — 1970. MM — 1977. VTi : Hastings/1977—78, New York/1979 și 1980, Lone Pine/1980 și Philadelphia/1980 (1—5). Ol : 1976, 1978, 1980 — Israel. Jucător format la școala de șah sovietică.

Djurasevici Bojidar. Iugoslavia : n 1933. Avocat. MI — 1957. Ol : 1956 și 1958. Participant amator la Ti cu rezultate medii.

Dobbs Gilbert. S.U.A. : n 1867 — d 1941. Preot. Problemist cu circa 300 de lucrări în 2 și 3 mutări. În 1936 scrie în colaborare cartea „The Emery memorial“, iar în 1942 A. C. White îi dedică, în serialul său de Anul nou, lucrarea „G. Dobbs. A chess silhouette“.

Dolmatov Serghei. U.R.S.S. : n 1959. MI — 1978. MM — 1982. VTi : Amsterdam/II/1979, București/1981, Budapesta/1981 și Hrade Kralove/1981. Cmj : 1978. Un talent în plină ascensiune.

Donner Jan Heindrik. Olanda : n 1927. Scriitor. MI — 1952. MM — 1959. CN : 1954, 1957 și 1958. VTi : Beverwijk/1950, 1958 (1—2) și 1963, Amsterdam/1965 și Veneția/1970. Tz : München/1954; Wageningen/1957, Madrid/1960 și Amsterdam/1966. Tiz : Göteborg/1955. Ol : 1950—1954, 1958—1962, 1968, 1972—1978. De remarcat bunele rezultate obținute în turneele din Europa.

Dorfman Iosif. U.R.S.S. : n 1952. MI — 1977, MM — 1978. CN : 1977. VTi : Jakarta/1979 (1—3), Zamardi/1980 și New Delhi/1982.

D'Orleans Charles. Franța : n 1391 — d 1465. Jucător pasionat, ducele D'Orleans, tatăl regelui Ludovic XII al Franței, se numără printre marii protectori ai jocului de șah din sec. XV.

Drese Gerardus Hendrik. Olanda : n 1908. Mİa — 1974. Problemist, compune peste 400 de lucrări în special cu mat în 2 mutări.

Drimer Dolfi. România : n Iași 16.10.1934. Doctor inginer mecanic. Mn — 1957. MI — 1961. VTn : București/1954, 1956, 1957, 1960, 1961 și 1971. Tz : Gloggnitz/1969. Ol : 1960, 1966 și 1968. Jucător talentat, obține rezultate variabile în confruntările internaționale. Rămîne șahist amator pentru a se dedica studiilor solicitate de catedra sa de profesor universitar.

Dubinin Piotr. U.R.S.S. : n 1909. MI — 1950, MMc — 1962. Jucător valoros la tablă și prin corespondență, participant activ la turneele interne și internaționale, cu rezultate medii.

Dubois Serafino. Italia : n 1817 — d 1899. Jucător, teoretician și scriitor șahist. Participă intens la meciuri și turnee în principalele capitale șahiste din vestul Europei, Roma, Paris și Londra între anii 1842—1865, după care rămîne pentru tot restul vieții la Roma, dedicîndu-se studiului teoriei deschiderilor. Desfășoară o uriașă activitate publicistică și scriitoricească, inițiind în 1847 prima rubrică de șah italiană în revista „L'Album“, iar în 1859 fondează în premieră națională „La Rivista degli Scacchi“, în care publică toate rezultatele analizelor sale teoretice, ocupîndu-se și de Contra-gambitul Albin-Cavalotti 1.d4 d5 2.c4 e5. Publică un mare număr de articole și cărți șahiste.

Duchamp Marcel. Franța : n 1887 — d 1968. Pictor dadaist. Talentat jucător de șah la nivel de maestru internațional. VTi : Hyeres/1928. Ol : 1930. În colaborare cu V. Halberstadt scrie o carte cu finaluri de pioni. Pictează câteva tablouri cu subiecte șahiste, dintre care „Partida de șah“/1910 și „Jucătorii de șah“/1911, conservate în muzeul din Philadelphia, au devenit celebre.

Duckstein Andreas. Austria : n 1927. Doctor inginer. MI — 1956. CN : 1954 și 1956. Tz : Berg en Dal/1960. Ol : 1956, 1958, 1962, 1964 și 1968—1976. Din cele zece Ti la care participă între 1958—1978 nu termină cîștigător în nici unul.

Dueball Jürgen. R. F. Germania : n 1943. MI — 1973. VTi : Reggio Emilia/1974 (1—3). Tz : Raach/1969. Ol : 1972 și 1974. Jucător amator de forță medie.

Dufresne Jean. Germania : n 1829 — d 1893. După numele său adevărat : S. E. Freund, care prin anagramare a rezultat „Dufresne“. Jurist și ziarist, se dedică jocului de șah. VTn : Berlin/1853. După un meci cîștigat la Mayet cu $+7 = 0 - 5$ se ocupă, cu mici întreruperi, cînd participă la unele turnee locale, de studierea teoriei deschiderilor și scrierea unui număr de 12 cărți pentru șahiștii începători. Este unul din cei mai mari propagandiști ai șahului din secolul său. În 1864 întocmește o „Anthologie der Schachaufgaben“ conținînd un mare număr de probleme premiate în concursurile engleze.

Dunkelblum Arthur. Polonia/Belgia : n 1906. Stabilît în Belgia după 1920. MI — 1957. CN : 1949. Ol : 1928, 1933, 1937, 1950, 1954, 1956, 1960, 1962, 1966 și 1968. Jucător rar întîlnit în Ti.

Duras Oldrich. Cehoslovacia : n 1882 — d 1957. Funcționar. Jucător și compozitor deosebit de talentat, cu rezultate deopotrivă de bune. Între anii 1903—1914 participă la 22 de mari Ti în care, practicînd un joc pozițional solid, dar cu lovituri tactice spectaculoase, se confruntă cu toată elita șahului mondial, cîștigînd turneele Viena/1908 (1—3), Praga/1908 (1—2) și Breslau/1912, unde ocupă primul loc la egalitate de puncte cu Rubinstein, urmați de Teichmann, Schlechter, Tarrasch, Marshall, Spielmann și alții. În 1914 abandonează brusc șahul la tablă, trecînd la cel artistic, unde compune un mare număr de probleme și studii de o valoare remarcabilă. Inventiv și original, introduce o serie de variante noi în deschiderea care-i poartă numele. Redactează multă

vreme o excelentă rubrică de șah în „Ceske Slovo“. Este considerat fondatorul „Școlii șahiste cehe“.

Duz-Hotimirski Feodor. U.R.S.S. : n 1879 — d 1965. MI — 1950. Unul din puținii maeștri ruși care continuă și aplică cu consecvență calea jocului combinativ-dinamic trasată de Cigorin. Activitatea sa internațională se limitează la perioada 1907—1911, când evoluează la Karlsbad, Lodz, Praga, Petersburg și Hamburg, obținând cel mai onorabil rezultat la turneul Petersburg/1909, când învinge în două partide memorabile pe câștigătorul concursului Em. Lasker (CM „en titre“) și marele Akiba Rubinstein. Reapare, ca un cîntec de lebedă, la Ti Moscova/1925, unde se clasează pe penultimul loc, după care dispare din arena internațională, desfășurînd în continuare o muncă intensă pentru organizarea șahului sovietic. Pentru meritele sale i se acordă titlul de Me în anul 1960.

Dyckhoff Eduard. Germania : n 1880 — d 1949. Jurist. Unul din cei mai mari animatori și propagandiști ai jocului de șah prin corespondență din lume în general și din Germania în special. CEC : 1929, 1930 și 1931. În perioada 1929—1937 se confruntă prin corespondență cu unii din cei mai buni jucători ai timpului, printre care Vidmar și Keres, obținînd un rezultat total de $+29 = 21 - 0$. Este unul din factorii determinanți ai înființării revistei „Fernschach“, organul oficial al Federației Internaționale de șah prin corespondență. În 1947 scrie cartea „Fernschach-Kurzschlusse“ care apare la Düsseldorf.

E

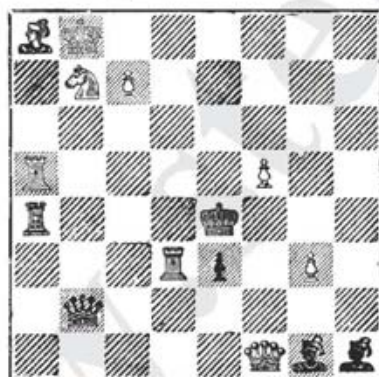
Eaton Vincent Lanius. Venezuela/S.U.A. : n 1915 — d 1962. Filolog. Compozitor meticulos, compune circa 100 de probleme în 2 și 3 mutări, de mare complexitate și dificultate, multe din ele premiate.

Ekström Folke. Suedia : n 1906. Mİc — 1958. CN : 1947 și 1948. Remarcabil jucător de șah la tablă. După 1950 se dedică celui prin corespondență, în care obține o serie de succese notabile.

Eliskases Erich. Austria/Germania/Argentina : n 1913. MI — 1950. MM — 1952. CN : 1938 și 1939 — Germania. Jucător profesionist, participă la circa 50 de Ti importante în perioada 1930—1970, din care câștigă : Budapesta/1934, Linz/1934 (1—2), Viena/1935 (1—2), Birmingham/1937 (1—2),

Noordwijk/1938, Mayland/1938 (1—2), Oeynhausen/1938 și 1939, Elster/1939, Hartzburg/1939, Sao Paulo/1941 (1—2), Mar del Plata 1941 și Cordoba/1959. Învinge în 2 meciuri, în 1933 și 1936, pe Spielmann cu același scor $5\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{2}$ și pe Bogoliubov cu $11\frac{1}{2}$ — $8\frac{1}{2}$. VTz : America de Sud/1951. Ol : 1930, 1933, 1935 — Austria ; 1939 — Germania ; 1952, 1958, 1960, 1964 — Argentina. Maestru pozițional, partidele lui se disting prin simplitatea planurilor strategice și eleganța combinațiilor.

Ellerman Arnoldo. Argentina : n 1893 — d 1969. Jucător amator la tablă și excelent problemist, mai ales la secția 2×. Compune în prodigioasa sa carieră șahistă de aproape 60 de ani peste 5 000 de lucrări, fiind recompensat cu circa 400 de premii, din care 120 de locuri I. Problemele sale, de o măiestrie unică, redau sub cele mai subtile forme toate posibilitățile de exprimare ale șahului artistic. Lucrarea de mai jos,

„nemuritoarea problemelor 2×“ (1.Td7), distinsă cu marele premiu la „Concursul Centurini“ 1925, arată elocvent îndrăzneala ideilor sale finisate cu o tehnică desăvârșită. Ca omagiu pentru activitatea sa i se acordă titlul de Mİa în 1959. Este considerat unul din cei mai buni compozitori ai tuturor timpurilor.

Elo Arpad. S.U.A. : n 1903. Profesor de fizică la Universitatea Marquette din Milwaukee. Jucător de șah amator, cu forță de maestru național. După 1950 elaborează un sistem de calcul privind clasificarea valorică a tuturor jucătorilor de șah prin convertirea rezultatelor obținute în concursuri în

„coeficient Elo“. Sistemul, aprobat de F.I.D.E. în 1971, este introdus în toate țările.

Endzelins Lucius. Australia : n 1909. MMc — 1959. Participant la CMc, obține medalia de argint în prima ediție 1956—1959 și locul 7 în cea următoare 1959—1961.

Enevoldsen Jens. Danemarca : n 1907 — d 1980. MI — 1950. CN : 1940, 1943, 1947, 1948 și 1960. Ol : 1933—1939, 1952, 1956 și 1966. Tz : Helsinki/1947. Autor de manuale de șah.

Engels Ludwig. Germania/Argentina : n 1905 — d 1967. VTi : Swinemünde/1933 (1—2) și Krefeld/1939 (1—2). Ol : 1936 și 1939 — Germania.

Englisch Berthold. Austria : n 1851 — d 1897. Agent de bursă. VTi : Leipzig/1879 (organizat cu ocazia înființării Federației Germane de Șah), Wiesbaden/1880 și Viena/1896. Participă la activitatea șahistă internațională în perioada 1877—1897.

Erdelyi Ștefan. România : n Timișoara 17.11.1905 — d Reșița 26.10.1968. Funcționar. Mn — 1949. MI — 1950. CN : 1931, 1934 și 1949. Ti : Bad Stuben/1930, Budapesta/1933, Klosterneuburg/1934 și Budapesta/1934. Ol : 1931 și 1935. Face parte din prima promoție de MI ai țării sale, alături de O. Troianescu. Posesor al unei vaste culturi șahiste, partidele lui sînt pline de idei, printre învinșii săi numărîndu-se și o serie de reputați mari maeștri ai timpului ca Mikenas, Reti, Flohr și Eliskases.

Eretova Kvyatoslava. Cehoslovacia : n 1926. MI — 1957. Mulți ani CN, participă la majoritatea Ti europene. Printre întrecerile cîștigate se numără și Decin/1975 unde se clasează pe locurile 1—2. Ol : 1957, 1966, 1969, 1972, 1974. Una din cele mai bune jucătoare din istoria șahului țării sale.

Ermenkov Eugen. Bulgaria : n 1949. MI — 1974. MM — 1977. CN : 1973, 1976. VTi : Albena/1979. Ol : 1978, 1980. Unul din componenții de bază ai echipei naționale.

Espig Lutz. R. D. Germană : n 1949. MI — 1972. CN : 1969 și 1971. VTi : Lublin/1970, Varna/1974 și Leipzig/1980. Bun jucător de turneu.

Estevez Guillermo. Cuba : n 1947. MI — 1972. CN : 1975. Din confruntările sale internaționale se desprinde calificarea la Tiz Leningrad/1973.

Estrin Iakov. U.R.S.S. : n 1923. Jurist. MI — 1975. Mİc — 1964. MMc — 1966. VTi : Albena/1973 și Leipzig/1976. Jucător la tablă cu rezultate medii, se afirmă evident la șahul prin corespondență, în care deține în perioada 1975—1980 titlul de campion mondial. Remarcabil teoretician, are o vastă activitate de scriitor de carte și publicistică șahistă, atât în țara sa cât și în străinătate.

Euwe Maghielis-Max. Olanda : n Watergraafsmeer-Amsterdam 20.5.1901 — d Amsterdam 26.11.1981. Doctor în matematici. Primele noțiuni de șah le primește de la mama sa la vârsta de 4 ani, după care „cutia cu căluți și prințesori“ rămîne cea mai dragă jucărie a sa. La vârsta opțiunilor se hotărăște pentru profesiunea de matematician, urmînd ca șahul să devină „hobby“-ul vieții sale. Abordează primele concursuri interne la 17 ani, jucînd în turneul secund de la Arnheim, remarcîndu-se în mod deosebit prin jocul său fin și un caracter agreabil. În 1919 este invitat la unul din turneele secundare de la Hastings unde cîștigă o partidă celebră la O'Hanlon, care-i deschide larg portile marilor întreceri internaționale. Reîntors în țară participă la prima sa finală națională ratînd de puțin titlul de campion, pe care-l „ia în primire“ la ediția următoare, în 1921, păstrîndu-l timp de 31 de ani, pînă în 1957, cu mici întreruperi între 1936—1938 și 1947—1948, cînd nu participă, și 1954—1956 cînd este depășit de Donner, învingîndu-și adversarii în 12 ediții, ceea ce constituie, după toate datele cunoscute, un record absolut în materie. Trecînd în revistă activitatea sa ca jucător internațional în intervalul 1920—1962, rezultă că : ● a participat la circa 70 de mari turnee, cîștigînd 25, din care 8 la egalitate de puncte cu un alt adversar, ● a luat parte cu echipa națională la 16 meciuri interțări, realizînd un scor de $+11 = 16 - 5$, fiind învins doar de L. Szabo cu $1\frac{1}{2} - 1\frac{1}{2}$ în meciul cu Ungaria la Budapesta în 1949, ● a fost prezent la 7 Olimpiade, jucînd la masa I de fiecare dată ● în 1928 a cîștigat titlul de „Campion mondial amator“ organizat de F.I.D.E. la Haga ● a deținut titlul suprem de campion mondial în perioada 1935—1937, cîștigat în urma meciului cu Alehin, desfășurat în 13 localități din Olanda și ● în 1950 i s-a acordat titlul de mare maestru al șahului. Are o activitate de excepție și în publicistică, prin elaborarea unui număr de circa 40 cărți de șah, multe din ele fiind traduse în majori-

Turnee 1919: Amsterdam locul VI $+2 = 0 -4$, Haarlem I 4 0 1, Haga (CN) II—III 3 3 1, **1919/20:** Amsterdam IV 5 5 1, **1920:** Amsterdam IV 3 1 2, Bromley I—II 6 3 1, Scheveningen I 5 1 1, **1921:** Broadstairs I—II 7 2 1, Viena II 6 3 2, Nijmegen (CN) I 5 1 1, Budapesta VI 4 3 4, Haga IX 1 2 6, **1921/22:** Amsterdam I 8 2 0, **1922:** Haga III—IV 3 0 2, Pistyan IX—XI 4 9 5, Londra XI 4 3 8, Scheveningen I—II 5 3 1, **1923:** Moravska Ostrava V—VI 4 6 3, Amsterdam I 14 1 0, **1923/24:** Hastings I 7 1 1, **1924:** Rotterdam I 11 0 0, Weston super Mare I 6 3 0, Paris IV—VI 6 4 3, Amsterdam (CN) I 6 2 1, **1925:** Wiesbaden I 3 3 0, **1925/26:** Amsterdam I 6 2 0, **1926:** Weston super Mare I 7 2 0, Utrecht (CN) I 9 2 0, **1926/27:** Amsterdam I 6 1 0, **1927/28:** Amsterdam I—II 16 1 0, **1928:** Haga (CM amator) I 10 4 1, Kissingen III—IV 4 5 2, **1929:** Amsterdam (CN) I 8 1 0, Karlsbad V—VII 6 12 3, **1930/31:** Hastings I 6 2 1, **1931/32:** Hastings III 3 4 2, **1932:** Berna II—III 8 7 0, Haga I 4 1 0, **1933:** Amsterdam I 4 1 0, Haga/Leiden (CN) I 7 2 0, **1934:** Zürich II—III 10 4 1, Leningrad VI 2 7 2, **1934/35:** Hastings I—III 4 5 0, **1936:** Zaandvoort II 5 5 1, Nottingham III—V 7 5 2, Amsterdam I—II 3 4 0, **1937:** Germania I 3 2 1, **1938:** Noordwijk IV 3 4 2, Amsterdam (CN) I 7 4 0, Amsterdam-AVRO IV—VI 4 6 4, **1938/39:** Hastings II 5 3 1, **1939:** Amsterdam I 4 6 0, Bournemouth I 7 4 0, **1940:** Budapesta I 4 1 0, Amsterdam I 6 1 0, Rotterdam I 6 2 1, Amsterdam I—II 3 2 0, **1941:** Baarn I 5 2 0, **1942:** Beverwijk I 4 1 0, Rotterdam I 6 3 0, **1945/46:** Hastings III—V 5 4 2, **1946:** Londra I 9 1 1, Maastricht I 7 1 1, Zaandam I 9 1 1, Groningen II 11 6 2, **1947:** Mar del Plata V—VI 7 7 2, Buenos Aires IV 2 5 3, Hilversum IV 3 1 3, **1948:** Haga/Moscova (CM) V 1 6 13, Plymouth I—II 4 2 1, Venetia IV 5 6 2, Reykjavik I 2 3 0, **1948/49:** New York III—IV 2 6 1, **1949:** Copenhaga I 4 3 0, Baarn I 6 1 0, **1949/50:** Hastings III 3 5 1, **1950:** Beverwijk II—III 4 4 1, Berlin I 4 1 0, Amsterdam (CN) I 8 3 0, Amsterdam VI—VII 5 13 1, **1950/51:** Lucerna I—II 4 3 0, **1951:** New York II 6 3 2, Gijon I 7 2 1, Payten II 6 0 1, Göteborg I 4 3 0, **1952:** Beverwijk I 6 3 0, Basel II 3 4 0, Enschede (CN) I 6 3 1, Zürich II—III 9 3 1, **1953:** Beverwijk III—VI 4 6 1, Zürich (Tc) XIV 5 13 10, **1954:** Amsterdam (CN) II—III 4 6 1, Zürich III 5 5 1, **1955:** Johannesburg III 4 2 1, **1958:** Beverwijk I—II 3 5 1.

Total 95 turnee: $+511 = 319 -129$.

959 partide.

Meciuri 1920: Amsterdam, Mayer $+5 = 1 -0$ și Rety 1 0 3, **1921:** Auszee, Maroczy 2 8 2, **1924:** Zuften, Colle 5 0 3, **1926/27:** Olanda, Alehin 2 5 3, **1928:** Olanda, Colle 5 1 0 și Bogoliubov 2 5 3, **1928/29:** Olanda, Bogoliubov 1 7 2, **1931:** Amsterdam, Landau 3 2 1, Noteboom 3 3 0 și Capablanca 0 8 2, **1932:** Amsterdam, Spielmann 2 2 0, Karlsbad, Flohr 3 10 3, **1934:** Amsterdam, Landau 4 1 1, **1935:** Olanda, Alehin (CM) 9 13 8, **1937:** Olanda, Alehin (CM) 4 11 10 și Alehin 2 2 1, **1939:** Amsterdam, Landau (CN) 5 3 0, **1939/40:** Olanda, Keres 5 3 6, **1940:** Amsterdam, Kramer 3 4 1, **1941:** Amsterdam, Kramer 6 2 0, Karlsbad, Bogoliubov 5 3 2, **1942:** Olanda, Van den Huk (CN) 6 4 0, **1947:**

Zürich, Grob 5 1 0. 1948 : Amsterdam, Van Scheltinga (CN) 3 5 0.
 1949 : Bled, Pirc 2 6 2. 1950 : Haga, Donner 1 3 0. 1955/56 :
 Olanda, Donner (CN) 4 6 0. 1957 : New York, Fischer 1 1 0. 1973 :
 Amsterdam, Ree 1 1 0.

Total 30 meciuri : +100 =121 -53. 274 partide.

Olimpiade 1927 : Londra +7 =7 -1. 1937 : Stockholm 8 3 2.
 1950 : Dubrovnik 5 6 1. 1954 : Amsterdam 4 7 2, 1958 : München
 7 3 1. 1960 : Londra 3 7 6. 1962 : Varna 1 6 0.

Total 7 Olimpiade : +35 =39 -13. 87 partide.

Total general. 1 320 partide : +646 =479 -159.

tatea țărilor șahiste din lume. De asemenea, nenumăra-
 tele sale articole de teorie văd lumina tiparului în toate re-
 vistele de specialitate de pe glob. Ca o recunoaștere unanimă
 a competenței sale, în 1970 este ales în funcția supremă de
 președinte al F.I.D.E., mandat la care renunță în 1978, resim-
 țind vizibil oboseala fizică și psihică după o activitate de
 60 de ani în slujba șahului. Despre forța sa de joc Alehin
 mărturisea în 1937 : „Care sînt calitățile ce au făcut din Euwe
 unul din cei mai reductabili jucători ai zilelor noastre ? În
 primul rînd darul său de a combina. Știe publicul, și mai
 ales criticii, că Euwe n-a făcut niciodată o combinație in-
 corectă ? Desigur că uneori poate să nu țină seama destul de
 combinația adversarului, dar cînd are inițiativa într-o opera-
 ție tactică calculul său este întotdeauna impecabil. Dar prin-
 cipala sa calitate este profunda cunoaștere a deschiderilor
 combinată cu un fel de intuiție în prima parte a jocului“.
 Jocul său științific se distingea prin claritate în construcție
 și simplitate în conducerea partidei.

Evans Larry. S.U.A. : n 1932. Ziarist. MI — 1952. MM —
 1957. CN : 1951—1954, 1962 și 1968. VTi : Portimao/1975.
 Tiz : Amsterdam/1967. Ol : 1950, 1952, 1958, 1962, 1966—1970.
 Publicist remarcabil, scrie un mare număr de cărți de teo-
 rie din care se remarcă „Modern Chess Openings“ publicată
 la Londra în 1965. Colaborator apropiat al lui R. Fischer,
 îl ajută efectiv la redactarea operei acestuia „My 60 Memo-
 rables Games“.

Evans William Davies. Anglia : n 1790 — d 1872. Căpi-
 tan de marină. Jucător pasionat, de valoare medie, are me-
 ritul de a fi imaginat între 1824—1828 și aplicat practic în
 1830 deschiderea care-i poartă numele și face „modă“ în pe-

rioada romantică. Scoasă din practică de teoriile „Școlii noi” a lui Steinitz, este reactivată de Cigorin și se joacă, ce e drept sporadic, și în turneele contemporane.

F

Fabel Karl. R. F. Germania : n 1905 — d 1975. Inginer. MIA — 1967. Problemist eclectic și publicist prolific. Adept al școlii strategice, compune un mare număr de lucrări cu analize retrograde și „enigme șahiste” cu aspecte matematice, cum sînt problemele lungi. În 1956 publică o problemă cu $500 \times$ dar pe un eșichier cu 11×9 căsuțe. Între 1947—1973 publică 8 cărți din domeniul șahului artistic.

Fahrni Hans. Cehoslovacia/Elveția : n 1874 — d 1939. CN : 1892 — Elveția. VTi : München/1909 și San Remo/1911.

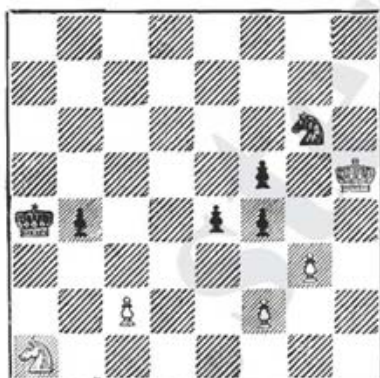
Fairhurst William Albert. Scoția/Noua Zeelandă : n 1903 — d 1982. MI — 1951. CN : 1937 — Marea Britanie, 1932—1934, 1936—1938, 1946—1949 și 1962 — Scoția. Ol : 1933, 1956, 1958, 1964—1968 — Scoția și 1974 — Noua Zeelandă. Participă la circa 10 Ti cu rezultate medii.

Falkbeer Ernst Karl. Austria : n 1819 — d 1885. Ziarist. Jucător, teoretician și publicist, participă la multe întreceri internaționale cu rezultate medii. Studiază și introduce în practică „Contragambitul Falkbeer”. Publicist remarcabil, a fost circa un deceniu redactorul revistei „Chess Player's Magazine” precum și al unor reviste vieneze. Are meritul de a-l fi „descoperit” și inițiat în șah pe W. Steinitz.

Farago Ivan. Ungaria : n 1946. MI — 1974. MM — 1976. VTi : Amsterdam/1975 (1—2), Halle/1978 (1—3), Bergen/1978, Sarajevo/1979 (1—3), Lodz/1979 (1—2), Kecskemet/1979, Lodz/1980, Svendborg/1981 și Hamburg/1982 (1—2).

Farago Paul. România : n Peregr 4.4.1886 — d Cluj-Napoca 1.12.1970. Inginer. Mna — 1953. Me — 1961. MIA — 1976 (post mortem). CNa : 1948 și 1963. Compozitor de studii. Învăță jocul de șah la vîrsta copilăriei, dar este atras de șahul artistic, publicînd primul studiu la 13 ani în 1899. După terminarea studiilor universitare la Cluj, ani îndelungați îmbină armonios preocupările profesionale cu arta compoziției, afirmîndu-se treptat pe plan național. Primele succese internaționale le obține abia în jurul vîrstei de 50 de ani cînd cîștigă „Memorialul Pauly/1935” și Olimpiada neoficială de

la München/1936, ridicindu-se printre numele prestigioase ale compoziției șahiste mondiale. Apoi lucrările sale încep să apară în toate revistele de specialitate din lume. Un moment de vîrf este „medalia de bronz“ a Olimpiadei Helsinki/1952. În cei 70 de ani de carieră șahistă elaborează circa 265 de studii, majoritatea de o valoare inestimabilă, obținînd circa 28 premii I și alte peste 70 de distincții. Înalta valoare a operei sale se datorează conținutului ei artistic, original și excepționalei dificultăți a soluțiilor împletite cu elemente estetice. După părerea sa un studiu bun constă în realizarea unei idei originale, estetice și profunde, într-o poziție economică și cu o soluție bogată în mutări-surpriză, ca de exemplu cea din diagramă (1.gf4 Cf4 2.Rg5 Ce6 3.Rf5 Cd4! 4.Rf6!! e3 5.

fe3 Cc2 6.e4 Ca1 7.e5 Cc2 8.e6 Ce3 9.Re5!! Cc4 10.Rd5 Cb6 11.Rc6 Cc8 12.Rd7 remiză) publicată în 1952, se pare lucrarea sa cea mai dragă. Dintre concepțiile sale originale se remarcă temele „Studiu în studiu“ și „Lupta cu adversarul invizibil“.

Farré-Mallofré Miguel. Spania : n 1936. MI — 1957. Ol : 1958 și 1960. Participă la cîteva CN și Ti cu rezultate medii.

Fatalibekova (n. Rubțova) Elena. U.R.S.S. : n 1947. MI — 1970. MM — 1977. CN : 1974. VTi : Hyeres/1980. Tz : Frunze/1975. Tiz : Tbilisi/1976, Alicante/1979 și Bad Kissingen/1982. Mc : 1977 — Vezi : VI. F.I.D.E. și I.C.C.F. Jucătoare talentată, este fiica fostei campioane mondiale Olga Rubțova.

Fazekas Ștefan. Cehoslovacia/Anglia : n 1898 — d 1967. Medic. MI — 1951. Mİc — 1957. CN : 1957 — Anglia. Participant la Tn și Ti cu rezultate medii.

Feenstra-Kuiper Pieter. Olanda : n 1888 — d 1969. Problemist și istoric al șahului. Compune circa 120 de lucrări, aproape toate cu mat în 2 mutări. Opera sa de bază este o vastă culegere în 2 volume a celor mai importante meciuri și turnee internaționale desfășurate în intervalul 1851—1950, publicată în 1964—1967.

Fichtl Jiri. Cehoslovacia : n 1921. MI — 1959. CN : 1950 și 1960. VTi : Praga/1956. Ol : 1954, 1958—1962. Jucător remarcabil.

Filip Miroslav. Cehoslovacia : n 1928. Jurist. MI — 1953. MM — 1955. CN : 1950, 1952 și 1954. VTi : Marianske Lazne/1956, 1960 și Buenos Aires/1961 (1—2). Tz : Marianske Lazne/1954, 1961, Sofia/1957 și Praia da Rocha/1969. Tiz : Göteborg/1955, Portoroz/1957, Stockholm/1962 și Palma de Mallorca/1970. Tc : Amsterdam/1956 și Curaçao/1962. Ol : 1952—1968. Unul din jucătorii de bază ai țării sale din perioada 1950—1970.

Fine Reuben. S.U.A. : n 1914. Psiholog. MM — 1950. VTi : Milwaukee/1935, Hastings/1935—36, Amsterdam-AVRO/1936 (1—2), Amsterdam/1936, Zaandvoort/1936, Moscova/1937, Margate/1937 (1—2), Ostende/1937 (1—3), Stockholm/1937, Amsterdam/1938 (1—2), New York/1939, 1944, 1945 și 1948/49. Ol : 1933, 1935 și 1937. Jucător puternic, participant la circa 30 Ti în perioada 1932—1951. Invitat de F.I.D.E., în anul 1948, să ia parte la turneul Haga/Moscova pentru titlul de CM, rămas vacant în urma morții lui Alehin, renunță la participare, retrăgându-se din activitatea competițională în plină glorie, pentru a se dedica total profesiei sale. Jucător cu un stil logic pozițional, se distinge prin precizia combinațiilor și printr-o tehnică elegantă, fiind un erudit cunoscător al teoriei șahiste. Autor al unor cărți de teorie de mare succes.

Finn Kate. Anglia : n 1870 — d 1932. CN : 1904 și 1905. Participantă la primul Ti feminin din lume : Londra/1897. A doua jucătoare din lume care este admisă să ia parte la turneele masculine începând cu Canterbury/1903. VTi : Hastings/1904, Ostende/1907 (1—2) și San Remo/1911.

Fischer Robert James. S.U.A. : n Chicago 9.3.1943. Jucător de șah profesionist. Campion mondial în perioada 1972—1975. Unul din puținii oameni care pentru talentul, pasiunea,

dirzenia, consecvența și fanatismul cu care și-a desfășurat activitatea, a devenit o legendă chiar din timpul vieții. „Cînd aveam 6 ani, sora mea m-a învățat să joc șah. M-a atras de la început. Peste doi ani am început să vizitez regulat clubul de șah din Brooklyn unde am înregistrat și unele succese“. Primele rezultate remarcabile le obține în 1956 cînd devine cel mai tînăr CN de juniori al S.U.A., iar în toamnă este in-

Turnee 1955: Lincoln locul X—XX +2 =6 —2. **1956:** New York V—VII 5 0 2, New Jersey XXI 3 2 1, Philadelphia (CNj) I 8 1 1, Oklahoma (CN open) IV—VIII 5 7 0, Montreal (CN open) VIII—XII 6 2 2, New York VIII 2 5 4, Washington II—V 5 1 1. **1957:** New York IV 2 1 2, West Orange VI—XI 4 0 2, Milwaukee VI—XII 5 2 1, San Francisco (CNj) I 8 1 0, Cleveland (CN open) I—II 0 4 0, East Orange I 6 1 0, Milwaukee VI—XIV 4 2 1. **1957/58:** New York (CN+Tz) I 8 5 0. **1958:** Portoroz (Tiz) V—VI 6 12 2. **1958/59:** New York (CN) I 6 5 0. **1959:** Mar del Plata III—IV 8 4 2, Santiago de Chile IV—VII 7 1 4, Zürich III—IV 8 5 2, Bled/Zagreb/Belgrad (Tc) V—VI 8 9 11. **1959/60:** New York (CN) I 7 4 0. **1960:** Mar del Plata I—II 13 1 1, Buenos Aires XIII 2 11 5, Reykjavik I 3 1 0. **1960/61:** New York (CN+Tz) I 7 4 0. **1961:** Bled II 8 11 0. **1962:** Stockholm (Tiz) I 13 9 0, Curaçao (Tc) IV 8 12 7. **1962/63:** New York (CN) I 6 4 1. **1963:** Vay City I 7 1 0, Poughskeepie I 7 0 0. **1963/64:** New York (CN) I 11 0 0. **1965:** Havana (telex) II—IV 12 6 3. **1965/66:** New York (CN) I 8 1 2. **1966:** Santa Monica II 7 8 3. **1966/67:** New York (CN) I 8 3 0. **1967:** Monte-Carlo I 6 2 0, Skoplje I 12 3 2, Soussa (Tiz) — 7 3 0. **1968:** Nathanya I 10 3 0, Vinkovci I 9 4 0. **1970:** Rovinj/Zagreb I 10 6 1, Buenos Aires I 13 4 0, Palma de Mallorca (Tiz) I 15 7 1.

Total 47 de turnee: +337 =185 —68.

588 partide.

Meciuri 1957: New York, Euwe +0 =1 —1, Bennisson 3 1 1 și Cardoso 5 2 1. **1958:** Belgrad, Janosevici 0 2 0 și Matulovici 2 1 1. **1960:** Berlin Vest (TV), Darga 1 0 0. **1961:** New York/Los Angeles, Reshevsky 2 7 2. **1962:** Copenhaga (TV), Larsen 1 0 0. **1970:** Belgrad, Petrosian 2 2 0, Siegen, Andersson 1 0 0. **1971:** Vancouver, Taimanov (MC $\frac{1}{4}$) 6 0 0, Denver, Larsen (MC $\frac{1}{2}$) 6 0 0 și Buenos Aires (MC $\frac{1}{4}$), Petrosian 5 3 1. **1972:** Reykjavik, Spasski (CM) 7 11 3.

Total 14 meciuri: +41 =30 —10.

81 partide.

Olimpiade 1960: Leipzig +10 =6 —2. **1962:** Varna 8 6 3. **1966:** Havana 14 2 1. **1970:** Siegen 8 4 1.

Total 4 Olimpiade: +40 =18 —7.

65 partide.

Total general 734 partide: +418 =233 —83.

vitat la un open în Canada și apoi la un simultan la Havana încheiat cu un incredibil $+10 = 2 - 0$. Are doar 13 ani cînd pentru rezultatele sale i se acordă titlul de maestru internațional. Se născuse un nou Morphy sau Capablanca! În jurul Anului nou 1957/58 „teribilul Bobby“ realizează în turneul de la New York un duplex neobișnuit pentru vîrsta sa, cîștigînd primul din cele opt titluri de campion național și calificarea la Tiz Portoroz/1958, unde clasîndu-se între primii 6 „recidivează“ cu un nou duplex, obținînd titlul de mare maestru și dreptul de participare la Tc desfășurat în Iugoslavia în toamna anului 1959 unde, înfruntînd cu mult curaj elita șahului mondial, confirmă aureola de geniu cu care fusese creditat. Anii cu rezultate fluctuante aparțineau de acum trecutului. Cunoștințele acumulate se cristalizau în mintea lui, începînd să debiteze combinații uimitoare. Restul carierei sale șahiste va consta din punerea în valoare a talentului său înnăscut, cu scopul principal de a ajunge pe „tronul sacru“ al campionilor lumii. La 17 ani declara profetic: „Am să cuceresc titlul mondial pe care-l voi păstra cîtiva ani. Apoi o să mă ocup de altceva și am să cîștig o groază de bani“. După locul V—VI ocupat la Tc Bled/Zagreb/Belgrad în 1959 la $7\frac{1}{2}$ puncte de învingător și un „galop de sănătate“ în Tiz Stockholm/1962 pe care-l cîștigă neînvins, cu $2\frac{1}{2}$ puncte înaintea tripletei Petrosian-Gheller-Korcinoi, participă la Tc Curaçao/1962, unde după un maraton de 28 de runde se clasifică al IV-lea, neputînd depăși „morișca“ marilor maeștri sovietici Petrosian-Gheller, pe care-i devansese net cu numai cîteva luni în urmă la Stockholm. În această situație devine contestatar și refuză să mai ia parte la etapele de calificare ale CM, propunînd ca „Turneul candidaților“ să fie înlocuit cu un sistem de meciuri eliminatorii, ceea ce F.I.D.E. acceptă. Rămîne totuși spectator pînă în 1967 cînd se hotărăște să ia parte la Tiz de la Soussa, dar după zece runde abandonează competiția în urma unui incident iscat de convingerile sale religioase. Trebuie menționat că prin 1965 se alăturase unei secte care impunea repaus absolut, cu meditație solitară de vineri după apusul soarelui pînă simbătă la asfințit, fapt care i-a produs multe neplăceri în activitatea sa de mai tirziu. Reanimat de organizarea la Belgrad în 1970 a celebrului „Meci al secolului“, în care

reprezentativa de CM și MM a U.R.S.S. a înfruntat „Restul lumii“, se smulge din exilul autoimpus, reintră în viața competițională și cîștigînd turneu după turneu — Rovinj/Zagreb, Buenos Aires și Palma de Mallorca — începe să-și contureze propria-i legendă, incitînd ziarele să publice pe prima pagină articole de senzație. „La Buenos Aires, comenta Fl. Gheorghiu, Fischer a jucat cu o forță teribilă, lăsînd doar 4 remize din cele 17 partide pe care le-a susținut, deși a sosit la concurs cu 3 zile întîrziere. Partidele sale, chiar și acelea în care s-a mulțumit cu egalitatea, uimesc prin ingeniozitate și profunzime, prin soluții cumva inedite în poziții cunoscute și mai ales prin voința acerbă de victorie“. Ca o recunoaștere a excepționalelor sale rezultate i se conferă premiul „Oscar/1970“, deși CM era Spasski. Ascensiunea finală spre titlul suprem este reluată în 1971 cînd spulberă pur și simplu pe cei trei candidați care-i sînt opuși — Taimanov, Larsen și Petrosian — devenind astfel șalanger al campionului lumii. Meciul cu Spasski, desfășurat la Reykjavik în vara anului 1972, a oferit iubitorilor șahului una din cele mai dramatice confruntări din lunga istorie a campionatelor mondiale. Cîștigînd meciul cu o diferență concludentă, acest „Mozart al șahului“ a demonstrat în această magnifică confruntare o virtuozitate fascinantă, rod al pregătirii sale complete, teoretice, psihologice și fizice. Visul său de o viață, pentru care muncise fantastic de la frageda vîrstă de 8 ani, se realizează în ziua de 1 septembrie 1972, cînd primește din mîna președintelui F.I.D.E. diploma și cununa de lauri a CM, devenind cel de al XI-lea deținător al titlului suprem. Și întocmai ca altă dată Paul Morphy, după ce a învins toată elita șahului mondial, se încheie în turnul său de fildeș, abandonînd șahul competițional pentru totdeauna, intrînd definitiv în legendă, atît pentru caracterul său destul de controversat cît mai ales datorită calității și dimensiunilor performanțelor sale, mulți specialiști ai șahului considerîndu-l cel mai mare jucător al tuturor timpurilor, un „monstru sacru“ al șahului. Este autorul monografiei „My 60 Memorable Games“, publicată simultan la New York și Londra în 1960.

Flamberg Alexander. Polonia : n 1880 — d 1926. Participă la circa 10 Ti cîștigînd Baden-Baden/1914. În 1910 îl învinge cu $+4 = 1 - 0$ pe Bogoliubov. Jucător remarcabil.

Fleck Ferenc. Ungaria : n 1908. Mna, compune un mare număr de probleme în 2 mutări, multe din ele fiind premiate. A elaborat „Tema Fleck“.

Flesch Janos. Ungaria : n 1933. MI — 1963. Ol : 1964. Jucător talentat, se remarcă în special prin simultane „aveugle“, realizând în 1960 la Budapesta un record mondial la 52 de mese, încheiat cu rezultatul $+31 = 18 - 3$.

Flohr Salomon-Salo. Polonia/Cehoslovacia/U.R.S.S. : n 1908. MM — 1950. Șahist profesionist. VTi : Praga/1930, Hastings — 1931/32, 1932/33, 1933/34 și 1934/35 (1—3), München-grätz/1933 (1—2), Scheveningen/1933, Lieberwerda/1934, Barcelona/1935 (1—2), Moscova/1935 (1—2), Rosas/1935, Margate/1936, Podebrad/1936, Kemerli/1937 (1—3) și 1939, Leningrad-Moscova/1939 și Baarn/1939. Participă la 45 Ti. În 1933 realizează un meci egal cu Botvinnik $+2 = 8 - 2$. Unul din cei mai puternici jucători din lume din perioada 1930—1940. După o serie de mari succese, în 1937 este ales de F.I.D.E. ca șalanger pentru titlul mondial, însă categorica sa înfrângere din marele turneu A.V.R.O./1938, unde a ocupat ultimul loc fără nici o partidă câștigată, a aminat „sine die“ organizarea meciului, iar izbucnirea celui de al doilea război mondial practic l-a anulat. Participând la Tiz Saltsjöbaden/1948 se califică pentru Tc Budapesta/1950. Terminând din nou pe ultimul loc (alături de L. Szabo și A. Lilienthal) se retrage din activitatea competițională. În tot timpul vieții sale s-a ocupat și cu publicistica șahistă.

Flondor Tudor. România : n Cernăuți 11.6.1929 — d București 12.12.1952. Inginer electrotehnic. Mn — 1951. CN : 1951. Câștigă prima ediție a „Cupei Unității Tineretului“, București/1948 și „Campionatul interasociației“ Iași/1952. VTn : Sibiu/1947 și 1950, Cluj/1951. Jucător deosebit de talentat, se electrocutează accidental la numai 23 de ani.

Florian-Feldmann Tibor. Ungaria : n 1919. MI — 1950. CN : 1945. Jucător și problemist remarcabil. Până în 1942, sub numele de Feldmann, se ocupă de șahul artistic compunând circa 140 de probleme de „tip Feldmann“. După 1945 se dedică șahului la tablă, sub numele de Florian. VTi : Belgrad/1948. Ol : 1952. Publicist, colaborator la revistele de specialitate și autor al unor cărți de teorie.

Foișor Ovidiu. România : n Iași 6.4.1959. Student electronică. Mn — 1980. MI — 1982. Cnj : 1976, 1977 și 1978. CN : 1982. VTn : Sovata/1980. VTi : Iași/1980 și Kikinda/1981.

Ol : 1982. Locul VIII la CMj/1978. Participă la circa 10 Ti cu rezultate remarcabile.

Foltys Jan. Cehoslovacia : n 1923 — d 1952. MI — 1950. CN : 1940 și 1943. VTi : Tr. Teplice/1941, Karlovy Vary/1948 și Viena/1949. Tz : Marianske Lazne/1951. Ol : 1937 și 1939. Jucător talentat, moare prematur la 29 de ani.

Forbes Duncan. Anglia : n 1798 — d 1868. Jucător amator, participant la un număr de 14 Ti cu rezultate medii. Cercetător al istoriei șahului, publică concluziile sale în două volume, la Londra, în 1859 și 1860.

Forintos Gyozo. Ungaria : n 1935. MI — 1963. MM — 1974. CN : 1968. VTi : Baja/1971, Titograd/1982 (1—4) și Oberwart/1982. Ol : 1964, 1966.

Fournier de Saint-Amant Pierre-Charles. Franța : n 1800 — d 1872. Ziarist și diplomat. Cel mai bun jucător al țării sale la mijlocul sec. XIX. După moartea lui La Bourdonnais, se afirmă în lumea șahului occidental printr-o serie de meciuri directe, așa cum era „moda” timpului : Londra/1836 : Walker $+5 = 1 - 3$ și Fraser $+1 = 2 - 0$, Paris/1838 : Schulten $+10 = 0 - 1$, Londra/1842 : Cochrane $+4 = 1 - 6$. Principala sa „dispută de onoare” se produce în anul 1843 jucând cu marele campion englez H. Staunton pe care-l învinge la limită, la Londra, cu $+3 = 1 - 2$, dar pierde categoric la Paris cu $+6 = 4 - 11$, eveniment comentat pe larg de revistele șahiste din întreaga lume. Între 1841—1847 este redactorul revistei „Le Palamède” din Paris. După înfringerea din 1843, se retrage practic din întrecerile șahiste, jucând totuși un meci cu americanul G. Stanley la New York în 1852 ($+4 = 0 - 4$) pe cînd era consul al Franței în California și o ultimă participare la Ti Birmingham/1858 unde ocupă locul V din 16 concurenți. Își pierde viața într-un accident, căzînd dintr-o trăsură la Hydra, lângă Alger.

Franklin Benjamin. S.U.A. : n 1706 — d 1790. Om de stat, savant și filozof. Jucător amator și scriitor, a publicat o serie de lucrări prin care scoate în evidență moralitatea și utilitatea jocului de șah.

Fritz Alexander. Germania : n 1857 — d 1932. Magistrat. Jucător remarcabil, ia parte la 8 Ti în perioada 1878—1908, dar nu se clasifică niciodată pe vreunul din primele trei locuri.

Fritz Jindrich. Cehoslovacia : n 1912. MIa — 1966. Etu-dist remarcabil, autor a circa 350 de studii de final de o înaltă valoare artistică și a două cărți cuprinzând lucrările sale.

From Martin. Danemarca : n 1828 — d 1895. Jucător și teoretician, popularizează în timpul vieții un gambit care-i poartă numele (1.f4 e5), cunoscut din lucrarea lui Greco de la 1620.

Fröberg Hildind. Suedia : n 1918. Jucător și problemist, elaborează circa 300 de probleme, pentru care a primit circa 40 de distincții.

Frydman Paulino. Polonia/Argentina : n 1905. MI — 1955. VTi : Helsinki/1935, Lodz/1937 și Buenos Aires/1940 și 1941. Ol : 1928—1939 — Polonia. După 1945 se retrage din activitatea competițională.

Fuchs Reinhardt. R. D. Germană : n 1934. MI — 1962. Ol : 1956 și 1966. Tz : Vrnjacka Banja/1966. Participă la 8 Ti cu rezultate medii.

Fuderer Andrija. Iugoslavia : n 1931. Chimist. MI — 1952. Tz : München/1954. Tiz : Göteborg/1954. Ol : 1952, 1954 și 1958. Cel mai bun rezultat îl realizează în 1957, când îl învinge cu 3—1 pe Bronstein în cadrul meciului Iugoslavia — U.R.S.S.

Furman Semion. U.R.S.S. : n 1920 — d 1978. MI — 1954. MM — 1966. VTi : Harrachow/1966 și Polanica Zdroj/1967. Jucător remarcabil. Eminent cercetător al teoriei deschiderilor pe care le-a îmbogățit cu idei noi și valoroase mai ales în Partida spaniolă, Gambitul damei și în indiene.

G

Gaige Jeremy. S.U.A. : n 1927. Jucător amator și documentarist eminent. Începînd din 1969 publică în 4 volume succesive toate turneele de șah mai importante din perioada 1851—1930, naționale și internaționale.

Galițki Aleksandr. U.R.S.S. : n 1863 — d 1921. Medic. Compozitor de probleme tematice, miniaturi. Publicist, colaborator la revistele de șah din țara sa și din străinătate.

Gamage Frederick. S.U.A. : n 1882 — d 1957. Compozitor specializat în probleme cu mat în 2 mutări, pentru care i s-au atribuit un mare număr de premii.

Gaprindaşvili Nona. U.R.S.S. : n Zugdidi — R. S. S. Gruzină 3.5.1941. Profesoară de limbă engleză. Campioană mondială de şah în perioada 1962—1978. După cit se pare învaţă să joace şah... odată cu limba maternă. Piesele de şah şi eşichierul le primeşte în dar chiar după „renunţarea“ la leagăn, devenind la început jucăriile cele mai dragi şi apoi... jocul vieţii sale. În casa profesorului Terentie Gaprindaşvili, în care Nona este singura fată şi mezină între cei 6 fraţi, şahul se joacă de la mic la mare pentru destindere. Aşa învaţă şi Nona joacă „de-a şahul“, fără a putea localiza data. Fregătirea teoretică a foarte talentatei gruzine începe din primii ani de şcoală elementară, progresînd continuu. Primul succes competiţional îl obţine în 1956, cînd cîştigă campionatul R. S. S. Gruzine. În următorii 4 ani, deşi participă la toate finalele campionatului U.R.S.S., nu-şi poate apropia titlul. Anul 1961 îi aduce în fine saltul valoric aşteptat şi cîştigă neînvinsă (+10 =6 —0) Tc de la Vrnjacka Banja şi titlul de MI, devenind şalangeră a campioanei mondiale. Disputa pentru „cununa de lauri“ desfăşurată în toamna anului următor cu Elizaveta Bikova revine Nonei la un scor categoric (+7 =4 —0), fiind declarată campioană a lumii la 17 octombrie. Tot în 1962, în urma participărilor la o serie de turnee masculine, îndeplineşte norma corespunzătoare de MI care i se atribuie de F.I.D.E. Timp de 16 ani, pînă în 1978, noua CM domină şahul mondial feminin cu o autoritate care aminteşte de Vera Mencik. Principalele performanţe : ● CN : 1964 şi 1973 ● VTi : Suhumi/1962, Beverwijk/1963, Tbilisi/1964, Belgrad/1966, Kiev/1967, Havering/1967, Paington/1967, Belgrad/1968, Vrnjacka Banja (CCE)/1972, Belgrad/1974, Wijk aan Zee/1975, Timişoara/1975 şi Belgrad/1976 ● Turnee masculine : Tbilisi/1962 locul III—VII, Hastings II/1963—64 I—II, Reykjavik/1964 VIII, Hastings/1964—65 V, Zwollen/1966 II—IV, Beverwijk/1966 VI, Baku/1967 VII, Göteborg/1968 III, Gori/1968 IV, Göteborg/1971 VII, Olot/1973 VII, Sandomierz/1976 II—IV, Lone Pine/1977 I—IV (!), Leipzig/1977 IX şi Dortmund/1978 II—III ● Olimpiade : 1963, 1966, 1969, 1972, 1974 şi 1978. Pentru toate aceste rezultate primeşte din partea F.I.D.E. titlul de MM la feminin în 1976 şi la masculin în 1978. Astfel Nona devine

singura jucătoare la tablă din lume care deține toate categoriile de clasificare F.I.D.E. masculine și feminine, egalind și din acest punct de vedere performanțele Verei Mencik. În aceeași perioadă își apără de trei ori cu succes titlul de CM împotriva șalangerei Alla Kușnir (Riga/1965 : $8\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$, Tbilisi-Moscova/1968 : $8\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{2}$ și Riga/1971 : $8\frac{1}{2}$ — $7\frac{1}{2}$) și o dată în fața Nanei Aleksandria (Pițunda-Tbilisi/1975 : $8\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$). La confruntarea următoare însă, Pițunda/1978, insolita Maia Ciburdanidze îi smulge titlul, realizând doar $6\frac{1}{2}$ — $8\frac{1}{2}$. Afectată psihic, are un recul vizibil în anii următori, prezentă și la ediția Tc din 1980, când cîștigă în sferturi la Gurieli, dar ratează semifinala terminînd la egalitate cu noua „steluță gruzină“ Nana Ioseliani, care se califică în finală, conform regulamentului, avînd două partide cîștigate cu negrele. În 1981 cîștigă Ti Jajce și campionatul U.R.S.S., iar în 1982 ocupă locurile I—II la Tiz Bad Kissingen, obținînd din nou dreptul de participare la Tc din 1983. În același timp continuă să fie prezentă la Olimpiadele din 1980 și 1982. Stăpînind un repertoriu larg de deschideri, tratează excelent jocul de mijloc și are o înaltă tehnică de realizare a micilor avantaje în final. Știe să îmbine armonios curajul și fantezia cu cele mai fine manevre poziționale. Este o jucătoare de șah completă.

Garcia-Gonzales Guillermo. Cuba : n 1953. MI — 1974. MM — 1976. CN : 1974 și 1977. VTi : Plovdiv/1975, Zürich/1975 (1—3), Orense/1976 (1—3), Medellin/1979, Mespalomas/1979, Havana/1980, Bayamo/1980 și Cienfuegos/1980. Tz : Bayamo/1981. Tiz : Moscova/1982 : Ol : 1980 și 1982. Jucător talentat în plină ascensiune.

Garcia-Martinez Silvino. Cuba : n 1944. MI — 1969. MM — 1975. CN : 1968, 1970 și 1973. VTi : Panamerican/1968. Ol : 1966—1982. Primul mare maestru al țării sale.

Garcia Raimundo. Argentina : n 1936. MI — 1964. CN : 1963. Tz : Mar del Plata/1969. Ol : 1964—1968 și 1972.

Gavrilov Constantin. Rusia/România : n Carasubasar 29.4.1864 — d Ismail 23.3.1943. Profesor. Problemist eminent, elaborează în perioada 1894—1940 circa 3 000 de lucrări

aproape exclusiv cu mat în 2 mutări, primind peste 200 de distincții, din care circa 40 de premii I. Diagrama prezintă problema cu mat în 2 mutări (1.Nf4!!) clasată pe primul

loc, în 1907, de „Accademia Scacchistica di Viareggio“. Adevărat problemist filozof, recomanda celor interesați „să compună ca gânditori și să-și aprecieze lucrările ca artiști“.

Georgescu Vasile. România : n Hirșova 1.1.1936. Inginer. Mn — 1962. Mnc — 1975. Mf — 1981. CNc : 1971, 1973 și 1974. VTn : București/1967, 1969, 1970 și 1974. Jucător talentat, participă deopotrivă în concursurile la tablă și prin corespondență.

Gereben Ernő. Ungaria/Elveția : n 1907. MI — 1950. VTi : Sopot/1951, Bognor Regis/1959 (1—2), Reggio Emilia/1964 (1—4) și Monaco/1967. Ol : 1936 — Ungaria ; 1970 și 1972 — Elveția.

German Eugenio. Brazilia : n 1930. MI — 1952. CN : 1951. Tz : 1961. Tiz : Stockholm/1962. Ol : 1952 și 1968.

Gheller Efim. U.R.S.S. : n 1925. Economist. MI — 1951. MM — 1952. CN : 1955 și 1979. VTi : Szczawno-Zdroj/1957, Dresda/1959 (1—2), Beverwijk/1965 (1—2), Kislovodsk/1966 și 1968, Göteborg/1968, Wijk aan Zee/1969 (1—2) și 1977 (1—2), Budapesta/1973, Middlesbrough/1975, Moscova/1975, Las Palmas/1976 și 1980 (1—3), Novi Sad/1978 și Bogota/1978. Tiz : Saltsjöbaden/1952, Göteborg/1955, Stockholm/1962, Soussa/1967 și Palma de Mallorca/1970. Tc : Zürich/1953, Amsterdam/1956 și Curaçao/1972. Mc : 1965, 1968 și 1975 — Vezi : VI. F.I.D.E. și I.C.C.F. Jucător foarte talentat, cercetător al teoriei deschiderilor.

Gheorgadze Tomas. U.R.S.S. : n 1947. MI — 1976. MM — 1978. VTi : Tbilisi/1977 (1—2) și Dortmund/1979. Tactician remarcabil.

Gheorghieva Antonina. Bulgaria : n 1948. MI — 1972. Multiplă CN. VTi : Belgrad/1975 (1—3). Ol : 1966, 1969 și 1974.

Gheorghiu Florin. România : n București 6.4.1944. Ziarist. Mn — 1960. Me — 1963. MI — 1963. MM — 1965. CN : 1960, 1962, 1964—1967, 1973 și 1977 (8 titluri). VTi : Belgrad/1965 (1—2), București/1967, Hastings — 1967/68 (1—4), Manila/1969, Reykjavik/1972 (1—2), Orense/1973, Torremolinos/1974 (1—2), Casablanca/1974 (1—4), Istres/1976, Nathanya/1977 (1—4), Philadelphia/1978 (1—8), 1979 și 1980, New York/1978, Lone Pine/1979 (1—4), Chicago/1979, Novi Sad/1979, Londra/1980 (1—3), Palo Alto/1981 (1—5), Bagneux/1982 (1—2), Biel/1982 (1—2) și Badalona/1982. Tz : Kecskemet/1964, Vrnjacka Banja/1967, Atena/1969, Helsinki/1972, Vrața/1975, Varșovia/1978 și Herculan/1982. Tiz : Petropolis/1973, Manila/1976, Riga/1979 și Moscova/1982. Ol : 1962—1974 și 1978—1982 (10 ediții). Deosebit de talentat, devine campion național și maestru al șahului la 16 ani, două recorduri de vîrstă pentru țara sa. Intră în competițiile internaționale în primăvara aceluiași an și debutează, ca junior, cu o victorie în meciul interțări cu R. S. S. Gruzină la Tbilisi, iar în 1961 devine vicecampion mondial de juniori. Doi ani mai tîrziu, în dimineța zilei de 23 noiembrie 1963 aduce României cel mai valoros trofeu din istoria șahului românesc, coroana de campion mondial de juniori, pe care o cucerește la Vrnjacka Banja, primind totodată și titlul de MI. De aici drumul marii performanțe și intrarea în „Olimpul șahist“ îi sînt larg deschise. Treptele afirmării sale pot fi considerate : ● Primul zonal : Kecskemet/1964 ● Prima participare a unui jucător român la turneul principal de la Hastings — 1964/65, unde ocupă locul secund, după Keres ● După bunele rezultate obținute la Olimpiada/1964 și campionatul european interțări/1965 i se acordă, în premieră pentru România, titlul de MM în 1965 ● Excepționala partidă cîștigată la Fischer cu ocazia Olimpiadei din 1966 ● Locul 1—4 ocupat la Ti Hastings — 1967/68 ● Victoria de la Manila/1969 unde cîștigă toate cele 11 partide jucate ● Participarea la primul Tiz Petropolis/1973 ● Cele 20 de Ti cîștigate în perioada 1962—1982

pe toate meridianele globului. În prezent redactor al „Revis-
tei Române de Șah“, scrie în 1980 o carte de „Partide alese“
jucate în prima parte a carierei sale șahiste.

Ghindă Mihai-Viorel. România : n București 25.7.1949.
Mn — 1970. MI — 1977. CNj : 1967. CN : 1976 și 1978. VTn :
Tg. Mureș/1972 (1—3), Galați/1973, București/1974, 1975 și
1980, Iași/1974 (1—2). VTi : Primorsko/1976, Rybnik/1976,
Blagoevgrad/1979, Heidelberg/1979, Hamburg/1980 (1—2),
1982 (1—2), Pernik/1982, Katerini/1982 (1—2). Tz : Varșovia/
1978 și Herculane/1982. Ol : 1978—1982. Jucător talentat, ex-
celent pregătit teoretic, practică un stil de joc agresiv.

Ghipslis Aivar. U.R.S.S. : n 1937. MI — 1963. MM — 1967.
VTi : Bad Liebenstein/1963 (1—2), Pecs/1964 (1—2), Vrnjacka
Banja/1975, Hradec Kralove/1978 (1—2), 1979 (1—2). Tiz :
Soussa/1967. Redactor al revistei „Sahs“ din R. S. S. Letonă.

Ghițescu Teodor. România : n București 24.1.1934. Inginer
constructor. Mn — 1957. Me — 1975. MI — 1961. CN : 1963.
VTn : Craiova/1957, București/1959 (1—2). VTi : Beverwijk II/
1966, București/1976, Val Thorens/1979, Satu Mare/1981 (1—3).
Tz : Marianske Lazne/1961. Ol : 1956, 1960—1974, 1978 și
1980 (11 ediții). Unul din jucătorii de bază ai reprezentati-
vei naționale a țării sale timp de aproape trei decenii, parti-
cipind la circa 60 Ti cu rezultate variabile.

Gianutio Horatio della Mantia. Italia : sec. XVI. Jucător,
teoretician și publicist, i se atribuie deschiderea „Jocul celor
doi cai“.

Gilg Karl. Cehoslovacia/R. F. Germania : n 1901. Profe-
sor. MI — 1953. VTi : Klosterneuburg/1934 (1—2) și Gablonz/
1938. Ol : 1927, 1928 și 1931 — Cehoslovacia. Jucător remarc-
abil din perioada 1925—1940.

Giustolizi Alberto. Italia : n 1928. Avocat. MI — 1962.
VTi : Reggio Emilia/1962. Tz : Dublin/1957. Jucător combina-
tiv, se distinge prin marele număr de premii de frumusețe
primite.

Gligorici Svetozar. Iugoslavia : n 1923. Ziarist. MI —
1950. MM — 1951. CN : 1947—1950, 1956—1960, 1962 și
1965. VTi : Varșovia/1947, Mar del Plata/1950 și 1953, Londra/
1951, Hastings — 1951/52, 1956/57 (1—2), 1959/60, 1960/61 și
1962/63 (1—2), Hollywood/1952, Rio de Janeiro/1953, Monte-
video/1953, Bognor Regis/1957, Dallas/1957 (1—2), Asuncion/

1960, Torremolinos/1961, Sarajevo/1961 (1—2) și 1962 (1—2), Belgrad/1962 și 1969 (1—4), Copenhaga/1964 (1—3), Tel Aviv/1966, Dundee/1967, Berlin/1971, Los Angeles/1974, Montilla/1977, Osijek/1978 (1—2) și Lone Pine/1979 (1—4). Tz : Bad Pyrmont/1951, Dublin/1957, Madrid/1960, Enschede/1963 și Haga/1966. Tiz : Stockholm/1952, Portoroz/1958, Stockholm/1962, Amsterdam/1964, Soussa/1967 și Praia da Rocha/1969. Tc : Zürich/1953 și Bled-Zagreb-Belgrad/1959. Mc : 1968 — Vezi : VI. F.I.D.E. și I.C.C.F. Ol : 1950—1974, 1978 și 1982 (15 ediții). Jucător deosebit de talentat, se pare cel mai bun produs al șahului iugoslav. Are o participare-record, de 11 ori, la selectul turneu de Anul nou de la Hastings. În 1970, făcând parte din reprezentativa „Restul lumii“, pierde confruntarea cu Gheller (masa V) cu $1\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$. Este unul din cei mai populari șahiști din lume.

Gohn Martin. România : n Codlea 22.9.1895. Compozitor erudit, colaborator al marelui R. Reti, elaborează circa 100 de probleme directe în 2—4 mutări și 40 de studii deosebit de valoroase, parte din ele premiate.

Golombek Harry. Anglia : n 1911. Publicist. MI — 1950. CN : 1947, 1949 și 1955. VTi : Leeuwarden/1947, Baarden/1948, Paington/1950 și Bognor Regis/1953 (1—2). Tz : Bad Pyrmont/1951 și Monaco/1954. Tiz : Stockholm/1952. Ol : 1935—1937, 1952—1962. Participant la circa 25 Ti. Scriitor șahist, publică mai multe cărți de teorie, culegeri de partide și o enciclopedie. Mulți ani a fost editorul revistei „British Chess Magazine“.

Gorghiev Tigran. U.R.S.S. : n 1910. Medic. MIa — 1969. Ca etudist, compune în perioada 1940—1965 peste 250 de studii din care 30 sînt premiate.

Goșman Gheorghe. România : n Țințari — Brașov 1933 — d 1976. Învățător. Problemist în 2, 3 și mai multe mutări, compune circa 400 lucrări ortodoxe în stilul școlilor boemiene și neogermane. Are o intensă activitate publicistică în șah.

Gotschall Hermann. Germania : n 1862 — d 1933. Avocat. Jucător, problemist și publicist. Participă între 1885—1926 la 13 Ti principale, obținînd cel mai bun rezultat, locul II, la Nürnberg/1888, după Tarrasch. Compune circa 250 de probleme. Autor al unei biografii a lui Anderssen și a două cărți de problemistică. Între 1887—1897 este redactorul revistei „Deutschen Schachzeitung“.

Graf-Stevenson Sonja. Germania/S.U.A. : n 1912 — d 1965. MI — 1950. CN : 1957—1959 și 1964 — S.U.A. VTi : Semmering/1936. Șalangeră la titlul mondial, este învinsă de Vera Mencik în 1934 și 1937. Participând la Tc Moscova/1955, unde se clasează pe locul XI din 20 de participante, ziarele scriau că „a câștigat într-un costum de cowboy, apoi într-unul caucazian, a remizat într-o rochie franțuzească și a pierdut îmbrăcată în toreador“. O adevărată paradă a modei. Este prima femeie autoare de cărți șahiste, publicate în 1941 și 1946 la Buenos Aires : „Asi juega una mujer“ și „Ye soy Susan“.

Grau Robert. Argentina : n 1900 — d 1944. Ziarist. VTi : Mar del Plata/1928. Ol : 1927, 1928, 1935, 1937 și 1939. Autor al unor manuale de șah scrise în 1930 și 1931.

Greco Gioacchino. Italia : n 1600 — d 1634. Supranumit „Calabrezul“ după locul său natal Celico din Calabria. Primul jucător genial din istoria șahului modern, considerat drept campionul mondial al sec. XVII. Copilul unor părinți săraci, fără nici un fel de școală, cunoaște șahul de foarte tânăr. La 14 ani devine campionul țării sale, învingându-l într-un meci pe celebrul doctor în drept Salvio. Asigurându-și protecția unor înalți clerici, studiază cu pasiune șahul, întocmind în jurul vârstei de 18 ani un manuscris intitulat „Trattato del nobilissimo gioco de scacchi“. În 1621 pleacă la Nancy, la curtea ducelui Enrico di Lorena căruia îi dedică o splendidă copie după Mss-ul său, cu completarea „di Gioacchino Greco Calabreze“, tradus mai târziu în franceză și publicat în nenumărate ediții. De la Nancy pleacă la Paris unde joacă multe partide pe bani cu nobilimea Franței, după care trece în Anglia. În 1624 se întoarce în Franța și după o îndelungată ședere în Spania, ca invitat la curtea regelui Filip IV, revine în Italia spre 1630 plin de onoruri și cu o avere fabuloasă. Neastîmpărat și în căutare de noi parteneri, acceptă invitația unui nobil spaniol de a-l însoți în Indiile Orientale — Antile unde dispare pentru totdeauna, după toate informațiile în anul 1634, fără a se putea stabili cauza morții sale. Celebra lui carte tratează 150 de deschideri, cu variante care merg adeseori pînă la mutarea 20. Analizele sale profunde și clare sînt viabile în parte și în zilele noastre. Aceeași afirmație se poate face și pentru finalurile prezentate în manuscris. Stilul său de joc agresiv, în care

jocul de mijloc aproape că nu există, a fost preluat de urmașii săi constituind „Școala calabreză“, continuată în secolul următor prin „Școala de la Modena“.

Gresser (n. Kahn) Gisela. S.U.A. : n 1910. MI — 1950. CN : 1944—1946, 1948—1951, 1955—1959, 1962—1964 și 1965—1967. Tc : Moscova/1950 și 1955. Ol : 1957, 1963 și 1966. Jucătoare foarte talentată.

Grigoriev Nikolai. U.R.S.S. : n 1895 — d 1938. Etudist eminent, compune peste 300 de lucrări, multe din ele fiind premiate. La concursul organizat de revista franceză „La Stratégie“ în 1936 obține un succes unic în istoria șahului artistic, studiile sale fiind distinse cu primele 5 premii și primele 5 mențiuni onorabile.

Grimshaw Walter. Anglia : n 1832 — d 1890. Jucător amator și problemist deosebit de talentat prin compozițiile sale, circa 800, face tranziția între școala romantică și cea modernă. Multe din lucrările sale sînt publicate de Staunton în revistele vremii. Cîștigă primul concurs de șah artistic organizat în 1854 în Anglia.

Grob Henry. Elveția : n 1904 — d 1974. Editor și gravor. MI — 1950. CN : 1939 și 1951. VTi : Ostende 1937 (1—3 la egalitate cu Keres și Fine) și Montreaux/1939. Participă la circa 30 de mari concursuri internaționale cu bune rezultate. Ol : 1927 și 1935. Teoretician remarcabil, este autorul a două cărți de șah pentru începători. Desenator talentat, face portretele unor celebrități ca Alehin, Chaudé de Silans, Flohr și Koltanovski.

Grünfeld Ernst. Austria : n 1893 — d 1962. Scriitor. MM — 1950. VTi : Viena/1920 (1—2), 1927, 1928 (1—2), Frankfurt/1923, Margate/1923, Meran/1924, Budapesta/1926 (1—2), Moravska Ostrava/1933 și Amsterdam/1936 : Ol : 1927, 1931, 1933 și 1935. Participant la peste 50 de mari Ti. Jucător foarte talentat și eminent teoretician, elaborează în jurul anului 1920 „Indiana Grünfeld“ înscriindu-se în curentul „hipermodern“. Autor a două cărți din domeniul deschiderilor.

Guarino Paolo. Italia : n 1460 (?) — d 1520. Arhitect. Jucător la tablă și compozitor amator. În 1512 publică o broșură cu 76 de probleme de șatrândj, extrase probabil din Mss „Civis Bononiae“. Broșura se găsește în prezent în biblioteca publică din Cleveland — S.U.A.

Gudju Hercule. România : n București 24.1.1846 — d București 14.7.1920. Funcționar C.E.C. Jucător talentat din perioada romantică a șahului românesc, debutează ca amator în timpul studenției la Paris, unde participă la o serie de concursuri locale de valoare medie, câștigând în 1880 un „turneu deschis“ cu handicap, în genul openurilor elvețiene contemporane. Reîntors în țară în 1883, continuă să susțină partide de agrement la tablă și prin corespondență, luând parte activă la strădaniile de organizare a șahului din România.

Gudju Ion. România : n București 2.7.1897. Doctor inginer chimist. Jucător și propagandist remarcabil, în principal în perioada 1914—1932 și în secundar după 1950. Din perioadele sale de activitate se remarcă : ● Tentativa de a înfiripa o revistă românească de șah în 1914 ● Prezența la conferința de la Paris, din 1924, fiind unul din cei 14 reprezentanți naționali care au semnat Protocolul de înființare a Federației Internaționale de Șah ● Sprijinul dat acțiunii colective de fondare a Federației Române de Șah în 1925 ● Remarcabila evoluție în turneul secundar Hastings — 1926/27 ● Participarea la Olimpiadele din 1928, 1930 și 1931 ● În 1964 devine decan de vîrstă al F.I.D.E. ● Începînd din anul 1971 este președinte de onoare al Federației Române de Șah ● În același an i se acordă onorific și titlul de maestru emerit al sportului ● În cadrul congresului de la Lucerna/1982, ținut cu ocazia Olimpiadei XXV, este ales vicepreședinte de onoare al F.I.D.E.

Gufeld Eduard. U.R.S.S. : n 1936. Ziarist. MI — 1964. MM — 1967. VTi : Gori/1971, Tbilisi/1971 și 1974 (1—2), Barcelona/1979 (1—3) și Tbilisi/1980. Publicist șahist.

Guidelli Giorgio. Italia : n 1897 — d 1924. Inginer. Compozitor de mare talent, compune în scurta sa viață un mare număr de probleme de înaltă ținută artistică, din care au fost premiate peste o sută.

Guimard Carlos. Argentina : n 1913. MI — 1950. MM — 1960. CN : 1947, 1949 și 1953. VTi : Berlin/1937 (1—2), Buenos Aires/1940, Santiago 1940 și Sao Paulo/1941. Tz : 1954. Tiz : Göteborg/1955. Ol : 1937, 1939 și 1950. Participă la circa 25 Ti cu rezultate variabile.

Guliaev Aleksandr. U.R.S.S. : n 1908. Doctor inginer. Mİa — 1974. Problemist, compune un mare număr de lu-

crări cu mat în 2 mutări. Publicist remarcabil, este autor a două cărți de problemistică. Între 1933—1935 a fost redactorul revistei „64”.

Gulko Boris. U.R.S.S. : n 1947. Psiholog. MI — 1975. MM — 1976. CN : 1977. VTi : Sombor/1974 (1—2), Cienfuegos/1976 și Niksici/1978. Jucător cu un stil original.

Gunsberg Isidor. Ungaria/Anglia : n 1854 — d 1930. Comerciant și ziarist. VTi : Hamburg/1885, Londra/1887 (1—2), 1888 și Bradford/1888. Jucător la tablă talentat, participă la 26 mari Ti cu rezultate variabile. Publicist șahist, scrie mai multe cărți privind atit teoria deschiderilor cît și culegerile de partide. Circa 30 de ani întocmește rubrica de specialitate de la ziarele „Daily Telegraph” și „Morning Post” din Londra.

Gurghenidze Buhuti. U.R.S.S. : n 1933. MI — 1968. MM — 1970. VTi : Sofia/1958 (1—3), Tbilisi/1965 și 1969, Batum/1966 (1—4) și Hradec Kralove/1978 (1—2). Unul din îndrumătorii echipei olimpice a țării sale.

Gurvici Abram. U.R.S.S. : n 1897 — d 1962. Critic literar. Etudist talentat, compune circa 75 de studii deosebit de valoroase, obținînd 11 premii I și alte 20 de distincții.

H

Haag Erwin. Ungaria : n 1933. MI — 1963. MIc — 1961. VTi : Debrețin/1961 (1—2). Jucător remarcabil cu participări rare în turnee la tablă și prin corespondență.

Hagemann Wilhelm. Germania : n 1899. Compozitor prolific, elaborează peste 1 500 de probleme în mare parte feerice. Publicist la revistele de specialitate germane.

Haik Aldo. Franța : n 1952. MI — 1977. VTi : Londra/1978 (1—2) și 1979 (1—3), Bagneux/1981 (1—3). Colaborator la revista „Europe Echecs”.

Halberstadt Vitali. Rusia/Franța : n 1903 — d 1967. Problemist foarte talentat, compune în perioada 1924—1960 circa 100 de studii și 25 probleme directe cu mat în mai multe mutări, aproape jumătate din ele fiind premiate. Redactor la revista „Thèmes 64”, scrie în 1954 „Curiosités tactiques des finales d'echecs” cuprinzînd cea mai mare parte din studiile sale.

Halic Ivan. România : n Arad 18.9.1910 — d 8.7.1978. Licențiat relații internaționale, Paris. Mn : 1932 — Austria,

1934 — Franța și 1948 — România. VTn : Arad/1926, 1948, 1952 și București/1939. VTi : Viena/1931 și 1932. Component de bază al reprezentativei naționale în perioada 1936—1952.

Hallström Eduard. Finlanda : n 1903 — d 1967. Compozitor remarcabil, elaborează circa 600 de studii și probleme în 4 mutări directe și inverse.

Halumbirek Iosef. Austria : n 1891 — d 1968. Problemist și publicist, compune peste 500 de probleme cu mat în 3 și mai multe mutări.

Hamann Sved. Danemarca : n 1940. MI — 1965. Tz : Vrnjacka Banja/1967. Ol : 1972—1974 și 1978. Cea mai bună performanță : Ti Amsterdam/1970, locul II la $\frac{1}{2}$ punct de B. Larsen.

Hamilton-Russell Frederick-Gustavus. Anglia : n 1847 — d 1941. Cu ocazia celui de al IV-lea Congres al F.I.D.E. desfășurat la Londra în 1927, în zilele primei Olimpiade de șah, Sir Hamilton-Russell, împreună cu soția sa Margareta, oferă un splendid trofeu de aur, care le poartă numele, hotărându-se să fie „Cupă transmisibilă” pentru Olimpiadele (CM echipe) masculine, urmînd a fi deținută de federația țării învingătoare. Regulamentul de circulație a cupei se definitivează la congresul Praga/1931. Este membru de onoare al F.I.D.E. ales pe viață.

Hammond Alexander. Anglia : n 1888 — d 1962. Unul din cei mai mari colecționari de cărți și piese vechi de șah din lume, devenind expert și scriitor în materie.

Hammpe Karl. Austria : n 1814 — d 1876. Jucător și teoretician de seamă. Desfășoară o îndelungată muncă pentru îmbunătățirea teoriei deschiderilor, mai ales în „Gambitul regelui”.

Handsuren Sandagorj. Mongolia : n 1940. MI — 1972. Mulți ani CN. Ol : 1972. Prima maestră internațională de șah a țării sale.

Hanham Moore. S.U.A. : n 1840 — d 1923. Jucător și teoretician, continuator al ideilor lui Philidor.

Hannemann Knut-Harald. Danemarca : n 1903. MIa — 1974. Compozitor fecund, a realizat peste 700 de probleme, multe din ele premiate.

Harandi Khossrow. Iran : n 1950. MI — 1975. Mulți ani CN după 1973. VTz : Asia de Vest/1975 și 1978. Tiz : Rio de

Janeiro/1979 și Las Palmas/1982. Ol : 1970—1976. Olc : VI — 1968/71. Unul din primii MI ai țării sale, alături de M. Sharif.

Haring Jacobus. Olanda : n 1913. Mİa — 1968. Compozitor a circa 600 de probleme cu mat în 2 și 3 mutări, distinsse cu peste 30 de premii.

Harley Brian. Anglia : n 1883 — d 1955. Problemist și scriitor. Elaborează peste 450 de lucrări, mare parte cu mat în 2 și 3 mutări. Redactor la un mare număr de rubrici de ziare și reviste șahiste din țara sa. Scrie o serie de cărți de problemistică, biografice și cu caracter general.

Harmonist Max. Germania : n 1864 — d 1907. Balerin. Jucător foarte talentat, dar participă la numai trei Ti, între 1887—1889, cu rezultate medii.

Harrwitz Daniel. Germania/Anglia : n 1823 — d 1884. Comerciant. Specializat în confruntări directe, susține în perioada 1846—1860 circa 16 meciuri, câștigând la Williams de 3 ori (3—2 în 1846, $8\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ în 1852 și $8\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$ în 1853), Horwitz de 2 ori (8—7 în 1853 și $6\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{2}$ în 1853), Walker (5—3 în 1853), Medley (11—7 în 1853), Mayet (6—3 în 1853), Szen ($3\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ în 1854) și Mongredien. Pierde la Löwenthal, Staunton, Anderssen și Morphy. În 1862 scrie o carte de șah pentru începători.

Hartoch Robert. Olanda : n 1947. Mİ — 1970. CNj — 1964. Ol : 1970 și 1972. În 1969 termină la egalitate (+1 =4 —1) un meci cu Timman.

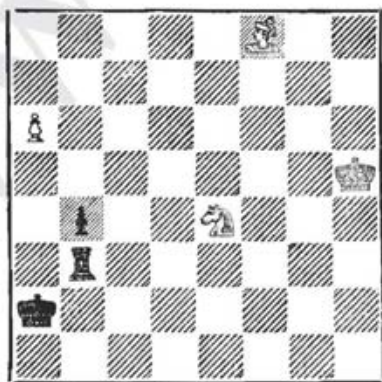
Hartong Jan. Olanda : n 1902. Director asigurări. Compozitor eclectic, produce peste 1 000 de probleme în aproape toate secțiile (directe, inverse, feerice), fiind premiat de peste 120 de ori.

Hartston William-Roland. Anglia : n 1947. Matematician. Mİ — 1973. CN : 1973 și 1975. VTi : Sarajevo/1976, Alicante/1979 (1—4) și Can Picafort/1980. Ol : 1960, 1970—1974. Autor a două cărți de teorie șahistă și una biografică.

Hasin Abram. U.R.S.S. : n 1923. Mİ — 1964. Participant la circa 10 Ti cu rezultate medii.

Hassberg Eric. Austria/S.U.A. : n 1918. Compozitor, are peste 600 de lucrări, cu mat în 2 și 3 mutări, pentru care a primit peste 50 de distincții. În 1946 este considerat unul din cei mai buni problemști din lume. În 1948 publică „The best American Chess Problems of 1946“.

Herland Sigmund. Austria/România : n Viena 27.9.1865 — d București 15.8.1954. Învăță jocul de șah la Viena, stabilindu-se în România în anul 1887. Trei ani mai târziu termină la egalitate (trei remize) un meci cu marele maestru J. Mieses. În 1906 câștigă primul turneu la tablă organizat de România la București, iar în 1912 participă la Ti de la Breslau (turneul superior A) unde are o evoluție remarcabilă (+6 =3 —7), astfel că peste doi ani este invitat la celebrul festival șahist de la Mannheim, grupa MI, în care, după zece runde, când se întrerupe din cauza izbucnirii primului război mondial, ocupă locul VI (+4 =3 —3). Datorită dificultăților de deplasare, renunță în continuare la turneele internaționale jucând numai în cele interne și devenind campion al Bucureștiului în anii 1925, 1930 și 1935. Încă din anul 1900 începe să lucreze și în șahul artistic, pentru care constituie o veritabilă epocă, intrând în atenția tuturor publicațiilor de pe glob. Compozitor complet, abordează toate secțiunile : probleme directe, feerice și studii. În cei 50 de ani de activitate elaborează circa 1 600 de lucrări, fiind răsplătit cu peste 300 de distincții, din care 40 premii I. Studiul de mai jos (1.Nb4!! Tb4 2.Cc3 Ra1! 3.a7 Tb8 4.ab8N!! 1—0), publicat în 1913, simbo-

lizează modest imensa lui muncă de creație, fiind considerat unul din cei mai valoroși compozitori de șah artistic.

Hermanson Halvar. Suedia : n 1905. Compozitor fecund, este autorul a circa 1 500 de probleme cu mat în 2 mutări, primind 60 de premii I și alte 250 de distincții.

Heydebrand und der Lasa Tassilo. Germania : n 1818 — d 1899. Diplomat. Jucător remarcabil, teoretician competent și eminent istoric. Participant la numai câteva turnee de valoare medie, se evidențiază prin meciurile câștigate la : Löwenthal/1846 (6—1), Schulten/1850 (4—1) și Staunton/1883 (7—6). Datorită funcției sale, locuind în majoritatea marilor capitale ale lumii, achiziționează o bibliotecă șahistă cu 2 250 de volume, care-i dau posibilitatea să aprofundeze problemele de teorie, completând celebra lucrare a lui Bilguer „Handbuch des Schachspiels“ pe care o tipărește în 1843. Cinci ani mai târziu scrie cartea „Leitfaden für Schachspiels“. După 1880, când iese la pensie, se hotărăște să studieze istoria șahului de la origine și pînă în zilele sale, publicînd la Leipzig în 1897 toate rezultatele cercetărilor făcute timp de 17 ani în „Zür Geschichte und Literatur des Schachspiels“, opera de bază a lui Lasa.

Hildebrand Alexander. Suedia : n 1921. Jucător și compozitor, elaborează circa 300 de studii, parte din ele premiate.

Hjelle David. Norvegia : n 1903. Problemist remarcabil, autor a peste 400 de lucrări în 2 mutări.

Holmov Ratmir. U.R.S.S. : n 1925. MI — 1954. MM — 1960. VTi : Dresda/1956 (1—2), Balatonfüred/1959, Moscova/1960 (1—2), București/1962, Kecskemet/1962, Havana/1968 (1—3), Dubna/1973 (1—3) și Budapesta/1979. Jucător valoros, cu un stil combinativ care i-a adus multe premii de frumusețe.

Holzhausen Walther. Germania : n 1876 — d 1935. Participant la circa 20 Ti, fără a ocupa niciodată primul loc. Ca problemist compune circa 120 de lucrări logice în 3 sau mai multe mutări. Serie mai multe cărți din domeniul teoriei și al problemisticii.

Honfi Karoly. Ungaria : n 1930. MI — 1962. VTi : Timișoara/1972, Kecskemet/1975 și Pecs/1976. Ol : 1962. Jucător remarcabil.

Horowitz Israel. S.U.A. : n 1907 — d 1973. Ziarist. MI — 1950. VTi : Philadelphia/1936, Boston/1938 (1—2). Ol : 1931—

1937 și 1950. Scriitor, autor al mai multor lucrări șahiste de importanță istorică.

Hort Vlastimil. Cehoslovacia : n 1944. MI — 1962. MM — 1965. CN : 1970, 1972 și 1975. VTi : Marianske Lazne/1965. Kecskemet/1965 și 1966, Hastings — 1967/68 (1—4), 1974/75 și 1975/76 (1—3), Sombor/1968 (1—3), Venetia/1969, Skoplje/1969 (1—2), Havana/1971, Göteborg/1971 (1—2), Reykjavik/1972 (1—3), Leipzig/1973, Banja Luka/1976, Polanica Zdroj/1977, Londra/1977, Helsinki/1979 (1—3), Lone Pine/1979 (1—4), Decin/1979, Amsterdam/1979 (1—2), Bonn/1979, Sarajevo/1980, Hamburg/1980, Biel/1981 (1—2), Amsterdam/1982 (1—2), Londra/1982 (1—5), San Bernardino/1982, Aibling/1982. Tz : Kecskemet/1964, Halle/1976. Tiz : Soussa/1967, Palma de Mallorca/1970, Petropolis/1973, Manila/1976. Cea mai înaltă performanță : Mc : Reykjavik (1/4), Spasski $7\frac{1}{2}$ — $8\frac{1}{2}$. În 1977 susține la Reykjavik un simultan-record mondial la 550 de mese : $+477 = 63 - 10$, care a durat 24 de ore și 25 minute.

Horwitz Bernhard. Germania/Anglia : n 1807 — d 1885. Pictor. Jucător, problemist și istoric, are o evoluție remarcabilă la mijlocul sec. XIX.

Howard Kenneth. S.U.A. : n 1882. Publicist. Compozitor, autor a peste 1 000 de probleme cu mat în 2 și 3 mutări. Între 1943 și 1970 publică 5 cărți din domeniul șahului artistic.

Hromadka Karel. Cehoslovacia : n 1887 — d 1956. Ofițer. VTi : Viena/1913, Paris/1924. Ol : 1927. Teoretician remarcabil.

Hübner Robert. R. F. Germania : n 1948. Doctor în filologie. MI — 1969. MM — 1971. CN : 1967. VTi : Büsum/1968, Sombor/1970, Oslo/1974, Houston/1974, München/1979 (1—4) și Chicago/1982. După 1976 participă în general la superturnee cu MM. Tz : Atena/1969, Lucerna/1979. Tiz : Palma de Mallorca/1970, Leningrad/1973, Biel/1976 și Rio de Janeiro/1979 (1—3). Mc : 1980 — Vezi : VI. F.I.D.E. și I.C.C.F. Ol : 1968, 1972 și 1978—1982. Este considerat cel mai puternic jucător de șah al Germaniei după Em. Lasker.

Hug Werner. Elveția : n 1952. MI — 1971. CN : 1975. CMj : 1971. Ol : 1972—1978 și 1982. În 1979 susține un simultan-record mondial la 560 de mese : $+385 = 126 - 49$, jucind fără întrerupere 25 de ore și 12 minute, parcurgind circa 30 km.

Huguet-Gonzales Soledad. Argentina : n 1934. MI — 1957. VTz : America de Sud/1957. Tc : Plovdiv/1959. Mulți ani campioană națională, una din cele mai bune jucătoare din istoria șahului țării sale.

Hulak Krunoslav. Iugoslavia : n 1951. MI — 1974. MM — 1976. CN : 1976. VTi : Varna/1974, Stip/1979, Osijek/1980 (1—2), Sombor/1980, Val Thorens/1981 (1—7) și Osijek/1982 (1—2). Tz : Budva/1981. Tiz : Toluca/1982. Ol : 1978—1982. Jucător talentat.

Hultberg Herbert. Suedia : n 1910. Funcționar de bancă. Problemist, compune în intervalul 1931—1965 circa 1 400 de lucrări cu mat în 2 și mai multe mutări, pentru care primește 17 premii I și circa 100 de alte distincții. În 1969 scrie „Strategi i miniatyr-problem“.

Hyde Thomas. Anglia : n 1636 — d 1703. Istoric de profesie, publică mai multe lucrări privind dezvoltarea jocului de șah la popoarele orientale, din care se remarcă „Historia Șahiludii o Mandragorias“, publicată ca un prim volum la opera sa „De ludis orientalibus libri duo“ tipărită la Oxonii în 1694.

I

Ianosevici Dragoliub. Iugoslavia : n 1923. Publicist șahist. MI — 1964. MM — 1965. VTi : Vrsac/1969, Bari/1970. Participant activ la CN și Ti cu rezultate medii.

Ianovcic Anatolie. România : n Soroca 17.2.1897. Inginer agronom. Mna — 1957. CNa : 1948 (3× și 4×), 1953 și 1969/70 (3×). Compozitor complet și publicist erudit. Învăță șahul la 14 ani. După doi ani un coleg de liceu îi dezvăluie frumusețile ascunse ale problemisticii, care-l pasionează, începînd să analizeze, să dezlege și apoi... să creeze, debutînd în 1921 la revista franceză „La cause commune“ cu o problemă în 3 mutări. Concomitent joacă remarcabil și la tablă, însă „prima dragoste“ rămîne compoziția, elaborînd pe parcursul a 62 de ani 525 de lucrări din care 370 cu 2×, 135 cu 3×, 15 cu 4× și 5 studii, obținînd circa 80 de distincții, din care 24 premii I. În 1932/33 imaginează „Tema Ianovcic“ răspîdită pe tot globul. Problemele sale se disting prin originalitatea concepției, bogăția variantelor, forma foarte atrăgătoare și economică, așa cum este diagrama din pag. 258 cu mat în 2 mutări (1.Dc2), 1965. Este fondatorul „Revistei Române de Șah“, inițiată din

1919, la care a militat aproape 6 ani, evoluind de la scrisul de mină (2 ex.), la mașina de scris (4 ex.), şapirograf (15 ex.) şi în sfârşit la tipar în luna mai 1925, ajungând în numai câţiva ani organul oficial al Federaţiei Române de Şah şi una din cele mai bune reviste de specialitate din lume. În 1950 publică o carte pentru începători, iar în 1967 apare volumul „Şahul artistic”, reeditat în 1979. Din 1965 este redactorul rubricii de şah a ziarului „Tribuna Sibiului”.

Ibn Al-Habbariyya Abu Yala Muhammad. Poet arab : n 1042(?) — d 1100. Este autorul unui poem despre şatrândj, din care un exemplar se găseşte în biblioteca Vaticanului.

Ibn Ezra Abraham. Spania : n 1092(?) — d 1167. Autor al unui tratat de şatrândj în versuri scris în limba spaniolă în jurul anului 1160.

Ichim Traian. România : n Iaşi 1905 — d Bucureşti 1974. Funcţionar. Mn — 1935. CN : 1947. VTn : Iaşi/1932, (Co)/1933, Arad/1938 (1—2). Ol : 1935. În 1958 este numit profesor de sah la Palatul Pionierilor din Bucureşti. Scrie cartea meciurilor Botvinnik — Tal, 1960 şi 1961, tipărită în 1964.

Ignatieva Olga. U.R.S.S. : n 1920. MI — 1952. MM — 1977. Participantă la nouă finale în CN al ţării sale. Tc : Moscova/1952. Jucătoare talentată.

Ilijin Neboişa. România : n Timişoara 23.6.1942. Inginer. Mn — 1973. MI — 1980. VTn : Timişoara (Co)/1976 şi Satu Mare/1976. VTi : Satu Mare/1980 (1—2). Participă la 18 Ti cu rezultate variabile.

Ilin-Jenevski Aleksandr. U.R.S.S. : n 1894 — d 1941. Funcționar. Maestru talentat, participă în general la concursurile interne. Invitat în 1925 la marele Ti de la Moscova, ocupă în final locul IX, câștigând partide la Marshall, Spielmann, Yates și mai ales la campionul mondial „en titre” Capablanca. Contribuie efectiv la dezvoltarea șahului în țara sa. Este autorul a 5 cărți de teorie șahistă și culegeri de partide.

Ilivițki Gheorghe. U.R.S.S. : n 1921. MI — 1955. Jucător remarcabil, cunoscut prin meciurile câștigate în perioada 1944—1955 la Boleslavski (3—2), Ufimțev ($5\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$), Aratovski (9—3), Dubinin (6—2), Suetin ($5\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$) și Pachmann ($3\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$), Tiz : Göteborg/1955. Participă rar la Ti, cu rezultate variabile.

Ionescu Constantin. România : n Brașov 12.9.1958. Mn — 1979. Mf — 1980. VTn : Timișul de Sus/1980 și Herculane/1981. VTi : Bratislava/1977. Participă la circa 10 Ti, cu rezultate variabile.

Ionescu (n. Ilie) Viorica. România : n Ploiești 20.6.1960. Mn — 1977. MI — 1980. CNj : 1976 și 1980. VTn : Herculane/1981. VTi : Sinaia/1979. Participă la CEj : 1977 (loc III—VII), 1978 (III) și 1979 (V). Jucătoare talentată în ascensiune.

Ioseliani Nana. U.R.S.S. : n 1962. MI — 1978. MM — 1980. CN : 1981. VTi : Jajce/1981 (1—2). Tiz : Rio de Janeiro/1979. Mc : 1980 — Vezi : VI. F.I.D.E. și I.C.C.F. Ol : 1980 și 1982. Una din cele mai talentate jucătoare de șah din lume.

Iudovici Mihail. U.R.S.S. : n 1911. MI — 1950. MIc — 1961. MMc — 1973. Jucător amator atit la tablă cit și prin corespondență. Publică 4 cărți cu diferite subiecte șahiste.

Ivanka Maria : Ungaria : n 1950. MI — 1968. MM — 1978. CN : 1967, 1968. VTi : Zinnowitz/1968, Vrnjacka Banja/1971 (1—3) și Wijk aan Zee/1973 (1—4). Tz : Vrnjacka Banja/1970 (1—3), Zalaegerszeg/1979. Tiz : Ohrid/1971, Alicante/1979. Ol : 1969, 1972, 1974, 1978—1982. Una din jucătoarele cele mai talentate ale țării sale.

Ivkov Borislav. Iugoslavia : n 1933. MI — 1954. MM — 1955. CN : 1958, 1963 și 1972. CMj : 1951. VTi : Mar del Plata/1955, Buenos Aires/1955, Bognor Regis/1958 (1—3), Sarajevo/1958 (1—2), 1967 (1—2), Santiago/1959, Lima/1959, Beverwijk/1961 (1—2), Zagreb/1965 (1—2), Veneția/1966, Malaga/1968 (1—2), 1969 (1—2), Sombor/1968 (1—3), Belgrad/1969, Stockholm/1971, Caorle/1972 (1—2), Amsterdam/1974.

Tz : Halle/1963, Vrnjacka Banja/1967, Raach/1969, Albufairi/1979 și Becic/1981. Tiz : Amsterdam/1964, Soussa/1967, Palma de Mallorca/1970 și Petropolis/1973. Mc : 1965 — Vezi : VI. F.I.D.E. și I.C.C.F. Ol : 1956—1974, 1978—1980. Face parte din echipa „Restul lumii“, 1970, pierzind la Keres cu 1—3.

Iwanow Eugeniusz. Polonia : n 1933. Problemist, compune peste 450 de lucrări directe și inverse în 2 și 3 mutări, acumulând circa 50 de premii.

J

Jacopo da Cessole. Italia : n 1242(?) — d 1325(?). Cleric dominican care în predicile sale orale folosea ca model jocul de șah și mersul figurilor pentru a exemplifica diferite precepte morale. Transpuse apoi în scris, le-a constituit într-un Mss în 1275. Sînt tipărite două secole mai tîrziu în Franța, Anglia și Germania, dovedindu-se astfel cît de răspîndit și cît de popular era șahul în evul mediu.

Janis Carl. Finlanda/Rusia : n 1813 — d 1872. Matematician. Jucător de valoare medie, dar excelent teoretician, publică în limba franceză între anii 1837—1863 la Petersburg trei lucrări foarte importante pentru jocul de șah în general, în una din ele prezentînd o serie de analize matematice reflectate în jocul de șah, iar în alta, ultimele noutăți în teoria deschiderilor.

Janowski David. Polonia : n 1868 — d 1927. Șahist profesionist. VTi : Viena/1896, Monte-Carlo/1901, Hanovra/1902, Barmen/1905 (1—2) și Atlantic City/1921. Participant la 39 mari Ti între 1894—1926. Din cele 25 meciuri jucate între anii 1891—1918 cîștigă la : Sittenfeld ($3\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$), Winawer (5—2), Walbrodt (5—3), Showalter (9—4 și 8—3), Marshall (3—1 și $6\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$), Taubenhaus ($5\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{2}$, 7—3 și $3\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$), Marco (4—2), Chajes ($2\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{2}$) și Jaffe (7—6). Momentele de vîrf ale activității sale sînt meciurile pentru titlul de CM, susținute împotriva lui Lasker, pe care le pierde cu scoruri categorice : 1909/Paris +1 =2 —7 și 1910/Berlin +0 =3 —8. Unul din cei mai originali jucători din istoria modernă a șahului.

Jansa Vlastimil. Cehoslovacia : n 1942. MI — 1965. MM — 1974. CN : 1964 și 1974. VTi : Madona di Campiglia/1973. Amsterdam/1973 (M) și 1974 (IBM) (1—3), Cirella di Dia-

mante/1977, Bagneux 1979 (1—2), Vrnjacka Banja/1981 și Trnovo/1982. Ol : 1964—1974.

Jespersen Karl. Danemarca : n 1848 — d 1914. Teolog. Compozitor fecund, elaborează peste 3 000 de probleme, circa 200 fiind premiate. Colaborator la majoritatea revistelor de șah europene. Scrie „320 Skakopgaver saerlig 1878—1902“ apărută la Stockholm în 1902.

Jicman Ligia. România : n Timișoara 14.4.1956. Profesoară. Mn — 1977. MI — 1982. VTn : Odorhei/1970, Mediaș/1982 (1—2). VTi : Timișoara/1980 (1—2) și Herculan/1982 (1—3). Participă la 21 Ti, cu rezultate variabile. Jucătoare talentată în ascensiune.

Jimenez-Zerguera Eleazar. Cuba : n 1928. MI — 1963. CN : 1965. Tz : Havana/1963, Caracas/1966, Quito/1969. Tiz : Palma de Mallorca/1970. Ol : 1960—1974. Participant la Ti, cu rezultate medii.

Johandl Alois. Austria : n 1931. MIa — 1972. Problemist, compune circa 500 de lucrări cu mat în 3 mutări, directe și feerice, 75 primind diferite distincții.

Johannessen Svein. Norvegia : n 1937. MI — 1961. CN : 1959 și 1962. Ol : 1956, 1960—1974. Jucător remarcabil.

Johannson Ingi. Islanda : n 1936. MI — 1963. Tz : Halle/1963. Ol : 1952—1958, 1966, 1968 și 1974. Jucător talentat.

Johner Hans. Elveția : n 1889. Muzician. MI — 1950. CN : 1908, 1923, 1928, 1929, 1933—1937, 1938, 1947 și 1950. VTi : Aarau/1955. Ol : 1927, 1931 și 1956. Jucător talentat, se remarcă și ca problemist, cu circa 200 de lucrări directe.

Joița Paul. România : n București 9.11.1937. Inginer mecanic. Mn — 1969. CNa : 1966. VTn : București/1970 (1—3). Jucător la tablă remarcabil. Etudist talentat, elaborează circa 100 de studii, parte din ele distinse cu premii.

Jørgensen Walther. Danemarca : n 1916. Compozitor și scriitor șahist. Autor a circa 250 de probleme și a 6 cărți de problemistică scrise între 1957—1975.

Jovanović Katarina. Iugoslavia : n 1943. Arhitect. MI — 1964. CN : 1961. VTi : Beverwijk/1960, 1961 și 1962, Amsterdam/1963, Karlovy Vary/1975. Tz : Bad Neuenahr/1963, Arenys de Mar/1966 și Wijk aan Zee/1973 (1—4). Tiz : Ohrid/1971. Tc : Suhumi/1964. Ol : 1963, 1966, 1969, 1972, 1974. Jucătoare talentată.

Junge Klaus. Germania : n 1924 — d 1945. VTi : Elster/1941, Oeynhausen/1941 (1—2) și Praga/1942 (1—2 cu Alehin).

Jucător foarte talentat, este ucis pe front în ultimele zile de război.

K

Kagan Shimon. Israel : n 1942. MI — 1969. CN : 1967—1971. Tz : Singapore/1967, Teheran/1973, Lucerna/1979. Tiz : Petropolis/1973. Ol : 1966—1978. Jucător remarcabil, participant la circa 20 Ti, cu rezultate variabile.

Kaila Osmo. Finlanda : n 1916. MI — 1952. CN : 1939—1945 și 1954—1955. Participant la 18 Ti, cu rezultate medii. Tz : Helsinki/1947. Ol : 1952. După 1960 se dedică șahului artistic și publicisticii șahiste.

Kaplan Julio. Argentina/Porto Rico : n 1950. Matematician. MI — 1967. CN : 1967. CMj : 1967 (pe locurile următoare : Keene, Timman și Hübner). Ol : 1966—1970. Jucător foarte talentat.

Karaklaici Nikola. Iugoslavia : n 1926. MI — 1955. CN : 1955. VTi : Ljubljana/1955, Benedetto del Tronto/1958, Boggor Regis/1958 (1—3), 1962, 1963 și 1966, Beverwijk (II)/1967, Veneția/1980. Tz : Sofia/1957. Șahist amator.

Karff (n. May) Mona. S.U.A. : n 1914. MI — 1950. CN : 1938—1939, 1941—1944, 1946—1951, 1953—1955. Participantă la finalele CM : Stockholm/1937, Buenos Aires/1939 și Moscova/1950. Tc : Moscova/1952 și 1955. Jucătoare talentată.

Karpov Anatoli. U.R.S.S. : n Zlatoust 23.5.1951. Economist. Campion mondial începând din 3.4.1975. Tainele șahului i le dezvăluie tatăl său de la vîrsta de 4 ani, intrînd în „febra șahistă“ odată cu apariția „fulminantului“ Mihail Tal. Evoluția sa continuă cum nu se poate mai liniar. Devine maestru la 15 ani sub îndrumările lui Botvinnik care, sesi-zînd uriașul talent al firavului Tolea, îi croiește practic calea spre virful piramidei șahiste. În 1969 intră sub bagheta rutinatului Semion Furman și cucerește la Stockholm laurii CM de juniori și titlul de MI. Unsprezece luni mai tirziu participă la primul său mare Ti, la Caracas, unde realizează norma necesară de MM, titlu care i se acordă în 1970. Etapa următoare spre care-și îndreaptă privirile proaspătul mare maestru este titlul suprem. Cu aceste gînduri se pregătește intens, participînd programat numai la marile turnee. În 1973 se clasează pe primele două locuri, împreună cu Tal, la interzonalul de la Leningrad și se califică în Mc. Pentru re-

zultatele sale i se atribuie primul său „Oscar“ şahist. În anul următor, câştigînd toate cele trei meciuri din etapele candidaţilor, este desemnat şalanger la titlul mondial deţinut de Fischer. În vederea pregătirii acestei mari confruntări i se alătură şi MM E. Gheller. Din nefericire însă pentru şah, o dispută discutabilă între F.I.D.E. şi Fischer cu privire la definitivarea regulamentului de desfăşurare a meciului l-a decis pe deţinătorul preţiosului titlu... să nu se prezinte la confruntare. În această situaţie conducerea F.I.D.E. acordă titlul suprem „la masa verde“ lui Anatoli Karpov, al 12-lea campion mondial de şah. Iată primele sale declaraţii : „Voi juca şi încă destul de mult, căci biografia mea şahistă nu

Turnee 1966 : Leningrad locul I $+5 = 10 - 0$. **1967 :** Trşineţ I 9 4 0. **1967/68 :** Groningen I 8 8 0. **1969 :** Leningrad I 5 5 2, Stockholm (CM) I 12 5 0. **1970 :** Kuibîşev I 8 9 0, Caracas IV—VI 8 7 2, Riga (CN) V—VI 5 14 2. **1971 :** Leningrad (CN) IV 7 12 2, Moscova I—II 5 12 0. **1971/72 :** Hastings I—II 8 6 1. **1972 :** San Antonio I—III 7 7 1. **1973 :** Budapesta II 4 11 0, Leningrad (Tiz) I—II 10 7 0, Moscova (CN) II—VI 5 11 1, Madrid I 7 8 0. **1975 :** Portoroz/Ljubljana I 7 8 0, Milano II—IV 3 7 1. **1976 :** Skoplje I 10 5 0, Amsterdam I 2 4 0, Manila II 1 4 1, Montilla I 5 4 0, Moscova (CN) I 8 8 1. **1977 :** Bad Lauterberg I 9 6 0, Las Palmas I 12 3 0, Leningrad IV—V 5 10 2, Londra I 3 3 0, Tilburg I 6 5 0. **1978 :** Bugoino I—II 6 8 1. **1979 :** Montreal I—II 7 10 1, Waddinxveen I 4 2 2, Tilburg I 4 7 0. **1980 :** Bad Kissingen I 3 3 0, Bugoino I 5 6 0, Amsterdam I 7 6 1, Tilburg I 5 5 1, Buenos Aires IV—V 4 7 2. **1981 :** Linares I—II 5 6 0, Moscova I 5 8 0, Amsterdam II—III 4 6 1. **1982 :** Buenos Aires III—V 4 7 2, Londra I—II 5 7 1, Tilburg I 5 5 1.

Total 43 turnee : $+255 = 296 - 29$.

580 partide.

Meciuri 1971 : Leningrad, Korcinoi $+2 = 2 - 2$. **1974 :** Moscova, Polugaevski (MC $\frac{1}{4}$) 3 5 0, Leningrad, Spasski (MC $\frac{1}{2}$) 4 6 1, Moscova, Korcinoi (MC $\frac{1}{4}$) 3 19 2. **1975 :** Milano, Petrosian 0 4 0 şi Portisch 1 5 0. **1978 :** Baguio City, Korcinoi (CM) 6 21 5. **1981 :** Merano, Korcinoi (CM) 6 10 2.

Total 8 meciuri : $+25 = 72 - 12$.

109 partide.

Olimpiade 1972 : Skoplje $+12 = 2 - 1$. **1974 :** Nisa 10 4 0. **1980 :** La Valletta 6 6 0. **1982 :** Lucerna 5 3 0.

Total 4 Olimpiade : $+33 = 15 - 1$.

49 partide.

Total general : 738 partide : $+313 = 383 - 42$.

se va rezuma la o singură etapă. Aștept cu emoție primele meciuri pe care le voi susține în calitate de campion mondial. Acest titlu ar putea fi într-un fel apăsător, căci acum răspunderea mea pentru rezultatele sportive și creatoare crește. Dar în primul rînd sînt șahist și după aceea deținătorul titlului suprem". Și, să recunoaștem, s-a ținut de promisiune. Din cele 26 de mari turnee la care participă în perioada 1975—1982, cucerește de 16 ori singur laurii victoriei. Atît în 1978 cît și în 1981 își apără cu succes titlul mondial. Secretul succeselor sale, după opinia lui Botvinnik, constă în faptul că deține instinctiv capacitatea de autoprogramare. El știe ce-i este avantajos pentru dezvoltarea sa și se pregătește foarte conștiincios pentru realizarea țelurilor sale. Ca stil, este departe de romanticii Alehin sau Tal, dar amintește pregnant de Capablanca sau Petrosian. Este mai degrabă omul logicii, decît al fanteziei, și al tacticii, decît al strategiei.

Kashdan Isaak. S.U.A. : n 1905. MI — 1950. MM — 1954. VTi : Stockholm/1930, Mexico City/1932 (1—2), Boston/1938 (1—2) și New York/1942 (1—2). Participă la 23 de mari turnee. Ol : 1930, 1931, 1933 și 1937. Cel mai bun jucător nordamerican în jurul anului 1930.

Kasparian Ghenrih. U.R.S.S. : n 1910. Inginer. MI — 1950. MIa — 1960. MMA — 1972. Jucător la tablă pe plan local. Eminent compozitor, elaborează circa 350 de studii valoroase, 50 din ele primind premiul I. Scrie 4 cărți de finaluri și studii.

Kasparov (n. Vainștein) Garri. U.R.S.S. : n 1963. MI — 1979. MM — 1980. CN : 1981. CMj : 1981. VTi : Banja Luka/1979, Baku/1980, Bugoino/1982. Tiz : Moscova/1982 se califică pentru Mc. Jucător de excepție, după părerea lui Botvinnik.

Kavalek Lubomir. Cehoslovacia/S.U.A. : n 1943. Ziarist. MI și MM — 1965. CN : 1962 — Cehoslovacia, 1973 și 1978 — S.U.A. VTi : Varna/1965, Amsterdam/1968, Caracas/1970, Nathanya/1971 și 1973, Banang/1973, Montilla/1973 (1—2), Solingen/1974 (1—2), Bochum/1981. Tz : Haga/1966, S.U.A./1972. Tiz : Șousa/1967. Ol : 1964 și 1966 — Cehoslovacia, 1974, 1976, 1978 și 1982 — S.U.A. Jucător foarte talentat.

Keene Raymond. Anglia : n 1948. MI — 1972. MM — 1976. CN : 1971. VTi : Sydney/1979 (1—2), Dortmund/1980,

Barcelona/1980 (1—3), Londra/1981 (1—3). Ol : 1966—1978. Excelent teoretician, este autorul mai multor cărți de deschideri și biografice.

Keller-Herrmann Edith. R. D. Germană : n 1921. MI — 1950. MM — 1977. Tc : Moscova/1952, Moscova/1955, Plovdiv/1959. Finala CM Moscova 1949/50. Mulți ani campioană a țării sale. Ol : 1957, 1963, 1966 și 1969. Una din cele mai bune jucătoare europene din perioada 1945—1960.

Keres Paul. Estonia/U.R.S.S. : n Narva 7.1.1916 — d Helsinki 5.6.1975. Ziarist. MM — 1950. Șahist de excepție. CN : 1935 — Estonia, 1947, 1950 și 1951 — U.R.S.S. VTi : Nauheim/1936 (1—2), Ostende/1936 (1—3), Margate/1937 (1—3) și 1939, Semmering/1937, Viena/1937, Praga/1937, Amsterdam (AVRO)/1938 (1—2), Salzburg/1943 (1—2), Madrid/1943, Leningrad/1947, Pernau/1947, 1955 și 1960, Salzbrunn/1950, Szczawno Zdroj/1950, Moscova/1951, Budapesta/1952 și 1970, Tartu/1953, Hastings — 1954/55 (1—2), 1957/58, 1964/65, Mar del Plata/1957, Santiago/1957, Zürich/1961, Los Angeles/1963 (1—2), Beverwijk/1964 (1—2), Buenos Aires/1964 (1—2), Marianske Lazne/1965, Stockholm/1967, Bamberg/1968, Tallin/1971 (1—2), 1975 și Vancouver/1975. Tc : Budapesta/1950 (locul IV), Neuhausen-Zürich/1953 (II—IV), Amsterdam/1956 (II), Bled-Zagreb-Belgrad/1959 (II) și Willemstad — Curaçao/1962 (II—III). Mc — Vezi : VI. F.I.D.E. și I.C.C.F. Ol : 1935, 1937, 1939 — Estonia, 1952—1964 — U.R.S.S. (10 ediții). În 1970 face parte din reprezentativa U.R.S.S., care înfruntă „Restul lumii” la Belgrad, câștigând meciul direct la B. Ivkov cu scorul de 3—1. Cea mai înaltă treaptă atinsă în cariera sa șahistă este participarea la turneul pentru titlul mondial, desfășurat în 1948 la Haga și Moscova, în care fiind învins de Botvinnik cu 1—4, se clasează doar pe locul III—IV alături de Reshevsky, ratând astfel cea mai mare ocazie de a deveni campion mondial. Începând din 1938, cînd câștigă marele turneu AVRO, este un permanent pretendent la titlul suprem timp de 30 de ani, fapt care i-a atras supranumele de „eternul candidat”. Paralel cu șahul la tablă desfășoară o prodigioasă activitate teoretică și publicistică, fiind autor a numeroase cărți, articole și analize, de celebritate mondială. Adeseori se aventura în șahul prin corespondență sau în cel artistic, în care a compus circa 180 de probleme și 30 de studii, multe din ele premiate în concursuri. Alături de

marile succese în turnee, faima lui s-a datorat, în cea mai mare măsură, stilului său elegant de joc. Continuator al marilor tradiții clasice, a creat numeroase monumente de artă șahistă, caracterizate în special printr-o extraordinară claritate în concepție și execuție.

Kieninger Georg. R. F. Germania : n 1902 — d 1975. Ziarist. MI — 1950. CN : 1937, 1940 și 1947. VTi : Oeynhausen/1937 și Krefeld/1938 (1—2). Participant activ la Ti cu rezultate variabile.

Kieseritzky Lionel. Polonia/Franța : n 1806 — d 1853. Matematician. Jucător foarte talentat din perioada romantică a șahului, unul din personajele ilustre de la „Café de la Régence”. Strălucitor în atac, dar mai puțin exact și profund decît Staunton sau Anderssen, nu reușește să-și apropie primul loc în lume. El pierde „nemuritoarea” în 1851, dar este creatorul altor opere de artă șahistă, intrate în antologie. Colaborator al revistei „Le Palamède”, pe care o editează între 1849—1851. Autor al unei cărți cu 50 de partide și al unei serii de probleme în stilul vechilor compozitori.

Kipping Cyril. Anglia : n 1891 — d 1964. După toate datele cunoscute, cel mai prolific problemist din istoria șahului, a elaborat circa 7 000 de lucrări, majoritatea cu mat în

3 mutări, ilustrate de poziția din diagramă (1.Ta3!! C ~ 2.R ~ urmat de 3X), publicată în 1928. Colaborator la majoritatea revistelor de șah de pe glob. Autor a 4 cărți cu selecții din problemele sale.

Kirov Nino. Bulgaria : n 1945. MI — 1972. MM — 1975. CN : 1973. VTi : Vrsac/1975 și Bialystok/1979. Participant la Ti cu rezultate variabile.

Kling Josef. Germania : n 1811 — d 1876. Muzician. Compozitor, etudist și teoretician de finaluri. Autor a două lucrări de problemistică și colaborator la revista „The Chess Player“ între 1851—1855.

Kluger Gyula. Ungaria : n 1914. MI — 1954. Participant la peste 25 Ti, cu rezultate variabile. Ol : 1954 și 1960.

Kmoch Hans. Austria/Olanda/S.U.A. : n 1894 — d 1973. Publicist șahist. VTi : Debretin/1925, Viena/1930 (1—2), Ebensee/1930, Amsterdam/1936. Participă la 22 Ti. Ol : 1927, 1930 și 1931 — Austria. Autor a numeroase articole teoretice și al unei cărți cu meciul Euwe — Alehin din 1935, când a fost secundantul campionului olandez.

Knaak Rainer. R. D. Germană : n 1953. Matematician. MI — 1973. MM — 1975. CN : 1974 și 1978. VTi : Ploiești/1971, Leipzig/1977 (1—3), Moscova/1977, Halle/1978 (1—3). Ol : 1972. Jucător remarcabil.

Knezevici Milorad. Iugoslavia : n 1948. MI — 1974. MM — 1976. VTi : Sary Smokovec/1974, Coka/1975, Budapesta/1975 (1—2), Pamporovo/1976, Uljma/1976, Kragujevac/1977, Lublin/1978 (1—2), Sarajevo/1979 (1—3), Timișoara/1979, Sokolac/1980 (1—2), Bajmok/1980 (1—2). Jucător remarcabil.

Koblent Aleksandr. U.R.S.S. : n 1916. Teoretician remarcabil, este autorul a numeroase articole și cărți, dintre care se disting : o monografie a „Apărării siciliene“ și o biografie șahistă a lui Tal. Maestru la tablă, participant rar la Tn și Ti.

Koch Berthold. R. D. Germană : n 1899. MI — 1950. MIc — 1959. CN : 1951 și 1952. Participă rareori la Ti la tablă, trecind la jocul prin corespondență, unde în intervalul 1954/59 ia parte la cel de al II-lea CMc, clasându-se pe locurile VII—IX. Ol : 1952 și 1956. Redactor al revistei „Schach“ timp de 20 de ani.

Koch Johann. Germania : n 1759 — d 1833. Predicator. Teoretician și autor ; prin lucrările publicate între 1800—1830 dă un impuls notabil dezvoltării șahului european. În volumul „Die Schachspielkunst“ apărut în 1801 cu circa 430 pagini, printre altele este redat și poemul latin al lui Vida referitor la muza șahului „Caïssa“.

Kolish Ignazio. Austro-Ungaria : n 1837 — d 1889. Bancher. Jucător talentat. VTi : Cambridge/1860 și Paris/1867. Învinge în meciuri pe Horwitz, Barnes și Rosenthal și termină la egalitate cu CM neoficial Anderssen, la care pierde în anul următor. Un obișnuit al saloanelor de la „Café de la Régence“.

Koltanowski George. Belgia/S.U.A. : n 1903. Ziarist. MI — 1950. CN : 1923, 1927, 1930 și 1931. VTi : Barcelona/1934 (1—3), 1935 (1—2) și Mollet/1935 (1—2). Participă la 15 Ti. Ol : 1927 și 1928. După 1936 emigrează în S.U.A. unde se ocupă de probleme organizatorice. Jucător de șah „aveugle“ foarte dotat, bate de trei ori recordul mondial de partide în simultan : 1937/Edinburgh +24 =10 —0 (34 partide), 1952/San Francisco +43 =5 —2 (50) și 1961/San Francisco +50 =6 —0 (56), cifră care încă n-a fost depășită. Autor a două cărți de șah, de mare circulație, tipărite în S.U.A.

Konarkowska-Sokolov Henrika. Polonia/Iugoslavia : n 1938. MI — 1961. CN : 1959—1963 — Polonia. Tz : Sinaia/1960, Lodz/1963, Vrnjacka Banja/1970. Tc : Suhumi/1964. Ol : 1963 — Polonia, 1969, 1972 — Iugoslavia. Jucătoare remarcabilă.

Konopleva Natalia. U.R.S.S. : n 1944. MI — 1970. MM — 1976. VTi : Piotrkow Tribunalski/1965. Tiz : Ohrid/1971, Menorca/1973. Jucătoare amatoare talentată.

Korcinoi Viktor. U.R.S.S./Elveția : n Leningrad 23.7.1931. Istoric. MI — 1954. MM — 1956. CN : 1960, 1962, 1964 și 1970 — U.R.S.S. și 1982 — Elveția. VTi : București/1954, 1966, Hastings — 1955/56 (1—2), 1971/72 (1—2), Cracovia/1959, Cordoba/1960, Buenos Aires/1960 (1—2), 1979 (1—2), Budapesta/1961, Havana/1963, 1969 (1—2), Gyula/1965, Erevan/1965, Soci/1966, Leningrad/1967, 1973 (1—2), Beverwijk/1968, Palma de Mallorca/1968, 1973 (1—2), Sarajevo/1969, Luhakovice/1969, Wijk aan Zee/1971, Amsterdam/1976 (1—2), Beersheba/1978, Sao Paulo/1978 (1—2), Biel/1979, Africa de Sud/1979 (1—4), Londra/1980 (1—3), Roma/1981, Bad Kissingen/1981, Lone Pine/1981, Roma/1982 (1—2) și Lugano/1982. Tiz : Stockholm/1962, Soussa/1967. Tc : Willemstad-Curaçao/1962. Mc — Vezi : VI. F.I.D.E. și I.C.C.F. Ol : 1960, 1966—1974 — U.R.S.S. și 1978—1982 — Elveția. În 1970, făcând parte din echipa U.R.S.S. (masa 3-a) în meciul cu

„Restul lumii“, pierde la Portisch cu $1\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$. Unul din cei mai puternici jucători din lume din perioada 1960—1980. Șalanger al CM în anii 1978 și 1981, este învins de A. Karpov, deținătorul titlului, în ambele meciuri. Scrie mai multe cărți de șah, dintre care se remarcă „Meine besten Kämpfe“, Düsseldorf/1979.

Korolkov Vladimir. U.R.S.S. : n 1907. Inginer electrotehnic. Mİa — 1965. MMA — 1975. Etudist foarte talentat, compune peste 300 de lucrări de înaltă valoare artistică. Studiul de mai jos (1.d7 Re7 2.Tb8 Ng3 3.Ta8 f1D 4.d8D Rd8

5.Na6 Nb8 6.Nf1 Rc7 7.Na6 e2 8.Ne2 Rb7 9.Nf3 1—0), elaborat în 1935, motivează convingător cele peste 100 de distincții primite, din care 30 premii I. Autor a două cărți de etudistică, apărute în anii 1958 și 1959.

Kostici Boris. Iugoslavia : n 1887 — d 1963. MM — 1950. VTi : Stockholm/1913, Chicago/1918, Hastings — 1921/22, Tr. Teplice/1928, Leibach/1938. Participă la 25 Ti în Europa și America. Ol : 1927, 1931, 1935 și 1937. Între 1924—1926, timp de doi ani face înconjurul lumii pe ruta U.R.S.S. — Asia — America — Europa, cu jocul de șah în valiză, jucând oriunde a avut posibilitatea în meciuri, turnee sau simultane „aveugle“ sau la tablă.

Kostro Jerzy. Polonia : n 1937. MI — 1968. CN : 1966 și 1970. Tz : Vrnjacka Banja/1966. Ol : 1958, 1960, 1966—1970, 1974. Jucător remarcabil.

Kotov Aleksandr. U.R.S.S. : n 1913 — d 1981. Inginer mecanic. MM — 1950. CN : 1948. VTi : Venetia/1950, Lentsjöping/1959 (1—2), Stockholm/1960 (1—2) și Hastings — 1962/63 (1—2). Tiz : Stockholm/1952. Tc : Budapesta/1950. Jucător deosebit de talentat, după 1954 se consacră problemelor organizatorice și publicistice. Autor a numeroase articole și reportaje privind marile competiții internaționale de șah. Scrie mai multe cărți de succes, printre care se remarcă „Şahmatnoe nasledie Alehina“, în 2 volume, și un roman în care eroul principal este Alehin.

Kottbauer Cenek. Cehoslovacia/Anglia : n 1910. MI — 1950. VTi : Lucerna/1953. Participă la 12 Ti, cu rezultate variabile. Ol : 1952 — Cehoslovacia, 1964 și 1968 — Anglia.

Kovacevici Vladimir. Iugoslavia : n 1942. Profesor matematică. MI — 1970. MM — 1976. VTi : Sombor/1976, Virovitica/1976, Maribor/1980 și Vinkovci/1982. Jucător talentat.

Kozlovskaja Valentina. U.R.S.S. : n 1938. Chimistă. Cășătorită cu MM Igor Bondarevski. MI — 1965. MM — 1976. CN : 1965. VTi : Briansk/1965, Budapesta/1966, Sarvaş/1970 (1—2), Belgrad/1975 (1—3), Cerepoveţ/1975, Halle/1976, Novosibirsk/1977. Tiz : Ohrid/1971, Menorca/1973, Tbilisi/1976 și Rio de Janeiro/1979. Tc : Subotića/1967. Mc — Vezi : VI. F.I.D.E. și I.C.C.F. Ol : 1966. Una din marile realizări ale școlii sovietice de șah.

Kraidmann Yair. Israel : n 1932. Contabil. MI — 1965. MM — 1976. VTi : Nathanya/1974 și Beersheba/1976 (1—2). Ol : 1958—1976. Jucător talentat.

Kramer Halje. Olanda : n 1917. Funcționar. MI — 1954. VTi : Leyden/1946. Tz : 1951 și 1954. Ol : 1950—1962. Publicist șahist.

Kroghius Nikolai. U.R.S.S. : n 1930. Doctor psihologie. MI — 1963. MM — 1964. VTi : Varna/1960 (1—2), 1969 și Soci/1964, 1967 (1—5). Autor al unor importante lucrări originale de psihologie șahistă, dintre care se distinge cartea publicată în 1975.

Kubbel Leonid. U.R.S.S. : n 1891 — d 1942. Inginer chimist. Compozitor eclectic, foarte fecund, compune circa 2 800 de lucrări (semnate și K. A. L. Kubbel), din care 500 de studii și restul probleme în 2 și 3 mutări, primind peste 200 de premii diferite. Peste 1 200 din aceste compoziții au fost publicate în diferite cărți și broșuri apărute în perioada 1925—1958.

Kuijpers Francisc. Olanda : n 1941. Fizician. MI — 1964. CN : 1963. VTi : Wijk aan Zee (M)/1963 și Vise-Liège/1982 (1—2). Ol : 1964 și 1968. Jucător amator remarcabil.

Kupchik Abraham. Polonia/S.U.A. : n 1892 — d 1970. Jucător talentat, din grupul clasicilor perioadei 1910—1935, obține marele său succes la Lake Hopatcong/1923 unde se clasează pe primul loc la egalitate cu Marshall. Cu echipa S.U.A. ia parte la Olimpiada din 1935.

Kupper Iosef. Elveția : n 1932. MI — 1955. CN : 1954, 1957 și 1962. Tz : Enschede/1963. Ol : 1954, 1958, 1964 și 1968. Jucător remarcabil.

Kupreicik Viktor. U.R.S.S. : n 1949. MI — 1977. VTi : Kirovokan/1978 (1—2), Reykjavik/1980, Plovdiv/1980, Medina del Campo/1980.

Kurajița Bojan. Iugoslavia : n 1947. Profesor de limbile engleză și italiană. MI — 1965. MM — 1974. CMj : 1965. VTi : Sombor/1968 (1—3), Malaga/1970 (1—2), Sarajevo/1979 (1—2), Lugano/1981 (1—3). Jucător amator talentat.

Kušnir-Stein Alla. U.R.S.S./Israel : n 1941. MI — 1962. MM — 1976. CN : 1970 — U.R.S.S. VTi : Beverwijk/1967, Sinaia/1969 (1—2), Belgrad/1970, Vrnjacka Banja/1973. Tiz : Roosendaal/1976 (1—2). Tc : Suhumi/1964 (1—3), Subotița/1967. Mc — Vezi : VI. F.I.D.E. și I.C.C.F. Șalangeră la titlul de CM deținut de Nona Gaprindașvili la care a pierdut de trei ori în meciurile din 1965, 1969 și 1972. Vicecampioană mondială în perioada 1965—1974.

Kuzmin Ghenadi. U.R.S.S. : n 1946. MI și MM — 1973. VTi : Hastings — 1973/74 (1—4), Reggio Emilia/1977, Kladovo/1980 (1—2), Dortmund/1981 (1—3), Esbjerg/1981, Bangalore/1981. Tiz : Leningrad/1973. Jucător în continuă ascensiune.

Kuznețov Aleksandr. U.R.S.S. : n 1913. Grădinar. MIa — 1974. Compozitor remarcabil de probleme și studii. Elaborează peste 450 de lucrări, primind circa 40 de distincții.

L

La Bourdonnais. — Vezi : Mahé de La Bourdonnais.

Lancia Ugo. Italia : n 1885 — d 1960. Problemist fecund, compune peste 2 000 de lucrări cu mat direct în 2 și 3 mutații. Participant și la concursurile de șah prin corespondență.

Landau Salo. Polonia/Olanda : n 1903 — d 1944. CN : 1936 — Olanda. VTi : Rotterdam/1931, 1936 și Amsterdam/1936 (1—2), 1939. Participă la circa 25 Ti. Ol : 1930 și 1937 — Olanda. Jucător remarcabil.

Lane-Hickey Lisa. S.U.A. : n 1938. MI — 1959. CN : 1959—1962. Tc : Suhumi/1964. Jucătoare talentată, dar foarte capricioasă.

Lange Max. Germania : n 1832 — d 1899. Editor. VTi : Düsseldorf/1862, 1863, 1864, Hamburg/1868 și Aachen/1868. Participant la numai 6 Ti, din care câștigă 5. Jucător talentat, bun problemist și excelent teoretician. Se pare că este primul șahist care compune probleme cu mat ajutor. Publică o serie de manuale, aducând o mare contribuție la teoria deschiderilor, fiind un reputat inventator de linii noi de joc.

Langeweg Christian. Olanda : n 1937. MI — 1962. VTi : Plovdiv/1974. Tz : Kecskemet/1964. Ol : 1960—1970 și 1978. Jucător remarcabil.

Langos Jozsa. Ungaria : n 1911. MI — 1950. CN : 1944—1952. Participantă la turneul final pentru CM Moscova 1949/50 și Tc Moscova/1952. Jucătoare talentată.

Larsen Bent. Danemarca : n 1935. MI — 1955. MM — 1956. CN : 1954—1956, 1959, 1963—1964. VTi : Hastings — 1956/57 (1—2) și 1972/73, Mar del Plata/1958, Wijk aan Zee/1960 (1—2), Beverwijk/1961 (1—2), Le Havre/1966, Havana/1967, Winnipeg/1967 (1—2), Palma de Mallorca/1967 și 1969, Monte-Carlo/1968, Büsum/1969, Lugano/1970, Canada/1970, Vinkovci/1970, Las Palmas/1970 (1—2), Teeside/1972, Manila/1973, Orense/1975, Arrecife/1976, Genf/1977, Ljubljana-Portoroz/1977, Lone Pine/1978, Esbjerg/1978, Buenos Aires/1979, 1980 și 1981 (1—5) și Copenhaga/1979. Tz : Wageningen/1957 și Halle/1963. Tiz : Portoroz/1958, Amsterdam/1964, Soussa/1967, Palma de Mallorca/1970, Leningrad/1973, Biel/1976, Riga/1979 și Las Palmas/1981. Mc — Vezi : VI. F.I.D.E. și I.C.C.F. Ol : 1956, 1958, 1966—1970. În 1970 face parte din echipa reprezentativă „Restul lumii“, câștigând la masa I cu $2\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ împotriva reprezentanților U.R.S.S., Spasski ($1\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$) și Stein (1—0). Ol : 1956, 1958, 1966—1970. Talent de excepție. La 18 ani devine CN al țării sale. În 1956, la Olimpiada de la Moscova, se clasează pe primul loc la masa I înaintea unor mari corifei ai șahului ca Botvinnik, CM „en titre“, Gligorici, Najdorf sau Olafsson și primește titlul de MM. Urmează apoi un lung șir de victorii, participând în

4 ediții ale Tc, fără a reuși însă să devină și șalanger al CM. Este unul din puținii MM care, în partidele sale, caută mereu căi originale de joc în deschidere. În 1971 publică la Londra o carte cu partidele sale alese. În prezent este stabilit în Gran Canaria.

Larsen Karl. Danemarca : n 1896 — d 1963. Funcționar de asigurări. Compozitor remarcabil, elaborează peste 600 de lucrări cu mat în 2 și 3 mutări, directe și inverse, obținând circa 250 de distincții. Publicist șahist la diferite ziare și reviste din țară și străinătate.

Lasa. Vezi : **Heydebrand und der Lasa.**

Lasker Eduard. Germania/S.U.A. : n 1885 — d 1981. Inginer electrician. MI — 1963. CN (open) : 1916—1921 — S.U.A. VTi : New York/1922. Participă la 11 mari Ti. În 1923 se clasează pe locurile I—II în CN al S.U.A., dar este învins la limită într-un meci de baraj (+4 =9 —5) de Marshall. Jucător amator, deosebit de talentat, este autorul unor partide cu finaluri de antologie. Scriitor prolific de cărți șahiste, dintre care „Chess and Checkers“, „The Adventure of Chess“ sau „Chess Secrets“ au fost retipărite în numeroase ediții. Record absolut de longevitate al unui maestru al șahului, decedat după 96 de ani de viață.

Lasker Emanuel. Germania/Anglia/S.U.A. : n Berlinchen 24.12.1868 — d New York 11.1.1941. Matematician și filozof. Campion mondial în perioada 26 mai 1894 — 28 aprilie 1921. Fiul unui cantor evreu sărac, învață șahul la vîrsta de 10 ani de la fratele său, începînd să-l practice ca profesionist într-o ceainărie din Berlin, în perioada studenției, pentru a se întreține. În 1888, la 20 de ani, participînd la primul său concurs organizat de cafeneaua Kaiserhof, unde cîștigă toate partidele, are revelația că este un mare talent și se decide să și-l cultive. În acest scop, în vara anului următor ia parte la Ti secund desfășurat la Breslau cu ocazia celui de al V-lea Congres al Federației germane de șah și se clasează pe primul loc, primind titlul de maestru. O lună mai tîrziu, în august 1889, se avîntă în turneul maeștrilor de la Amsterdam, unde ocupă locul al doilea, după Burn, dar înaintea unor mari maeștri consacrați ca Mason și Gunsberg, intrînd în elita șahului mondial. După o suită de turnee de valoare medie și meciuri cîștigate, în 1892 este invitat la tradiționalul concurs de la Londra unde-și înscrie numele pe tabelul

de onoare al învingătorilor. Avînd studiile medii terminate, se decide să pornească pe drumul spre virful piramidei şahiste! Primul pas îl face stabilindu-se în Anglia, unde exista o intensă activitate competițională. În primăvara anului 1893 traversează Atlanticul în Lumea Nouă, unde este primit cu multă căldură și, deoarece Steinitz era deja locuitor al S.U.A., se hotărăște să-și schimbe din nou cetățenia, pentru a fi în imediata apropiere a deținătorului titlului. În noua sa postură, după ce cîștigă tot ce joacă, propune un meci marelui maestru Tarrasch, un alt aspirant la coroana şahistă, care îi răspunde foarte iritat că ar trebui să-și facă mai întîi un palmares corespunzător „pentru a avea dreptul de a provoca pe un Tarrasch!”. Riposta imediată uluiește întreaga lume şahistă prin îndrăzneala ei. Trecînd direct la realizarea țelului său final, se adresează campionului lumii,

Turnee 1889: Breslau (B) locul II $+13 = 3 - 2$, Amsterdam II 5 2 1. **1890:** Berlin I—II 6 1 1, Graz III 3 2 1. **1892:** Londra I 5 3 0, Londra (B.C.) I 8 2 1. **1893:** New York I 13 0 0. **1895:** Hastings III 14 3 4. **1895/96:** Petersburg I 8 7 3. **1896:** Nürnberg I 12 3 3. **1899:** Londra I 18 7 1. **1900:** Paris I 14 1 1. **1904:** Cambridge Springs II—III 9 4 2. **1906:** Trenton Falls I 4 2 0. **1909:** Petersburg I—II 13 3 2, **1914:** Petersburg I 10 7 1. **1918:** Berlin I 3 3 0. **1923:** Moravská Ostrava I 8 5 0. **1924:** New York I 13 6 1. **1925:** Moscova II 10 8 2. **1934:** Zürich V 9 2 4. **1935:** Moscova III 6 13 0. **1936:** Moscova VI 3 10 5 și Nottingham VII—VIII 6 5 3.

Total 23 turnee: $+210 = 100 - 37$. 347 de partide.

Meciuri 1889: Berlin, Bardeleben $+2 = 1 - 1$. **1890:** Liverpool, Bird 7 3 2, Manchester, Miniati 3 2 0, Viena, English 2 3 0, Leipzig, Mieses 5 3 0. **1891:** Londra, Lee 1 1 0. **1892:** Londra, Bird 5 0 0 și Blackburne 6 4 0. **1893:** Havana, Golmayo 2 1 0 și Vasquez 3 0 0, Kokomo, Showalter 6 2 2, New York, Ettlinger 5 0 0. **1894:** New York/Philadelphia/Montreal, Steinitz (CM) 10 4 5. **1896/97:** Moscova, Steinitz (CM) 10 5 2. **1903:** Brighton, Cigorin 1 3 2. **1907:** New York/Philadelphia/Washington, Marshall (CM) 8 7 0. **1908:** Düsseldorf/München, Tarrasch (CM) 8 5 3, Amsterdam, Speyer 2 1 0. **1909:** Paris, Janowski 2 0 2 și Janowski (CM) 7 2 1. **1910:** Viena/Berlin, Schlechter (CM) 1 8 1, Berlin, Janowski (CM) 8 3 0. **1916:** Berlin, Tarrasch 5 1 0. **1921:** Havana, Capablanca (CM) 0 10 4.

Total 24 de meciuri: $+109 = 69 - 25$. 203 partide.

Total general: 550 partide: $+319 = 169 - 62$.

solicitându-i o confruntare pentru titlul mondial, cu clauza principală „10 partide ciștigate“, pe care Steinitz o preferă unei întâlniri cu impetuosul Tarrasch sau incisivul Cigorin. Lupta începută la 15 martie 1894 la New York se încheie în favoarea tânărului șalanger cu categoricul scor de $+10=4-5$. Devenind campion mondial este vehement contestat de majoritatea elitei șahiste, dar după marile Ti Hastings/1895, organizat special pentru testarea sa, Petersburg/1895—96, Nürnberg/1896 și mai ales meciul revanșă cu Steinitz din 1896/97, este unanim recunoscut drept campion al lumii. Odată țelul atins, își concentrează toată activitatea asupra preocupărilor sale profesionale de matematician și filozof, în care a fost mult apreciat. Participările sale la marile întreceri șahiste devin sporadice, mai mult din respect pentru „prima dragoste“, iar coroana de CM o pune în joc de abia după 10 ani. Statistic, în cei 27 de ani cât a fost lider al șahului mondial, a participat la numai 10 turnee și a acceptat doar 7 meciuri pentru titlul suprem. În 1921, într-o luptă inegală din toate punctele de vedere, „marele vrăjitor“, cum era supranumit Lasker, cedează tronul șahist genialului Capablanca, abandonând lupta după 4 înfrângeri și 10 remize din cele 30 de partide cât urma să dureze meciul. Biografia lui Lasker consideră că în șah a fost o individualitate „sui generis“. Caracter de mare luptător, a intuit faptul că șahul nu trebuie limitat la combinații mai mult sau mai puțin complicate ale pionilor și figurilor, ci că în spatele pieselor de lemn stau ființe gânditoare, cu calități și slăbiciuni inerente și deci împotriva acestora trebuie dusă lupta decisivă. Această „descoperire“ i-a asigurat o superioritate de lungă durată asupra contemporanilor săi. Așa a intrat în practica șahului latura psihologică. Iată cum descrie Reti, în 1924, stilul său de joc: „Pentru Lasker elementul principal într-o partidă de șah este lupta nervilor. În primul rînd el caută să sape psihicul adversarului, să-i pregătească o deprimare nervoasă, determinîndu-l să facă o greșeală decisivă. În acest sens studiază partidele, stilul, părțile tari și slabe ale jocului viitorilor adversari. În joc caută să facă nu mutările obiective cele mai bune, ci pe cele mai neplăcute jucătorului advers, aducîndu-l pe un făgaș străin. Făcînd adeseori mutări intenționate mai slabe îndreaptă partida direct spre prăpastie. În aceste condiții adversarul nu mai este în stare să mențină poziția conform stilului său de joc și deși se găsește într-o

poziție obiectiv cîștigată, el este mereu obligat să facă față unor noi probleme, în mod special grele pentru el. Din această cauză, intrînd în criză de timp, se vede silit, în poziție dificilă, să joace repede și începe să se încurce în complicații. Acum pornește și Lasker să joace cu forța lui colosală. Atunci adversarul, care poate stă încă mai bine, suferă o depresiune nervoasă, o catastrofă psihică, ce-l duce direct la prăbușire pe tabla de șah“. Că „stilul psihologic“ nu a fost universal valabil o dovedește meciul său cu Schlechter din 1910, cînd a fost la un pas de pierderea titlului mondial pe care l-a salvat în extremis reușind să restabilească egalitatea în ultima partidă. Este cert că a fost un mare talent șahist prin faptul că s-a menținut în primele rînduri ale marilor maeștri pînă la adînci bătrîneți. Totuși, datorită stilului său prea „psihologist“, a fost considerat un „colos singular“, care nu a putut crea o școală, aspect despre care Fine scria cîndva : „Acest lucru este poate adevărat, dar într-un sens foarte restrîns. Școala sa constituie cercetarea științifică pe tabla de șah a unui spirit liber, iar partidele și operele sale șahiste, care materializează spiritul său, vor inspira oamenii atît timp cît se va juca șah în lume. Lasker nu a creat nici o școală, dar toți șahiștii sînt elevii săi“. Autor erudit, a scris 9 cărți de șah, dintre care „Lehrbuch des Schachspiels“ este un veritabil monument al literaturii șahiste.

Lazard Frédéric. Franța : n 1883 — d 1949. Jucător remarcabil, bun problemist și teoretician erudit. CN : 1926. Participă la activitatea competițională cu rezultate medii. În problemistică elaborează circa 300 de lucrări parțial publicate în volumul „Mes problèmes et études d'échecs“, Paris/1929.

Lazarevici (n. Markovici) Milunka. Iugoslavia : n 1932. MI — 1954. MM — 1976. CN : 1952, 1954, 1956, 1957, 1960, 1962, 1963, 1975, 1976, 1979 și 1982. Tz : Vrnjacka Banja/1950, Hercegnovi/1954, Veneția/1957, Bad Neuenahr/1963, Belgrad/1971 (1—2), Travnik/1978 și Cuprija/1981. VTiz : Suhumi/1964. Ol : 1963, 1966, 1972, 1974, 1978—1982. Mc : 1971 — Vezi : VI. F.I.D.E. și I.C.C.F. Cu excelente cunoștințe teoretice și un stil de joc solid și eficace, nu reușește să se concentreze la maximum în pozițiile hotărîtoare ale partidei. Publicistă șahistă bine documentată și foarte agreabilă.

Lee Frank. Anglia : n 1858 — d 1909. Instructor de șah. Participă la activitatea competițională internațională în perioada 1883—1909, cu rezultate variabile. În același timp susține câteva meciuri cu marii maeștri, învingându-l pe Bird cu 8—5. Publicist șahist, scrie, în colaborare, două cărți de teorie.

Legal. Franța : n 1702 — d 1792. Pe numele său complet M. de Kermur Sire de Legal, probabil o comprimare a cuvîntului „Le Gall“. Cel mai bun jucător al cercului „Café de la Régence“ pînă spre 1745, cînd este învins de unul din elevii săi, care nu era altul decît celebrul Philidor. Lui îi aparține combinația de deschidere denumită „Matul lui Legal“ (1.e4 e5 2.Nc4 d6 3.Cf3 Ng4 4.Cc3 g6? 5.Ce5!! Nd1 6. Nf7 Re7 7.Cd5 X), singura partidă rămasă din activitatea sa.

Lehmann Heinz. R. F. Germania : n 1921. Jurist. MI — 1961. VTi : Malta/1958, Kiel/1961, Amsterdam (B)/1963. Tz : 1954 și 1960. Ol : 1958 și 1960. Jucător pozițional cu idei dinamice.

Leibovici Paul. România : n Strunga — Iași 9.11.1907 — d Iași 4.10.1968. Matematician. Compozitor foarte talentat, elaborează circa 800 de probleme de toate genurile și citeva studii, 60 de lucrări primind distincții, din care 26 premii I. În 1936 emite „Tema Leibovici“. Are merite deosebite în cucerirea de către reprezentativa României a titlului de CM de dezlegări din anul 1948. Renumitul A. C. White publică 5 din problemele sale în una din celebrele sale cărți roșii : „Conspiracy“.

Lein Anatoli. U.R.S.S./S.U.A. : n 1931. Matematician. MI — 1964. MM — 1968. VTi : Sarajevo/1968 (1—2), Cienfuegos/1972, Novi Sad/1973, Varna/1974, Roma/1976, New York/1976, S.U.A. open/1976 și Brisbane/1979. Ol : 1978 — S.U.A. Jucător talentat.

Lemacikó Tatiana. U.R.S.S./Bulgaria : n 1948. MI — 1971. MM — 1977. CN : 1974, 1975 — Bulgaria. VTi : Oradea/1975, Pola/1976, Sinaia/1978, Herculan/1980. Tz : Pola/1975. Tiz : Roosendaal/1976, Alicante/1979, Bad Kissingen/1982. Mc : 1977 — Vezi : VI. F.I.D.E. și I.C.C.F. Jucătoare foarte talentată.

Lengyel Levente. Ungaria : n 1933. MI — 1962. MM — 1964. VTi : Solingen/1968, Reggio Emilia/1973. Ol : 1960—

1970. Cea mai înaltă performanță : locul I—II în CN — 1962, învins în meciul de baraj pentru titlu de L. Portisch.

Leonardo Giovanni di Boni da Cutro. Italia : n 1542(?) — d 1587. Supranumit „Il puttino“ (băiețelul) datorită staturii sale mici. Un mare talent al timpului său, pierde în fața spaniolului Ruy Lopez un meci la Roma pe cînd era student în Drept. Ambiționat de această înfrîngere, renunță la studii și pleacă la Neapole, unde funcționa o „Accademia scacchistica“ (cerc de șah organizat). Aici, timp de doi ani, își însușește temeinic teoria șahistă, analizînd și partidele sale cu Lopez care-i rămăseseră în memorie, devenind un maestru de forță. După 1572, neputînd uita „umilirea“ pe care i-o provocase Ruy Lopez, pleacă spre Madrid unde după multe aventuri ajunge să-l întâlnească pe Lopez și să-și ia revanșa, repetînd victoria sa și în fața regelui Filip II, care-i oferă drept răsplată 1 000 de scuzi, un diamant de preț și o scutire de dări pe 20 de ani pentru Cutri, orașelul său natal, care pe atunci făcea parte din imperiul spaniol, „în care soarele nu apunea niciodată“. Pornește apoi, ca un cavaler rătăcitor, în Italia, Portugalia și Spania, jucînd șah pe „aur și nestemate“, după care se reîntoarce la Cutri plin de averi și onoruri. Invitat adeseori la curtea Principelui di Bisignano pentru a juca partide demonstrative, este otrăvit din invidie de un adversar necunoscut. Între 1575—1587 a fost considerat campionul neoficial al lumii șahiste.

Leonhardt Paul-Saladin. Polonia/Germania : n 1877 — d 1934. Ziarist. VTi : Hilversum/1903, Hamburg/1905, Copenhaga/1907. Între 1903—1933 participă la 30 Ti. Din cele 16 meciuri disputate, cîștigă la Mortimer, Shoosmith, Nimzovici, Lowtzky și Szekely. Teoretician remarcabil, cu precădere în „Partida spaniolă“.

Letelier Martner René : Chile : n 1915. MI — 1960. CN : 1951, 1957, 1959 și 1960. VTi : Montevideo/1954, Ol : 1939, 1950, 1956, 1960 și 1966. Jucător remarcabil.

Levenfiș Grigori. U.R.S.S. : n 1889 — d 1961. Inginer. MM — 1950. CN : 1934 și 1937. Participă arareori la Ti, cu rezultate variabile. Autor de manuale și cărți de turneu, face parte dintre cei ce au elaborat importanta enciclopedie a deschiderilor „Sovremennii debut“. Este unul din fondatorii școlii șahiste sovietice.

Levitina Irina. U.R.S.S. : n 1954. Matematician. MI — 1972. MM — 1976. CN : 1971, 1978 și 1979. VTi : Leningrad/1972 (1—2), Timișoara/1973. Belgrad/1977 (1—2), Moscova/1979 (1—2). Tiz : Menorca/1973 și Tbilisi/1982. Mc : 1974, 1977 și 1983 — Vezi : VI. F.I.D.E. și I.C.C.F. Cea mai înaltă performanță o realizează în 1975, la 21 de ani, când joacă meciul din finala candidatelor, pierzînd cu 8—9 dreptul de a se confrunta cu CM pentru titlul suprem.

Levițki Stepan. U.R.S.S. : n 1876 — d 1924. Jucător talentat și erudit teoretician, este unul din precursorii școlii sovietice de șah contemporane. Intuitiv și cu un stil agresiv, realizează partide intrate în antologie.

Lewis William. Anglia : n 1787 — d 1870. Funcționar comercial. Jucător talentat, desfășoară o vastă activitate șahistă în perioada 1812—1840, cu rezultate favorabile în întreaga lume. Participant rar la turnee, joacă o serie de meciuri cu Cochrane, Deschapelles, La Bourdonnais. Este fondatorul cercului de șah „St. Martin Lane“, avînd printre alții ca elev pe viitorul campion MacDonnell. Autor prolific, publică în 1817 la Londra „Oriental chess“ în care include și 150 de finaluri, după care urmează o serie de lucrări de teorie, încheind în 1844 cu „Treatise on the game of Chess“. În 1818/19 a jucat în „Automatul lui Kempelen“, manevrînd miinile „Turcului“ din interiorul dulapului.

L'Hermet Rudolf. Germania : n 1859 — d 1940. Comerciant. Compozitor remarcabil, elaborează peste 500 de probleme, majoritatea în 2 mutări. Jucător puternic de șah prin corespondență.

Liberzon Vladimir. U.R.S.S./Israel : n 1937. MI — 1963. MM — 1965. CN : 1974 — Israel. VTi : Zinnowitz/1967, Debretin/1968, Veneția/1974, Lone Pine/1975, 1979 (1—4), Beer-sheba/1976 (1—2), Natanya/1977 (1—4). Tz : Reykjavik/1975. Tiz : Biel/1976. Ol : 1974—1980. Jucător talentat.

Liburkin Mark. U.R.S.S. : n 1910 — d 1953. Economist. Compozitor erudit, elaborează 120 de studii de o înaltă valoare artistică, 12 lucrări fiind premiate.

Liebert Heinz. R. D. Germană : n 1936. MI — 1966. VTi : Ulan Bator/1956. Ol : 1962—1972. Jucător remarcabil.

Lilienthal Andrei. Rusia/Ungaria/U.R.S.S./Ungaria : n 1911. MM — 1950. CN : 1934 — U.R.S.S. VTi : Budapesta/1934, Ujpest/1934 și Barcelona/1934 (1—3). Tiz : Saltsjöbaden/

1948. Tc : Budapesta/1950. Ol : 1933, 1935 și 1937 — Ungaria. Este autorul unei senzaționale victorii la Capablanca în turneul Hastings — 1934/35.

Limbach Saturnin. Polonia : n 1907. Contabil și publicist. Compozitor prolific, elaborează circa 1 500 probleme, obținând 120 de premii diferite. Colaborator șahist la o serie de ziare naționale.

Linde. Vezi : Van der Linde.

Lindgren Bo. Suedia : n 1927. MIa — 1965. Problemist și publicist, compune după 1942 circa 500 de lucrări, obținând peste 120 de distincții, din care circa 45 de premii I. Colaborează la revistele de specialitate din țară.

Lisițin Gheorghe. U.R.S.S. : n 1909 — d 1972. MI — 1950. Jucător remarcabil în Tn. Se remarcă în mod deosebit prin lucrările sale, scriind 7 cărți mai importante în care abordează toată problematica șahistă, de la teoria deschiderilor până la finaluri, inclusiv tactica, strategia și culegerile de partide.

Litinskaia (n. Șul) Marta. U.R.S.S. : n 1949. MI — 1972. MM — 1977. CN : 1972. VTi : Budapesta/1975 și 1979 (1—2), Bad Kissingen/1977 și Lublin/1979 (1—2). Tiz : Menorca/1973, Tbilisi/1976, Alicante/1979 și Bad Kissingen/1982. Mc : 1974 — Vezi : VI. F.I.D.E. și I.C.C.F. Jucătoare foarte talentată.

Liubojevici Liubomir. Iugoslavia : n 1950. MI și MM — 1971. CN : 1982. VTi : Sarajevo/1970 (1—2), Vrnjacka Banja/1971, Palma de Mallorca/1972 (1—2), Olot/1972, Caorle/1972 (1—2), Las Palmas/1973, 1974 și 1975, Orense/1974, Amsterdam-IBM/1975, Manila/1975, Wijk aan Zee/1976 (1—2), Titovo Uzice/1978, Buenos Aires/1979 (1—2), 1981 (1—5), Sao Paulo/1979 (1—2), Puerto Madrin/1980 (1—2) și Brasilia/1981. Tz : 1972, Albufeira/1978. Tiz : Petropolis/1973, Manila/1976, Riga/1979. Ol : 1972, 1974, 1978—1982. Jucător deosebit de talentat. Din jurul anului 1974 este considerat un potențial șalanger la titlul mondial. Înzestrat cu o mare forță combinativă, plină de fantezie și îndrăzneală, se lansează în complicate „aventuri” pe tabla cu 64 de pătrate, depășind uneori limita riscului admisibil, ceea ce l-a dus la înfrângeri care i-au barat, până în prezent, drumul spre CM, nereușind nici o calificare în meciurile candidaților.

Liu Shelan. R. P. Chineză : n 1962. Studentă istorie. MI — 1981. MM — 1982. CN : 1979. VTz : Baguio City/1981

(14 puncte din 14 !!). Tiz : Tbilisi/1982, se califică pentru Mc/1983. Ol : 1980 și 1982. Prima mare maestră a țării sale.

Loewenton Leon. România : n Galați 24.12.1888 — d Paris 26.9.1963. Inginer constructor. Mn — 1957. Jucător remarcabil și compozitor talentat. Participant la Tn, cu rezultate variabile. Maestru erudit al compoziției, elaborează în perioada 1902—1950 peste 500 de probleme din toate genurile, construind cu multă artă lucrări cu analize retrograde. În 1924 susține la București un simultan „aveugle“ la 5 mese (+4 —1), un record pentru țara sa.

Lokvenc Iosef. Austria : n 1899 — d 1974. MI — 1951. CN : 1943 — Germania și 1953 — Austria. Participă la citeva Ti cu rezultate remarcabile. Ol : 1927, 1928, 1930, 1931 și 1952—1962. Jucător amator.

Lolli Giambattista. Italia : n 1698 — d 1769. Jucător talentat, bun teoretician și publicist ; alături de Ercole del Rio și Ponziani, este unul din liderii „Școlii șahiste de la Modena“, continuatoare a teoriilor lui G. Greco. În 1763 apare la Modena opera sa „Osservazioni teoretico-pratiche sopra il giuoco degli scacchi“ care cuprinde teoria deschiderilor timpului său cu partide exemplificatoare. Ulterior publică și alte lucrări de teoria șahului. Adversarul său preferat la tabla de șah era Ercole del Rio. Ca teoretician lasă posterității „Gambitul Lolli“ (1.e4 e5 2.f4 ef4 3.Cf3 g5 4.Nc4 g4 5.Nf7), o variantă din Gambitul regelui.

Lombard André. Elveția : n 1950. MI — 1976. CN : 1969, 1970, 1973 și 1974. VTi : Berna/1974 (1—4) și 1975 (1—3). Tiz : Biel/1976. Ol : 1970. Jucător amator remarcabil.

Lombardy William. S.U.A. : n 1937. Teolog. MI — 1957. MM — 1960. CMj : 1957. Participant la Ti, cu rezultate variabile. Autor al lucrării „Modern Chess Opening Traps“, apărută la New York în 1972.

Lopez de Segura Ruy. Spania : n mijlocul sec. XVI. Preot. Cel mai puternic jucător de șah al timpului său, considerat primul „campion mondial“ de către toți istoricii, după victoria sa asupra italianului da Cutro în 1559 la Roma. Devine însă celebru prin opera sa „Libro de la invencion liberal y arte del juego de Axedrez muy util y provechosa“ tipărită la Alcalá în 1561, pe care cercetătorul der Lasa consideră că ea „constituie primul manual de șah care poate fi considerat ca atare, chiar în accepțiunea de astăzi a acestui cu-

vint". Între altele cartea cuprinde analiza unor deschideri care se joacă și în zilele noastre, denumite în prezent : Apărarea Philidor, Apărarea scandinavă, Partida italiană, Apărarea rusă și, bineînțeles, Partida spaniolă (Ruy Lopez) în care răspunsul 3.Nb5, propus de Lopez, a rămas de neînlocuit. Lucrarea a fost tradusă în deceniile următoare în italiană, portugheză, franceză, engleză și germană. Pentru meritele sale este înnobit de regele Filip II și acoperit de dăruri și onoruri. După 1575, fiind învins la Madrid de Leonardo și Paolo Boi, se retrage din viața publică de jucător, continuându-și activitatea sa de adevărat cercetător al teoriei șahiste.

Loșinski Lev. U.R.S.S. : n 1913 — d 1976. Profesor universitar matematici. Mla — 1960. MMA — 1972. Unul din primii 4 MM în specialitate din lume. Excelent problemist, compune circa 500 de lucrări cu mat în 2 și 3 mutări. De o mare originalitate și valoare artistică, micile sale „opere“ au fost răsplătite cu aproape 300 de distincții, din care 80 de premii I, caz unic în istoria compoziției șahiste. Splendida realizare a temei atacului prelungit cu maturi schimbate într-o problemă în 2 mutări publicată în 1960, prezentată

în diagramă (1.Cc6!!), confirmă marele talent, puterea de muncă și imaginația creatoare a autorului.

Loyd Samuel. S.U.A. : n 1841 — d 1911. Ziarist. Jucător la tablă remarcabil și genial compozitor, supranumit la timpul său „Regele problemei de șah“. Debutează la 14 ani, iar în 1857 i se conferă primul premiu I, în concursul revistei „Chess Monthly“. Creator prolific de o nezdruccinată origi-

nalitate, elaborează în perioada 1855—1905 circa 2 500 de probleme, marea majoritate în 2 și mai ales în 3 mutări, caracterizate prin bogăția ideilor și fantezie componistică. Prin problema cu mat în 3 mutări din diagramă (1.Re2!!! f1D 2.

Re3!! ; 1...f1C 2.Tf2!! etc.) publicată în 1906 sub titlul „Gambitul lui Steinitz“, autorul ei vrea să demonstreze că pe tabla de șah se pot face chiar și minuni !

Löwenthal Johann Jacob. Ungaria/Anglia/S.U.A. : n 1810 — d 1876. Jucător de șah. VTi : Manchester/1857 și Birmingham/1858. Între 1846—1867 susține 11 meciuri, câștigând la Hamppe/1846, Dudley/1850, Williams/1851 și Horwitz/1852. În 1858 îl înfruntă pe Morphy la Londra, dar pierde cu +3 =3 —9. A practicat toată viața jocul prin corespondență cu rezultate variabile.

Lucena. Vezi : **Ramirez de Lucena Luis.**

Lundin Eric. Suedia : n 1904. MI — 1950. CN : 1941, 1942, 1945, 1946, 1960, 1961 și 1964. VTi : Stockholm/1934, Ostende/1936, Bad Gastein/1948 și Zürich/1952. Tz : Marianske Lazne/1954. Tiz : Saltsjöbaden/1948. Ol : 1930—1939, 1952, 1954 și 1960 (9 ediții). Participă la 12 Ti cu rezultate în general superioare.

Lundquist Ake. Suedia : n 1913. MMc — 1962. Jucător foarte talentat pentru șahul prin corespondență, participă la două finale ale CMc obținând locul IV în ediția 1954/59 și medalia de bronz în cea din 1959/62.

Lutikov Anatoli. U.R.S.S. : n 1933. MI — 1967. MM — 1974. VTi : Bad Salzungen/1960, Dubna/1971, Leipzig/1973 (1—2) și Albena/1976. Jucător talentat.

M

Mac Donnell Alexander. Irlanda : n 1798 — d 1835. Comerciant și funcționar. Foarte talentat, este considerat unul din cei mai buni jucători de șah din lume din deceniul 1821/30. În 1831 câștigă la Fraser cu $3\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$. Devine celebru prin meciul-record de 85 partide pentru supremația mondială pierdut cu $+27 = 14 - 44$ în fața francezului La Bourdonnais în 1834.

MacDonnell George Alcock. Irlanda : n 1830 — d 1899. Reverend. Jucător talentat, participă la o suită de turnee și meciuri în perioada 1855—1890 cu rezultate variabile.

Mackenzie George Henry. Scoția/S.U.A. : n 1837 — d 1891. Ofițer. VTi : Cleveland/1871, New York/1876 și 1880, Frankfurt/1887. Participă la 10 Ti. Din cele 15 meciuri jucate câștigă la A. MacDonnell/1862, Reichhelm/1866 și 1867, Stanley/1868, Judd/1881, Blackburne/1882, Lipschitz/1886, Golmayo/1887 (2 meciuri), Vasquez/1887 și Golmayo/1888. Jucător talentat.

Mahé de La Bourdonnais Louis-Charles. Franța : n Insula Bourbon 1797 — d Londra 13.12.1840. Descendent al unei familii aristocratice, la vârsta majoratului, după unele încercări nereușite în comerț se dedică șahului de care nu se mai desparte pînă la sfîrșitul vieții. Elev al ambițiosului Deschappelles, îl depășește ca forță șahistă în 1821, devenind campion al țării sale. Fiind căsătorit cu o englezoaică traversează adeseori Canalul Mîneei. În 1824, aflat în Anglia, joacă o serie de partide cu maeștrii londonezi, dovedindu-și forța sa superioară de joc. Zece ani mai tîrziu, ajunge la o înțelegere cu liderul șahului britanic, irlandezul Alex. Mac Donnell și reia tradiționala rivalitate franco-engleză, declanșată cu aproape

Etapă	+	=	—	Total
I	16	4	5	25
II	4	0	5	9
III	6	1	5	12
IV	8	7	3	18
V	7	1	4	12
VI	4	0	5	9
Total	45	13	27	85

un secol în urmă de meciul Philidor — Stamma, printr-o confruntare care se va opri atunci cînd unul din cei doi adversari va cîștiga 51 de partide. Astfel s-a ajuns la meciul-fluviu din 1834, desfășurat în 6 etape, în saloanele clubului de șah Westminster din Londra, oprit înainte de limită de Mac Donnell... pentru inferioritate! Cîștigînd cu $51\frac{1}{2}$ — $33\frac{1}{2}$, este unanim recunoscut drept „campionul șahiștilor lumii”. Întors la Paris, în 1837 pierde la limită un meci cu Szen (12—13), dar cîștigă la englezul Church cu un categoric 40—5. Ca publicist tipărește în 1833 „Nouveau Traité du jeu des échecs”, iar în 1836 redactează „Le Palamède” prima revistă de șah din lume.

Makarczyk Kazimierz. Polonia : n 1901 — d 1972. MI — 1950. CN : 1948. Ol : 1928—1935. Jucător remarcabil.

Malich Burkhard. R. D. Germană : n 1936. Medic. MI — 1962. MM — 1975. CN : 1957 și 1973. VTi : Zinnowitz/1971, Amsterdam IBM (M)/1971 (1—2), Leipzig/1977 (1—3). Ol : 1958—1968. Cel mai bun cunoscător al teoriei deschiderilor dintre jucătorii din țara sa.

Malmgren Harald. Suedia : n 1904 — d 1957. MMc — 1953. Participă la primul CM prin corespondență 1948/53, încheind concursul pe locurile II—III.

Manolescu (n. Luția) Rodica. România : n Cernăuți 1911. Inginer. Mn — 1936. CN : 1936 și 1957. VTn : București/1953, Iași/1953 și Arad/1960. Prima campioană națională de șah a țării sale.

Manolescu Mircea-Mihai. România : n Arad 9.6.1938. Inginer. Mna : 1982. CNa : 2×/1961 și 1976 ; 3×/1966, 1979/80 și Feerice : 1979/80. Compozitor talentat, elaborează 140 de lucrări cu mat în 2, 3 și mai multe mutări, primind 45 de distincții din care 18 premii I.

Mansfield Comins. Anglia : n 1896. Funcționar. MIa — 1959. MMA — 1972. Considerat un geniu al problemelor cu mat în 2 mutări, compune cu o tehnică excelentă peste 600 de lucrări. În 1936 A. C. White îi consacră volumul său din seria de Anul Nou publicîndu-i 100 de probleme sub titlul „A genius of the Two-Mover, C. Mansfield”.

Marco (n. Marcu) George. România/Austria : n Cuciurul Mare 29.11.1863 — d Viena 29.8.1923. Jucător de șah talentat. VTi : Viena/1895, 1896, 1898 și Ostende/1905. În perioada 1890—1922 participă la 35 Ti principale cu rezultate varia-

bile. În același timp dispută 10 meciuri, câștigând la Zinkl/1894 ($5\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$) și Albin/1901 (6—4). Termină la egalitate 5 confruntări și pierde la Bauer, Weiss și Janowski. Șahul îl învață inițial la Cernăuți, apoi la Iași și București, unde îl cunoaște pe Albin, care îi devine mentor șahist și... adversar la tabla cu 64 de pătrate. Cea mai bună performanță: locul III la Ti Viena/1903 după Cigorin și Marshall, lăsând în urma sa pe Pillsbury, Maroczy, Mieses, Teichmann, Swiderski, Schlechter și Gunsberg, primind și premiul de frumusețe al turneului pentru partida câștigată la Mieses. După aceste rezultate este considerat mare maestru. Publicist erudit, între 1898—1914 este redactorul revistei „Wiener Schachzeitung” fondată de el, scrie câteva cărți de turnee și colaborează ca analizator la multe alte reviste de specialitate din Austria și de peste hotare. În primăvara anului 1911 deschide o rubrică de șah permanentă la ziarul „Românul” din Arad.

Mariotti Sergio. Italia: n 1946. MI — 1969. MM — 1974. CN: 1969 și 1971. VTi: Reggio Emilia/1970, Bari/1971, Rovigo/1977, Bagni di Luca/1978 (1—2) și Lugano/1979 (1—2). Tz: Praia da Rocha/1969, Caorle/1975, Praia da Rosa/1978 și Becic/1981. Tiz: Manila/1976. Ol: 1972 și 1974. Jucător talentat.

Maroczy Geza. Ungaria: n 1870 — d 1951. Inginer. MM — 1950. VTi: Viena/1899, 1908 (1—2), München/1900 (1—3), Monte Carlo/1902, 1904, Ostende/1905, Bremen/1905 (1—2), Utrecht/1920, Karlsbad/1923 (1—3), Hastings — 1924/25, Copenhaga/1927 și Budapesta/1932. Ol: 1927, 1930 și 1933. Participă la 60 Ti principale. Din cele 12 meciuri jucate câștigă la Charousek/1896 (9—5), Exner/1899 ($4\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$), Sterk/1907 ($3\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$) și 1917 ($3\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$), Olland/1922 (4—0), Nagy/1928 ($6\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$), Weenink/1930 (6—2) și Landau/1930 (3—0), termină la egalitate cu Euwe/1921 și v. d. Bosch/1930, fără a pierde nici o confruntare. Jucător foarte talentat, este considerat cel mai bun șahist maghiar din perioada 1900—1940. Autor al mai multor cărți de teorie, apărute între 1907 și 1940, și a șase broșuri conținând diferite turnee la care a luat parte.

Marovici Drazen. Iugoslavia: n 1938. Ziarist. MI — 1965. MM — 1975. VTi: Malaga/1968 (1—2), Zagreb/1971 (1—2), Virovitica/1978 (1—2) și Sainte Maxime/1982. Este redactor

al revistei „Sahovski Glasnik“ și autor al două volume de teorie șahistă.

Marshall Frank. S.U.A. : n 1877 — d 1944. CN : 1909—1936, perioadă-record pentru țara sa. VTi : Londra/1899, Saint Louis/1904, Cambridge Springs/1904, Monte Carlo/1904 (1—2), Scheveningen/1905, Nürnberg/1906, Paris/1907 (1—2), Düsseldorf/1908, New York/1910, 1911 și 1913, Budapesta/1912 (1—2), Havana/1913, New Jersey/1920, L. Hopatcong/1923 (1—2), Chicago/1926 și Hastings — 1928/29. Jucător profesionist, participă la 65 mari Ti. În aceeași perioadă 1900—1926 susține 32 de meciuri, din care câștigă 20, pierde 9 și încheie 3 la egalitate. Cea mai înaltă treaptă pe scara performanței o atinge în 1907 când joacă cu Em. Lasker un meci pentru titlul de CM, dar este învins cu categoricul scor de $+0 = 7 - 8$, fiind eliminat pentru totdeauna din cursa pentru titlul suprem. Ol : 1930—1937 (5 ediții). După 1900 înființează la New York un club de șah care-i poartă numele, unde printre altele s-au desfășurat și celebrele sale meciuri cu Em. Lasker în 1907 și Capablanca în 1909. Foarte bun analizator, îmbogățește teoria deschiderilor cu noi variante în „Partida spaniolă“.

Mason James. Irlanda/S.U.A./Anglia : n 1849 — d 1905. VTi : Philadelphia/1876. Participant la 31 Ti cu rezultate variabile. În perioada 1874—1882 susține 7 meciuri, din care câștigă 6 și termină unul la egalitate. Cel mai bun rezultat în turnee : locul III în Ti Viena/1882, după Steinitz și Winawer. Autor erudit, scrie trei cărți de teorie șahistă, tipărite la Londra între 1894—1900.

Massmann Wilhelm. R. F. Germania : n 1895 — d 1974. Compozitor fecund, realizează circa 1 200 de lucrări cu mat în 2, 3 și mai multe mutări, directe și feerice, în majoritate miniaturi, primind numeroase premii. În 1924 fondează revista șahistă „Die Schwalbe“. Scrie, în colaborare, cartea „Kleinkunst : 120 Schachminiaturen“, apărută în 1943.

Matanovici Alexandr. Iugoslavia : n 1930. Publicist în șah. MI — 1951. MM — 1955. CN : 1962, 1969 și 1978. VTi : Abazia/1953, Hamburg/1955, Beverwijk/1957, Buenos Aires/1961 (1—2), Zevenaar/1961 și Titovo Uzice/1966 (1—2). Participă la 23 Ti cu rezultate superioare. Tz : Bad Pyrmont/1951, Sofia/1957, Budapesta/1960, Kecskemet/1964, Vrnjacka Banja/1967. Tiz : Stockholm/1952, Portoroz/1958 și Soussa/1967. Este

editor-șef al celebrei publicații „Sahovski Informator“ (care apare semestrial din 1966) și „Enciklopedia Šahovski Otvaranja“, în cinci volume.

Matthews Robin Charles Oliver. Scoția : n 1927. Economist. Specializat în probleme cu mat în 3 mutări, compune peste 280 de lucrări, multe din ele fiind premiate. Scrie în colaborare „Chess problems : introduction to an Art“, Londra/1963.

Mattison Herman. Letonia : n 1894 — d 1932. Jucător la tablă remarcabil. VTi : Preolimpiada Paris/1924 și Bartfeld/1926 (1—2). Ol : 1931. Etudist erudit, compune circa 60 de studii de o înaltă valoare artistică, cu conținut economic și soluții bine mascate.

Matulovici Milan. Iugoslavia : n 1935. MI — 1961. MM — 1965. CN : 1965 și 1967. VTi : Belgrad/1965 (1—2), 1969 (1—4), Reggio Emilia — 1967/68, Skoplje/1969 (1—2), Sarajevo/1971 (1—3), Zagreb/1973, Birmingham/1975, Bajmok/1975 și 1978 (1—2), Maidanpek/1976, Vrbas/1976, Odzaci/1978, Osijek/1980 (1—2), Borowo/1980 și Helsinki/1981 (1—2). Tz : Halle/1967, Atena/1969, Albufairi/1979 și Titograd/1982 (1—4). Tiz : Soussa/1967 și Palma de Mallorca/1970. Ol : 1964—1972. În 1970 face parte din echipa „Restul lumii“ și pierde în fața lui Botvinnik cu $1\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$, la masa VIII-a, Teoretician erudit, contribuie la dezvoltarea teoriei deschiderilor în special în „Apărarea siciliană“.

Mecking Henrique da Costa. Brazilia : n Pelotas 2.2.1952. Profesionist al șahului. MI — 1967. MM — 1972. CN : 1965—1967. VTi : Bogota/1970 și Vrsac/1970. Tz : America de Sud/1966, 1969 și 1972. Tiz : Soussa/1967, Palma de Mallorca/1970, Petropolis/1973, Manila/1976 și Rio de Janeiro/1979 (retras). Mc : 1974 și 1977 — Vezi : VI. F.I.D.E. și I.C.C.F. Ol : 1968. „Copil minune“ al șahului, dă simultane la vârsta de 8 ani în orașul său natal, iar la 13 devine cel mai tânăr CN al Braziliei, depășind cu câteva luni recordul lui Bobby Fischer. În 1967, la 15 ani, participă la interzonalul de la Soussa unde se fixează în final la mijlocul clasamentului, după ce câștigă la Korcinoi, Ivkov, Ghipslis, Kavalek și alți MM, rezultat pentru care i se acordă titlul de MI. Drumul său spre titlul mondial continuă sistematic pînă în 1979 cînd, datorită unei afecțiuni a sistemului nervos, se retrage din acti-

vitatea competițională după numai o rundă jucată la Tiz de la Rio de Janeiro.

Medina-Garcia Antonio. Spania/Venezuela/Spania : n 1919. MI — 1950. CN : 1947/48, 1949/50, 1952/53, 1963/65 — Spania și 1955, 1956, 1958 — Venezuela. VTi : Hastings — 1952/53 (1—2), Malaga/1965, Wijk aan Zee/1968 (1—3). Tz : America Centrală/1954. Tiz : Göteborg/1955. Ol : 1964—1970. Jucător talentat.

Mencik-Stevenson Vera. Cehoslovacia/Anglia : n Moscova 16.2.1906 — d Londra 27.6.1944. Prima campioană mondială de șah, în perioada 1927—1944. Talent de excepție, primul geniu feminin al șahului, intră în contact cu eșichierul în anii de școală din Cehoslovacia, practicându-l doar din plăcere. La 15 ani, în 1921, se stabilește cu toată familia în Anglia, patria de origine a mamei sale, tatăl fiind ceh. Din păcate se cunosc prea puține date despre evoluția foarte modestei șahiste. Se știe totuși că în una din vizitele ei la clubul de șah din Londra, unde locuia, îl cunoaște pe celebrul mare maestru maghiar Geza Maroczy care, apreciind imensul ei talent, se hotărăște să-i devină antrenor și s-o pregătească pentru strălucita ei carieră șahistă. Deoarece atât în Anglia cât și în general în restul țărilor șahiste nu existau adversare comparabile cu forța ei de joc, se decide să participe... în întrecerile masculine. Debutază în 1925/26 la tradiționalul turneu de Anul Nou de la Hastings, clasându-se pe locul VII în concursul major, cu un rezultat (+1 =4 -4) care justifică suficient prezența ei între viitorii maeștri. În 1927, profitând de desfășurarea primei Olimpiade masculine de la Londra, F.I.D.E. organizează în paralel și cea dintâi finală a CM feminin. De aici începe extraordinarul ei „drum printre stele“, cucerind titlul de campioană a lumii de 8 ori, cu scoruri categorice, așa cum se vede în tabelul din pag. 290, realizând în total un coeficient incredibil de 91,75%, fiind învinsă doar de jucătoarele germane W. Henschel și Sonia Graf. Pentru partida câștigată la Stockholm/1937 la poloneza B. Florow-Bulhak i se acordă premiul de frumusețe. În tot acest timp își continuă și evoluțiile în concursurile masculine, în care se integrează perfect, participând între anii 1926—1940 la nu mai puțin de 31 de Ti, renunțând practic la șahul feminin, cu excepția întrecerilor pentru titlul mondial. Din această intensă activitate trebuie reținute momentele importante : ● În aprilie 1928 câștigă turneul major masculin de

Anul	Localitatea	Sistemul	+	=	-
1927	Londra	Turneu (T)	10	1	0
1930	Hamburg	T. 2 ture	6	1	1
1931	Praga	T. 2 ture	8	0	0
1933	Folkestone	T. 2 ture	14	0	0
1934	Amsterdam	Meci S. Graf	3	0	1
1935	Varșovia	Turneu	9	0	0
1937	Semmering	Meci S. Graf	9	5	2
1937	Stockholm	Elvețian	14	0	0
1938	Buenos Aires	Turneu	17	2	0
103 partide: 94½ — 81½.			90	9	4

la Cheltenham (Anglia), fiind prima femeie din istoria șahului care obține o astfel de performanță. ● Întră în elita șahului mondial masculin în toamna anului 1929 când este invitată la marele turneu de la Barcelona și joacă alături de Capablanca, Tartakover, Colle și alții, clasându-se onorabil pe locul VIII—IX, cu 7 puncte din 14 posibile. ● În turneul Karlsbad/1929 îl învinge pe marele maestru Sämisch și remizează cu Grünfeld. ● Cel mai bun rezultat îl obține în insolitul meci „Anglia — Restul lumii“, desfășurat în sistem Scheveningen la Ramsgate între 30.III.—8.IV.1929, fiecare echipă fiind formată din cîte 7 jucători. Clasamentul final: 1. Capablanca (Restul lumii) 5½, 2—3. Vera Mencik, A. Rubinstein (ambii R.1.) 5, 4—5. Maroczy, Koltanowski (ambii R.1.) 4½, 6. Soultanbeyeff (R.1.) 4, 7. Thomas (Anglia) 3½, 8—9. Yates (A), Znosko-Borovski (R.1.) 3, 10—12. Michell, Tylor, Winther (toți A.) 2½, 13. Sergeant (A.) 2, 14. Price (A.) 1½. Este momentul intrării sale în „Olimpul șahist“. ● Invitată la 10 ediții ale mult rîvnitei „bătălii“ de la Hastings, în perioada 1926—1937, participă de 7 ori la turneul principal al maeștrilor, în care cad „victime“ ale marii campioane: Yates, Thomas, Rejfir, Euwe (2 partide), Sultan Khan, Alexander, Tylor, Milner Barry și alte virfuri ale șahului mondial. ● La Moscova/1935 și Podebrady/1936 remizează cu cîștigătorul turneelor, Salo Flohr, care în 1937 avea să fie ales șalanger la titlul mondial deținut de Alehin. În 1939 datorită izbucnirii celui de al doilea război mondial își întrerupe activitatea șahistă, dar nu mai are posibilitatea să

o reia fiind ucisă în urma unui bombardament german asupra Londrei.

Meredith William. S.U.A. : n 1835 — d 1903. Jurist. Problemist, compune circa 200 de lucrări, în cea mai mare parte avînd între 8—12 piese, ceea ce a făcut ca acest fel de probleme să fie denumite „Meredith“.

Metger Johannes. Germania : n 1850 — d 1926. Profesor. VTi : Leipzig/1876. Participă la încă 10 Ti cu rezultate medii. Scrie un manual de şah în 1886.

Miagmarsuren Lhamsuren. Mongolia : n 1938. MI — 1966. Tz : Ierusalim/1966. Tiz : Soussa/1967. Ol : 1960—1974 și 1980. Primul MI al țării sale.

Mieses Jacques. Germania/Anglia : n 1865 — d 1954. Licențiat chimie și științe naturale. MM — 1950. Jucător la tablă foarte talentat, „aveugle“ remarcabil, problemist amator, teoretician erudit și publicist şahist eminent. VTi : Viena/1907 și Liverpool/1923. Participă la 62 Ti cu rezultate variabile în perioada 1888—1948. Din cele 25 de meciuri jucate, câștigă 7 (Taubenhaus, Caro, Leonhardt, Rubinstein, Schlechter, Tarasch și Abrahams), termină 5 la egalitate (Walbrodt, Janowski, Napier, te Kolsté și Schelfhout), pierzînd restul de 13 confruntări. Jucător de atac, în lunga sa participare la concursurile internaționale a primit circa 10 premii de frumusețe.

Mikan Ilja. Cehoslovacia : n 1911. Inginer. MIa — 1972. Compozitor fecund, elaborează peste 1150 de probleme cu mat în 3 și mai multe mutări din care circa 230 au primit diferite distincții. Posedă o colecție de circa 45 000 de probleme boeme, se pare cea mai mare din lume. Colaborator la o serie de rubrici de problemistică din țara sa.

Mikenas Vladas. Estonia/Lituania/U.R.S.S. : n 1910. Ziarist. MI — 1950. CN : 1936 — Lituania. VTi : Lublin/1971. Ol : 1931, 1933, 1935, 1937 și 1939 — Lituania. Participant la 14 Ti cu rezultate remarcabile. Publicist erudit, în perioada 1950—1958 elaborează 5 cărți de teorie şahistă.

Miles Anthony. Anglia : n 1955. Profesionist al şahului. MI — 1974. MM — 1976. CMj — 1974. VTi : Amsterdam I.B.M./1976 (1—2) și 1977, Biel/1977, Londra/1980 (1—3), 1981 (1—3), Las Palmas/1980 (1—3), Puerto Madrin/1980 (1—2), Baerum/1980, Philadelphia/1980 (1—5), Vrbas/1980, Baden-Baden/1981 (1—2), Vancouver/1981 (1—2), Manchester/1981 și 1982 (1—2). Tz : Amsterdam/1978. Tiz : Riga/1979. Ol :

1976—1982. Jucător foarte talentat, primul MM al țării sale, participă în general numai la turnee de mari maeștri.

Miles-Hartston (n. Malipetrova) Jana. Cehoslovacia/Anglia : n 1947. Medic. MI — 1969. CN : 1965 și 1967 — Cehoslovacia, 1970—1974 și 1976 — Anglia. VTi : Hyères/1978 (1—2). Tz : Wijk aan Zee/1973. Tiz : Menorca/1973, Roosendaal/1976 și Rio de Janeiro/1979. Ol : 1966 și 1969 — Cehoslovacia, 1972—1982 — Anglia. Jucătoare talentată.

Milev Zdravko. Bulgaria : n 1929. MI — 1959. CN : 1952, 1960 și 1961. VTi : București/1951 și Szczawno Zdroj/1952. Ol : 1954—1964. Jucător talentat.

Milici Borislav. Iugoslavia : n 1925. MI — 1951. MM — 1977. VTi : Beverwijk/1955, Krnița/1956, Madrid/1961 (1—2). Ol : 1952 și 1956. Colaborator la „Șahovski Informator“ și membru în colegiul de redacție.

Milner-Barry Philip Stuart. Anglia : n 1906. Jucător remarcabil la tablă și prin corespondență, realizează în activitatea sa rezultate variabile. Ol : 1937, 1939, 1952 și 1956. Bun teoretician.

Minckwitz Johannes. Germania : n 1843 — d 1901. VTi : Graz/1880 (1—3). Participă la 14 Ti cu rezultate medii. Scriitor dotat, elaborează trei manuale de șah, iar în 1885 tipărește la Leipzig „Humor in Schachspiel“.

Minev Nikolai. Bulgaria : n 1931. MI — 1960. CN : 1953, 1965 și 1966. VTi : Sombor/1966 (1—2). Ol : 1954—1962 și 1966. Participă la 16 Ti cu rezultate bune.

Minici Dragoliub. Iugoslavia : n 1937. MI — 1964. CN : 1962. VTi : Reggio Emilia — 1964/65 (1—4), Varna (1—3). Tz : Praia da Rocha/1969. Tiz : Palma de Mallorca/1970. Ol : 1970. Publicist, colaborator la revistele de specialitate.

Mititelu Gheorghe. România : n Apața — Brașov 30.10. 1934. Inginer constructor. Mn — 1958. VTn : Craiova/1952, Iași/1956, Sinaia/1958, Satu Mare/1959 (1—3), București/1959 (1—2), Brăila/1969 (1—2), Suceava/1971 (1—2) și Constanța/1972 (1—2). Participă la 12 Ti cu rezultate remarcabile. Tz : Sofia/1957 și Budapesta/1960. Jucător talentat, practică un șah amator remarcabil. Scrie în 1980, în colaborare, cartea „Momente critice în pregătirea șahistă“, o lucrare de mare utilitate pentru toți cei ce tind să devină maeștri ai șahului.

Mohrlök Dieter. R. F. Germania : n 1938. Comerciant. MI — 1969. Participă rareori la Ti cu rezultate medii. Ol : 1964, 1970 și 1976. Jucător remarcabil.

Moldoveanu Gheorghe. România : n Turnu Măgurele 5.4. 1911. Jucător amator și erudit documentarist al șahului mondial în general și românesc în special. Deține un fișier cu toate turneele șahiste importante de la 1851 până în prezent.

Mongrédien Augustus. Anglia : n 1807 — d 1888. Jucător de forță medie. În deceniul 1839—1849 susține 38 de meciuri din care câștigă 23, pierde 12 și termină 3 la egalitate. Unul din principalii organizatori ai șahului britanic din sec. XIX, este președinte al „London Chess Club“-ului în perioada 1839—1870.

Monticelli Mario. Italia : n 1902. Ziarist. MI — 1950. CN : 1929, 1934 și 1935. VTi : Budapesta/1926 (1—2) și Milano/1938 (1—2). Ol : 1927—1935 (5 ediții). Jucător remarcabil.

Morphy Paul Charles. S.U.A. : n New Orleans 22.6.1837 — d New Orleans 10.7.1884. Avocat. Fiu al lui Alonzo, de origine hispano-irlandeză, judecător la Curtea Supremă din Louisiana, și al unei creole franceze. Învăță șahul încă din anii copilăriei, în familie, unde „tabla cu 64 de pătrate“ era jocul preferat, dînd repede semne ale geniului său șahist. La 12 ani câștigă concludent la tatăl său, un jucător din prima categorie, și la unchiul său Ernest... într-o partidă „aveugle“. Un an mai tirziu face dovada certă a talentului său de excepție, depășindu-l într-un meci, la New Orleans, cu $2\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ pe cunoscutul mare maestru J. Löwenthal. În același an 1850, intră la Colegiul iezuiților din Mobile — Alabama, unde-și face studiile medii, iar în 1855 se înscrie la Universitatea din Louisiana, absolvind după doi ani cursurile Facultății de Drept, după care, deși obține diploma în virtutea căreia poate „profesa ca avocat pe întreg cuprinsul S.U.A.“ este nevoit să mai aștepte un an pînă la majorat, conform legilor țării sale. În toți acești ani, 1850—1857, și-a continuat pregătirea șahistă jucînd partide de antrenament, cu cîțiva parteneri valoroși din Spring Hill, ca J. MacConnell, dr. Ayers și A. B. Meek. În toamna anului 1857, cu ocazia primului congres al prietenilor șahului din S.U.A., participă la turneul național organizat la New York, cu un regulament asemănător celui de la Londra din 1851, pe care-l câștigă învingîndu-și categoric toți adversarii, ocupînd astfel primul

Turul	Adversar	+	=	-
I	Thompson	3	0	0
II	A. Meek	3	0	0
III	Lichtenheim	3	1	0
IV	L. Paulsen	5	2	1
Total turneu		14	3	1

loc cu neobișnuitul scor de $15\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$, detaliat în tabel. Cu acest strălucit succes începe extraordinara lui carieră șahistă, neegalată nicicând, fiind singurul mare maestru din toate timpurile care învinge toată elita șahului mondial, fără a pierde nici un meci. Și aceasta în decurs de numai un an și jumătate, între 6 octombrie 1857—30 martie 1859. După victoria de la New York uimește lumea șahistă printr-o serie de simultane normale ($+85 = 5 - 5$), cu avantaj ($+104 = 20 - 36$) și „aveugle“ la 5 mese, câștigând în același timp și un meci cu handicap (cedează un pion și oferă adversarului o mutare în plus) la maestrul Ch. Stanley cu $4\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$. Odată instalat în vârful piramidei șahiste americane, gândurile sale se îndreaptă spre „Lumea Veche“. În acest scop, după un sejur de câteva luni la New Orleans, timp în care se antrenează în special cu prietenul său C. Maurian, la 9 iunie 1858 se imbarcă la New York pe un transatlantic, decis să se confrunte cu virtuozii șahului european. Trecerea prin „foc și sabie“ a marilor maeștri de la Londra și Paris, capitalele autoritare ale șahului mondial din acea vreme, cu excepția lui Staunton care a făcut tot ce i-a fost posibil pentru a evita întâlnirea, deși i s-a propus o bursă de 5 000 de dolari, a conferit genialului șahist american aureola de campion mondial neîncoronat, pe care pînă atunci și-o disputase aprig, deși numai simbolic, englezii, francezii și în ultimul deceniu germanii. Revenirea sa în țară a fost sărbătorită în cel mai pur „stil american“, făcându-i-se o primire cu adevărat triumfală. La festivitățile care s-au desfășurat în aula Universității din New York i s-a oferit în dar, spre neuitare, o splendidă masă de șah din lemn de trandafir cu incrustații de argint și perle, cimpurile fiind confecționate din abanos și fildeș, iar piesele turnate în aur și argint, împreună cu un

Meciurile din Europa					
Anul	Localitatea	Adversar	+	=	-
1858	Londra	Barnes	19	1	7
	Londra	Boden	6	1	4
	Londra	Bird	10	1	1
	Londra	Löwe	6	0	0
	Londra	Löwenthal	9	3	3
	Londra	J. Owen	5	2	0
	Paris	Harrwitz	5	1	2
	Paris	Anderson	7	2	2
1859	Paris	Mongrédien	7	1	2
	Londra	Worrall	7	0	2
Total 116 partide			81	12	23

ceas de buzunar din aur avînd în locul cifrelor pe cadran piese de șah aurite. Gloria lui ajunsese pe culmi nemaicunoscute. Întreaga lume șahistă vorbea de el ca despre un fenomen unic. Din îndepărtata Rusie, prințul Urusov i-a adresat o invitație pentru un meci cu Petrov, care nu s-a putut realiza datorită hotărîrii de a abandona șahul competițional. Partidele sale, din care 55 le aprecia chiar el ca „serioase“, erau reproduse în toate revistele din lume, felul său de a juca fiind considerat un model. După întoarcerea în S.U.A. continuă să joace partide și meciuri amicale, vizitează Parisul, unde avea o soră, încă de două ori în 1863 și 1867, dar nu mai calcă niciodată în sălile de concurs. Motivele care l-au determinat să se retragă din șah au rămas o enigmă. Unii biografi afirmă că nu a vrut ca șahul să joace un rol important în viața sa, mai ales după războiul de secesiune, dorind să se consacre complet activității sociale din țara sa. Alții consideră că incidentul din 1858 cu Staunton i-ar fi produs o aversiune față de șahul competițional. Oricum, el a reprezentat un moment important în istoria șahului, partidele lui constituind multă vreme o culme a artei șahiste, fiind studiate cu multă atenție de mari campioni ca Cigorin, Alehin, Botvinnik și Fischer. Se poate afirma că sînt un set de „partide din viitor“. Și aceasta datorită faptului că el înțelesese instinctiv acele principii fundamentale care reglemen-

tează echilibrul dintre diferitele elemente ale șahului, în special dintre spațiu și timp, principii care au fost formulate clar mult mai târziu, în urma disputei Steinitz — Cigorin. Practic el constituie veriga vie dintre „perioada romantică” și cea a „marilor căutări”. Ca om ducea o viață total organizată: permanente plimbări de unul singur dimineața, iar după masă cu mama sa, în timp ce seara era nelipsit de la spectacolele de operă. Asemenea organizare excesivă a vieții cotidiene este adeseori caracteristică unor psihoze și constituie în genere semnele premonitorii ale unei paranoie care, în cazul lui, nu va întârzia să se manifeste de-a dreptul drastic. Unii istorici afirmă că ar fi suferit de mania persecuției, de anumite obsesii sau de unele aberații sexuale. Este greu de spus astăzi în ce măsură corespund toate acestea adeverului. Pare însă cert faptul că relațiile sale cu sexul frumos se limitau doar la a le privi cu plăcere. Când spre sfârșitul vieții sale pierde capacitatea de a distinge net fantezia de realitate, este răpus de o meningită, care găsește în el un teren propice. Astfel, la numai 47 de ani, se stinge unul din aștrii șahului mondial care „a trăit ca un meteor și a ars ca un soare”.

Mortimer James. S.U.A./Anglia: n 1833 — d 1911. Scriitor. Jucător remarcabil și publicist permanent la ziarul „Daily Mail”. Autor a două manuale șahiste tipărite la Londra în 1901.

Muffang André. Franța: n 1897 — d 1978(?). Inginer. MI — 1951. CN: 1931. Participant la o serie de mari Ti cu rezultate remarcabile. Ol: 1927, 1928, 1935 și 1956. La Ti Margate/1923 ocupă locul 2—5, după Grünfeld, la egalitate cu Alehin, Michell și Bogoliubov.

Mühring Willem-Jan. Olanda: n 1913. MI — 1951. VTi: Hilversum/1947 (1—2) și Johannesburg/1955. Ol: 1956. Autor al unor publicații șahiste în colaborare cu Euwe.

Müller Hans. Austria: n 1896 — d 1971. MI — 1951. CN: 1947. VTi: Ebensee/1933, Klosterneuberg/1934 (1—2), St. Benedetto del Tronto/1954. Ol: 1928, 1930, 1933, 1935 și 1950. Erudit teoretician și autor a circa 20 de cărți de specialitate șahistă.

Mureșan (n. Juncu) Margareta. România: n Cluj-Napoca 13.3.1950. Profesoară de limba franceză. Mn — 1970. MI — 1975. MM — 1982. CNj: 1967. VTn: Cluj-Napoca/1968, Bra-

sov/1969, Predeal/1972, Sinaia/1973, București/1973. VTi : Halle/1973, Belgrad/1977, Pernik/1977 (1—2) și Budapesta/1979 (1—2). Tz : Zalaegerszeg/1979 și Bydgoszcz/1981. VTiz : Tbilisi/1982. Mc : 1983. Ol : 1978, 1980 și 1982. Olc : 1974/78. Învață jocul de șah abia la vârsta de 16 ani în familie, dar chiar de la primii pași se dovedește a fi un mare talent devenind campioană națională de junioare un an mai târziu. Abordînd cu seriozitate șahul de performanță urcă treaptă cu treaptă dificilul drum al măiestriei sportive. După 15 ani, în 1982, acumulînd o bună pregătire teoretică grefată pe remarcabila sa forță de joc și o foarte bună tehnică de calcul, la care trebuie adăugat și excelentul său calm în momentele decisive ale partidei sau concursului, cîștigă turneul interzonal de la Tbilisi, în inima șahului mondial feminin, calificîndu-se în premieră absolută pentru țara sa, în „Me-ciurile Candidatelor“. În timpul liber, pentru relaxare, Margareta scrie poezii.

Murray Harold-James. Anglia : n 1868 — d 1955. Diplomat în științe fizico-matematice. Unul din istoricii de prima mărime ai șahului. Lucrările sale „History of Chess“/1913, „History of Board games other than Chess“/1953 și „A short history of Chess“/1963, constituiesc o monumentală operă prin care, atît cît a fost posibil cunoscută fiind lipsa acută de documente primare, pune bazele istoriei șahului de la origine pînă la începutul secolului nostru. Celebra „History of Chess“ trece în revistă, pe parcursul a 900 de pagini, evoluția milenarului joc, punînd în evidență puținele mărturii găsite în bibliotecile marilor capitale occidentale și orientale, memoria pietrelor dezgropate în țările unde a înflorit șah-trandjul și multă, foarte multă logică.

Musante Horacio. Argentina : n 1917. Avocat. Compozitor remarcabil, elaborează circa 400 de lucrări directe cu mat în 2 mutări, primind 24 de premii I și alte 125 de distincții.

N

Naegeli Oskar. Elveția : n 1885 — d 1959. Medic. VTi : Berna/1932 (1—2) și 1933. Participă la circa 10 Ti cu rezultate variabile. Ol : 1927, 1928, 1931 și 1935. Jucător remarcabil.

Najdorf Moishe-Miguel. Polonia/Argentina : n 1910. Comerciant. MM — 1950. CN : 1950, 1951, 1960 și 1968 — Argentina. VTi : Buenos Aires/1939 (1—2), 1941 (1—2) și 1948, Mar del Plata/1942, 1947, 1956, 1959 (1—2), 1961, 1965, 1968 și 1969 (1—2), Praga/1946, Barcelona/1946, Veneția/1948, Bled/1950, Amsterdam/1950, Havana/1952 (1—2) și 1962. Tz : America de Sud/1954. Tiz : Saltsjöbaden/1948, Göteborg/1955. Tc : Budapesta/1950 și Zürich/1953. Meciuri : 1935/Tartakover $2\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$, 1949/Fine 4—4, Trifunovici 6—6, 1952/Reshevsky 7—11, 1953/Reshevsky $8\frac{1}{2}$ — $9\frac{1}{2}$. Ol : 1935, 1937 și 1939 — Polonia, 1950—1956, 1960, 1962, 1966—1970, 1974, 1976 — Argentina (14 ediții). În 1970 face parte din reprezentativa „Restul lumii” în meciul cu U.R.S.S., realizând un scor egal $+1 = 2 - 1$ în confruntarea cu Tal la masa a IX-a. Jucător excelent, dotat cu un dezvoltat simț al combinației, este unul din cei mai prestigioși mari maeștri ai perioadei 1945—1960. În 1943 stabilește un nou record mondial de partide în simultan jucând contra a 202 adversari ($+182 = 12 - 8$), pe care-l depășește în 1950 la Sao Paulo : 250 ($+226 = 14 - 10$). În 1947 devine și un recordman de partide „aveugle” în simultan cu 45 ($+39 = 4 - 2$) adversari.

Napier William. Anglia/S.U.A. : n 1881 — d 1952. CN : 1904 — Anglia. Jucător talentat, participă la puține Ti. Se distinge prin victoriile sale în meciuri : 1896/Marshall $8\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$, 1905/Marshall $3\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$, Mises 5—5, Teichmann 3—7 și Atkins 3—1. Scrie, în colaborare, cartea „Amenities and Background of chess-play”.

Napolitano Mario. Italia : n 1910. MMc — 1953. CNc : 1941 și 1947. Participă la finalele primelor două ediții ale CMc cu rezultate medii.

Naranja Renato. Filipine : n 1940. MI — 1969. CN : 1965. Ol : 1960, 1964—1970 și 1974. Cea mai bună performanță : participarea la Tiz Palma de Mallorca/1970 unde, printre alții, remizează cu Fischer, Taimanov, Portisch, Smislov, Polugaevski și câștigă la Reshevsky și Matulovici.

Nedelkovici (n. Iovanovici) Vera. Iugoslavia : n 1929. Inginer. MI — 1954. MM — 1977. CN : 1951—1953, 1958 și 1965. VTz : Hercegnovi/1954, Veneția/1957, Bad Neuenahr/1963 și Arenys de Mar/1966. Tc : Moscova/1955, Plovdiv/1959, Vrnjacka Banja/1961, Suhumi/1964 și Subotića/1967. Obține

cel mai bun rezultat la Tc din 1959 unde ocupă locul II după Zvorikina, fiind la un pas de calificarea ca șalangeră la titlul mondial. Ol : 1963 și 1966. După 1970 renunță la activitatea șahistă în favoarea profesiei de cercetător fizician al Academiei iugoslave.

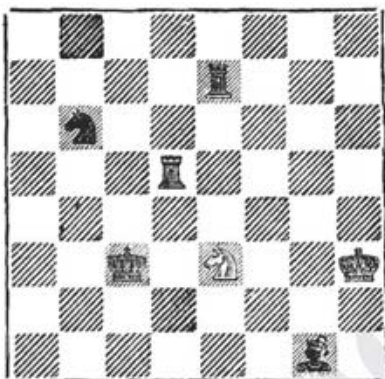
Negulescu Adrian. România : n Ploiești 10.6.1961. Student. Mn — 1978. MI — 1981. CNj : 1975 și 1980. VTn : Herculan/1982. VTi : Dortmund/1979, Snagov/1981, Iași/1982 (1—2). Participă la CEj : Groningen/1979 (loc III) și CMj : Cagnes sur Mer/1977 (j. mici, V), Skien/1979 (j. mari, III—VI) și Dortmund/1982 (III—V). Jucător foarte talentat, în continuă ascensiune.

Nei Ivo. U.R.S.S. : n 1931. MI — 1964. VTi : Wijk aan Zee/1964 (1—2). Participă rar la Ti cu rezultate variabile.

Neikirh Oleg. Bulgaria : n 1914. MI — 1957. CN : 1937, 1938, 1940, 1943, 1948, 1953 și 1957. Tz : Sofia/1957. Tiz : Portoroz/1958. Ol : 1939, 1954, 1958 și 1960. Participă la peste zece Ti cu rezultate medii. Autor, în colaborare, al unui manual de deschideri în două volume.

Nemet Ivan. Iugoslavia : n 1943. MI — 1976. MM — 1978. VTi : Coka/1975, Kikinda/1975, Oberwart/1981. Jucător talentat.

Nestorescu Virgil. România : n Pîrscov — Buzău 8.2.1929. Doctor în științe filologice. Mna — 1957. MIa — 1982. CN : 2X/1951, 1954, 1955, 1957—58, 1963 ; 3X/1952, 1971—72, 1975—76, 1977—78 ; Feerice/1961, 1969—70, 1971—72, 1975—76 și 1977—78. Ola : 1958—1964. Compozitor complet, deosebit de talentat, debutează în 1948 în coloanele „Revistei Române de Șah“, elaborind de-a lungul a peste trei decenii circa 400 de lucrări, din care 110 studii. Micile sale opere de artă șahistă, publicate în aproape toate revistele de specialitate din lume, au fost răsplătite cu peste 200 distincții, din care 42 premii I. Dotat cu excelentă calitate de a găsi cu ușurință schemele cele mai potrivite pentru a realiza ideile ce și le propune obține, într-un stil propriu, lucrări originale cu poziții clare și economice. Remiza din diagramă (pag. 300) publicată în 1980 (1.Cd1 Rc2 2.Ta5! Th7! 3.Rg2 Td7 4.Rh1 Cd4 5.Ta2! Rd1 6.Td2!! Re1 7.Te2 Rf1 8.Te1 Rf2 9.Te7! Tg5! 10. Te5! Tg3! 11.Te3! Tg7 12.Te7! $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{2}$) prezintă o miniatură construită după toate regulile perfecțiunii clasice în materie de studii : economie extremă de piese, joc amplu desfășurat

pe toată tabla, contrajoc negru, curse albe și o poziție finală corespunzătoare. Un final de excepție. Autor, în colaborare, al monografiei „Compoziția șahistă în România“. Este redactorul „Revistei Române de Șah“ în perioada 1956—1961.

Neukomm Gyula. Ungaria : n 1892 — d 1957. Profesor de matematică. Compozitor specializat în probleme cu mat în 2 mutări, elaborează circa 400 de lucrări, din care circa 50 sînt premiate. În 1925 scrie un dicționar în limba maghiară cu terminologia specifică șahului artistic.

Neumann Gustav. Germania : n 1838 — d 1881. Medic. Debutază în șah în 1862. VTi : Elberfeld/1865, Dundee/1867. Participă în total la numai 6 mari Ti în perioada 1865—1872 cu rezultate constant superioare. Meciuri : 1864/L. Paulsen $4\frac{1}{2}$ — $5\frac{1}{2}$, 1867/Golmayo 3—0, Winawer 3—0, 1869/Rosenthal 16—6. Teoretician remarcabil, elaborează „Apărarea Neumann“ în Gambitul regelui.

Niemeijer Meindert. Olanda : n 1902. Economist asigurări. Problemist talentat, compune circa 300 de lucrări în 2, 3 și mai multe mutări, cu o tehnică remarcabilă. Mare colecționar de literatură șahistă, în 1948 donează peste 10 000 de volume bibliotecii din Haga, care, reunită cu cea a istoricului prof. v. d. Linde, constituie una din cele mai celebre acumulări de carte șahistă din lume, denumită „Van der Linde — Niemeijeriana“. Autor prolific, publică în perioada 1933—1972 un număr de 20 de volume cu subiecte din cele mai diverse din problemistica șahistă a țării sale și cea mondială.

Nikolici Stanimir. Iugoslavia : n 1935. MI — 1967. MM 1978. CN : 1980. VTi : Smederevska Palanka/1978. Ol : 1980. Jucător talentat.

Nimzovici Aaron. Letonia : n Riga 7.11.1886 — d Copenhaga 16.3.1935. Jucător de șah profesionist. VTi : Petersburg/1914 (1—2), Copenhaga/1923, 1924 și 1927, Marienbad/1925 (1—2), Dresda/1926, Hanovra/1926, Niendorf/1927 (1—2), Londra/1927 (1—2) și 1927, Berlin/1928, Karlsbad/1929, Frankfurt pe Mein/1930. Între 1905—1934 participă la 40 mari Ti. În aceeași perioadă joacă și 7 meciuri, dar nu câștigă decît la Stoltz în 1934 cu $3\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$, realizează un meci egal cu Spielmann în 1905 și pierde la Spielmann, Leonhardt, Bogoliubov, Brinckmann și Stahlberg. Cel mai mare succes al său îl constituie câștigarea turneului Karlsbad/1929, lăsînd în urma sa aproape toată elita șahului mondial, cu excepția lui Alehin care nu a participat. Este una din cele mai interesante personalități din lumea atît de bogată în figuri remarcabile a șahului. Profund original în interpretarea principiilor logice ale jocului, el apărea la timpul său ca o excepție. Cel care repune pe tablă partidele sale trebuie să depună eforturi pentru a urmări, de-a lungul mutărilor uneori bizare, gîndul ascuns al maestrului. Dar atunci cînd, în întortocheatul labirint, găsește ideea conducătoare, totul devine uimitor de simplu. El este autorul celei „mai misterioase și excentrice mutări de atac“ din istoria șahului, efectuată în partida sa cu Rubinstein la Ti Dresda/1926. Nefiind înțeles pe deplin de contemporanii săi, scurgerea timpului a dovedit că el deschidea în realitate un drum nou care a dus la o înțelegere mult mai complexă a strategiei șahului. Ideile sale profunde și deosebit de valoroase, concretizate în numeroasele deschideri și variante din teoria șahului, care îi poartă numele, expuse în lucrările sale „Mein System“, „Die Blockade“ și „Die Praxis meines System“, trei comori ale literaturii de specialitate, constituie o deosebit de importantă contribuție la dezvoltarea artei șahiste, de permanentă actualitate. Într-o mărturisire recentă, Tal declara că una din marile lacune ale carierei sale a fost necunoașterea la timpul potrivit a operei literare a lui Nimzovici.

Noa Josef. Ungaria : n 1856 — d 1903. Judecător. Jucător talentat, participă ca amator la circa 10 mari Ti în perioada 1880—1896, cu rezultate medii, câștigînd partide fru-

moase, de atac, la mulți din marii săi adversari ca : Cigorin, Blackburne, Bird, Zukertort, Schiffers, Albin, Schallop și alții.

Noteboom Daniel. Olanda : n 1910 — d 1932. Talent de excepție, debutează exploziv în 1930 la Olimpiada de la Hamburg, cu un rezultat care uimește, $+9 = 5 - 1$ la masa a treia, învingând printre alții pe Salo Flohr, obținând și premiul II—III de frumusețe. În anul următor participă la 2 Ti și la Olimpiada de la Praga cu rezultate variabile, după care publică manualul „Hoe leer ik Schaakspelen?“, care cuprinde și „varianta Noteboom“ din Apărarea semislavă. Se stinge din viață în urma unei duble pneumonii.

Nowotny Anton. Austria : n 1829 — d 1871. Doctor în drept. Compozitor remarcabil, autor a circa 360 de probleme directe, peste 80 fiind distinse cu premii. Numele său este legat de o combinație tematică.

Nunn John-Denis-Martin. Anglia : n 1955. Doctor în matematici. MI — 1975. MM — 1978. CEj : 1975. VTi : Budapesta/1978, Hastings — 1979/80 (1—2), Helsinki/1981 (1—2), Wiesbaden/1981, Wijk aan Zee/1982 (1—2), Biel/1982 (1—2) și Marbella/1982 (1—4). Tiz : Toluca/1982. Jucător foarte talentat, în continuă ascensiune.

Nuțu Daniela-Silvia. România : n Timișoara 8.6.1957. Licențiată matematică, analist-programator. Mn — 1976. Me — 1982. MI — 1978. CNj : 1974 și 1977. CN : 1978, 1979 și 1980. VTn : Bran/1971, Piatra Neamț/1974, Brașov (Cu)/1977 și 1978 și Cluj-Napoca (Cu)/1979. VTi : Novi Sad/1975, Plovdiv/1979, Belgrad/1980 (1—2), Bad Kissingen/1981 (1—2), Herculane/1982 (1—2). Tz : Zalaegerszeg/1979 și Bydgoszcz/1981. Ol : 1978—1982. Jucătoare foarte talentată, în continuă ascensiune, practică un stil de joc combinativ-agresiv.

Nyholm Gustav. Suedia : n 1880 — d 1957. CN : 1917—1920 și 1922—1923. VTn : Cristiania/1917 și Stockholm/1917. Ol : 1927. După 1927 se retrage din șahul competițional.

O

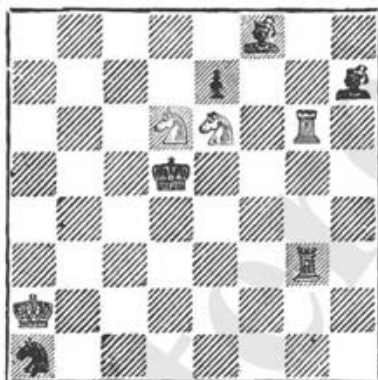
Ojanen Kaarle-Sakari. Finlanda : n 1918. MI — 1952. CN : 1950—1954, 1957—1963 și 1967. Participă la circa 6 Ti cu rezultate variabile. Ol : 1937, 1950, 1952, 1956—1960, 1966—1972. Jucător foarte talentat.

O'Kelly de Galway Alberic. Belgia : n 1911 — d 1980. Jucător de șah profesionist. MI — 1950. MM — 1956. MMc — 1962. CN (al Belgiei) : 1951—1953 și 1956—1958. CN (al Federației Regale de șah pentru toate teritoriile) : 1937, 1938, 1944, 1946, 1947 și 1950—1956. CNc : 1943 și 1944. Al treilea campion mondial de șah prin corespondență în perioada 1964—1967. VTi : Beverwijk/1946, Hilversum/1947, Leeuwarden/1947 (1—2), Sao Paulo/1948, Saarbrücken/1950, Dortmund/1951, Dublin/1954, Ostende/1956, Zürich/1960, Utrecht/1961, Malaga/1963 și 1967, Palma de Mallorca/1965 (1—3) și Olot/1969. Tz : Hilversum/1947 și Madrid/1960. Participă la circa 50 Ti la tablă și 4 prin corespondență. Ol : 1937, 1950, 1954, 1956, 1960—1964 și 1968. Autor a două cărți de teorie șahistă „34 Mal Schach-logik“/1965 și „The Sicilian Flank Game“/1969. Deține vreme îndelungată rubricile de teorie ale revistelor de șah din țara sa și colaborează permanent cu cele din Anglia, Germania și Franța.

Olafsson Fridrik. Islanda : n Reykjavik 26.1.1935. Licențiat în drept. MI — 1956. MM — 1958. CN : 1952, 1957 și 1961. Campion al țărilor nordice : 1953—1955. Participă la CMj/1953. VTi : Hastings — 1955/56 (1—2), Reykjavik/1956, 1966, 1972 (1—3) și 1976 (1—2), Beverwijk/1959, Wijk aan Zee/1976. Ia parte la circa 25 de mari Ti, cu rezultate variabile. Tz : Marianske Lazne/1954 și 1961, Wageningen/1957. Tiz : Portoroz/1958 și Stockholm/1962. Tc : Iugoslavia/1959. În 1955 învinge într-un meci pe Pilnik cu 6—1. În 1970 face parte din reprezentativa „Restul lumii“, ca rezervă, în meciul cu U.R.S.S. și joacă în ultima rundă la masa a VI-a, pierzând partida la Smislov. Este primul MM al țării sale. În perioada 1978—1982 a deținut funcția de Președinte al F.I.D.E. Scrie în colaborare cartea „Skákbók ab Fischer gegn Spassky“/1973.

Olland Adolf-Georg. Olanda : n 1867 — d 1933. Medic. CN : 1909. VTi : Haarlem/1901. Participă la circa 15 Ti cu rezultate medii. În intervalul 1893—1928 susține 29 de meciuri din care câștigă 17, pierde 10 și termină la egalitate 2. Cel mai bun rezultat : locul III obținut la Ti Scheveningen/1913, după Alehin și Janowski, lăsind în urma sa pe CM „en titre“ Em. Lasker, Yates, Breyer, Mieses și alții. Este primul campion național al țării sale.

Onițiu Valeriu. România : n Sf. Gheorghe 8.4.1872 — d Timișoara 31.12.1948. Inginer și profesor de matematici. Compozitor fecund, elaborează în intervalul 1894—1945 peste 1 000 de probleme cu mat în 3 și mai multe mutări, feerice și cu analiză retrogradă, atribuindu-i-se circa 150 de distincții, din care 32 de premii I. Este autorul „Temei Onițiu“ ilustrată prin „ajutorul în 3×“, 1932, din diagramă (1...Re5

2.Tg7 Rf6 3.Cd4 e5 4.Ce8×; 2.Cg7 Rf4 3.Tg3 e5 4.Ch5×; 2.Cd4 Rf4 3.Tg3 e5 4.Ce2×; 2.Tg5 Rf6 3.Cd8 Ne4 4.Ce4×). Creația sa legată de șahul artistic cuprinde numeroase lucrări bogate în idei și profund originale. Alături de Pauly și Herland este unul din fondatorii problemisticii românești.

Opocensky Karel. Cehoslovacia : n 1892 — d 1975. Ziarist. MI — 1950. CN : 1927, 1928, 1938 și 1944. VTi : Praga/1938 (1—2) și Arbon/1946 (1—3). Participă la circa 30 de Ti cu rezultate variabile. Ol : 1931, 1933, 1935 și 1939. Jucător remarcabil.

Ornstein Axel Otto. Suedia : n 1952. Ziarist. CN : 1972, 1973, 1975 și 1977. VTi : Sofia/1976 și Kringsja/1978. Ol : 1972—1978 și 1982. Participant permanent la CN al țării sale.

Ostoici Predrag. Iugoslavia : n 1938. MI — 1968. MM — 1975. CN : 1968 și 1971. VTi : San Juan/1971, Biel/1971, Vrnjacka Banja/1975 (1—3) și Sandefjord/1976. Jucător remarcabil.

Owen John. Anglia : n 1827 — d 1901. Pastor. În perioada 1858—1898 participă la 10 mari Ti cu rezultate variabile și 7 meciuri, din care câștigă la Burn cu 5—3 în 1888.

pierde la Morphy, Boden, Wisker, Burn și Zukertort, realizând un scor egal la Kolisch în 1860. Unul din marii precursori ai șahului englez din sec. XIX.

P

Pachman Ludek. Cehoslovacia/R. F. Germania : n 11.5. 1924. Ziarist. MI — 1950. MM — 1954. CN : 1946, 1953, 1957, 1959, 1961, 1963 și 1966 — Cehoslovacia. VTi : Arbon/1946 (1—3) și 1949, București/1949, Praga/1954, Mar del Plata/1957 (1—2), Dublin/1957, Santiago/1957, Lima/1957, Sarajevo/1960 (1—2) și 1961 (1—2), Marianske Lazne/1960 (1—2), Graz/1961, Atena/1968, Reggio Emilia — 1975/76 și Bad Neuenahr/1978. Tz : Hilversum/1947, Marianske Lazne/1951, Praga/1954, Dublin/1957, Madrid/1960, Kecskemet/1964 și Barcelona/1975. Tiz : Stockholm/1952, Göteborg/1955, Portoroz/1958, Amsterdam/1964 și Manila/1976. Ol : 1952—1966 — Cehoslovacia și 1976 — R. F. Germania. Teoretician erudit și autor prolific, scrie un mare număr de cărți șahiste traduse în majoritatea țărilor lumii.

Pachman Vladimir. Cehoslovacia : n 16.4.1918. MIa — 1960. Compozitor fecund, elaborează peste 1 200 de lucrări cu mat în 3 și mai multe mutări și studii, fiind distinse circa 150 de probleme și 35 de studii, din care 50 de premii I. Colaborator permanent la revista „Československý Šach“. Autor a trei cărți de problemistică.

Palatz Franz. Germania : n 1896 — d 1945. Problemist erudit, compune peste 500 de lucrări, majoritatea în 2 și 3 mutări, din care circa 60 sînt premiate. Este unul din cei mai importanți teoreticieni ai școlii logice și strategice din prima jumătate a sec. XX. Autor al mai multor cărți de problemistică, din care se remarcă „Antiform“, 1929 și „Miniatures Stratégiques“, 1935.

Palau Luis Argentino. Argentina : n 1896 — d 1971. VTi : Montevideo/1925. Ol : 1927 și 1928. Unul din cei mai reprezentativi jucători de șah ai Americii de Sud. Se distinge de asemenea ca organizator al federației naționale de șah și ca publicist șahist.

Palkoska Emilio. Cehoslovacia : n 1871 — d 1955. Director în Ministerul Agriculturii. Compozitor talentat, elaborează peste 1 000 de probleme în 3 și mai multe mutări, în stil

boemian, tipice prin economia de material. Peste 250 din lucrările sale au fost premiate, 62 ocupînd primul loc în diferite concursuri din perioada 1895—1940. Ca teoretician se remarcă prin articolele publicate în revistele șahiste și cărțile „Schachprobleme Weiss : Dame und ein Läufer“, 1911, și „Idea s ekonomie v sachové úloze“, 1928.

Paluzie Y Lucena José. Spania : n 1860 — d 1938. Problemist și teoretician al șahului din țara sa. Între anii 1885—1930 compune 328 probleme, cu precădere în 3 mutări, din care 72 sînt premiate. Un mare propagandist al jocului de șah, scrie „Manual de Ajedrez“ (3 volume), 1913 și alte manuale elementare publicate la Barcelona.

Panno Oscar-Roberto. Argentina : n 1935. Inginer. MI — 1954. MM — 1955. CN : 1953 și 1975. CMj : 1953—1954. VTi : Bogota/1958, Palma de Mallorca/1971 (1—2), 1972 (1—3), Santa Fé/1976 și Quito/1976. Tz : Mar del Plata/1954, Rio de Janeiro/1957, America de Sud/1969 și 1972. Tiz : Göteborg/1955, Portoroz/1958, Palma de Mallorca/1970, Petropolis/1973 și Manila/1976. Tc : Amsterdam/1956. Ol : 1954—1958, 1962, 1966—1970 și 1976. Jucător deosebit de talentat, a renunțat la șahul de performanță în favoarea profesiei sale de inginer constructor, adoptînd un statut de amator.

Panov Vasili. U.R.S.S. : n 1906 — d 1973. MI — 1950. Jucător cu rezultate medii, intră în istoria șahului datorită în special contribuției la dezvoltarea și răspîndirea jocului de șah în toată lumea prin numeroasele sale lucrări de teorie și monografii, publicate în țara sa și apoi traduse în toate limbile de largă circulație. De numele său este legată și o variantă din Apărarea Caro-Kann.

Paoli Enrico. Italia : n 1908. Profesor. MI — 1951. CN : 1951, 1957 și 1968. VTi : Viena/1951, Imperia/1959, Reggio Emilia — 1968/69 (1—4). Ol : 1954, 1970, 1972 și 1976. Etudist remarcabil, elaborează circa 120 de lucrări. Autor al unor cărți de teorie, se distinge mai ales prin manualul „Strategia e tattica sulla scacchiera“ publicat în 1953.

Parma Bruno. Iugoslavia : n 1941. MI — 1961. MM — 1963. CMj : 1961—1962. VTi : Beverwijk II/1962, Torremolinos/1962 (1—3), Polanica Zdroj/1964 (1—2), Ierusalim/1964, Reggio Emilia — 1965/66 și 1970/71, București/1968, Sarajevo/1970 (1—2), Natanya/1971 (1—2), Vrsac/1973 (1—2), Kiel/

1978 (1—2). Tz : Reykjavik/1976. Ol : 1962—1970 și 1978 — 1980. Jucător foarte talentat, practică un șah amator relaxant.

Paros György. Ungaria : n 1910. Economist. Mla — 1965. Compozitor și publicist erudit, elaborează peste 400 de probleme, realizând circa 45 de premii. În perioada 1940—1965 scrie numeroase cărți de problemistică, dintre care se remarcă „Csodák a Sakkatáblám”, 1940 și „A Sakkművészet Világa”, 1961.

Paulsen Ludwig-Louis. Germania/S.U.A./Germania : n 1833 — d 1891. Comerciant. VTi : Bristol/1861, Krefeld/1871, Leipzig/1877, Frankfurt a.M./1878 și Braunschweig/1880. Participă la 21 mari Ti în perioada 1857—1890. În același interval susține și 7 meciuri în Europa, din care câștigă 6 : 1861/Kolisch 16—15, 1864/M. Lange 5—2, 1864/Neumann 6 $\frac{1}{2}$ —3 $\frac{1}{2}$, 1876/Anderssen 5 $\frac{1}{2}$ —4 $\frac{1}{2}$, 1877/Anderssen 5 $\frac{1}{2}$ —3 $\frac{1}{2}$ și 1879/Schwarz 5—2, terminând la egalitate cu Anderssen (4—4) în 1862. Excelent jucător de „șah orb”, susține în 1857, la New York, un simultan la 5 mese (+3 =1 —1), depășind performanța lui Philidor din 1754. În același an mărește numărul adversarilor la 10 și apoi la 15 (+9 =5 —1), stabilind, la 25 noiembrie în orașul Dubuque — S.U.A., un incredibil, pentru acel timp, record mondial în materie. Teoretician remarcabil, aduce noi linii de joc în Gambitul scoțian și Apărarea siciliană.

Pauly Wolfgang. Germania/România : n Duhna — Dresda 15.8.1876 — d București 3.3.1934. Matematician. Jucător la tablă remarcabil și genial compozitor, debutează în șahul artistic la 1895 cu o lucrare directă în 2 mutări publicată în revista „Deutsches Wochenschach”. Absorbit de activitatea profesională și... astronomie, un „hobby” al său, pînă în 1900 publică doar 7 probleme, după care dedicîndu-se în întregime șahului, în următorii zece ani numărul lucrărilor crește la 300, publicate în toate revistele de specialitate din lume. Continuîndu-și în ritm accelerat munca sa componistică, pînă la sfîrșitul vieții sale, curmată intempestiv, innobilează arta șahistă mondială cu peste 4 000 de probleme de toate genurile, exceptînd studiile, care nu l-au atras. Majoritatea lucrărilor lui sînt capodopere cu idei profunde și originale, cu poziții foarte economice și elegante. Multe din ele sînt

„everesturi“ în realizarea unor teme sau idei, numite de specialiștii genului „task“-uri. Prin 1908 celebrul compozitor S. Loyd s-a exprimat prin cuvinte elogioase despre problemele lui Pauly, cunoscându-le numai pe cele din prima perioadă, asemănându-l cu Shinkman, unul din geniile compoziției moderne. Se poate afirma că a fost un unicat în problemistică, un fel de Em. Lasker în șahul la tablă, deoarece lucrările sale nu aparțin nici unei școli. Asemănător pictorului Picasso, comparația nefiind deloc exagerată sau hazardată ci doar neobișnuită pentru marele public, compozitorul român a elaborat operele sale pe perioade cu lucrări de valoare universală. Un timp s-a ocupat de tema „en passant“, a trecut apoi la „ecou“, prezentată de problema cu mat în 4 mutări din diagramă, publicată în 1912 (1.b3!! a1D 2.f8D! urmat de

3.Da8 și 4.Df3×; 1...a1T 2.f8T!! a2 3.Tf6! și 4.Th8×; 1...a1C 2.f8C!!! urmat de 3.Cg6 și 4.Cf4×), „simetrie-asimetrie“ și după o serie de alte perioade s-a fixat pe „feerice“, care au încununat voluminoasa sa creație. Un biograf al său scria în 1934 : „Puterea impresionant creatoare a lui Pauly se relevă prin profunzime și originalitate, ceea ce a făcut să fie considerat valoric aproape de celebrul Sam Loyd. El știa să folosească în arta lui o tehnică minunată și să îmbrace, cu ușurință remarcabilă, într-o formă desăvârșită, ideile la care alte stele ale șahului lucrează timp îndelungat“. În cartea sa „Zosprak W. Pauly“, eruditul problemist olandez M. Niemeijer consideră că „Loyd, Pauly și Shinkman sînt trei nume care au realizat maximum ce se poate atinge în șahul artistic“,

și că „marele maestru al compoziției șahiste din România constituie idealul oricărui problemist“. Scrie, în colaborare, „The White Rooks“, 1910, „The theory of pawn promotion“, 1912 și „Asimmetry“, 1927, publicate în S.U.A. și Anglia.

Pavlov Mircea. România : n Salonta 14.9.1937. Inginer. Mn — 1960. MI — 1977. VTn : București/1958 (1—2), 1964 (1—3), 1965 (1—2), 1969, 1970 (1—3) și 1973, Timișoara/1971 (1—2) și 1977 (1—5), Arad/1972 (1—4). VTi : Jasovice/1970, Satu Mare/1977 (1—3), Köln/1980 și Blagoevgrad/1982 (1—2). Tz : Halle/1963 și Herculane/1982. Ol : 1974. În 1982 i se acordă titlul de antrenor emerit.

Peev Peico. Bulgaria : n 1940. MI — 1973. CN : 1967. VTi : Niș/1974, Trondheim/1974, Mladenovac/1975 și Primorske/1976. Ol : 1968 și 1972. Jucător remarcabil.

Pelikan Jiri. Cehoslovacia/Argentina : n 1906. MI — 1965. Participant la circa 15 Ti cu rezultate variabile. Ol : 1935, 1937 și 1939 — Cehoslovacia. Cel mai bun rezultat : locul VIII obținut la marele turneu de la Podebrady/1936, după Flohr, Alehin, Foltys, Pirc, Stahlberg, Eliskases și Friedman.

Penrose Jonathan. Anglia : n 1933. Doctor în psihologie. MI — 1961. CN : 1958—1961, 1963 și 1966—1969. Participă la circa 15 Ti cu rezultate medii. Tz : Enschede/1963. Ol : 1952—1962, 1968—1970 și 1974. Jucător remarcabil.

Perevoznic (n. Covali) Margareta. România : n Cernăuți 10.9.1936. Profesoară de limba rusă. Mn — 1959. MI — 1967. CN : 1962. VTn : Galați/1958 (1—4), Iași/1959 (1—2), Tg. Mureș/1960, București/1965, 1966 și Bacău/1973 (1—2). VTi : Polonia/1962 (1—2). Participă la circa 12 Ti cu rezultate variabile. Tz : Lodz/1963, Varna/1966. Tc : Subotița/1967. Ol : 1963 și 1966. Olc : 1974/78. Învață șahul la 12 ani. Jucătoare talentată, este dotată cu un deosebit simț pozițional al jocului. Minuțiozitatea, calmul și precizia cu care își concretizează ideile pe tabla de șah amintesc de arta măștrilor în filigran.

Perez Francisc José. Spania/Cuba : n 1920. MI — 1959. CN : 1946, 1948, 1954 și 1960 — Spania. VTi : Madrid/1959 (1—2). Tarragona/1960 și Torremolinos/1963 (1—3). Ol : 1964 — Cuba. Jucător amator talentat.

Perlis Julius. Polonia/Austria : n 1880 — d 1913. Avocat. Participă la 14 Ti, obținând cel mai bun rezultat la „Memo-

rialul Trebitsch" de la Viena, 1910/11, unde ocupă locul III după Schlechter și Spielmann, lăsând în urma sa pe Tartakover, Reti, Wolf și Schenkein.

Petkov Petko. Bulgaria : n 1942. Problemist fecund, elaborează circa 2 500 de lucrări, din care peste 260 primesc diferite distincții (50 premii I). Compozitor eclectic în toate genurile, cu preferință spre feerice.

Petrosian Tigran. U.R.S.S. : n Tbilisi 17.6.1929. Doctor în filozofie. Campion mondial între 1963—1969. Cunoaște șahul de la vîrsta de 8 ani, dar începe să-l joace și să-l studieze organizat de la 12 ani, dovedind o nestăvilită dragoste și putere de muncă pentru acest insolit „hobby“ al viitorului filozof, care nu se poate afirma că a fost un șahist de excepție, multiplele sale succese fiind produsul firesc al enormului volum de muncă depus. Primele rezultate remarcabile le obține în 1945, la numai 4 ani de la debut, cîștigînd campionatul de seniori al R.S.S. Georgiene, ocupînd și unul din primele trei locuri, la egalitate de puncte, în campionatul de juniori al U.R.S.S. Anul următor se mută cu părinții la Erevan și devine campion absolut al R.S.S. Armene, cîștigînd și titlul național de juniori. În 1947 ajunge pînă în semifinalele campionatului Uniunii Sovietice, unde îndeplinește norma de maestru al sportului, după care se stabilește definitiv cu familia la Moscova. Aici, foarte tînărul Tigran studiază cu pasiune lucrările lui Nimzovici și mai ales cartea sa de bază „Sistemul meu“, care devine piatra de temelie a carierei sale șahiste, alături de partidele lui Capablanca, adoptînd în joc un stil pozițional, în bună parte nespectaculos, înregistrînd în lunga sa evoluție un palmares în care, din partidele jucate, cîștigă circa 34,3%, pierde 6,9% și remizează 58,8%, realizînd un coeficient general de 63,7% puncte cîștigate care-l așază... pe penultimul loc în ierarhia campionilor lumii, înaintea lui Spasski. De reținut că este singurul deținător al titlului suprem căruia nu i s-a acordat nici un premiu de frumusețe. Primul salt valoric important îl face în 1949 cînd participă la prima sa finală națională, iar în 1952, la 23 ani, pătrunde în elita șahului mondial prin calificarea și ocuparea locului II—III în Interzonalul de la Stockholm, rezultat care îi aduce promovarea în Turneul Candidaților și titlurile de maestru internațional și mare maestru. După o perioadă de șapte ani, timp în care participă la alte

citeva finale naționale și la o serie de mari confruntări internaționale, clasându-se de obicei pe locuri fruntașe, fără a

Turnee 1949: Moscova (CN) locul XVI $+4 = 7 - 8$. **1950:** Moscova (CN) XII—XIII 5 6 6. **1951:** Moscova (CN+Tz) II—III 8 7 2. **1952:** Stockholm (Tiz) II—III 7 13 0. **1953:** Zürich (Tc) V 6 18 4, București II 7 12 0. **1954:** Belgrad IV—V 7 9 3, Kiev (CN) IV—V 6 13 0. **1955:** Moscova (CN+Tz) III—IV 4 15 0, Göteborg (Tiz) IV 5 15 0. **1956:** Amsterdam (Tc) III—VII 3 13 2. **1957:** Moscova (CN) VII—VIII 7 10 4. **1958:** Portoroz (Tiz) III—IV 6 13 1, Riga (CN) II 6 12 0. **1959:** Iugoslavia (Tc) III 7 17 4, Tbilisi (CN) I 8 11 0. **1960:** Beverwijk I—II 4 5 0, Copenhaga I 10 3 0, Leningrad (CN) II—III 10 7 2. **1961:** Zürich II 7 3 1, Bled III 8 9 2, Moscova (CN) I 9 9 1. **1962:** Stockholm (Tiz) II—III 8 14 0, Curaçao (Tc) I 8 19 0. **1963:** Los Angeles I—II 4 9 1. **1964:** Buenos Aires I—II 8 9 0. **1965:** Zagreb III 7 11 1, Erevan II—III 4 9 0. **1966:** Santa Monica VI—VII 3 12 3. **1967:** Moscova IX—XII 3 11 3, Veneția II—III 7 6 0. **1968:** Bamberg II—III 5 10 0, Palma de Mallorca IV 7 9 1. **1969:** Moscova (CN+Tz) I—II 6 16 0, Palma de Mallorca II 6 11 0. **1970:** Rovinj/Zagreb VI 5 11 1, Vinkovci VI—IX 4 10 1. **1971:** Wijk aan Zee II—V 4 11 0, Moscova IV—V 4 12 1. **1972:** Sarajevo II 6 9 0, San Antonio I—III 6 9 0. **1973:** Las Palmas I—II 4 11 0, Amsterdam I—II 6 8 1, Moscova (CN) II—VI 4 13 0. **1974:** Manila II 5 9 0. **1975:** Milano II—IV 2 9 0, Moscova VI—VII 4 10 1, Erevan (CN) I 6 8 1. **1976:** Lone Pine I 4 3 0, Biel (Tiz) II—IV 6 12 1, Moscova (CN) III—IV 6 9 2. **1977:** Soci V—IX 3 12 0, Leningrad (CN) III—IV 4 10 1. **1977/78:** Hastings II—III 5 9 0. **1978:** Lone Pine VI—X 4 4 1, Vilnius II 6 8 1. **1979:** Tallin I 8 8 0, Banja Luka IV 3 12 0, Rio de Janeiro (Tiz) I—III 6 11 0, Buenos Aires IX—X 2 8 3. **1980:** Las Palmas I—III 6 5 0, Vrbas II—IV 2 9 0, Bar I 7 6 0. **1981:** Moscova IX—X 1 10 2, Oberwart II—VI 6 3 0, Vrsac III 6 8 1, Tilburg II 3 8 0. **1982:** Bugoini VI—VIII 2 10 1, Las Palmas (Tiz) IV—V 3 9 1 și Tilburg V—VI 3 6 2.

Total 70 turnee: $+376 = 683 - 71$.

1 130 partide.

Meciuri 1956: Moscova Simaghin 2 2 0. **1963:** Moscova Botvinnik (CM) 5 15 2. **1966:** Moscova Spasski (CM) 4 17 3. **1969:** Moscova Spasski (CM) 4 13 6. **1970:** Moscova Polugaevski 2 3 0, Belgrad Fischer 0 2 2. **1971:** Sevilla Hübner (Mc $\frac{1}{4}$) 1 6 0, Moscova Korcinoi (Mc $\frac{1}{2}$) 1 9 0, Buenos Aires Fischer (Mc $\frac{1}{4}$) 1 3 5. **1974:** Palma de Mallorca Portisch (Mc $\frac{1}{4}$) 3 8 2, Odesa Korcinoi (Mc $\frac{1}{2}$) 1 1 3. **1975:** Milano Karpov 0 4 0, Milano Ljubojevici 1 4 1 și **1979:** Teslic Ivkov 1 3 0.

Total 14 meciuri: $+26 = 90 - 24$.

140 partide.

Olimpiade 1958 : München $+8 = 5 - 0$. **1960 :** Leipzig 11 2 0.
1962 : Varna 8 4 0. **1964 :** Tel Aviv 6 7 0. **1966 :** Havana 10 3 0.
1968 : Lugano 9 3 0. **1970 :** Siegen 6 8 0. **1972 :** Skoplje 6 9 1.
1974 : Nisa 11 3 0 și **1978 :** Buenos Aires 3 6 0.
 Total 10 Olimpiade : $+78 = 50 - 1$, 129 partide.

Total general : 1 399 partide : $+480 = 823 - 96$.

ocupa niciodată locul întâi, în 1959 cîștigă primul său titlu de campion al U.R.S.S., succes pe care-l repetă încă de trei ori în 1961, 1969 și 1975. Ambițioasele sale gânduri se îndreaptă acum spre „coroana lumii“, deținută cu două întreprinderi de Botvinnik din 1948, țel pe care-l atinge în 1963 prin cîștigarea Turneului Căpitanilor desfășurat la Willemstad — Curaçao, devenind astfel șalanger al campionului mondial. Înaintea disputării meciului marele maestru Korcinoi scria : „La prima vedere în personalitatea celor doi competitori sînt unele puncte comune. Dar... numai la prima vedere. Fiecare șahist de mare clasă trebuie să dispună de două calități esențiale. Prima este perspicacitatea tactică, care permite calcularea variantelor de mai multe mutări, pentru realizarea loviturilor combinate și prevederea acțiunilor ofensive ale adversarului. În al doilea rînd, este vorba de capacitatea de a da o apreciere realistă a poziției, de a elabora planul strategic corect care decurge din spiritul acestei poziții, precum și realizarea lui consecventă. Deci, stilul de joc este determinat de preferința pe care o arată față de unul din aceste două elemente, de mijloacele cu care duc lupta la tablă. Dacă se face o apreciere din acest punct de vedere al stilului de joc al lui Botvinnik și Petrosian atunci se vede că într-adevăr ei se aseamănă. Dar stilurile lor par asemănătoare doar la o privire superficială. În realitate, în maniera de joc a acestor doi fruntași ai șahului mondial există multe elemente deosebite, multe nuanțe. Deosebirile, fără îndoială, se vor vădi pe parcursul luptei lor și vor influența în mod esențial asupra caracterului partidelor ca și asupra rezultatului lor. Astfel, de exemplu, Botvinnik rămîne în urma lui Petrosian din punct de vedere tactic. Cum au arătat precedentele meciuri pentru titlu lui Botvinnik i se întîmplă să rateze pe plan tactic, în timp ce despre Petrosian se știe că atunci cînd intră în lupta combinativă el se arată întotdeauna

la înălțimea situației. Dar, deși are un prețios potențial tactic, el aruncă rar în luptă această armă, preferind țesătura trainică a strategiei. De fapt Petrosian nu este obișnuit să-și impună voința asupra partenerului. Exact invers, Botvinnik pornește de obicei de la primele mutări să-și înfăptuiască, cu dirzenie și consecvență, planurile alese cu grijă, acționînd energic asupra poziției adverse, pe un flanc sau celălalt. În această realizare energică a planului său, solid construit, el caută să se impună și psihic în fața adversarului, una din calitățile remarcabile de luptă ale campionului mondial. În fiecare partidă el luptă pînă la ultima mutare și, dacă poziția o cere el merge cu premeditare la risc. În ceea ce îl privește pe șalanger este cunoscută antipatia sa pentru riscul în partidă, pe care-l abordează numai în cazuri extreme, forțat de împrejurări. Botvinnik, jucînd totdeauna cu mare încredere, conduce strălucit părți distincte de partidă, dar are citeodată scăderi și mai face și greșeli. Petrosian nu are astfel de «zvicniri», duce lupta liniștit, egal, mai puțin strălucit, dar aproape niciodată nu greșește. Este știut că lui Botvinnik îi este cel mai greu să joace cu adversari care-l invită la luptă tactică. De aceea se pare că multe vor depinde în acest meci de faptul dacă Petrosian se va hotărî să-și schimbe maniera sa liniștită de joc cu care ne-a obișnuit. În lupta șahistă și mai ales în cea de meci, un rol enorm îl joacă factorul psihologic. Meciul cu Botvinnik, desfășurat sub semnul unei egalități aprig menținute, dar cu permanente încercări de rupere a echilibrului, se decide abia pe ultimul sfert cînd șalangerul se distanțează la 3 puncte, încheind lupta cu scorul de $12\frac{1}{2}$ — $9\frac{1}{2}$, devenind astfel cel de al nouălea campion mondial de șah, în ordine cronologică. După „victoria mult visată“, noul „Zeus al Olimpului șahist“ mărturisea : „În pregătirea mea am apreciat creația lui Botvinnik în mod diferit de cea dată de Smislov și Tal (...) care, jucînd cu el, au căutat permanent să ascută lupta considerînd că forța combinativă este punctul slab al adversarului. Este interesant că asupra acestei slăbiciuni a convenit însuși Botvinnik. Eu însă, analizînd atent partidele sale, m-am convins că cel mai bine este să renunț la folosirea acestei așa-zise slăbiciuni. În al doilea rînd am ajuns la concluzia că pot să intru fără pericol în final și să caut a-l depăși în acest stadiu al partidei“. În ceea ce privește tactica de luptă, a adăugat : „Cînd

avantajul a fost de partea adversarului meu, nu m-am grăbit să refac handicapul, ci, dimpotrivă, am continuat să joc liniștit. Am considerat că egalarea scorului, după pierderea primei partide, n-ar fi însemnat nimic. Până la încheierea meciului mai erau multe zile de joc. Pentru mine era important să nu-și mărească avantajul la două puncte. Cred că această manieră de joc l-a surprins și l-a scos din mină. M-am convins de aceasta după partida a 18-a. Și nu numai pentru faptul că atunci diferența de scor s-a urcat la două puncte pentru mine. După această partidă am înțeles că Botvinnik este foarte obosit și nu mai poate continua lupta cu energia de până atunci. Primele semne le întrezărisem încă de la a 16-a partidă când campionul mondial n-a efectuat mutarea naturală 39.Td4, iar la întrerupere a dat în plic o mutare și mai slabă". Practic vorbind, marele maestru armean pornise favorit în meci datorită atât diferenței de vîrstă, 18 ani, cît și faptului că Botvinnik avea 52 de ani, cînd funcțiile biologice sînt simțitor mai lente decît la 34 de ani, cît avea Pétrosian la data meciului, cînd specialiștii afirmau că este media optimă a marilor performanțe în șah, eveniment confirmat de Alehin, Euwe, Capablanca sau chiar de Spasski și Smislov. Trei ani mai tîrziu reușește să-l depășească la limită și pe Spasski, noul șalanger, fiind din nou superior la capitolul psihologic. Începutul declinului își face apariția la ciclul următor al luptei pentru supremația mondială, în 1969, cînd din nou față în față cu Spasski, este învins, cedîndu-i titlul de campion al lumii, rămînînd însă cu speranța tonică de a-l recuceri. Dar în 1971 se produce prăbușirea! În finala meciurilor candidaților pierde cu un scor incredibil, mai ales pentru el, $2\frac{1}{2}$ — $6\frac{1}{2}$ în fața fulminantului Fischer, ceea ce-i declanșează un șoc psihic care-i anulează practic principala sa armă de luptă la tabla de șah. Evoluțiile sale ulterioare, deși în turnee continuă să aibă aceleași rezultate, în general superioare, în meciuri sînt apatice, lipsite de nerv, marcate clar de „catastrofa de la Buenos Aires". Datorită stilului său de joc eminent sportiv, care ar putea fi eventual denumit „agresiv-calculat", el va rămîne în memoria enciclopediilor șahiste ca un mare jucător tipic de meci, care a ridicat tehnica apărării la rang de virtute, ca altă dată Capablanca. Că a iubit nespus milenarul joc al minții o dovedește lucrarea lui de doctorat, intitulată „Problemele gîndirii logice în jocul de șah", care constituie trăsătura de

unire între profesii și sportul preferat. În orele libere el se relaxează citind poeziile lui Lermontov sau ascultându-l pe Ceaikovski.

Petrov Aleksandr. Rusia : n Vicerovo 1.2.1794 — d Varșovia 10.4.1867. Funcționar de stat. Primul mare maestru al țării sale. La 4 ani primește în dar, de la bunicul său, un joc de șah care „a fost prima sa jucărie“, cum mărturisește în memoriile sale. La 16 ani devine un jucător puternic, începând să frecventeze grupurile șahiste din Petersburg. Deosebit de talentat, din 1821, anul constituirii primului cerc de șah din Rusia, se desprinde de restul măștrilor devenind campionul necontestat al țării sale. În 1823 publică studiul simbolic din diagramă, intitulat „Fuga lui Napoleon de la

Moscova la Paris în 1912“, în care cîmpul a1 reprezintă Moscova, iar h8 Parisul. Printr-un atac ingenios caii albi (cavaleria rusă) alungă regele negru (Napoleon) pînă la h8 unde este făcut mat. Un moment interesant de-a lungul soluției, pentru a fi conformă cu adevărul istoric, era mutarea 6.Da8× cînd Napoleon putea fi luat prizonier la trecerea riului Berezina, reprezentat prin diagonala a1—h8, dar cavaleria și-a continuat atacul. Soluția : 1.Cd2 Ra2 2.Cc3 Ra3 3.Cdb1 Rb4 4.Ca2 Rb5 5.Cbc3 Ra6 6.Cb4 Ra7 7.Cb5 Rb8 8.Ca6 Rc8 9.Ca7 Rd7 10.Cb8 Re7 11.Cc8 Rf8 12.Cd7 Rg8 13.Ce7 Rh8 14.Rg2×. Teoretician erudit pentru epoca sa, publică în 1824 cartea „Șahmatnaia igra...“ („Jocul de șah expus în ordine sistematică, cu un adaos cuprinzînd jocurile lui

Philidor și comentarii asupra lor“) dedicată din toată inima amatorilor de șah de către autor, care joacă un rol hotărâtor în dezvoltarea șahului în Rusia, creînd baza teoretică necesară progreselor viitoare, realizate de Janiș, Urusov, Șumov și, mai târziu, de Cigorin. Din jurul anului 1840 începe să activeze și pe linie problemistică construind lucrări de mare originalitate, directe, simbolice și condiționate, foarte apreciate de contemporani, publicate atît în „Șahmatnii Listok“, cît și în revistele din alte țări. Ca maestru-jucător, printre alte întreceri interne, a cîștigat : două meciuri la Urusov (3—1 în 1853 și $13\frac{1}{2}$ — $7\frac{1}{2}$ în 1859), unul la Șumov (4—2 în 1862) și o confruntare cu Janiș de 40 de partide. În 1863, în cursul unei călătorii la Paris, se întîlnește cu Morphy fără însă a putea juca cu el. Supranumit „Philidorul rus“, studiază în amănunțime vechea „Deschidere a cailor regelui“ (1.e4 e5 2. Cf3 Cf6) punînd-o în practică sub denumirea de „Apărarea Petrov“ și cunoscută în prezent ca „Apărarea rusă“, aplicată frecvent la marile turnee internaționale.

Petrovici Nenad. Iugoslavia : n 1907. Inginer. Mİa — 1965. Problemist foarte talentat, elaborează peste 700 de lucrări de toate genurile, primind circa 200 de distincții, dintre care 60 de premii I. Publicist erudit, în 1951 fondează revista iugoslavă „Problem“. Este unul din elementele de bază ale colectivului care întocmește „Albumele F.I.D.E.“ de problemistică. Colaborator activ la un important număr de reviste de șah artistic din întreaga lume.

Pfeiffer Gerhard. R. F. Germania : n 1923. Mİ — 1957. CN : 1964. Ol : 1950—1960. Participant la 4 Ti cu rezultate superioare. În timpul liber compune probleme și studii remarcabile.

Pflegger Helmuth. R. F. Germania : n 1943. Doctor în medicină. Mİ — 1965. MM — 1975. CN : 1965. VTi : Polanica Zdroj/1971, Lorenço Marques/1973, Montilla Moriles/1973. Ol : 1964, 1968, 1972, 1974 și 1978—1982. Un rezultat de neuitat îl realizează la Olimpiada Buenos Aires/1978 cînd, învîgîindu-l pe Polugaevski, aduce victoria țării sale cu $2\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ în meciul cu echipa U.R.S.S., campioana lumii, restul partidelor fiind remize.

Philidor-Danican François-André. Franța : n Dreux 7.9.1726 — d Londra 31.8.1795. Descendent al unei familii de

muzicieni de origine italiană, la 9 ani este primit în corul pajilor din capela curții regale de la Palatul Versailles unde, paralel cu lecțiile de muzică, învață și șahul, care se juca în pauze de membrii corului și orchestrei. Progresele sale sînt atît de rapide încît toți sînt de acord că se găsesc în fața unui „copil-minune“, un geniu al șahului, cum nu mai apăruse de la celebrul Gioacchino Greco. Adolescent încă fiind, își îndreaptă pașii spre „Café de la Régence“ unde devine elevul și... adversarul lui Légal, cel mai bun maestru francez al timpului, singurul partener cu care a jucat de la egal la egal, fără a-i oferi niciun avantaj. La 16 ani începe să joace „aveugle“, un an mai tîrziu dînd simultane la două mese, care uimeau pe parizieni. La 19 ani, nemaiavind adversari în țara sa, asemănător primilor mari campioni ai șahului Ruy Lopez, Leonardo, Paolo Boi și Greco, pornește „în lumea largă“ în căutare de adversari și glorie. Să parcurgem pe scurt acest „periplu terestru“... de o viață. ● 1745 — Pleacă în Olanda, cu un muzician italian, oprindu-se la Rotterdam și Haga unde susține o serie de spectacole muzicale și șahiste. ● 1746 — Sosit la Londra frecventează curent cunoscuta „Slaughter's Coffee House“ unde, în anul următor, îl învinge cu $+8 = 1 - 1$ pe sirianul Philippo Stamma, considerat unul dintre cei mai puternici maeștri ai timpului, căruia îi acordase avantajul mutării și decizia ca remizele să fie considerate partide cîștigate pentru Stamma. La scurt timp cîștigă cu $4 - 1$ încă un meci, tot cu avantaj, contra englezului Janssens. ● 1748 — Se întoarce în Olanda și redactează, la Eindhoven, manuscrisul cărții „L'Analyse du jeu des échecs“, capodopera șahistă a secolului XVIII. ● 1749 — La invitația ducelui de Cumberland revine în Anglia și tipărește „Analiza jocului de șah“ la Londra, în 433 de exemplare, fapt considerat pe atunci un mare succes de librărie. Cartea constituie una din primele încercări de a studia metodic șahul și de a stabili unele principii și reguli generale de joc. Autorul este primul scriitor de teorie șahistă care se ocupă și de jocul de mijloc și care, pornind de la principiul că „pionii sînt sufletul șahului“, analizează întreaga partidă ca un tot unitar în care „soldații“ joacă unul din rolurile principale, pronunțindu-se în concluzie pentru un joc științific, pozițional. Pînă în zilele noastre lucrarea a fost retipărită în jurul a 100 de ediții, în toate țările lumii. ● 1751 — Devenit o

personalitate proeminentă este invitat la curtea regelui Frederic II al Prusiei, unde susține o serie de simultane cu partide „aveugle“ ● 1752 — Revine pentru a treia oară în Anglia ● 1754 — După o absență de zece ani traversează Canalul Minciei și se întoarce la Paris dedicându-se muzicii și numai arareori șahului. În cursul unei scurte vizite la Berlin susține primul său simultan de 3 partide „oarbe“ realizând un record depășit abia peste un secol ● 1757 — Într-un meci desfășurat la „Café de la Régence“ îl învinge pentru ultima oară pe Légal, scorul rămânând necunoscut ● 1760 — Se căsătorește cu Angelica Richer, o viitoare cîntăreață de „Concert Spirituel“, care îi va dăruia șapte copii ● 1766 — Fericit în viața sa de familie compune cea mai frumoasă operă „Ermelinda principessa di Norvegia“, pentru care regele Ludovic XV îi oferă drept răsplată 25 de ludovici de aur ● 1774 — Contractînd cu organele de resort ale operei engleze o participare permanentă în perioada februarie-iunie la festivalurile muzicale din Anglia, activitatea sa șahistă și profesională se va împărți între Paris și Londra. În acești ani compune un mare număr de opere muzicale și joacă relativ puțin șah, din lipsa unor adversari de forța sa, rezumîndu-se la spectacole cu partide „aveugle“ sau cu avantaj ● 1789 — Compune „Te Deum“ în onoarea regelui George III al Angliei, în timp ce în țara sa la 14 iulie masele populare iau cu asalt Bastilia, simbolul absolutismului francez, declanșînd „Marea Revoluție Franceză“ ● Biografia din ultimii trei ani este mai puțin cunoscută, numeroasa sa familie fiind suspectată de simpatii regaliste în mediul căreia își desfășurase toată activitatea. Se pare că în 1790 i s-a permis să plece din nou la Londra pentru a da curs invitațiilor curente ale șahiștilor și muzicienilor englezi ● 1792 — La cererea sa de a se întoarce la Paris i se refuză viza de intrare în țară. Se cunoaște faptul că la 10 august în Franța se produce „a doua revoluție“, regele Ludovic XVI este internat în Turnul Templierilor și revoluția democratică preia puterea ● 1795 — În ziua de 2 mai, la aproape 69 de ani, susține la „The London Chess Club“ ultimul său simultan de trei partide „aveugle“. Patru luni mai tîrziu, la 31 august (nepotul său Eugene Danican Philidor afirmă că ar fi decedat la 3 septembrie) se stinge din viață într-o singurătate morbidă și sărăcie. Ca o

ironie a soartei, la numai câteva zile după înmormintarea sa în incinta bisericii St. James-Piccadilly din Londra, a fost înscris pe lista emigranților care se puteau întoarce în Franța. Din păcate, toate încercările ulterioare de a se identifica mormintul său au rămas infructuoase. De departe cel mai bun jucător al secolului XVIII, este inițiatorul jocului pozițional, primul strateg al șahului, căruiu îi dă impulsul necesar pentru ieșirea din stadiul „copilăriei”. Contribuția lui la dezvoltarea milenarului joc a fost decisivă. Prin „Analyse” și propaganda făcută cu ocazia călătoriilor sale prin cele mai înaintate țări europene din acea vreme, a creat condițiile necesare avântului pe care l-a luat șahul în secolele următoare. Apreciat ca o mare personalitate, încă din viață i s-a turnat bustul în bronz, așezat în „Café de la Régence”, iar regele i-a comandat portretul în ulei, existent în muzeul de la Versailles, după care s-au făcut toate reproducerile publicate.

Piatesi Antonio. Italia : n 1903. Compozitor remarcabil, elaborează peste 800 de probleme directe cu mat în 2 și 3 mutări, din care circa 200 au fost distinse, 22 primind premiul I.

Pietzsch Wolfgang. R. D. Germană : n 1930. MI — 1961. MM — 1965. CN : 1949, 1959, 1962 și 1967. Participă la circa 10 Ti cu rezultate variabile. Tz : Madrid/1960. Ol : 1952, 1958—1962, 1966 și 1968. Jucător talentat.

Pillsbury Harry-Nelson. S.U.A. : n 5.12.1872 — d 17.6. 1906. Talent de excepție, începe să joace șah abia la vârsta de 16 ani, debutând în „arena” internațională cu un succes de prestigiu în turneul de la New York/1893 și o victorie în meciul cu Walbrodt ($2\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$) la Boston/1893, suficiente pentru a fi invitat doi ani mai târziu la celebrul Hastings/1895 unde în principal se dădea lupta pentru supremația mondială între fostul campion al lumii Steinitz și noul lider al șahului mondial Em. Lasker, iar în secundar alți 20 de jucători din elita șahului mondial „se băteau” pentru un loc cât mai bun în clasament. Rezultatul a fost o „surpriză fantastică”, cum l-au calificat unii gazetari, turneul fiind câștigat de prea puțin cunoscutul H. Pillsbury, după ce învinsese în partidele directe pe marii maeștri Tarrasch, Steinitz, Gunsberg și Janowski, primele cinci locuri fiind ocupate în ordine de : 1. Pillsbury $16\frac{1}{2}$ puncte (din 21), 2. Cigorin 16, 3. Em. Lasker $15\frac{1}{2}$, 4. Tarrasch 14, 5. Steinitz 13. După această spec-

taculoasă intrare în Olimpul șahist se dedică în întregime șahului participând la încă 12 mari Ti în care se clasează invariabil pe unul din primele patru locuri : Petersburg — 1895/96 (locul 3), Nürnberg/1896 (3—4), Budapesta/1896 (3), Viena/1898 (1—2), Londra/1899 (2—4), München/1900 (1—3), Paris/1900 (2), Buffalo/1901 (1), Monte Carlo/1902 (2) și 1903 (3), Hanovra/1902 (2) și Viena/1904 (4). În aceeași perioadă îl învinge în meciuri directe pe Showalter la New York cu $11\frac{1}{2}$ — $9\frac{1}{2}$ în 1897 și 8—4 în 1898 și termină la egalitate, 5 remize, cu English la Viena în 1896. În 1904 la Ti de la Cambridge Springs boala lui de nervi, de care suferea, se agravează, clasându-se mai slab pe locurile 7—8. Se reîntoarce în țara sa, renunță la orice activitate șahistă, dar era prea târziu. În 1905 face o tentativă de sinucidere, în urma căreia rămâne parțial paralizat, decedând un an mai târziu, în urma unui colaps, la vârsta de 34 de ani. Dotat cu o memorie prodigioasă, în 1900 la Philadelphia ridică recordul mondial de partide „aveugle“ în simultan la 20 ($+14 = 5 - 1$), apoi la 21 ($+3 = 11 - 7$) în 1902 la Hanovra și câteva luni mai târziu la 22 ($+17 = 4 - 1$) la Moscova. „Pillsbury este un șahist genial, cu un joc plin de idei profunde și va ocupa întotdeauna un loc de frunte printre marii maeștri ai minunatului nostru joc“, scria cîndva sobrul Tarrasch. Ca practicician, în meteorica sa existență, a jucat în stilul pozițional al lui Steinitz, străduindu-se însă să evadeze din canoanele „Școlii noi“ prin unele variante din „Gambitul damei“ legate de numele său. A fost un erudit analist al finalurilor, din care unele au intrat în manualele de șah.

Pilnik Herman. Germania/Argentina : n 1914 — d 1981. Emigrează în Argentina în 1930. Funcționar civil. MI — 1950. MM — 1952. CN : 1942, 1945 și 1958. VTi : Mar del Plata/1944 (1—2), Lucerna/1951 (1—2), Beverwijk/1951, Viena/1952, Belgrad/1952 și Stuttgart/1954. Participă la 24 Ti cu rezultate superioare. Tiz : Stockholm/1952 și Göteborg/1955. Ol : 1950—1958. Deține recordul pentru cea mai lungă partidă internațională, 191 de mutări în 23 h 10', încheiată remiză, jucată la Mar del Plata/1950 cu M. Czerniak.

Pinter Jozsef. Ungaria : n 1953. MI — 1976. CN : 1978 și 1979. VTi : Roma/1979. Tz : Herculane/1982. Tiz : Las Palmas/1982. Ol : 1980 și 1982. Jucător talentat.

Pirc Vasia. Iugoslavia : n 1907 — d 1980. Istoric. MI — 1950. MM — 1953. CN : 1935, 1936, 1937, 1949 și 1953. VTi : Maribor/1934 (1—2), Novisad/1936, Hartzburg/1938, Lodz/1938, Teplitz Schönau/1947 (1—2), Londra/1954 (1—2) și Amsterdam/1954. Tz : Pyrmont/1951 și München/1954. Între 1929—1968 participă la 32 Ti cu rezultate variabile. Ol : 1931, 1935, 1937, 1950—1954. Încheie la egalitate un meci cu Euwe (+2 =6 —2) în 1949. Publică diferite lucrări teoretice și culegeri de partide. Îmbogățește teoria deschiderilor cu „Apărarea iugoslavă” denumită în prezent „Apărarea Pirc-Ufimtev”.

Pidevski Nikola-Bocev. Bulgaria : n 1933. Avocat. MI — 1957. MM — 1964. CN : 1954, 1955, 1962 și 1964. VTi : Varna/1960 și 1975 (1—2), Polanica Zdroj/1963 și Coka/1981 (1—3). Participă la 20 Ti cu rezultate medii. Tz : Pola/1975. Ol : 1956—1974 și 1978. Jucător talentat.

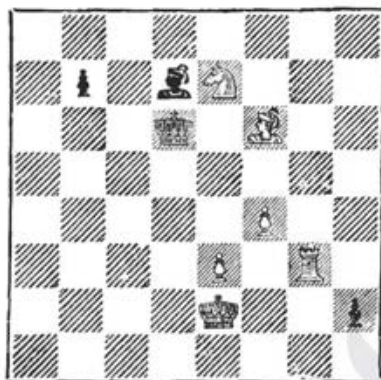
Plachetka Jan. Cehoslovacia : n 1945. MI — 1973. MM — 1978. VTi : Trnava/1979, Sofia/1979, Stari Smokovec/1979 (1—2) și Titograd/1982. Ol : 1980 și 1982. Jucător talentat.

Plachutta Josef. Austria : n 1827 — d 1883. Problemist remarcabil, elaborează peste 400 de lucrări în perioada 1850—1880. Participă la o serie de concursuri internaționale prestigioase ca : „Era”/1856, „Congresul American”/1857, „Régence”/1860, Bristol/1861 și Londra/1862, cucerind numeroase premii.

Planinci Albin. Iugoslavia : n 1944. MI — 1969. MM — 1972. VTi : Ljubljana/1969, Varna/1970 și Amsterdam IBM/1973 (1—2). Participă rar la marile Ti, cu rezultate variabile. Jucător talentat, cu un stil agresiv, uneori chiar violent, catalogat ca „neoromantic”.

Plater Kazimierz. Polonia : n 1915. MI — 1950. CN : 1949, 1956 și 1957. Participă la 12 Ti cu rezultate medii. Ol : 1952, 1956 și 1960. Jucător remarcabil.

Platov Vasili. Letonia/U.R.S.S. : n 1881 — d 1952. Medic bacteriolog. Etudist foarte talentat, compune peste 200 de studii, circa o treime fiind premiate. Lucrările sale, de înaltă valoare artistică, din care un exemplu publicat în 1939 se vede în diagrama din pag. 322 (1.Cc8! Nc8 2.Ne7! Rc7 3.Nd8 Rb8 4.Nc7 Ra7 5.e4! b6 6.Nb6 Rb8 7.Nc7 Ra7 8.Nb8 Rb8 9. Tb3 +—), se disting prin puritatea formei, conținut bogat și joc sclipitor. În colaborare cu fratele său Mihail, elaborează de

asemenea un mare număr de lucrări de aceeași valoare. Împreună cu L. Kubbel și A. Troitki formează grupul de fondatori ai școlii sovietice de studii din șahul artistic modern.

Pogorevici Marina. România: n Ploiești 3.12.1960. Studentă matematici. Mn — 1977. MI și MM — 1981. CNj: 1976 și 1979. VTn: Ploiești/1974 și 1975, București/1977 și Herculan (Cu)/1982. VTi: Szentes/1978, Czeszokowa/1978, Călimănești/1979, Arad/1980 și Atena/1982. VTz: Bydgoszcz/1981. Tiz: Bad Kissingen/1982. Ol: 1982. Învăță șahul la vârsta de 5 ani de la mama sa Maria Albuleț-Pogorevici, care-i va construi cariera șahistă cu competența-i cunoscută. Datorită talentului său deosebit și unei ambiții ieșite din comun progresează rapid astfel că la 15 ani devine campioană națională a junioarelor mici iar în 1979 își apropie și titlul absolut al jucătoarelor sub 21 de ani. Promovînd în întrecerile internaționale, în intervalul 1976—1982, participă la 20 turnee importante realizînd în general rezultate superioare. Se remarcă în mod special prodigioasa sa evoluție din anul 1981, cînd după ce îndeplinește normele de MI cîștigă impresionant prestigiosul zonal de la Bydgoszcz fapt pentru care, datorită punctajului obținut, intră în elita șahului mondial, fiind prima MM a țării sale. Jucătoare de atac, cu un stil încă în curs de experimentare.

Polerio Giulio Cesare. Italia: n 1548 — d 1612. Jucător remarcabil și mare iubitor al șahului. Îl însoțește pe Leonardo în călătoriile sale în Spania, adunîndu-i partidele într-un manuscris. Lui i se atribuie o traducere făcută în 1594 după

lucrările lui Ruy Lopez, precum și alte manuscrise existente în bibliotecile din Italia. Datorită însemnărilor sale, s-au putut stabili, în mare măsură, evenimentele șahiste din sec. XVI și jucătorii proeminenți ai timpului.

Polihroniade-Rusu (n. Ionescu) Elisabeta. România : n București 24.4.1935. Licențiată în filozofie. Mn — 1959. Me — 1970. MI — 1960. MM — 1982. CN : 1966, 1970—1972 și 1975—1977. VTn : București/1961, 1964, 1969 și 1975 (1—2), Oradea/1964 (1—3) și Herculan/1965 (1—2). VTi : Piotrkow Tribunalski/1967, Brașov/1967 (1—2), Budapesta/1968, Emmen/1968, Varna/1969 (1—2), Milanov/1970, Oxford/1971, Vrnjacka Banja (CCE III)/1971 (1—3), Sinaia/1977 (1—3), Hyères/1980 (1—2) și 1982, Smederevska Palanka/1981. Tz : Sinaia/1960, Varna/1966, Vrnjacka Banja/1970 (1—3), Wijk aan Zee/1973 (1—4), Karlovy Vary/1975, Zalaegerszeg/1979 și Bydgoszcz/1981. Tiz : Ohrid/1971, Menorca/1973 și Rio de Janeiro/1979. Tc : Vrnjacka Banja/1961. Meci : Köln Fischdick +3 —3. Se clasează pe locul IV (12 participante) în finala a doua a CMC, 1972/77. Ol : 1966—1974 și 1978—1982. La 9 ani are primul impact cu jocul de șah de care nu se mai desparte niciodată. În 1951 turneul de debut, campionatul Capitalei, unde realizează un rezultat modest dar multă experiență. Urmează după numai un an prima finală națională și intrarea în arena internațională, în 1955, cu ocazia meciului România — Bulgaria, astfel că la 20 de ani este jucătoare de lot și... „o veritabilă speranță a șahului românesc“ cum afirmau cronicarii timpului. După 30 de ani de activitate este posesoarea celui mai bogat palmares feminin din țara sa, cu câteva recorduri de mare prestigiu, cum sînt cele șapte titluri de campioană națională și tot atîtea participări la Zonale și Olimpiade. Autoare a patru cărți de șah (2 în colaborare), dintre care se remarcă „Campionii de șah ai lumii“. Din 1976 prezintă rubrica de șah la televiziune.

Polugaevski Lev. U.R.S.S. : n 1934. Inginer. MI — 1961. MM — 1962. CN : 1968. VTi : Marianske Lazne/1959, Mar del Plata/1962 și 1971, Bad Liebenstein/1963 (1—2), Soci/1963, 1974 și 1976, Sarajevo/1964 (1—2), Beverwijk/1966, Belgrad/1969 (1—4), Amsterdam/1970 (1—2) și 1972, Skoplje/1971, Budapesta/1975 (1—2), Montilla/1975 (1—2) și Wijk aan Zee/1979. Tiz : Palma de Mallorca/1970, Petropolis/1973, Manila/1976, Riga/1979 și Toluca/1982. Mc : 1974, 1977 și 1980 —

Vezi Cap. VI. F.I.D.E. și I.C.C.F. Face parte din echipa U.R.S.S. care înfruntă „Restul lumii“, la Belgrad în 1970 și pierde la masa a IV-a cu $1\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$ în fața cehoslovacului Hort. Jucător pozițional, produs tipic al școlii științifice de șah inițiată de Botvinnik.

Pomar Salamanca Arturo. Spania : n 1931. MI — 1950. MM — 1962. CN : 1946, 1950, 1957, 1962 și 1966. VTi : Gijon/1955, Milwaukee/1956, Madrid/1959 (1—2), Torremolinos/1961 (1—2), Palma de Mallorca/1965 (1—3), Malaga/1971 și Ales/1981 (1—3). Participă la circa 20 mari Ti cu rezultate superioare. Tz : Madrid/1961, Enschede/1963 și Amsterdam/1966. Tiz : Stockholm/1962. Ol : 1958—1978 (11 ediții). Campion al Balearelor la 10 ani și al Spaniei la 15 ani, este considerat un veritabil „copil minune“ al șahului, un nou Ruy Lopez, entuziasții văzînd în el un viitor purtător al „coroanei“ lui Alehin. Rezultatele ulterioare nu au confirmat însă speranțele, contractînd o foarte neplăcută dereglare nervoasă.

Ponziani Domenico Lorenzo. Italia : n 1719 — d 1796. Profesor de Drept. Mare iubitor al jocului de șah, scrie în 1769 și publică sub semnătura „Autor modenез“ cartea „Il giuoco incomparabile degli scacchi sviluppato con nuovo metodo per condurre chiunque fino alle finezze piu magistrale“, întocmită în spiritul combinativ al „școlii calabreze“, care continua să domine Italia, opunîndu-se teoriilor lui Philidor din Franța.

Popov Liuben. Bulgaria : n 1936. MI — 1965. CN : 1970. VTi : Reggio Emilia — 1972/73 și 1973/74 și Plovdiv/1973. Ol : 1970, 1974, 1980 și 1982. Jucător remarcabil.

Porath-Foerder Josef. Germania/Palestina/Israel : n 1909. MI — 1952. CN : 1937 și 1940 — Palestina, 1953, 1957, 1959 și 1963 — Israel. Participă la circa 10 Ti cu rezultate variabile. Tz : Ulan Bator/1964. Tiz : Amsterdam/1964. Ol : 1928 — Germania, 1935 și 1939 — Palestina, 1952—1968 — Israel. După 1970 renunță la șahul competițional.

Porreca Giorgio. Italia : n 1927. Specialist în limba rusă. MI — 1957. CN : 1950 și 1956. Participă la diferite Ti cu rezultate medii. Ol : 1950—1954. Publicist erudit, este autorul mai multor monografii din teoria deschiderilor și studiilor de final, precum și al unui „Dizionario Enciclopedico Degli Scacchi“, scris, în colaborare, la Milano în 1971.

Portilla Vicente Maria Norberto. Mexic : n 1849 — d 1874. Problemist talentat, elaborează în scurta sa viață peste

100 de lucrări directe cu mat în 2, 3 și mai multe mutări, din care în 1973 publică în S.U.A. o selecție sub titlul „Chess Problems“.

Portisch Lajos. Ungaria : n Zalaegerszeg 4.4.1937. MI — 1958. MM — 1961. CN : 1958, 1961, 1962, 1964, 1966, 1971 și 1975. VTi : Balatonfüred/1958, San Benedetto del Tronto/1960, Sarajevo/1962 (1—2) și 1963, Amsterdam/1963, 1967 și 1969, Beverwijk/1965 (1—2) Skoplje/1968, Monte Carlo/1969 (1—2), Hastings — 1969/70 și 1970/71, Adelaide/1971, Wijk aan Zee/1972, 1975 și 1978 (1—2), Las Palmas/1972, San Antonio/1972 (1—3), Ljubljana-Portoroz/1973, Portoroz/1973, Milano/1975 și Tilburg/1978. Tz : Madrid/1960, Halle/1963 și 1967, Raach/1969. Tiz : Stockholm/1962, Amsterdam/1964, Soussa/1967, Palma de Mallorca/1970, Petropolis/1973, Biel/1976, Rio de Janeiro/1979 și Toluca/1982. Mc : 1965, 1968, 1974, 1977 și 1980 — Vezi : VI. F.I.D.E. și I.C.C.F. Ol : 1956—1974 și 1978—1982 (13 ediții). Joacă la masa a III-a în confruntarea „Restul lumii“ — U.R.S.S. câștigând cu $2\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ meciul cu Korcinoi. Talent de excepție, considerat de presa de specialitate „cel mai bine pregătit șahist din lume la alb“, este dotat cu un mare simț pozițional, ajungând la o tehnică de joc rafinată.

Portius Karl. Germania : n 1797 — d 1862. Problemist amator de forță medie și autor al unor lucrări șahiste de mare valoare pentru timpul său, dintre care se distinge „Katechismus der Schachspielkunst“, publicat la 1854 și retipărită apoi în alte 12 ediții până în anul 1920. Începând din anul 1843 conduce mulți ani rubrica de șah din „Illustrierte Zeitung“ care apare la Leipzig.

Pospisil Josef. Cehoslovacia : n 1861 — d 1917. Profesor. Problemist considerat unul din cei mai reprezentativi exponenți ai „Școlii boemiene“, compune peste 250 lucrări publicate în diferite cărți atât în țara sa cât și peste hotare.

Prins Lodewijk. Olanda : n 1913. Ziarist. MI — 1950. MM — 1982. CN : 1965. VTi : Birmingham/1937 (1—2) și 1939, Gijon/1947 (1—2), Beverwijk/1948, Nimwegen/1948, Madrid/1951 și Tarragona/1954. Participă la circa 30 Ti cu rezultate variabile. Tz : Bad Pyrmont/1951. Tiz : Stockholm/1952. Ol : 1937, 1939 și 1950—1968 (12 ediții). Autor a numeroase cărți și articole șahiste.

Pritchett Craig William. Scoția : n 1949. Profesor. MI — 1976. VTi : Decin/1974. Participă la peste 12 Ti cu rezultate variabile. Tz : Pola/1975. Ol : 1966 și 1970—1980. Cel mai bun rezultat : locul III la CMJ de la Groningen/1970. Talent remarcabil, este considerat cel mai tare jucător de șah al țării sale de la G. H. Mackenzie (sec. XIX) încoace. Autor al cărții „The Scheveningen Sicilian“, Londra/1977.

Proca Zeno. România : n Sibiu 1906 — d 15.2.1936. Doctor în științe juridice. Jucător foarte talentat participă la 12 Ti, ocupînd locul II în finala CN din 1926/27. Ol : Haga/1928. Compozitor remarcabil elaborează o temă proprie în problemele cu retromat, care se răspîndește apoi în întreaga lume șahistă.

Prokes Ladislau. Cehoslovacia : n 1884 — d 1966. Profesor. Jucător remarcabil și etudist talentat. Participă în perioada 1922—1931 la circa 10 Ti și Ol : 1927, 1928 și 1931 cu rezultate medii, după care se dedică șahului artistic, compunînd în 30 de ani peste 1 000 de studii, din care 623 sînt publicate în 1951 la Praga, în cartea sa „Kniha Sachovych studii“.

Prokop Frantisek-Josef. Cehoslovacia : n 1901. Compozitor talentat, elaborează peste 500 de studii, circa 60 fiind premiate. Autor prolific, publică 12 lucrări, din care cea mai apreciată este „1 000 Auserlesene Schachaufgaben aus den letzten 25 Jahren“, tipărită la Praga în 1968.

Przepiorka David. Polonia : n 1880 — d 1942. Comerciant. Jucător și compozitor talentat. Participă la 22 de Ti cu rezultate variabile. Ol : 1930 și 1931. Cel mai bun rezultat : cîștigarea turneului de la München/1926, înaintea marilor maeștri Bogoliubov, Spielmann și Sämisch. Concomitent cu jocul la tablă compune și un mare număr de probleme în 3 și mai multe mutări, multe din ele fiind publicate de Weenink în cartea „D. Przepiorka a master of strategy“, Amsterdam/1932.

Psahis Lev. U.R.S.S. : n 1958. MI — 1980. MM — 1982. CN : 1980 și 1981. VTi : Nalenczow/1980 (1—2) și Sarajevo/1981. Tiz : Las Palmas/1982. Jucător talentat, în ascensiune.

Puc Stojan. Iugoslavia : n 1921. MI — 1950. VTi : Viena/1949 (1—2), Dortmund/1951 și Sarajevo/1960 (1—2). Ol : 1950. Jucător amator remarcabil.

Purdy Cecil John Seddon. Noua Zeelandă/Australia : n 1907 — d 1979. Editor. MI — 1951. MMc — 1953. CN : 1924 — N. Zeelandă, 1935, 1937, 1948 și 1951 — Australia. Ol : 1970. Primul campion mondial de șah prin corespondență în perioada 1953—1958. Autor a două cărți privind meciurile pentru CN și al unei admirabile culegeri de divertisment umoristic șahist „Among These Mates”, Sydney și Londra 1939, semnate sub pseudonimul Chielamangus.

Q

Quinones Oscar Carillo. Peru : n 1941. MI — 1963. Multiplu campion național. Cel mai bun rezultat : calificarea la Tiz Amsterdam/1964. Ol : 1964, 1970, 1972. Jucător remarcabil.

Quinteros Miguel Angel. Argentina : n 1947. MI — 1970. MM — 1973. CN : 1966. VTi : Wijk aan Zee/1973 (1—2), Torremolinos/1975 (1—2), Caracas/1976, Jakarta/1978 (1—2). Tz : Sud America/1972 și Fortaleza/1975. Tiz : Leningrad/1973, Manila/1976 și Moscova/1982. Ol : 1970 și 1974—1982. Jucător talentat, cu mari fluctuații de formă. La marele Ti de la Amsterdam IBM/1973 realizează cel mai paradoxal rezultat din istoria șahului : obține $+2 = 7 - 0$ la primii clasați și... pierde toate partidele la ultimii șase, încheind concursul pe locul 15 din 16 participanți.

R

Rabar Braslav. Iugoslavia : n 1919 — d 1973. MI — 1950. CN : 1951. VTi : Sao Paulo/1952. Tz : München/1954. Tiz : Göteborg/1955. Participă la circa 10 Ti cu rezultate variabile. Ol : 1950, 1952 și 1954. Conduce colectivul care a stabilit în 1965 codul semnelor „Informator” pentru comentarea partidelor. Autor a numeroase lucrări șahiste.

Rabrab Khata' I. Puternic jucător arab din sec. IX care întocmește câteva Mss conținând o serie de mansube, preluate probabil din partidele jucate de el, din care unele pagini se găsesc în păstrare la „Royal Asiatic Society”.

Radovici Corvin. România : n Călățele — Cluj 19.12.1931. Mn — 1958. MI — 1968. VTi : Cluj-Napoca/1951, Sibiu/1957 și Arad/1958. Participă la circa 10 Ti cu rezultate variabile. Ol : 1960, 1962 și 1964. Practică un joc pozițional, cu încercări de contraatac.

Radulov Ivan. Bulgaria : n 1939. MI — 1968. MM — 1972. CN : 1971, 1975 și 1977. VTi : Helsinki/1972, Montilla/1974 (1—3) și 1975, Torremolinos/1975 (1—2), Wijk aan Zee (II)/1975 și Vrbas/1979. Participă la circa 14 Ti cu rezultate medii. Tz : Vrața/1975. Ol : 1968—1974 și 1978—1982. Jucător talentat.

Ragozin Viaceslav. U.R.S.S. : n 1908 — d 1962. Inginer. MM — 1950. MMc — 1961. CNc : 1927 și 1928. VTi : Helsinki/1946. Participă la circa 12 Ti cu rezultate variabile. Tz : Moscova/1947. Tiz : Stockholm/1948. Al doilea campion mondial de șah prin corespondență, în intervalul 1959—1962. Teoretician erudit, introduce în practica șahului multe idei noi, printre care se numără și „Apărarea Ragozin“.

Raicevici Vladimir. Iugoslavia : n 1949. MI — 1975. MM — 1976. VTi : Vrnjacka Banja/1976 (1—2), Napretka/1977 și Sarajevo/1978. Jucător talentat în ascensiune.

Raikovici Dușan. Iugoslavia : n 1942. MI — 1974. MM — 1977. VTi : Vrnjacka Banja/1976 (1—2) și Smederevska Palanka/1979. Participă la circa 18 Ti cu rezultate remarcabile.

Ramirez de Lucena Juan. Spania : Sec. XV. Ambasador-consilier al reginei Isabella a Castiliei și al regelui Ferdinand II al Aragonului, primii suverani ai Spaniei după 1479. Jucător și teoretician de la sfârșitul secolului XV, este unul din principalii precursori ai jocului de șah din perioada formării lui. După o lungă călătorie în Italia, serie la Salamanca, în 1497, opera sa deosebit de prețioasă ca document privind istoria șahului, cu titlul complet „Repeticion de amores y Arte del axedrez con 150 juegos de partido“, prima carte de șah apărută în lume. Lucrarea este compusă din două părți distincte, după cum rezultă chiar din titlul ei. Prima, „Repeticion de amores“, conține o serie de lecții despre iubire adresate unei necunoscute „linda dama su amiga“, iar a doua, „Arte del axedrez“, este dedicată în întregime jocului de șah și cuprinde o prezentare sumară a 12 deschideri, printre care actualele : Apărarea franceză, Partida spaniolă, Apărarea Philidor, Deschiderea centrală, Apărarea scandinavă și Partida italiană, 11 diagrame cu mișcarea figurilor din poziția inițială a partidei și 150 finaluri de partidă. Interesant de reținut este faptul că în cartea sa denumeste șahul vechi „del viejo“, iar pe cel nou „del Dama“ și explică originea noii denumiri prin forța excepțională pe care o are acum

dama față de rolul modest din șatrândj. Tot aici se vorbește pentru prima oară de luarea „en passant”, deși se pare că această regulă era cunoscută mai de mult. Specialiștii au constatat că unele mențiuni despre noile reguli ale șahului contemporan se găsesc în așa-numitul „Manuscris dela Göttingen” lucrare anonimă întocmită în jurul anului 1485 și atribuită tot lui Lucena. Se poate afirma că el a fost primul teoretician al șahului.

Rauzer Vsevolod. U.R.S.S. : n 1908 — d 1941. Jucător amator, participă la numai câteva turnee interne retrăgindu-se din activitatea competițională în 1933 în urma unei grave îmbolnăviri. Teoretician erudit, introduce în jocul de șah „Atacul Rauzer” din Apărarea siciliană.

Razuvaev Iuri. U.R.S.S. : n 1945. MI — 1973. MM — 1976. VTi : Dubna/1979 (1—4), Polanica Zdroj/1979 și Keszthely/1981 (1—2). Jucător talentat.

Răducanu-Grabovietchi (n. Sigalas) Elena. România : n Brăila 2.9.1922. Calculator economist. Mn — 1952. CN : 1952. VTn : București/1951, Sibiu/1952, Arad/1954, Ploiești/1956 și Sinaia/1980 (1—2). Participă la câteva confruntări internaționale cu rezultate variabile.

Rădulescu Mihai. România : n București 8.11.1913 — d București 12.1.1980. Inginer agronom. Mn — 1950. Co : București/1936 (1—2). VTn : București/1944, 1954, 1958 (1—2), Tg. Mureș/1950 și 1952 (1—2), Focșani/1952 și Arad/1955 (1—2). Participă la peste 25 de Tn și la 8 confruntări internaționale, cu rezultate variabile. Ol : 1956. Autor a două cărți de finaluri deosebit de instructive, pentru toate categoriile de jucători.

Ree Hans. Olanda : n 1944. Licențiat în matematici și filozofie. MI — 1968. MM — 1980. CN : 1967, 1969 și 1971. VTi : Groningen/1965 (1—2) și 1966 (1—2), Ter Apel/1966, Vancouver/1971 (1—2) și Graz/1979. Participă la circa 18 Ti cu rezultate remarcabile. Ol : 1966, 1970—1982. În 1971 învinge într-un meci cu $4\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$ pe J. Donner.

Rehm Hans-Peter. R. F. Germania : n 1942. MIa — 1968. Problemist logic, elaborează circa 280 lucrări tematice premiate la diferite concursuri prestigioase. La data primirii titlului era cel mai tânăr MI din istoria șahului artistic.

Reicher Emanuel-George. România : n București 27.11. 1930. Analist programator. Mn — 1951. Mf — 1982. Co :

București/1950, 1951 și 1964. VTn : București/1948, 1950, 1951 (1—2), 1958 (1—2), 1964 (1—2) și 1971, Bacău/1951, Focșani/1952 (1—3) și Cluj/1953 (1—2). VTi : Le Havre/1980. Participă la circa 20 Ti cu rezultate variabile. Ol : 1970. Jucător talentat, practică un stil pozițional, cu contraatacuri bine conduse. Colaborator al „Revistei Române de Șah“ și la unele publicații de specialitate din străinătate.

Reicher (n. Iacovescu) Rodica. România : n București 4.12.1934. Proiectantă. Mn — 1963. Mnc — 1982. MI — 1970. Mlc — 1982. Jucătoare de șah la tablă și prin corespondență. VTn : Sibiu/1958 și 1965, Timișoara/1959 (1—2), București/1959 (1—2), 1960, 1961, 1967 (1—3), 1968 și 1973, Bacău/1961 (1—2), 1973 (1—2) și Eforie Nord/1981. Participă la circa 30 Tn și 10 Ti cu rezultate variabile. Cel mai bun rezultat îl obține la Ti Sinaia/1969 în care ocupă locul IV, $+2 = 11 - 0$, învingînd-o pe Alla Kușnir, cîștigătoarea turneului. Olc : II/1974—1983. Abordînd șahul prin corespondență din 1970, se califică în finala ediției a III-a a campionatului mondial 1980/83.

Reinfeld Fred. S.U.A. : n 1910 — d 1964. Jucător amator și autor prolific de literatură șahistă, în perioada 1940—1961 scrie un mare număr de cărți, publicate la Londra și New York, dintre care se distinge „Modern Fundamentals of Chess“.

Rejfir Josef. Cehoslovacia : n 1909 — d 1962. MI — 1956. Participă la un număr restrîns de Ti cu rezultate variabile, fără a se clasa niciodată pe primul loc. Ol : 1928, 1930, 1931, 1933, 1935, 1950 și 1958.

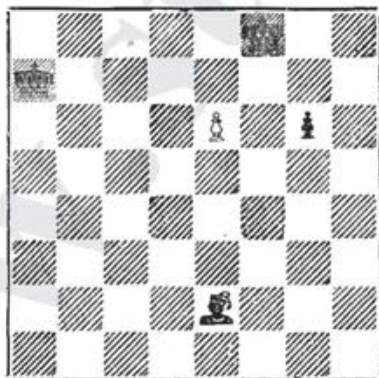
Relstab Ludwig. R. F. Germania : n 1904. Ziarist. MI — 1950. CN : 1942. VTi : Sopot/1936, Berlin/1937 (1—2), 1938 (1—2), Elster/1937 (1—2), Stuttgart/1947, Cuxhaven/1950 (1—3) și Viborg/1957. Participă la circa 25 mari Ti cu rezultate variabile. Ol : 1950 și 1952. Jucător foarte talentat și autor a 4 cărți șahiste.

Reshevsky Samuel. Polonia/S.U.A. : n Ozierkov 26.11. 1911. MM — 1950. CN : 1936—1944 și 1946—1948. VTi : Syracuse/1934, Margate/1935, Yarmouth/1935, Kemer/1937 (1—3), Hastings — 1937/38, Hollywood/1945, New York/1951, Dallas/1957 (1—2), Haiffa/1958 și Nathanya/1969. Tiz : Amsterdam/1964, Soussa/1967, Palma de Mallorca/1970 și Petropolis/1973. În lunga sa activitate de peste 40 de ani participă la

circa 35 de mari Ti cu rezultate în general superioare. Meciuri : 1936/Vidmar $2\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$, 1941/Horowitz $9\frac{1}{2}$ — $6\frac{1}{2}$, 1942/Kashdan $7\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$, 1952/Najdorf 11—7, Gligorici $5\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{2}$, 1953/Kashdan 11—7, Najdorf $9\frac{1}{2}$ — $8\frac{1}{2}$, 1956/Lombardy $3\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$, 1957/Bisguier 6—4, D. Byrne 7—3, 1960/Benkő $5\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{2}$, 1961/Fischer $5\frac{1}{2}$ — $5\frac{1}{2}$ și 1964/Portisch $\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$. Tc : Zürich/1953. Ol : 1937, 1950, 1952, 1958, 1964, 1968 și 1970. Talent de excepție, cunoaște șahul la vârsta de 4 ani, afirmându-se în numai câțiva ani ca un veritabil „copil minune” al șahului, jucând deja partide „tari” la 7 ani. Un an mai târziu devine cunoscut în lumea șahistă prin insolitele sale simultane pe care le dă în principalele capitale europene, mergînd de la o masă la alta pe un gen de estradă pentru a compensa diferența de statură datorată atît vîrstei cit și naturii, care i-a conferit o talie scundă. Are doar 9 ani cînd, în 1920, este invitat în S.U.A., unde confirmă excepționalul său talent șahist prin simultane susținute în frumoasele sale loane de la „Lenox Theater” „West Point” și principalele cercuri de șah americane. Doi ani mai târziu participă la primul său Ti, la New York, unde realizează un prestigios rezultat : 1. Ed. Lasker 4 puncte, 2. C. Jaffe 3, 3—6. S. Reshevsky, D. Janowski, J. Bernstein și H. Bigelow 2, care îl lansează convingător pe drumul spre Olimpul șahist. În același an toată familia sa se stabilește în S.U.A., dar lansarea micuțului Sammy... este amînată de tatăl său pînă în 1933 cînd își încheie studiile la Universitatea din Chicago, susținut de un concetățean bogat, care îl angajează apoi în funcția de contabil. După trei ani renunță la serviciu dedicîndu-se jocului de șah. A urmat o prodigioasă carieră șahistă și cele citeva mari succese : ● Participarea la turneul Haga/Moscova 1948, pentru desemnarea noului campion mondial în locul regretatului A. Alehin, unde ocupă locul 3—4 la egalitate cu Keres, ● Calificarea în Mc din 1968, ● Includerea în reprezentativa „Restul lumii” pentru meciul cu echipa U.R.S.S., din 1970, încheind la egalitate ($1\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$) confruntarea sa la masa a VI-a cu Smislov. Autor al cărții „Reshevsky on Chess”, New York, 1948.

Reti Richard. Austro-Ungaria/Cehoslovacia : n Pezinok 28.5.1889 — d Praga 6.6.1929. Profesor de matematică și fizică. CN : 1925 — Cehoslovacia. VTi : Viena/1911 și 1928, Kosice/1918, Rotterdam/1919, Amsterdam/1920, Göteborg/

1920, Teplitz Schönau/1922 (1—2) și Brno/1928. Participă la circa 50 Ti cu rezultate aproape constant superioare. În perioada 1914—1928, susține 16 meciuri, din care câștigă 7 (la Breyer/1920, Olland/1920 și 1928, Euwe/1920, Filep/1920, Landau/1927 și Weenink/1928), pierde 7 (la Tartakover/1914, 1919 și 1920, Kaufmann/1915, Spielmann/1910 și 1921 și Sämisch/1922) și termină la egalitate de 2 ori (cu Albin/1918 și Tartakover/1919). Ol: 1927. Talent șahist de excepție, atît la jocul practic, cît mai ales în gîndire, depune o imensă muncă de cercetare, cu precădere în teoria deschiderilor și finalurilor, concretizată prin : ● unele principii personale expuse în broșura „Die neuen Ideen im Schachspiel“ tipărită la Viena în 1922, care vor sta la baza „Școlii hipermoderne“ alături de controversatele partide ale lui Nimzovici, ● ilustrarea noilor sale idei prin elaborarea și aplicarea „Deschiderii Reti“, mereu prezentă în marile turnee și ● construirea unui mare număr de studii de final care, fără să fi participat la nici un concurs de compoziție, sînt incluse în toate manualele de șah sau în culegerile genului, multe din ele fiind apreciate ca excepționale. Remiza din diagramă publicată în 1929

(1.Re7 g5 2.Rd6! g4 3.e7 Nb5 4.Rc5!! N oriunde 5.Rd4 g3 6. Re3 $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{2}$) este elocventă. Dacă se mai adaugă și faptul că în relativ scurta sa carieră obține 14 premii de frumusețe pentru partidele jucate la marile Ti, din care 6 locuri I și că realizează 3 recorduri mondiale în simultane „aveugle“ : Haarlem/1919, 24 p (+21 =0 —3), București/1920, 24 p

(+20 =3 -1) și Sao Paulo/1925, 29 p (+20 =7 -2), se poate lesne imagina personalitatea acestui titan neîncoronat al șahului. Teoretician profund, promotor al școlii moderne de deschideri, literat șahist de valoare și celebru etudist, este un exemplu viu de șahist multilateral, fiind în același timp compozitor, cercetător și sportiv de frunte. Din păcate, o scarlatină rebelă pune capăt activității acestui mare artist al șahului, care lasă în manuscris monumentală operă șahistă „Meister des Schachbretts“, publicată în 1930 în Germania.

Ribli Zoltan. Ungaria : n 6.9.1951. MI — 1970. MM — 1973. CN : 1974 și 1977. VTi : Kecskemet/1972 (1—2), Budapesta/1975 (1—2), Mexico City/1980 și Baden Baden/1981 (1—2). Participă la circa 12 mari Ti, cu rezultate superioare. Tz : Reykjavik/1975, Varșovia/1979 și Herculan/1982. Tiz : Manila/1976, Riga/1979 și Las Palmas/1982. Mc : 1983. Cîștigă medalia de argint la CMj Atena/1971 și titlul de CE în 1971. Ol : 1970—1974 și 1978—1982. Unul din jucătorii foarte talentați ai țării sale.

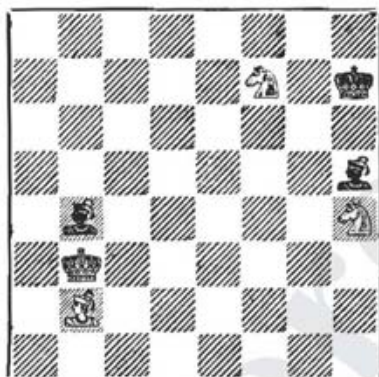
Rice John Michael. Anglia : n 1937. MIa — 1969. Compozitor remarcabil, elaborează circa 400 probleme, marea majoritate cu mat în 2 mutări. Publicist erudit, este redactorul secției de șah artistic al revistei „British Chess Magazine“ în perioada 1961—1974, autor al „An ABC of Chess Problems“ și coautor a încă trei lucrări de problemistică.

Richter Kurt. R. D. Germană : n 1900 — d 1969. Ziarist. MI — 1950. CN : 1935. VTi : Sopot/1935 și Saarow/1937 (1—2). Participă la 20 Ti cu rezultate în general superioare. Ol : 1930 și 1931. Autor prolific, redactează un mare număr de cărți și articole de teorie șahistă, scrise într-un stil inteligent, care redă în mod evident frumusețea jocului de șah, cum este de exemplu „Einfälle-Reinfälle“, Berlin/1960.

Rietveld Johannes. Olanda : n 1893 — d 1968. Pictor. Problemist fecund, compune în perioada 1918—1960 aproape 1 000 de lucrări cu mat în 2 și 3 mutări, circa 60 fiind premiate.

Rinck Henri. Franța/Spania : n 1870 — d 1952. Inginer chimist. Unul din cei mai prolifici compozitori de studii și finaluri din istoria șahului, elaborează în perioada 1902—1950, circa 1 500 de lucrări aproape toate publicate în „1 414 Fins de partie“, Barcelona/1950. Stilul său, caracteristic prin claritate și tehnică superioară, are uneori defectul de a fi

prea arid, din dorința de a se apropia cât mai mult de jocul practic. În studiul din diagramă (1.Cg5 Rh6 2.Nc1 Na5! 3. Ra4 Nb6! 4.Rb5 Na7! 5.Ra6 Nb8! 6.Rb7 Nh2 7.Cf3 1—0) publicat în 1926, se remarcă frumusețea combinației, într-o

poziție cu material redus. Într-un concurs organizat în Franța în 1924 la care participau compozitori de valoare, toate distincțiile, 3 premii și 3 mențiuni, au fost acordate lucrărilor lui H. Rinck, supranumit de conaționalii săi „Victor Hugo al șahului”.

Rinder Friedl. R. F. Germania : n 1905. Cîntăreață și pianistă. MI — 1957. CN : 1939, 1949, 1955, 1956 și 1959. Participantă la 8 Ti cu rezultate remarcabile. În 1939 participă la turneul final al CM ocupînd locul IV cu 15½ puncte din 19 posibile. Tz : Hercegnovi/1954, Venetia/1957 și Vrnjacka Banja/1960. Tc : Plovdiv/1959 și Vrnjacka Banja/1961. Ol : 1957, 1963 și 1966. Jucătoare talentată.

Rittner Horst. R. D. Germană : n 1930. MMc — 1961. CNc : 1956. Specializat în șahul de „laborator”, în 1966 cîștigă marele Ti în memoria lui Ragozin, iar după cinci ani se clasează pe primul loc în finala CMc 1968/71, devenind cel de al șaselea campion mondial de șah prin corespondență, deținînd titlul în perioada 1971—1975. Olc : III—VII. Participă activ la toate problemele organizatorice ale I.C.C.F.

Robatsch Karl. Austria : n 1928. Profesor de psihologie. MI — 1957. MM — 1961. CN : 1960. VTi : Madrid/1961 (1—2). Participă sporadic la marile Ti, cu rezultate superioare. Tz : Halle/1963. Ol : 1954, 1956, 1960, 1962, 1978, 1980. Jucător

foarte talentat și teoretician erudit, analizează și pune în practică „Apărarea Robatsch“.

Rodriguez-Vargas Oreste. Peru : n 1943. MI — 1972. MM — 1978. CN : 1972. VTi : Alicante/1974, Reggio Emilia/1975. Participă la circa 20 Ti cu rezultate variabile. Ol : 1964, 1970, 1972. Primul mare maestru al țării sale.

Rogard Folke. Suedia : n 1899 — d 1973. Avocat. Jucător amator de forță medie și ilustru organizator în șahul scandinav și mondial. Este cel de al doilea președinte al F.I.D.E. în intervalul 1949—1970.

Rogoff Kenneth. S.U.A. : n 1953. MI — 1974. MM — 1978. VTi : Norristown/1973. Participă la circa 12 Ti cu rezultate remarcabile. Tiz : Biel/1976. Obține medalia de bronz la CMj Atena/1971.

Romanișin Oleg. U.R.S.S. : n 1952. MI — 1973. MM — 1976. CEj : 1972. VTi : Novi Sad/1975, Erevan/1976, Dortmund/1976, Hastings — 1976/77, Leningrad/1977 (1—2), Cienfuegos/1977 (1—2), Gausdal/1979, Polanica Zdroj/1980 și Lvov/1981 (1—2). Tiz : Riga/1979. Ol : 1978. Jucător talentat, produs tipic al școlii sovietice de șah.

Romanovski Piotr. U.R.S.S. : n 1892 — d 1964. Funcționar de bancă. MI — 1950. CN : 1923 și 1927. Participă la 8 finale naționale și numai 4 Ti, toate la Moscova sau Leningrad, cu rezultate variabile. După 1939 se retrage practic din activitatea competițională și se dedică publicisticii șahistice, elaborând o serie de broșuri și articole foarte utile viitorilor maeștri din țara sa.

Rosselli del Turco Stefano. Italia : n 1877 — d 1947. CN : 1923—1929 și 1931—1934. Participă la activitatea competițională a țării sale luând parte la numai câteva Ti cu rezultate medii. Ol : 1927, 1931, 1933, 1935 și 1937. Este fondatorul revistei „L'Italia Scacchistica“, înființată în 1911, pe care o redactează personal până în 1943.

Rossetto Hector-Decio. Argentina : n 1922. MI — 1950. MM — 1960. CN : 1942, 1944, 1945, 1947, 1962 și 1972. VTi : Mar del Plata/1949 și 1952 (1—2), Rio de Janeiro/1952, Barcelona/1952, Tarragona/1952 (1—2) și Montevideo/1961. Participă la 12 Ti cu rezultate variabile. Tz : America de Sud/1957. Tiz : Portoroz/1958. Ol : 1950, 1952, 1954, 1962, 1968 și 1972. Jucător talentat.

Rossolimo Nicolas. Rusia/Franța/S.U.A.: n 1910 — d 1975. Șofer și profesor de judo. MI — 1950. MM — 1953. CN: 1948 — Franța. VTi: Hastings — 1948/49, Southsea/1949 și 1951 (1—2), Gijon/1950, Beverwijk/1953 și Saar/1953. Ol: 1950 și 1972 — Franța; 1958, 1960 și 1966 — S.U.A. Într-o perioadă de numai 6 ani, 1947—1953, participă la aproape 30 de Ti cu rezultate în general superioare, după care se retrage din șahul competițional, se stabilește la New York și înființează „Rossolimo Chess Studio“.

Rotariu Gheorghe. România: n București 22.2.1933. Inginer. Mn — 1971. Mnc — 1975. Mlc — 1975. MMc — 1981. VTn: București/1962 și 1969. CNc: 1965. Olc: 1968/72. Remarcabil jucător la tablă, se califică de două ori în finala națională. După 1965 se dedică concursurilor prin corespondență, individuale și pe echipe, participând la circa 12 întreceri internaționale în care obține la început rezultate variabile și apoi superioare. Este primul MMc al țării sale.

Rowland (n. Frideswide) Beechey. Irlanda: n 1855 — d 1919. Compozitoare remarcabilă. Una din cele mai talentate problemiste ale sec. XIX, elaborează circa 250 de lucrări cu mat direct în 2 și 3 mutări, publicate în revistele „Irish Sportsman“, „Bristol Mercury“ și apoi, din 1882, în „Matlock Register“, într-o rubrică condusă chiar de tinăra autoare, devenind astfel prima femeie redactor de șah artistic din istoria milenarului joc. Scriitoare talentată, între anii 1883—1887 elaborează trei cărți „Chess blossoms“, „Chess fruits“ și „The problem art“, care cuprind cea mai mare parte a operei sale șahiste.

Rubineti Jorge. Argentina: n 1945. MI — 1969. CNj: 1962. Participă la circa 10 Ti cu rezultate, în general medii. Tz: Mar del Plata/1969. Ol: 1968, 1974 și 1980—1982.

Rubinstein Akiba. Rusia/Polonia/Belgia: n Stawisk 12.10. 1882 — d Anvers 14.3.1961. Studii teologice. MM — 1950. VTi: Lodz/1906, 1908 și 1927, Karlsbad/1907, Ostende/1907 (1—2), Petersburg/1909 (1—2), Wilna/1909 și 1912, Varșovia/1910 (1—2), 1916 (1—2) și 1917, San Sebastian/1912, Breslau/1912 (1—2), Pystian/1912, Triberg/1921, Viena/1922, Hastings — 1922/23, Southport/1924, Marienbad/1925 (1—2) și Rogalska Slatina/1929. În afară de cele 20 mari Ti câștigate, participă la încă 36, ocupând locul II în 12, III în 8, V—X în 10 și XII—XIV numai în 2 turnee. În același interval,

1903—1930, dispută 13 meciuri în care, după un 5—5 cu maestrul Salwe în 1903, câștigă toate celelalte 12 confruntări : Salwe/1903 (6—4), 1907 (5—3) și 1908 (5—3), Marshall/1908 ($4\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$ și 4—3), Teichmann/1908 ($3\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$), Mieses/1906 (3—0) și 1909 (6—4), Flamberg/1910 ($4\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$), Schlechter/1918 ($3\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$), Bogoliubov/1920 ($6\frac{1}{2}$ — $5\frac{1}{2}$) și S. Landau/1930 ($2\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$). Ol : 1930 și 1931 — Polonia. Fiind al 12-lea copil al unei familii sărace, are o copilărie total lipsită de bucurii. La 16 ani învață șahul, de care nu se va mai despărți niciodată, debutînd în viața competițională după 5 ani, în meciul cu Salwe. Talent de excepție, la 23 de ani are forță de mare maestru, învingînd toată elita șahului mondial în frunte cu Lasker, Capablanca, Alehin, Tarrasch, Bogoliubov, Marshall sau Euwe. În jurul anului 1914 se pune problema unui meci cu Em. Lasker pentru titlul suprem, dar izbucnirea primului război mondial și „zidul de aur“ ridicat de campionii lumii, zădărnicesc realizarea acestui proiect justificat. Deși repertoriul deschiderilor jucate de el nu era prea vast, se remarcă prin profunzimea ideilor și adeseori prin spiritul său inovator. Cu toate că nu a scris nici un manual de șah și n-a lăsat decît foarte puține analize de partide sau studii teoretice publicate, a adus o mare contribuție la îmbogățirea teoriei deschiderilor. Mai presus de toate însă este considerat ca unul din cei mai străluciți artiști ai finalurilor de partidă din istoria șahului. Datorită stilului său clar, matematic, își construia pozițiile pe baze strict logice, fără a fi însă adeptul exclusiv al jocului pozițional, avînd nenumărate partide încheiate prin combinații strălucite. Do- vada o avem în cele 14 premii de frumusețe primite în perioada 1908—1926. Contemporanii săi l-au supranumit „Spinoza al șahului“. După 1932 se retrage din concursuri datorită unei boli de nervi, stabilindu-se în Belgia cîțiva ani mai tîrziu, ca pensionar al F.I.D.E., avîndu-l ca partener de șah pe tînarul Alberic O'Kelly.

Rubțova Olga. U.R.S.S. : n Moscova 20.8.1909. Inginer metalurgist. MI — 1950 (f) și 1956 (m). MM — 1976 (f). Mİc — 1973 (m) și 1975 (f). MMc — 1978 (f). CN : 1927—1931, 1931—1935, 1937—1945 și 1949—1950. Ol : 1957. Campioană mondială la tablă : 1956—1958 și prin corespondență : 1972—1977. Jocul de șah îl învață de la tatăl său încă din copilărie, dar începe s-o intereseze abia la vîrsta de 15 ani, cînd,

trăscolind prin „biblioteca lui tăticu“, dă peste cărțile de teorie șahistă și partidele vechilor maeștri, care îi dezvăluie minunatele secrete ale șahului. Trei ani mai târziu, în 1927, se înscrie la primul campionat feminin al țării sale, traversind toate fazele pînă în finală, pe care o încheie pe primul loc, fără pierdere (+7 =3 —0), devenind astfel, la cei 18 ani ai săi, prima campioană de șah a U.R.S.S. Printre învinsele sale se număra și Liudmila Rudenko. Au urmat apoi căsătoria cu maestrul A. Poliak și urcușul greu și anevoios al sportivului fruntaș spre ținta supremă. În 1949/50 se califică în finala pentru titlul mondial, dar ratează de puțin victoria, fiind depășită de fosta sa învinsă Liudmila Rudenko. La ediția următoare, în Tc din 1952, jucînd totul la cîștig, realizează 5 puncte la primele 7 clasate și numai 3 la ultimele 8, pierzînd unele partide datorită jocului său prea riscant, fapt pentru care ocupă abia unul din locurile VIII—X. Treia totul de la capăt în 1955, cînd, bine sfătuită de pe margine și cu rutina de concurs obținută, cîștigă Tc, devenind șalangeră. În meciurile-turneu pentru titlul suprem, desfășurate la Moscova, își învinge ambele adversare, pe Bikova la limită cu $4\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$ și pe Rudenko cu $5\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$, astfel că în septembrie 1956 primește din partea F.I.D.E. cununa de lauri și titlul de campioană mondială. Cu ocazia festivității de încununare a celei de a 4-a CM, cronicarii scriau : „Acum, la vîrsta de 47 de ani, Olga Rubțova, mamă a cinci copii (între care Elena, viitoarea MM Fatalibekova, avea doar 9 ani, n.a.), manifestă același stil strălucit de joc bogat în atacuri și idei «îndrăznețe»“. Un an și jumătate mai târziu, pierde titlul, cu $5\frac{1}{2}$ — $8\frac{1}{2}$ în meciul revanșă, la aceeași Bikova. Renunțînd la șahul la tablă, trece la cel prin corespondență pe care-l practică mai întîi în concursurile masculine și apoi din 1970 și în cele feminine, în care cîștigă prima ediție a CMc pentru perioada 1972—1977. În prezent deține recordul absolut de titluri F.I.D.E. și I.C.C.F., în total 6, caz unic în istoria șahului, la care se adaugă faptul că a cucerit titlurile mondiale feminine atît în șahul la tablă cît și prin corespondență. Autoare, în colaborare, a cărții „Tvorcestvo sovetsskii Šahmatistok“, Moscova, 1963.

Ruhlis Efim. U.R.S.S. : n 1925. Inginer economist. Problemist talentat, compune peste 400 de lucrări, în general

directe, cu mat în 2 mutări. De numele său este legată și o temă foarte populară, specific problemistică.

Rudenko Liudmila. U.R.S.S. : n Lubny — Ucraina 27.7. 1904. Economistă. MI — 1950 (f și m). MM — 1976. CN : 1952. Campioană mondială în intervalul 1950—1953. Biografia sa șahistă este mult mai simplă decât a tuturor celorlalte CM. Învăță șahul la 10 ani de la tatăl său dar... se dedică natației (400 m) pe care o practică competițional în timpul studenției la Odessa. În 1925, stabilită la Moscova, îi cade în mină un număr din ziarul „Komsomolskaia Pravda“, care anunța organizarea unui concurs feminin de șah. Reamintindu-și de... prima dragoste sportivă, intră în concurs care, făcând abstracție de rezultat, îi produce o neașteptată revelație. „Nu am bănuțat că-i atât de teribil de frumos acest joc care nu-i deloc un joc“ avea să spună mai târziu. Animată de noua sa descoperire și ajutată de organizațiile șahiste apărute ca ciupercile la Moscova după 1920, studiază teoria cu toată forța vârstei sale, participând în paralel și la unele concursuri locale pentru aplicarea și verificarea cunoștințelor acumulate. Făcând progrese rapide, după numai doi ani, în 1927, se avîntă în primul campionat feminin al țării sale, reușind să ajungă pînă în finală unde ocupă locul V. Un rezultat promițător, care-i dă aripi. În următorii 20 de ani, grațioasa Liudmila, mutată prin 1932 cu familia la Leningrad, învață cu rîvnă și joacă șah la toate nivelele, atât la băieți cit și la fete. Participînd și la trei finale unionale feminine, ocupă în toate un invariabil dar exasperant loc secund, urcînd însă treaptă cu treaptă scara clasificărilor sportive, devenind maestră a șahului la masculin și feminin. Titlul de campioană națională, care devenise o obsesie, nu și-l poate încă trece în palmares. Tentativa eșuează și în 1949, cînd se clasează pe locurile III/IV însă, ca o recunoaștere a rezultatelor sale constant superioare, este selecționată de F.I.D.E. pentru „turneul celor 16“ de la Moscova, care între 19.12. 1949 — 19.1.1950 urma să desemneze noua campioană a lumii, titlu rămas vacant din 1944 prin decesul violent al Verei Mencik. Evoluînd cu cunoscutu-i joc vioi-combinativ și apărîndu-se cu multă fantezie, dar cu o condiție fizică superioară și o grijă sporită pentru finalizare, greșind doar o dată în partida cu Gisela Gresser — S.U.A., spre sfîrșitul concursului, a înțeles că ar putea ieși învingătoare, ceea ce s-a și întîmplat ! De data aceasta „măria sa șansa“ care a

ocolit-o cu încăpăținare la marile ei confruntări din finalele unionale, a însoțit-o cu ceva mai multă atenție, comparativ cu celelalte concurente sovietice, toate patru cu aspirații egale și justificate la titlul pus în joc, după cum va rezulta din edițiile următoare ale întrecerii. Ocupînd în final primul loc (+9 =5 —1), cu un punct avans, Liudmila Rudenko devine cea de a doua campioană mondială de șah feminin. După doi ani reușește în sfîrșit să cîștige și mult rîvnita medalie de campioană a U.R.S.S. Dar din 1953, la 49 de ani, începe reculul. La exact trei ani și opt luni de la încununare, pierde coroana mondială în favoarea Elizavetei Bikova, după o luptă dirză, cu răsturnări de scor spectaculoase, învingătoarea meciului fiind cunoscută abia la încheierea ultimei partide, a 14-a. La ediția următoare, în 1956, la cererea sa este admisă în mod excepțional ca a treia participantă în meciul pentru titlul suprem, alături de Bikova și Rubțova, dar pierde categoric la ambele adversare, cu 2—6 și respectiv 2¹/₂—5¹/₂, ieșind pentru totdeauna din circuitul CM, triumphiularul constituind de fapt „cîntecul de lebedă” al mării maestre a șahului Liudmila Rudenko.

Rudenko Valentin. U.R.S.S. : n 1938. Inginer și fizician. Compozitor talentat, elaborează peste 350 de probleme cu mat în 2 și 3 mutări, primind 32 de premii I și alte circa 80 de distincții. Autor, în colaborare, al unei culegeri de studii.

Rueb Alessandro. Olanda : n Haga 27.12.1882 — d Haga 2.2.1959. Avocat și diplomat. Jucător remarcabil, participă numai ca amator la unele concursuri interne. Este primul președinte al F.I.D.E. în intervalul 1924—1949. Mare iubitor al sportului minții, colecționează în timpul vieții sale o vastă bibliotecă șahistă, care din nefericire în martie 1945 este incendiată de o bombă, fiind distrusă în mare parte. Restul materialelor salvate au fost depuse la „Amsterdam University Library”, constituind „Fundatia Al. Rueb”.

Rusek Jan. Polonia : n 1910. Compozitor fecund, elaborează peste 2 200 de probleme, din care circa 160 sînt distinse cu diferite premii și mențiuni.

Rusenescu Eugen. România : n Constanța 14.1.1921. Constatibil. Mna — 1981. CNa : 2X/1948 și Feerice/1966. Jucător complet, la tablă, prin corespondență și compoziție. Participă la circa 30 Tn (la tablă) cu rezultate variabile. VTn : Bucu-

rești/1942 și 1952. Începînd din 1960 abordează și șahul prin corespondență, participînd cu echipa națională la o serie de meciuri interțări. Olc : 1968/72. Compozitor talentat, elaborează circa 200 de probleme și 10 studii, circa 26 fiind distinse cu premii. Face parte din echipa reprezentativă a României care cîștigă titlul de CM la dezlegări de probleme în anul 1948.

Ruy Lopez. Vezi : Lopez de Segura Ruy.

S

Sacconi Antonio. Italia : n 1895 — d 1968. Inginer. MI — 1951. CN : 1935. Participă la 8 Ti cu rezultate medii. Ol : 1927, 1928, 1933 și 1935. În timpul liber compune probleme în 2 mutări și studii de bună factură.

Sadoveanu Mihail. România : n Pașcani 5.11.1880 — d București 19.10.1961. Eminent prozator. Membru al Academiei Române din 1925. Mare animator al șahului românesc de care se atașează entuziast în anul 1913, cu ocazia campaniei din Bulgaria, la care a luat parte. În 1923, împreună cu alți iubitori ai șahului, înființează primul cerc la Iași unde locuia. Trei ani mai târziu devine director al „Revistei Române de Șah” pe care o conduce aproape un sfert de secol, ridicînd-o tehnic la nivelul celor mai bune publicații șahiste din lume. În perioadele 1926—1929 și 1950—1958 este președintele Federației Române de Șah. Pescuitul și șahul au fost marile pasiuni ale timpului său liber.

Saidy Anthony. S.U.A. : n 1937. Fizician. MI — 1969. Jucător talentat, participă la circa 12 Ti cu rezultate variabile.

Saint-Amant. Vezi : Fournier de Saint-Amant.

Sajtar Jaroslav. Cehoslovacia : n 1921. Funcționar în diplomatie. MI — 1950. Participă la peste 20 Ti cu rezultate medii. Tz : 1951 și 1954. Ol : 1952 și 1954. În 1974 este ales membru de onoare al F.I.D.E.

Salvio Alessandro. Italia : n 1570 (?) — d 1640 (?). Doctor în drept. Jucător remarcabil, continuator al patrimoniului șahist preluat de la talentații Leonardo da Cutro și Paolo Boi și contemporan cu genialul Gioacchino Greco, de care este învins într-un meci celebru la Neapole în 1614, cînd Greco avea doar 14 ani. Frecventa asiduu „Academia șahistă napolitană” organizată în palatul marchizului Fulvio di Cos-

tanzo, căruia îi dedică în 1604 cartea sa de căpătii „Trattato dell' inventione et arte libérale del giuoco di scacchi“. Autor șahist prolific, publică și alte lucrări privind atât problemele de teorie cit și culegeri de partide analizate în stilul școlii calabreze.

Salvioli Carlo. Italia : n 1848 — d 1930. Avocat. CN : 1881. Participă rar la Tn dedicându-se publicisticii șahiste. Este autor a 7 cărți de teorie, elaborate în perioada 1887—1927, dintre care se remarcă „Teoria e pratica del giuoco degli scacchi“ publicată în trei volume la Veneția între anii 1885—1887. Concomitent redactează și o serie de rubrici șahiste la principalele ziare italiene.

Salwe George. Polonia : n 1860 — d 1920. Mic industriaș. Activitatea sa principală în șah o desfășoară în perioada 1903—1914 prin participarea la 20 de Tn și Ti cu rezultate variabile, câștigând doar „Turneul întregii Rusii“ Petersburg/1906 înaintea unor maeștri reputați ca Rubinstein, Znosko-Borovski, Alapin sau Romanovski. În aceeași perioadă joacă și 10 meciuri din care : câștigă numai unul la Rotlevi ($9\frac{1}{2}$ — $6\frac{1}{2}$) în 1909, termină la egalitate cu Rubinstein (5—5) în 1903 și restul le pierde la Rubinstein (2), Cigorin, Fahrni, Marshall, Rotlevi, Duras și Bogoliubov. Este considerat fondatorul școlii șahiste poloneze, continuată apoi de Rubinstein.

Sämisch Friederick. R. F. Germania : n 1896 — d 1975. Legător de cărți. MM — 1950, VTi : Viena/1921, Spa/1926 (1—2), Dortmund/1928, Brünn/1928 (1—2) și Swinemünde/1930. Participă la circa 65 Ti cu rezultate variabile în perioada 1920—1970. În prima parte a carierei sale șahiste, 1921—1942, dispută și 10 meciuri, din care câștigă 6 (1921/Tenner 6—0, 1922/Reti $5\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$, 1928/Brinckmann $3\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$, 1935/Hahn $4\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$ și 1942/Engert $5\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$ și $5\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{2}$), termină la egalitate cu Rellstab (4—4) în 1936 și pierde la Alehin/1921, Teichmann/1922 și Teschner/1942. Ol : 1930. jucător celebru, nu prin succesele sportive realizate, care în general au fost relativ modeste, ci în special datorită contribuției deosebit de originale adusă teoriei deschiderilor. Continuările inovate de el în „Apărarea Nimzovici“, „Indiana regelui“ și altele se caracterizează prin profunzimea concepției strategice și se joacă și în marile turnee contemporane. Criticii de specialitate îl apreciază ca un căutător al adevărului în șah, din care cauză adeseori se cufunda atât de adânc

în tainele poziției încît uita cu totul de ceasul de control, ajungînd la crize de timp rămase de pomină.

Sanchez Luis. Columbia : n 1917. MI — 1951. Participă la peste 15 Ti cu rezultate variabile. Tz : Caracas/1957. Tiz : Stockholm/1952. Ol : 1954, 1956, 1958 și 1966. Primul MI al țării sale.

Sanguinetti Raul. Argentina : n 1933. MI — 1957. MM — 1982. CN : 1956, 1957, 1962, 1965, 1968, 1973 și 1974. VTi : Sao Paulo/1957. Tz : Rio de Janeiro/1957. Tiz : Portoroz/1958. Participă la circa 15 Ti cu rezultate variabile. Ol : 1956, 1958, 1962, 1966, 1968, 1974 și 1976. Jucător talentat.

Sarapu Ortwin. Estonia/Australia/Noua Zeelandă : n 1924. MI — 1966. CN : 1957 și 1959 — Australia ; 1969 și 1970 — Noua Zeelandă. Participă la circa 15 Ti cu rezultate variabile. Tz : Auckland/1966. Tiz : Soussa/1967. Ol : 1974. Primul maestru internațional din Noua Zeelandă.

Savon Vladimir. U.R.S.S. : n 1940. MI — 1967. MM — 1973. CN : 1971. VTi : Debrețin/1970 (1—2) și Pernik/1982 (1—2). Tz : Lvov/1978. Participă la circa 10 Ti cu rezultate superioare. Tiz : Petropolis/1973. Ol : 1972. Jucător foarte talentat.

Sax Gyula. Ungaria : n 1951. MI — 1972. MM — 1974. CEj : 1972. CN : 1976 și 1977. VTi : Reggio Emilia/1973 (1—3), Madona di Campiglio/1974, Vrnjacka Banja/1974, Zagreb/1975, Vinkovci/1976, Las Palmas/1978 (1—2), Amsterdam/1979 (1—2), Manchester/1980 (1—2), Vrșet/1981 și 1982 și Smederevska Palanka/1982. Ia parte la circa 20 Ti cu rezultate variabile. Tz : Vrața/1975, Varșovia/1978 și Herculanee/1982. Tiz : Rio de Janeiro/1979 și Moscova/1982. Ol : 1972, 1974, 1978—1982. Jucător foarte talentat, în ascensiune.

Schalopp Emil. Germania : n 1843 — d 1919. Stenograf. Participant remarcabil la 24 importante turnee naționale și internaționale cu rezultate variabile. Susține un singur meci, pe care-l pierde, la Walbrodt în 1891 cu 3½—5½, disputat la Berlin. Cel mai bun rezultat : locul II la Ti Nottingham/1886, după Burn, lăsînd în urma sa pe marii maeștri Gunsberg, Zukertort, Bird și alți 5 maeștri internaționali.

Scheel Johann. Norvegia : n 1889 — d 1958. Judecător. Compozitor remarcabil, elaborează circa 750 de probleme în majoritate cu mat în trei mutări, distinse cu peste 80 de premii, din care 20 locuri I. Autor al cărții „200 Schakopgaver“, apărută în 1924, cu lucrări personale.

Scheve Teodor. Polonia : n 1851 — d 1922. Ofițer. În afara concursurilor interne, participă la 12 mari Ti, cu rezultate remarcabile. Cel mai bun rezultat îl realizează la Ti Monte Carlo/1901, unde ocupă locul III după Janowski și Schlechter, dar înaintea lui Cigorin, Alapin, Mieses, Blackburne, Gunsberg, Marshall și alții. Dispută 3 meciuri terminând la egalitate cu Walbrodt și Bardeleben, pierzind la Kagan.

Schiffers Emanuel. Rusia : n 1850 — d 1904. Profesor. Jucător talentat, evoluează la 8 Ti obținând cel mai bun rezultat la celebrul Hastings/1895, unde se clasează pe locul VI după Pillsbury, Cigorin, Em. Lasker, Tarrasch și Steinitz. Din cele 13 meciuri se detașează 6 confruntări cu Cigorin, la care câștigă numai odată în 1878 cu $7\frac{1}{2}$ — $6\frac{1}{2}$, fiind învins la scor în celelalte și meciul cu Steinitz jucat la Rostov pe Don în 1896 și pierdut cu $4\frac{1}{2}$ — $6\frac{1}{2}$. Autor al unui manual de șah.

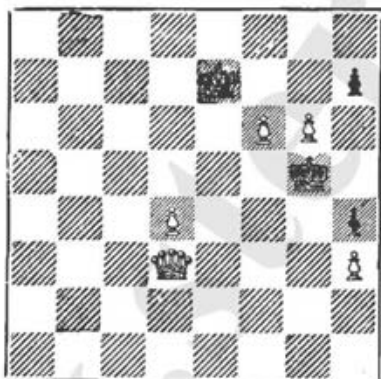
Schiffman Israel. Rusia/România : n Odessa 27.9.1903 — d Chișinău 29.4.1930. Electrotehnician. În 1918 se stabilește cu părinții în România. Talent de excepție în șahul artistic, cu precădere în problemele directe cu mat în două mutări, în care a elaborat o temă care-i poartă numele, prezentată în diagramă (1.Ng1!!) și publicată în 1928. Debutează în 1924.

În numai cinci ani de activitate creatoare, elaborează circa 300 de lucrări, atribuindu-i-se peste 60 de distincții, din care 20 de premii I. În 1929 i se acordă titlul de campion mondial pentru problemele în două mutări. Din 1927 până la decesul său, provocat de o gripă, este redactorul „Revistei

Române de Şah“, secția 2X. În perioada 1926—1929, problemele sale sînt publicate în toate revistele de specialitate din lume. Mare parte din lucrările sale fac subiectul cărții „Faszinierendes Schachproblem“ publicată de elvețianul G. Baumgartner în 1963 la Zürich.

Schlarko Iosif. România : n Arminiş — Caraş Severin 15.7.1890 — d Timișoara 4.7.1947. Compozitor talentat, elaborează în perioada 1912—1946 peste 650 de lucrări în 2, 3 și mai multe mutări, directe, feerice și cîteva studii, fiind posesorul a peste 80 de distincții, din care 18 premii I, obținute atît în țară cît și peste hotare. Problemele sale, cu soluții adeseori surprinzătoare, de genul celei cu mat în 3 mutări din diagramă (1.f7!! hg6 2.f8C!! ; 1...h5 2.f8N!! ; 1...h6 2.f8D!)

publicată în 1931, sînt reproduse în toate revistele de şah din lume. După 1926 este redactor al „Revistei Române de Şah“, mai întîi la secția „feerice“ și apoi la „3 și mai multe mutări“.

Schlechter Karl. Austria : n Viena 2.3.1874 — d Budapesta 27.12.1918. Talent de excepție, insuficient valorificat, datorită încadrării sale în dogmele teoriilor lui Steinitz și „principiilor imuabile“ ale lui Tarrasch, practicînd un joc pozițional cu tendințe contraofensive, dar care în cele mai multe cazuri duceau la remiză. VTi : Viena/1897, 1901, 1905, 1908 (1—3), 1910/11 (1—2), 1912, 1913 și 1917, München/1900 (1—3), Coburg/1904 (1—3), Ostende/1906, Stockholm/1906 (1—2), Praga/1908 (1—2), Hamburg/1910 și Budapesta/1912 (1—2). Participă la circa 50 de mari Ti, cu rezultate în gene-

ral superioare. Concomitent susține 10 meciuri, din care : câștigă la Janowski cu $7\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$ la Karlsbad în 1902, pierde la Mieses cu $1\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$ (Düsseldorf/1909) și Rubinstein cu $2\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$ (Berlin/1918) și termină la egalitate celelalte 7 întâlniri cu Marco (2), Zinkl, Janowski, Alapin, Em. Lasker (pentru CM) și Tarrasch. Dintre meciurile sale se remarcă prima confruntare cu Marco, la Viena în 1893, care a însemnat și intrarea sa în șahul competițional, încheiată cu un „scor alb“, zece remize, ce reprezintă un record absolut în materie. În 1910 ajunge la un pas de titlul mondial pe care-l dispută cu Em. Lasker între 7 ianuarie—10 februarie la Viena și Berlin într-un meci de 10 partide. Debutînd cu o victorie și realizînd apoi 8 remize consecutive, se vede conducînd cu 5—4 înaintea ultimei partide, care putea fi foarte bine încă o remiză. Dar „psihologul“ Lasker reușește în extremis să câștige, să egaleze scorul și să-și păstreze titlul, conform clauzelor contractuale. După meci, campionul lumii avea să declare că „fantezia lui Schlechter caută frumusețea într-un joc simplu, iar mutările sale sînt de un farmec lipsit de pretenții, dar pline de efect“. Din păcate, acest enigmatic profesionist al șahului, sfîrșește la numai 44 de ani la Budapesta în cea mai neagră mizerie, după unele informații murind de foame și de frig, victimă a vicisitudinilor primului război mondial. Este autor al unor cărți de teorie privind „Gambitul damei“ și „Gambitul regelui acceptat“, ambele tipărite la Berlin în 1908.

Schmid Lothar. R. F. Germania : n Dresda 10.5.1928. MI — 1951. MM — 1959. MMc — 1959. CNj : 1947. VTi : Travemünde/1951, Zürich/1954 și 1964 (1—2), Göteborg/1956, Malaga/1963 (1—2), Wilderness/1964, Mar del Plata/1970 și 1973 și Londra (B.B.C.)/1979. VTic : Memorialul Dr. Dickhoff — 1954/56. Tz : Dublin/1957. Jucător foarte talentat, participă la circa 20 de Ti cu rezultate în general superioare. În perioada 1952—1960 ia parte și la cîteva turnee prin corespondență, calificîndu-se în finala a II-a a CMC 1956/59, obținînd medalia de argint împreună cu australianul Endzelins. Ol : 1950—1964, 1968, 1970 și 1974. Este deținătorul celei mai mari biblioteci particulare de șah din lume, cu un inventar de circa 16 000 volume conservate în locuința sa din Bamberg, împreună cu multe alte prezențe șahiste ca : picturi, seturi de piese din diferite perioade, manuscrise, filatelie.

Schmidt Paul. Estonia/Germania/S.U.A. : n 1916. Chimist. MI — 1950. CN : 1935 și 1937 — Estonia, 1941 — Germania. VTi : Pernau/1937 și Cracovia/1941 (1—2). Participă la 10 Ti cu rezultate superioare. În 1936 realizează un meci egal ($3\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$) cu Keres. Ol : 1937 și 1939 — Estonia. Jucător talentat, obține cel mai bun rezultat la Pernau/1937 câștigând turneul înaintea unor celebrități ca Flohr, Keres, Stahlberg și Tartakover. În 1969 scrie „Schachmeister denken“.

Schmidt Wlodzimierz. Polonia : n 1943. MI — 1968. MM — 1976. CN : 1971, 1974 și 1975. VTi : Polanica Zdroj/1973 și 1981, Malmö/1976, Bagneux/1980 și Smederevo/1981 (1—2). Tz : Herculane/1982. Ol : 1962, 1964, 1968—1974 și 1978—1982. Primul mare maestru al țării sale.

Schweber Samuel : Argentina : n 1936. MI — 1961. Participă la 12 Ti cu rezultate medii. Tz : Sao Paulo/1960. Tiz : Stockholm/1962. Ol : 1960, 1964 și 1966.

Scotti Louis. Franța : n 1922. Compozitor remarcabil, elaborează circa 350 de probleme cu mat în 2 mutări, primind circa 25 de premii diferite.

Seeberger Johann. Austria : n 1843 — d 1879. Compozitor remarcabil, lucrează un mare număr de probleme în 2, 3 și mai multe mutări, mare parte publicate în „Deutsche Schachzeitung“, „Illustrierte Familien Journal“ și alte reviste ale timpului. Elaborează și o temă care-i poartă numele.

Seilberger Johann. Olanda : n 1896 — d 1962. Compozitor fecund, elaborează peste 1 000 de probleme directe majoritatea în 2 și 3 mutări, pentru care i s-au atribuit numeroase premii. Scrie, în colaborare, „Het Oplossen van Schaakproblem“, publicată în 1919, care este un fel de trecere în revistă a șahului artistic.

Seimeanu Petre. România : n București 26.11.1917. Planificator. Mn — 1943. CN : 1943. VTn : Craiova/1950, București/1951 și Cluj/1955. Participă la circa 40 Tn cu rezultate variabile. Face parte din echipa reprezentativă a României în perioada 1943—1955. Dezlegător de probleme foarte dotat, este component al echipei naționale care a cucerit titlul de campioană a lumii în 1948. Între 1970—1973 este profesor de șah la „Palatul pionierilor“ din București. Jucător talentat, fin strateg și bun tactician, practică un joc psihologic,

una din „armele sale secrete“ fiind criza de timp în care intră în mod deliberat.

Seirawan Yasser. Siria/S.U.A. : n Damasc 1959. Student. MI — 1979. MM — 1980. CMj : 1979. CN : 1981. VTi : Niş/1979 (1—2), Wijk aan Zee/1980 (1—2), Torremolinos/1980. Londra/1981 (1—3) şi Buenos Aires/1981 (1—5). Tz : S.U.A./1981. Tiz : Toluca/1982. Ol : 1980 şi 1982. Jucător foarte talentat, bine pregătit teoretic, cu un repertoriu limitat dar perfect asimilat, atacînd finalurile cu o tehnică deosebită şi un mare rafinament.

Servais Albert. Belgia/Franța : n 1893 — d 1970. Compozitor erudit, elaborează peste 700 de probleme (din care circa 30 sînt premiate) și o temă pentru lucrările în 2 mutări care îi poartă numele.

Severino Marco Aurelio. Italia : n 1580 — d 1656. Medic și filozof. Unul din jucătorii talentați de șah din perioada lui Greco. Autor al lucrării „La filosofia, o vero il perche degli scacchi“ publicată la Neapole în 1690, se pare prima lucrare cu conținut sahist pusă în legătură cu filozofia.

Shastree Trevangadacharaya. India: n 1760 (?) — d 1830 (?). Compozitor talentat, publică 96 de probleme într-o carte de 200 de pagini, apărută la Bombay în 1814, intitulată „Essays on Chess adapted for the European mode of play“, lucrare de inspirație orientală. Cartea este în prezent o raritate bibliografică.

Shinkman Anthony William. Germania/S.U.A. : n 1847 — d 1933. Proprietarul unei agentii de afaceri. Compozitor ge-

nial, considerat de valoarea lui Loyd și Pauly, în perioada 1870—1930 elaborează peste 3 000 de probleme tematice de mare valoare artistică, majoritatea în 3 mutări, din care este prezentat un exemplu în diagramă (1.Tc2!! g1D 2.Dg1 R oriunde 3.Tf(h)2 mat) publicat în 1901. Discipol al lui Loyd, publică lucrările sale în toate revistele de șah din lume, obținând peste 400 de premii, care fac apoi subiectul unor broșuri scrise atât de el, ca „Useful, curious, puzzling“ în 1896 sau „In re the 418 suimate“ în 1907, cât și de mulți alți autori ca A. C. White care scrie în 1929 „The Golden Argosy“.

Short Nigel. Anglia : n 1965. MI — 1980. MM — 1982. Participă la CMj II/1979 și CMj/1980 obținând medalia de argint la ambele campionate. VTi : Londra/1981. Jucător deosebit de talentat, în plină ascensiune.

Showalter Jackson. S.U.A. : n 1860 — d 1935. Profesor. CN : 1895—1897 și 1906—1909. VTi : Buffalo/1894. Ia parte la 14 Ti cu rezultate în general superioare. Meciuri câștigate : 1892/Judd $8\frac{1}{2}$ — $5\frac{1}{2}$, 1893/Halpern 5—3, 1894/Hodges 10—8 și Albin 14—11, 1895/Lipschütz 9—7, 1896/Lipschütz $8\frac{1}{2}$ — $6\frac{1}{2}$, Kemeny 9—6 și Barry 9—4, 1899/Janowski 4—2 și $4\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$ și 1916/Whitaker 6—1. În același interval de timp pierde 10 meciuri la Judd, Lipschütz, Em. Lasker, Hodges, Pillsbury (2), Janowski (2), Marshall și Kostici. Este cel mai puternic șahist american din perioada dintre moartea lui Mackenzie și apariția lui Pillsbury.

Sigurjonsson Gudmundur. Islanda : n 1947. MI — 1970. MM — 1975. CN : 1965, 1968 și 1972. VTi : Tel Aviv/1967 (1—3), Reykjavik/1970, Orense/1976 (1—3) și Skien/1978. Tz : Vrața/1975, Lucerna/1979. Ol : 1966—1978 și 1982. Participă la circa 20 de Ti cu rezultate variabile.

Sihab Ad-Din, Abu'l-Abbas Ahmad B. Yahya B. Abi Hagala Attilimsani Al-Hanbali. n 1325 — d 1375. Scriitor și jucător arab, este autorul unui Mss care se ocupă de „lupta pe tabla de șah“ constituit din 8 capitole, fiecare însoțit de 5 diagrame, una pentru deschidere și patru probleme. Lucrarea mai conține învățăturile transmise de As Suli, explicarea problemelor, regulile de joc, câteva legende despre originea șahului și informații utile despre deschiderile mai cunoscute. O copie a Mss-ului, executată în 1450, se găsește la „Biblioteca Ryland“ din Manchester.

Simaghin Vladimir. U.R.S.S. : n 1919 — d 1968. MI — 1950. MM — 1962. VTi : Zinnowitz/1965, Varna/1966 și Soci/1967 (1—5). Participă la peste 20 Ti cu rezultate medii. Teoretician erudit, aduce multe idei noi la capitolul deschiderilor, în special în „Siciliană“ și „Grünfeld“.

Sliwa Bogdan. Polonia : n 1922. MI — 1953. CN : 1946, 1951—1954 și 1960. Tz : Marianske Lazne/1954 și Sofia/1957. Tiz : Göteborg/1955. Ol : 1952, 1956—1966. Participă la peste 25 de Ti cu rezultate medii.

Sloth Jörn. Danemarca : n 1944. Mİc — 1973. MMc — 1980. CEc : 1973. Al optulea campion mondial de șah prin corespondență în intervalul 1980—1983.

Smejkal Jan. Cehoslovacia : n 1946. MI — 1970. MM — 1972. CN : 1973. VTi : Polanica Zdroj/1970 și 1972 (1—3), Smederevska Palanka/1971, Vrnjacka Banja/1972, Luhakovice/1973 (1—2), Novi Sad/1976, Dortmund/1977 (1—2), Leipzig/1977 (1—3), Stip/1978, Kiel/1978 (1—2), Virovitica/1978 (1—2) și Trencianske Teplice/1979. Participă la circa 30 Ti cu rezultate variabile. Tz : Iugoslavia/1972, Varșovia/1978. Tiz : Leningrad/1973, Bienne/1976 și Rio de Janeiro/1979. Ol : 1968—1972, 1980 și 1982. Unul din cei mai puternici jucători ai țării sale.

Smislov Vasili. U.R.S.S. : n Moscova 24.3.1921. Prezumtiv cîntăreț de operă. Campion mondial în intervalul 1957—1958. Face cunoștință cu șahul la 6 ani prin tatăl său, un jucător de performanță care în 1930 concurase la campionatul Kievului în compania cunoscuților maeștri Rauzer, Konstantinopolski, Pogrebinski și alții. Excepționalul talent șahist cu care era înzestrat micul Vasia începe să dea roade încă din anii cînd, în afară de lecțiile primite de la părintele său, se instruia la cercul Palatului Pionierilor. La 12 ani începe să fie un adversar de temut pentru mulți veleitari, iar doi ani mai tîrziu începe să concureze la turneele locale cu jucători de categorii superioare. În anul următor, la 18 ani, este promovat spre elita șahului mondial participînd la marele turneu internațional de la Leningrad/Moscova în care confirmă. Simpla prezentare a clasamentului ne scutește de alte comentarii : 1. Flohr 12 puncte, 2. Reshevsky 10¹/₂, 3—6. Lilienthal, Löwenfiș, Makogonov, Ragozin 10, 7—8. Belavenetș, Rabinovici 9¹/₂, 9—10. Kan, Alatorțev 9, 11. Konstantinopolski 8¹/₂, 12—13. Keres, Smislov 8, 14. Goglidze 7¹/₂, 15. Toluș 7, 16. Romanovski 6, 17. Bondarevski 5, 18. Pa-

nov 3¹/₂. Prezența în concurs a marilor maeștri Flohr, Reshevsky și mai ales a impetuosului Keres, recentul învingător al superturneului AVRO-Amsterdam/1938 și șalanger la titlul mondial deținut de Alehin, vorbește de la sine despre valoarea întrecerii și forța de joc la care ajunsese adolescentul Smislov. Ascensiunea spre înălțimile ametoitoare ale Olimpului șahist, ce se profila fără mari dificultăți, este însă brusc frînată de izbucnirea celui de al doilea război mondial, care-l limitează la o activitate internă, ca de altfel pe toți sportivii lumii. Calificându-se în finalele unionale ale anilor 1941—1944, ajunge de fiecare dată la un pas de prestigiosul titlu, dar lipsa de rutină îl privează de un succes notabil. Drumul spre „înalta societate“ i se redeschide în 1946, prin participarea la „Staunton Weltachturnier“ — Groningen/1946, unde este invitată, cu câteva excepții, toată elita șahului mondial care supraviețuise marii conflagrații. Aici obține un excelent loc III și, alături de primii clasați Botvinnik și Euwe, pașaportul pentru „Turneul aleșilor F.I.D.E.“ Haga/Moscova, organizat pentru a desemna un nou campion al lumii în locul lui Alehin. La 27 de ani evoluează cu toată forța vârstei, pregătirii și talentului său, dar nu poate depăși erudiția „șefului școlii de șah sovietice“, urcînd pe podiumul premiilor pentru a primi însemnele de vicecampion mondial. Cîștigat definitiv pentru magicul eșichier, renunță practic la cariera de cîntăreț de operă pentru care se afirma că este predestinat avînd o „voce de aur“ și se lansează cu tot elanul în lupta pentru cucerirea coroanei șahiste, pe care o asaltează cu un calm angelic și o perseverență diabolică, timp de un deceniu, pînă la cucerirea neprețuitului trofeu. Iată principalele secvențe ale acestei neasemuite aventuri : ● 1949. După 5 tentative eșuate, obține primul său titlu de campion unional, care de fapt va fi și ultimul, deși continuă să se „bată“ de încă 14 ori, pînă în 1977, pentru a fi un „primus inter pares“ în țara sa. ● 1950. Datorită rezultatelor sale deosebit de valoroase F.I.D.E. îi acordă direct norma întreagă de mare maestru internațional. ● 1952. Participă la primul Tc, la Budapesta, unde luînd un start mai timid ocupă, în final, locul III în clasament, după colegii lui de generație Bronștein și Boleslavski. ● 1953. Reintră în lupta candidaților la titlul mondial, dar de data aceasta are o „plecare“ mai în forță conducînd plutonul aproape în permanență, talonat de Reshevsky pînă spre final cînd se detașează în cîștigător,

Turnee 1938: Moscova (Co) locul I—II +10 =5 —2. **1939:** Leningrad/Moscova XII—XIII 4 8 5, Moscova (Co) II—III 7 4 2. **1940:** Moscova (CN) III 8 10 1. **1941:** Moscova (CN) III 4 12 4. **1942:** Kuibisev II 7 2 2. **1943:** Moscova II 7 9 0. **1944:** Moscova (CN) II 8 5 3. **1945:** Moscova (CN) X—XI 6 5 6. **1946:** Groningen III 7 11 1, Moscova III—VI 7 3 5. **1947:** Leningrad (CN) III—IV 7 10 2, Pernau IV—VI 4 8 1, Varşovia II—V 4 4 1, Moscova III—IV 6 8 1. **1948:** Haga/Moscova (CM) II 6 10 4. **1949:** Moscova (CN) I—II 9 8 2. **1950:** Budapesta (Tc) III 5 10 3, Veneția II 9 6 0, Moscova (CN) V—VI 6 8 3. **1951:** Moscova (CN) IV 9 4 4, Leningrad I 7 6 0. **1952:** Budapesta III—V 8 6 3, Moscova (CN) VII—IX 6 9 4. **1953:** București III 7 11 1, Zürich (Tc) I 9 18 1. **1954/55:** Hastings I—II 5 4 0. **1955:** Zagreb I 10 9 0, Moscova (CN) I—II 7 10 2. **1956:** Amsterdam (Tc) I 6 11 1, Moscova I—II 7 8 0. **1959:** Iugoslavia (Tc) IV 9 12 7, Moscova I—III 3 8 0. **1960:** Leningrad (CN) VII—VIII 3 15 1, Moscova I—II 6 5 0. **1961:** Dortmund II—III 4 6 1, Moscova (CN) V—VI 5 12 2, Moscova I—II 4 7 0, Baku (CN) VIII—IX 6 10 4. **1962:** Mar del Plata II—III 5 9 1, Havana IV—V 10 11 0. **1962/63:** Hastings III 3 6 0. **1963:** Moscova I 8 7 0, Soci II 4 6 1, Moscova I 8 7 0. **1963/64:** Stockholm I 7 1 0. **1964:** Amsterdam I—IV 11 12 0, Havana I—II 11 10 0. **1965:** Havana I 13 5 3, Santiago I 9 4 0. **1966:** Mar del Plata I 7 8 0, Tbilisi (CN) X—XII 4 12 4. **1967:** Monte Carlo II 3 7 0, Moscova II—V 4 12 1, Havana III 8 10 1, Moscova I—II 5 6 0, Palma de Mallorca II—III 9 7 1. **1968:** Monte Carlo III—IV 4 9 0. **1968/69:** Hastings I 7 3 1. **1969:** Monte Carlo I—II 5 6 0, Skoplje III—V 5 10 0, Moscova (CN) III—V 6 15 1. **1969/70:** Hastings IV 3 5 1. **1970:** Rovinj/Zagreb II—V 6 10 1, Palma de Mallorca (Tiz) VII 7 13 3. **1971:** Amsterdam I 5 10 0, Leningrad (CN) II—III 6 15 0, Moscova III 4 13 0. **1972:** Wijk aan Zee V—VI 3 10 2, Las Palmas II—III 8 6 1. **1972/73:** Hastings IX 3 9 3. **1973:** Cienfuegos I 12 9 0, Moscova (CN) XV—XVI 1 12 4, Petropolis (Tiz) V 7 8 2. **1974:** Reykjavik I 10 4 0, Odessa (CN) V—VI 6 8 3, Veneția II 5 8 0, Soci IV—VI 4 9 2. **1975:** Teeside II 4 9 1, Szolnok I 5 9 0. **1976:** Lone Pine II—IX 3 4 0, Bienne (Tiz) V—VII 5 13 1, Moscova (CN) VI—VII 4 10 3. **1976/77:** Hastings IV—V 3 10 1. **1977:** Leningrad (CN) XII—XIV 2 9 4, Leningrad III 4 13 0, Tilburg X 0 9 2. **1978:** Lvov (Tz) VII—X 4 6 4, Sao Paulo I 6 7 0, Buenos Aires II—IV 4 9 0. **1979:** Berlin I—II 6 9 0, Tilburg XII 1 3 7. **1980:** Buenos Aires I—IV 6 3 0, Copenhaga I—II 6 3 0, Baguio City II 4 7 0, Bar II 6 8 1. **1981:** Moscova (Tz) II—IV 3 9 1, Amsterdam IV—VI 2 9 1. **1981/82:** Hastings II—III 3 10 0. **1982:** Las Palmas (Tiz) II 6 5 2, Tilburg V—VI 2 8 1.

Total 101 turnee: +587 =829 —144. 1560 partide.

Meciuri. 1954: Moscova Botvinnik (CM) +7 =10 —7. **1955:** Moscova Gheller (CN) 0 8 1. **1957:** Moscova Botvinnik (CM) 6 13 3. **1958:** Moscova Botvinnik (CM) 5 11 7. **1965:** Moscova

Gheller (Mc) 0 5 3. 1970 : Belgrad Reshevsky 1 1 1 și Olafsson 1 0 0. 1971 : Portoroz Portisch 1 4 1.

Total 8 meciuri : +21 =50 -23. 94 partide.

Olimpiade 1952 : Helsinki +3 =5 -0. 1954 : Amsterdam 6 6 0. 1956 : Moscova 5 7 1. 1958 : München 7 5 0. 1960 : Leipzig 10 3 0. 1964 : Tel Aviv 10 2 1. 1968 : Lugano 10 2 0. 1970 : Siegen 5 6 0. 1972 : Skoplje 8 6 0.

Total 9 Olimpiade : +69 =42 -2. 113 partide.

Total general 1767 partide : +677 =921 -169.

devenind astfel șalanger al campionului lumii. ● 1954. După o evoluție dramatică a scorului, meciul se termină la egalitate, Botvinnik rămânând în continuare lider al șahului mondial. ● 1956. Prezent din nou la un Tc, la Amsterdam, reușește în extremis, ajutat în oarecare măsură și de lipsa de condiție fizică a lui Keres, să ocupe primul loc obținând dreptul de a-l reîntîlni pe Botvinnik. ● 1957. În cea de a treia confruntare cu deținătorul titlului evoluția scorului este relativ liniară, oscilînd la o diferență de numai un punct de o parte sau de cealaltă pînă la partida a 17-a cînd șalangerul ia un avans de două puncte, majorat apoi la trei, diferență cu care ia sfîrșit meciul. În seara zilei de 27 aprilie 1957 Smislov primește titlul de campion mondial de șah, al 7-lea în ordine cronologică, încununare supremă a unei munci neîntrerupte și susținute de-a lungul a 20 de ani. ● 1958. În virtutea regulamentului de pe atunci privind desfășurarea CM noul deținător al titlului este obligat să acorde revanșa fostului campion. La 4 martie ia loc încă o dată la masa de joc avîndu-l ca șalanger pe Botvinnik care, pregătit cu mai multă grijă la adversar, începe meciul cu trei victorii consecutive, handicap care nu mai poate fi recuperat decît parțial, astfel că la 9 mai restituie titlul mondial deținut timp de 376 de zile. După realizarea „marelui țel“, așezat pentru totdeauna în „galeria laureaților șahului mondial“, rămîne în continuare o prezență agreabilă și utilă la marile turnee, în care obține aproape fără excepție rezultate superioare. Însă apariția noului val, reprezentat prin Tal, Larsen, Korcinoi sau Fischer cu stilul lor agresiv, nu-i mai oferă posibilitatea să ajungă pînă la încă un meci pentru titlul suprem. Jucă-

tor pozițional-activ ia citeodată decizii aparent paradoxale, care însă prin continuarea partidei își dezvăluie profunzimea concepției. Excelent strateg, este o individualitate șahistă puternică, multilaterală, supranumit „rusul liniștit“ pentru calmul său remarcabil, imperturbabil chiar în cele mai dificile situații sau în rarisimile lui crize de timp, se apropie ca stil de Capablanca, pe care se pare că-l și depășește ca putere de muncă și concentrare. Ca teoretician aduce multe idei noi în teoria deschiderilor. Autor al mai multor cărți de literatură șahistă, dintre care se remarcă „V poiskah garmonii“, 1979. În 1957 Flohr scria : „Jocul lui este clar, curat ca cristalul și te câștigă prin logica lui de fier. Joacă uimitor de ușor și de sigur ; el aproape nu știe ce este criza de timp. Cu un repertoriu de deschideri foarte bine stăpinit, este formidabil când joacă cu albele și reușește ușor să egaleze șansele când are negrele. În jocul de mijloc este deosebit de tare în conducerea atacului și știe să construiască minunat o poziție solidă de apărare, iar în final se bucură de faima de a poseda o tehnică excepțional de fină“.

Sokolski Aleksei. U.R.S.S. : n 1908 — d 1969. Jucător remarcabil și eminent teoretician al deschiderilor în șah. Într-o monografie, „Debiut 1.b2—b4“, publicată în 1963, stabilește pe baze analitice viabilitatea acestui început de partidă, denumită inițial de Tartakover „Deschiderea urangutan“ și cunoscută în prezent ca „Deschiderea Sokolski“.

Soltis Andrew. S.U.A. : n 1947. Ziarist. MI — 1974. VTi : Reggio Emilia/1972, New York/1980. Participă la circa 14 Ti cu rezultate variabile. Autor al mai multor cărți șahiste publicate în S.U.A. și Anglia.

Sosonko Ghenadi. U.R.S.S./Olanda : n 1943. Studii de geografie economică. MI — 1974. MM — 1976. CN : 1973 și 1978 — Olanda. VTi : Lugano/1976, Wijk aan Zee/1977 (1—2) și 1981 (1—2), Nijmegen/1978 (1—2). Participă la circa 20 de Ti cu rezultate variabile. Tz : Barcelona/1975, Amsterdam/1978. Tiz : Bienne/1976. Ol : 1974—1982. Jucător foarte talentat.

Soultanbeieff Victor. Rusia/Belgia : n 1895 — d 1972. Jucător remarcabil din perioada 1930—1965. CN : 1934, 1943, 1957 și 1961 — Belgia. Participă la circa 10 Ti cu rezultate medii. Autor al mai multor lucrări, dintre care se distinge „Guide pratique du jeu des combinaisons“, Liège, 1950.

Sozin Benjamin. U.R.S.S. : n 1896 — d 1956. Jucător și teoretician remarcabil, și-a legat numele de unele variante din „Apărarea siciliană” și alte deschideri. Autor a două lucrări de teorie șahistă.

Spasski Boris. U.R.S.S. : n Leningrad 30.1.1937. Ziarist. Campion mondial în perioada 1969—1972. Născut în vremuri de restriște, generate de cel de al doilea război mondial, este evacuat de părinții săi, din Leningradul asediat în regiunea Kirov unde, într-o casă de copii, la vârsta de 5 ani învață șahul spre „disperarea” tatălui său, un pasionat jucător de domino. Revenind în 1946 în orașul său natal este îndrumat către Palatul Pionierilor, devenind în scurt timp un „prodigy boy” al șahului, datorită progreselor rapide pe care le făcea. Astfel, la 10 ani obține categoria I, iar în 1952 este deja candidat de maestru. Marele salt valoric se produce în anul următor participând la cel mai prestigios turneu internațional al României, la București, unde într-o companie foarte selectă, mezinul întrecerii debutează printr-o spectaculoasă victorie în 34 de mutări la marele maestru Smislov, care electrizează spectatorii și-i bagă în răcori pe toți concurenții. În final se clasifică pe locurile IV—VI după Toluş, Petrosian și Smislov, la egalitate cu Boleslavski și L. Szabo, lăsând în urma sa celebrități din lumea șahului de pe atunci ca Barcza, O’Kelly, Filip, Stoltz, Golombek și alții. Acest rezultat de excepție, la numai 16 ani, îi aduce brusc consacrarea pe plan mondial, iar F.I.D.E. îi acordă imediat titlul de maestru internațional. În 1955, începând escaladarea „everestului șahist” cu tot entuziasmul celor 18 ani ai săi, cucerește mai întâi campionatul mondial de juniori și apoi, participând la interzonalul de la Göteborg, se califică în „Turneul candidaților”. Datorită acestor succese devine cel mai tânăr mare maestru internațional pentru anul 1955. Odată intrat în „anti-camera CM” mai trebuia făcut un singur pas pentru a câștiga dreptul de a se confrunța direct cu deținătorul titlului mondial. Dar acest pas, care însemna de fapt saltul de la locurile III—VII realizat la Tc Amsterdam/1956, până la câștigarea meciului final al candidaților din 1966, l-a făcut... în zece ani! Filmul acestei îndelungate odisee poate fi rezumat în patru episoade. ● 1958. La zonalul care se desfășoară în cadrul finalei campionatului U.R.S.S., în ultima rundă forțează câștigul la Tal, după întrerupere, într-un final ceva mai bun... și pierde, ratând astfel calificarea în faza ur-

Turnee 1952: Leningrad locul II $+6 = 7 - 0$. **1953:** București IV—VI 8 8 3. **1954:** Leningrad I 10 5 0. **1955:** Moscova (CN) III—VI 7 9 3. Anvers (CMj) I 13 2 1, Göteborg (Tiz) VIII—IX 7 8 5. **1956:** Leningrad (CN) III 7 10 4, Amsterdam (Tc) III—VII 3 13 2. **1957:** Moscova (CN) IV—V 7 12 2. **1958:** Riga (CN) V—VI 7 7 4. **1959:** Tbilisi (CN) II—III 8 9 2, Riga I 10 3 0. **1960:** Leningrad (CN) IX—X 5 10 4, Mar del Plata I—II 12 3 0. **1961:** Moscova (CN 28) V—VI 7 8 4 și Baku (CN 29) I 10 9 1. **1962:** Havana II—III 11 10 0, Erevan (CN) V 9 7 3. **1963:** Moscova (CN) II 6 16 1. **1964:** Moscova (Tz) I 4 6 2, Amsterdam (Tiz) I—IV 13 8 2, Soci IV 5 9 1, Belgrad I 9 8 0. **1965:** Soci IV 6 9 0. **1965/66:** Hastings I—II 6 3 0. **1966:** Santa Monica I 5 13 0. **1967:** Beverwijk I 7 8 0, Moscova VI—VIII 4 11 2, Winnipeg III—IV 2 7 0. **1968:** Palma de Mallorca II—III 10 6 1. **1969:** San Juan I 8 7 0, Palma de Mallorca V 3 14 0. **1970:** Leyden I 2 10 0, Amsterdam I—II 8 7 0. **1971:** Göteborg III 5 6 0, Vancouver I—II 7 4 0, Moscova VI—VII 4 11 2. **1973:** Tallin III—VI 4 10 1, Dortmund I—III 5 9 1, Amsterdam IV 4 10 1, Soci II 5 10 0, Moscova (CN) I 7 9 1. **1974:** Solingen III—IV 4 9 1. **1975:** Tallin II—III 5 9 1, Moscova II 6 8 1. **1976:** Manila X—XIII 4 12 3. **1978:** Bugoino I—II 6 8 1, Montilla I 4 5 0, Tilburg VI—VIII 2 7 2. **1979:** München I—IV 5 7 1, Montreal V—VI 4 9 5, Tilburg V—VIII 1 9 1, Buenos Aires II—V 4 8 1. **1980:** Bad Kissingen II—III 0 6 0, Tilburg IV—V 3 6 2, Baden I—II 6 9 0. **1981:** Linares V—VI 2 8 1, Tilburg VI—VIII 1 9 1. **1982:** Lugano III—XI 5 3 1, Londra VIII—IX 3 7 3, Bugoino IV—V 2 11 0, Torino V 2 8 2, Toluca (Tiz) III 4 8 1 și Hamburg II 5 3 0.

Total 64 turnee : $+364 = 520 - 81$. 965 partide.

Meciuri 1965: Riga Keres (Mc $\frac{1}{4}$) $+4 = 4 - 2$, Riga Gheller (Mc $\frac{1}{2}$) 3 5 0, Tbilisi Tal (Mc $\frac{1}{4}$) 4 5 1. **1966:** Moscova Petrosian (CM) 3 17 4. **1968:** Suhumi Gheller (Mc $\frac{1}{4}$) 3 5 0, Malmö Larsen (Mc $\frac{1}{2}$) 4 3 1, Kiev Korcinoi (Mc $\frac{1}{4}$) 4 5 1. **1969:** Moscova Petrosian (CM) 6 13 4. **1970:** Belgrad Larsen 1 1 1. **1972:** Reykjavik Fischer (CM) 3 11 7. **1974:** San Juan Byrne R. (Mc $\frac{1}{4}$) 3 3 0, Leningrad Karpov (Mc $\frac{1}{2}$) 1 6 4. **1976:** Reykjavik Hort (Mc $\frac{1}{4}$) 2 13 1. **1977:** Geneva Portisch (Mc $\frac{1}{2}$) 4 9 2, Belgrad Korcinoi (Mc $\frac{1}{4}$) 4 7 7. **1980:** Mexico City Portisch 1 12 1.

Total 16 meciuri : $+50 = 119 - 36$. 205 partide.

Olimpiade 1962: Varna $+8 = 6 - 0$. **1964:** Tel Aviv 8 5 0. **1966:** Havana 5 10 0. **1968:** Lugano 6 8 0. **1970:** Siegen 7 5 0. **1974:** Nisa 7 8 0. **1978:** Buenos Aires 4 6 1.

Total 7 Olimpiade : $+45 = 48 - 1$. 94 partide.

Total general 1 264 partide : $+459 = 687 - 118$.

măitoare. O remiză era suficientă pentru continuarea cursei spre interzonal printr-un baraj cu Averbach. ● 1961. Drama se repetă și la acest zonal tot în ultima rundă, avându-l ca adversar pe Stein, cu care întrerupe într-o poziție ceva mai slabă. După analize de o noapte, enervat peste măsură că n-a găsit o continuare satisfăcătoare își anunță adversarul că cedează. Întrebându-l apoi ce a pregătit pentru reluare, acesta îi mărturisește... că n-a găsit continuări cîștigătoare și se resemnase cu $\frac{1}{2}$ de punct! Și tot ca la zonalul precedent remiza îi dădea posibilitatea de promovare, după un baraj cu Stein. ● 1961—1962. Datorită acestor repetate eșecuri, la care se mai adăugaseră și altele întimplale la marile Ti, se hotărăște să-și reconsidere drumul vieții șahiste. În primul rînd intră sub bagheta teoreticianului Igor Bondarevski și apoi își schimbă radical stilul de joc înlocuind „lupta la baionetă” cu o construcție solidă a poziției, iar în loc de sacrificii riscante trece la manevre strategice lucide. Totodată renunță la activitatea de ziarist, dedicîndu-se în întregime șahului. Un prim succes îl realizează la sfîrșitul anului 1961 cînd cîștigă primul său titlu de campion al Uniunii Sovietice. ● 1964—1965. Intră într-un nou ciclu de concursuri organizat de F.I.D.E. în vederea atribuirii titlului de campion mondial individual. După ce cîștigă zonalul sovietic, disputat de astă dată separat de finala țării, participă impresionant în interzonalul de la Amsterdam pe care-l încheie, după multe emoții majore datorită jocului rezultatelor din aceeași obsedantă ultimă rundă, pe unul din primele patru locuri, la egalitate cu Larsen, Smislov și Tal, calificîndu-se în sfîrșit pentru meciurile candidaților. Bine pregătit teoretic și mai ales psihic și secondat eficient de antrenorul său, cîștigă cele trei meciuri contra candidaților Keres, Gheller și Tal, desfășurate în 1965, obținînd astfel dreptul de a-l întîlni pe campionul lumii într-un meci de 24 de partide pentru titlul suprem. Aici ia sfîrșit imensul pas pentru apropierea de „tronul mondial” și se deschide un nou capitol în viața sa șahistă „lupta pentru putere”. ● 1966. În această primă confruntare cu Petrosian, care nu atinge nici un moment parametrii senzaționalului, nu adoptă o concepție proprie de joc, astfel că la jumătatea meciului se vede condus detașat cu trei victorii. Înțelegînd că singura tactică viabilă împotriva „tigrului ermetic” este aceea a jocului complicat depune eforturi considerabile pentru a recupera diferența de scor astfel

că după partida 19 se reduce la un singur punct. În acest stadiu se hotărăște să schimbe din nou tactica, jucînd la cîștig cu albele și la remiză cu negrele, care-l duce direct la pierderea meciului. ● 1968. Traversînd din nou cu un succes total meciurile candidaților obține iarăși statutul de șalanger la titlul mondial. ● 1969. Pentru a doua oară față în față cu Petrosian, nu a mai făcut greșelile tactice din meciul precedent și, după o luptă îndirjită, în care și-a etalat cu dezinvoltură calitățile de profund tehnician și maestru al pozițiilor pe muchie de cuțit în care alături de forța combinativă este nevoie și de un calm desăvîrșit, cîștigă înaintea de limita celor 24 de partide, devenind cel de al zecelea campion mondial de șah. ● 1972. La această a VIII-a ediție F.I.D.E. a disputării titlului suprem are ingrata misiune de a se opune unui veritabil geniu al șahului, nordamericanul Robert Fischer, care în Tc „măturase“ pur și simplu din concurs pe marii maeștri Taimanov, Larsen și Petrosian. Cunoscută sub denumirea de „Meciul Secolului“, confruntarea cu Fischer, însoțită de fabulosul regizat prin suspansurile provocate de insolitul Bobby, nu a avut istoric, superioritatea clară a șalangerului decizînd meciul cu un scor net în favoarea sa. După pierderea titlului într-un mod atît de neplăcut, are o scurtă perioadă de depresiune psihică, dar reintră un an mai tîrziu în viața competițională, cîștigînd în 1973 pentru a doua oară titlul de campion al U.R.S.S., fără a mai avea forța de a se ridica pînă în vîrfurile piramidei, practicînd în continuare un șah de agrement la nivel înalt. „Spasski reprezintă în șahul mondial tipul jucătorului universal perfecționat, care se apără și atacă la fel de bine“ concluzionează de curînd Anatoli Karpov.

Spasov Liuben. Bulgaria : n 1943. MI — 1972. MM — 1976. VTi : Lublin/1971, Albena/1975 și 1978, Sofia/1975, Pristina/1975, Kringsja/1976, Pernik/1976, Virovitica/1976 și Hamburg/1977. Ol : 1978 și 1980. Jucător talentat.

Speckmann Werner. R. F. Germania : n 1913. Problemist și teoretician al șahului. Compune circa 1000 de lucrări directe cu mat în trei și mai multe mutări, primind peste 100 de distincții din care 30 premii I. Critic și teoretician erudit, scrie un mare număr de manuale de problemistică din care se remarcă „Das logische Schachproblem“, editată în 1965.

Spielmann Rudolf. Austria/Suedia : n Viena 5.5.1883 — d Stockholm 20.8.1942. Jucător de şah profesionist. VTi : Stockholm/1909 și 1919, Viena/1911 (1—2), 1913, 1926 și 1930 (1—2), Abbazia/1912, Budapesta/1913, Baden/1914, Berlin/1914 (1—2), Innsbruck/1922 (1—2), Teplitz Schönau/1922 (1—2), Scheveningen/1923 (1—2), Semmering/1926, Magdeburg/1927, Sopron/1934, București/1934 și Helsingfors/1935 (1—2). Participă la peste 90 de Ti cu rezultate în general superioare. În cele 51 de meciuri cunoscute din perioada 1905—1938 realizează un bilanț pozitiv $+35 = 5 - 11$, câștigînd la Leonhardt, Cohn, Fahrni (2 ori), Nimzovici, Przepiorka, Johner, Mieses, Perlis, Reti (2), Tartakover (2), Alapin, Nilson, Hönliger, Stahlberg, Stoltz (2), Lundin, Pirc, Bogoliubov, Davidsohn (3), Petrov, Moldauer, Berndtsson, Landau (4), Apscheneek, Mikenas și Feigin. Ol : 1931 și 1935 — Austria. Este unul din cei mai populari mari maeștri din prima jumătate a secolului nostru, datorită stilului său de joc plin de imaginație și întrepid, un romantic incorigibil. Jucător de atac prin excelență, cu predilecție pentru gambituri și sacrificii, considerat un continuator al principiilor lui Zukertort și Cigorin, a refuzat multă vreme să țină seama de cerințele jocului pozițional modern. Modest, nu și-a pus în gînd niciodată să lupte pentru CM. Cel mai valoros rezultat îl realizează la „Panhans Turnir“, Semmering/1926 : 1. Spielmann 13 puncte, 2. Alehin $12\frac{1}{2}$, 3. Vidmar 12, 4—5. Nimzovici, Tartakover $11\frac{1}{2}$, 6—7. Rubinstein, Tarrasch 10, 8. Reti $9\frac{1}{2}$, 9. Grünfeld 9, 10. Janowski $8\frac{1}{2}$, 11. Treybal 8, 12. Vajda $7\frac{1}{2}$, 13. Yates 7, 14—15. Gilg, Kmoch 6, 16. Davidsohn $5\frac{1}{2}$, 17. Michel $4\frac{1}{2}$ și 18. Roselli 1. În publicistica şahistă, afară de numeroase articole și materiale solicitate de revistele de specialitate, scrie și cartea-ghid „Richtig Opfern!“ în care, pe baza a 37 de partide din cele peste 1 400 jucate de el, caută să sistematizeze posibilitățile și subtilitățile tactice ale jocului combinativ precizînd că „arta de a sacrifica corect nu poate fi însușită la fel de bine ca deschiderile, jocul la sacrificiu fiind mult mai dependent de calitățile personale (...) În domeniul sacrificiilor sînt mulți artiști și multe stiluri, toate unice“.

Spiridonov Nikolai. Bulgaria : n 1938. MI — 1970. MM — 1979. CN : 1969. VTi : Polanica Zdroj/1971 (1—2), Varna/1974 (1—3) și Wrocław/1980. Participă la circa 20 Ti cu rezultate variabile.

Stadler Tereza. Iugoslavia : n 1936. MI — 1966. MM — 1977. CN : 1964. VTi : Sinaia/1968 (1—2). Participantă la circa 15 Ti cu rezultate remarcabile. Tz : Iugoslavia/1966. Tiz : Subotîța/1967 și Ohrid/1971. Ol : 1957 și 1969. Jucătoare talentată.

Stahlberg Gideon. Suedia : n 1908 — d 1967. Ziarist. MM — 1950. CN : 1929—1939 (11 ediții). VTi : Bad Nienendorf/1934, Sopot/1935, Mar del Plata/1941, Buenos Aires/1941 (1—2) și 1947, Tr. Teplice/1949 și Beverwijk/1951. Tz : Marianske Lazne/1954. Tiz : Saltsjöbaden/1948 și Stockholm/1952. Tc : Budapesta/1950 și Zürich/1953. Participă la circa 40 de Ti cu rezultate în general superioare. Susține 15 meciuri, din care câștigă 6 la Nillsson (3—0), Spielmann (5—3), Nimzovici (4—2), Rasmussen ($4\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$), Solin ($2\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$) și Nielsen ($4\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$), termină la egalitate 5 cu Stoltz, Andersen (2), Keres și Carlsson și pierde de 4 ori la Bogoliubov, Spielmann, Fine și Gligorici. Ol : 1928—1939, 1952—1958 și 1964 (13 ediții). În 1941 stabilește la Buenos Aires un simultan-record de 400 partide, desfășurat prin înlocuirea adversarilor la 40 de mese în timp de 36 ore și 5 minute, cu un timp de odihnă de 10 minute la fiecare 4 ore, încheiat cu rezultatul $+362 = 14 - 24$. Ca teoretician se distinge prin noutățile aduse în Apărarea slavă.

Stamma Philippo. Siria : n Alep. Unul din cele mai proeminente și originale personalități ale lumii șahiste a sec. XVIII. De origine levantină, cu o cultură jumătate orientală, jumătate europeană, era un talentat jucător de șah și bun cunoscător al vechiilor „mansube“ pe care le-a utilizat în mare măsură pentru a publica în 1737 la Paris „Essai sur le jeu des échecs ou l'on donne quelques règles pour le bien jouer et remporter l'avantage par des coups fins et subtils, que l'on peut appeler les secrets de ce jeu“, o culegere cuprinzând 100 de poziții al cărui scop era „...de a obține avantaj prin mutări fine și subtile, care pot fi denumite secretele acestui joc“. Cartea a apărut apoi și în Anglia, la 1745, sub un titlu prescurtat. În 1747 susține la Londra un meci cu Philidor de care este învins cu $+1 = 1 - 7$. De remarcat că în ediția engleză a cărții sale utilizează pentru prima oară notația algebrică în scrierea partidelor.

Stanciu Traian. România : n Iași 14.9.1935. Mn — 1965. Mf — 1980. VTn : București/1963 (1—2) și 1966, Bacău/1972 (1—2) și Suceava/1980. VTi : Satu Mare/1981 (1—3). Parti-

cipă la circa 35 Tn și 8 Ti cu rezultate variabile. Ol : 1966. Jucător remarcabil.

Stanley Henry Charles. Anglia/S.U.A. : n 1819 — d 1894. Unul din jucătorii valoroși ai sec. XIX, câștigă la New York trei meciuri contra lui Schulten în 1844/45 dar este învins în 1846. În 1850 termină la egalitate cu Löwenthal și Saint Amant dar în 1857 pierde categoric la Morphy cu $1\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{2}$ și la Mackenzie după care se retrage practic din viața competițională intrînd în publicistica șahistă. Autor a trei cărți din care se remarcă „The chess player's instructor” și „Morphy's match games”, ambele tipărite la New York în 1859.

Staunton Howard. Anglia : n 1810 — d 1874. Critic literar. „Campion mondial neîncoronat” al șahului în perioada dintre francezul La Bourdonnais și germanul Anderssen. Personalitate șahistă remarcabilă, are o activitate competițională redusă la numai 18 meciuri, inclusiv cele din cadrul turneelor de la Londra și Birmingham, datorită orgoliului său excesiv din cauza căruia orice înfrîngere la tablă se transforma în dramă. Stilul său arid nu-i dă posibilitatea să lase posterității partide celebre, victoriile sale fiind în general urmarea firească a greșelilor adversarilor. De altfel, palmaresul său, compus din 10 meciuri câștigate, unul egal și 7 pierdute, nu reprezintă cituși de puțin rezultatele unui campion, ci mai degrabă o poziție de conjunctură. Meritele sale șahiste sînt însă incontestabile pe linie propagandistică, mai întîi prin scrierea excelentului manual „Chess Player's Handbook” în 1847 și apoi prin inițierea și organizarea celui dintîi turneu internațional din istoria șahului, constituit ad-hoc în primul campionat mondial de șah neoficial, confruntare care a ge-

Meciuri 1839 : Londra Stanley +2 =1 —3. 1840 : Londra Popert 10 6 5. 1842 : Londra Cochrane 3 1 3. 1843 : Saint-Amant Londra 2 1 3 și Paris 11 4 6. 1844 : Brighton Kennedy 3 0 1. 1846 : Londra Horwitz 14 3 7 și Harrwitz 12 1 9. 1847 : Londra Löwe 1 2 4. 1851 : Londra Williams 6 3 4 și Janiș 7 1 2. Ti Londra : Brodie 2 0 0, Horwitz 4 1 2, Anderssen 1 0 4 și Williams 3 1 4. 1853 : Bruxelles u. d. Lasa 4 4 5. 1858 : Ti Birmingham : Hughes 2 0 0 și Löwenthal 0 0 2.

Total 18 meciuri : +87 =29 —64. 180 partide.

nerat latura sportivă a milenarului joc. Tot lui i se datorește cea de a doua revistă șahistă engleză „The Chess Player's Chronicle“ editată în 1841 și celebrul set de piese de șah „tip Staunton“, proiectate cu migală de el, existente pretutindeni și în zilele noastre pentru armonia și eleganța lor.

Steane Michael. Anglia : n 1953. MI — 1975. MM — 1977. VTi : Africa de Sud/1976 (1—2), Vrsac/1979, Smederevska Palanka/1980, Bergsjö/1981, Marbela/1982 (1—4) și Beersheba/1982. Participă la peste 15 Ti cu rezultate superioare. Tz : Amsterdam/1978. Ol : 1974—1982. Ca teoretician scrie „The Sicilian Najdorf“ tipărită la Londra în 1976.

Stein Leonid. U.R.S.S. : n 1934 — d 1973. Ziarist. MI — 1961. MM — 1962. CN : 1963, 1965 și 1966. VTi : Moscova/1967, Sarajevo/1967 (1—2), Hastings/1967—68, Kecskemet/1968, Tallin/1969, Pernau/1971, Moscova/1972 (1—2), Zagreb/1972 și Las Palmas/1973 (1—2). Participă la circa 20 de Ti cu rezultate superioare. Tiz : Stockholm/1962, Amsterdam/1964 și Soussa/1967. Ol : 1964 și 1966. În meciul „U.R.S.S. — Restul lumii“, ca rezervă, joacă o singură partidă la masa I, dar pierde la Larsen. Jucător foarte talentat, încetează din viață în urma unui atac de cord.

Steiner Andre. Ungaria : n 1901 — d 1944. Maestru talentat, participă la circa 15 Ti cu rezultate variabile. Ol : 1927, 1928, 1930, 1931 și 1937.

Steiner Herman. Ungaria/S.U.A. : n 1905 — d 1955. MI — 1950. VTi : Londra/1946 și New York/1948. Participă la circa 18 Ti cu rezultate în general superioare. Ol : 1928, 1930, 1931 și 1950 — S.U.A. Jucător talentat.

Steiner Lajos. Ungaria/Australia : n 1903 — d 1975. MI — 1950. CN : 1936 — Ungaria ; 1945, 1953 și 1959 — Australia. VTi : Schandau/1927, Budapesta/1931, Marburg/1934 (1—2), Viena/1935 (1—2) și 1937/38. Ia parte la peste 30 de Ti cu rezultate medii și superioare. Tiz : Saltsjöbaden/1948. Ol : 1931, 1933 și 1935 — Ungaria. Autor a două manuale șahiste „Sakkiskola“. 1935 și „Kings of the chess-board“, 1948.

Steinitz Wilhelm. Austro-Ungaria/Anglia/S.U.A. : n Praga 17.5.1836 — d New York 12.8.1900. Studii de inginerie. Campion mondial de șah autointitulat în 1866 și oficializat de toate federațiile naționale în 1886 dar neconsemnat retroactiv ca atare de F.I.D.E. Deși cunoaște șahul de la vârsta copilăriei, are posibilitatea să-l învețe abia la 12 ani, făcând parte dintr-o familie foarte săracă. Pe măsura trecerii anilor pa-

siunea pentru acest nobil joc devine tot mai puternică astfel că la 17 ani începe să frecventeze cercurile șahiste din Praga. În 1858 stabilindu-se la Viena, ca student al Școlii Politehnice, intră sub influența măștrilor austrieci, cunoscându-l pe Falkbeer, care-l inițiază în tainele teoriei și-l introduce în șahul de performanță. Începând din 1859 participă regulat la campionatul Vienei pe care-l câștigă doi ani mai târziu, când renunță la studiile universitare. În 1862 este trimis la Ti de la Londra, în care, pe fondul unui talent excepțional, se afirmă datorită jocului său inventiv și combinațiilor îndrăznețe. Apreciat în mod deosebit de organizatorii întrecerii, se decide să se stabilească în Anglia, pe atunci placă turnantă a lumii șahiste. Aici începe o activitate competițională la cel mai înalt nivel, câștigând toate întrecerile susținute, astfel că în 1866 îl înfruntă pe germanul Anderssen, liderul lumii șahiste din acea vreme, într-un meci pînă la 8 partide câștigate, pe care după o evoluție de-a dreptul dramatică

Turnee 1862: Londra locul VI $+6 =3 -5$. **1865:** Dublin I 4 1 0. **1866:** Londra I 8 0 1. **1867:** Paris III 18 3 3, Dundee II 7 0 2. **1870:** Baden Baden II 11 3 4. **1872:** Londra I 7 1 0. **1873:** Viena I—II 20 5 2. **1882:** Viena I—II 20 8 6. **1883:** Londra II 19 7 6. **1894:** New York I 8 1 1. **1895:** Hastings V 11 4 6. **1895/96:** Petersburg II 7 5 6. **1896:** Nürnberg VI 10 2 6. **1897:** New York I—II 2 1 1. **1898:** Viena IV 18 11 7, Köln V 8 3 4. **1899:** Londra X—XI 9 7 12.

Total 18 turnee: $+193 =65 -73$. 331 partide.

Meciuri 1862: Londra Dubois $+5 =1 -3$. **1862/63:** Londra Blackburne 7 2 1, Deacon 5 0 1 și Mongredien 7 0 0. **1864:** Green 7 2 0. **1865:** Londra Robey 4 0 1 și de Vère 3 2 7. **1866:** Londra Bird 7 5 5 și Anderssen (CM) 8 0 6. **1867:** Dundee Fraser 7 1 1 și 3 2 1. **1870:** Londra Blackburne 5 1 0. **1872:** Londra Zukertort 7 4 1. **1876:** Londra Blackburne 7 0 0. **1882:** Philadelphia Martinez 7 0 0 și 3 3 1, Baltimore Sellman 3 2 0. **1883:** New York Mackenzie 3 2 1, Havana Golmayo 8 1 1 și Philadelphia Martinez 9 2 0. **1885:** Baltimore Sellman 3 0 0. **1886:** New York/St. Louis/New Orleans Zukertort (CM) 10 5 5. **1888:** Havana Vasquez 5 0 0, Ponce 4 0 1 și Golmayo 5 0 0. **1889:** Havana Carvajal 4 0 1, Cigorin (CM) 10 1 6. **1890/91:** New York Gunsberg (CM) 6 9 4. **1891:** Prin cablu Cigorin 0 0 2. **1892:** Havana Cigorin (CM) 10 5 8. **1894:** New York Ettlinger 10 0 0 și New York/Philadelphia/Montreal Em. Lasker (CM) 5 4 10. **1896:** Rostov Schiffers 6 1 4 și **1896/97:** Moscova Em. Lasker (CM) 2 5 10.

Total 34 meciuri: $+195 =60 -81$. 336 partide.

Total general 667 partide: $+388 =125 -154$.

(0—1, 4—1, 4—5, 6—5, 6—6) îl învinge cu 8—6 și se auto-proclamă „campion mondial“. Activitatea sa șahistă confirmă poziția de vîrf asumată, atît ca jucător cit și ca cercetător și inovator. Impresionat de victoriile aparent enigmatice ale lui Morphy, pornește neobosit în stabilirea adevărului, declanșînd o nouă epocă în dezvoltarea șahului : „marile căutări“. Spre deosebire de Morphy, care îl considera un simplu joc, pune în evidență latura sa științifică declarînd sentențios : „Șahul este dificil ; cere multă gîndire serioasă și o cît mai harnică cercetare“. În jurul anului 1882 se stabilește în S.U.A. Patru ani mai tîrziu, provocat la un meci de 10 partide cîștigate pentru titlul suprem de Zukertort, realizatorul unor rezultate remarcabile în ultima vreme, acceptă lupta, care începe cu... o furtună într-un pahar cu apă (1—0, 1—4...) obținînd în final o victorie comodă (...6—4, 6—5 și 10—5). Cu această ocazie cele patru federații existente în acea vreme (americană/fondată în 1858, engleză/1862, olandeză/1873 și germană/1879), îi recunosc dreptul de a se intitula campion al lumii, confruntarea sa cu Zukertort intrînd în istoria șahului ca primul meci pentru titlul mondial. Bine așezat în „tronul de aur al Olimpului șahist“, fără să-și permită o clipă de răgaz, continuă cu și mai multă rîvnă cercetările sale șahiste întrerupte doar de cele cîteva meciuri amicale și trei oficiale cîștigate de el. Înregistrează doar o înfrîngere într-un duplex jucat prin cablu cu rusul Cigorin, singurul adversar care i-a dat mari „dureri de cap“ în cei 28 de ani de supremație șahistă, prin criticile aduse principiilor poziționale și stilului său de joc nonconformist. În 1894, la 58 de ani, deși greu bolnav de gută, acceptă să-și pună titlul în joc în fața impetuosului dar mai puțin experimentatului Em. Lasker, se pare pentru a evita o nouă confruntare cu Cigorin sau aducerea în scenă a germanului Tarrasch care se profila din ce în ce mai cert ca viitor adversar. Cum și el era un om supus legilor imuabile ale timpului și efemerității, este învins relativ ușor (+5 =4 —10) de mult mai tînărul său adversar, dar cu un cavalerism și corectitudinea desăvîrșită care l-a însoțit toată viața, își aplaudă învingătorul cu celebrele cuvinte : „De trei ori ura pentru noul campion“. Evoluțiile sale ulterioare, deși de nivel superior, nu mai au coerența anilor de plăcută aducere aminte, iar revanșa disputată la Moscova în 1896 mărește și mai mult prăpastia dintre el și noul val de mari maeștri, pierzînd la scor (+2 =5 —10) un meci pe

care un om cumpătat l-ar fi evitat. Patru ani mai târziu trece în neființă într-un spital psihiatric din New York lovit de o obnubilare gravă. Interesant de remarcat, se pare unic în analele șahului, este faptul că ascensiunea sa ca jucător a fost însoțită pas cu pas de clarificarea concepțiilor lui asupra teoriei șahului, concepții cristalizate în final într-un ansamblu bine încheiat, expus pe larg spre sfârșitul vieții sale în celebrul manual „Modern Chess Instructor” apărut la New York în 1889/91. Principiile formulate de el, intrate în antologie sub denumirea de „Școală nouă” au marcat un mare progres în domeniul teoriei șahului. Jocului aventuros bazat numai pe combinații, în care elementul strategic avea doar un rol secundar, așa cum se practica pe atunci, prin „teoriile lui Steinitz” i se opune o concepție mult mai avansată în care planul strategic constituie elementul principal, combinația devenind numai mijlocul de execuție. Deschizător de drumuri în domeniul atât de profund al tacticii și strategiei, părintele jocului pozițional poate fi considerat, pe bună dreptate, arhitectul șahului modern.

Stocchi Ottavio. Italia : n 1906 — d 1964. Compozitor deosebit de talentat, elaborează peste 1 000 de probleme, cea mai mare parte cu mat în două mutări, primind circa 400 de distincții, din care aproximativ 100 de premii I. În fecunda sa activitate descoperă și o temă care-i poartă numele.

Stoica Valentin. România : n București 15.2.1950. Inginer. Mn — 1972. MI — 1977. CNj : 1967. VTn : București/1974 (1—2), 1979 (1—2) și Costinești/1975. VTi : Costinești/1973, Agard/1976 (1—2), Atena/1977 (1—2), Timișoara/1981 (1—2) și Bourgojn-Jallieu/1982 (1—3). Ol : 1980 și 1982. Deosebit de bine pregătit teoretic și excelent analist.

Stoltz Gösta. Suedia : n 1904 — d 1963. Tehnician motoare. MI — 1950. MM — 1954. CN : 1951, 1952 și 1953. VTi : Göteborg/1931 (1—3), Praga/1931, Swinemünde/1932, München/1941, Helsinki/1947 (1—2), Stockholm/1948. Tz : Helsinki/1947 (1—2) și Marianske Lazne/1951. Tiz : Saltsjöbaden/1948 și Stockholm/1952. Ol : 1927, 1928, 1930, 1931, 1933, 1935, 1937, 1952 și 1954. Dispută 12 meciuri, din care câștigă la Kashdan ($3\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$), Rellstab ($2\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$), Anderssen ($4\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$), Flohr ($4\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$), Danielsson ($5\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{2}$) și Karlin (6—2), termină la egalitate cu Nilsson ($2\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$) și Stahlberg (3—3) și pierde de 4 ori la Spielmann, Flohr și Nimzovici. Talent de excepție, obține rezultate variabile în cele 30 de Ti la

care participă datorită alcoolismului care-l însoțește toată viața.

Sucha Rujena. Cehoslovacia : n 1907. MI — 1954. De mai multe ori CN. Participă la 12 Ti cu rezultate medii. Tz : Leipzig/1954. Tc : Moscova/1955. Jucătoare talentată.

Suetin Aleksei. U.R.S.S. : n 1926. Inginer mecanic. MI — 1961. MM — 1965. VTi : Sarajevo/1965, Copenhaga/1965 (1—3), Titovo Uzice/1966, Hastings — 1967/68 (1—4), Havana/1969 (1—2), Albena/1970, Kecskemet/1972 (1—2), Lublin/1976 și Dubna/1979 (1—4). Participă la circa 25 de Ti cu rezultate în mare parte superioare. Teoretician erudit publică o serie de cărți valoroase, dintre care se distinge o teorie a deschiderilor publicată în 1959.

Sukaiker Muhammad B. Ahmad. Siria : n (?) — d 1579. Predicator la moscheia din Alep. Jucător de șatrândj talentat, întocmește un Mss pe pergament, conservat la „Biblioteca Bojdejana“ din Oxford, în care arată superioritatea și noblețea acestui joc, menționind în final cîțiva jucători valoroși ca As-Zain, Yusuf Chelebi și Al-Ajami, care puteau juca și „legați la ochi“.

Sultan-Khan Mir. Pakistan/India/Anglia/Pakistan : n 1905 — d 1966. CN : 1928 — India ; 1929—1933 — Marea Britanie. Jucător foarte talentat, în perioada 1930—1933, cînd locuiește la Londra, participă la 8 mari Ti din care cîștigă Cambridge/1932, în restul clasindu-se pe unul din locurile II—V. În același interval susține două meciuri, cu Tartakover ($6\frac{1}{2}$ — $5\frac{1}{2}$) și Flohr (2—3), și ia parte cu echipa Angliei la Olimpiadele din 1930, 1931 și 1933. După 1933 se reîntoarce în țara sa natală.

Sunnucks Patricia-Anne. Anglia : n 1927. Ofițer. MI — 1954. CN : 1957, 1958 și 1964. Participă la 6 Ti cu rezultate variabile. Tz : 1954, 1963 și 1966. Tc : Moscova/1955. Ol : 1966. Autoare a unei remarcabile „The Encyclopedia of Chess“ tipărită în 1970. După 1965 începe să participe și la întrecerile prin corespondență.

Suttles Duncan. S.U.A./Canada : n 1945. În 1951 se stabilește în Canada. Matematician. MI — 1967. MM — 1973. CN : 1969. VTi : S.U.A./1973 și Vancouver/1981 (1—2). Participă la circa 10 Ti cu rezultate remarcabile. Tz : Canada/1969, 1972 și 1975. Tiz : Soussa/1967 și Palma de Mallorca/1970. Ol : 1964—1974 și 1982. Jucător talentat.

Svešnikov Evgheni. U.R.S.S. : n 1956. MI — 1975. MM — 1977. VTi : Decin/1974, Soci/1976 și Cienfuegos/1979. Jucător talentat, în ascensiune.

Swiderski Rudolf. Germania : n 1878 — d 1909. VTi : Monte Carlo/1904 (1—2) și Coburg/1904 (1—3). În perioada 1899—1908 participă la 13 Ti cu rezultate variabile.

Szabo Laszlo. Ungaria : n 1917. Ziarist. MM — 1950. CN : 1935, 1937, 1939, 1946, 1950, 1952, 1954, 1959 și 1969. VTi : Hastings — 1938/39, 1947/48, 1949/50 și 1973/74 (1—4), Budapesta/1946, 1948 și 1965 (1—3), Viena/1947, Moscova/1949, Veneția/1949, Santa Fé/1960 (1—2), Asuncion/1960 (1—2), Torremolinos/1962 (1—3), Zagreb/1964, Sarajevo/1972, Dortmund/1974, Kapfenberg/1976 și Helsinki/1979 (1—3). Participă la circa 50 Ti cu rezultate în general superioare. Tz : Hilversum/1947, Marianske Lazne/1951, 1954 și 1961, Wageningen/1957 și Kecskemet/1964. Tiz : Saltsjöbaden/1948, Stockholm/1952, Göteborg/1955 și Portoroz/1958. Tc : Budapesta/1950, Neuhausen — Zürich/1953 și Amsterdam/1956. Ol : 1935, 1937 și 1952—1968. Meciuri : 1939/Amsterdam Landau 5—5 și 1946/Leiden v. d. Berg 2—0. Jucător incisiv, continuator al tradiției marilor maeștri maghiari.

Szabo Ștefan. România : n Oradea 9.12.1911 — d Arad 23.10.1954. Funcționar. Mn — 1948. Me — 1953. VTn : București/1948, 1949 (1—2) și 1951, Tg. Mureș/1951, Cluj/1952 și Oradea/1954. Intră în șahul de performanță abia la 36 de ani. În perioada 1948—1954 participă la 9 Tn cu rezultate constant superioare, și 6 Ti : București/1949 (loc 15), 1951 (2), 1953 (8—9) și 1954 (12—14), Sopot/1951 (6—7) și Miedzyzdroj/1952 (6). Deosebit de talentat, se remarcă în mod deosebit prin concepția sa de joc „naturală”. Datorită combinațiilor sale de o logică rar întâlnită este supranumit „maestrul jocului de mijloc”. Cu un stil foarte agresiv și plin de resurse realizează adeseori partide senzaționale.

Szily Jozsef. Ungaria : n 1913 — d 1976. MI — 1950. Participă la circa 10 Ti cu rezultate variabile. Ol : 1952. Jucător talentat, cu participări rare în competițiile internaționale.

Ș

Șahovici Dragotin. Iugoslavia : n 1954. MI — 1976. MM 1978. VTi : Biel/1976, Stip/1976 (1—2), Lone Pine/1977 (1—4), Niš/1977 (1—2), Trstenik/1978 (1—2), Kladovo/1980 (1—2),

Şamkovici Leonid. U.R.S.S./Israel/Canada/S.U.A. : n 1923. MI — 1962. MM — 1965. VTi : Salgotarjan/1967 (1—3), Soci/1967 (1—5), Constanța/1969, Timișoara/1972, New York/1976 și 1977 (1—2) și Mexico/1978. Ol : 1980 — S.U.A. Jucător profesionist foarte talentat.

Ștefanov Parik. România : n București 3.11.1954. Inginer.
Mn — 1977. Mf — 1981. MI — 1983. VTn : București/1972
și 1981. Sinaia/1976. Poiana Brașov/1977 și Satu Mare/1978.

VTi : București/1979. Participă la 17 Ti cu rezultate variabile. Jucător talentat în ascensiune.

Șubă Mihai. România : n București 1.6.1947. Matematician. Mn — 1972. MI — 1975. MM — 1978. CN : 1980 și 1981. VTn : București/1972, Predeal/1972, Sinaia/1973 și Timișoara/1977 (1—5). VTi : Bankia/1977, Pernik/1978, Almeria/1979, Sokolac/1980 (1—2), Val Thorens/1981 (1—7) și Narbonne/1981. Tz : Herculane/1982. Tiz : Las Palmas/1982. Ol : 1978—1982. Adolescent precoce, în anii de liceu își dorea să devină pictor sau actor de teatru, în timpul liber scriind poezii publicate în parte. Părinții însă îl dirijează spre... matematici. În jurul vârstei de 18 ani trecînd adeseori prin Grădina Cișmigiului și oprindu-se din curiozitate la „careul șahiștilor” din spectator devine în scurt timp jucător. Aici îl înfrîngește pe maestrul Gică Alexandrescu care-i îndrumă pe primii pași către... marea aventură șahistă ! În 1967 ia parte la primele concursuri oficiale, în 1970 este campion universitar, un an mai târziu participă la prima sa finală națională și așa mai departe pînă în 1978 cînd primește titlul de mare maestru internațional. Posesorul unui stil de joc original, caracterizat printr-o deosebită măiestrie tactică, utilizează un repertoriu de deschideri redus dar excelent însoțit. Are o gîndire profundă și mari posibilități de calcul pe fondul unui sistem nervos foarte echilibrat în care riscul își are partea sa de contribuție.

Șumov Ilia. Rusia : n 1819 — d 1881. Ofițer superior de marină. Jucător talentat, susține o serie de meciuri din care se remarcă : 1854/Janiș 7—5 și Urusov 9—12, 1859/Urusov 2—5, 1862/Petrov 2—4 și Kolisch 2—6. Publică la Petersburg în 1867 cartea „Recueil de problèmes scaccographiques et autres positions curieuses”.

Șuta Mihai. România : n Oradea 15.1.1931. Inginer. Mn 1965. Mnc — 1975. Mlc — 1975. CNc : 1962/63, 1963/64 și 1965/66. VTi : Tg. Mureș/1953, Satu Mare/1959 (1—3), București/1964 (1—3) și Cluj-Napoca/1968 (1—3). Participă la circa 30 de Tn cu rezultate variabile. După 1960 intră în șahul prin corespondență, luînd parte la patru semifinale în cadrul CMc în intervalul 1962—1978 și la majoritatea confruntărilor internaționale susținute de echipa reprezentativă a României.

T

Taimanov Mark. U.R.S.S. : n Harkov 7.2.1926. Pianist. MI — 1950. MM — 1952. CN : 1956. VTi : Dresda/1959 (1—2), Santa Fé/1960 (1—2), Leningrad/1960 (1—2), Rostov/1961, Dortmund/1961, Marianske Lazne/1962, Budapesta/1965 (1—3), Copenhaga/1965 (1—3), Reykjavik/1968 (1—2), Zalaegerszeg/1969, Wijk aan Zee/1970, Skoplje/1970 (1—2), București/1973 și 1979, Albena/1974, Decin/1975 și Wrocław/1979 (1—2). Tiz : Stockholm/1952 și Palma de Mallorca/1970. Tc : Neuhausen — Zürich/1953. Mc : 1971 — Vezi : VI. F.I.D.E. și I.C.C.F. Ol : 1956. Face parte din echipa țării sale în confruntarea din 1970 cu „Restul lumii“ învingând la masa a VII-a pe Uhlmann cu $2\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$. Autor al mai multor cărți de teorie șahistă, parte din ele traduse și în străinătate.

Takacs Sandor. Ungaria : n 1893 — d 1932. VTi : Viena/1928 și Hastings — 1928/29. Ol : 1930. Participă la 11 Ti cu rezultate variabile.

Tal Mihail. U.R.S.S. : n Riga 9.11.1936. Ziarist. Campion mondial de șah în perioada 7.5.1960 — 12.5.1961. De la marele, misteriosul Morphy, nici un șahist nu a mai incitat într-o așa mare măsură curiozitatea și imaginația contemporanilor și n-a provocat atâtea discuții pasionante, atîta admirație și literatură de specialitate ca insolitul Mihail Tal. Jucător prin excelență ofensiv, un veritabil paradox în contextul școlii șahiste sovietice bazate pe principii științifice, uimește prin spumoasele sale partide pigmentate cu sacrificii mai mult sau mai puțin corecte dar teribil de spectaculoase. Învăță șahul de la tatăl său la 7 ani, fără să manifeste un interes deosebit. Continuă să joace însă la Casa Pionierului din Riga, atrăgînd atenția, prin uimitoarea sa fantezie, maestrului Koblenț care-i devine îndrumător și apoi antrenor în fulgerătoareea lui ascensiune direct spre titlul mondial, care practic se produce fără istoric, sărînd din treaptă în treaptă ca pe o scară de piscină. Astfel la 11 ani, avînd forța unui jucător de prima categorie, intră în întrecerile din orașul său natal, cîștigînd la 17 ani, în 1953, titlul de campion al R.S.S. Letone și apoi pe cel de maestru al sportului. Trei ani mai tîrziu, cu un joc maturizat, pătrunde în prima sa finală unională pe care o încheie pe un promițător loc VI, iar în 1957, devine campion al U.R.S.S. și mare maestru internațional, titlu acordat direct. Anul următor repetă performanța din finala țării sale care fiind în același timp și turneu zonal se cali-

Turnee 1951: Riga locul XI—XIV $+4 = 10 - 5$. **1952:** Riga III 6 8 3. **1953:** Riga I 11 7 1. **1950:** Leningrad (CN) V—VII 6 9 2. **1957:** Moscova (CN) I 9 10 2. **1958:** Riga (CN+Tz) I 10 5 3. Portoroz (Tiz) I 8 11 1. **1959:** Tbilisi (CN) II—III 9 7 3. Zürich I 10 3 2. Bled/Zagreb/Belgrad (Tc) I 16 8 4. **1961:** Stockholm I 8 3 0. Bled I 11 7 1. Baku (CN 29) IV—V 7 10 3. **1962:** Willemstad-Curaçao (Tc) VII—VIII 3 8 10. Erevan (CN) II—III 11 5 3. **1963:** Miskolc I 10 5 0. Havana II—IV 13 6 2. Moscova II 7 7 1. **1963/64:** Hastings I 5 4 0. **1964:** Reykjavik I 12 1 0. Amsterdam (Tiz) I—IV 11 12 0. Kiev (CN) III 8 9 2. **1966:** Sarajevo I—II 9 4 2. Kislovodsk VI—VII 3 5 3. Palma de Mallorca I 9 6 0. **1967:** Moscova II—V 5 10 2. Budva II—III 3 7 1. Harkov (CN) I—II 7 6 0. **1968:** Wijk aan Zee II—IV 5 8 2. **1968/69:** Alma Ata (CN) VI—X 6 9 4. **1969:** Moscova (CN) XIV—XV 6 9 7. Tbilisi I—II 7 7 1. **1970:** Soci I 8 5 1. **1971:** Tallin I—II 9 5 1. Pernau II—III 7 5 1. Leningrad (CN) II—III 9 9 3. Moscova VI—VII 4 11 2. **1972:** Suhumi I 7 8 0. Baku (CN) I 9 12 0. **1973:** Wijk aan Zee I 6 9 0. Tallin I 9 6 0. Leningrad (Tiz) VIII—X 6 5 6. Soci I 7 8 0. Moscova (CN) IX—XII 3 10 4. Dubna I—II 7 8 0. **1973/74:** Hastings I—IV 5 10 0. **1974:** Lublin I 10 5 0. Halle I 8 7 0. Novi Sad I 9 5 1. Leningrad (CN) I—II 6 7 2. **1975:** Las Palmas II—IV 8 4 2. Milano VI—VII 3 5 3. Erevan (CN) II—V 5 9 1. **1976:** Wijk aan Zee III—IV 3 7 1. Biel (Tiz) II—IV 6 12 1. Moscova (CN) VI—VII 3 12 2. **1977:** Tallin I 10 2 3. Las Palmas IV—VI 6 6 3. Leningrad I—II 7 9 1. Soci I 8 6 1. Leningrad (CN) V—VII 4 8 3. **1978:** Bugoino IV—V 2 13 0. Tbilisi (CN) I—II 5 12 0. **1979:** Tallin II—III 8 7 1. Montreal I—II 6 12 0. Riga (Tiz) I 11 6 0. Minsk (CN) XIV—XV 3 9 5. **1980:** Bugoino VII—X 1 8 2. Erevan IV 5 8 2. Tilburg VI 1 9 1. **1981:** Tallin I 5 10 0. Malaga I 3 8 0. Lvov I—II 5 8 0. Riga I 7 8 0. **1981/82:** Porz I 7 4 0. **1982:** Erevan I 6 8 1. Wijk aan Zee V—IX 5 4 4. Moscova I—II 5 8 0. Köln I 7 4 0. Moscova (Tiz) III—IV 4 8 1 și Soci I 5 10 0.

Total 81 turnee: $+548 = 605 - 129$.

1 282 partide.

Meciuri 1960: Moscova Botvinnik (CM) $+6 = 13 - 2$. **1961:** Moscova Botvinnik (CM) 5 6 10. **1965:** Bled Portisch (Mc $\frac{1}{4}$) 4 3 1. Bled Larsen (Mc $\frac{1}{2}$) 3 5 2 și Tbilisi Spasski (Mc $\frac{1}{3}$) 1 5 4. **1968:** Belgrad Gligorici (Mc $\frac{1}{4}$) 3 5 1 și Moscova Korcinoi (Mc $\frac{1}{2}$) 1 7 2. **1969:** Ersel Larsen 1 3 4. **1970:** Belgrad Najdorf 1 2 1. **1979:** Teslic Velimirovici 2 1 1.

Total 10 meciuri: $+27 = 50 - 28$.

105 partide.

Olimpiade 1958: München $+12 = 3 - 0$. **1960:** Leipzig 8 2 1. **1962:** Varna 7 6 0. **1966:** Havana 11 2 0. **1972:** Skoplje 12 4 0. **1974:** Nisa 8 7 0. **1980:** La Valletta 2 3 1. **1982:** Lucerna 5 3 0.

Total 8 Olimpiade: $+65 = 30 - 2$.

97 partide.

Total general 1 484 partide: $+640 = 685 - 159$.

fică pentru interzonalul Portoroz/1958 unde evoluează excelent încheindu-l pe primul loc, urcînd astfel pe treapta următoare : Turneul Candidaților. „Tal calcă pe urmele lui Capablanca și Alehin, aprecia Revista Română de Șah. De două ori campion al Uniunii Sovietice, posesorul unei colecții impresionante de partide strălucite, iar acum, învingător în turneul care echivalează cu sferturile de finală ale CM, Tal și-a depus în mod elocvent candidatura la titlul deținut de Botvinnik“. În 1959 cîștigă strălucit „cursa celor 8 candidați“. desfășurată pe parcursul a patru ture în Iugoslavia, confirmînd uriașa sa forță de joc și geniala concepție creatoare. Meciul cu Botvinnik stîrnește în întreaga lume un interes enorm, deoarece de la mult discutata întrecere Steinitz — Lasker de la sfîrșitul secolului trecut, nu se mai întîlniseră doi adversari cu stiluri de joc diametral opuse și diferență de vîrstă atît de mare. Datorită pregătirii sale științifice, Botvinnik, ca individualitate șahistă, adoptînd o atitudine realistă, practica în primul rînd un joc pozițional, combinația apărînd în subsidiar numai ca instrument de realizare a planului strategic, cum gîndea altădată Steinitz, dar sub o formă primitivă și mult prea dogmatizată. De partea cealaltă Tal, reprezentantul unui stil intens combinativ, catalogat de unii „psihologic“, de alții „intuitiv“, considera, ca și Lasker odinioară, că șahul nu este numai o luptă între cunoștințele și puterea de calcul a doi oameni, ci confruntarea a două gîndiri, caractere și temperamente, secundate de o condiție fizică optimă. La 7 mai 1960 „se naște“ al optulea campion mondial, cel mai tînăr deținător al titlului suprem din toate timpurile, care după ultima partidă mărturisea : „Sînt fericit că am avut ocazia să joc un meci cu unul dintre cei mai remarcabili șahiști ai timpului nostru, liderul recunoscut al școlii șahiste sovietice M. Botvinnik“. Dar fericirea n-a durat decît 370 de zile, deoarece un an mai tîrziu, acordîndu-i revanșa regulamentară, este învins categoric de același Botvinnik re-născut din propria-i cenușă, după o rețetă universal valabilă : „.....pentru a avea speranța victoriei a trebuit să devin elevul lui Tal, învățînd de la el cîte ceva din măiestria jocului practic și de aceea în meciul revanșă, ca practician, n-am mai fost inferior adversarului meu“. După acest insucces de anvergură, cariera șahistă a lui Tal s-a stabilizat la cel mai înalt nivel, cu unele scăderi pasagere cîștigînd încă de trei ori campionatul Uniunii Sovietice în anii 1967, 1972 și 1978,

dar n-a mai reușit niciodată să realizeze saltul decisiv pentru atacarea titlului suprem. Jucătorul de excepție, căruia pentru senzaționalele sale rezultate i se dăduse cindva apelative dintre cele mai sofisticate ca „pantera neagră“, „demonul“, „vrăjitorul“, „racheta“ și chiar „Paganini al șahului“, aluzie la virtuozitatea lui Tal în provocarea pozițiilor „pe o singură strună“ care dacă se rupea urma catastrofa, rămăsese undeva în memoria istoriei șahului prin faptul că după meciul revanșă Botvinnik îi deconspirase stilul de joc, teribilul său „câlcii al lui Ahile“. Intrat în enciclopedie ca unul din cei mai originali jucători din istoria șahului, partidele sale din anii de glorie vor încanta toate generațiile de jucători de pe meridianele globului.

Tan Hoang Liong. Indonezia : n 1938. MI — 1963. CN : 1961 — Olanda. Participă la circa 10 Ti cu rezultate variabile. Ol : 1960. Primul maestru internațional al țării sale.

Tan Lian Ann. Singapore : n 1947. MI — 1973. CN : 1959, 1962, 1964, 1965, 1967 și 1969. Ocupă locul IV la CMJ/1963. Participă la peste 15 Ti cu rezultate remarcabile. Tz : Hong Kong/1972 și Melbourne/1975. Tiz : Petropolis/1973 și Manila/1976. Ol : 1968, 1970 și 1972. Primul maestru internațional al țării sale.

Tarjan James Eduard. S.U.A. : n 1952. MI — 1974. MM — 1976. VTi : Subotića/1975 și Vancouver/1976. Participant activ la întrecerile internaționale, cu rezultate variabile. Tz : S.U.A./1978. Tiz : Riga/1979. Ol : 1974—1982. Jucător talentat.

Tarrasch Siegbert. Germania : n 1862 — d 1934. Doctor în medicină. CN : 1889—1892 și 1894—1898. VTi : Nürnberg/1888, Breslau/1889, Manchester/1890, Dresda/1892, Leipzig/1894, Viena/1898, Monte Carlo/1903, Ostende/1907, Haga/1922 (1—2) și Mannheim/1922. Participă la 41 Ti cu rezultate în general superioare. Ol : 1927. Din cele 8 meciuri amicale câștigă patru (1891/Taubenhaus $6\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$, 1894/Walbrodt $7\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$, 1905/Marshall 12—5 și 1916/Mieses 9—4), termină la egalitate două (1893/Cigorin 11—11 și 1911/Schlechter 8—8) și este învins de două ori (1915/Mieses $\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ și 1916/Em. Lasker $\frac{1}{2}$ — $5\frac{1}{2}$). Unul din cei mai talentați mari maștri ai timpului, din păcate deosebit de înfumurat, creînd în jurul său numai antipatie. În 1908 susține „meciul vieții sale“ înfruntîndu-l pe Em. Lasker pentru titlul mondial, dar este învins categoric cu $+3 = 5 - 8$, plătindu-i-se „polița“ din 1893 cînd refuzase ostentativ și chiar insultător meciul amical

propus de același Lasker. După 1928 se retrage din activitatea competițională. Eminent teoretician, supranumit „Praeceptor Germaniae“, aspru criticat pentru dogmatismul său în aplicarea propriilor teorii scrie, printre altele „Lehrbuch des Schachspiels“ una din cele mai didactice lucrări din domeniul șahului.

Tartakover Savielly-Xavier. Rusia/Polonia/Franța : n Rostov 22.2.1887 — d Paris 5.2.1956. Doctor în drept. MM — 1950. CN : 1953 — Franța. VTi : Viena/1920 (1—2), 1920 și 1923, Bartfeld/1926 (1—2), Gent/1926, Hastings — 1926/27, 1927/28 și 1945/46, Kecskemet/1927, Niendorf/1927 (1—2), Londra/1927 (1—2), Paris/1929, Nisa/1930, Lüttich/1930, Rotterdam/1930, Barcelona/1934 (1—3), Lodz/1935, Baarn/1947, Venetia/1947, Beverwijk/1949 și Southsea/1950 (1—2). Ol : 1930, 1931, 1933, 1935, 1937, 1939 — Polonia și 1950 — Franța. Jucător profesionist, participă la 104 Ti și 7 Olimpiade în perioada 1907—1950, în același timp disputând și 19 meciuri din care : câștigă 8 (1906/Johner 5—2, 1913/Spielmann 6—3, 1914/Reti $3\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$, 1919/Reti $5\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{2}$, 1920/Reti $4\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$, 1933/Lilienthal $7\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{2}$, 1935/Klein 3—1 și 1950/Hugot $3\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$), încheie 5 la egalitate (Nenarokov/1905, Reti/1919, Grünfeld/1922 și Rossolimo/1948 și 1949) și pierde 6 confruntări la Spielmann (2), Kaufmann, Vidmar, Sultan-Khan și Enevoldsen. Jucător de șah unic în felul său prin temperamentul lui cosmopolit, care pe fondul melancolismului rusesc s-a grefat o fină ironie vieneză, iar sobrietății poloneze i s-a adăugat veselia pariziană, rezultând un mixtum-compositum care a îmbogățit lumea șahistă cu unul din cei mai agreabili adversari din toate timpurile, glumele, ironiile și definițiile sale paradoxale făcând epocă, unele dintre ele fiind citate și astăzi sub denumirea de „tartakoverisme“, ca de exemplu : „Amenințarea în șah este mai tare ca execuția“ sau „O partidă este întotdeauna câștigată de cel ce greșește penultimul“. Dotat cu o inteligență scilicitoare și un deosebit talent șahist, datorită modestiei sale nu și-a exprimat niciodată dorința de a ataca titlul mondial. Posesor al unei vaste culturi generale și de specialitate, îmbogățește teoria deschiderilor în șah atît pe linie practică prin așa-numita „Școală hypermodernă“ pe care a condus-o, cît și prin vasta literatură publicată, din care se distinge în mod special „Die Hypermoderne Schachpartie“.

Tatai Stefan. Italia : n 1938. MI — 1966. CN : 1962, 1965, 1967, 1970 și 1977. VTi : Amsterdam B/1968 și 1976 și Monte Carlo/1969. Ol : 1970—1976. Participă la circa 25 de Ti cu rezultate variabile.

Teichmann Richard. Germania : n 1868 — d 1925. VTi : Londra/1900 și 1904, Berlin/1907, 1909 (1—2) și 1910, München/1909 și Karlsbad/1911. Participă la circa 36 de Ti cu rezultate în general superioare. Cel mai mare succes îl obține la Ti Karlsbad/1911 clasat pe primul loc cu un valoros punctaj, $+13 = 10 - 2$, depășind mare parte din elita șahului mondial, printre care se numărau Schlechter, Rubinstein, Marshall, Nimzovici, Vidmar, Alehin, Tartakover, Spielmann, Duras și alții. Jucător foarte talentat, specializat în lupta de meci, dispută 24 de confruntări în perioada 1893—1922, din care câștigă 17, pierde 5 și termină la egalitate două, obținând un scor pozitiv, $+65 = 43 - 23$, de 66% puncte câștigate. În puținul său timp liber compune probleme directe de foarte bună valoare artistică, parte din ele fiind premiate.

Teodorescu (n. Andreescu) Margareta. România : n București 13.4.1932. Contabilă. Mn — 1957. Me — 1970. MI — 1964. CN : 1959, 1968, 1969 și 1974. VTn : București/1950, 1951, 1957, 1959, 1962 (1—2) și 1967 (1—2), Iași/1952, Sinaia/1959 (1—2), Timișoara/1960 (1—2), Oradea/1964 (1—3), Arad/1967 (1—2), Tg. Mureș/1971 și Herculane/1979. VTi : Brașov/1967 (1—2). Tz : Cracovia/1957, Sinaia/1960, Lodz/1963 și Vesely nad Morava/1969. Tc : Suhumi/1964. Ol : 1957, 1963 și 1974. Talent precoce, intră în șahul de performanță la numai 14 ani participând mai întâi la întrecerile masculine, deoarece cele feminine încep să se organizeze abia din 1948. Perioada de afirmare se produce în 1949, cînd la 17 ani devine vicecampionă națională, iar în primăvara anului următor își adjudecă titlul de campioană a municipiului București. De aici înainte urmează o îndelungată activitate competițională de peste 30 de ani realizînd un frumos palmares din care se remarcă patru titluri de campioană națională, locul I la zonalul Lodz/1963, participarea la Turneul Candidatelor din 1964 și mai ales excepționala evoluție de la prima Olimpiadă feminină, Emmen/1957, unde împreună cu Maria Albuleț obține medalia de argint devenind vicecampionă mondială pe echipe feminine. Posesoare a unui bogat bagaj de cunoștințe teoretice și prestînd un eficient joc pozițional intens combinativ, contribuie decisiv la progresul șahului din România.

Teschner Rudolf. R. F. Germania : n 1922. Ziarist. MI — 1957. CN : 1951. VTi : Reggio Emilia — 1963/64 și 1964/65 (1—4), Monte Carlo/1967 (1—2). Tz : Wageningen/1957 și Bergen Dal/1961. Tiz : Stockholm/1962. Ol : 1952 și 1956. Participă la circa 15 Ti cu rezultate variabile. În 1942 câștigă cu 5—3 un meci contra marelui maestru Sämisch. Editor al revistei „Deutsche Schachzeitung“ din 1950 și autor al mai multor cărți de teorie șahistă.

Thomas George-Alan. Anglia : n 1881 — d 1972. Polisportiv. MI — 1950. CN : 1923 și 1934. VTi : Bromley/1920, Spa/1926 (1—2), Tunbridge Wells/1927 (1—2) și Plymouth/1938 (1—2). Participă la 65 Ti cu rezultate variabile. Cel mai mare succes îl obține la Hastings — 1934/35 în care ocupă unul din locurile 1—3, alături de Euwe și Flohr, lăsând în urma sa pe Capablanca, Botvinnik și Lilienthal pe care-i învinge în partidele directe. De menționat că la tradiționalul turneu „Hastings Christmas Chess Congress“, inaugurat în 1920/21, a luat parte la un număr record de 16 ediții. Ol : 1927, 1930, 1931, 1933, 1935, 1937 și 1939. Jucător foarte talentat. Timp îndelungat editează revista „British Chess Magazine“.

Timman Jan. Olanda : n 14.12.1951. MI — 1971. MM — 1974. CN : 1974, 1975, 1976, 1978 și 1980. VTi : Amsterdam B/1971, Hastings — 1973/74 (1—4), Sombor/1974 (1—2), Nantanya/1975. Reykjavik/1976 (1—2), Nijmegen/1978 (1—2), Niksici/1978 (1—2), Amsterdam/1978 și 1981, Bled — Portoroz/1979, Wijk aan Zee/1981, Las Palmas/1981, Buenos Aires/1982 și Mar del Plata/1982. Participă la circa 25 mari Ti cu rezultate în general superioare. Tz : Reykjavik/1975, Amsterdam/1978. Tiz : Rio de Janeiro/1979 și Las Palmas/1982. Ol : 1972—1982. Jucător deosebit de talentat, după 1978 se impune ca un viitor șalanger la titlul mondial. Rezultatele următoare însă, deși de înaltă valoare, nu au confirmat, părint a fi „suprasaturat“ de cuprinderea teoriei deschiderilor. În timpul liber compune studii de final de foarte bun nivel tehnic și artistic.

Tolosa Y Carreras José. Spania : n 1846 — d 1916. Medic. Jucător remarcabil și problemist talentat, elaborează peste 350 de lucrări directe, parte din ele publicate într-o carte apărută la Barcelona după 1916. Bun teoretician, este autorul manualului „Traité analytique du problème d'échecs“ apărut la Paris în 1892.

Toluş Aleksandr. U.R.S.S.: n 1910 — d 1969. Ziarist. MI — 1950. Mlc — 1965. MM — 1953. VTi : Leningrad/1946, Bucureşti/1953 şi Varşovia/1961. Jucător talentat, participă arareori la activitatea internaţională cu rezultate variabile.

Toran-Alberto Roman. Spania : n 1931. MI — 1954. CN : 1951 şi 1953. VTi : Gijon/1955. Tz : München/1954. Ol : 1958, 1960, 1968, 1970 şi 1974. Colaborator permanent al revistei „Ajedrez Espanol“.

Torre Carlos. Mexic : n 1904 — d 1978. MI — 1963. MM — 1977. Jucător foarte talentat, participă la activitatea internaţională mai ales în anii 1925 şi 1926, obţinind în general rezultate superioare. La Ti Moscova/1925 câştigă o partidă cu un final celebru, denumit „morişca“, la campionul mondial Em. Lasker (Vezi : „Şah — Cartea de Aur“, p. 242). Autor al cărţii „Desarrollo de la habilidad en el Ajedrez“, publicată în Mexic la 1926. Primul MI şi singurul MM al ţării sale.

Torre Eugenio. Filipine : n 1951. MI — 1972. MM — 1974. CN : 1974. VTi : Torremolinos/1974 (1—2), Manila/1976 şi 1979, Jakarta/1978 (1—2) şi 1979 (1—3), Baguio City/1980, Medina del Campo/1981 şi Hong Kong/1982. Participă la circa 15 Ti cu rezultate variabile. Tz : Asia/1972, Melbourne/1975, Ito/1978 şi Asia/1981. Tiz : Leningrad/1973, Manila/1976, Rio de Janeiro/1979 şi Toluca/1982. Mc : 1983. Ol : 1970—1982. În 1972 i se acordă distincţia „Sportivul nr. 1 al Filipinelor“, iar în 1976 câştigă titlul de campion al Asiei. Este primul MM al ţării sale. Jucător talentat în continuă ascensiune.

Tranmer Eileen-Betsy. Anglia : n 1910. Muziciană. MI — 1950. CN : 1947, 1949, 1953 şi 1961. Participă la activitatea competiţională internaţională din perioada 1935—1962, cu rezultate în general superioare. Tz : 1954 şi 1960. Tc : Moscova/1952 (locul 7). În 1949 se califică în ultimul turneu final al campionatului mondial feminin, ce se desfăşoară la Moscova între 19.12.1949 — 19.1.1950, clasându-se pe locul VI între cele mai bune 16 jucătoare din lume. Ol : 1957. Jucătoare foarte talentată.

Traxler Karel. Cehoslovacia : n 1886 — d 1936. Preot. Jucător remarcabil, bun teoretician şi compozitor talentat, elaborează în stilul „Şcolii cehe“ circa 400 de probleme directe şi inverse, cu mat în 2, 3 şi mai multe mutări. Scrie, în colaborare, cartea „Sachové Ulohy“ în 1937.

Treybal Karel. Cehoslovacia : n 1885 — d 1942. Magistrat. Jucător talentat, participă în perioada 1908—1938 la 15 Ti cu rezultate variabile. Ol : 1930, 1933 și 1935. Cea mai bună evoluție o are la Ti Karlsbad/1923 unde se clasează pe locul VI—VII, învingând printre alții pe Alehin, câștigătorul concursului, Nimzovici, Sämisch și Spielmann.

Trifunovici Petar. Iugoslavia : n 1910 — d 1980. Funcționar. MI — 1950. MM — 1953. CN : 1945, 1946, 1947 și 1961. VTi : Zlin/1945, Lima/1950, Sarajevo/1958 (1—2), Praga/1961, Natanya/1961 (1—3) și Beverwijk/1962. Tz : Hilversum/1947. Participă la 15 Ti cu rezultate în mare parte superioare. Ol : 1935, 1937, 1950—1954, 1958 și 1962. Autor în colaborare, al unei monografii privind „Apărarea Grünfeld”.

Tringov Gheorghe Petrov. Bulgaria : n 1937. MI — 1962. MM — 1963. CN : 1963. VTi : Vrsac/1973, Plovdiv/1977 și Smederevo/1981 (1—2). Ia parte la circa 12 Ti cu rezultate medii. Tz : Kerskemet/1964. Tiz : Amsterdam/1965. Ol : 1956, 1958, 1962, 1966 și 1968. Unul din jucătorii de bază ai țării sale în perioada 1955—1970.

Troianescu Octav. România : n Cernăuți 4.2.1916 — d București 8.10.1980. Doctor în medicină. Mn — 1946. Me — 1970. MI — 1950. CN : 1946, 1954, 1956, 1957 și 1968. VTn : Cernăuți/1937, București/1951 (1—2), 1952 (1—2), 1953 (1—3), 1959 (1—2), 1967 și 1968, Bacău/1953. Tz : Wageningen/1957. Ol : 1956 și 1960. Învață șahul de la tatăl său, un apreciat intelectual bucovinean, dovedind reale calități pentru „sportul minții”. În 1934 participă la campionatul Bucovinei unde obține un rezultat meritoriu, impunându-se în anul următor în prima ediție a memorialului „Gh. Marcu”. Intrat în elita șahistă a țării se dedică studierii medicinei, rezervându-și timpul liber pentru „aventurile pe tabla cu 64 de pătrate”. În cei circa 35 ani de activitate competițională participă la 15 meciuri în echipa națională, 46 Tn și 24 Ti cu rezultate variabile. Alături de Șt. Erdely, este primul MI al țării sale. Începând din 1947 devine colaborator permanent al „Revistei Române de Șah”.

Troițki Aleksei. U.R.S.S. : n 1886 — d 1942. Silvicultor. Etudist prolific, compune circa 1 000 de lucrări în perioada 1895—1940, primind peste 250 de distincții. Mare parte din studiile sale le publică în două broșuri, dintre care se remarcă „500 Endspielstudien”, Berlin/1924.

Tukmakov Vladimir. U.R.S.S. : n 1946. MI — 1970. MM — 1972. VTi : Amsterdam I.B.M./1974 (1—3), Decin/1977, Vilnius/1978, Las Palmas/1978 (1—2), La Valletta/1980 și Tito-grad/1982 (1—2). Tz : 1972, 1975 și 1981. Tiz : Leningrad/1973 și Las Palmas/1982. Jucător talentat, participă la circa 18 Ti cu rezultate variabile.

Tuxen Harry Viggo. Danemarca : n 1898 — d 1968. Inginer chimist. Problemist valoros, elaborează peste 600 de lucrări cu mat în 2 mutări, multe din ele fiind premiate.

Tylor Theodore. Anglia : n 1900 — d 1968. Jurist. CNc : 1932—1935. Ol : 1930. Jucător remarcabil, participă la circa 15 Ti cu rezultate variabile.

Tyroler Alexandru. Ungaria/România/Ungaria : n 19.10. 1891. CN : 1926, 1927 și 1929. Participă la activitatea șahistă competițională din Ungaria în perioada 1910—1920, după care se stabilește în România până în jurul anului 1960, după care se reintoarce în țara sa natală. VTn : București/1925. Ol : 1930. Jucător talentat, practică un șah amator obținind rezultate variabile la cele 15 concursuri interne și internaționale la care participă.

T

Teškovski Vitali. U.R.S.S. : n 1944. MI — 1973. MM — 1975. CN : 1978. VTi : București/1974, Leipzig/1975, Dubna/1976, Malgrat del Mar/1978 (1—2), Erevan/1980 (1—2), Cienfuegos/1981, Banja Luka/1981, Soci/1981, Vrnjacka Banja/1982 (1—2) și Minsk/1982. Tz : U.R.S.S./1975—1982. Tiz : Manila/1976. Jucător foarte talentat, participă la circa 20 Ti cu rezultate în general superioare.

Ţvetkov Aleksandr. Bulgaria : n 1914. MI — 1950. CN : 1938, 1940, 1945, 1948, 1950 și 1951. Participă la 12 Ti cu rezultate variabile. Ol : 1939, 1954 și 1956. Autor, în colaborare, al unui manual de teorie a deschiderilor.

U

Udoveici Mijo. Iugoslavia : n 1920. Avocat. MI — 1957. MM — 1962. CN : 1963. Ol : 1964. Participă la activitatea competițională internă și internațională cu rezultate variabile.

Uhlmann Wolfgang. R. D. Germană : n Dresda 29.3.1935. MI — 1956. MM — 1959. CN : 1954, 1955, 1958, 1964, 1968, 1975 și 1976. VTi : Erfurt/1955, Kienbaum/1958, Hastings —

1958/59, 1965/66 (1—2) și 1975/76 (1—3), Viena/1959, Sarajevo/1964 (1—2), Havana/1964 (1—2), Zagreb/1965 (1—2), Zinnowitz/1965 (1—2) și 1967 (1—2), Szombathely/1966 (1—2), Berlin/1968 (1—2), Halle/1978 (1—3) și 1981 și Leipzig/1982 (1—3). Tz : Marianske Lazne/1954 și 1960, Wageningen/1957, Halle/1963 și 1967, Raach/1969. Tiz : Stockholm 1962 și Palma de Mallorca/1970. Mc : 1971 — Vezi : VI. F.I.D.E. și I.C.C.F. Ol : 1956—1972. În 1970 face parte din reprezentativa „Res-tul lumii“ pierzînd la masa VII, cu $1\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$ meciul cu Taimanov din echipa U.R.S.S. Jucător deosebit de talentat, în 1951 devine lider al juniorilor, după care timp de 25 de ani domină șahul din țara sa, cîștigînd de 7 ori titlul de campion național. În confruntările internaționale evoluează la 9 Olimpiade, participă la circa 40 de Ti cu rezultate în general superioare și urcă în concursurile organizate de F.I.D.E. în cadrul CM individual pînă la „Meciurile candidaților“ în 1971.

Uitumen Tudev. Mongolia : n 1939. MI — 1965. Multiplu CN. După 1962 participă la Ti cu rezultate remarcabile. Tz : Asia/1969. Tiz : Palma de Mallorca/1970. Ol : 1964—1972. Pri-mul MI al țării sale.

Ujtelly Maximilian. Cehoslovacia : n 1915 — d 1979. Ju-rist. MI — 1961. Participă la 10 Ti cu rezultate variabile. Tz : Budapesta/1960. Ol : 1954, 1960 și 1966. Jucător talentat.

Uehla Johann Viktor. Austria : n 1907 — d 1949. Pro-blemist remarcabil, elaborează peste 500 de lucrări, mare parte în 3 mutări, directe și inverse, primind numeroase premii.

Umnov Evgheni. U.R.S.S. : n 1913. Inginer. Problemist talentat, elaborează 250 de lucrări directe cu mat în 2 mu-tări, răsplătite cu numeroase distincții, din care 20 premii I. Ca teoretician și istoric al șahului artistic, după 1954 scrie 4 cărți în care prezintă contemporanilor săi evoluția în timp a dezvoltării problemisticii și importanța compoziției șahiste.

Ungureanu Emil. România : n Tg. Jiu 1.11.1936. Inginer mecanic. Mn — 1967. MI — 1978. VTn : București/1960, 1966 (2 Tn) și 1967, Sinaia/1961, Sibiu/1970 (1—3), Craiova/1971, Oradea/1973 și Brașov/1974. VTi : Timișoara/1981 (1—2). Par-ticipă la 13 Ti cu rezultate remarcabile. Ol : 1968, 1970 și 1972. Jucător talentat, practică un joc agresiv cu predilecție pentru pozițiile complicate.

Unzicker Wolfgang. R. F. Germania : n 26.6.1925. Judecător. MI — 1950. MM — 1954. CN : 1948, 1950, 1952, 1953, 1959 și 1963. VTi : Lucerna/1948 și 1951/52, Heidelberg/1949, Travemünde/1950, Hastings — 1950/51, Soci/1965 (1—2), Maribor/1967 și Krems/1967. Tz : Bad Pyrmont/1951 și München/1954. Tiz : Stockholm/1952 și Göteborg/1955. Participă la 25 Ti cu rezultate în general superioare. Ol : 1950, 1954—1964, 1968, 1970, 1974—1978 și 1982. Jucător foarte talentat, adoptă un stil de joc pozițional, asemănător celebrului Dr. Tarrasch, îmbunătățit cu ideile novatoare ale marilor Em. Lasker, Capablanca, Alehin, Botvinnik și Keres.

Urseanu Veniamin. România : n Dăncăuți — Hotin 1.10. 1914 — d București 28.3.1983. Jurist și doctor în matematici. Mn — 1946. VTn : Cernăuți/1935, București 1946, 1950 și 1954, Tg. Mureș/1956 și Iași/1960. Participă la 9 finale ale CN și 6 confruntări internaționale cu rezultate variabile. Jucător talentat și teoretician erudit.

Urzică Aurel. România : n București 11.11.1952. Mn — 1970. MI — 1980. CN : 1974. VTn : București/1973 (1—2) și 1981 (1—3), Reșița/1974 și Galați/1977. VTi : Ploiești/1973 (1—2). Varșovia/1977, Atena/1979 și București (I.C.E.D.)/1981. Tz : Pola/1975. În concursurile F.I.D.E., ca junior, obține locul III și medalia de bronz la CMj 1969 (după Karpov și Adorjan), locul III la CEj 1972/73 (după Romanîșin și Miles) și locul VIII la CEj 1973/74. Jucător talentat, participă la 26 Tn și 18 Ti cu rezultate variabile.

V

Vadasz Laszlo. Ungaria : n 1948. MI — 1975. MM — 1976. VTi : Vrnjacka Banja/1975 (1—3), Budapesta/1976 (1—2), Ulima/1976 (1—3), Subotića/1978, Bagneux/1978, Zalaegerszeg/1979 și Kiel/1979. Jucător remarcabil.

Vaganian Rafael. U.R.S.S. : n 1951. MI și MM — 1971. VTi : Vrnjacka Banja/1971, Kragujevaț/1974, San Feliu/1975 (1—4), Sao Paulo/1977, Roma/1977 (1—2), Kirovakan/1978 (1—2), Las Palmas/1979, Manila/1981 și Moscova/1982 (1—2). Tz : Vilnius/1975, Lvov/1978, Erevan/1982. Tiz : Rio de Janeiro/1979. Jucător foarte talentat, în continuă ascensiune.

Vaisman Volodea. România : n Bălți 21.12.1937. Profesor. Mn — 1969. MI — 1975. CNc : 1967 și 1969. VTn : Iași/1961 (1—2), 1965, 1966, 1971 și 1974 (1—2), București/1962 și 1968,

Constanța/1967 (1—2), Bacău/1970 și 1972 (1—2), Suceava/1971 (1—2) și 1973 și Herculanu/1978 (1—2). VTi : Lublin/1972, Sanok/1973, Przemyśl/1974 (1—2), Budapesta/1975 (1—2), Kikinda/1980 și București/1980. Jucător talentat, cu o pregătire multilaterală, practică un joc activ și îndrăzneț cu soluții dintre cele mai variate. Colaborator, cu certe calități didactice, la „Revista Română de Șah”.

Vaitonis Pavilas. Lituania/Canada : n 1911. MI — 1952. CN : 1934, 1937, 1942, 1943, 1944 — Lituania și 1951, 1957 — Canada. Ol : 1933, 1935, 1937 și 1939 — Lituania. Tiz : Stockholm/1952. Jucător remarcabil, participă la mai multe Ti cu rezultate variabile.

Vajda Arpad. Ungaria : n 1896 — d 1967. MI — 1950. CN : 1928. VTi : Londra/1923 și Szolnok/1932. Participă la 15 Ti cu rezultate medii. Ol : 1927, 1928, 1930, 1931, 1933 și 1937. Jucător amator talentat.

Van den Berg Carel Benjamin. Olanda : n 1924 — d 1971. Studiază Dreptul și Filozofia. MI — 1963. Participă la câteva Ti cu rezultate variabile. Ol : 1958. Teoretician eminent. Autor, în colaborare, al lucrării „Losbladige Schaakberichten” și al originalului serial „Theorie der Schaakopeningen”, difuzat în toate țările șahiste.

Van den Bosch Johannes. Olanda : n 1906. Doctor în științe economice. VTi : Amsterdam/1936. Participă la 10 Ti cu rezultate în general superioare. Ol : 1927, 1930 și 1931. Din cele 7 meciuri disputate termină 4 la egalitate cu Maroczy, Landau și Spielmann de două ori și pierde în confruntările cu Rubinstein, Euwe și Flohr. Jucător talentat, ia parte la activitatea competițională scurta perioadă între 1926—1940.

Van der Linde Antonius. Olanda/Germania : n Haarlem 14.11.1833 — d Wiesbaden 12.8.1897. Lingvist și istoric. Jucător de șah amator. Mare iubitor al milenarului joc, pe care-l consideră un „sine qua non” al vieții cotidiene, este primul cercetător care întocmește pe baze științifice o istorie a șahu-lui. Posesor al celei mai mari biblioteci eșichiene din lume pentru a doua jumătate a sec. XIX, circa 4 000 de titluri, Mss și incunabule. Rezultatele studiilor sale le publică la Berlin în patru lucrări de o deosebită valoare intrinsecă : „Das Schachspiel des XVI Jahrhunderts”/1874, „Geschichte und Litteratur des Schachspiels”/1874 (2 volume), „Quellen-

studien zur Geschichten des Schachspiels“/1881 și „Das Erste Jahrtausend des Schachliteratur“/1881.

Van der Mije (n. Nicolau) Alexandra-Ecaterina. România/Olanda : n București 27.7.1940. Profesoară limba chineză. Mn — 1960. MI — 1960. MM — 1977. CN : 1960, 1961, 1963, 1964, 1965 și 1973 — România. VTi : Haga/1963 (1—2), Emmen/1964, Beverwijk/1965 și 1966, Ulan Bator/1968 (1—2), Wijk aan Zee/1969, Sinaia/1969 (1—2) și 1970, Tbilisi/1970, Belgrad/1972 (1—2) și 1973. Participă la circa 30 de Ti cu rezultate în general superioare. Tz : Sinaia/1960, Lodz/1963, Nisipurile de Aur/1966, Pernik/1972, Pola/1975 și Europa de Vest/1978. Tiz : Menorca/1973, Roosendaal/1976 și Alicante/1979. Tc : Vrnjacka Banja/1961 și Subotița/1967. Ol : 1963, 1966 și 1972 — România, 1976 — Olanda. Jucătoare deosebit de talentată.

Van Scheltinga Tjeerd-Daniel. Olanda : n 1914. Agent de bursă. MI — 1950. CN : 1947. VTi : Beverwijk/1944 și 1947 și Aalborg/1947 (1—2). Tz : Hilversum/1947, Dublin/1957 și Madrid/1960. Participă la circa 10 Ti cu rezultate în general superioare. Ol : 1937, 1939, 1950, 1952 și 1954. În confruntările directe, cronologic, realizează un rezultat egal cu S. Landau (5—5), câștigă la Roele ($7\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$) și pierde la Euwe ($2\frac{1}{2}$ — $5\frac{1}{2}$) în 1948.

Van Zuylen Nyevelt Jules-Philippe. Olanda : n 1743 — d 1826. General. Jucător amator, se distinge prin lucrările sale teoretice, concretizate în manualul „La superiorité des échecs mise à la portée de tout le monde et particulièrement des dames qui aiment cet amusement“ tipărit la 1792 în Franța.

Vasiukov Evgheni. U.R.S.S. : n 1933. MI — 1958. MM — 1961. VTi : Moscova/1961 și 1962 (1—2), Belgrad/1961 (1—2), Varna/1964 și 1971, Polanika Zdroj/1965 (1—2), Reykjavik/1968 (1—2), Manila/1974, Zalaegerszeg/1977 și Praga/1979 (1—2). Tz : Vilnius/1975. Participă la circa 20 de Ti cu rezultate variabile.

Velimirovici Dragoliub. Iugoslavia : n 1942. MI — 1972. MM — 1973. CN : 1975. VTi : Vrnjacka Banja/1973 și Zemun/1980 (1—2). Participă la circa 15 Ti cu rezultate variabile. Tz : Albufeira/1978 și Budva/1981. Tiz : Rio de Janeiro/1979 și Moscova/1982. Ol : 1974, 1978 și 1982. Posesor al unui stil agresiv de joc, este foarte simpatizat pe toate meridianele

datorită spectaculoaselor sale sacrificii care produc adevărate taifunuri pe tabla de șah.

Verlinski Boris. U.R.S.S. : n 1887 — d 1950. MI — 1950. CN : 1929. Participă la 14 Ti cu rezultate medii. Un remarcabil succes personal obține la marele Ti Moscova/1925 în care îl învinge într-o partidă celebră pe CM „en titre” Capablanca, după ce câștigase și la marii maeștri Rubinstein, Spielmann, Löwenfisch și Sämisch.

Verőczy-Petronici Suzana-Zsuzsa. Ungaria : n 19.12.1949. MI — 1969. MM — 1978. CN : 1971 și 1973. VTi : Sofia/1970, Vrnjacka Banja (CCE)/1971 (1—3), Belgrad/1975 (1—3) și 1977 (1—2). Participă la circa 20 de Ti cu rezultate în general superioare. Tz : Pernik/1972, Pola/1975 și Zalaegerszeg/1979. Tiz : Menorca/1973, Roosendaal/1976, Rio de Janeiro/1979 și Tbilisi/1982. Mc : 1980 — Vezi : VI. F.I.D.E. și I.C.C.F. Ol : 1966, 1969, 1972, 1974, 1978—1982. Deosebit de talentată, practică un joc agresiv, de hărțuială, adversară declarată a stilului pozițional-combinativ.

Vidmar Milan. Iugoslavia : n 1885 — d 1962. Doctor inginer electrotehnic. MM — 1950. CN : 1939. VTi : Göteborg/1909, Budapesta/1912, Viena/1917, Berlin/1918, Hastings — 1925/26 (1—2), Sliac/1932, Agram/1939 și Basel/1951. Ol : 1931 și 1935. Jucător amator deosebit de talentat, participă la 37 Ti cu rezultate aproape constant superioare. Susține doar două meciuri directe : 1918/Viena Tartakover $+2 = 4 - 0$, și 1936/S.U.A. Reshevsky $3\frac{1}{2} - 2\frac{1}{2}$, fără a avea vreodată intenția de a ataca titlul mondial. Autor al citorva cărți de șah, dintre care se distinge „Pol stoletja ob šahovnici” publicată în 1951, revizuită și retipărită în limba germană zece ani mai târziu sub titlul „Goldene Schachzeiten” în care savantul în electrotehnică deapănă cu mult farmec amintirile sale despre „Vremurile de aur ale șahului” pe care le-a trăit.

Villeneuve-Esclapon Jean. Franța : n 1860 — d 1943. Jucător la tablă remarcabil și etudist talentat, elaborează peste 300 de studii de final, cu tendință certă de folosire a pieselor minore, circa 80 de lucrări fiind premiate. Colaborator la revistele „La Stratégie” și „L'Echiquier” în perioada 1919—1929.

Vincent Pierre. Franța : n 1878 — d 1956. Ziarist. Mare propagandist al jocului de șah din prima jumătate a secolului XX, pune bazele „Federației Internaționale de Șah”, cu-

noscută sub inițialele „F.I.D.E.“, înființată la 20 iulie 1924, declarat fondator al înaltului for șahist.

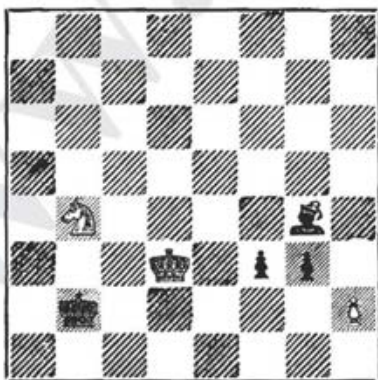
Visserman Eeltje. Olanda : n 1922. Funcționar. Mİa — 1961. Compozitor talentat, elaborează peste 600 de probleme directe, inverse și feerice, cu mat în 2, 3 și mai multe mutații, fiind recompensat cu circa 100 de distincții diferite. În 1964 scrie „64 Nederlandse componisten“.

Vistanetișkis Isaak. Lituania/U.R.S.S. : n 1910. CN : 1930 și 1935. Ol : 1930, 1931, 1933, 1935 și 1937 — Lituania. Participă la circa 15 Ti cu rezultate variabile. În 1935 termină la egalitate (5—5) un meci cu maestrul Mikenas.

Voellmy Erwin. Elveția : n 1886 — d 1951. Profesor de matematici. CN : 1920 și 1922. Participă la 8 Ti cu rezultate medii. Compozitor talentat elaborează în timpul său liber numeroase probleme directe. Publicist erudit, redactează timp de 40 de ani rubrica șahistă a revistei „Basler Nachrichten“ și scrie o serie de cărți de șah, lucrarea sa principală fiind „Schachtaktik“, 4 volume, publicată la Berna în perioada 1927/30.

Vogt Lothar. R. D. Germană : n 1952. Mİ — 1973. MM — 1976. CN : 1977 și 1979. VTi : Nalenczow/1979 (1—3) și Stari Smokovec/1979 (1—2). Tz : Vrața/1975. Jucător talentat, participă la 12 Ti cu rezultate variabile.

Voia Radu. România : n Chișinău 4.10.1922. Ziarist sportiv. CNa : 1951 și 1952. Etudist talentat, elaborează circa 60 de studii, în mare majoritate miniaturi de tipul celei din diagramă (1.Re3 Rc3! 2.Ca2! Rb3 3.Cc1 Rc2 4.Cd3 f2! 5.Cf2

g2 6.Ch3! Nh3 7.Rf2 Rd2 8.Rg1 Re2 pat), publicată în 1950, dintre care circa 25 au fost premiate. Face parte din echipa națională care în 1948 cucerește titlul de campioană mondială de dezlegări. Colaborează la „Revista Română de Șah” din anul 1947.

Volpert Larisa. U.R.S.S.: n 1926. Licențiată în filologie. MI — 1954. MM — 1977. CN : 1954, 1958 și 1959. Participă la circa 15 Ti cu rezultate în general superioare. Tc : Moscova/1955 și Plovdiv/1959. Jucătoare foarte talentată, la turneul candidatelor din 1955 ratează calificarea și dreptul pentru disputarea unui meci cu deținătoarea titlului mondial, datorită unei remize realizate în extremis la una din adversarele clasate pe ultimele trei locuri.

Vukici Milan. Iugoslavia : n 1942. MI — 1967. MM — 1975. CN : 1970 și 1974. VTi : Banja Luka/1974, Bajmok/1975 (1—3), Varna/1975 (1—2), Vukovar/1976 și Zemun/1980 (1—2). Jucător talentat, participă la circa 15 Ti cu rezultate variabile.

Vukovici Vladimir. Iugoslavia : n 1898 — d 1975. Ziarist. MI — 1951. Participă la numai 5 Ti cu rezultate variabile în perioada 1921—1927. Ol : 1927. Contribuția sa principală la dezvoltarea jocului de șah din țara sa și din lume constă în activitatea organizatorică și propagandistică dintre anii 1930—1970, prin colaborarea la revista „Šahovski Glasnik” și publicarea în marile capitale ale lumii a o serie de cărți de teorie, dintre care se remarcă „Der Rochadeangriff” și „The Chess Sacrifice”.

W

Wade Robert-Grant. Noua Zeelandă/Anglia : n 1921. MI 1950. CN : 1943/44, 1944/45 și 1947/48 — Noua Zeelandă, 1952 și 1970 — Anglia. VTi : Bognor Regis/1958 (1—3). Ol : 1954—1962 și 1972 — Anglia și 1970 — N. Zeelandă. Participă la circa 20 de Ti cu rezultate medii. Autor a 4 cărți de meciuri și turnee, remarcându-se monografia „Sousse, 1967” editată la Nottingham în 1968.

Wagner Heinrich. R. F. Germania : n 1888 — d 1959. MI — 1953. VTi : Hamburg/1921 și Kiel/1921. Ol : 1927, 1928, 1930 și 1931. Jucător talentat, participă la 10 Ti cu rezultate superioare. Cea mai bună performanță o realizează la marele turneu Breslau/1925, unde se clasează pe locul trei,

după Bogoliubov pe care-l învinge și Nimzovici cu care remizează. Între anii 1923—1930 dispută 7 meciuri cu maestrii germani, din care câștigă 5, pierde la Becker și termină la egalitate cu Brinckmann.

Walbrodt Karl-August. Olanda/Germania : n 1871 — d 1902. Fabricant. CN : 1893. Jucător foarte talentat, participă la activitatea competițională între anii 1891—1898, luînd parte la 7 mari Ti cu rezultate în general superioare, remarcîndu-se în mod deosebit la turneul Berlin/1897 unde se clasează pe locul secund, la $\frac{1}{2}$ punct de Charousek, lăsînd în urma sa aproape toată elita șahului european în frunte cu Janowski, Blackburne, Cigorin, Albin, Marco și alții. În aceeași perioadă dispută și 13 meciuri din care câștigă 8 (1891/Schallop $5\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$ și Keidanski 5—1, 1892/Bardeleben 6—2, 1893/Delmar $6\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{2}$, Vasquez 3—0 și Ettlinger 5—1, 1894/Cohn 5—0 și 1898/Kürschner $3\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{2}$), termină la egalitate cu Scheve și Mieses și pierde la Pillsbury, Tarrasch și Janowski. Se stinge din viață la numai 31 de ani în urma unei tuberculoze, incurabilă pe atunci.

Walker George. Anglia : n 1803 — d 1879. Agent de schimb. Jucător amator, celebru prin activitatea sa organizatorică și publicistică din „Perioada romantică“ a șahului, desfășurată pe o durată de peste patru decenii, între anii 1830—1873, timp în care : ● Scrie 4 cărți de teorie șahistă dintre care se remarcă „Chess made easy“/1836 și „Chess and chess players“/1850 ● Traduce în engleză cartea lui Philidor „L'Analyse...“ ● Redactează rubrica de șah din „Bell's Life“ între 1834—1873 unde publică o serie de partide din meciul La Bourdonnais — Mac Donnell ● Constituie o bibliotecă șahistă personală de peste 300 de volume, se pare cea mai mare din lume în perioada respectivă ● În 1831 înființează „Westminster Chess Club“ și ● Ca jucător este învins în singurele două meciuri pe care le-a susținut, de Saint Amant ($3\frac{1}{2}$ — $5\frac{1}{2}$) și Harrwitz (3—5).

Weenink Henry. Olanda : n 1892 — d 1931. Jucător talentat și excelent problemist. VTi : Amsterdam/1930. Ol : 1927, 1928, 1930 și 1931. Participă la 7 Ti cu rezultate în general superioare. În activitatea de compozitor elaborează circa 400 de probleme cu mat în 2, 3 și mai multe mutări și o serie de studii, lucrări de o înaltă valoare artistică recompensate cu numeroase premii și distincții. Ca publicist colaborează

timp de un deceniu la rubrica de șah a ziarului „Oprechte Haarlemske Courant“, iar în 1921 scrie cartea „Het Schaakproblem“.

Weiss Max. Austria : n 1857 — d 1927. Bancher. VTi : Graz/1880 (1—3), New York/1889 (1—2) și Viena/1890. Participă la 10 Ti cu rezultate variabile. În 1895 câștigă un meci la Marco cu $5\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$. Considerat ca unul din cei mai de seamă reprezentanți ai școlii vieneze de șah, scrie un însemnat număr de cărți pentru șahul la tablă și problemistică, remarcându-se lucrările „200 in Problemturnieren ausgezeichnete Zweizüger“, 1903 și „Schach-Meisterstreich“, 1918.

Westerinen Markku Heikki Julius. Finlanda : n 12.5.1944. Profesor. MI — 1967. MM — 1975. CN : 1966, 1968. VTi : San Feliu de Guixols/1973, Stockholm — 1974/75 (1—2), Dortmund/1975, Roskilde/1978 (1—2), Philadelphia/1978 (1—8), Londra/1979 (1—3) și Helsinki/1979 (1—3). Participă la peste 30 Ti cu rezultate variabile. Ol : 1962—1982 (11 ediții). Jucător foarte talentat, însă cu o evoluție lentă. Practică un stil de joc original combinativ.

White C. Alain. Franța/S.U.A. : n 3.3.1880 — d 23.4.1951. Unul din cei mai celebri problemști din lume, datorită atit marelui număr și calității compozițiilor elaborate, cât și lucrărilor publicate de-a lungul celor circa 50 de ani de activitate șahistă. Ca maestru strălucit al problemelor cu mat în 2 mutări, acordă un deosebit interes task-urilor, din care este reprodus un exemplu în diagramă, publicat în 1928

(1.Td8!!), fiind beneficiarul unui foarte mare număr de premii cucerite pe toate meridianele. În ceea ce privește publicistica se poate afirma că deține recordul absolut în materie cu cele peste 50 de cărți dedicate șahului artistic, dintre care se remarcă faimoasa „Christmas Series”. Compusă din 44 de volume, cunoscută și sub denumirea de „Colecția roșie” datorită culorii copertilor, începe cu „Chess Lyrics : A. F. Mackenzie”, 1905 și se încheie cu „A genius of the Two-mover”, 1936. Acest serial-fluviu unic în lume, conținând aproape tot ce s-a compus mai select în problemistica mondială până în cel de al patrulea deceniu al secolului XX, s-a tipărit în număr limitat și transmis de autor gratuit tuturor marilor problemști de pe glob, printre care s-a numărat și maestrul român W. Pauly. În 1913 este unul din suporterii financiari pentru înființarea unei asociații internaționale a problemștilor, intitulată „Good Companion Chess Club”, care funcționează în Philadelphia până în 1924, după care se integrează în F.I.D.E. Compozitor, autor, colecționar, teoretician, editor, finanțator și donator, White constituie cea mai autentică enciclopedie șahistă vie a tuturor timpurilor.

Williams Philip Hamilton. Anglia : n 1873 — d 1922. Compozitor prolific, elaborează circa 1 200 de probleme clasice, cu maturi combinate, primind numeroase premii. Sub pseudonimul „P. H. W's” între 1895 și 1919 publică patru broșuri cu subiecte preluate din șahul artistic.

Winawer Simion. Polonia : n 1838 — d 1920. Comerciant. VTi : Paris/1878 (1—2), Viena/1882 (1—2) și Nürnberg/1883. Primul mare maestru al țării sale și unul din cei mai talentați șahiști ai celei de a doua jumătăți a sec. XIX. Jucător strălucit de combinații și cu certe calități defensive, participă la 15 mari Ti cu rezultate variabile. Succesul vieții sale îl realizează în 1882 la Viena, unde se clasează pe primele două locuri la egalitate de puncte cu marele Steinitz, înaintea unor celebrități ca Zukertort, Blackburne, Paulsen, Cigorin și alții. Între 1867—1901 joacă 6 meciuri amicale, învingându-i pe Caro (3½—2½) și Șumov (5—2) și pierzînd la Neumann, Schwarz, Janowski și Bernstein. Ca teoretician elaborează „Gambitul Winawer” : 1.d4 d5 2.c4 e6 3.Cc3 e5!? jucat prima oară la Ti Monte Carlo/1901 în partida cu Marshall.

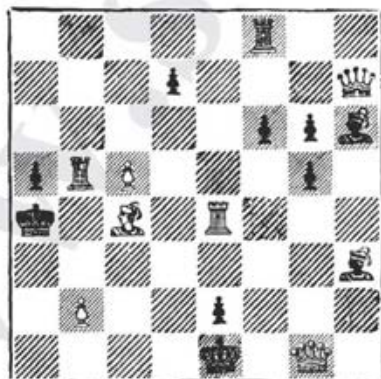
Winter William. Anglia : n 1898 — d 1955. Avocat și publicist. MI — 1950. CN : 1935 și 1936. VTi : Scarborough/

1928 și Bognor Regis/1953 (1—2). Ol : 1930, 1931, 1933 și 1935. Jucător talentat, adoptînd stilul pozițional al „Școlii noi” promovată de Steinitz și șlefuită de Tarrasch, participă la 18 Ti cu rezultate variabile. Autor al mai multor culegeri și tratate de șah, dintre care se remarcă „Kings of Chess” publicată concomitent la Londra și New York în 1954.

Wolf Heinrich. Germania/Australia : n 1875 — d 1943. Jucător talentat, participă la 24 de Ti cu rezultate în general superioare. În turneul de la Viena din 1922 obține cea mai bună performanță clasîndu-se pe locul al treilea, după Rubinstein și Tartakover, lăsînd în urma sa pe marii maeștri Alehin, Maroczy, Tarrasch, Grünfeld, Reti, Bogoliubov, Spielmann și Sämisch.

Wotawa Alois. Austria : n 1896 — d 1970. Magistrat. MIA — 1966. Compozitor talentat, elaborează circa 350 de lucrări, în mare majoritate studii mult apreciate pentru tehnica construcției lor, peste 50 primind diferite premii și distincții.

Wrobel Marian. Polonia : n 1907 — d 1960. Lingvist și critic literar. Eminent problemist, compune în perioada 1922—1960 circa 1 000 de lucrări cu mat în 2 mutări moderne și în 3 mutări în stilul școlii strategice, așa cum se vede în diagrama publicată în anul 1957 (1.Dd4! g4 2.Nf7 Tb4 mat ;

1...Ng7 2.Ne6 Tb4 3.Dd7 mat) obținînd peste 350 de distincții din care 80 de premii I. Este considerat CM pentru problemistica anilor 1947 și 1969, după sistemul de clasament Buchwald. Timp îndelungat redactează rubrica de specialitate a revistei „Szachy”. Autor al mai multor broșuri și a

două cărți de șah artistic, dintre care se remarcă o culegere ce cuprinde lucrările compozitorilor polonezi din perioada 1855—1955 publicată la Varșovia în 1956.

Würtzburg Otto. S.U.A. : n 1875 — d 1951. Impiecat poștal. Compozitor fecund, elaborează circa 1 200 probleme miniaturale, cu mat în 2, 3 și mai multe mutări, remarcabile prin dificultatea cheii și frumusețea poziției finale.

Wyvill Marmaduke. Anglia : n 1814 — d 1896. Ilustru jucător amator de șah, are un răsunător succes în primul turneu internațional desfășurat în 1851 la Londra, clasându-se pe locul secund, după germanul Anderssen, considerat campionul neoficial al lumii șahiste. În scurta sa carieră competițională, 1843—1855, joacă și 6 meciuri cu cîțiva din maeștrii profesioniști ai timpului (La Bourdonnais, Buckle, Kieseritzky, Dubois, Harrwitz și A. de Rivière), obținind rezultate onorabile.

Y

Yanofski Daniel. Polonia/Canada : n 1925. Se stabilește în Canada cu părinții în 1926. Avocat. MI — 1950. MM — 1964. CN : 1941, 1943, 1945, 1947, 1953, 1959, 1963 și 1965. VTi : S.U.A. (open CN)/1942 (1—2), Reykjavik/1947, Hastings — 1952/53 (1—4) și CN Marea Britanie/1953. Tz : Canada/1947 și 1961. Tiz : Saltsjöbaden/1948 și Stockholm/1962. Participă la circa 20 Ti cu rezultate în general superioare. Ol : 1939, 1954, 1958, 1964—1980. Jucător foarte talentat, debutează în arena internațională la 14 ani, în 1939, la Olimpiada de la Buenos Aires unde, jucînd la masa a 2-a, obține un incredibil $+12 = 3 - 1$, corespunzător unui procentaj de $84,4\%$, care-l așază în rîndul „copiilor-minune” ai șahului. În 1953 publică la Londra cartea „Chess the Hard Way”.

Yates Frederick Dewhurst. Anglia : n 1884 — d 1932. Ziarist. CN : 1913, 1914—1920, 1921—1923, 1926—1928 și 1931. VTi : Tunbridge Wells/1927 (1—2). Participă la 42 de Ti cu rezultate variabile. Susținînd 6 meciuri cîștigă la Palmer (3—0) și Thomas (3—1), termină la egalitate cu Conde ($2\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$) și Atkins ($1\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$) și pierde la Duras și Wahl-tuch. Ol : 1927, 1930 și 1931. Unul din cei mai remarcabili jucători ai țării sale din perioada 1910—1930 fără a obține succese pe măsura talentului său datorită unor dificultăți

materiale cronice. Se stinge din viață accidental în urma unei defecțiuni a instalației de gaze din dormitorul său.

Yepez Olavo. Ecuador : n 1937. MI — 1969. Multiplu campion național începînd din 1968. Jucător talentat, participă la circa 12 Ti cu rezultate medii. Este primul MI al țării sale.

Z

Zagorovski Vladimir. U.R.S.S. : n 1925, MMc — 1965. Campion mondial prin corespondență în perioada 1965—1968. Jucător foarte talentat în „șahul de laborator“, participă la încă patru ediții ale CMc cu rezultate superioare : al doilea în finala V/1965—68, vicecampion mondial în VI/1968—71 și VIII/1975—80 și medalia de bronz în VII/1971—75. Deține participarea-record în lupta pentru cucerirea titlului suprem, fiind permanent prezent din 1962.

Zagoruiko Leonid. U.R.S.S. : n 1923. Inginer mecanic. Mla — 1961. Problemist talentat, realizează circa 300 de lucrări, majoritatea cu mat în 2 mutări, în care elaborează și o temă care îi poartă numele.

Zaițev Aleksandr. U.R.S.S. : n 1935 — d 1971. MI — 1965. MM — 1967. VTi : Soci/1967. Participă la 8 Ti cu rezultate variabile.

Zatulovskaia Tatiana. U.R.S.S. : n 1935. Inginer geolog. MI — 1961. MM — 1976. CN : 1962. VTi : Beverwijk/1964, Petrozavodsk/1966, Belgrad/1967, Sinaia/1968 (1—2), Balaton/1970, Wijk aan Zee/1972 și Piotrkow Tribunalsky/1979. Tz : U.R.S.S./1960, 1963, 1966, 1969, 1972, 1975 și 1978. Tiz : Ohrid/1971, Menorca/1973 și Rio de Janeiro/1979. Tc : Vrnjacka Banja/1961, Suhumi/1964 și Subotița/1967. Mc : 1972 — Vezi : VI. F.I.D.E. și I.C.C.F. Ol : 1963 și 1966. Jucătoare foarte talentată participă la circa 25 de Ti cu rezultate în general superioare.

Zepler Erich. Germania/Anglia : n 1898 — d 1980. Mla — 1974. Compozitor talentat, elaborează peste 800 de probleme cu mat în 3 și mai multe mutări, primind numeroase premii și distincții. Autor, în colaborare, a două cărți dintre care se remarcă „Problemkunst im 20 Jahrhundert“, 1957.

Zichichi Alvis. Italia : n 1938. Funcționar. MI — 1977. VTi : La Spezia/1965 (1—5). Ol : 1966—1974 și 1978—1980. Participă la circa 12 Ti cu rezultate variabile.

Zita Frantisek. Cehoslovacia : n 1909. MI — 1950. CN : 1943. Tz : Sofia/1957. Ol : 1937, 1939, 1952 și 1954. Participă la 11 Ti cu rezultate medii.

Znosko-Borovski Eugen. Rusia/Franța : n 1884 — d 1954. Dramaturg. VTi : Paris/1930, Nisa/1934, Hastings/1934 și București/1935 (1—2). Jucător talentat, teoretician eminent și scriitor prolific, publică un important număr de manuale în limbile rusă, germană și franceză, ca de exemplu : „Comment il ne faut pas jouer aux échecs“, traduse apoi în majoritatea țărilor șahiste. Toată publicistica sa este scrisă într-un stil inteligibil și bine gradat.

Zuidema Conrad. Olanda : n 1942. MI — 1964. CN : 1972. VTi : Beverwijk M./1963 (1—2). Participă la circa 14 Ti cu rezultate variabile. Ol : 1964—1972. Jucător talentat.

Zukertort Hermann-Johannes. Polonia/Anglia : n 1842 — d 1888. Medic, critic muzical și ziarist. Unul din cei mai puternici mari maeștri ai timpului său. VTi : Köln/1877, Paris/1878 și Londra/1883. Participă la 16 Ti cu rezultate aproape constant superioare. Cel mai mare succes : cîștigarea marelui Ti Londra/1883, cu 22 de puncte din 26 posibile, lăsînd departe în urma sa elita șahului mondial reprezentată prin Steinitz 19 puncte, Blackburne $16\frac{1}{2}$, Cigorin 16, Englisch, Mackenzie, Mason $15\frac{1}{2}$, Rosenthal 14, Winawer 13, Bird 12 etc. În cele două decenii de activitate șahistă, 1868—1887, dispută și 13 meciuri, din care cîștigă 9 (1871/Anderssen 5—2, 1874/de Vère 2—1, 1875/Potter 8—6, 1878/Owen $9\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$, 1880/Rosenthal $12\frac{1}{2}$ — $6\frac{1}{2}$, 1881/Blackburne $9\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{2}$, 1884/Judd 4—1, Sellman 2—1 și Martinez $9\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$) și este învins de 4 ori de Anderssen în 1868, Blackburne în 1887 și mai ales de Steinitz în 1872 și apoi în 1886, ultimul conținîd ca meci pentru titlul de campion al lumii. O hemoragie cerebrală pune capăt existenței acestui mare învins al șahului mondial.

Zvorikina Kira. U.R.S.S. : n 1920. Inginer cinematografie. MI — 1952. MM — 1976. CN : 1951, 1953 și 1956. Ol : 1957. Jucătoare deosebit de talentată, participă intens la activitatea competițională internă și internațională, începînd din anul 1950, urcînd treaptă cu treaptă anevoiosul drum spre titlul suprem, evoluînd de cinci ori în Tc : Moscova/1952 (locul IV—VI), Moscova/1955 (IV), Plovdiv/1959 (I), Vrnjacka

Banja/1961 (III) și Suhumi/1964 (IV—V). Cîștigînd Tc Plovdiv/1959 devine șalangeră campioanei mondiale Elizaveta Bikova. Meciul desfășurat la Moscova în perioada decembrie 1959 — ianuarie 1960 se menține echilibrat pînă în runda a X-a, după care pierzînd trei partide la rînd, este învinsă cu $+2 = 4 - 6$, datorită tehnicii sale mai slabe în pozițiile defensive. După 1965 se retrage practic din viața competițională, fiind depășită de noul val reprezentat prin Nona Gaprindașvili.

IX. ȘAHUL ÎN SPORT

Latura sportivă a șahului, atât de răspândită în secolul nostru în întreaga lume, după cit se pare a fost destul de târziu sesizată de precursorii noștri. Faptul că șatrândjul la început și apoi șahul european era practicat în special de aristocrația timpului și în mai mică măsură de oamenii de rând, îi conferea o aureolă deosebită, ridicându-l în mod aprioric deasupra luptelor de arenă și apropiindu-l de turnirurile cavalești. De aceea vreme îndelungată șahul s-a jucat sub formă de întreceri între doi adversari, adeseori în fața unor regi sau papi, în care rolul principal îl jucau ambiția și amorul propriu, câștigătorii fiind răsplătiți cu onoruri și mari sume de bani.

O astfel de confruntare a avut loc la Madrid în anul 1575, în asistența regelui Filip II, pe care o relatează pentru posteritate, cu posibile adăugiri romanțioase, italianul Salvio în cartea sa „Il Puttino, cavalerul rătăcitor“, tipărită în 1634. Iată un fragment plin de farmec :

„După multe aventuri, între care căsătoria cu o frumoasă jucătoare de șah din Genova, și după un meci terminat la egalitate cu Paolo Boi la Neapole în fața viceregelui d'Ossuna, Leonardo — Il Puttino a ajuns în sfârșit la Madrid. În primele partide susținute cu Ruy Lopez, Leonardo nu și-a arătat toată forța, mulțumindu-se să rămână superior cu o partidă. Aflind despre faptul că tinărul italian l-a învins pe

Lopez, care era considerat invincibil, Filip II a poruncit ca cei doi să joace în fața lui, oferind un premiu de o mie de scuți celui care va câștiga primul trei partide. Leonardo a jucat prima partidă cu o uimitoare abilitate și trebuia s-o încheie printr-un mat în 7 mutări, dar, emoționat de ambianța strălucitei curți, el a inversat ordinea primelor două mutări și a pierdut ca un școlar. Atunci regele s-a ridicat și spunând că acest italian nu este în stare să joace cu Lopez, a vrut să plece. Dar Leonardo i s-a aruncat la picioare spunând: Înălțimea voastră, opriți-vă! Am pierdut partida fiindcă mina mea a greșit; dar sunt convins că-s mai tare decît Lopez. Rămîneți și dacă nu-l voi bate în trei partide la rînd puneți să fiu dat afară ca un lăudăros nemerit. Leonardo și-a încordat toate forțele și a câștigat trei partide la rînd. Filip, uimit, i-a dăruit o mie de scuți și un diamant de preț, întrebîndu-l dacă mai are vreo dorință. Leonardo l-a rugat ca orașelul lui, Cutri, să fie scutit de dări pe timp de un an, dar regele i-a dat o scutire pe 20 de ani. După aceasta Leonardo l-a învins pe Ceron și apoi pe Lopez și Ceron în consultație. În sfîrșit, la Madrid a sosit și Paolo Boi care l-a învins și el pe Lopez în fața întregii curți a Spaniei“.

Acest episod romantic din viața șahului nu poate fi reținut ca un concurs sau turneu, care au apărut mult mai tîrziu și cu o evoluție pe alocuri dramatică.

Londra, 1851

Pe la jumătatea secolului XIX milenarul joc de șah cucerise definitiv toate marile centre populate din Europa și America, fiind deopotrivă prezent la Londra, Paris, New York, Petersburg, Berlin, Viena sau Roma, unde marii șahiști ai timpului se întîlneau în cluburi și cafenele, întrecerile continuînd invariabil cu veșnicile meciuri. Se pare că nicicînd și niciunde nu i-a fulgerat cuiva gîndul confruntării mai multor jucători, fie și numai localnici, într-un concurs desfășurat în sistemul turneelor de mai tîrziu. Pînă la urmă ideea va irumpe de la sine prin forța împrejurărilor, ce e drept însă după mult amar de vreme.

În acest timp, meciurile prin corespondență și revistele de șah reușiseră să stabilească o întreagă serie de relații

între jucătorii din diversele capitale ale lumii, astfel că nevoia unor întâlniri directe în grup pentru tranșarea multiplelor rivalități și controverse apărute devenise de mult o necesitate. Se căutau doar gazda și... fondurile !

Prilejul s-a invitat în primăvara anului 1851 cu ocazia deschiderii Expoziției internaționale de la Londra, unde trăia și Howard Staunton, considerat campion neoficial al lumii șahiste. Acest „neoficial“ intercalat enervant în mijlocul rivnitului „campion al lumii“ a fost de fapt ghimpele care l-a îndemnat pe campionul englez să treacă la anevoioasa organizare a concursului, în dorința nemărturisită, dar evidentă, de a șterge acest cuvânt care umbrea nespus bucuria orgoliosului Staunton. Dorea să fie un „campion al lumii“ unanim recunoscut. Dar zeii Olimpului șahist, capricioși cum se știe că erau și sînt, aveau să decidă altfel.

Concursul, care consta din meciuri eliminatorii compuse din 3 partide în primul tur și apoi din cîte 7 cu timp de gîndire nelimitat, s-a deschis la 26 mai 1851 în frumoasele saloane ale clubului „St. George's“ din Londra cu un număr de 16 participanți, din cei 32 invitați, reprezentînd Franța (Kiésérítzki), Germania (Anderssen, Horwitz și Mayer), S.U.A. (Löwenthal), Ungaria (Szen) și Anglia (restul), remarcîndu-se cu regret lipsa unor mari maeștri ca der Lasa, Petrov, Janisch sau Saint Amant.

Răsfoind presa vremii rezultă că... dar mai bine să-l lăsăm pe cîștigătorul concursului, care a devenit astfel și „campion mondial neoficial“ să-și depeze impresiile :

„...Toate cele 8 perechi joacă la clubul St. George's. Nu e prea confortabil. Mesele și scaunele sînt mici și joase. Marginile marilor table depășesc suprafața meselor. Lîngă jucători nu este loc pentru cei ce scriu mutările și nu este loc nici să te sprijini de masă. Englezii însă nu suferă din cauza acestor incomodități. Drept ca o luminare, englezul stă nemîșcat, cu ambele degete mari băgate în buzunarele jilecii și privește tabla gîndindu-se adeseori la o mutare cîte o jumătate de oră. Cîteodată poți să oftezi de o sută de ori pînă cînd, în sfîrșit, cu o mișcare rapidă și hotărîtă englezul execută mutarea“.

Anderssen	{ Anderssen 2 ¹ / ₂ —1 ¹ / ₂	{ Anderssen 4—2	} Anderssen 4—1
-----------	---	--------------------	--

Meciuri de baraj : Szen — Horwitz 4—0, Kennedy H. — Mucklow 4—0, Williams — Staunton 4¹/₂—3¹/₂ și Szen — Kennedy E. 4¹/₂—1¹/₂.

Înfrângerea lui Staunton puna punct unui vis mareț, dar... asta-i viața !

Primele turnee : 1862

Primele concursuri de tip turneu, adică fiecare cu fiecare după runde dinainte stabilite, s-au desfășurat în cursul anului 1862 la Londra și Düsseldorf.

Turneul internațional de la Londra, organizat în onoarea primului congres al Federației de șah a Angliei, pe lângă utilizarea noului sistem de concurs, are și meritul de a fi introdus pentru prima oară timpul de gândire limitat la 10 minute pe oră, fiecare jucător fiind dotat cu câte... o clepsidră. Specifică acestui turneu a fost și clauza anulării remizei, partidele rejucându-se până la victorie. Astfel, unii jucători ca Owen, Mongredien și Green au avut câte două confruntări în care s-au obținut victoria abia după a treia partidă.

Al doilea turneu din 1862, de astă dată național, s-a disputat în orașul german Düsseldorf, renunțându-se la anularea remizelor, care prelungeau în mod deranjant concursul și deci majorau bugetul întrecerii.

Meciuri-turneu

În căutarea de noi sisteme de desfășurare a întrecerilor șahiste, londonezii au pus în practică în 1866 formula meciurilor-turneu într-un concurs cu 5 jucători naționali, în care fiecare juca cu adversarii săi câte 4 meciuri de maximum 4 partide, clasamentul făcându-se pe meciuri câștigate notate cu 1—0, sau $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{2}$ în cazul unui meci egal.

Experiența s-a repetat la Viena în 1873, la un mare concurs internațional, susținut de 12 maeștri reputați, printre care și Steinitz, cu diferența că mini-meciurile se decideau din 3 partide.

Primul concurs de meciuri-turneu în care totalul punctelor pentru clasament s-a constituit prin adăugarea partidelor câștigate și remizelor, a fost cel de la Berlin din 1889, după care vechiul sistem, pe meciuri câștigate, a fost abandonat.

Turneu tur-retur : Paris 1867

Un turneu-gigant pentru acea vreme s-a desfășurat la Paris în 1867, în paralel cu „Congresul internațional al șahiștilor“, când 13 maeștri s-au confruntat într-un concurs tur-retur, deci cu 24 de partide pentru fiecare jucător, în care remizele nu erau luate în seamă, dar nici nu se mai rejucau, practic fiind considerate partide pierdute pentru ambii adversari. Se pare că acest punct, ce e drept foarte dur, din regulament, a avut efecte din cele mai salutare asupra rezultatelor. Din cele 156 partide jucate s-au înregistrat numai 10 remize, un record de neatins pentru turneele maeștrilor din deceniile noastre, când frecvența remizelor arareori scade sub 50%.

În una din zilele libere ale turneului s-a petrecut un fapt insolit, poate chiar și pentru zilele noastre. În saloanele de la „Café de la Régence“ maeștrii A. de Rivière și G. Neumann au susținut fiecare câte o partidă „à l'aveugle“ avînd

ca adversare patru doamne de la curtea împăratului Napoleon III, care jucau în consultație: prințesa Murat, ducesa de la Trémoville, doamna mareșal Gräfin Regnault de Saint Jean d'Angely și marchiza de Colbert-Chabannais, oaspetele câștigând ambele partide. Să fi fost o problemă de cavalerism? Oricum aceasta a fost prima apariție în public a unor jucătoare din Franța și, se pare, chiar din lume.

Baden-Baden, 1870

La acest prim turneu internațional organizat de Germania, s-a decis ca jucătorului care din orice motiv se retrage fără să fi jucat minimum 50% din concurs să i se anuleze toate rezultatele. În cazul renunțării după disputarea a cel puțin jumătate din partide, punctele obținute rămân valabile, iar cele ne jucate se dau pierdute. Regula a fost preluată de F.I.D.E. și se menține și în prezent.

Tot la acest turneu s-a introdus o nouă reglementare a timpului de gândire, modificându-se la 20 de mutări pe oră, așa cum se practică în turneele actuale de forță medie.

Manchester, 1890

Turneul amatorilor de la Manchester a intrat în istoria șahului nu pentru vreun regulament celebru sau pentru cine știe ce ispravă a vreunui jucător modest, ci pentru prima participare a unei reprezentante a sexului frumos într-o întrecere masculină. Și asta în una din cele mai tradiționaliste țări din lume!

La turneul măestrilor de la Manchester, 1890, un fel de campionat internațional al Angliei, organizat anual cu ocazia Congresului federației engleze de șah, era invitat și maestrul Thorold, care o luase ca asistentă (pentru scrierea partidei) pe fiica sa Beatrice, o bună jucătoare de șah și pe deasupra și o tinărară deosebit de grațioasă. Întimplarea a făcut ca chiar în momentul începerii concursului unul din participanții la „turneul amatorilor“, respectiv turneul secund, să-și anunțe indisponibilitatea. Spontan, la aflarea veștii, frumoasa șahistă a solicitat să i se ofere locul rămas vacant, dovedindu-se o demnă adversară pentru „gentlemenii în frac și cu melon“, câștigând două partide și remizând alte două. Se spune că sobrul dr. Tarrasch, care pe atunci avea splendida vîrstă de

30 de ani, ar fi mîriit pe sub mustață : „Păcat că nu s-a îmbolnăvit careva din turneul major ! O partidă cu Beatrice Thorold...” restul frazei nemaifiind inteligibil !

Sistemul elvețian

O inovație interesantă în modul de desfășurare a concursurilor de șah a constituit-o ideea dr. J. Müller din Brugg care afirma că prin sistemul elaborat de el numărul participanților poate fi practic nelimitat, lungimea întrecerii rămînînd la latitudinea organizatorilor, asigurîndu-se însă un număr de minimum 7 runde. În principiu medicul elvețian propunea ca la fiecare rundă să se împerecheze jucătorii cu același număr de puncte, realizîndu-se pe parcurs o ierarhizare a valorilor, astfel că spre sfîrșitul întrecerii să ajungă pe primele locuri cei mai buni.

Aplicat pentru prima oară într-un concurs intern, la Zürich în 1895, deși rezultatele au fost în general foarte bune, „Sistemul elvețian” nu a entuziasmat. Reluat mai mult ca o curiozitate în 1925 la concursurile de la Aarhus, Chemnitz și Oslo, cade în desuetudine după numai cîțiva ani datorită faptului că în perioada respectivă nu se prea punea problema aglomerării concursurilor.

Explozia șahistă de după 1948 și eficiența propagandă a F.I.D.E. a dus la o creștere vertiginoasă a numărului jucătorilor de performanță pe glob. Consecință firească, în jurul anului 1970 aproape toate țările lumii, inclusiv F.I.D.E. și-au reamintit de „sistemul elvețian” ca singurul mod de a face față marelui număr de participanți, culminînd cu Olimpiadele de șah care, din 1978, au trecut la desfășurarea lor în sistemul gîndit de elvețianul Müller (după o sursă germană sistemul este atribuit olandezului Keizer).

Pentru a ne face o imagine a solicitărilor, este suficientă precizarea că la openul „Philadelphia/1982” s-au înscris 906 jucători din toate țările lumii.

Primul turneu feminin

Spre sfîrșitul secolului XIX federația engleză reușește o nouă premieră organizînd în 1897, la Londra, primul turneu internațional feminin cu 20 de participante reprezentînd

Franța, Germania, Olanda, S.U.A. și Anglia, deschizând astfel larg drumul spre performanță al jucătoarelor de șah din întreaga lume.

Treizeci de ani mai târziu, tot în Anglia, la Cheltenham, cehoslovaca Vera Mencik termina învingătoare în turneul secund masculin cu $6\frac{1}{2}$ puncte din 7 partide !

Remizele de la Monte Carlo

Un unicat în materie de regulament s-a înregistrat la turneele de la Monte Carlo din anii 1901 și 1902, în care se prevedea ca remizele să fie punctate cu $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{4}$ urmînd a fi rejucate o singură dată. Dacă se repeta remiza, fiecare jucător mai primea $\frac{1}{4}$ de punct iar în cazul unei decizii câștigătorului i se adăuga $\frac{1}{2}$ de punct la cel $\frac{1}{4}$ inițial, astfel că partida se încheia cu rezultatul final $\frac{3}{4}$ — $\frac{1}{4}$. Un aspect interesant din lupta împotriva remizelor de salon, mai actuală ca oricînd chiar și în zilele noastre.

Turneul pătratelor

Probabil că cel mai sofisticat experiment din mult frămîntatul secol șahist, „1851—1950“, al nenumăratelor încercări pentru găsirea formulei ideale de turneu, s-a făcut la concursul organizat la Ostende în 1906, supranumit „turneul pătratelor“ datorită formei diagramelor cu rezultatele întrecerii.

Avînd la start un grup de 36 de maeștri și mari maeștri, sosiți din toate țările lumii șahiste, organizatorii belgieni s-au decis să aplice o mixtură de concurs atît de sinuoasă încît pînă la urmă era să se încurce în propria lor inovație. Prin tragere la sorți dirijată s-au constituit 4 grupe de cîte 9 jucători — A, B, C și D —, aproximativ egale ca forță medie, întrecerea desfășurîndu-se în 5 etape, din care în primele trei s-a aplicat un nou sistem, de confruntare între grupe prin rotație, astfel :

1. A cu B și C cu D, ultimii 3 clasai ieșind din concurs.
2. A cu C și B cu D, ultimii 2 părăsind competiția.
3. A cu D și B cu C, fără nici o eliminare.

Ultimele două etape s-au consumat în sistem turneu :

4. În fiecare grupă s-a jucat un concurs intern cu cei 4 rămași în cursă.

5. Primii 9 clasati prin aditiunea tuturor punctelor obtinute in primele 4 etape au sustinut un superturneu final.

Clasamentul general s-a intocmit prin cumularea tuturor punctelor obtinute de fiecare jucator in cele 5 etape.

Ceva mai complicat e greu de presupus ca s-ar putea nascoci. De altfel, dupa acest concurs, „sistemul Ostende“ a fost abandonat. A ramas insa ceva util: ideea unei noi formule de concurs pe echipe, care va fi reluata peste circa un deceniu si definitivata sub denumirea de „Sistemul Scheveningen“. De remarcat si faptul ca la Ostende/1906 s-a jucat cu 16 mutari pe ora, ritm aplicat pentru prima oara la turneul de la Monte Carlo/1904.

Şah fulger

Introducerea ceasului pentru controlul timpului de gindire pe parcursul partidei a adus cu sine si un nou gen de practicare a jocului de şah, cunoscut in toata lumea sub denumirea de „blitz“ sau „fulger“, in care fiecare jucator este obligat sa termine partida in cel mult 5 sau 10 minute, dupa cum prevede regulamentul.

Primul turneu „blitz“ de 5 minute s-a organizat la Berlin in ziua de 30 martie 1909, la care au luat parte 10 valorosi maestri germani, remarcindu-se prezenta cunoscutilor Teichmann, Max Lange, Ahues, Johner si Ed. Lasker.

Acest mod rapid de joc se practica in general pentru destindere sau amuzament, fara a fi sustinut in mod oficial, deoarece are defectul de a deforma intr-o oarecare masura bioritmurile care trebuie sa fie bine stabilizate la jucatorii de performanta.

Sistemul „Scheveningen“

Ideea meciurilor in sistem turneu lansata de belgieni cu ocazia celebrei mixturi Ostende/1906, a fost reluata de Federatia olandeza de şah, aplicind-o mai intii experimental in 1915 intr-un concurs intre doua loturi nationale de juniori si seniori, dupa care, in 1923, o raspindeste in intreaga lume prin organizarea unui meci, ramas celebru, intre echipa Olandei si o reprezentativa internationala de genul „Restul lumii“.

Olanda												Puncte „Restul lumii”	
Restul lumii	M. Etna	Speijer	Fick	Weentink	Oskam	Davidson	Straal	Olland	Loman	Fontein			
Johner P. — Elveția	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	8		
Spielmann — Austria	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	8		
Maroczy — Ungaria	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	8		
Reti — Cehoslovacia	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	8		
Colle — Belgia	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	8		
Yates — Anglia	0	1	0	1	1	0	1	1	1	1	7		
Mises — Germania	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	7		
Hansen N. — Danemarca	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	5		
Z.-Borovski — Franța	0	0	0	1	1	1	0	1	1	1	5		
Linschoten — Olanda	0	1	1	0	1	0	0	0	1	1	3		
Rezultat Olanda	4	4	4	3	3	3	2	2	1	1	69		
											30		

Datorită faptului că ambele întreceri au fost organizate de olandezi în orașul Scheveningen s-a hotărât ca acest sistem de organizare a desfășurării meciurilor pe echipe să poarte numele localității care le-a găzduit.

PRINCIPALELE CONFRUNTĂRI

Cele cîteva episoade din lungul serial al luptelor pe „tabla cu 64 de pătrate“, expuse pînă aici în mod sumar, au fost selecționate cu intenția de a pune pe cititor în temă cu principalele etape pe care le-au parcurs concursurile de șah de-a lungul celor 130 de ani de la prima întrecere, cu inerentele sale deficiențe datorită începutului și pînă la superturneele perfect organizate prin intermediul F.I.D.E. din anii de după 1970. Din miile de confruntări care punctează fără excepție toate meridianele globului, am reținut cele mai reprezentative întreceri.

Masculine

1851	Londra	16 (participanți). Desfășurarea concursului se găsește la pagina 398
1857	Manchester	8 1. Löwenthal 2. Boden 3. Anderssen 4. Pindar 5. Harrwitz
	New York	16 1. Morphy 2. L. Paulsen 3. Lichtenheim 4. Raphael 5. Marache
1858	Birmingham	16 1. Löwenthal 2. Falkbeer 3. Owen 4. Brien 5. Saint-Amant
1861	Bristol	8 1. Paulsen L. 2. Boden 3. Kolisch 4—5. Wayte, Wilson 6. Horowitz
1862	Londra	14 Anderssen 11 (punte), Paulsen 9, Owen, MacDonnell, Dubois, Steinitz, Barnes 6, Hannah 4
1865	Dublin	5 Steinitz 4, MacDonnell 3, Bolt 2, Cordner 1 și Cronhelm 0
1867	Paris	13 Kolisch 20, Winawer 19, Steinitz 18, Neumann 17, de Vère 14
	Dundee	10 Neumann 7½, Steinitz 7, de Vère, MacDonnell 6½, Blackburne 6

1868	Aachen	5 Anderssen 3, Lange, Zukertort 2, Paulsen 1 și Schallop 0
	New York	10 Thorold $8\frac{1}{2}$, Wayte $6\frac{1}{2}$, Grimshaw, Werner $5\frac{1}{2}$, Thomson 5
1870	Baden Baden	6 Anderssen 11, Steinitz $10\frac{1}{2}$, Blackburne, Neumann 10, Paulsen $9\frac{1}{2}$
1872	Londra	8 Steinitz 7, Blackburne 5, Zukertort, MacDonnell 4, Wisker 3, Gosip 1
1873	Viena	12 Steinitz $22\frac{1}{2}$, Blackburne $21\frac{1}{2}$, Anderssen 19, Rosenthal 17
1877	Köln	6 Zukertort $3\frac{1}{2}$, Metger, Schallop, Wemmers 3, Göring $2\frac{1}{2}$
	Leipzig	12 Paulsen 9, Anderssen, Zukertort $8\frac{1}{2}$, Winawer $7\frac{1}{2}$, Göring 6
1878	Paris	12 Zukertort, Winawer $16\frac{1}{2}$, Blackburne $14\frac{1}{2}$, Mackenzie 13
1879	Petersburg	9 Cigorin, Alapin $6\frac{1}{2}$, Schiffers, Solovtsov $5\frac{1}{2}$, Petrovski 3
1880	Wiesbaden	16 Blackburne, Englisch, Schwarz 11, Schallop $10\frac{1}{2}$, Mason $9\frac{1}{2}$
1881	Berlin	17 Blackburne 14, Zukertort 11, Cigorin, Winawer $10\frac{1}{2}$, Mason $9\frac{1}{2}$
1882	Viena	18 Steinitz, Winawer 24, Mason 23, Zukertort $22\frac{1}{2}$, Blackburne $21\frac{1}{2}$
1883	Londra	14 Zukertort 22, Steinitz 19, Blackburne $16\frac{1}{2}$, Cigorin 16
	Nürnberg	19 Winawer 14, Blackburne $13\frac{1}{2}$, Mason 12, Berger $11\frac{1}{2}$
	Paris	7 Clerc $10\frac{1}{2}$, de Riviére $9\frac{1}{2}$, Gudju H. 8, Chaseray 6, Istel 4
1835	Hamburg	18 Gunsberg 12, Mason, Blackburne, Englisch, Weiss, Tarrasch $11\frac{1}{2}$
1886	Londra	13 Blackburne, Burn $8\frac{1}{2}$, Gunsberg, Taubenhaus 8, Mason 7
1887	Frankfurt	21 Mackenzie 15, Blackburne, Weiss $13\frac{1}{2}$, Bardeleben 13, Berger 12
1888	Bradford	17 Gunsberg $13\frac{1}{2}$, Mackenzie 12, Bardeleben, Mason 11, Burn $10\frac{1}{2}$
1889	Amsterdam	9 Burn 7, Lasker Em. 6, Mason $5\frac{1}{2}$, van Vliet 5, Gunsberg 4, Bauer $3\frac{1}{2}$

	New York	20	Cigorin, Weiss 29, Gunsberg 28½, Blackburne 27, Burn 26
	Breslau	18	Tarrasch 13, Burn 11½, Mieses 10½, Bauer, Bardeleben 10
1890	Manchester	20	Tarrasch 15½, Blackburne 12½, Bird, Mackenzie 12, Gunsberg 11½
1891	Viena	7	Albin, Csank 6, Marco 5, Eisenbach 4, Bauer, Pollak 3
1892	Londra	12	Lasker Em. 9, Mason 7½, Loman 7, Bird, Locock 6½, Fenton 5½
	Viena	12	Albin 14, Csank 13½, Marco 13, Englisch 12½, Kaufmann 11½
	Dresda	17	Tarrasch 12, Makovetz, Porges 10½, Marco, Walbrodt 10
1893	Viena	4	Schlechter 6, Marco, Zinkl 5½, Thirring 1
	New York	14	Lasker Em. 13, Albin 8½, Delmar, Showalter, Lee 8, Hanham 7½
	New York	10	Pillsbury 7, Hodges 6, Showalter 5½, Albin 5, Baird, Halpern 4½
1894	Viena	15	Tarrasch 13½, Lipke 13, Teichmann 12, Blackburne 11½
	New York	11	Steinitz 8½, Albin 6½, Hymes, Showalter 6, Pillsbury 5
1895	Viena	9	Marco 11, Weiss 10½, Schlechter 10, Englisch 9½, Zinkl 7½
	Hastings	22	Pillsbury 16½, Cigorin 16, Lasker Em. 15½, Tarrasch 14, Steinitz 13, Schiffers 12, Bardeleben 11½
1895/6	Petersburg	4	Lasker Em. 11½, Steinitz 9½, Pillsbury 8, Cigorin 7
1896	Nürnberg	19	Lasker Em. 13½, Maroczy 12½, Pillsbury, Tarrasch 12
	Budapesta	13	Cigorin, Charousek 8½, Pillsbury 7½, Janowski, Schlechter 7
1897	Berlin	20	Charousek 14½, Walbrodt 14, Blackburne 13, Janowski 12½
1898	Viena	19	Tarrasch, Pillsbury 27½, Janowski 25½, Steinitz 23½, Schlechter 21½

	Köln	16	Burn 11 $\frac{1}{2}$, Cigorin, Charousek, Cohn 10 $\frac{1}{2}$, Steinitz 9 $\frac{1}{2}$
1899	Londra	15	Lasker Em. 23 $\frac{1}{2}$, Maroczy, Pillsbury, Janowski 19, Schlechter 18
	Londra	12	Marshall 8 $\frac{1}{2}$, Marco, Physick 8, Mieses, Jones 7 $\frac{1}{2}$, Smith 5 $\frac{1}{2}$
1900	Paris	17	Lasker Em. 14 $\frac{1}{2}$, Pillsbury 12 $\frac{1}{2}$, Maroczy, Marshall 12, Burn 11
	Viena	7	Schlechter 9, Alapin 8, Albin, Marco 6 $\frac{1}{2}$, Perlis 5 $\frac{1}{2}$, Halprin 4
	München	16	Pillsbury, Schlechter, Maroczy 12, Burn 10 $\frac{1}{2}$, Marco 10, Cohn 8
1901	Monte Carlo	20	Janowski 10 $\frac{1}{4}$, Schlechter 9 $\frac{1}{2}$, Cigorin, Scheve 9, Alapin 8 $\frac{1}{2}$
1902	Monte Carlo	20	Maroczy 14 $\frac{3}{4}$, Pillsbury 14 $\frac{1}{2}$, Janowski 14, Teichmann 13 $\frac{1}{4}$
	Hanovra	18	Janowski 13 $\frac{1}{2}$, Pillsbury 12, Atkins 11 $\frac{1}{2}$, Mieses 11, Napier 10
1903	Monte Carlo	14	Tarrasch 20, Maroczy 19, Pillsbury 18 $\frac{1}{2}$, Schlechter 17
	Viena	10	Cigorin 13, Marshall 11 $\frac{1}{2}$, Marco 11, Pillsbury 10, Maroczy 9
	Hilversum	15	Leonhardt 12, Duras 11 $\frac{1}{2}$, Leussen 10, Speyer 9 $\frac{1}{2}$, Neumann 8
1904	Monte Carlo	6	Maroczy 7 $\frac{1}{2}$, Schlechter 7, Marshall 6 $\frac{1}{2}$, Gunsberg 4, Marco 3
	Cambridge	18	Marshall 13, Lasker Em, Janowski 11, Marco 9, Showalter 8 $\frac{1}{2}$
	Coburg	13	Swiderski, Schlechter, Bardeleben 7 $\frac{1}{2}$, Marco, Bernstein 7, Berger 6 $\frac{1}{2}$
1905	Ostende	14	Maroczy 19 $\frac{1}{2}$, Janowski, Tarrasch 18, Schlechter 15 $\frac{1}{2}$, Marco 14
	Barmen	16	Janowski, Maroczy 10 $\frac{1}{2}$, Marshall 10, Bernstein, Schlechter 9
	Scheveningen	14	Marshall 11 $\frac{1}{2}$, Leussen 9, Spielmann 8 $\frac{1}{2}$, Duras, Swiderski 8
1906	Stockholm	12	Bernstein, Schlechter 9, Mieses 7 $\frac{1}{2}$, Marco 7, Möller, Süchting 6
	Lodz	4	Rubinstein 6 $\frac{1}{2}$, Cigorin 5 $\frac{1}{2}$, Flamberg 3 $\frac{1}{2}$, Salwe 2 $\frac{1}{2}$

	Ostende	36 Schlechter 21, Maroczy 20, Rubinstein 19, Burn, Bernstein 18
	Nürnberg	17 Marshall 12 ¹ / ₂ , Duras 11, Schlechter, Forgacs 10 ¹ / ₂ , Cigorin 10
	Viena	4 Tartakover 4 ¹ / ₂ , Vidmar 4, Perlis 2 ¹ / ₂ , Löwy 1
1907	Viena	14 Mieses 10, Duras 9, Tartakover, Vidmar, Maroczy 8 ¹ / ₂
	Ostende	6 Tarrasch 12 ¹ / ₂ , Schlechter 12, Janowski, Marshall 11 ¹ / ₂ , Burn 8
	Copenhaga	5 Leonhardt 5 ¹ / ₂ , Maroczy, Schlechter 4 ¹ / ₂ , Möller 4, Krause 1 ¹ / ₂
	Ostende	29 Bernstein, Rubinstein 19 ¹ / ₂ , Mieses, Nimzovici 19, Fleischmann 18 ¹ / ₂
	Karlsbad	21 Rubinstein 15, Maroczy 14 ¹ / ₂ , Leonhardt 13 ¹ / ₂ , Nimzovici 12 ¹ / ₂
1908	Viena	20 Maroczy, Duras, Schlechter 14, Rubinstein 13, Teichmann 12
	Praga	20 Duras, Schlechter 13 ¹ / ₂ , Vidmar 13, Rubinstein 12 ¹ / ₂ , Teichmann 12
	Düsseldorf	16 Marshall 11 ¹ / ₂ , Salwe 10, Spielmann 9 ¹ / ₂ , John 9, Mieses 8 ¹ / ₂
1908/9	Viena	6 Reti 7 ¹ / ₂ , Albin 6, Löwy 5 ¹ / ₂ , Meitner 4 ¹ / ₂ , Schenkein 4, Krejciak 2 ¹ / ₂
1909	Petersburg	19 Rubinstein, Lasker Em. 14 ¹ / ₂ , Duras, Spielmann 11, Bernstein 10 ¹ / ₂
	Göteborg	4 Vidmar 7, Leonhardt 5, Duras 4, Sjöberg 2
1910	Hamburg	17 Schlechter 11 ¹ / ₂ , Duras 11, Nimzovici 10 ¹ / ₂ , Spielmann 10
	Chicago	11 Wolbrecht 18, Chajes 15 ¹ / ₂ , Uedemann 15, Phillips 14, Lee 11
1911	New York	13 Marshall 10, Capablanca 9 ¹ / ₂ , Chajes, Jaffe 9, Johnner, Walcot 6 ¹ / ₂
	San Remo	11 Fahrni 7 ¹ / ₂ , Lowtzky 7, Forgacs 6 ¹ / ₂ , Kostici, Przepiorka 6, Reti 5 ¹ / ₂
	San Sebastian	15 Capablanca 9 ¹ / ₂ , Rubinstein, Vidmar 9, Marshall 8 ¹ / ₂ , Tarrasch 7 ¹ / ₂
	Karlsbad	26 Teichmann 18, Rubinstein, Schlechter 17, Rotlevi 16, Marshall 15 ¹ / ₂

- 1912 San Sebastian 11 Rubinstein 12¹/₂, Nimzovici, Spielmann 12, Tarrasch 11¹/₂, Perlis 10
Pistyan 18 Rubinstein 14, Spielmann 11¹/₂, Marshall 10¹/₂, Duras 10
Stockholm 11 Alehin 8¹/₂, Cohn 7, Marco 6¹/₂, Olland 5¹/₂, Spielmann 5
Timișoara 15 Breyer 10¹/₂, Asztalos 9¹/₂, Balla, Merenyi 9, Tyroler 8¹/₂, Mayer 8
Breslau 18 Duras, Rubinstein 12, Teichmann 11¹/₂, Tarrasch, Schlechter 11
- 1913 New York 14 Capablanca 11, Marshall 10¹/₂, Jaffe 9¹/₂, Janowski 9, Chajes 8
Havana 8 Marshall 10¹/₂, Capablanca 10, Janowski 9, Chajes, Kupchik 6¹/₂
Viena 8 Spielmann 11, Tartakover 10¹/₂, Reti 9¹/₂, Schlechter 8, Perlis 6¹/₂
Budapest 12 Spielmann 8¹/₂, Tartakover 8, Forgacs 7¹/₂, Marco, Balla 6, Brody 5¹/₂
Scheveningen 14 Alehin 11¹/₂, Janowski 11, Olland 9, Yates 8¹/₂, Lasker Ed. 8
- 1914 Baden b. W. 10 Spielmann 12¹/₂, Tartakover 11¹/₂, Schlechter 11, Breyer 10¹/₂
Petersburg 11 Lasker Em. 13¹/₂, Capablanca 13, Alehin 10, Tarrasch 8¹/₂
Mannheim 18 Alehin 9¹/₂, Vidmar 8¹/₂, Spielmann 8, Breyer, Reti 7 (12 runde)
- 1915 New York 8 Capablanca 13, Marshall 12, Kupchik, Chajes 7, Lasker Ed. 6¹/₂
- 1916 New York 14 Capablanca 14, Janowski 11, Chajes 10¹/₂, Kostici, Kupchik 10
Chicago 20 Lasker Ed. 16¹/₂, Showalter 16, Hahlbohm 14¹/₂, Whitaker 13¹/₂
- 1917 Oslo 6 Nyholm 7¹/₂, Berndtsson 6¹/₂, Smedal 5, Sjöberg 4¹/₂, Giersing 3¹/₂
- 1918 Kosice 12 Reti 10, Vidmar 8, Breyer, Schlechter 7¹/₂, Asztalos 6¹/₂, Grünfeld 5¹/₂
Berlin 4 Lasker Em. 4¹/₂, Rubinstein 4, Schlechter 2, Tarrasch 1¹/₂
New York 7 Capablanca 10¹/₂, Kostici 9, Marshall 7, Chajes 6, Janowski 4
- 1919 Hastings 12 Capablanca 10¹/₂, Kostici 9¹/₂, Thomas, Yates 7, Wahltuch 5¹/₂

	Stockholm	4 Spielmann 7 $\frac{1}{2}$, Rubinstein 6, Bogoliubov 5 $\frac{1}{2}$, Reti 5
1920	Amsterdam	7 Reti 4 $\frac{1}{2}$, Tartakover, Maroczy 4, Euwe 3 $\frac{1}{2}$, Marchand 2 $\frac{1}{2}$
	Berlin	10 Breyer 6 $\frac{1}{2}$, Tartakover, Bogoliubov 5 $\frac{1}{2}$, Reti 5, Maroczy, Miseses 4 $\frac{1}{2}$
	Viena	4 Tartakover 4 $\frac{1}{2}$, Grünfeld 4, Maroczy 3 $\frac{1}{2}$, Blumenfeld 0
1920/1	Hastings (1)	4 Yates 4, R. Scott 3 $\frac{1}{2}$, H. Atkins 3, R. Griffith 1 $\frac{1}{2}$
1921	Broadstairs	36 O'Hanlon, Euwe 3 $\frac{1}{2}$, Znosko-Borowski, DreWitt 3, Jesty 2
	Viena	12 Sämisch 8, Euwe 7 $\frac{1}{2}$, Breyer 7, Grünfeld, Tartakover 6 $\frac{1}{2}$
	Budapest	12 Alehin 8 $\frac{1}{2}$, Grünfeld 8, Kostici, Tartakover 7 $\frac{1}{2}$, Balla 6, Euwe 5 $\frac{1}{2}$
	Haga	10 Alehin 8, Tartakover 7, Rubinstein 6 $\frac{1}{2}$, Kostici, Maroczy 5 $\frac{1}{2}$
1921/2	Hastings	8 Kostici 7, Price 4 $\frac{1}{2}$, Mackenzie 4, Sergeant, Yates, Scott 3 $\frac{1}{2}$
1922	Pistyan	19 Bogoliubov 15, Alehin, Spielmann 14 $\frac{1}{2}$, Grünfeld 11, Reti 10 $\frac{1}{2}$
	Londra	16 Capablanca 13, Alehin 11 $\frac{1}{2}$, Vidmar 11, Rubinstein 10 $\frac{1}{2}$
	Hastings	6 Alehin 7 $\frac{1}{2}$, Rubinstein 7, Thomas, Bogoliubov 4 $\frac{1}{2}$, Tarrasch 4
	Teplitz Schönau	14 Reti, Spielmann 9, Grünfeld, Tartakover 8 $\frac{1}{2}$, Rubinstein 8
	Viena	15 Rubinstein 11 $\frac{1}{2}$, Tartakover 10, Wolf 9 $\frac{1}{2}$, Alehin, Maroczy 9
1922/3	Hastings	10 Rubinstein 6 $\frac{1}{2}$, Reti, Siegheim 6, Conde, Norman 5, Yates 4 $\frac{1}{2}$
1923	Copenhaga	6 Nimzovici 8, Sämisch, Tartakover 6, Spielmann 5 $\frac{1}{2}$, Jacobsen 3
	Liverpool	10 Miseses 8, Maroczy 7 $\frac{1}{2}$, Yates, Thomas 6 $\frac{1}{2}$, Blake 5, Spencer 4
	Karlsbad	18 Alehin, Bogoliubov, Maroczy 11 $\frac{1}{2}$, Reti, Grünfeld 10 $\frac{1}{2}$, Treybal 10
	Moravska Ostrava	14 Lasker Em. 10 $\frac{1}{2}$, Reti 9 $\frac{1}{2}$, Grünfeld 8 $\frac{1}{2}$, Selesniev 7 $\frac{1}{2}$, Euwe 7

Viena	12	Tartakover 9, Reti 8 $\frac{1}{2}$, Spielmann 7 $\frac{1}{2}$, Grünfeld, Steiner L. 7
1923/4 Hastings	10	Euwe 7 $\frac{1}{2}$, Maroczy 7, Colle, Yates 6, Michell, Seitz 5, Mieses 3
1924 Meran	8	Grünfeld 10 $\frac{1}{2}$, Spielmann 8 $\frac{1}{2}$, Rubinstein 8, Przepiorka 7 $\frac{1}{2}$
New York	11	Lasker Em. 16, Capablanca 14 $\frac{1}{2}$, Alehin 12, Marshall 11, Reti 10 $\frac{1}{2}$
Paris	9	Mattison 5 $\frac{1}{2}$, Apscheneek 5, Colle 4 $\frac{1}{2}$, Euwe, Vajda, Cepurnoff 4
1924/5 Hastings	8	Maroczy 6 $\frac{1}{2}$, Yates 5 $\frac{1}{2}$, Seitz 5, Michell 4 $\frac{1}{2}$, Bolland 2 $\frac{1}{2}$, Price 2
1925 Baden Baden	21	Alehin 16, Rubinstein 14 $\frac{1}{2}$, Sämisch 13 $\frac{1}{2}$, Bogoliubov 13
Marienbad	16	Nimzovici, Rubinstein 11, Marshall, Torre C. 10, Reti, Tartakover 9 $\frac{1}{2}$
Breslau	12	Bogoliubov 9 $\frac{1}{2}$, Nimzovici 7 $\frac{1}{2}$, Rubinstein, Wagner 7, Reti 6
Debretin	14	Kmoch 10, Johner, Tartakover 8 $\frac{1}{2}$, Vukovici, Grünfeld 7 $\frac{1}{2}$, Prokes 6
Moscova	21	Bogoliubov 15 $\frac{1}{2}$, Lasker Em. 14, Capablanca 13 $\frac{1}{2}$, Marshall 12 $\frac{1}{2}$
1925/6 Hastings	10	Alehin, Vidmar 8 $\frac{1}{2}$, Michell, Seitz 5, Cole, Yates 4, Janowski 3
1926 Semmering	18	Spielmann 13, Alehin 12 $\frac{1}{2}$, Vidmar 12, Nimzovici 11 $\frac{1}{2}$
Dresda	10	Nimzovici 8 $\frac{1}{2}$, Alehin 7, Rubinstein 6 $\frac{1}{2}$, Tartakover 5
Budapesta	16	Grünfeld, Monticelli 9 $\frac{1}{2}$, Kmoch, Rubinstein, Takacs 9, Nagy 8 $\frac{1}{2}$
L. Hopatcong	6	Capablanca 6, Kupchik 5, Maroczy 4 $\frac{1}{2}$, Marshall 3, Lasker Ed. 1 $\frac{1}{2}$
Chicago	13	Marshall 8 $\frac{1}{2}$, Maroczy, Torre C. 8, Jaffe, Kupchik 7 $\frac{1}{2}$, Kashdan 7
Berlin	10	Bogoliubov 7, Rubinstein 6, Grünfeld, Ahues, Spielmann 5, Colle 4
München	6	Przepiorka 4 $\frac{1}{2}$, Bogoliubov 3 $\frac{1}{2}$, Spielmann 3, Sämisch 2 $\frac{1}{2}$
1926/7 Hastings	10	Tartakover 7, Colle 6, Yates 5 $\frac{1}{2}$, Reti, Norman 5, Sergeant 4 $\frac{1}{2}$
New York	15	Maroczy 11, Kupchik, Kashdan 10 $\frac{1}{2}$, Berman 9 $\frac{1}{2}$, Horowitz 9

1927	New York	6 Capablanca 14, Alehin 11 $\frac{1}{2}$, Nimzovici 10 $\frac{1}{2}$, Vidmar 10
	Paris	14 Baratz 11, Znosko-Borovski 9 $\frac{1}{2}$, Betbéder 8 $\frac{1}{2}$, Duchamp 8
	Homburg	6 Bogoliubov 7, Reti 6 $\frac{1}{2}$, Tartakover 6, Orbach 4 $\frac{1}{2}$, Sämisch 4, Yates 2
	Kecskemet	20 Alehin 12, Nimzovici, Steiner L. 11 $\frac{1}{2}$, Asztalos 9 $\frac{1}{2}$, Kmoch 8 $\frac{1}{2}$
	Magdeburg	14 Spielmann 11, Bogoliubov 10 $\frac{1}{2}$, Holzhausen, List 8 $\frac{1}{2}$, Ahues 7 $\frac{1}{2}$
	Londra	12 Nimzovici, Tartakover 8, Marshall 7 $\frac{1}{2}$, Vidmar 7, Bogoliubov 6 $\frac{1}{2}$
1927/8	Hastings	10 Tartakover 6 $\frac{1}{2}$, Steiner L. 6, Buerger, Colle 5 $\frac{1}{2}$, Yates 5, Michel 4 $\frac{1}{2}$
1928	Berlin	14 Nimzovici 10, Bogoliubov 9 $\frac{1}{2}$, Tartakover 8, Johner 7 $\frac{1}{2}$, Helling 7
	Haga	16 Euwe 12, Przepiorka 11, Mattison 10, Golmayo, Treybal 9 $\frac{1}{2}$
	Kissingen	12 Bogoliubov 8, Capablanca 7, Euwe, Rubinstein 6 $\frac{1}{2}$, Nimzovici 6
	Brno	10 Reti, Sämisch 7, Kmoch 6, Marshall, Opocenski 5, Steiner L. 4
	Budapesta	10 Capablanca 7, Marshall 6, Spielmann, Kmoch 5, Steiner A. 4 $\frac{1}{2}$
	Berlin	7 Capablanca 8 $\frac{1}{2}$, Nimzovici 7, Spielmann 6 $\frac{1}{2}$, Tartakover 5 $\frac{1}{2}$
1928/9	Hastings	10 Colle, Marshall, Takacs 6, Koltanowski 5 $\frac{1}{2}$, Yates 5, Michell 4
1929	Ramsgate	14 Capablanca 5 $\frac{1}{2}$, Vera Mencik, Rubinstein 5, Maroczy 4 $\frac{1}{2}$
	Karlsbad	22 Nimzovici 15, Spielmann, Capablanca 14 $\frac{1}{2}$, Rubinstein 13 $\frac{1}{2}$
	Budapesta	14 Capablanca 10 $\frac{1}{2}$, Rubinstein 9 $\frac{1}{2}$, Tartakover 8, Thomas, Vajda 7 $\frac{1}{2}$
	Barcelona	15 Capablanca 13 $\frac{1}{2}$, Tartakover 11 $\frac{1}{2}$, Cole 11, R. Ardid, Monticelli 8 $\frac{1}{2}$
	Rogaska Slatina	16 Rubinstein 11 $\frac{1}{2}$, Flohr 10 $\frac{1}{2}$, Maroczy, Pirc, Takacs 10
1929/30	Hastings	10 Capablanca 6 $\frac{1}{2}$, Vidmar 5 $\frac{1}{2}$, Yates 5, Maroczy, Sergeant, Thomas 4 $\frac{1}{2}$

1930	San Remo	16 Alehin 14, Nimzovici 10 $\frac{1}{2}$, Rubinstein 10, Bogoliubov 9 $\frac{1}{2}$, Yates 9
	Nisa	12 Tartakover 9, Thomas 8 $\frac{1}{2}$, Z.-Borovski 8, Kostici 7, Maroczy 6 $\frac{1}{2}$
	Swinemunde	10 Sämisch 7, Flohr 6 $\frac{1}{2}$, Rellstab 5 $\frac{1}{2}$, Richter, Andersen 5, Stoltz 4 $\frac{1}{2}$
	Liège	12 Tartakover 8 $\frac{1}{2}$, Sultan Khan 6 $\frac{1}{2}$, Ahues, Colle, Nimzovici 6
	Frankfurt	12 Nimzovici 9 $\frac{1}{2}$, Kashdan 9, Ahues, List 7, Colle 6 $\frac{1}{2}$, Przepiorka 6
	Stockholm	7 Kashdan 4 $\frac{1}{2}$, Stoltz, Bogoliubov 4, Stahlberg 3, Spielmann 2 $\frac{1}{2}$
1930/1	Hastings	10 Euwe 7, Capablanca 6 $\frac{1}{2}$, Sultan Khan 6, Michell 5, Yates 4 $\frac{1}{2}$
1931	Göteborg	8 Flohr, Lundin, Stoltz 5, Stahlberg 3 $\frac{1}{2}$, Berndtsson, Paulsson 3 $\frac{1}{2}$
	Nisa	10 Reilly 6, Baratz, Roselli 5 $\frac{1}{2}$, Noteboom 5, Mieses, Z.-Borovski 4 $\frac{1}{2}$
	Budapest	15 Steiner L. 11 $\frac{1}{2}$, Sterk 10 $\frac{1}{2}$, Lilienthal 9 $\frac{1}{2}$, Maroczy, Havasi 9
	Bled	14 Alehin 20 $\frac{1}{2}$, Bogoliubov 15, Nimzovici 14, Flohr, Stoltz 13 $\frac{1}{2}$
	New York	12 Capablanca 10, Kashdan 8 $\frac{1}{2}$, Kevitz 7, Horovitz, Kupchik 5 $\frac{1}{2}$
	Rotterdam	4 Landau 4, Colle 3 $\frac{1}{2}$, Tartakover 2 $\frac{1}{2}$, Rubinstein 2
1931/2	Hastings	10 Flohr 8, Kashdan 7 $\frac{1}{2}$, Euwe 5, Sultan Khan 4 $\frac{1}{2}$, V. Mencik 4
1932	Londra	12 Alehin 9, Flohr 8, Kashdan, Sultan Khan 7 $\frac{1}{2}$, Maroczy, Tartakover 6
	Sliac	14 Vidmar, Flohr 9 $\frac{1}{2}$, Pirc 8 $\frac{1}{2}$, Canal, Spielmann, Maroczy 8, Treybal 7
	Budapest	18 Maroczy 13, Canal 12, Steiner A. 11, Lilienthal, Steiner L. 10 $\frac{1}{2}$
	Cambridge	8 Sultan Kahn 5 $\frac{1}{2}$, Alexander, Bosch 4 $\frac{1}{2}$, Thomas 3 $\frac{1}{2}$, V. Mencik 3
	Pasadena	12 Alehin 8 $\frac{1}{2}$, Kashdan 7 $\frac{1}{2}$, Dake, Reshevsky, Steiner H. 6
	Mexico	10 Alehin, Kashdan 8 $\frac{1}{2}$, Araiza 6, Asiain 5 $\frac{1}{2}$, Vasquez 4 $\frac{1}{2}$, Medina 4
1932/3	Hastings	10 Flohr 7, Pirc 6 $\frac{1}{2}$, Steiner L., Sultan Khan 5 $\frac{1}{2}$, Michell 4 $\frac{1}{2}$, Mencik 3 $\frac{1}{2}$

1933	Moravska Ostrava Budapesta Copenhaga Scheveningen Ebensee Paris	12 Grünfeld 7 $\frac{1}{2}$, Eliskases, Steiner L., Zinner 7, Canal, Foltys 6 $\frac{1}{2}$ 15 Canal 10, Rethy 9 $\frac{1}{2}$, Lilienthal 9, Steiner L. 8 $\frac{1}{2}$, Eliskases 8 8 Nimzovici 5 $\frac{1}{2}$, Stoltz 5, Stahlberg, Andersen, Enevoldsen 4 8 Flohr 6, Bogoliubov, Maroczy 5 $\frac{1}{2}$, Landau, Felderhof, Hoorn 2 $\frac{1}{2}$ 10 Müller 8 $\frac{1}{2}$, Eliskases, Spielmann 8, Kunert, Schenk 6, Prins 5 $\frac{1}{2}$ 10 Alehin 8, Tartakover 6, Baratz, Lilienthal 5 $\frac{1}{2}$, Znosko-Borovski 5
1933/4	Hastings	10 Flohr 7, Alehin, Lilienthal 6 $\frac{1}{2}$, Alexander, Eliskases 5, Thomas 4 $\frac{1}{2}$
1934	Varşovia Barcelona Budapesta Ujpest Zürich Maribor Leningrad	6 Spielmann 4, Najdorf 3 $\frac{1}{2}$, Kremer, Makarczyk 2 $\frac{1}{2}$, Frydman 1 $\frac{1}{2}$ 9 Koltanowski, Lilienthal, Tartakover 6, Cunilera 4 $\frac{1}{2}$, Sererols 3 $\frac{1}{2}$ 17 Eliskases 13, Lilienthal, Rethy 10 $\frac{1}{2}$, Steiner 10, Erdelyi 9 $\frac{1}{2}$ 16 Lilienthal 11, Pirc 10 $\frac{1}{2}$, Flohr, Frydman 9, Eliskases 8 $\frac{1}{2}$ 16 Alehin 13, Euwe, Flohr 12, Bogoliubov 11 $\frac{1}{2}$, Lasker Em. 10 9 Pirc, Steiner 6 $\frac{1}{2}$, Vera Mencik 5, Spielmann, Rejfir 4 $\frac{1}{2}$, Asztalos 3 12 Botvinnik 7 $\frac{1}{2}$, Romanovski, Riumin 7, Rabinovici 6 $\frac{1}{2}$, Kan 6
1934/5	Hastings	10 Euwe, Flohr, Thomas 6 $\frac{1}{2}$, Capablanca 5 $\frac{1}{2}$, Botvinnik 5
1935	Moscova Margate Barcelona Yarmouth Bad Nauheim	20 Botvinnik, Flohr 13, Lasker Em. 12 $\frac{1}{2}$, Capablanca 12, Spielmann 11 10 Reshevsky 7 $\frac{1}{2}$, Capablanca 7, Thomas 5, Klein, Reilly 4 $\frac{1}{2}$ 10 Flohr, Koltanowski 8, Grob 6 $\frac{1}{2}$, Thomas 6, Reilly 5 $\frac{1}{2}$ 12 Reshevsky 10, Seitz 8 $\frac{1}{2}$, Vera Mencik 7, Conde, Fajarovicz 6 $\frac{1}{2}$ 10 Bogoliubov 6, Engels, Eliskases 5 $\frac{1}{2}$, Opocensky 5, Ahues, Stoltz 4 $\frac{1}{2}$

	Mexico City	13	Dake, Steiner H., Fine 11, Araiza 8
	Reval	9	Schmidt 6, Keres 5½, Berg 5
1935/6	Hastings	10	Fine 7½, Flohr 6½, Tartakover 6, Koltanowski 5½, Alexander 4
1936	Margate	10	Flohr 7½, Capablanca 7, Stahlberg 5½, Lundin 5, Tylor 4½
	Moscova	10	Capablanca 13, Botvinnik 12, Flohr 9½, Lilienthal 9
	Bad Nauheim	10	Alehin, Keres 6½, Ahues 5½, Rellstab, Bogoliubov 5
	Dresda	10	Alehin 6½, Engels 6, Maroczy, Stahlberg 5½, Bogoliubov 5
	Podebrady	18	Flohr 13, Alehin 12½, Foltys 11, Pirc, Stahlberg 10½
	Nottingham	15	Botvinnik, Capablanca 10, Euwe, Fine, Reshevsky 9½, Alehin 9
	Zandvoort	12	Fine 8½, Euwe 7½, Keres, Tartakover 6½, Bogoliubov 6
	Amsterdam	8	Euwe, Fine 5, Alehin 4½, Grünfeld, Bosch, Landau 3½, Kmoch 3
1936/7	Hastings	10	Alehin 8, Fine 7½, Eliskases 5½, Feigin, Vidmar 4½, Tylor 3½
1937	Margate	10	Fine, Keres 7½, Alehin 6, Foltys 5½, M.-Barry 5, V. Mencik 4
	București	12	Alexandrescu 8½, H. Friedman 8, S. Israilovici 7, Halic 5½
	Ostende	10	Grob, Keres, Fine 6, List, Landau 5, Koltanowski 4½, Tartakover 4
	Rogaska Slatina	15	Najdorf 9½, Foltys, Pirc, Sämisch 9, Kostici, Gereben, Bröder 7½
	Kemeri	18	Flohr, Petrov, Reshevsky 12, Alehin, Keres 11½, Steiner A. 11
	Nauheim	4	Euwe 4, Alehin, Bogoliubov 3½, Sämisch 1
	Semmering	8	Keres 9, Fine 8, Capablanca, Reshevsky 7½, Flohr 7, Ragozin 6
1937/8	Hastings	10	Reshevsky 7, Alexander, Keres 6½, Fine, Flohr 6, Mikenas 5
1938	Lodz	16	Pirc 11½, Tartakover 10, Eliskases, Petrov, Stahlberg 9½

	Margate	10 Alehin 7, Spielmann 6, Petrov 5, Böök, M.-Barry 5, Golombek 4 ¹ / ₂
	Noordwijk	10 Eliskases 7 ¹ / ₂ , Keres 6 ¹ / ₂ , Pirc 5 ¹ / ₂ , Euwe 5, Landau 4 ¹ / ₂
	Montevideo	16 Alehin 13, Guimard 11 ¹ / ₂ , Fenoglia 10 ¹ / ₂ , S. Rocha 9 ¹ / ₂ , Grau 9
	Oeynhausen	18 Eliskases 12 ¹ / ₂ , Kieninger, Michell 10, Engels 9, Koch, Richter 8 ¹ / ₂
	Amsterdam	8 Keres, Fine 8 ¹ / ₂ , Botvinnik 7 ¹ / ₂ , Alehin, Euwe, Reshevsky 7
	Laibach	16 Kostici 10 ¹ / ₂ , Szabo L. 10, Tartakover, Steiner L. 9 ¹ / ₂ , Vidmar 8 ¹ / ₂
1938/9	Hastings	10 Szabo 7 ¹ / ₂ , Euwe 6 ¹ / ₂ , Landau, Pirc 6, Klein, Milner-Barry 4 ¹ / ₂
1939	Leningrad	18 Flohr 12, Reshevsky 10 ¹ / ₂ , Levenfish, Ragozin, Makogonov 10
	Margate	10 Keres 7 ¹ / ₂ , Capablanca, Flohr 6 ¹ / ₂ , Thomas 5, Barry 4 ¹ / ₂ , Najdorf 4
	Kemeri	16 Flohr 12, Stahlberg, Szabo L. 11, Mikenas 10 ¹ / ₂ , Böök 10, Feigin 9
	Stuttgart	12 Bogoliubov 7 ¹ / ₂ , Richter 7, Eliskases, Vidmar, Kieninger 6 ¹ / ₂
	Bournemouth	12 Euwe 9, Flohr, Klein 8 ¹ / ₂ , König, Landau 6 ¹ / ₂ , Conde 6, Aitken 5
1940	Budapest	7 Euwe 4 ¹ / ₂ , Vidmar 3 ¹ / ₂ , Barcza 3, Szabo L., Balla 1 ¹ / ₂ , Rethy 1
	Krakau	12 Bogoliubov, Kohler 7 ¹ / ₂ , Richter 7, Lokvenc 6, Ahues, Blümich 5 ¹ / ₂
1941	Mar del Plata	18 Stahlberg 13, Najdorf 12 ¹ / ₂ , Eliskases 11 ¹ / ₂ , Engels, Frydman 11
	München	16 Stoltz 12, Alehin, Lundin 10 ¹ / ₂ , Bogoliubov 9 ¹ / ₂ , Richter 9
1942	Salzburg	6 Alehin 7 ¹ / ₂ , Keres 6, Junge, Schmidt 5, Bogoliubov 3 ¹ / ₂
	München	12 Alehin 8 ¹ / ₂ , Keres 7 ¹ / ₂ , Bogoliubov, Richter, Foltys 7, Barcza 5 ¹ / ₂
	Krakau	11 Alehin 7 ¹ / ₂ , Junge 6 ¹ / ₂ , Bogoliubov 6, Sämisch, Keller 5 ¹ / ₂
	Praga	12 Alehin, Junge 8 ¹ / ₂ , Foltys 7, Opocensky, Zita 6 ¹ / ₂ , Kottbauer 6
1943	Mar del Plata	14 Najdorf 11, Stahlberg 10 ¹ / ₂ , Michell 8 ¹ / ₂ , Rossetto 7 ¹ / ₂ , Pilnik 7

	Praga	20 Alehin 17, Keres 14 $\frac{1}{2}$, Katetov 13, Foltys, Sajtar 12 $\frac{1}{2}$, Lokvenc 11
	Salzburg	6 Keres, Alehin 7 $\frac{1}{2}$, Schmidt 4 $\frac{1}{2}$, Bogoliubov 4, Foltys 3 $\frac{1}{2}$
	Madrid	15 Keres 13, Fuentes 11 $\frac{1}{2}$, Brinckmann 9 $\frac{1}{2}$, Medina, Alonzo 8 $\frac{1}{2}$
1944	Gijon	9 Alehin 7 $\frac{1}{2}$, Medina 6 $\frac{1}{2}$, Gonzales 5, Rico 4 $\frac{1}{2}$, Pomar 4, Bonnet 2 $\frac{1}{2}$
1945	Hollywood	13 Reshevsky 10 $\frac{1}{2}$, Fine 9, Pilnik 8 $\frac{1}{2}$, Horowitz 8, Kashdan 7
	Madrid	10 Alehin 8 $\frac{1}{2}$, Walter 7, Fuentes 6, Pomar, Sanz 5, Ortueta 4 $\frac{1}{2}$
1945/6	Hastings	21 Tartakover 9 $\frac{1}{2}$, Ekström 9, Euwe, Denker, Steiner H. 7, Aitken 6
1946	Londra	12 Steiner H. 9, Bernstein 8, Tartakover 7 $\frac{1}{2}$, Opocensky 7
	Groningen	20 Botvinnik 14 $\frac{1}{2}$, Euwe 14, Smislov 12 $\frac{1}{2}$, Najdorf, Szabo L. 11 $\frac{1}{2}$
	Helsinki	10 Ragozin 7 $\frac{1}{2}$, Lisišin 7, Ojanen 5 $\frac{1}{2}$, Böök, Fred, Kiuзу 4 $\frac{1}{2}$
	Zaandam	12 Euwe 9 $\frac{1}{2}$, Ekström, Szabo L. 8 $\frac{1}{2}$, Stoltz 8, List 5 $\frac{1}{2}$, Kramer 4 $\frac{1}{2}$
	Praga	14 Najdorf 10 $\frac{1}{2}$, Stoltz, Trifunovici 9, Gligorici, Foltys 8 $\frac{1}{2}$
1946/7	Hastings	10 Alexander 7 $\frac{1}{2}$, Tartakover 6 $\frac{1}{2}$, Gudmundsson 6, Yanofsky 5 $\frac{1}{2}$
1947	Hilversum	14 O'Kelly 10 $\frac{1}{2}$, Pachman, Trifunovici 9 $\frac{1}{2}$, Van Scheltinga 9
	Viena	16 Szabo L. 11 $\frac{1}{2}$, Kottnauer, Lokvenc 10 $\frac{1}{2}$, Opocensky 10, Gereben 9 $\frac{1}{2}$
	Helsinki	12 Böök, Stoltz 9, Carlsson 7 $\frac{1}{2}$, Enevoldsen 7, Barda, Lundin 6
	Varşovia	10 Gligorici 8, Pachman, Sajtar, Boleslavski, Smislov 6, Plater 5 $\frac{1}{2}$
	Moscova	16 Botvinnik 11, Ragozin 10 $\frac{1}{2}$, Boleslavski, Smislov 10, Kotov 9 $\frac{1}{2}$
	Buenos Aires	6 Stahlberg 8, Najdorf 6 $\frac{1}{2}$, Eliskases 5 $\frac{1}{2}$, Euwe 4 $\frac{1}{2}$, Pilnik 3 $\frac{1}{2}$
1948	Mar del Plata	18 Eliskases 13, Stahlberg 11 $\frac{1}{2}$, Medina 11, Rossetto, Najdorf 10
	Budapesta	16 Szabo L. 12, Gligorici 10 $\frac{1}{2}$, Foltys 10, Tartakover, Pachman 9 $\frac{1}{2}$

Karlsbad	20 Foltys 13, Barcza 12 $\frac{1}{2}$, Steiner L. 12, Pirc, Stoltz 11 $\frac{1}{2}$, Opocensky 11
Saltsjöbaden	20 Bronstein 13 $\frac{1}{2}$, Szabo L. 12 $\frac{1}{2}$, Boleslavski 12, Kotov 11 $\frac{1}{2}$
Gastein	20 Lundin 15, Benkö, Rossolimo 14 $\frac{1}{2}$, Kottnauer 13 $\frac{1}{2}$, Gereben 11 $\frac{1}{2}$
Sao Paulo	14 O'Kelly 11 $\frac{1}{2}$, Rossetto, Eliskases 10 $\frac{1}{2}$, Engels 10, Sanguinetti 8 $\frac{1}{2}$
Veneția	14 Najdorf 11 $\frac{1}{2}$, Barcza, Canal 9 $\frac{1}{2}$, Euwe 8, Castaldi 7 $\frac{1}{2}$, Lokvenc 7
1948/9 New York	10 Fine 8, Najdorf 6 $\frac{1}{2}$, Euwe, Pilnik 5, Horowitz, Kramer 4 $\frac{1}{2}$
1949 Beverwijk	10 Tartakover 6 $\frac{1}{2}$, Van Scheltinga, Schmidt 6, Golombek, O'Kelly 5 $\frac{1}{2}$
Heidelberg	10 Unzicker 7, Rossolimo 6, O'Kelly, Kieninger, Schmidt 5, Wade 4
Viena	14 Foltys, Puc 9, Kottnauer, Opocensky, Rabar, Platt 8 $\frac{1}{2}$
Mar del Plata	18 Rossetto 13, Eliskases, Guimard 12, Czerniak 11 $\frac{1}{2}$, Luckis 10
Bad Pyrmont	36 Bogoliubov 10 $\frac{1}{2}$, Tröger 9 $\frac{1}{2}$, Schmid 8 $\frac{1}{2}$, Kieninger 7 $\frac{1}{2}$
Veneția	16 Szabo 11 $\frac{1}{2}$, Rossolimo 10 $\frac{1}{2}$, Prins 10, Foltys, Barcza, Gligorici 9 $\frac{1}{2}$
București (1)	20 Pachman 14 $\frac{1}{2}$, Benkö 13 $\frac{1}{2}$, Sajtar 13, Troianescu, Florian 11
Trencianske Teplice	20 Stahlberg 14, Pachman, Szabo 13 $\frac{1}{2}$, Bolbochan, Rossolimo 12
1949/50 Hastings	10 Szabo L. 8, Rossolimo 7 $\frac{1}{2}$, Euwe 5 $\frac{1}{2}$, Evans 5, Fuller, Horne 4
1950 Beverwijk	10 Donner 7, Euwe, Rossolimo 6, Cortlever 5 $\frac{1}{2}$, v. Scheltinga 5
Mar del Plata	18 Gligorici 11 $\frac{1}{2}$, Guimard, Rossetto 11, Pirc, Jul. Bolbochan 10 $\frac{1}{2}$
Budapesta	10 Bronstein, Boleslavski 12, Smislov 10, Keres 9 $\frac{1}{2}$, Najdorf 9, Kotov 8 $\frac{1}{2}$
Salzbrunn	20 Keres 14 $\frac{1}{2}$, Barcza, Szabo, Taimanov 13 $\frac{1}{2}$, Bondarevski 12 $\frac{1}{2}$
Bled	15 Najdorf 10 $\frac{1}{2}$, Pilnik 9, O'Kelly 8 $\frac{1}{2}$, Fuderer 8, Ivkov, Pfeiffer 7 $\frac{1}{2}$

Veneția	16	Kotov 12 ¹ / ₂ , Smislov 12, Rossolimo 10, Pachman 9 ¹ / ₂ , Letelier 8 ¹ / ₂
Amsterdam	20	Najdorf 15, Reshevsky 14, Stahlberg 13 ¹ / ₂ , Gligorici, Pirc 12
1950/1 Hastings	10	Unzicker 7, O'Kelly, Rossolimo 6 ¹ / ₂ , Penrose, Castaldi 4 ¹ / ₂
1951 Dortmund	12	O'Kelly 7 ¹ / ₂ , Fuderer, Milici 7, Pfeiffer 6 ¹ / ₂ , Puc, Rossolimo 6
Bad Pyrmont	15	Gligorici 11, Unzicker 10, Matanovici, Prins 9 ¹ / ₂ , Golombek 9
Cheltenham	13	Gligorici 10, Pirc, Trifunovici, Stahlberg 9 ¹ / ₂ , Unzicker 8 ¹ / ₂
New York	12	Reshevsky 8, Euwe, Najdorf 7 ¹ / ₂ , Fine 7, Evans 6 ¹ / ₂ , Byrne R. 6
Sopot	16	Gereben 12, Troianescu 11 ¹ / ₂ , Szilagyi 10 ¹ / ₂ , Popov 10
Marianske Lazne	17	Pachman 13, Szabo L. 12, Barcza, Stoltz 10 ¹ / ₂ , Foltys, Benkő 10
București	15	Milev 11, Szabo Șt. 9, Florian, Troianescu 8 ¹ / ₂ , Alexandrescu 8
1951/2 Hastings	10	Gligorici 7 ¹ / ₂ , Yanofsky 6, Schmid 5 ¹ / ₂ , Barden, Donner, Popel 4 ¹ / ₂
1952 Stockholm	21	Kotov 16 ¹ / ₂ , Petrosian, Taimanov 13 ¹ / ₂ , Gheller 13, Averbah 12 ¹ / ₂
Budapesta	18	Keres 12 ¹ / ₂ , Gheller 12, Botvinnik, Smislov, Stahlberg 11, Szabo 10 ¹ / ₂
Belgrad	20	Pilnik 13 ¹ / ₂ , Milici, Fuderer 12 ¹ / ₂ , Nedelcovici 12, Matanovici 11 ¹ / ₂
1952/3 Hastings	10	Golombek, Medina, Penrose, Yanofsky 5 ¹ / ₂ , Fairhurst 5, Blau 4 ¹ / ₂
1953 București	20	Toluș 14, Petrosian 13, Smislov 12 ¹ / ₂ , Spasski, Boleslavski 12
Mar del Plata	20	Gligorici 16, Najdorf 14 ¹ / ₂ , Bolbochan 13 ¹ / ₂ , Trifunovici 13
Veneția	14	Canal 10, Castaldi, Schmid 9, Bhend, Kinzel 7 ¹ / ₂ , Toran 7
Neuhausen	15	Smislov 18, Bronstein, Keres, Reshevsky 16, Petrosian 15
1953/4 Hastings	10	Alexander, Bronstein 6 ¹ / ₂ , O'Kelly 5 ¹ / ₂ , Olafsson, Teschner 4 ¹ / ₂

1954	București	18	Korcinoi 13, Nejmetdinov 12 ¹ / ₂ , Holmov, Filip 11, Kluger 10 ¹ / ₂
	Zürich	12	Schmid 8 ¹ / ₂ , Nievergelt 8, Euwe 7 ¹ / ₂ , Kupper 6 ¹ / ₂ , Bhend, Canal 6
	Marianske Lazne/Praga	20	Pachman 15, Szabo L. 14 ¹ / ₂ , Sliwa 13, Stahlberg, Filip 12 ¹ / ₂
	München	20	Unzicker 15, Donner, Rabar 14 ¹ / ₂ , Fuderer 14, Pirc 13 ¹ / ₂ , Toran 12 ¹ / ₂
	Belgrad	20	Bronstein 13 ¹ / ₂ , Matanovici 13, Trifunovici 12 ¹ / ₂ , Ivkov 11 ¹ / ₂
1954/5	Hastings	10	Keres, Smislov 7, Fuderer, Pachman, Szabo L. 5 ¹ / ₂ , Unzicker 5
1955	Beverwijk	10	Milici 6 ¹ / ₂ , Bouwmeester, Donner 6, Kramer 5 ¹ / ₂ , Czerniak, Prins 5
	Mar del Plata	16	Ivkov 11 ¹ / ₂ , Najdorf 11, Gligorici 10, Pachman, Szabo 9 ¹ / ₂ , Panno 9
	Buenos Aires	18	Ivkov 13, Gligorici 12 ¹ / ₂ , Pilnik 12, Szabo L. 11 ¹ / ₂ , Bisguier 10
	Göteborg	21	Bronstein 15, Keres 13 ¹ / ₂ , Panno 13, Petrosian 12 ¹ / ₂ , Gheller, Szabo 12
	Erfurt	14	Uhlmann 9 ¹ / ₂ , Kolarov 9, Troianescu 8 ¹ / ₂ , Dittman 8, Pidevski 7 ¹ / ₂
	Zagreb	20	Smislov 14 ¹ / ₂ , Ivkov, Matanovici 12 ¹ / ₂ , Gligorici, Gheller 12
1955/6	Hastings	10	Olafsson, Korcinoi 7, Ivkov 6 ¹ / ₂ , Taimanov 6, Darga 4 ¹ / ₂
1956	Beverwijk	10	Stahlberg 6 ¹ / ₂ , Pilnik 6, Scafarelli, Toran 5 ¹ / ₂ , Bouwmeester 4 ¹ / ₂
	Dresda	16	Averbah, Holmov 12, Ciocâltea 10 ¹ / ₂ , Pachman 9, Uhlmann 8 ¹ / ₂
	Marianske Lazne/Praga	20	Filip 13, Ragozin 12 ¹ / ₂ , Flohr, Pachman 12, Stahlberg 11 ¹ / ₂
	Amsterdam	10	Smislov 11 ¹ / ₂ , Keres 10, Spasski, Petrosian, Bronstein, Szabo 9 ¹ / ₂
	Moscova	16	Botvinnik, Smislov 11, Taimanov 10 ¹ / ₂ , Gligorici 10, Bronstein 9 ¹ / ₂
1956/7	Hastings	10	Gligorici, Larsen 6 ¹ / ₂ , Olafsson, O'Kelly 6, Clarke, Szabo L. 4 ¹ / ₂
1957	Mar del Plata	18	Keres 15, Najdorf 14, Kotov, Panno 13, Lombardy 11 ¹ / ₂

Ploiești	14	Bălănel 10 ¹ / ₂ , Drimer 10, Ciocâltea, Kroghius 9, Kolarov 8, Portisch 7 ¹ / ₂
Sofia	14	Filip 9 ¹ / ₂ , Sliwa, Neikirh, Matanovici 8 ¹ / ₂ , Pfeiffer 8, Mititelu 7 ¹ / ₂
Dublin	18	Pachman 14 ¹ / ₂ , Benkö, Gligorici 13, Schmid 12 ¹ / ₂ , Alexander 11
Szczawno Zdroj	16	Gheller 12 ¹ / ₂ , Holmov 11, Szabo L. 10, Ciocâltea, Plater 8 ¹ / ₂
Gotha	16	Bronstein 11, Pachman 10 ¹ / ₂ , Vasiukov 10, Milici, Neikirh 9
Wageningen	18	Szabo L. 13 ¹ / ₂ , Olafsson 13, Donner, Larsen 12 ¹ / ₂ , Uhlmann 12
Dallas	8	Gligorici, Reshevsky 8 ¹ / ₂ , Larsen, Szabo 7 ¹ / ₂ , Yanofsky 7
Madrid	12	Darga 8, Pomar, Unzicker 7 ¹ / ₂ , O'Kelly, del Corral, Farré 6 ¹ / ₂
1957/8 Hastings	10	Keres 7 ¹ / ₂ , Gligorici 6 ¹ / ₂ , Filip 6, Barden 5, Kluger, Sterner 4 ¹ / ₂
1958 Beverwijk	10	Donner, Euwe 5 ¹ / ₂ , Bouwmeester, Matanovici, Stahlberg 5, O'Kelly 4 ¹ / ₂
Bogota	20	Panno 16, Cuellar, Lombardy 14 ¹ / ₂ , Bisguier, Najdorf 14, Medina 13
Mar del Plata	16	Larsen 12, Lombardy 11, Eliskases, Panno, Sanguineti 9 ¹ / ₂ , Pilnik 9
Sofia	12	Bobotov, Radovici, Gurghenidze 7, Vukcevic, Szilagyi, Minev 6
Balaton	12	Portisch 9, Toluș 8 ¹ / ₂ , Szabo L., Bilek 7, Troianescu, Barcza 6
Portoroz	21	Tal 13 ¹ / ₂ , Gligorici 13, Petrosian, Benkö 12 ¹ / ₂ , Olafsson, Fischer 12
1958/9 Hastings	10	Uhlmann 8, Portisch 7, Gereben 6, Darga 5 ¹ / ₂ , Dückstein 5, Wade 4
1959 Beverwijk	10	Olafsson 7 ¹ / ₂ , Eliskases 5 ¹ / ₂ , Donner 5, O'Kelly, Barendregt, Toran 4 ¹ / ₂
Mar del Plata	14	Najdorf, Pachman 10 ¹ / ₂ , Fischer, Ivkov 10, Letelier 9, Rossetto 8
Moscova	12	Bronstein, Smislov, Spasski 7, Filip, Portisch, Vasiukov 6
Zürich	16	Tal 11 ¹ / ₂ , Gligorici 11, Fischer, Keres 10 ¹ / ₂ , Larsen, Unzicker 9 ¹ / ₂
Balaton	14	Holmov 10, Uhlmann 9 ¹ / ₂ , Bilek, Ujtelky, Portisch 7 ¹ / ₂ , Soos 7

Iugoslavia	8 Tal 20, Keres 18½, Petrosian 15½, Smislov 15, Fischer 12½
Dresda	16 Gheller, Taimanov 11, Ivkov, Uhlmann 10, Pidevski 9
Riga	14 Spasski 11½, Mikenas 11, Toluş 9½, Tal 9, Sliwa, Ghipslis 7
1959/60 Hastings	10 Gligorici 7½, Averbah, Uhlmann 6½, Boboţov 5½, Kottbauer 4½
1960 Beverwijk	10 Larsen, Petrosian 6½, Matanovici 5½, Flohr, Donner 5, Scheltinga 4½
Mar del Plata	16 Fischer, Spasski 13½, Bronstein 11½, Olafsson 10½, Bazan 9
Budapesta	16 Barcza 10½, Bertok, Bilek, Matanovici, Scheltinga 10, Kozma 9
Madrid	16 Pomar, Portisch, Gligorici, Donner 10½, O'Kelly, Lehmann 9½
Moscova	12 Holmov, Smislov 8½, Korcinoi 8, Baghirov 6½, Antoşin 6
Buenos Aires	20 Korcinoi, Reshevsky 13, Szabo L. 12, Evans, Guimard, Taimanov 11
Copenhaga	14 Petrosian 11½, Gheller 10½, Stahlberg 9½, Larsen 8, Golz 7
Marianske Lazne	14 Filip, Pachman 8, Trifunovici 7½, Ghiţescu, Jansa, Lehmann 7
1960/1 Stockholm	12 Tal 9½, Uhlmann 9, Kotov 8, Böök 6½, Unzicker 6
Hastings	10 Gligorici 7, Bondarevski 6, Llyod K., Szabo L. 5, Barden, Clarke 4½
1961 Beverwijk	10 Ivkov, Larsen 7½, Uhlmann 5½, Olafsson 5, Van der Berg 4½
Mar del Plata	16 Najdorf 12½, Byrne R., Filip, Matanovici, Rossetto 11½
Zürich	12 Keres 9, Petrosian 8½, Gligorici 7, Lombardy, Schmid 6½, Larsen 6
Moscova	12 Smislov, Vasiukov 7½, Olafsson 7, Aronin 6½, Bisguier, Portisch 6
Dortmund	12 Taimanov 8, Smislov, Udoycici 7, Bilek 6½, Larsen 6, Pietzsch 5½
Marianske Lazne	16 Olafsson 12½, Filip 12, Uhlmann 10½, Johannessen 9½, Ghiţescu 9

Bled	20 Tal 14 ¹ / ₂ , Fischer 13 ¹ / ₂ , Keres, Gligorici, Petrosian 12 ¹ / ₂ , Gheller 10 ¹ / ₂
Budapesta	16 Korcinoi 11 ¹ / ₂ , Bronstein, Filip 9 ¹ / ₂ , Dely, Simaghin, Portisch 9
București	13 Stein 9, Bilek 8 ¹ / ₂ , Radovici 8, Malich 7 ¹ / ₂ , Ciocâltea 7, Mititelu 6 ¹ / ₂
1961/2 Hastings	10 Botvinnik 8, Gligorici 6, Flohr 5 ¹ / ₂ , Bisguier, Penrose 5
1962 Stockholm	23 Fischer 17 ¹ / ₂ , Gheller, Petrosian 15, Filip, Korcinoi 14, Benkö 13 ¹ / ₂
Torremolinos	12 Parma, Szabo L., Perez F. 7 ¹ / ₂ , Toran 7, O'Kelly 6 ¹ / ₂ , Calvo 5 ¹ / ₂
Marianske Lazne	13 Taimanov 8, Tringov, Durasevici 7 ¹ / ₂ , Ghițescu, Hort, Ciric, Sliwa 7
Mar del Plata	16 Polugaevski 11 ¹ / ₂ , Smislov, Szabo L. 9 ¹ / ₂ , Byrne D., Sanguinetti 8 ¹ / ₂
București	16 Holmov 11 ¹ / ₂ , Sianovski 10 ¹ / ₂ , Driemer, Gheorghiu 10, Popov 9
Havana	22 Najdorf 16 ¹ / ₂ , Spasski, Polugaevski 16, Smislov, Gligorici 15 ¹ / ₂
Curaçao	8 Petrosian 17 ¹ / ₂ , Keres, Gheller 17, Fischer 14, Korcinoi 13 ¹ / ₂ , Benkö 12
Sofia	12 Ciocâltea, Pidevski 7 ¹ / ₂ , Tringov, Damianovici 7, Lilienthal 6
1962/3 Hastings	10 Gligorici, Kotov 6 ¹ / ₂ , Smislov 6, Marovici 5 ¹ / ₂ , Littlewood 5, Tan 4
1963 Beverwijk	18 Donner 12, Bronstein 11 ¹ / ₂ , Ivkov, Parma, Pilnik 11, Matanovici 10
Sarajevo	12 Portisch 7, Gligorici, Ivkov, Simaghin, Uhlmann 6 ¹ / ₂ , Pachman 6
Miskolcz	16 Tal 12 ¹ / ₂ , Bronstein 10 ¹ / ₂ , Bilek 10, Szabo L., Filip, Dely 9, Flesch 8
Halle	20 Portisch 14, Larsen 13, Robatsch, Ivkov 12, Malich, Uhlmann 11
Los Angeles	8 Keres, Petrosian 8 ¹ / ₂ , Najdorf, Olafsson 7 ¹ / ₂ , Reshevsky 7
Havana	22 Korcinoi 16 ¹ / ₂ , Gheller, Pachman, Tal 16, Barcza, Ivkov 15 ¹ / ₂
Enschede	17 Gligorici 12 ¹ / ₂ , Darga, Lengyel 12, Penrose 11 ¹ / ₂ , Pomar 11, Filip 10 ¹ / ₂
Moscova	16 Smislov 11 ¹ / ₂ , Tal 10 ¹ / ₂ , Gligorici 10, Antoșin 9 ¹ / ₂ , Vladimirov 9

1963/4 Hastings	10 Tal 7, Gligorici 6 $\frac{1}{2}$, Hasin, Lengyel 6, Littlewood 5 $\frac{1}{2}$
1964 Beverwijk	16 Keres, Ney 11 $\frac{1}{2}$, Portisch 11, Ivkov 10, Parma, Larsen 9 $\frac{1}{2}$
Kecskémet	16 Tringov 10 $\frac{1}{2}$, Bilek, Pachman 9 $\frac{1}{2}$, Matanovici 9, Szabo L. 8 $\frac{1}{2}$
Sarajevo	16 Uhlmann, Polugaevski 10 $\frac{1}{2}$, Ivkov 9 $\frac{1}{2}$, Hort 9, Trifunovici 8 $\frac{1}{2}$
Havana	22 Uhlmann, Smislov 16, Taimanov 15 $\frac{1}{2}$, Evans 14 $\frac{1}{2}$, Portisch 14
Belgrad	18 Spasski 13, Korcinoi, Ivkov 11 $\frac{1}{2}$, Gligorici 11, Matanovici 10
Buenos Aires	18 Keres, Petrosian 12 $\frac{1}{2}$, Byrne R. 11 $\frac{1}{2}$, Najdorf 11, Guimard 10
Amsterdam	24 Larsen, Smislov, Tal, Spasski 17, Stein 16 $\frac{1}{2}$, Bronstein 16, Ivkov 15
Soci	16 Kroghius 11, Damianovici, Holmov 10, Spasski 9 $\frac{1}{2}$, Matulovici 9
Varna	14 Vasiukov 9, Hort 8 $\frac{1}{2}$, Bilek, Gheller 8, Spiridonov 7, Barczay 6 $\frac{1}{2}$
1964/5 Hastings	10 Keres 8, Gheorghiu, Gligorici 6 $\frac{1}{2}$, Pfeleger 6, N. Gaprindaşvili 5
1965 Beverwijk	16 Gheller, Portisch 10 $\frac{1}{2}$, Bobotov 10, Donner, Ivkov 8 $\frac{1}{2}$, Lehmann 8
Noordwijk	8 Botvinnik 6, Trifunovici 4 $\frac{1}{2}$, Flohr 4, Larsen, Berg 3 $\frac{1}{2}$, Donner 3
Mar del Plata	16 Najdorf 12 $\frac{1}{2}$, Stein 11, Averbah 10 $\frac{1}{2}$, Benkö, Bolbochan Jul. 9 $\frac{1}{2}$
Zagreb	20 Ivkov, Uhlmann 13 $\frac{1}{2}$, Petrosian 12 $\frac{1}{2}$, Parma, Portisch 12
Marianske Lazne	16 Hort, Keres 11, Samkovici 10 $\frac{1}{2}$, Filip, Uhlmann 9, Pachman 8 $\frac{1}{2}$
Amsterdam	10 Donner 6 $\frac{1}{2}$, Parma 6, Szabo L. 5 $\frac{1}{2}$, Trifunovici 5, Karaklaici 4 $\frac{1}{2}$
Ulan Bator	18 Antosin 14, Miagmarsuren 13, Uitmen, Samkovici 12, Vladimirov 11 $\frac{1}{2}$
Havana	22 Smislov 15 $\frac{1}{2}$, Fischer, Gheller, Ivkov 15, Holmov 14 $\frac{1}{2}$
Copenhaga	16 Gligorici, Suetin, Taimanov 11, Larsen 10 $\frac{1}{2}$, Hort 10, Dükstein 9

Belgrad	14	Gheorghiu, Matulovici 7 $\frac{1}{2}$, Flesch, Kavalek, Minici, Karaklaici 7
1965/6 Hastings	10	Spasski, Uhlmann 7 $\frac{1}{2}$, Vasiukov 6, Gligorici, Pflieger 5 $\frac{1}{2}$, Gheorghiu 4
1966 Reykjavik	12	Olafsson 9, Vasiukov 8 $\frac{1}{2}$, O'Kelly 8, Palmasson 7, Thorbergsson 6 $\frac{1}{2}$
Mar del Plata	16	Smislov 11, Stein 10 $\frac{1}{2}$, Portisch 9 $\frac{1}{2}$, Reshevsky 9, Uhlmann 8
Sarajevo	16	Cirici, Tal 11, Ivkov, Pachman 10, Pietzsch, Matulovici 9
Monte Carlo	10	Fischer 7, Smislov 6 $\frac{1}{2}$, Gheller, Larsen 6, Matanovici 5
Le Havre	12	Larsen 9, Kroghius, Polugaevski 7, Forintos, Matanovici 6 $\frac{1}{2}$
București	15	Korcinoi 12 $\frac{1}{2}$, Gheorghiu 10, Kavalek 9 $\frac{1}{2}$, Matulovici, Soos 9
Soci	16	Korcinoi 11 $\frac{1}{2}$, Polugaevski 11, Kroghius, Matulovici 10, Lein 9 $\frac{1}{2}$
Santa Monica	10	Spasski 11 $\frac{1}{2}$, Fischer 11, Larsen 10, Portisch, Unzicker 9 $\frac{1}{2}$
Haga	17	Gligorici 12 $\frac{1}{2}$, Bilek 12, Kavalek 11 $\frac{1}{2}$, Velimirovici 11, Pflieger 10
Zinnowitz	16	Antoșin 11, Ciocâltea 10 $\frac{1}{2}$, Fuchs 9 $\frac{1}{2}$, Ney, Malich, Uhlmann 8 $\frac{1}{2}$
1966/7 Hastings	10	Botvinnik 6 $\frac{1}{2}$, Uhlmann 5 $\frac{1}{2}$, Basman, Kurajița, Balașov 5
1967 Beverwijk	16	Spasski 11, Lutikov 10 $\frac{1}{2}$, Cirici 9, Larsen 8 $\frac{1}{2}$, Darga 8, Gligorici 7 $\frac{1}{2}$
Bognor Regis	94	Drimer, Kurajița, Pidevski 8 $\frac{1}{2}$, Perkins, Wright 8, Kottnauer 7 $\frac{1}{2}$
Vrnjacka Banja	18	Ivkov 12, Matanovici 11 $\frac{1}{2}$, Barczay 11, Gheorghiu 10 $\frac{1}{2}$, Fuchs 10
Halle	20	Portisch 15 $\frac{1}{2}$, Hort 15, Uhlmann, Matulovici 13, Zinn 11 $\frac{1}{2}$
Monte Carlo	10	Fischer 7, Smislov 6 $\frac{1}{2}$, Gheller, Larsen 6, Matanovici 5
București	14	Gheorghiu 9, Pflieger, Vasiukov 8 $\frac{1}{2}$, Soos 8, Partoș 7 $\frac{1}{2}$, Haag 7
Moscova	18	Stein 11, Boboțov, Ghipslis, Smislov, Tal 10, Portisch, Spasski 9 $\frac{1}{2}$
Amsterdam	12	Portisch 8, Kotov 7, Cirici, Langeweg 6 $\frac{1}{2}$, Moiseev 6, Ghițescu 5 $\frac{1}{2}$

Skoplje	18 Fischer 13 ¹ / ₂ , Gheller, Matulovici 13, Holmov 11 ¹ / ₂ , Bukici 9 ¹ / ₂
Soussa	22 Larsen 15 ¹ / ₂ , Korcinoi, Gheller, Gligorici 14, Portisch 13 ¹ / ₂
Havana	20 Larsen 15, Taimanov 13 ¹ / ₂ , Smislov 13, Polugaevski 12, Filip 11 ¹ / ₂
Palma de Mallorca	18 Larsen 13, Botvinnik, Smislov 12 ¹ / ₂ , Portisch 11 ¹ / ₂ , Gligorici 10 ¹ / ₂
1967/8 Hastings	10 Gheorghiu, Hort, Stein, Suetin 6, Ostoici 5, Kaplan 4, Whiteley 3 ¹ / ₂
1968 Wijk aan Zee	16 Korcinoi 12, Hort, Portisch, Tal 9, Gheorghiu 8 ¹ / ₂ , Matanovici 8
București	13 Parma 8 ¹ / ₂ , Bilek, Ghipslis 8, Jansa, Tringov 7, Drimer, Gheorghiu 6 ¹ / ₂
Sarajevo	16 Cirici, Lein 10, Kavalek, Kroghius 9 ¹ / ₂ , Barczay 9, Bogdanovici 8
Monte Carlo	14 Larsen 9 ¹ / ₂ , Botvinnik 9, Hort, Smislov 8 ¹ / ₂ , Gheorghiu 7 ¹ / ₂
Bamberg	16 Keres 12, Petrosian, Schmid 10, Teschner, Unzicker 9 ¹ / ₂ , Ivkov 9
Reykjavik	15 Vasiukov, Taimanov 10 ¹ / ₂ , Olafsson 10, Byrne R. 9, Uhlmann 8 ¹ / ₂
Skoplje	20 Portisch 14 ¹ / ₂ , Gheller 13 ¹ / ₂ , Polugaevski 13, Hort 12 ¹ / ₂
Amsterdam	16 Kavalek 10 ¹ / ₂ , Bronstein 10, Lengyel, Cirici, Ree, Langeweg 8 ¹ / ₂
Vinkovci	14 Fischer 11, Hort, Matulovici 9, Gheorghiu, Ivkov 8 ¹ / ₂ , Byrne D. 8
Palma de Mallorca	18 Korcinoi 14, Larsen, Spasski 13, Petrosian 11 ¹ / ₂ , Gligorici 10 ¹ / ₂
1968/9 Hastings	12 Smislov 8 ¹ / ₂ , Gligorici 8, Keene, Tukmakov 7 ¹ / ₂ , Smejkal 6 ¹ / ₂
1969 Wijk aan Zee	16 Botvinnik, Gheller 10 ¹ / ₂ , Portisch, Keres 10, Olafsson 9 ¹ / ₂ , Benkö 9
Sarajevo	16 Korcinoi 12, Matulovici 10, Uhlmann, Gligorici 9 ¹ / ₂ , Damianovici 9
Monte Carlo	12 Smislov, Portisch 8, Hort, Lombardy 7, Gheorghiu, Schmid 6
Luhakovice	16 Korcinoi 11 ¹ / ₂ , Keres 10 ¹ / ₂ , Hort 10, Drimer, Smejkal 8 ¹ / ₂ , Jansa 8

Skoplje	16 Hort, Matulovici 11, Smislov, Uhlmann, Holmov 10, Kurajița 9 ¹ / ₂
Constanța	15 Șamkovici 9 ¹ / ₂ , Doda, Szabo L. 8 ¹ / ₂ , Mititelu, Voiculescu 8
Atena	18 Matulovici 13, Hort, Hübner 12 ¹ / ₂ , Gheorghiu 12, Jansa 11 ¹ / ₂ , Csom 10
San Juan	16 Spasski 11 ¹ / ₂ , Parma, Bisguier, Browne 10, Schmid 9 ¹ / ₂ , Donner 9
Raach	22 Uhlmann 15 ¹ / ₂ , Portisch, Ivkov, Andersson, Smejkal 13 ¹ / ₂
Palma de Mallorca	18 Larsen 12, Petrosian 11 ¹ / ₂ , Korcinoi, Hort 10 ¹ / ₂ , Spasski 10
1969/70 Hastings	10 Portisch 7, Unzicker 6 ¹ / ₂ , Gligorici 6, Smislov 5 ¹ / ₂ , Timman 5
1970 Wijk aan Zee	16 Taimanov 12, Hort 10 ¹ / ₂ , Ivkov 10, Kavalek 9 ¹ / ₂ , Kurajița 9, Benkö 8
Reykjavik	16 Sigurjonsson 12, Ghițescu 11 ¹ / ₂ , Amos 11, Pidevski 10, Hecht 9 ¹ / ₂
Budapesta	16 Keres 10, Szabo L. 9, Ivkov, Suetin 8 ¹ / ₂ , Csom, Lengyel, Portisch 8
Lugano	8 Larsen 9 ¹ / ₂ , Olafsson 8 ¹ / ₂ , Gligorici, Unzicker 7 ¹ / ₂ , Byrne R. 7
Leiden	4 Spasski 7, Donner 6, Larsen, Botvinnik 5 ¹ / ₂
Rovinj	18 Fischer 13, Gligorici, Hort, Korcinoi, Smislov 11, Petrosian 10 ¹ / ₂
Skoplje	16 Taimanov, Vasiukov 11, Gheorghiu 10, Marovici 9, Balašov 8 ¹ / ₂
Caracas	18 Kavalek 13, Stein, Panno 12, Ivkov, Karpov, Benkö 11 ¹ / ₂ , Parma 10
Buenos Aires	18 Fischer 15, Tukmakov 11 ¹ / ₂ , Panno 11, Gheorghiu, Reshevsky 10 ¹ / ₂
Vinkovci	16 Larsen 10 ¹ / ₂ , Hort, Bronstein, Gligorici 10, Velimirovici 9 ¹ / ₂ , Szabo 9
Palma de Mallorca	24 Fischer 18 ¹ / ₂ , Larsen, Gheller, Hübner 15, Uhlmann 14
1970/1 Hastings	10 Portisch 6, Uhlmann, Hort, Kroghius, Markland, Gligorici 5
1971 Wijk aan Zee	16 Korcinoi 10, Ivkov, Gligorici, Olafsson, Petrosian 9 ¹ / ₂ , Hort 8 ¹ / ₂

Havana	16 Hort 11 $\frac{1}{2}$, Gheller 10 $\frac{1}{2}$, Tringov 10, Donner 9 $\frac{1}{2}$, Ghipslis 9
Mar del Plata	16 Polugaevski 13, Panno, Savon 10, Gheorghiu 9 $\frac{1}{2}$, Quinteros 9
Natanya	16 Kavalek, Parma 10, Reshevsky 9 $\frac{1}{2}$, Benkö 9, Browne 8 $\frac{1}{2}$
București	15 Averbah, Hennings 9, Ciocâltea, Boboțov 8 $\frac{1}{2}$, Ghizdavu 8
Amsterdam	15 Smislov 10, Portisch, Keres, Browne 9, Ivkov, Gligorici, Ree 8 $\frac{1}{2}$
Göteborg	12 Andersson, Hort 8 $\frac{1}{2}$, Spasski 8, Szabo L. 6 $\frac{1}{2}$, Romanišin 6
Varna	16 Vasiukov 11, Gheorghiu 10 $\frac{1}{2}$, Smejkal 10, Spasov 8 $\frac{1}{2}$, Minev 8
Vrsac	16 Mecking 11 $\frac{1}{2}$, Portisch 10 $\frac{1}{2}$, Ivkov 9 $\frac{1}{2}$, Liubojevici, Filip 8 $\frac{1}{2}$
Moscova	18 Karpov, Stein 11, Smislov 10 $\frac{1}{2}$, Tukmakov, Petrosian 10, Tal 9 $\frac{1}{2}$
Palma de Mallorca	16 Liubojevici, Panno 11, Portisch, Reshevsky 10, Andersson 9 $\frac{1}{2}$
1971/2 Hastings	16 Korcinoi, Karpov 11, Byrne R., Mecking 9 $\frac{1}{2}$, Gligorici 8 $\frac{1}{2}$
1972 Wijk aan Zee	16 Portisch 10 $\frac{1}{2}$, Hort, Pomar 9, Browne 8 $\frac{1}{2}$, Smislov, Savon 8
Reykjavik	16 Gheorghiu, Olafsson, Hort 11, Andersson, Stein 10 $\frac{1}{2}$, Tukmakov 10
Timișoara	14 Șamkovici, Honfi 9, Kirov 8, Ungureanu, Messing, Ghițescu 7 $\frac{1}{2}$
Teeside	16 Larsen 11, Liubojevici 10, Portisch 9 $\frac{1}{2}$, Gligorici, Tringov 9, Parma 8 $\frac{1}{2}$
Las Palmas	16 Portisch 12, Larsen, Smislov 11, Bronstein 10, Benkö, Tatai 9
Amsterdam	16 Polugaevski 12, Korcinoi 11, Uhlmann 9 $\frac{1}{2}$, Szabo 9, Langeweg 8 $\frac{1}{2}$
Helsinki	16 Radulov 11, Gheorghiu 10 $\frac{1}{2}$, Hecht 10, Ribli, Matanovici 9
Kislovodsk	15 Polugaevski 11, Stein 10, Gheller 9, Unzicker, Teșkovski 8
Palma de Mallorca	16 Panno, Smejkal, Korcinoi 10, Andersson 9 $\frac{1}{2}$, Gheorghiu 9
San Antonio	16 Portisch, Petrosian, Karpov 10 $\frac{1}{2}$, Gligorici 10, Keres 9 $\frac{1}{2}$, Hort 9

1972/3 Hastings	16	Larsen 11 ¹ / ₂ , Uhlmann 11, Hartston 9 ¹ / ₂ , Hort 9, Browne 8 ¹ / ₂
1973 Wijk aan Zee	16	Tal 10 ¹ / ₂ , Balašov 10, Vasiukov 9, Planinci, Hort 8 ¹ / ₂ , Andersson 8
Ljubljana	18	Portisch 12 ¹ / ₂ , Gligorici, Quinteros, Smejkal 11, Csom 10 ¹ / ₂ , Parma 9 ¹ / ₂
Las Palmas	16	Petrosian, Stein 9 ¹ / ₂ , Andersson, Hort, Panno, Ribli 9, Kavalek 8 ¹ / ₂
Leningrad	18	Korcinoi, Karpov 13 ¹ / ₂ , Byrne R. 12 ¹ / ₂ , Smejkal 11, Larsen 10
Hilversum	8	Szabo, Gheller 9 ¹ / ₂ , Liubojevici 8 ¹ / ₂ , Andersson 6 ¹ / ₂ , Sax, Ivkov 6
Amsterdam	16	Petrosian, Planinci 10, Kavalek 9 ¹ / ₂ , Spasski 9, Szabo 8 ¹ / ₂
Petropolis	18	Mecking 12, Gheller, Polugaevski, Portisch 11 ¹ / ₂ , Smislov 11
Manila	16	Larsen 12 ¹ / ₂ , Liubojevici 11 ¹ / ₂ , Kavalek 11, Gligorici 9 ¹ / ₂
Madrid	16	Karpov 11, Tukmakov 10 ¹ / ₂ , Furman 10, Hort, Uhlmann 9 ¹ / ₂
1973/4 Hastings	16	Szabo, Tal, Timman, Kuzmin 10, Gligorici 9 ¹ / ₂ , Keene 9, Benkö 8 ¹ / ₂
1974 Wijk aan Zee	16	Browne 11, Donner 9 ¹ / ₂ , Matulovici, Hecht, Planinci 9, Timman 8
Torremolinos	14	Gheorghiu, Torre E. 9 ¹ / ₂ , Lombardy, Westerinen 8 ¹ / ₂ , Ostoici 8
București	15	Teșkovski 11, Kurajița 10 ¹ / ₂ , Westerinen 9, Șubă, Vogt, Farago 8
Los Angeles	12	Gligorici 7 ¹ / ₂ , Gheorghiu, Kaplan 7, Mednis 6, Saidy, Soltis 5 ¹ / ₂
Las Palmas	16	Liubojevici 11, Beliavski, Olafsson 10, Andersson, Larsen 9 ¹ / ₂
Dortmund	12	Ciocâltea, Szabo L. 8 ¹ / ₂ , Nona Gaprindașvili, Damianovici 8
Amsterdam	16	Ivkvov, Tukmakov, Jansa 10, Ribli 9, Ree 8 ¹ / ₂ , Gheller, Velimirovici 8
Soci	16	Polugaevski 11, Suetin, Espig 9, Smislov, Holmov, Teșkovski 8 ¹ / ₂
Manila	15	Vasiukov 10 ¹ / ₂ , Petrosian 9 ¹ / ₂ , Larsen 9, Gheorghiu, Gligorici 8 ¹ / ₂
Novi Sad	16	Tal 11 ¹ / ₂ , Forintos 11, Raikovici 10, Șubă, Marici 9 ¹ / ₂ , Hernandez 9

1974/5 Hastings	16	Hort 10 ¹ / ₂ , Sigurjonsson, Vaganian 10, Andersson, Beliavski 9 ¹ / ₂
1975 Wijk aan Zee	16	Portisch 10 ¹ / ₂ , Hort 10, Smejkal 9 ¹ / ₂ , Kavalek 9, Gligorici 8 ¹ / ₂
Orense	16	Larsen 11 ¹ / ₂ , Liubojevici, Andersson 10 ¹ / ₂ , Gheorghiu, Quinteros 10
Tallin	16	Keres 10 ¹ / ₂ , Olafsson, Spasski 9 ¹ / ₂ , Bronstein, Hort 9, Ghipslis 8 ¹ / ₂
București	15	Ciocâltea 10, Knaak 9, Lutikov, Vaisman, Partoș 8, Urzică 7 ¹ / ₂
Las Palmas	16	Liubojevici 11, Andersson, Mecking, Tal 10, Hort, Olafsson 9 ¹ / ₂
Portoroz	16	Karpov 11, Gligorici 10, Ribli, Furman, Hort 9 ¹ / ₂ , Portisch 8 ¹ / ₂
Milano	12	Portisch 7, Karpov, Petrosian, Liubojevici 6 ¹ / ₂ , Smejkal 6, Tal 5 ¹ / ₂
Teeside	15	Gheller 9 ¹ / ₂ , Smislov 8 ¹ / ₂ , Bronstein, Hort, Hübner 8, Sax 7 ¹ / ₂
Manila	11	Liubojevici 7, Polugaevski, Mecking, Larsen, Pfleger 6, Balinas 5
Moscova	16	Gheller 10 ¹ / ₂ , Spasski 10, Vaganian, Holmov, Korcinoi 9 ¹ / ₂
Vrața	16	Gheorghiu, Matanovici 9 ¹ / ₂ , Sigurjonsson, Matulovici, Sax 9
1975/6 Hastings	16	Bronstein, Hort, Uhlmann 10, Korcinoi 9, Sigurjonsson, Sosonko 8
1976 Wijk aan Zee	12	Olafsson, Liubojevici 7 ¹ / ₂ , Kurajita, Tal 6 ¹ / ₂ , Browne, Smejkal 5 ¹ / ₂
Skoplje	16	Karpov 12 ¹ / ₂ , Uhlmann 11, Timman 10 ¹ / ₂ , Tarjan, Kurajita 9
Las Palmas	16	Gheller 10 ¹ / ₂ , Larsen 10, Byrne R., Hübner 9 ¹ / ₂ , Gheorghiu 9
Vinkovci	16	Hort, Sax 10 ¹ / ₂ , Polugaevski, Tringov 10, Balașov 9 ¹ / ₂ , Ivkov 9
Amsterdam	4	Karpov 4, Browne 3, Olafsson, Timman 2 ¹ / ₂
București	16	Ghițescu 10, Pinter, Barle, Stoica, Pavlov, Svešnikov, Radovici 9
Amsterdam	16	Korcinoi, Miles 9 ¹ / ₂ , Sax 9, Velimirovici, Farago 8 ¹ / ₂ , Szabo L. 8
Manila	20	Mecking 13, Hort, Polugaevski 12 ¹ / ₂ , Țeșkovski 12, Ribli 11 ¹ / ₂

Manila	4	Torre 4 ¹ / ₂ , Karpov 3, Liubojevici 2 ¹ / ₂ , Browne 2
Biel	20	Larsen 12 ¹ / ₂ , Petrosian, Portisch, Tal 12, Byrne R., Smislov 11 ¹ / ₂
Montilla	10	Karpov 7, Kavalek, Calvo, Stean 5 ¹ / ₂ , Pfleger 5, Byrne R. 4 ¹ / ₂
Soci	16	Svešnikov, Polugaevski 10, Teşkovski 9 ¹ / ₂ , Gheorghiu, Adorjan 9
1976/7 Hastings	15	Romanişin 11 ¹ / ₂ , Kagan 9 ¹ / ₂ , Tarjan 9, Adorjan, Smislov 8, Miles 7 ¹ / ₂
1977 Wijk aan Zee	12	Sosonko, Gheller 8, Timman 7 ¹ / ₂ Kurajiţa 7, Olafsson 6, Böhm 5
Torremolinos	14	Christiansen 9, Byrne R. 8 ¹ / ₂ , Ciocâltea, Gheorghiu, Garcia P. 8
Lauterberg	16	Karpov 12, Timman 10, Furman, Sosonko 8 ¹ / ₂ , Csom, Hübner 8
Geneva	14	Larsen 8 ¹ / ₂ , Andersson 8, Djindjinhaşvili, Sosonko 7 ¹ / ₂ , Torre 7
Vrbas	12	Uhlmann 8, Ribli, Gligorici, Sax 7, Matulovici 6, Raicovici, Radulov 5 ¹ / ₂
Las Palmas	16	Karpov 13 ¹ / ₂ , Larsen 11, Timman 10, Browne, Tal, Hernandez 9
Timişoara	12	Holmov 8, Jansa, Pidevski 7, Ungureanu, Todorcevici 6 ¹ / ₂
Ljubljana	14	Larsen 9 ¹ / ₂ , Hort, Savon 9, Teşkovski 7 ¹ / ₂ , Kurajiţa, Parma 7
Leningrad	18	Romanişin, Tal 11 ¹ / ₂ , Smislov 10 ¹ / ₂ , Karpov, Vaganian 10, Ribli 9
Amsterdam	16	Miles 10 ¹ / ₂ , Hulak 9 ¹ / ₂ , Liberzon, Kavalek 9, Torre 8 ¹ / ₂ , Panno 8
Montilla	10	Gligorici 7, Kavalek 6 ¹ / ₂ , Stean 6, Byrne, Taimanov 5, Andersson 4 ¹ / ₂
Tilburg	12	Karpov 8, Miles 7, Hort, Timman, Kavalek, Hübner 6, Gligorici 5 ¹ / ₂
1977/8 Hastings	15	Djindjinhaşvili 10 ¹ / ₂ , Petrosian, Sax 9 ¹ / ₂ , Hort 9, Mestel 8 ¹ / ₂
1978 Wijk aan Zee	12	Portisch 8, Korcinoi 7 ¹ / ₂ , Andersson 6 ¹ / ₂ , Timman, Ree 6
Reykjavik	14	Browne 9, Miles 8 ¹ / ₂ , Larsen, Olafsson, Lombardy, Hort 8

Bugoino	16 Karpov, Spasski 10, Timman 9, Liubojevici, Tal 8 ^{1/2} , Larsen 8
București	16 Alburt 10 ^{1/2} , Ciocâltea 10, Uhlmann 9 ^{1/2} , Ftacnik 9, Stoica 8 ^{1/2}
Las Palmas	16 Sax, Tukmakov 10 ^{1/2} , Olafsson 10, Miles, Stean 9 ^{1/2} , Westerinen 9
Nikșici	12 Timman, Gulko 8, Vaganian 6 ^{1/2} , Portisch, Hort 6, Uhlmann 5 ^{1/2}
Amsterdam	14 Timman 9 ^{1/2} , Ribli 8 ^{1/2} , Hort, Pfleger, Djindjinhașvili 7 ^{1/2} , Miles 6
Tilburg	12 Portisch 7, Timman 6 ^{1/2} , Djindjinhașvili, Hübner, Miles 6
Buenos Aires	14 Andersson 9, Vaganian, Panno, Smislov 8 ^{1/2} , Gheorghiu 8
1978/9 Hastings	15 Andersson 9 ^{1/2} , Kociev, Vasiukov, Csom, Speelman 8 ^{1/2} , Lein 8
1979 Wijk aan Zee	12 Polugaevski 7 ^{1/2} , Miles, Andersson, Sosonko 6 ^{1/2} , Hort, Hübner 6
Sao Paulo	14 Korcinoi, Liubojevici 10, Gheorghiu, Andersson, Lein 8, Stean 7 ^{1/2}
București	16 Taimanov 9 ^{1/2} , Ciocâltea, Șubă, Ghițescu 9, Biriescu, Bellon 8 ^{1/2}
Lone Pine	73 Gheorghiu, Gligorici, Hort, Liberzon 6 ^{1/2} , Larsen, Ree, Șahovici 6
Banja Luka	16 Kasparov 11 ^{1/2} , Smejkal, Andersson 9 ^{1/2} , Petrosian 9, Adorjan 8 ^{1/2}
Montreal	10 Tal, Karpov 12, Portisch 10 ^{1/2} , Liubojevici 9, Timman, Spasski 8 ^{1/2}
Portoroz	16 Timman 11, Larsen, Ribli 10, Țeșkovski, Marianovici 9, Miles 8 ^{1/2}
Amsterdam	14 Hort, Sax 9, Andersson, Smejkal 8 ^{1/2} , Byrne, Torre, Sosonko 7
Berlin	16 Smislov, Csom 9 ^{1/2} , Baghirov 9, Șubă, Vogt 8, Rodriguez 7 ^{1/2}
Riga	18 Tal 14, Polugaevski 11 ^{1/2} , Adorjan, Ribli 11, Gheorghiu 10 ^{1/2}
Rio de Janeiro	19 Portisch, Petrosian, Hübner 11 ^{1/2} , Timman 11, Ivkov, Sunye 9 ^{1/2}
Novi Sad	14 Gheorghiu 10, Gheller, Sveșnikov 9, Gligorici 8, Kurajița 7 ^{1/2}
Tilburg	12 Karpov 7 ^{1/2} , Romanișin 7, Portisch 6 ^{1/2} , Sax 6, Sosonko, Larsen 5 ^{1/2}

	Buenos Aires	14	Larsen 11, Spasski, Miles, Anderson, Najdorf 8, Gheorghiu 7 $\frac{1}{2}$
1980	Wijk aan Zee	14	Browne, Seirawan 10, Korcinoi 8 $\frac{1}{2}$, Biyiasas, Timman 7 $\frac{1}{2}$
	București	16	Belavski 12 $\frac{1}{2}$, Șubă 9 $\frac{1}{2}$, Ionescu C., Ghindă 8 $\frac{1}{2}$, Chandler 8
	Kissingen	4	Karpov 4 $\frac{1}{2}$, Spasski, Hübner 3, Unkicker 1 $\frac{1}{2}$
	Londra	14	Miles, Andersson, Korcinoi 8 $\frac{1}{2}$, Sosonko, Speelman 7 $\frac{1}{2}$, Timman 7
	Baku	16	Kasparov 11 $\frac{1}{2}$, Belavski 11, Gufeld, Mihalcisin, Grigorian 8 $\frac{1}{2}$
	Bugoino	12	Karpov 8, Larsen 7 $\frac{1}{2}$, Timman 6 $\frac{1}{2}$, Andersson, Liubojevici 5 $\frac{1}{2}$
	Las Palmas	12	Miles, Petrosian, Gheller 8 $\frac{1}{2}$, Sosonko, Andersson 7, Bellon 6
	Amsterdam	8	Karpov 10, Timman 9, Sosonko 8, Hort 7 $\frac{1}{2}$, Dolmatov, Ribli 7
	Philadelphia	853	Gheorghiu, Miles, Djindjinhaşvili, Christiansen, Day 7 $\frac{1}{2}$, Browne 7
	Tilburg	12	Karpov 7 $\frac{1}{2}$, Portisch 7, Timman 6 $\frac{1}{2}$, Sosonko, Spasski 6, Tal 5 $\frac{1}{2}$
	Baden Baden	16	Spasski, Belavski 10 $\frac{1}{2}$, Nunn 10, Byrne, Vaganian 9, Smejkal 8 $\frac{1}{2}$
	Buenos Aires	14	Larsen 9 $\frac{1}{2}$, Timman 9, Liubojevici 8, Karpov, Andersson 7 $\frac{1}{2}$, Hort 7
1980/1	Hastings	16	Andersson 10 $\frac{1}{2}$, Torre 10, Lein 9 $\frac{1}{2}$, Ftacnik, Sunye, Alburt 8 $\frac{1}{2}$
1981	Linares	12	Karpov, Christiansen 8, Larsen 7, Ribli 6 $\frac{1}{2}$, Spasski, Kavalek 6
	Roma	10	Korcinoi 8, Csom 5 $\frac{1}{2}$, Parma, Tatai 5, Matanovici 4 $\frac{1}{2}$, Toth 3 $\frac{1}{2}$
	București	14	Dolmatov 10 $\frac{1}{2}$, Inkiov 8 $\frac{1}{2}$, Haik 8, Negulescu, Vaisman, Ambroz 7
	Kissingen	6	Korcinoi 9, Seirawan, Hort 6, Sosonko 3 $\frac{1}{2}$, Wirthensohn 3
	Moscova	14	Karpov 9, Kasparov, Polugaevski, Smislov 7 $\frac{1}{2}$, Gheorghiu 7
	Amsterdam	12	Timman 7 $\frac{1}{2}$, Portisch, Karpov 7, Hort, Smislov, Kavalek 7 $\frac{1}{2}$

Las Palmas	6	Timman 8 $\frac{1}{2}$, Larsen 6 $\frac{1}{2}$, Seirawan, Korcinoi 6, Bellon 1 $\frac{1}{2}$
Baden Baden	14	Miles, Ribli 9 $\frac{1}{2}$, Korcinoi 8 $\frac{1}{2}$, Gheorghiu, Hort, Ivkov 8
Johannesburg	4	Andersson 7, Korcinoi, Hübner 6 $\frac{1}{2}$, Nunn 4
Riga	16	Tal 11, Teškovski 10 $\frac{1}{2}$, Romanišin 10, Vogt 8 $\frac{1}{2}$, Mortensen 8
Vrsac	16	Sax 11 $\frac{1}{2}$, Smejkal 11, Petrosian 10, Campora, Kurajița 8 $\frac{1}{2}$
Tilburg	12	Beliaovski 7 $\frac{1}{2}$, Petrosian 7, Portisch, Timman 6 $\frac{1}{2}$, Liubojevici 6
1981/2 Hastings	14	Kupreicik 9, Smislov, Speelman 8, Andersson, Mestel 7 $\frac{1}{2}$, Short 7
1982 Herculane	22	Ribli 15 $\frac{1}{2}$, Șubă, Sax 13 $\frac{1}{2}$, Gheorghiu, Pinter, Lukacs, Sznepik 12
Wijk aan Zee	14	Nunn, Balașov 8 $\frac{1}{2}$, van der Wiel, Hort 7 $\frac{1}{2}$, Nikolici, Kavalek 7
Mar del Plata	14	Timman 9 $\frac{1}{2}$, Portisch 8, Seirawan, Karpov, Polugaevski 7 $\frac{1}{2}$
Indonezia	26	Browne, Henley 17 $\frac{1}{2}$, Chandler, Christiansen, Sosonko, Hort 16
Chicago	6	Hübner 8, Browne 5 $\frac{1}{2}$, Korcinoi 5, Djindjinhașvili 4 $\frac{1}{2}$, Lein 4
Londra	14	Andersson, Karpov 8 $\frac{1}{2}$, Seirawan 8, Speelman, Portisch, Timman 7
Bugoino	14	Kasparov 9 $\frac{1}{2}$, Liubojevici, Polugaevski 8, Spasski 7 $\frac{1}{2}$, Larsen 7
Torino	7	Karpov, Andersson 7, Liubojevici, Portisch 6 $\frac{1}{2}$, Spasski 6
Las Palmas	14	Ribli 9, Smislov 8 $\frac{1}{2}$, Șubă 8, Tukmakov, Petrosian 7 $\frac{1}{2}$, Timman 6 $\frac{1}{2}$
Toluca	14	Portisch, Torre 8 $\frac{1}{2}$, Spasski 8, Iusupov, Polugaevski, Ivanov 7 $\frac{1}{2}$
Moscova	14	Kasparov 10, Beliaovski 8 $\frac{1}{2}$, Tal, Andersson 8, Gheller, Garcia 7 $\frac{1}{2}$
Tilburg	12	Karpov 7 $\frac{1}{2}$, Timman 7, Andersson, Sosonko 6 $\frac{1}{2}$, Petrosian, Smislov 6
Novi Sad	14	v. d. Wiel 8 $\frac{1}{2}$, Quinteros, Popovici 8, Nikolici, Ribli 7 $\frac{1}{2}$
Soci	16	Tal 10, Nikolici 9 $\frac{1}{2}$, Romanišin, Dvoiris, Vaiser 9, Speelman 8

Feminine

1897	Londra	20	Rudge 18 $\frac{1}{2}$, Fagan 15 $\frac{1}{2}$, Thorold 14, Worrall 13 (toate Anglia) Bonnefin 12 $\frac{1}{2}$ (Franța), Berry, Thomas 11 $\frac{1}{2}$, Field 11, Watson, Gooding 10 $\frac{1}{2}$ (toate Anglia), Sidney (S.U.A.), Hooke (Anglia) 10, Fox (Anglia), Hertsch (Germania) 8 $\frac{1}{2}$, Eschwege (Olanda), Müller-Hartung (Olanda) 5 $\frac{1}{2}$, de Vigne (Franța), Forbes-Scharp (Anglia) 4, Finn (Anglia) 3 $\frac{1}{2}$, Stevenson (Anglia) 1
1906	Ostende	13	Ellis 11 $\frac{1}{2}$, Anderson 11, Herring 10, Oakley 7 $\frac{1}{2}$, Jansen, Crum 6 $\frac{1}{2}$
1907	Ostende	11	Finn, Curling 9, Herring 7, Jansen 6 $\frac{1}{2}$, Roe 6, Oakley 5, Hunt 3 $\frac{1}{2}$
1924	Meran	8	Holloway, Cotton 5 $\frac{1}{2}$, Stevenson 5, Michell 3 $\frac{1}{2}$, Kalmar 3
1926	Londra	5	V. Mencik 4, Brown, O. Mencik 2, Spencer 1 $\frac{1}{2}$, Green $\frac{1}{2}$
1936	Semmering	12	Graf 10 $\frac{1}{2}$, Benini 7, Harum, Roodzant 6 $\frac{1}{2}$, Flandin, Gerlecka 6
1949	Barcelona	8	de Silans, Tranmer 5 $\frac{1}{2}$, Bussers 4 $\frac{1}{2}$, Saunders 4, Heemskerk 3 $\frac{1}{2}$
1952	Moscova	16	Bikova 11 $\frac{1}{2}$, Heemskerk, Ignatieva 10 $\frac{1}{2}$, Belova, Keller, Zvorikina 10
1954	Leipzig	14	Sucha, Ivanova 9, Holuj, Kertesz 8 $\frac{1}{2}$, Horoldt 8, Asenova 7 $\frac{1}{2}$
1955	Moscova	20	Rubțova 15, Volpert 14 $\frac{1}{2}$, Keller-Herrmann 14, Zvorikina 13 $\frac{1}{2}$
1957	Cracovia	13	Albuleț-Pogorevici 8 $\frac{1}{2}$, Eretova 8, Kertesz, Holuj 7, Altrichter 6 $\frac{1}{2}$
	Viena	8	Keller-Herrmann 6, Rinder, Benini, Hausner 4
1959	Plovdiv	15	Zvorikina 11 $\frac{1}{2}$, Nedelkovici 10 $\frac{1}{2}$, Volpert 9 $\frac{1}{2}$, Rootare, Keller 9
1960	Sinaia	14	Karakas 9, Polihroniade 8 $\frac{1}{2}$, Nicolau, Konarkowska, Keller 8

	Beverwijk	10 Iovanovici K. 7, Vreeken 6, Timmer 5 $\frac{1}{2}$, Heemskerk, Sinka 5
1961	Tbilisi	15 Gaprindašvili 11 $\frac{1}{2}$, Ceaikovskaia 10, Kakabadze, Zvorikina 9 $\frac{1}{2}$
	Vrnjacka Banja	17 Gaprindašvili 13, Borisenko 11, Zvorikina 10, Nedelkovici 9 $\frac{1}{2}$
1962	Polonia	16 Perevoznic, Karakas 13, Lazarevici, Jurcinska 10 $\frac{1}{2}$, Konarkowska 10
	Tbilisi	14 Gaprindašvili 11, Kušnir 10 $\frac{1}{2}$, Nicolau 9 $\frac{1}{2}$, Togonidze 8
1963	Beverwijk	10 Gaprindašvili 9, K. Jovanovici 7 $\frac{1}{2}$, Nicolau 6 $\frac{1}{2}$, Gombos 4 $\frac{1}{2}$
	Lodz	13 Teodorescu 9, Konarkowska 8, Karakas, Eretova 7 $\frac{1}{2}$, Nicolau 7
	Neuenahr	14 Nedelkovici 11 $\frac{1}{2}$, K. Jovanovici 11, Lazarevici 9 $\frac{1}{2}$, Ivanova 8 $\frac{1}{2}$
	Amsterdam	8 Nicolau, K. Jovanovici 5 $\frac{1}{2}$, Konarkowska 4 $\frac{1}{2}$, Gresser 4
1964	Beverwijk	10 Zatulovskaia 6 $\frac{1}{2}$, Nicolau, K. Jovanovici 6, Karakas 5 $\frac{1}{2}$
	Suhumi	12 Gaprindašvili 10, Ceaikovskaia 7, Ranniku 6 $\frac{1}{2}$, Karakas 6
	Emmen	8 Nicolau 5 $\frac{1}{2}$, Vreeken 5, Stadler, Bilek 4 $\frac{1}{2}$, Heemskerk 2 $\frac{1}{2}$
	Suhumi	18 Lazarevici, Zatulovskaia, Kušnir 12 $\frac{1}{2}$, Jovanovici, Zvorikina 11
1965	Beverwijk	12 Nicolau 7 $\frac{1}{2}$, K. Jovanovici, Vreeken 7, Litmanowicz 6 $\frac{1}{2}$
	Belgrad	14 Bilek 10, Polihroniade, Lazarevici 9, K. Jovanovici 8, Ljiljak 7 $\frac{1}{2}$
	Piotrkov	10 Konopleva 7 $\frac{1}{2}$, Konarkowska 6 $\frac{1}{2}$, Polihroniade 6, Ortlepp 5
	Tribunalsky	
	Briansk	12 Kozlovskaia 8 $\frac{1}{2}$, Ranniku 8, Nicolau 7 $\frac{1}{2}$, Asenova, Borisenko 6
1966	Beverwijk	12 Nicolau 8 $\frac{1}{2}$, K. Jovanovici 8, Karakas, Radzikowska-Holuj 7 $\frac{1}{2}$
	Belgrad	13 Nicolau, Gaprindašvili 9, Lazarevici, Jocici 8, K. Jovanovici 7
	Petrozavodsk	12 Zatulovskaia 8 $\frac{1}{2}$, Kozlovskaia 8, Kislova 7 $\frac{1}{2}$, Skeghina 7

	Budapesta	14 Kozlovskaja 10 ¹ / ₂ , Polihroniade, K. Jovanovici 9, Veröczi 8 ¹ / ₂
1967	Beverwijk	12 Kuşnir 9 ¹ / ₂ , Nicolau 8, Karakas 7 ¹ / ₂ , Vreeken 7, Eretova 6 ¹ / ₂
	Belgrad	14 Zatulovskaja 9 ¹ / ₂ , Gaprindaşvili 9, Belamarici, Nedelkovici 8
	Kiev	15 Gaprindaşvili 11, Kozlovskaja 10, Nicolau, Andreeva 9 ¹ / ₂ , Bilek 8 ¹ / ₂
	Piotrkov Tribunalsky	10 Polihroniade 6 ¹ / ₂ , Reicher, Radzikowska 6, Hellwig, Ceaikovskaja 5
	Braşov	12 Polihroniade, Teodorescu 7 ¹ / ₂ , Belavenet, Keller-Herrmann 7
	Havering	8 Gaprindaşvili 6, Polihroniade 5, K. Jovanovici, Pritchard 4 ¹ / ₂
	Subotića	18 Kuşnir 13 ¹ / ₂ , Zatulovskaja, Kozlovskaja 12 ¹ / ₂ , Stadler 12
1968	Tbilisi	16 Aleksandria 11, Ceaikovskaja, Zatulovskaja 10, Skeghina 9 ¹ / ₂
	Belgrad	14 Gaprindaşvili 10 ¹ / ₂ , Kuşnir 10, Nicolau 9 ¹ / ₂ , Ljiljak 8 ¹ / ₂
	Sinaia	14 Zatulovskaja, Stadler 9, Polihroniade 8 ¹ / ₂ , Malipetrova 8
	Budapesta	14 Polihroniade 10, Stadler 9, Karakas, Laszlone 8 ¹ / ₂ , Gogilea 8
	Ulan Bator	12 Nicolau, Karakas 9, Heemskerk 8, Litmanowicz 7 ¹ / ₂ , Navarra 6 ¹ / ₂
	Arenys de Mar	12 Vreeken 10, Ferrer 8 ¹ / ₂ , Rinder 8, Heemskerk 7 ¹ / ₂ , Velat 7, Cohn 6
	Zinnowitz	12 Ivanka 8 ¹ / ₂ , Teodorescu 8, Navarra 7 ¹ / ₂ , Gheorghieva 7, Just 6 ¹ / ₂
1969	Wijk aan Zee	12 Nicolau 8 ¹ / ₂ , Vokralova 8, Vreeken, Timmer, Sokolova 7 ¹ / ₂ , Ivanka 6 ¹ / ₂
	Belgrad	18 Aleksandria 13, K. Jovanovici 12 ¹ / ₂ , Malipetrova 11 ¹ / ₂ , Polihroniade 11
	Sinaia	14 Kuşnir, Nicolau 9, Keller-Herrmann 8 ¹ / ₂ , Reicher, Veröczi 7 ¹ / ₂
	Budapesta	14 Ranniku 11, Polihroniade, Veröczi 8 ¹ / ₂ , Honfi 8, Karakas 7 ¹ / ₂
	Lublin	12 Baumstark, Radzikowska 8, Holzlein 7 ¹ / ₂ , Mihailova, Makai 7
	Vesely	17 Radzikowska 11 ¹ / ₂ , Belamarici, Lazarevici 10 ¹ / ₂ , Vreeken 10

	Belgrad	12	Gaprindaşvili 9 $\frac{1}{2}$, Lazarevici 9, Nicolau 8, Teodorescu 6 $\frac{1}{2}$
1970	Wijk aan Zee	12	Aleksandria 9 $\frac{1}{2}$, Teodorescu, Ase- nova, Konarkowska 6 $\frac{1}{2}$, Cohn 5 $\frac{1}{2}$
	Belgrad	16	Kuşnir 13 $\frac{1}{2}$, Gaprindaşvili 12 $\frac{1}{2}$, K. Jovanovici 10 $\frac{1}{2}$, Malipetrova 10
	Vrnjacka Banja	14	Polihroniade, Baumstark, Ivanka 9 $\frac{1}{2}$, K. şi G. Jovanovici 8 $\frac{1}{2}$
	Balaton	13	Zatulovskaia 9 $\frac{1}{2}$, Veröczi 8 $\frac{1}{2}$, Po- rubsky 8, Teodorescu, Sinka 7
	Sinaia	13	Nicolau 9 $\frac{1}{2}$, Vokralova 7 $\frac{1}{2}$, Makai 7, Teodorescu, Bilek 6 $\frac{1}{2}$
	Sarvas	14	Kozlovskaia 10 $\frac{1}{2}$, Polihroniade 8 $\frac{1}{2}$, Eretova 8, Porubsky, Ivanka, Karakas 7 $\frac{1}{2}$, Veröczi 7, Sinka 6
	Vrnjacka Banja	15	Aleksandria 11 $\frac{1}{2}$, Lazarevici, Ni- colau 11, Veröczi 10 $\frac{1}{2}$, Hartston 8 $\frac{1}{2}$, Gheorghieva, Eretova 8
1971	Belgrad	14	Gaprindaşvili 13, Nicolau 10, Teo- dorescu 7, K. Jovanovici, Bilek 6 $\frac{1}{2}$, Vreeken, G. Jovanovici 6
	Ohrid	18	Aleksandria 13, Zatulovskaia, La- zarevici 12, Ivanka, Konopleva 11
	Braşov	14	Ranniku 11, Nicolau 9 $\frac{1}{2}$, Juncu 9, Veröczi 8 $\frac{1}{2}$, Makai, Szota 7 $\frac{1}{2}$
	Oxford	10	Polihroniade 6 $\frac{1}{2}$, Hartston-Mali- petrova 5 $\frac{1}{2}$, K. Jovanovici 5
	Vrnjacka Banja	12	Veröczi, Ivanka, Polihroniade 7 $\frac{1}{2}$, Gheorghieva, Gaprindaşvili 7
1972	Wijk aan Zee	12	Zatulovskaia 8, Lazarevici 7 $\frac{1}{2}$, Teodorescu, Ivanka 6 $\frac{1}{2}$, Jansen 6
	Belgrad	14	Lazarevici, Nicolau 9, K. Jovano- vici 8 $\frac{1}{2}$, Ivanka, Veröczi 7 $\frac{1}{2}$
	Leningrad	14	Levitina, Epstein 9, Vokralova 8 $\frac{1}{2}$, Kozlovskaia, Bilunova 8
	Vrnjacka Banja	12	Gaprindaşvili 9, Aleksandria, Ve- röczi, Ivanka 8, Polihroniade 6 $\frac{1}{2}$
	Pernik	14	Karakas, Veröczi, Nicolau, Baum- stark 8 $\frac{1}{2}$, Eretova 8, Sokolova 7 $\frac{1}{2}$
1973	Wijk aan Zee	18	Ivanka, K. Jovanovici, Hartston, Polihroniade 12 $\frac{1}{2}$, Jivkovici 11 $\frac{1}{2}$

	Belgrad	12 Nicolau 9, K. Jovanovici, Veröczi, Şul 7, Erenska, G. Jovanovici 6
	Timişoara	14 Levitina 9 ¹ / ₂ , Polihroniade 8 ¹ / ₂ , Baumstark, Veröczi, Stadler 8
	Minorca	20 Kozlovskaja 13 ¹ / ₂ , Aleksandria, Konopleva, Levitina, Şul 13
	Vrnjacka Banja	13 Kuşnir 10, Veröczi, Ranniku 9, Baumstark, Vokralova 8 ¹ / ₂
1974	Belgrad	14 Gaprindaşvili 11, Veröczi 9 ¹ / ₂ , Stadler, Kalchbrenner 8 ¹ / ₂
	Braşov	13 Ciburdanidze 10, Michel, Vreeken, Borisova 7, Baumstark 6 ¹ / ₂
	Lublin	12 Baumstark 8 ¹ / ₂ , Sokolova, Feustel, Sinka, Jurcinska, Szmazinska 6 ¹ / ₂
1975	Belgrad	16 Kozlovskaja, Veröczi, Gheorghieva 9 ¹ / ₂ , Kriszan, Lazarevici 9
	Budapesta	13 Şul 10, Mureşan 8, Veröczi 7 ¹ / ₂ , Gheorghieva, Ivanka 7
	Timişoara	14 Gaprindaşvili 13, Baumstark 9 ¹ / ₂ , Makai 8 ¹ / ₂ , Borisova 8
	Oradea	12 Lemaciko 10, Bilunova 7 ¹ / ₂ , Baumstark 6 ¹ / ₂ , Polihroniade 6
	Decin	14 Eretova, Michel 8 ¹ / ₂ , Vokralova 7 ¹ / ₂ , Bogdan 7, Ranniku 6 ¹ / ₂
	Karlovy Vary	18 K. Jovanovici 12, Hoffmann 11 ¹ / ₂ , Feustel 11, Baumstark 10 ¹ / ₂
	Pola	18 Lemaciko 13, Veröczi 12, v. de Mije-Nicolau 11 ¹ / ₂ , Lazarevici 11
1976	Belgrad	14 Gaprindaşvili 11, Veröczi 10, Lemaciko 9 ¹ / ₂ , Ivanka 9, Stadler 7 ¹ / ₂
	Sinaia	14 Ahmilovskaja 11 ¹ / ₂ , Polihroniade 10, Ivanka 9 ¹ / ₂ , Borisova 8 ¹ / ₂
	Subotića	14 Pihajlici 10, Veröczi, Ivanka 9, Stadler, Baumstark 8 ¹ / ₂
	Roosendaal	14 Ahmilovskaja, Kuşnir 9 ¹ / ₂ , Lemaciko, v. de Mije 9, Veröczi 8 ¹ / ₂
	Tbilisi	11 Fatalibekova 7, Kozlovskaja, Ciburdanidze 6 ¹ / ₂ , Ivanka 6
	Halle	14 Kozlovskaja 10 ¹ / ₂ , Hoffmann 10, Szmazinska 8 ¹ / ₂ , Porubsky 8

1977	Wijk aan Zee	12 Aleksandria 9 ¹ / ₂ , Hartston 8 ¹ / ₂ , Lazarevici, Veröczi, Vokralova 8
	Sinaia	14 Feustel, Polihroniade, Semenova 9, Krumova 8, Bogdan 7 ¹ / ₂
	Belgrad	13 Veröczi-Petronici, Levitina 8, Ivanka 7 ¹ / ₂ , Markovici, Gheorghieva 7
	Kissingen	12 Litinskaia-Şul 8, Fischdick 7 ¹ / ₂ , Laakman, Hund 7, Polihroniade 6 ¹ / ₂ , Ankerst 6
1978	Budapesta	14 Ciburdanidze 11, Veröczi 10 ¹ / ₂ , Eretova 9 ¹ / ₂ , Ivanka 7 ¹ / ₂ , Mureşan 7
	Hyères	36 Hartston, Vreeken 7, Lemaciko 6 ¹ / ₂ , Polihroniade, Erenska 6
	Bydgoszcz	16 Gurieli 11 ¹ / ₂ , Vokralova 10, Baumstark, Teodorescu 9, Feustel 8 ¹ / ₂
	Timişoara	14 Ahşarumova 10, Nuţu, Michel 9 ¹ / ₂ , Jicman 8, Polihroniade 7
	Sinaia	12 Lemaciko 8 ¹ / ₂ , Nuţu 8, Polihroniade, Ilie, Bogdan 7 ¹ / ₂
	Bydgoszcz	15 Gurieli 12, Michel 9 ¹ / ₂ , Ilie, Ioseliani, Lemaciko 9, Teodorescu 8 ¹ / ₂
1979	Zalaegerszeg	10 Ivanka 5 ¹ / ₂ , Veröczi, Polihroniade 5, Baumstark, Makai, Eretova 4 ¹ / ₂
	Budapesta	13 Mureşan, Litinskaia 9 ¹ / ₂ , Polihroniade 7 ¹ / ₂ , Porubsky, Bengtson 7
	Novi Sad	14 Aleksandria 10 ¹ / ₂ , Nuţu, Veröczi, Erenska 9 ¹ / ₂ , Bogdan 8, Cejici 7 ¹ / ₂
	Sinaia	14 Ilie 9 ¹ / ₂ , Voiska 8, Szmácsinska 7 ¹ / ₂ , Bogdan 7, Pogorevici Marina 6 ¹ / ₂
	Belgrad	13 Aleksandria 10 ¹ / ₂ , Ciburdanidze 9 ¹ / ₂ , Veröczi 8, v. d. Mije 7
	Smederevska Palanka	11 Erenska 6 ¹ / ₂ , Polihroniade, Lazarevici, Cejici 6, Mureşan 5 ¹ / ₂
	Rio de Janeiro	17 Ioseliani 14 ¹ / ₂ , Veröczi 12, Aleksandria 11, Polihroniade 10 ¹ / ₂
	Alicante	18 Ahmilovskaia, Lemaciko 13 ¹ / ₂ , Gurieli 12, Litinskaia 11 ¹ / ₂
	Plovdiv	12 Zaiţeva 9, Teodorescu 7 ¹ / ₂ , Cilingirova 7, Boiadgeva 6 ¹ / ₂ , Sikora 6

	Timișoara	11	Jicman, Markovici 7, Kaș, Olteanu 6, Fischdick 5 ^{1/2} , Baumstark 5
	Herculane	12	Lemaciko 8 ^{1/2} , Mureșan, Stadler 7, Semenova 6 ^{1/2} , Polihroniade 6
	Bydgoszcz	13	Hoffmann, Szmácsinska 8 ^{1/2} , Erenska 8, Zatulovskaia, Jackson 7 ^{1/2}
	Hyères	43	Polihroniade, Fatalibekova 9, Liu Shelan 8 ^{1/2} , Cramling, Crotto 7 ^{1/2}
1981	Jajce	13	Gaprindașvili 8 ^{1/2} , Lemaciko, Veröczi, Stadler 7 ^{1/2} , Bilunova 7
	Piotrkov Tribunalsky	13	Radzikovska, Szmácsinska 8, Pogorevici, Hugașvili 7 ^{1/2} , Jicman 7
	Herculane	12	Melașvili 9, Mureșan 7 ^{1/2} , Pogorevici, Wiese 7, Brusztman 6
	Belgrad	11	Zaițeva 7 ^{1/2} , Gurieli 7, Nuțu, Veröczi, Maximovici 6 ^{1/2}
	Bydgoszcz	18	Pogorevici 12 ^{1/2} , Mureșan 12, Ivanka 11 ^{1/2} , Erenska 11, Klimova, Brusztman 10, Anghelova 9
	Varna	11	Polgar, Voiska 8, Polihroniade 7, Lemaciko 6 ^{1/2} , Gostovici 5 ^{1/2}
	Kissingen	11	Nuțu, Gurieli 6 ^{1/2} , v. d. Mije, Pihajlici, Feustel, Hund 6
	Smederevska Palanka	11	Polihroniade 7, Marcovici 6 ^{1/2} , Mureșan, Cejici, Stadler 6
1982	Jajce	13	Ioseliani, Gaprindașvili 9 ^{1/2} , Lemaciko 7 ^{1/2} , Nikolin 6 ^{1/2} , Veröczi 6
	Belgrad	12	Ahmilovskaia 9 ^{1/2} , Aleksandria 8 ^{1/2} , Mureșan, Veröczi 7 ^{1/2}
	Hyères	36	Polihroniade 9, Nieves-Garcia 8, Kristol 7 ^{1/2} , L. Shelan, Wiese 7
	Budapesta	15	Fatalibekova 9 ^{1/2} , Minoghina 8 ^{1/2} , Nuțu, Makai 8, Cejici 7 ^{1/2}
	Timișoara	14	Lemaciko 10, Nuțu 8 ^{1/2} , Erenska 8, Feustel, Csonkics 7 ^{1/2} , Stadler 6 ^{1/2}
	Kissingen	16	Gaprindașvili 12, Lemaciko, Semenova 11, Hund, Klimova 10 ^{1/2}
	Tbilisi	15	Mureșan 10 ^{1/2} , Levitina 9 ^{1/2} , Liu Shelan 9, Ahmilovskaia, Garcia 8

O STATISTICĂ ELOCVENTĂ

Orice cititor, cit de cit avizat în problemele șahului, studiind sau chiar numai frunzărind principalele concursuri incluse în selecția noastră, poate pune în mod firesc întrebarea : care a fost în timp frecvența acestor întreceri cu caracter sportiv ?

Răspunsul, rezultat din lucrările-fluviu „Chess Tournament Crosstable“ a nordamericanului J. Gaige și „Informator“ editat în Iugoslavia, ne dă o statistică suficient de grăitoare.

În deceniile perioadei 1851—1920 creșterea numărului confruntărilor a fost continuă, dar în general lentă, situație explicabilă dacă se au în vedere dificultățile care trebuiau depășite. Iată, cronologic, media anuală a concursurilor intrate în cronici : 1851—1860 = 7 (turnee), 1861—1870 = 35, 1871—1880 = 80, 1881—1890 = 150, 1891—1900 = 210, 1901—1910 = 290 și 1911—1920 = 320. În deceniul următor însă, 1921—1930, totalul acestor manifestări, care încep să capete pregnant aspecte sportive, se ridică amenințător pînă în apropierea cifrei de 1000, continuînd cu salturi din ce în ce mai mari pînă în perioada „exploziei șahiste“ cînd, după 1970, febra concursurilor de toate genurile cuprinde întreaga Terră.

Statisticile ultimilor trei ani, respectiv 1980—1982, ne arată că media anuală a concursurilor de șah a fost, cu oarecare aproximație, următoarea :

— Internaționale, publicate de „Informator“	. . . 180
— Internaționale, reținute de reviste	. . . 240
— Naționale, extrase din publicațiile șahiste	. . . 450
Medie anuală	870

Dacă reluăm această medie anuală, postcalculată cu modestie, și o raportăm la activitatea unui deceniu din anii noștri, pentru compararea cu realizările de la începutul secolului, se ajunge la aproape incredibila cifră de 8700 de întreceri, ceea ce demonstrează elocvent gradul de răspindire a șahului în lumea contemporană.

X. LITERATURĂ ȘAHISTĂ

Era normal ca o astfel de creație, pusă la îndemina omului pentru satisfacerea necesităților sale intelectuale și estetice, cum este șahul, să genereze și o literatură pe măsura interesului de care s-a bucurat în lume.

Cea mai veche mențiune despre „luptele de pe tabla cu 64 de pătrate“ o găsim în romanul persan „Karmanak“ scris în jurul anului 600 în care autorul, rămas necunoscut, povestind aventurile din viața „regelui-regilor“ Ardashir I (224—241), întemeietorul imperiului Sasanid, arată că „în tinerețea sa prințul era mai îndemnatic decât toți prietenii săi în jocurile cu mingea, în călărie, în șatrandj, la vânătoare și alte arte cavaleriești“. Includerea șatrandjului în bogata activitate cavaleriească a lui Ardashir nu înseamnă însă că șahul era cunoscut încă din sec. III, adăugirea datorindu-se probabil imperativului timpului care nu admitea ca din preocupările oamenilor de rang să lipsească această întrecere intelectuală de neasemuit prestigiu. Mențiunea are însă darul de a ne comunica peste veacuri că la data scrierii romanului șatrandjul se juca în mod cert în Persia și India.

În următorii 50 de ani apar alte inserări, într-un poem indian al lui Bana, în care se descrie ordinea ce domnea în regatul Thanesar în timpul domniei rajahului Harșa (606—647), când „n-au avut loc alte lupte decât între albinele strângătoare de polen, nu s-au tăiat alte picioare decât ale versurilor și nu s-au întreținut decât armatele de pe tabla de chaturangă“.

Prima lucrare consacrată în întregime șatrandjului este, după toate datele cunoscute de istorici, manuscrisul maestru-

lui arab Rabrab Khata'i întocmit în jurul anului 845, care conținea un număr de mansube. Astfel de manuscrise au apărut apoi în special în lumea arabă, unde erau cei mai buni mari maeștri ai timpului ca Al-Adli, Ar-Razi, Al-Laglag și mai ales celebrul „alia“ As-Suli, un necontestat campion mondial al secolului său.

Între timp două evenimente istorice de importanță majoră, pătrunderea șatrândjului în Europa și inventarea tiparului mecanic cu litere mobile, au dat literaturii șahiste un impuls de avalanșă.

În 1947 spaniolul Lucena realizează la Salamanca prima carte de șah tipărită, intitulată „Repeticion de Amores, y Arte de Axedrez con 150 juegos de partido“, urmată de mica lucrare „Libro da imparare giocare a scacchi“ scrisă de Damiano la Roma în 1512 și repetată apoi în circa zece ediții italiene și străine. Un început care avea să se extindă în scurt timp într-un evantai greu de prevăzut pentru începutul sec. XVI.

O activitate interesantă din viața genialului Gioachino Greco a constat din întocmirea, sub formă de foiletoane-manuscris, a unor capitole din teoria șahului, pe care, în jurul anului 1625, le oferea diverșilor săi protectori mai bine situați, anticipând într-un fel revistele de șah care aveau să apară peste două secole.

Ideea propagării jocului de șah prin ziare și reviste s-a materializat abia la 9 iulie 1813 când gazeta engleză „Liverpool Mercury“ inserează în premieră absolută cronica unui eveniment șahist. Nouă ani mai târziu, la 9 noiembrie 1822, a fost publicată o partidă întreagă, tot într-un ziar britanic „The London Lancet“. Exemplul englezilor proliferază și în 1825 apare prima coloană șahistă și în S.U.A. în „Frank Leslie's New York Journal“, iar în 1828 „Die Berliner Staffette“ informează pe conașionali săi din Germania despre importanța șahului prin corespondență. Și lista a continuat acoperind, cu multe decenii în urmă, tot globul.

Onoarea de a fi editat prima revistă șahistă din lume revine Franței și marelui său campion La Bourdonnais, care, în colaborare cu Joseph Mery, tipărește în 1836 „La Palamède“, ce avea să apară pînă în 1847, cu o întrerupere în anii 1840—1841. Succesul de care s-a bucurat revista fran-

ceză a fost imens, toate țările șahiste străduindu-se să-i urmeze exemplul, deși aveau de înfruntat greutăți financiare și de spațiu tipografic.

CĂRȚI

Deoarece numărul lucrărilor cu conținut șahist, după unele surse oficiale de informare, este la ora actuală de ordinul zecilor de mii, s-a ajuns în situația de nu a se putea da în continuare decât un extras cuprinzând cele mai reprezentative cărți, inclusiv toate cele tipărite în România, specificându-se: anul apariției, autorul, titlul și țara în care s-a editat.

845 ?	<i>Rabrab K.</i>	(Fragmente de manuscris)	Persia
850 ?	<i>Al-Adli</i>	Kitâb alshatrandsch	Persia
860 ?	<i>Al-Râzi</i>	Latif fi'l-shatrandsch.	Persia
908 ?	<i>As-Sulî</i>	Kitâb alshatrandsch.	Persia
950 ?	<i>Al-Laglag</i>	La'b as-satrang al-hindi	Persia
1160	<i>Ibn Ezra A.</i>	Charusim al sechok Schachmath	Spania
1266	<i>Anonim</i>	Bonus Socius	Italia
1275	<i>da Cessole J.</i>	Liber de moribus hominum et officiis nobilium super ludo Schachorum	Italia
1283	<i>Alfonso-Codex</i>	Juegos diversos de axedrez, dados y tablas con sus explicaciones, ordenados por mandato del rey don Alfonso X el Sabio	Spania
1337	<i>Ammenhausen C.</i>	Schachzabel Spiel	Germania
1347	<i>Ferron J.</i>	Livre des Echets moralisé	Franța
1474	<i>Caxton W.</i>	The Game and Playe of the Chess	Anglia
1485 ?	<i>Lucena (?)</i>	„Manuscrisul de la Göttingen“	Spania

1497	Lucena L.	Repetición de amores y arte de Axedrez con CL juegos de partido	Spagna
1500 ?	Anonim	„Civis Bonaniae“	Italia
1501	Firdewsi	Türkisches Schachbuch	?
1512	Damiano	Libro da imparare gio- care a Scacchi et de le Partite	Italia
1519	Cobarubias P.	Remedio de Jugadores	Spagna
1525	Vida M. G.	Scacchia ludus	Italia
1536	Egenolf Ch.	Des Schachzabels grünt- lich Bedeutung	Germania
1550 ?	Anonim	„Codicele din Perugia“	Italia
1560 ?	Seron A.	Juego del Axedrez	Spagna
1561	Ruy Lopez	Libro de la Invención liberal y Arte del Ju- ego del Axedrez	Spagna
1583	Actius T.	De ludo scacchorum in legali methodo tractatus	Italia
1584	Tarsia G.	Il giuoco degli Scacchi di Lopez	Italia
1585 ?	Polerio G.	Racolta di diversi trattati del giuoco degli scacchi	Italia
1594	Polerio G.	L'elegantio sottilita verita del- la virtuosissima professione de scacchi	Italia
1597	Gianutio H. Vida M.	Libro nel quale si tratta della maniera di giuocar a Scacchi Ludus Scacchiae : Chess-Play	Italia Anglia
1604	Salvio Al.	Trattato dell'invention et arte liberale del giuoco di scacchi	Italia
1611	Kochanowski J.	Szachy	Polonia
1615	Lopez Ruy	Le Royal Jeu des Echecs	Francia
1616	Selenus G.	Das Schach oder Königspiel	Germania
1617	Carrera P.	Il Giuoco degli Scacchi	Italia
1619	Greco G.	Trattato del nobilissimo giu- oco	Italia

1624	Middleton Th.	A. Game at Chess	Anglia
1656	Bonifacius B. Sarasin J.	Historia Ludicra Opinions du nom et du jeu des échets	Belgia Franța
1659	Marinière	La Maison Academique : Jeu d'échecs reel	Franța
1690	Severino M.	La filosofia degli scacchi	Italia
1694	Hyde Th.	Historia Shahiludii	Anglia
1719	Necunoscut	Aenigma pulchrum de scacchiludio	Germania
1729	Freret A.	Origine du Jeu des Echecs	Franța
1735	Bertin J.	The nobile Game of Chess	Anglia
1737	Stamma Ph.	Essai sur le jeu des Echecs	Franța
1740	Cozio C.	Il giuoco degli Scacchi	Italia
1745	Stamma Ph.	The nobile Game of Chess	Anglia
1749	Philidor A.	Analyse du Jeu des Echecs	Franța
1750	Del Rio E.	Sopra il Giuoco degli Scacchi	Italia
1763	Lolli G.	Osservazioni teoretico-prati- che sopra il giuoco degli scacchi	Italia
1764	Lambe P.	History of Chess	Anglia
1769	Ponziani D.	Il giuoco incomparabile degli Scacchi	Italia
1775	„Amatorii“ Leontiev	Traité théoretique et prati- que du jeu des échecs par une société d'Amateurs Opisanie (šahmatista)	Franța Rusia
1778	Verci G.	Lettere sopra il giuoco degli scacchi (alla nob. sig. conte- sa Francesca Franco)	Italia
1779	Franklin B.	The Morales of Chess	S.U.A.
1780	Balent I.	Informationes speculativae et practicae de ingenioso et ar- tificiali Scrupulorum lusu schach (vulgo sie nuncupata at methodum Ph. Stamma)	România
1787	Barrington D.	Historical disquisition of the Game of Chess	Anglia

1789 Stein E.	Nouvel essai sur le jeu des échecs, avec des réflexions militaires relatives à ce jeu	Olanda
Twiss R.	Chess (2 volume)	Anglia
1790 Jones W.	On the Indian Game of Chess	India
1795 Allgaier J.	Neue theoretisch-praktische Anweisung zum Schachspiel	Austria
1799 Cox Hir.	On the Burmha Game of Chess	Anglia
Pratt P.	Theorie of Chess	Anglia
Anonim	Genie et Philosophie des Echecs	Germania
1802 Montigny	Les Stratagèmes des Echecs	Franta
1803 Pratt P.	Studies of Chess	Anglia
1808 Sarratt J.	A Treatise on the Game of Chess	Anglia
1810 Stamma Ph.	Proeven van het Schaakspel	Olanda
1813 Sarratt J.	The works of Damiano, Ruy Lopez and Salvio	Anglia
1814 Shastree T.	Essays on Chess adapted for the European mode of play	India
1815 Cancellieri F.	Biblioteca degli Scrittori degli Scacchi	Italia
1817 Lewis W.	Oriental Chess	Anglia
1818 Check Ch.	Easy Guide to the Game of Chess	Anglia
1820 Ciccolini G.	Tentativo di un nouvo giuoco di scacchi	Italia
1821 Butrimov I.	O şahmatnoi igre	Rusia
1822 Cochrane J.	Treatise on the Game of Chess	Anglia
1824 Petrov A.	Şahmatnaia igra priveden-naia v sistematicheskii poria-dok	Rusia
1829 Silberschmidt H.	Das Gambit oder Angriff und Vertheidigung gegen Gambit-züge	Germania

1833	<i>Azevedo M.</i> <i>Bendix B.</i> <i>La Bourdonnais</i>	Jeu des échecs-Greco et Stamma Fremstilling af et Schakspil Nouveau traité de jeu des échecs	França Danemarca França
1835	<i>Atwood G.</i>	Selection of Games at Chess actually played by Philidor and his Contemporaries	Anglia
1836	<i>Walker G.</i>	Chess made easy	Anglia
1837	<i>Alexandre A.</i>	Encyclopédie des échecs	França
1838	<i>Lewis W.</i>	The chessboard companion	Anglia
1840	<i>Walker G.</i>	Chess-Player	S.U.A.
1842	<i>Anderssen A.</i> <i>Janiş C.</i>	Aufgaben für Schachspieler Analyse nouvelle des ouver- tures	Germania Germania
1843	<i>Bilguer/Lasa</i>	Handbuch des Schachspiels	Germania
1844	<i>Brede J.</i> <i>Walker G.</i>	Almanach für Freunde vom Schachspiel Chess Studies	Germania Anglia
1845	<i>Silberschmidt H.</i> <i>Tomlinson Ch.</i>	Lehrbuch des Schachspiels Amusements in Chess	Germania Anglia
1846	<i>Alexandre A.</i> <i>Algarra D.</i>	Beauties of Chess Analisis del juego de Aje- drez	Anglia Mexic
1847	<i>Staunton H.</i>	Chess Player's Handbook	Anglia
1848	<i>Agnel H.</i> <i>u.d. Lasa T.</i>	Chess for Winter Evenings Leitfaden für Schachspieler	S.U.A. Germania
1849	<i>Kling J.</i>	The Chess Euclid	Anglia
1850	<i>d'Oliveira H.</i> <i>Walker G.</i>	O perfecto Jogador de Xa- drez Chess and chess players	Brazilia Anglia
1852	<i>Staunton H.</i>	Chess Tournament, 1851	Anglia
1853	<i>Centurini L.</i> <i>De Basterot B.</i>	Giuoco degli Scacchi Traité élémentaire d'échecs	Italia França
1854	<i>Deshayes C.</i> <i>Portius K.</i>	Echec au Czar — Mat ! Katechismus der Schachspiei- kunst	França Germania
1856	<i>Lange M.</i>	Lehrbuch des Schachspiels	Germania

1857 <i>Brahmananda</i>	Akshavalatscharitra	India
1858 <i>Preti J.</i>	Traité complet théorique et pratique sur les fins de partie au jeu des échecs	France
1859 <i>Forbes D.</i> <i>Stanley H.</i>	Observations on the origin and progress of chess Chess Player's Instructor	Anglia S.U.A.
1860 <i>Falkbeer E.</i> <i>Forbes D.</i> <i>Rozsnyay M.</i>	Morphy, a Sketch from the Chess World The History of Chess A sakkjatek elemei	Anglia Anglia Hungary
1861 <i>Cruz A. J.</i> <i>Usigli C.</i>	Manual de Jogos Miscellanea sul giuoco degli scacchi	Portugal Italy
1862 <i>Harrwitz D.</i>	Lehrbuch des Schachspiels	Germany
1863 <i>Janiş C.</i>	Traité des applications de l'analyse mathématique au jeu des échecs	Russia
1864 <i>Dufresne J.</i> <i>Gay J.</i>	Anthologie der Schachaufgaben Bibliographie anecdotique d'échecs	Germany France
1866 <i>Hazeltine M.</i>	Brevity and Brilliancy in Chess	S.U.A.
1867 <i>Adam</i> <i>Neumann G.</i>	La Kaléidoscop échiquéen Das Schachspiel und seine Abarten	France Germany
1868 <i>Cook/Gilberg</i> <i>Preti J.</i> <i>Schultz J.</i>	American Chess — Nuts A.B.C des échecs Schackparti : Carl XII	S.U.A. France Sweden
1870 <i>Himly K.</i> <i>Zukertort J.</i>	Chinese game of Chess Theorie der Eröffnungen	China Germany
1871 <i>Klemich O.</i>	Das Schach-, Kriegs- oder Königsspiel	Germany
1872 <i>Albin A.</i> <i>Bledow L.</i>	Amiculu joculu de schachu teoreticu şi practic Correspondenz — Partien	Romania Germany
1873 <i>Kraus F.</i>	Zur Geschichte und Litteratur des Schachspiels	Germany

1874 Cook W.	Synopsis of the chess openings	Anglia
v. d. Linde A.	Geschichte und Litteratur des Schachspiels	Germania
Vasquez A.	Analisis del juego de Axedrez	Mexic
1875 Burt	Chess Catalogue	Anglia
Dubois S.	Il primo torneo nazionale	Italia
1876 Steinitz W.	Chess Match Steinitz — Blackburne	Anglia
1877 Bird H. E.	The Chess Openings	Anglia
Anonim	Almanacco della Scacchista	Italia
1878 Klett Ph.	Schachprobleme	Germania
Loyd S.	Chess Strategy	S.U.A.
1879 Wekerle L.	Die Philosophie des Schach	Germania
1880 Stanley, Chadwick	De Witt's American chess manual	S.U.A.
1881 Dufresne J.	Kleines Lehrbuch des Schachspiels	Germania
v.d. Linde A.	Das erste Jahrtausend des Schachslitteratur	Germania
1882 Andreianu M.	Manualul amatorului de şah	România
1883 Pradignat E.	100 des meilleurs problème d'échecs	Franța
1884 Berger J.	Das Schachproblem und dessen kunstgerechte Darstellung	Germania
Dufresne J.	Schachturnierbuch 1873—1883	Germania
Preti J.	Paul Morphy. Izbranaia şahmatnaia partia	Rusia
Rowland B.	Chess Fruits	Irlanda
1885 Minckwitz J.	Humor in Schachspiel	Germania
1887 Frankenstein E.	The Chess Problem	Anglia
Rowland B.	The Problem Art	Irlanda
Salvioli C.	Teoria e pratica del giuoco degli scacchi	Italia
1888 Cordel O.	Führer durch die Schachtheorie	Germania
1889 Bauer J.	Schach — Lexicon	Germania
Steinitz W.	The Modern Chess Instructor I.	S.U.A.
1890 Brunet/Bellet	El Ajedrez. Investigaciones sobre su origen	Spania

1891	<i>Bachmann L.</i> <i>Berger J.</i>	Schach — Jahrbuch Katechismus des Schach- spiels	Germania
	<i>Gossip G.</i> <i>Steinitz W.</i> <i>Valle G.</i>	Theory of the chess openings The Modern Chess Instr. II. L'arte di costruire i problemi di scacchi	Germania Anglia S.U.A. Italia
1892	<i>Gossip G.</i> <i>Mayer H.</i>	Modern Chess Brillancies A complete guide to the game of chess	Anglia
	<i>Seghieri A.</i> <i>Tolosa Y. C.</i>	Manuale sul giuoco degli scacchi Traité analytique du problème d'échecs	Anglia Italia Franța
1894	<i>Einert A.</i>	Psychologie des grands calculateur et joueurs d'échecs	Franța
1895	<i>Bird H.</i> <i>Gunsberg J.</i> <i>Mason J.</i> <i>Tarrasch S.</i>	Chess Novelités The Chess Openings The Art of Chess Dreihundert Schachpartien	Anglia Anglia Anglia Germania
1896	<i>Chesshire H.</i> <i>Lasker Em.</i> <i>Shinkman A.</i> <i>Young F.</i>	The Hastings Club Tournament 1895 Common Sense in Chess Useful, curious, puzzling The Grand Tactics of Chess	Anglia S.U.A. Anglia S.U.A.
1897	<i>u.d. Lasa T.</i>	Zur Geschichte und Litteratur des Schachspiels	Germania
1898	<i>Collijn L.</i> <i>Marcu Gh.</i>	Lärobok i schack Internationales Kaiser Jubiläums Schachturnir, Wien 1898	Suedia Austria
1899	<i>Cunnington E.</i>	Half Hours with Morphy	Anglia
1900	<i>Mason J.</i>	Social Chess	Anglia
1901	<i>Morgan M.</i>	The Chess Digest (4 vol.)	S.U.A.
1902	<i>Weiss M.</i>	Caissa Bambergensis	Germania
1903	<i>Kohtz/Kockelborn</i> <i>Vasilescu I.</i>	Das indische Problem Elementele jocului de șah	Germania România
1905	<i>Mason J.</i> <i>White A. C.</i>	The Art of Chess Roi acculé aux anges	Anglia Franța
1906	<i>Collijn L. și G.</i> <i>Schiffers Em.</i> <i>White A. C.</i>	Lärobok i Schack för nybörjare Samoucitel şahmatnoi igri Les tours de force sur l'échiquier	Suedia Rusia Franța

1907	<i>Michell E. Rinck H. Shinkman A.</i>	The Year-book of Chess 150 Pins de partie In re the 418 suimate	Anglia Franța S.U.A.
1908	<i>Dufresne J. Marcu Gh.</i>	Schachaufgaben (3 vol.) Das Internationale Schach- turnier, Wien, 1908	Germania Austria
1909	<i>Bachmann L. Blumenfeld B.</i>	Schachmentor Rol endșpilia v șahmatnoi partii	Germania Rusia
1910	<i>Keeble J. Kohtz J. Taubenhaus J. Traxler K.</i>	The Caduceux Vom Ur-Schach Traité du jeu des échecs Sachové Ulohy	Anglia Germania Franța Cehoslovacia
1911	<i>Delaire H. Griffith/White Lasker Ed. Paluzie Y. L. Tattersall C.</i>	Traité-manuel des échecs Modern Chess Openings Moderne Schachstrategie Manual de Ajedrez A thousand End-Games	Franța Anglia Germania Spania Anglia
1912	<i>Bachmann L. Cordell O.</i>	Lehrbuch des Schachspiels Theorie und Praxis des Schachspiels	Germania
	<i>Costin Victor Locock Ch.</i>	Călăuza începătorului de șah 120 Chess Problem and Puz- zles	Germania România
	<i>Tarrasch S.</i>	Die Moderne Schachpartie	Anglia Germania
1913	<i>Alapin S. Ellerman A. Hüter C. Murray H. J.</i>	Das Schachfreund Cien problemas en 2 jugadas Schnell Matt! A history of Chess	Germania Argentina Germania Anglia
1914	<i>Berger J.</i>	Probleme, Studien und Par- tien	Austria
	<i>Salvioli C.</i>	Ultima teoria e practica	Italia
1915	<i>Gudju I.</i>	Jocul de șah pentru începă- tori	România
	<i>Mieses J.</i>	Taschenbuch des Endspiels	Germania
1916	<i>Greig E. A. Sergeant P.</i>	Pitfalls an the Chess Board Morphy's Games of Chess	Anglia Anglia
1917	<i>Fahrni H. Palkoska E.</i>	Das Endspiel im Schach Idea a Economie v Sachové uloze	Elveția Cehoslovacia
	<i>Tolosa Y. C. White A. C.</i>	Problemas de ajedrez The white Knights	Spania Anglia
1918	<i>Junk W. Lasker Ed. Mieses J. Weiss M.</i>	Philosophie des Schachs Chess and Checkers Das Blindspielen Schach — Meisterstreich	Germania Anglia Germania Austria

1919	Mieses J.	Moderne Endspielstudien	Germania
1920	Bachmann L.	Das Schachspiel und seine historische Entwicklung	Germania
	Berger J.	Lehrbuch des Schachspiels	Germania
	Capablanca R.	My Chess Career	S.U.A.
	Kagan B.	Poesie des Schachs	Germania
	Peachey H.	Everybody's Guide to Chess	Anglia
1921	Bachmann L.	Schachmeister Steinitz	Germania
	Capablanca R.	Chess Fundamentals	S.U.A.
	Colectiv	Alpine Chess	Anglia
	Link O.	Vidi vici auf dem Schachbrett	Germania
	Tartakover S.	Am Baum der Schacherkenntnis	Austria
1922	Berger J.	Theorie und Praxis der Endspiele	Germania
	Birgfeld Ed.	Fata Morgana — Problemschach	Germania
	Goetz A.	Cinéma des échecs	Franța
	Reti R.	Die Neuen Ideen im Schachspiel	Austria
	Watts W.	Chess Pie	Anglia
	Znosko-Borovski	The Middle Game in Chess	S.U.A.
1923	Laws B. G.	The artistry of the chess problem	Anglia
	Reti R.	Modern Ideas in Chess	Anglia
	Voellmy E.	Die Anfangsgründe des Schachspiels	Elveția
1924	Alehin A.	Das Grossmeister-Turnir New York 1924	Germania
	Delaire H.	Les échecs modernes	Franța
	Lamare M.	Traité des fins de partie d'échecs	Franța
	Tartakover S.	La façon moderne de traiter les ouvertures	Belgia
	Troiški A.	500 Endspielstudien	Germania
	White A. C.	Le problème d'échecs	Franța
1925	Lasker Em.	Lehrbuch des Schachspiels	Germania
	Levenfiş Gr.	Pervaiia kniga şahmatista	U.R.S.S.
	Nimzovici A.	Mein System	Germania
	Palitzsch F.	Schachschule für Anfänger	Germania
	Tartakover S.	Indiinskaia zaščita	U.R.S.S.
	White A. C.	Les échecs modernes	Franța
1926	Bachmann L.	Die ersten Anfänge der Schachteorie	Germania
	Bogoliubov E.	Klassische Schachpartien	Germania
	Lasker Em.	Lehrbuch des Schachspiels	Germania

Tarrasch S.	Die Verteidigung des Damen-gambits	Germania
Tartakover S.	Șahmatnaia pravda	U.R.S.S.
Weenink H.	The Chess Problem	Anglia
White A. C.	S. Loyd und seine Schach-aufgaben	Germania
1927 Alehin A.	My best games of chess : 1908—1923	Anglia
Chéron A.	Traité complet des échecs	Franța
Kmoch H.	Die Kunst der Verteidigung	Germania
Lernovici A.	101 Probleme de șah (2 mat) premiate	România
Rinck H.	700 Fins de partie	Franța
Tartakover S.	Das neuromantische Schach	Germania
1928 Holzhausen W.	Logik und Zweckreinheit im neudeutschen Schachproblem	Germania
Paduli G.	Gli Scacchi	Italia
1929 Nicolet M.	Ouvertures du jeu d'échecs	Franța
Nimzovici A.	Die Praxis meines System	Germania
Romanovski P.	Mitelspiel	U.R.S.S.
Spielmann R.	Ein Rundflug durch die Schachwelt	Germania
Sozin V.	Kominații i lovuski	U.R.S.S.
White A. C.	The Golden Argosy	S.U.A.
Winter/Yates	Modern Master — play	Anglia/S.U.A.
1930 Chéron A.	Initiation au problème d'échecs stratégique	Franța
Reti R.	Die Meister des Schach-bretts	Cehoslovacia
Voellmy E.	Schachtaktik (4 volume)	Elveția
1931 Grau R.	Cartilla de Ajedrez	Argentina
Tarrasch S.	Das Schachspiel	Germania
Znosko-Borovski	How Not to Play Chess	S.U.A./Anglia
1932 Alehin A.	Auf dem Wege zur Welt-meisterschaft 1923—1927	Germania
Brinckmann A.	Schachmeister, wie die kämp-fen und siegen	Germania
Lasker Em.	Lasker's Manual of Chess	Anglia
Reti R.	Masters of the Chessboard	S.U.A.
Stalda G.	La partita d'oggi	Italia
1933 Nanning F.	Het oplossen van Schaak problemen	Olanda
Sadoveanu M.	Soarele în baltă — Aventu-rile șahului	România

- 1934 *Lasker Em.*
Rueb A.
Sanchez/Perez Lasker's Chess Primer
Debuts du jeu d'échecs
Diccionario ilustrado de
Ajedrez Anglia
Franța
Spania
- 1935 *Bogoliubov E.*
Capablanca R.
Harley B.
Marceil A. Schachschule
Primer of Chess
Chess for the fun of it
Les subtilités du problème
d'échecs Germania
S.U.A./Anglia
Anglia
- Palatz F.* Miniatures stratégiques
Spielmann R. Richtig Opfern!
Steiner L. Sakkiskola
Voellmy E. Schachtaktische Bilder
Znosko-Borovski Manual complet de șah
Znosko-Borovski Comment on devient brillant
jouer d'échecs Franța
Romania
- 1936 *Havel M.*
Hannak J. Ceske granaty v miniature
Der Michelangelo des Schach-
spiels: Wilhelm Steinitz Cehoslovakia
Le Lionnais Le jardin des échecs
Winter W. Chess for Match Players
Znosko-Borovski The Art of Chess Combina-
tion Anglia
- 1937 *Dawson T.*
Lindgren F.
Locock Ch. Caissa Wild Roses in clusters
33 Schackminiatyrer
Imagination in Chess Anglia
Suedia
Anglia
- 1938 *Mieses J.* Instructive Positions from
Master Chess Anglia
Rabinovici A. Endspiel U.R.S.S.
Sergeant P. Championship Chess Anglia
Sutherhand M. 1234 Modern end-game stu-
dies S.U.A.
- 1939 *Alehin A.* My best games of chess
1924—1937 Anglia
Gromer A. Les Echecs par la Joie! Franța
Le Lionnais Le prix de beauté aux échecs Franța
- 1940 *Paros G.* Csodák a Sakktáblán
Tartakover/Mont 500 Master Games of Chess
Znosko-Borovski How to play chess endings Ungaria
S.U.A.
S.U.A.
- 1941 *Fine R.* Basic Chess Endings
Graf Sonja Así juega una mujer
Linder/Boros A sakkjátszmától a felad-
ványig
Richter K. Die ersten Schritte Ungaria
Germania
- 1942 *Fuchs E.* Romantisches Schachbüchlein
Lasker Ed. Chess for fun and Chess for
blood Germania
S.U.A.

<i>Moldovan S.</i>	Der Mensch im Traum, im Eheleben, im Schach	România
<i>Reinfeld F.</i>	The Immortals Games of Capablanca	S.U.A.
<i>Voellmy E.</i>	Wie eröffnet Du die Schachpartie?	Elveția
<i>Wood B.</i>	Easy Guide to Chess	Anglia
1943 <i>Cămăraș Ilisie</i>	Jocul de șah	România
<i>Horowitz/Harkness</i>	The Golden Treasury of Chess	S.U.A.
<i>Howard K.</i>	The enjoyment of Chess problems	S.U.A.
<i>White/Jacobs</i>	Variation play	S.U.A.
1944 <i>Mansfield C.</i>	Adventures in composition	Anglia
<i>Paros G.</i>	Kepeskönyv a sakktábláról	Ungaria
1945 <i>Alehin A.</i>	Ajedrez Hipermoderno	Spania
<i>Grob H.</i>	Endspiele: Theorie und Praxis	Elveția
<i>Rey Ardid</i>	Finales de Ajedrez	Spania
<i>Sallandre P.</i>	Ce qu'il faut bien savoir pour bien jouer aux échecs	Franta
<i>Urmă Dumitru</i>	Manual de șah	România
<i>Voellmy E.</i>	Wie führt Du das Endspiels	Elveția
1946 <i>Chicco A.</i>	Fortuna degli scacchi nel 1500	Italia
<i>De Groot A.</i>	Het Denken van den Schaker	Olanda
<i>Fine R.</i>	Schaak veroverd de wereld!	Olanda
<i>Hassberg E.</i>	The best American chess problems	S.U.A.
<i>Niemeijer M.</i>	De roch als heraldische Schaker	Olanda
<i>S. S.</i>	Cartea jucătorului de șah	România
1947 <i>Dawson T. R.</i>	Caissa Fairy Tales	Anglia
<i>Dyckhoff E.</i>	Fernschach-Kurzschlusse	Germania
<i>Ellerman A.</i>	Combinacion de Pedersen	Argentina
<i>Fabel K.</i>	Am Rande des Schachbrette	Germania
<i>Kahn/Renaud</i>	L'art de faire mat	Franta
<i>Müller H.</i>	Praktische Schachstrategie	Austria
<i>Richter K.</i>	Kurzgeschichten um Schachfiguren	R. D. Germană
<i>Rinck H.</i>	Les surprises de la theorie	Franta
<i>S. S.</i>	A doua carte a jucătorului de șah	România
1948 <i>Golombek H.</i>	World Chess Championship 1948	Anglia
<i>Niemeijer M.</i>	Zo sprak Wolfgang Pauly	Olanda

	Reshevsky S. Revista Șah	Reshevsky on Chess S. Herland — „Problèmes choisis“	S.U.A.
	Steiner L. Znosko-Borovski	King of the Chess-board Comment il ne faut pas jouer aux échecs	România S.U.A.
1949	Davidson H. Euwe M.	A short history of Chess Positions- und Kombina- tionsspiel	Franta S.U.A.
	F. R. Șah	Primul turneu internațional de șah din România	R. F. Germania
	Loeventon L.	Metodele strategice și tactice ale jocului de șah	România
	Rueb Al. Sokolski A. Stalda G.	Bronnen van de Schaakstudie Sovremenii șahmatnii debut La partita francese	România Olanda U.R.S.S. Italia
1950	Botvinnik M. Hammond Al. Ianovici A. Lasker Ed. Sergiu Gh. Soultanbeieff V.	Partide alese: 1926—1946 The book of Chessmen Elementele jocului de șah The Adventure of Chess Școala șahistă sovietică Guide pratique de jeu des combinaisons	România Anglia România S.U.A. România Belgia
1951	Dal Verme Kahn/Renaud Lasker Ed. Maizelis/Iudovici Sergiu Gh. Varzari B. Vidmar M.	Il rocco come figura araldica Les échecs dans le monde Chess secrets Manual de șah Să învățăm metodic șahul Manual de șah pentru ince- pători Pol Stoletja ob Sahovnici	Italia Franta S.U.A. România România România Iugoslavia
1952	Chéron A. Fine R. Kahn V. Karsch W. Keres P. Marchisotti E. Morra P. Richter K. Troianescu/S. S.	Lehr- und Handbuch der Endspiele The Middle Game in Chess La conduite de la partie d'échecs Zwillinge und Mehrlinge Teoria deschiderilor în șah I. Joyas del Ajedrez Postal 1930/47 Le jeu des échecs Die Hohe Schule der Schach- taktik Al II-lea turneu internațional de șah al României	Germania S.U.A. Monaco Germania România Argentina Franta R. F. Germania România
1953	Behcim/Schw. Euwe M.	Knaurs Schachbuch Judgement and Planning in Chess	R. F. Germania Anglia

	F. R. Şah	Meciul Botvinnik-Bronstein, 1951	România
	Murray H. J.	History of Board games other than Chess	Anglia
	Tartakover S.	My Best Games of Chess 1905—1930	Anglia
1954	Ban Y. Colectiv	A végjátékok taktikája Al III-lea turneu internațional de șah al României	Ungaria
	Gawlikowski S. Halberstadt V.	Koncova grá szachowa Curiosités tactiques des Finales	România Polonia
	Richter K. Winter W.	Kombinationen Kings of Chess	Franța R. F. Germania Anglia
1955	Cernev I. Colectiv	The 1000 Best Short Games of Chess Al IV-lea turneu internațional de șah al României	S.U.A.
	Colectiv Fabel K. Keres P.	Sovetskii şahmatnii etiud Rund um das Schachbrett Teoria deschiderilor în șah II.	România U.R.S.S. R. F. Germania
	Koblentş A. Sokolski A. Varzari B.	Siñilianskaia zaşcita Şahmatnii debut Manual de șah	România U.R.S.S. U.R.S.S. România
1956	Alatorţev V. Farago P. Grekov N.	Vzaimodeistvie figur i peşek v şahmatnoi partii Idei noi în șahul artistic M. I. Cigorin — 120 partide alese	U.R.S.S. România
	Lisişin G. Tartakover S.	Zakliucitelnaia ciast şahmatnoi partii My Best Games of Chess 1931—1954	România U.R.S.S. Anglia
1957	Averbah I. Bikova Elizaveta Euwe/Hooper Levenfiş G.	Kak reşat şahmatnii etiudi Sovietskie şahmatistki A Guide to Chess Endings Kniga naciinaiuşcego şahmatista	U.R.S.S. U.R.S.S. Anglia U.R.S.S.
	Panov V.	300 partide alese ale lui Alehin	România
1958	Alföldy L. Harley B.	33 Sakklecke The modern Two-Move chess problem	Ungaria
	Holmov R. Kiefer A.	Rinktines Partijos Das Schachspiel in Litteratur und Kunst	Anglia U.R.S.S. R. F. Germania

- Korolkov V.
Lisiŭin G.
Pachman L.
Ramin E.
- Schwarz R.
- Taimanov M.
- 1959 Barcza/colectiv
Byrne J. H.
Cehover V.
- Fischer R.
- Gartner M.
Kasparian G.
Kmoch H.
Panov V.
Rohlin I.
Romanovski P.
Speckmann W.
Suetin A.
- Weigand W.
- 1960 Alatorŭev Vl.
- Fabel K.
Gizycki J.
- Kan I.
Reinfeld F.
- Richter K.
Sokolski A.
Umnov E.
- 1961 Caputto Z.
Euwe M.
- Pachman L.
Perŝiŭ B.
Reinfeld F.
- Suetin A.
- Vidmar M.
- 1962 Averbah J.
F. R. Ŗah
Ichim Tr.
Levenŝiŝ G.
- Izbranniŭ etiudi
Strategiia i taktika ŝahmat
Moderne Schachstrategie
In Wunderland des Schach-
problems
Handbuch der Schacheröff-
fnungen
Zarubejniŭ vstreŭi
- A sakkozas vilāgbajnokai
Dictionnary of modern Chess
Ŗahmatniŭ etiudi i okon-
ceania
Bobby Fischer's Games of
Chess
Mathematecal Puzzles of Loyd
Izbranniŭ etiudi i partii
Pawn Power in Chess
Capablanca
Ŗahmati
Romantische Schachkunst
Strategie im Schachproblem
Osnova obscei teorii sovre-
mennovo ŝahmatnovo debiuta
Das Kōnigliche Spiel
- Problemi sovremennoi teorii
ŝahmat
Kuriŭses Schach
Z Szachami przez wieki i
kraje
Zaŝcita
The Easiest Way to Learn
Chess
Einfälle — Reinfälle
Ŗahmatnii debiut
Ŗahmatnaia zadacia XIX veka
„Buenos Aires — 1960“
Theorie der Schach-Eröffnun-
gen
Moderne Schachtaktik
Tentr v ŝahmatnoi partii
Modern Fundamentals of
Chess
Seredina igri v ŝahmatnoi
partii
Goldene Schachzeiten
Ŗahmatniŭ okonceania
Tactica jocului de ŝah
Meciurile Botvinnik-Tal,
1960—1961
Cartea ŝahistului incepător
- U.R.S.S.
U.R.S.S.
Cehoslovacia
- Austria
- R. F. Germania
U.R.S.S.
- Ungaria
S.U.A.
- U.R.S.S.
- S.U.A.
S.U.A.
U.R.S.S.
SUA/Anglia
U.R.S.S.
U.R.S.S.
R. D. Germană
R. F. Germania
- U.R.S.S.
R. F. Germania
- U.R.S.S.
R. F. Germania
- Polonia
U.R.S.S.
- S.U.A.
R. D. Germană
U.R.S.S.
U.R.S.S.
- Argentina
- R. F. Germania
Cehoslovacia
U.R.S.S.
- Anglia
- U.R.S.S.
Iugoslavia
- U.R.S.S.
România
- România
România

1963	Barden L.
Kasparian G.
Koblentz A.
Murray H. J.
Rubțova/Ciudova | Modern Chess Openings
2500 Șahmatnii etiud
Dorogami șahmatnih srajenii
A Short History of Chess
Tvorcestvo sovetских șahmatistok | Anglia
U.R.S.S.
U.R.S.S.
Anglia

U.R.S.S. |
| 1964 | Colectiv
Euwe/Kramer
Feenstra Kuiper

Fine R.

Földeak W.

Horowitz J. A.
Keres P.
Keres/Kotov | Șahmatnii Slovar
Das Mittelspiel
Hundert Jahre Schachtur-
niere, 1851—1950
The ideas Behind the Chess
Openings
100 Preisgekrönte Schach-
partien
Chess Openings
Grand Master of Chess
The art of the middle game | U.R.S.S.
R. F. Germania

Olanda

S.U.A.

R. D. Germană
S.U.A.
Anglia
Anglia |
| 1965 | Euwe M.
Negyesy/Hegyi
Speckmann W.
Svoboda H.
Wotawa A. | Amateur wird Meister
Igy kambinaljunk
Das logische Schachproblem
Schachkuriosa
Spurensuche mit Schachfigu-
ren | R. F. Germania
Ungaria
R. F. Germania
Elveția

R. F. Germania |
| 1966 | Baumgartner G.

Colectiv
Colectiv
Euwe M.
Sokolski A. | Kostbarkeiten der Problem-
kunst
Șahovski Informator — Nr. 1.
Schach und Zahl
Schach von A — Z
Șahmatnaia partia v ee raz-
vitiu |

Elveția
Iugoslavia
R. F. Germania
R. F. Germania

U.R.S.S. |
| 1967 | Ciociltea/S. S.

Ianovic A.
Koblentz A.
Lionnais/Maget
Paoli E. | Teoria modernă a deschideri-
lor în șah
Șahul artistic I.
Der Weg zum Erfolg
Dictionnaire des échecs
Strategia e tattica sulla scac-
chiera |

România
România
R. F. Germania
Franța

Italia |
| 1968 | Euwe M.

Euwe/Meiden
Hooper D.
Hort V.
Jörgensen W.
Korn W.
Schubirz/
Brinckmann
Sidler W. | The Development of Chess
Style
The Road to Chess Mastery
Steinitz
Na sedmi șachovnicich
Swing med Caissa
Moderne Schacheröffnungen

Schachgeschichte
Problemschach |

Anglia
S.U.A.
R. F. Germania
Cehoslovacia
Danemarca
R. F. Germania

R. F. Germania
Elveția |

- 1969 *Fischer R.*
Hultberg H.
Kroghius N.

Maizelis I.
Renaud/Kahn

My 60 Memorable Games
Strategi i miniatyrproblem
O psihologhi šahmatnogo
tvorcestva
Osnovi teorii
Der erfolgreiche Mattangriff
S.U.A.
Suedia
U.R.S.S.
U.R.S.S.
R. F. Germania
- 1970 *Colectiv*
Hooper D.

Howard K.

Klubna/Wenda
Le Lionnais F.
Mandler A.
Richter/Teschner

Sunnucks Anne

S.S.S.R. — *Sbornaia Mira*
A Pocket Guide to Chess
Endgames
Classic Chess Problems by
pioneer composers
Problem — Palette
Les prix de beauté aux échecs
Sbirka Sachovych Skladeb
Schacheröffnungen. Der kleine
Bilguer
The Encyclopedia of Chess
Iugoslavia
Anglia
S.U.A.
Austria
Franța
Cehoslovacia
R. F. Germania
Anglia
- 1971 *Chicco/Porreca*

Florian T.

Földeak A.
Gaige Jeremi

Höller G.

Horowitz I.
Larsen B.
Šamkovici L.
Vasiliad E.

Dizionario enciclopedico degli
scacchi
Verteidigung und Gegenan-
griff
Schach — Olympiaden
Chess Tournament Crosstab-
les
Schach für Jungen und Mäd-
chen
All About Chess
Ich spiele auf Sieg
Jertva v šahmatah
Šahul in legende
Italia
R. F. Germania
Ungaria
S.U.A.
R. F. Germania
S.U.A.
Elveția
U.R.S.S.
România
- 1972 *Bidev P.*
Colectiv

Gawlikowski S.

Rădulescu M.
Roycroft A.

Wade/O'Connell

Šah simbol kosmosa
10 cempionov Mira, Steinitz
— Spasski.
Olimpiady Szachowe 1924—
1970
Finaluri complexe in šah. I.
Text Tube Chess. Schach aus
der Retorte
Bobby Fischer's Chess Games
Iugoslavia
U.R.S.S.
Polonia
România
Anglia
S.U.A.
- 1973 *Alexander C.*
Dobrescu/
Nestorescu

Horowitz Al.
Reinfeld F.
Suetin A.

A Book of Chess
Compoziția șahistă în
România
From Morphy to Fischer
The Secret of tactical Chess
Schachlehrbuch für Fort-
geschrittene
Anglia
România
Anglia
S.U.A.
R. D. Germană

1974	<i>Averbah/Turov</i> <i>Colectiv</i>	Șahmatniie Olimpiadi Enciklopedia Șahovskih Otvarania. C.	U.R.S.S.
	<i>Iliin/Grișin</i> <i>Keres P.</i> <i>Polihroniede/</i> <i>Ștefaniu</i>	Abecedarul jocului de șah Practical Chess Endings	Iugoslavia România Anglia
	<i>Saidy/Lessing</i> <i>Schonberg H.</i>	Meciul Secolului Fischer — Spasski, 1972 The World of Chess Die Grossmeister des Schach	România Anglia Austria
1975	<i>Barcza/colectiv</i>	Die Weltmeister des Schach- spiels	R. F. Germania Ungaria
	<i>Barcza/colectiv</i> <i>Colectiv</i>	Magyar Sakktörtenet. I. Enciklopedia Șahovskih Otvarania. B.	Iugoslavia România
	<i>Fătulescu Șt.</i> <i>Hort/Jansa</i>	Șah mat-ematic Zahrajte si Sachy s Veli- mistry	Cehoslovacia
	<i>Kroghius N.</i>	Psihologhiceskaia podgotovka șahmatista	U.R.S.S.
	<i>Levy D.</i> <i>Maļev A.</i>	Karpov's collected Games Ispanskaia partia — 2040 partii	Anglia
	<i>O'Connell K.</i> <i>Roșal I.</i> <i>Silberman/Unzicker</i> <i>Soltis A.</i>	Batsford Chess Yearbook Kniga o șahmatah Geschichte des Schachs The great chess tournaments and their stories	Bulgaria Anglia U.R.S.S. R. F. Germania
	<i>Unzicker W.</i> <i>Vasilescu/S. S.</i>	Knaurs neues Schachbuch Șahul pentru începători	S.U.A. R. F. Germania România
1976	<i>Averbah/Beilin</i>	Puteșestvie v șahmatnoie ko- rolevstvo	U.R.S.S.
	<i>Colectiv</i>	Enciklopedia Șahovskih Otvarania. D.	Iugoslavia U.R.S.S.
	<i>Colectiv</i> <i>Ghik E.</i>	Șahmatnaia șkola Matematika na șahmatnoi doske	U.R.S.S. Anglia
	<i>Golombek H.</i> <i>Lawson D.</i>	A History of Chess P. Morphy, the prid and sorrow of chess	S.U.A.
	<i>Litmanowicz W.</i> <i>Nadareșvili G.</i> <i>Neikirk/Minev</i> <i>Novotelnov N.</i> <i>Pachman L.</i> <i>Pachman L.</i> <i>Polihroniade E.</i> <i>Van Seters F.</i>	Curiozități din lumea șahului Izbranniiie șahmatniiie etiudi Pirvu stipku v șahmata Znakomtes : șahmati Complete Chess Strategy Mittelspielpraxis im Schach Olimpiadele in alb și negru Les Olympiades des Echecs, 1924—1974	România U.R.S.S. Bulgaria U.R.S.S. Anglia R. F. Germania România
	<i>Volciok A.</i>	Uroki șahmatnoi taktiki	Belgia U.R.S.S.

- 1977 *Barcza/Colectiv* Magyar Sakktörtenet. II.
Bronstein/Smolian Prekrasnii i iarostnii mir
Gaprindaşvili Nona Predpocitaui risk
Golombek H. The Encyclopedia of Chess
Ibero R. Diccionario de Ajedrez
Kotov A. Uralski samo[vet
Pachman L. Endspiel-praxis im Schach
Sokolski A. Vaş pervii hod
Ungaria
U.R.S.S.
U.R.S.S.
Anglia
Spania
U.R.S.S.
R. F. Germania
U.R.S.S.
- 1978 *Alster L.* Miniaturni şachove partie
Botvinnik M. Polveka v şahmatah
Colectiv Enciklopedia Şahovskih
Elo Arpad Otvarania. E.
Foguelman A. The Rating of Chessplayers
Frey/Witkowski Ajedrez de Lujo
Giffard A. Tajemnice 64 pol
La fabuleuse histoire des
champions d'échecs
Golz/Keres Schönheit der Kombination
Kan I. Ot debiuta k mitelşpiliu
Karpov A. Izbrannii partii 1969—1977
Keene R. Aktive Bröffnungsstrategie
Koblent A. El Dominio del Arte de la
Combinacion
Korcinoi V. Ein leben für des Schach
Morrison B. Chess Beginner
O'Kelly A. Improve your chess fast
Rattner I. Les secrets de la victoire aux
échecs
Rădulescu M. Finaluri complexe în şah. II.
Schuster Th. Schachgeschichte
Seneca/Capéce Le grand livre des échecs
Suetin A. Laboratoria şahmatista
Ştefaniu C. Secretele marilor maeştri
Fischer, Gheorghiu, Karpov
Tal/Damskii V ogne ataki
Cehoslovacia
U.R.S.S.
Iugoslavia
S.U.A.
Argentina
Polonia
Franţa
R. D. Germană
U.R.S.S.
U.R.S.S.
R F. Germania
Argentina
R F. Germania
Australia
Anglia
Franţa
România
R. F. Germania
Franţa
U.R.S.S.
România
U.R.S.S.
- 1979 *Botvinnik M.* Ot şahmatista k maşine
Cafferty B. Chess Openings for You
Colby K. Secrets of a Grandpatzer
Colectiv Enciklopedia Şahovskih
Dickins A. Otvarania. A.
Fine R. Alice in Fairyland
Les idées cachées dans les
ouvertures d'échecs
Frank J. Lob des königlichen Spiels
Ianovic A. Şahul artistic. II.
Karpov/Roşal Deviatia vertical
Keene R. The Openings in Modern
Theory and Practice
Kotov A. Din tainele gindirii jucătoru-
lui de şah
U.R.S.S.
Anglia
S.U.A.
Iugoslavia
Anglia
Franţa
R. F. Germania
România
U.R.S.S.
Anglia
România

<i>Marini L.</i>	Ajedrez elemental razonado	Argentina
<i>Maskarinec G.</i>	Origami Chess Set	S.U.A.
<i>Neistadt V.</i>	Po sledam debutnih katastrof	U.R.S.S.
<i>Ozsvath A.</i>	Unsere Welt auf 64 Feldern	Ungaria
<i>Rattner I.</i>	Erreurs à ne pas commettre	Franța
<i>Schuster Th.</i>	Schachlexicon	Suedia
1980 <i>Barden L.</i>	How to Play the Ending in Chess	Anglia
<i>Danielsson R.</i>	Chess for Starters	Anglia
<i>Die/Lindörfer</i>	Die Schachweltmeister	R. F. Germania
<i>Gheorghiu Fl.</i>	Partide alese I	România
<i>Kazici B.</i>	The Chess Competitor's Handbook	Anglia
<i>Koblenz A.</i>	Lehrbuch der Schachstrategie	R. D. Germană
<i>Littlewood E.</i>	How to Play the Middle Game in Chess	Anglia
<i>Mititelu/Ștefaniu</i>	Momente critice în pregătirea șahistă	România
<i>Neistadt I.</i>	Șahmatnii praktikum	U.R.S.S.
<i>Polihroniade E.</i>	Campionii de șah ai lumii	România
<i>Santoy C.</i>	Le guide des échecs	Franța
<i>Smullyan K.</i>	The Chess Mysteries of Sherlock Holmes	Anglia
<i>Suetin A.</i>	Puti k masterstvu	U.R.S.S.
<i>Suetin A.</i>	Typische Fehler	R. D. Germană
<i>Verhovski L.</i>	Niciia !	U.R.S.S.
1981 <i>Botvinnik M.</i>	Achieving the Aim	Anglia
<i>Colectiv</i>	Australian Chess Lore I.	Australia
<i>Colectiv</i>	How to open a chess game	Anglia
<i>Collins J.</i>	Maxims of Chess	S.U.A.
<i>Golombek H.</i>	The Penguin Encyclopedia of Chess	Anglia
<i>Hartston W.</i>	The Penguin Book of Chess Openings	Anglia
<i>Heinicke H.</i>	Kunst des Positionsspiel	R. F. Germania
<i>Kaplan J.</i>	How to Get the Most from Your Chess Computer	Anglia
<i>Klement Z.</i>	Șahovski priručnik	Iugoslavia
<i>Pachman L.</i>	Apertura, mediogioco e finale nella moderna partita a scacchi	Italia
<i>Palmiotto F.</i>	Psicologia degli scacchi nell'età evolutiva	Italia
<i>Polugaevski L.</i>	Grandmaster Preparation.	Anglia
<i>Reshevsky S.</i>	The Art of positional play	S.U.A.
<i>Schuster Th.</i>	Erfolgreich schach spielen	R. F. Germania
<i>Sheffield R.</i>	Tension in the Chess Position	S.U.A.
<i>Speelman J.</i>	Analysing the Endgame	Anglia
<i>Timman J.</i>	The Art of Chess Analysis	Anglia

Vukcević M. Wicker K.	Chess by Milan 200 Modern Brilliances	S.U.A. Anglia
1982 Polihroniade/ Rădulescu T. Ștefanu C.	Primii pași în șah ȘAH — Cartea de aur	România România

Toate titurile au fost redactate în limba țării editoare din anul respectiv, fără a lua în considerație modificările ortografice, ortoeactice sau de punctuație produse în timp.

REVISTE

Adevărate baloane de oxigen pentru orice gen de activitate datorită apreciablei lor viteze de informare a marelui public, în comparație cu cea a cărților, revistele de șah, după primele tipărițiuri din anii 1836—1838, au continuat să apară în progresie geometrică, astfel că în decurs de numai câteva decenii toate țările cu o viață șahistă mai dezvoltată dispuneau de una sau mai multe reviste de specialitate, ajungându-se în timpurile noastre la aproximativ 1800 de titluri. Din toată această fracțiune de mass-media, care-și informează cu promptitudine cititorii de pe toate meridianele globului, asupra tuturor evenimentelor din lumea șahului, au fost reținute cele mai importante publicații, indicându-se cronologic, acolo unde a fost posibil, anul sau perioada apariției lor.

Le Palamède (Franța) 1836—1840 și 1841—1847, *Philidorian* (Anglia) 1838—1939, *The Palamède* (Anglia) 1840—1941, *The Chess Player's Chronicle* (Anglia) 1841—1862, *Deutsche Schachzeitung* (Germania) 1846 — în curs, *The Chess Paladium* (S.U.A.) 1846, *The American Chess Magazin* (S.U.A.) 1846—1847, *De Nederlandsche Palamedes* (Olanda) 1847, *Sissa* (Olanda) 1847—1875, *La Régence* (Franța) 1849—1851, 1856 și 1860, *Magdeburger Schachzeitung* (Germania) 1849, *The Chess Player* (Anglia) 1851—1853 și 1857, *Le Moniteur d'Echecs* (Franța) 1851, *The British Chess Review* (Anglia) 1853—1854, *Wiener Schachzeitung* (Austria) 1855—1949, *The Chess Monthly* (S.U.A.) 1857—1861, *Schweizerische Schachzeitung* (Elveția) 1858—1860 și 1900 — în curs, *La Rivista degli Scacchi* (Italia) 1859, *Șahmatnii Listok* (Rusia) 1859—1881, *The Gambit* (S.U.A.) 1859, *La nouvelle Régence* (Franța) 1860—1864, *Sonntags-Blatt für Schach-Freunde* (Germania) 1861, *Revista*

mensuel de Ajedrez (Cuba) 1861, *El Ajedrez* (Spania) 1862—1864, *The Chess Players Magazine* (Anglia) 1863—1867, *Neue Berliner Schachzeitung* (Germania) 1864—1871, *The Household Chess Magazine* (Anglia) 1865, *Le Sphinx* (Franța) 1865—1866, *The Chess World* (Anglia) 1866, *La Strategie* (Franța) 1867—1940, *Teoria y practica de Ajedrez* (Spania) 1867—1868, *Il Puttino* (Italia) 1868, *Le Philidorien* (Franța) 1868, *The Westminster Chess Club Papers* (Anglia) 1868, *The Chess Player's Quarterly Chronicle* (S.U.A.) 1869, *L'Echiquier* (Franța) 1869, *The (Dubuque) Chess Journal* (Anglia) 1870—1876, *Oesterreichische Schachzeitung* (Austria) 1872—1875, *The Amateur Chess Magazine* (Anglia) 1872—1873, *The Chess Record* (S.U.A.) 1873, *Nordisk Skaktidende* (Danemarca) 1873—1881, *Le Pion* (Franța) 1873, *The American Checker Player* (S.U.A.) 1875, *The City of London Chess Magazine* (Anglia) 1875, *Nuova Rivista degli Scacchi* (Italia) 1875—1903, *The American Chess Journal* (S.U.A.) 1877, *La Cronica de Ajedrez* (Mexic) 1878, *The Chess Monthly* (Anglia) 1879—1896, *La Revista de Ajedrez* (Uruguay) 1880—1884, *British Chess Magazine* (Anglia) 1881 — în curs, *Siachistul Român* (România) 1881, *Șahmatnii Jurnal* (Rusia) 1882 și 1891—1903, *Șahmatnii Vestnik* (Rusia) 1885—1887 și 1913—1916, *International Chess Magazine* (S.U.A.) 1885—1891, *Sah-Mat* (Cehoslovacia) 1885—1896, *La Revista de Ajedrez* (Cuba) 1889—1890, *Budapesti Sakkszemle* (Ungaria) 1889—1895, *Il Piccolo Scacchista* (Italia) 1890—1896, *Tidskrift för Schack* (Suedia) 1890 — în curs, *Șahmatî* (Rusia) 1890, *El Pablo Morphy* (Cuba) 1891—1892, *El Tablero* (Venezuela) 1891—1892, *The London chess fortnightly* (Anglia) 1892—1893, *Tijdschrift van den Nederlandschen Schaakbond* (Olanda) 1893 — în curs, *Ruy Lopez* (Spania) 1895—1899, *Ceske listy šachove* (Cehoslovacia) 1896—1899, *Rivista Scacchistica Italiana* (Italia) 1900—1911, *I Uppnami* (Islanda) 1901—1902, *Checkmate* (Canada) 1901—1904, *Skakbladet* (Danemarca) 1904 — în curs, *American Chess Bulletin* (S.U.A.) 1904—1963, *The four-leaved shamrock* (Irlanda) 1905—1912, *Revista del club Argentino de Ajedrez* (Argentina) 1905—1926, *The Chess Amateur* (Anglia) 1906—1930, *Deutsche Arbeiter-Schachzeitung* (Germana) 1909—1914, *Magyar Sakkvilág* (Ungaria) 1911—1919, *L'Italia Scacchistica* (Italia) 1911 — în curs, *Arbeiter Schachzeitung* (Germania) 1912—1933, *Recreațiunea*

(România) 1912—1914, *România Şahistă* (România) 1914, *Şahul* (România) 1915, *Norsk Sjakkblad* (Norvegia) 1919 — în curs, *Australasian Chess Magazine* (Australia) 1919—1920, *L'Alfiere di Re* (Italia) 1921—1926, *Magyar Sakkvilag* (Ungaria) 1921—1950, *El Ajedrez Argentino* (Argentina) 1923—1925, *Die Schwalbe* (Germania) 1924 — în curs, *Soumen Skakki* (Finlanda) 1924 — în curs, *Les Cahiers de l'Echiquier Français* (Franța) 1925—1937, *L'Echiquier* (Belgia) 1925—1939, *Revista de Şah* (România) 1925—1929 și 1950—1974, *El Ajedrez Americano* (Argentina) 1926—1943, *Ceskoslovensky Sach* (Cehoslovacia) 1927 — în curs, *Fernschach* (R. F. Germania) 1928 și 1939 — în curs, *Australasian Chess Review* (Australia) 1929—1945, *Revista Română de Şah* (România) 1930—1940, 1947—1949 și 1975 — în curs, *Il Problema* (Italia) 1931—1935, *Chess Review* (S.U.A.) 1933 — în curs, *Buletinul F. R. Şah* (România) 1934, *Strategia* (România) 1935—1937, *Şahmati v S. S. S. R.* (U.R.S.S.) 1935 — în curs, *Şah-Mat* (România) 1935, *Canadian Chess Chat* (Canada) 1946—1947, *Chess World* (Australia) 1947, *Schach-Magazine* (Austria) 1946—1951, *L'Echiquier de Paris* (Franța) 1946—1955, *Chess Life* (S.U.A.) 1946—1969, *Timaritid Skak* (Islanda) 1947 — în curs, *Şah* (România) 1948—1949, *Schach Echo* (R. F. Germania) 1952 — în curs, „*F.I. D.E.*“ (Organ oficial al F.I.D.E.) 1953—1965, *Şahovski Glasnik* (Iugoslavia) 1953 — în curs, *Chess India* (India) 1954 — în curs, *El Ajedrez Espagnol* (Spania) 1955 — ?, *Şahmatnii Biulletin* (U.R.S.S.) 1955 — în curs, *L'Echiquier de France* (Franța) 1956—1958, *Europe Echecs* (Franța) 1959 — în curs, *Irish Chess Yearbook* (Irlanda), *Schakend Nederland* (Olanda) 1960 — în curs, *Letzburger Schachspiller* (Luxemburg), *Revue Suisse D'Echecs* (Elveția), *Jaque Mate* (Cuba), *Bulletin Percasi* (Indonezia), „64“ (U.R.S.S.) 1968 — în curs și *Chess Life and Review* (S.U.A.).

Alte reviste de largă circulație care apar în prezent prin grija federațiilor naționale de şah. *AFRICA: S. A. 64* și *Federation Quarterly Bulletin* (Africa de Sud), *Regard sur la F.A.J.E.* (Algeria), *O Xadrez* (Angola), *E. C. F. Periodical* (Egipt), *Bulletin Trimestriel d'Echecs* (Tunisia) *Chechmate* (Uganda), *Bulletin d'Echecs* (Zair) și *En Passant* (Zimbabwe).

AMERICA : Ajedrez (Bolivia), *Buletin Informativo da C.B.X.* (Brazilia), *Chess Canada Echecs* (Canada), *Boletin Tecnico* (Columbia), *Boletin de Ajedrez* (Cuba), *Informador* (Guatemala), *Ajedrez* (Guyana), *Chess Bulletin of Jamaica* și *Chess News-flash* (Jamaica), *Ajedrez en Mexico* (Mexic), *Boletin de Ajedrez Postal* (Nicaragua), *El Ajedrez* (Peru), *Ajedrez Boricuna* și *El Peon Central* (Porto-Rco) și *Revista Mundial de Ajedrez* (Venezuela). ASIA : *D.A.B.A.* (Bangladesh), *Beifang Qi Yi* (R. P. Chineză), *Philippine Chess Journal* și *Asian Chess Quarterly* (Filipine), *Majaleh Catur Nasional* (Indonezia), *Chess Magazine for Juniors* (Iordania), *Iraqi Chess Magazine* (Irak), *Ketabe Shatrandj* (Iran), *Şahmat* (Israel), *Chess* (Japonia), *Al Quadisiyah* (Kuwait), *Catur* (Malaysia) și *Singapore Chess Bulletin* (Singapore). EUROPA : *Boletin Esportiv G.E.V.A.* (Andorra), *New Flash* (Anglia), *Nachrichtenblatt der Bundesspielleitung* și *Schach Aktiv* (Austria), *Bulletin de la Fédération Royale Belge des Echecs* (Belgia), *Şahmatna Missal* (Bulgaria), *Nordisk Postsjakk Blad* (Danemarca), *Talvbladid* (Feröe), *Echecs Française* (Franța), *Schach* (R. D. Germană), *Schachmagazin 64*, *Schach-Aktuell*, *Schachreport* și *Rochade* (R. F. Germania), *Hellinika Skakistika Chronika* și *O Pirgos* (Grecia), *Fiacla Fichille* (Irlanda), *Mat* (Iugoslavia), *Bulletin d'Informations Officiels* (Luxemburg), *Il-Matt* (Malta), *Jeugdschaak* (Olanda), *Szachy* (Polonia), *Revista Portuguesa de Xadrez* (Portugalia), *Scottish Chess* (Scoția), *Jaque*, *Ajedrez 6000* și *Bulletin Descacs* (Spania), *Y Draig* (Țara Galilor) și *Magyar Sakkelet* (Ungaria). OCEANIA : *Chess in Australia* (Australia), *New Zealand Chess* (N. Zeelandă) și *Papua-New Guinea Chess Informator* (Papua-Noua Guinee).

POST-SCRIPTUM

Avalanșa de literatură șahistă declanșată la sfârșitul secolului XV, ajunsă în zilele noastre la peste 30.000 de volume cu subiecte din cele mai variate, fără a mai vorbi de revistele lunare și rubricile de șah din ziare și hebdomadare, în mod normal a născut necesitatea, ori pasiunea, colecționării lor în

biblioteci specializate, oficiale sau particulare, care adeseori au depășit pe cele ale cluburilor sau federațiilor naționale.

După informațiile primite prin intermediul enciclopediilor s-a putut stabili că în anul 1845 germanul Ludwig Bleadow, cu cele 700 de volume pe care le achiziționase, deținea recordul mondial în materie! Trei decenii mai târziu colecția particulară a olandezului A. van der Linde, de circa 4000 de tomuri, cu care se instalase de departe în fruntea ierarhiei mondiale biblioșahiste, este vindută în 1876 „Bibliotecii regale din Haga“. În 1948 aceasta se îmbogățește cu circa 10.000 de exemplare donate de problemistul M. Niemeijer din Rotterdam, unindu-se într-un singur tot intitulat „Biblioteca v. d. Linde — Niemeijeriana“, cu un inventar care în 1974 depășise cifra de 15.000, compus din incunabule, manuscrise și cărți de șah.

Printre colecțiile remarcabile ale sec. XIX se citează cele realizate de francezul Frédéric Alliey, englezul George Walker, nordamericanul George Allen, istoricul german H. und der Lasa și alții.

În timpurile noastre o bibliotecă particulară record o deține marele maestru vestgerman Lothar Schmid care, se afirmă, în confortabila sa locuință din Bamberg are frumos orînduite cam 16.000 de volume.

Dar cea mai mare acumulare de literatură șahistă din lume se găsește la „Cleveland Public Library“ din statul nord-american Ohio, care a avut șansa de a primi în 1928 bibliotecă personală a colecționarului John G. White, deținînd în prezent un fond de aproximativ 21.000 de cărți.

POSTFAȚĂ

Reluînd radiografia jocului de șah făcută în „Cuvînt înainte” acum, după ce a fost parcursă în linii mari toată istoria milenarului sport al minții cuprinsă în acest volum, considerăm util să redau și părerile unor personalități de valoare mondială ale științei sau șahului, care au acordat eșichierului o atenție deosebită.

Alehin : „Eu socotesc șahul o artă”. *Botvinnik* : „Șahul este în primul rînd un joc, dar dacă o partidă trăiește mulți ani, atunci șahul devine artă”. *Capablanca* : „Șahul nu va ajunge la apogeu mergînd pe căile științei. Cu ajutorul fanteziei să transformăm lupta tehnică într-o confruntare de idei”. *Fuue* : „Lupta pe tabla cu 64 de pătrate are caracter de dispută sportivă, progresînd numai pe baze științifice”. *Fischer* : „Șahul este singura bucurie a vieții mele”. *Franklin* : „Jocul de șah nu este o simplă distracție. Unele calități foarte prețioase ale minții, necesare omului în activitatea zilnică, se cer în mod deosebit la acest joc și, devenind deprinderi, sînt foarte folositoare în multe prilejuri în viață”. *Goethe* : „Șahul este piatra de încercare a inteligenței”. *Iorga* : „Șahul este cel mai minunat mijloc de disciplinare a gîndirii, de ordonare a domeniilor de cunoaștere și de recreație a spiritului. Este un univers comprimat pe 64 de pătrățele”. *Karpov* : „Șahul este în primul rînd luptă”. *Lasker Em.* : „Șahul este inepuizabil asemenea vieții. Un joc în care totul ar fi clar, n-ar mai prezenta nici un interes”. *Lessing* : „Șahul este prea mult joc ca să fie o știință și prea mult știință ca să fie un joc”. *Mende-*

Leev : „Pentru mine șahul este o adevărată artă”. *Morphy* : „Șahul este numai un joc”. *Neruda* : „Șahul este poezia luptei, minții și voinței.” *Petrosian* : „Șahul, prin natura lui, este o operațiune logică, ceea ce nu înseamnă că este o știință. Ca formă, este o întrecere sportivă. Șahul nu este artă”. *Sadoveanu* : „Lângă știință, pe care o respectăm, lângă artă, pe care o iubim, trebuie să adăugăm și acest misterios joc născut din geometrie și numere, gimnastică pură intelectuală, noblețe nevinovată”. *Shakespeare* : „Șahul este cel mai frumos joc din lume”. *Smislov* : „Consider șahul o artă independentă”. *Tal* : „Șahul este înainte de toate artă”.

Adăugînd și antica maximă indiană care spune că „șahul este o mare în care un țințar se poate scălda iar un elefant se poate îneca” se ajunge la concluzia că acest enigmatic joc de șah este un insolit dar al naturii pus în slujba omului.

BIBLIOGRAFIE

- CHICCO-PORRECA — *Dizionario Enciclopedico degli Scacchi*. U Mursia et C., Milano, 1971.
- COLECTIV U.R.S.S. — *Ŝahmatnii Slovar*. Fizkultura i Sport, Moscova, 1964
- FEENSTRA KUIPER P. — *Hundert Jahre Schachturniere 1851—1950*. W. Ten Have N. V., Amsterdam, 1964.
- FEENSTRA KUIPER P. — *Hundert Jahre Schachzweikämpfe 1851—1950*. W. Ten Have N. V., Amsterdam, 1967.
- GAIGE J. — *A Catalog of Chessplayers* Philadelphia, 1973.
- GAIGE J. — *Chess Tournament Crosstables*. Philadelphia 1976.
- GAWLIKOWSKI S. — *Olimpiady Szachowe 1924—1970*. Sport i Turystyka, Varşovia, 1972.
- GIURCANEANU C. — *Statele pe harta lumii*. Editura Politică, Bucureşti, 1983
- GIZYCKI J. — *Z szachami przez wieki i kraje*. Sport i Turystyka, Varşovia, 1960.
- GOLOMBEK H. — *The Encyclopedia of Chess*. B. T. Batsford Ltd., Londra, 1977
- HARENBERG W. — *Schachweltmeister*. Spiegel-Verlag, Hamburg, 1981.
- LE LIONNAIS-MAGET — *Dictionnaire des échecs*. Presses Universitaires de France, Paris, 1967.
- LINDÖRFER K. — *Grosses Schachlexicon*. Bertelsmann Lexicon — Verlag, R. F. Germania, 1977.

- NEISTADT Ia. — *Nekoronovanniie cempioni*. Fizkultura i Sport, Moscova, 1975.
- SILBERMANN-UNZICKER — *Geschichte des Schachs*. Bertelsmann Ratgeber-Verlag, München, 1975
- SUNNUCKS A. — *The Encyclopdia of Chess*. St Martin's Press, New York, 1970.
- VAN FONDERN M. — *Lexicon für Schachfreunde*. Verlag C. J. Bucher, Frankfurt/M., 1980.
- VAN DER LINDE. — *Das erste Jahrtausend der Schachlitteratur (850—1880)*. Caissa Limited Editions, Yorklyn S.U.A. 1979.

CUPRINS

Cuvînt înainte	5
I. SCURTA ISTORIE	7
1. De la legende spre adevăr	7
Din cele „1001 de legende“ ale șahului	8
Ipoteza șahului egiptean	13
„Șahul“ reginei din Ur	15
În labirintul lui Minos din Creta	17
A jucat șah Semiramida ?	18
Șah la asediul Troiei	19
Xiang-qi, șahul chinezesc	19
Șahul indian : Chaturanga	26
Părintele șahului : Șatrândjul	27
Post festum	29
2. Șahul	31
„Jocul regilor și regele jocurilor“	31
Copilăria șahului 1450—1749	33
Perioada romantică 1750—1865	35
Marile căutări 1866—1920	37
Șahul modern 1921—1947	41
Explozia șahistă 1948—1982	44
II. REGULAMENTUL DE JOC	47
Noțiuni de bază	47
Partida de șah	54

Șah prin corespondență	58
Șahul artistic	59
Notația șahistă	59
Codul semnelor pentru comentarea partidelor	65
Denumirea pieselor în diferite limbi	67
III. CARUSELUL DESCHIDERILOR	68
Deschideri cu pionul „e”	69
Deschideri cu pionul „d”	73
Jocuri de flanc	77
Sinteză și prognoză	79
IV. LEXICON ȘAHIST	80
V. ȘAHUL ÎN ROMÂNIA	99
File de cronică	102
Campionate naționale	130
a. Șah la tablă	130
b. Șah prin corespondență	136
c. Șah artistic	137
Momentul adevărului	141
VI. F.I.D.E. și I.C.C.F.	142
„Sîntem o familie”	143
„Șahul de laborator”	144
Organizații naționale de șah	146
Campionate mondiale F.I.D.E.	153
Campionate mondiale I.C.C.F.	164
Retrospectivă 1924—1982	166
VII. ȘAHUL ARTIFICIAL	167
Mașinile de jucat șah	167
Robotul de jucat finaluri	169
Șahul programat	170
Perspective	177
VIII. VIETI DĂRUITE ȘAHULUI	178
IX. ȘAHUL ÎN SPORT	395
Principalele confruntări	405

Masculine	405
Feminine	436
O statistică elocventă	443
X. LITERATURA ȘAHISTĂ	444
Cărți	446
Reviste	467
Post scriptum	470
POSTFAȚĂ	472
BIBLIOGRAFIE	474

O partidă din meciul Staunton (stînga) — Saint Amant, Paris, 1843, în sa-
loanele cercului „Café de la Régence”. Pe perete sînt busturile lui Philidor
(dreapta) și La Bourdonnais

Șahul în basme. Scenă din
„1001 de nopți“

Celebra pictură a lui Lucas din Leyden, din 1520

„Partida de șah”, pictură de Anguissola, 1555

Ruy Lopez

Philidor

„Automatul” de jucat șah al lui Kempelen (1769)... și secretele lui

Frumoasa maestră internațională de șah, Chantal Chaudé de Silans, după o partidă jucată în compania „Turcului”.

O confruntare din meciul Morphy (dreapta) — Anderssen, pentru titlul mondial neoficial de șah. Paris, 1858

Paul Morphy

Paul Morphy

Cteva personalități din elita șahului mondial, din jurul anului 1860 : Löwenthal (în stînga), de Rivière, Wyvill, Falkbeer, Staunton, Lyttleton și Kennedy

Partidă din meciul Steinitz (dreapta) — Anderssen. Londra, 1866

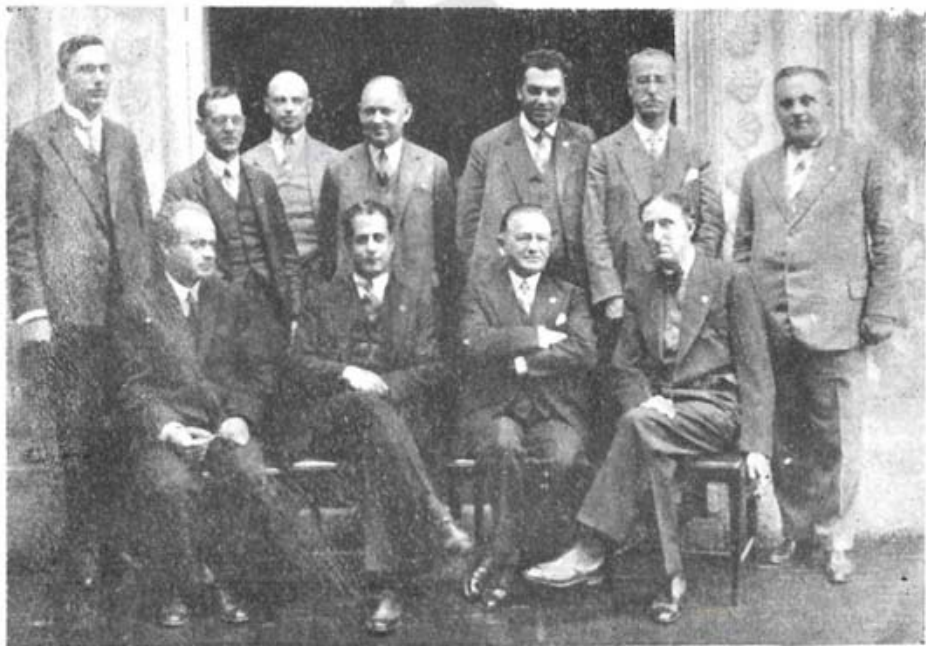
Dresda, 1892. Pe scaune, de la stînga la dreapta : Loman, Schottländer, Winawer, Mason, Schallopp, Bardeleben, Tarrasch, Mieses, Albin și Alapin. În picioare : Heide, Schmid, Blackburne, Noa, Hoffer, Scheve, Walbrodt și Zwanzig

Superturneul Viena, 1898. Pe scaune : Tarrasch (stinga), Blackburne, Pillsbury, Steinitz, Cigorin, Janowski, Schiffers și Lipke. În picioare : Schwarz, Schlechter, Fündrich, Caro, Maroczy, Schowalter, Marco, Alapin, Halprin, Baird și Burn

Kissingen, 1928. De la stinga la dreapta (pe scaune) : Nimzovici, Capablanca, Tarrasch, Marshall. În picioare : Euwe, Yates, Tartakover, Spielmann, Reti, Mieses și Bogoliubov

Wilhelm Steinitz, primul campion mondial de șah

Emanuel Lasker

Adam Hențiescu, primul președinte al Federației Române de Șah

Wolfgang Pauly

José-Raul Capablanca

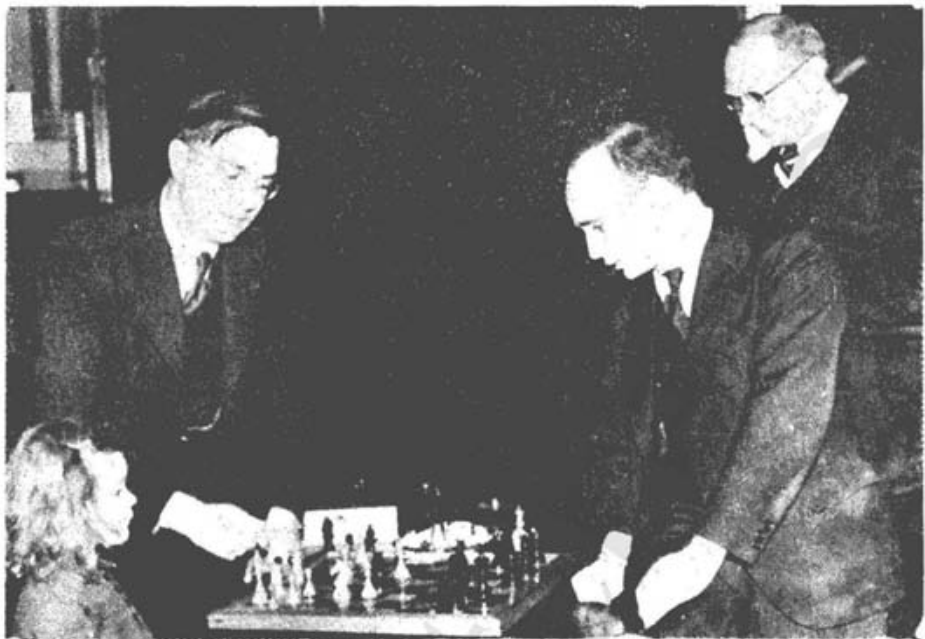

Aleksandr Alehin

Vera Mencik-Stevenson

Max Euwe și fiica sa, la o analiză „post-partidă”, cu Reshevsky și Kmoch

Un grup de maștri ai șahului românesc din jurul anului 1945. De la stînga spre dreapta: V. Urseanu, N. Andrițoiu, un activist voluntar, Gh. Alexandrescu, Gh. Mihoc, Toma Popa, O. Troianescu, P. Seimeanu și M. Rădulescu

Maria Albuleț-Pogorevici

Margareta Teodorescu

Partida O. Troianescu — P. Keres, de la Olimpiada de șah din Moscova, 1956

Elisabeta Polihroniade-Rusu

Congresul I.C.C.F., Budapesta, 1965. De la stînga la dreapta : V. Zagorovski — U.R.S.S. (campionul mondial de șah prin corespondență, „en titre”), A. Vándorffi — Ungaria, P. Diaconescu — Franța, C. Ștefaniu — România, C. Niewiadowski — Polonia, B. Kazici — Iugoslavia

Vasily Smislov

Mikhail Tal

Mihail Botvinnik

„Mecul secolului“. U.R.S.S. — Restul lumii, Belgrad, 1970

Tigran Petrosian

Boris Spasski

Victor Ciocâltea.

Elisabeta Polihroniade-Rusu și Constantin Ștefaniu (comentatori de șah la radio și televiziune), la o partidă de agrement

Virgil Nestorescu.

Emilian Dobrescu.

R. Fischer și B. Larsen în fața unui tort cu... temă șahistă

Anatoli Karpov

Maia Ciburdanidze.

Gertrude Baumstark

Dana Nuțu

Margareta Mureșan

Un fericit „cuplu șahist de familie”: Maria Albuleț (mama) și Marina Pogorevici (fiica)

București, 8 iulie 1983: primul simultan dat de un campion mondial „en titre” în România. Anatoli Karpov la mutare în partida cu autorul acestei lucrări

